

В. Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

12

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА · 1977

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ - ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ 12

Ὀχτώβρης 1905 - Ἀπρίλης 1906

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ δωδέκατος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν περιλαμβάνει τά ἔργα πού γράφτηκαν ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1906, στήν περίοδο τῆς μεγαλύτερης ἀνόδου τῆς πρώτης ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τῆς Ρωσίας.

Ἡ πορεία τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905 ἐπιβεβαίωσε τήν ὀρθότητα καί τή ζωτικότητα τῆς μπολσεβίκικης στρατηγικῆς καί τακτικῆς, πού τίς εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ὁ Λένιν καί τίς ἐνέκρινε τό τρίτο συνέδριο τοῦ κόμματος.

Τό φθινόπωρο τοῦ 1905 ἕνα ἰσχυρό ἀπεργιακό κίνημα ἀναπτύσσεται στίς πόλεις· οἱ οἰκονομικές ἀπεργίες μετατρέπονται σέ πολιτικές. Ὀργανώνονται διαδηλώσεις, γίνονται ὅλο καί πιό συχνά ἔνοπλες συγκρούσεις τῶν ἐπαναστατημένων μαζῶν μέ τήν ἀστυνομία. Ξεσπάει ἕνα πλατύ κύμα ἀγροτικῶν ἐξεγέρσεων. Μεγάλη ἰδιαίτερα ἔκταση πῆρε τὸ ἀγροτικὸ κίνημα στὴν περιοχὴ τοῦ Βόλγα, σὲ πολλὲς περιοχὲς τῆς Οὐκρανίας, στὴν περιοχὴ τῆς Βαλτικῆς καὶ στὴ Γεωργία.

Ἡ συνένωση τῆς πάλης τῶν ἐργατῶν μέ τίς ἐνέργειες τῆς ἀγροτιᾶς ἄρχισε νά δημιουργεῖ ταλαντεύσεις στόν τσαρικὸ στρατό καί στό στόλο. Τό φθινόπωρο τοῦ 1905 ἔγιναν ἐπαναστατικές ταραχές τῶν στρατιωτῶν στό Χάρκοβο, στό Κίεβο, στό Μίνσκ, στήν Τασκέντη, στό Βορόνεζ, στό Πσκόφ καί σέ ἄλλες πόλεις· οἱ ταραχές ξαπλώθηκαν καί στίς στρατιωτικές μονάδες τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς· ἔνοπλες ἐξεγέρσεις ναυτῶν καί στρατιωτῶν σημειώθηκαν στήν Κρονστάνδη καί στή Σεβαστούπολη.

Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1905 ἄρχισε στή Μόσχα πολιτική ἀπεργία, πού τήν ὑποστήριξαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καί ἄλλων βιομηχανικῶν κέντρων τῆς Ρωσίας. Τά ἐπαναστατικά γεγονότα τῆς Μόσχας χαρακτηρίστηκαν ἀπό τόν Λένιν σάν ἡ πρώτη ἀστραπή τῆς καταιγίδας, ἀστραπή πού φώτισε ἕνα νέο πεδίο μάχης.

Τά γεγονότα αὐτά ἀποτέλεσαν τόν πρόλογο τῆς πανρωσικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τήν ἀνοδική πορεία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης μετά τίς 9 τοῦ Γενάρη 1905, ἔγραφε: «Τό κίνημα ἄρχισε ἀπό τήν Πετρούπολη, πέρασε στίς ἀκρινές περιοχές ὅλης τῆς Ρωσίας, κινητοποίησε τή Ρίγα, τήν Πολωνία, τήν Ὀδησσό, τόν Καύκασο καί τώρα ἡ πυρκαϊά ἐπεκτάθηκε στήν ἴδια τήν „καρδιά“ τῆς Ρωσίας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 11ος, σελ. 353). Στὶς 6 (19) τοῦ Ὀχτώβρη ἡ συνέλευση τῶν ἐκπροσώπων τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων τῶν σιδηροδρόμων Καζάν, Γιαροσλὰβ καὶ Κούρσκ ἀποφασίζει, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόδειξη τῆς κομματικῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας, ν' ἀρχίσει στὶς 7 (20) τοῦ Ὀχτώβρη ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν. Στὶς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη ἡ Συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ κάλεσε τοὺς ἐργάτες σὲ γενικὴ ἀπεργία καὶ ἔνοπλη ἐξέγερση. Ἡ ἀπεργία ἀγκάλιασε γρήγορα ὅλα τὰ βιομηχανικὰ κέντρα καὶ μετατράπηκε σὲ πανρωσικὴ ἀπεργία. Πῆρε τὴ μορφὴ μιᾶς ἰσχυρῆς πολιτικῆς ἐκδήλωσης τοῦ προλεταριάτου μὲ τὸ σύνθημα: «Κάτω ἡ ἀπολυταρχία! Ζήτω ἡ λαοκρατικὴ δημοκρατία!». Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπεργῶν ξεπέρασε τὰ δυὸ ἑκατομμύρια, καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὸ ἕνα ἑκατομμύριο περίπου ἦταν βιομηχανικοὶ ἐργάτες.

Ἡ γενική πολιτική ἀπεργία, πού ἔδειξε τή δύναμη τοῦ προλεταριάτου σάν πρωτοπόρου ἀγωνιστῆ καί ὀργανωτῆ τῆς παλλαϊκῆς πάλης ἐνάντια στόν τσαρισμό παρέλυσε τήν κυβέρνηση, τήν ἀνάγκασε νά κάνει ἐσπευσμένα παραχωρήσεις καί νά ἐκδόσει στίς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 διάγγελμα, μέ τό ὁποῖο δίνονταν ὑποσχέσεις στό λαό γιά πολιτικές ἐλευθερίες καί σύγκληση νομοθετικῆς Δούμας. Ἡ ἔκδοση τοῦ τσαρικοῦ διαγγέλματος ἦταν μιά πρώτη νίκη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης· χάρη σ' αὐτή τή νίκη τό προλεταριάτο κατέκτησε ὄχι μονάχα γιά τόν ἑαυτό του ἀλλά καί γιά ὅλο τό λαό, ἔστω καί γιά λίγο διάστημα, τήν ἄγνωστη ὥς τότε στή Ρωσία ἐλευθερία λόγου, τύπου, τήν ἐλευθερία νά ἱδρύει ὀργανώσεις, συνδικάτα καί ἄλλες ἑνώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἡ γενική ἀπεργία τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 ἔφερε τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας κατευθείαν στήν ἀνώτερη μορφή τῆς ταξικῆς πάλης: στήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Τήν εἴδηση γιά τή γενική πολιτική ἀπεργία πού ἔγινε στή Ρωσία ὁ Λένιν τήν ἔμαθε στή Γενεύη, ὅπου ζοῦσε ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1903 γιά νά προφυλαχτεῖ ἀπό τίς διώξεις τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης.

Ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία» τονίζει τήν ἐξαιρετική σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης τοῦ προλεταριάτου στίς μέρες τοῦ Ὀχτώβρη 1905 καί τή χαρακτηρίζει σάν ἕναν «ἀπό τούς μεγαλύτερους ἐμφύλιους πολέμους, πολέμους γιά τήν ἐλευθερία, πού ἔζησε ποτέ ἡ ἀνθρωπότητα» (σέ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 1). Βγάζει τὸ σπουδαιότατο συμπέρασμα ὅτι ἡ πανρωσικὴ πολιτικὴ ἀπεργία ἐπιβεβαίωσε περίλαμπρα τὴν τακτικὴ τοῦ κόμματος, ἔδειξε τὴ σημασία τῆς μαζικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας γιὰ τὴν προετοιμασία καὶ τὸ πέρασμα στὴν ἔνοπλη ἐξέγερση. Ὁ Λένιν καλεῖ τὸ προλεταριάτο σὲ ἕναν καινούργιο, ἀκόμα πιὸ πλατὺ καὶ ἐπίμονο ἀγώνα, ὥστε νὰ μὴ δοθεῖ στὸν ἐχθρὸ ἡ δυνατότητα νὰ συνέλθει.

Ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία ἔφερε πιό κοντά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης, «ἀναγκάζοντας τόν ἐχθρό νά σπαρταράει σέ ἐπιθανάτια ἀγωνία» (σελ. 4). Ὡστόσο ἡ ἐπανάσταση, τόνιζε ὁ Λένιν, δὲν ἦταν ἀκόμα σὲ θέση νὰ καταφέρει ἀποφασιστικὸ χτύπημά στὴν ἀπολυταρχία καὶ ἡ ἀπολυταρχία δὲν ἦταν πιὰ σὲ θέση νὰ χτυπήσει ἀνοιχτὰ τὴν ἐπανάσταση. Ὁ Λένιν στὰ ἄρθρα του αὐτῆς τῆς περιόδου ἀναλύει τὴν κατάσταση κάποιας ἰσορροπίας τῶν ταξικῶν δυνάμεων, ἡ ὁποία εἶχε ἀποκατασταθεῖ στὴ χώρα καὶ δημιουργοῦσε ἀναπόφευκτα σύγχυση στὰ ὄργανα ἐξουσίας, καὶ καλεῖ τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς ἀγρότες τῆς Ρωσίας νὰ μὴ δόσουνε πίστη στὸ χάρτινο «σύνταγμα» ποὺ ἐμφανίστηκε μὲ τὴ μορφὴ τοῦ τσαρικοῦ διαγγέλματος, ἀλλὰ νά συνεχίσουν τόν ἀγώνα ὥς τήν ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ.

Ὁ Λένιν κάνοντας ἐκτίμηση τῆς κατάστασης πού διαμορφώθηκε στή χώρα σάν ἀποτέλεσμα τῆς πανρωσικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας ἔγραφε: «Ἡ χώρα νεκρώθηκε πρίν ἀπό τή θύελλα» (σέ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 28). Μπρὸς στὸ προλεταριάτο μπῆκε τὸ καθῆκον νὰ δόσει μεγαλύτερο πλάτος καὶ βάθος στὴν ἐπανάσταση, νὰ τὴν ἐπεκτείνει στὸ χωριὸ καὶ νὰ πετύχει τὸ ὁλοκληρωτικὸ πέρασμα τοῦ στρατοῦ μὲ τὸ μέρος τοῦ λαοῦ. Χωρὶς τὴ στενὴ συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καὶ τῆς ἀγροτιᾶς, χωρὶς τὴ μαχητικὴ προσέγγιση ὅλων τῶν ἐπαναστατῶν δημοκρατῶν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ πλήρης ἐπιτυχία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, ὑπογράμμιζε ὁ Λένιν. Κι ἐδῶ φάνηκε ἡ τέχνη του σὰν στρατηγοῦ στὴν πολιτική, ποὺ ἀπόδειξε ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ συνένωση τῶν ἑτερογενῶν κοινωνικῶν δυνάμεων τῆς χώρας σ' ἕνα ἑνιαῖο στρατόπεδο πάλης ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό.

Πρίν ἀκόμα ἀρχίσει ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905 ὁ Λένιν ἐξηγοῦσε στίς μάζες ὅτι ὁ τσαρισμός μπορεῖ νά ἀνατραπεῖ μόνο μέ

ἔνοπλη ἐξέγερση καί τήν προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης σάν ἕνα πρακτικό συγκεκριμένο καθῆκον τήν ἔβαλε μετά τίς 9 τοῦ Γενάρη 1905. Τό τρίτο συνέδριο τοῦ κόμματος, καθοδηγούμενο στίς ἀποφάσεις του γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἀπό τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν, ὑποχρέωσε ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις νά ἐξηγοῦν στό προλεταριάτο ὄχι μόνο τήν πολιτική σημασία ἀλλά καί τήν πρακτική-ὀργανωτική πλευρά τῆς ἐπικείμενης ἐξέγερσης, τό ρόλο τῶν μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν, πού μποροῦν νά ἔχουν σοβαρή σημασία στήν ἔναρξη καί στήν ἴδια τήν πορεία τῆς ἐξέγερσης.

Τό Νοέμβρη τοῦ 1905 ὁ Λένιν γύρισε στήν Πετρούπολη καί πῆρε ἄμεσο μέρος στήν ἐπανάσταση, κατευθύνοντας τή δουλειά πού ἔκανε τό μπολσεβίκικο κόμμα γιά τήν καθοδήγηση τῶν μαζῶν καί γιά τήν προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τή δουλειά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τήν καθημερινή νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἔπαιρνε μέρος στίς συνεδριάσεις τῆς κομματικῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, μιλοῦσε στίς κομματικές συνελεύσεις, συνδιασκέψεις καί συσκέψεις πού γίνονταν στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα, εἶχε συναντήσεις μέ κομματικά στελέχη. Οἱ μπολσεβίκοι μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν προετοίμαζαν ἐπίμονα καί συστηματικά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Ὁ Λένιν ἔβαζε μπροστά στό κόμμα τό καθῆκον νά δημιουργήσει μαχητικές ὀργανώσεις καί ἐπαναστατικό στρατό.

Ἡ συνδιάσκεψη τῶν μπολσεβίκων τῆς Μόσχας πού ἔγινε στίς 5 (18) τοῦ Δεκέμβρη 1905, ἐκφράζοντας τή θέληση τῶν ἐργατῶν, ἀποφάσισε νά κηρύξει ἀπεργία καί ν' ἀρχίσει ἔνοπλο ἀγώνα. Τό Σοβιέτ τῆς Μόσχας κάλεσε μέ προκήρυξή του τό λαό σέ γενική ἀπεργία, πού ἄρχισε στίς 7 (20) τοῦ Δεκέμβρη καί μετατράπηκε σέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Τίς πρῶτες κιόλας δυό μέρες στή Μόσχα ἀπεργήσανε πάνω ἀπό 150 χιλιάδες ἄτομα. Ἄρχισαν σκληρές μάχες στίς συνοικίες Πρέσνια, Ζαμοσκβορέτσιε, στή συνοικία τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Καζάν καί σέ ἄλλες συνοικίες. Ὁ ἡρωικός ἀγώνας τῶν ἐργατῶν κράτησε ἐννιά μέρες. Ἐξαιρετικά σκληρές μάχες ἔδοσαν οἱ ὑπερασπιστές τῆς Πρέσνια.

Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη στή Μόσχα εἶχε θερμή ἀπήχηση σέ πολλές πόλεις τῆς χώρας καί ἄσκησε μεγάλη ἐπίδραση στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς συνείδησης τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας καί ὅλου τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 καί τό Γενάρη τοῦ 1906 ξέσπασαν ἐξεγέρσεις στήν Οὐκρανία, στά Οὐράλια, στή Σιβηρία. Τεράστια ἔκταση πῆρε ὁ

ἔνοπλος ἀγώνας στήν Πολωνία, στήν περιοχή τῆς Βαλτικῆς, στήν Ὑπερκαυκασία, στή Φιλλανδία. Ὡστόσο, παρά τόν ἡρωισμό καί τήν ἐπίμονη ἀντίσταση τῶν ἐργατῶν, ἡ τσαρική κυβέρνηση κατόρθωσε νά πνίξει μέ ἀπίστευτη σκληρότητα τίς ἐξεγέρσεις αὐτές.

Ὁ Λένιν θεωροῦσε τά γεγονότα πού ξετυλίχθηκαν τό Δεκέμβρη στή χώρα σάν τό ἀνώτερο σημεῖο ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης. Ἦταν, τόνιζε ὁ Λένιν, τὰ σημαντικότερα μετὰ τὴν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ τοῦ 1871 γεγονότα τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος καὶ εἶχαν τεράστια ἱστορικὴ καὶ διεθνῆ σημασία. Ὁ Β.Ι. Λένιν μελετοῦσε ἐπανειλημμένα τὴν πείρα αὐτῶν τῶν γεγονότων, καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὴν κάνει κτῆμα τῶν μαζῶν. Τὸ 1906 ἔγραψε τὸ ἄρθρο «Τὰ διδάγματα τῆς ἐξέγερσης τῆς Μόσχας», στὸ ὁποῖο ἀνέλυε διεξοδικὰ ποιὲς ἦταν οἱ αἰτίες τῆς ἥττας τῆς ἐξέγερσης καὶ θεμελίωνε τὴν τακτικὴ τῆς ἐπίθεσης. Καὶ ἐνῶ οἱ μενσεβίκοι ἔκαναν τὴν ἐκτίμηση τῆς ἐξέγερσης μὲ πνεῦμα συνθηκολόγησης καί δειλίας καί δήλωναν μέ τό στόμα τοῦ Πλεχάνοφ: «δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα», ὁ Λένιν, ἀντίθετα, ὑπογράμμιζε ὅτι γιά νά πετύχουμε ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα πιό ἀποφασιστικά. Στό ἄρθρο αὐτό ὁ Λένιν ἀνέπτυξε τή μαρξιστική διδασκαλία γιά τήν ἐξέγερση, ἔβγαλε σπουδαιότατα συμπεράσματα, πού τά εἶχαν σά γνώμονα οἱ μπολσεβίκοι στούς κατοπινούς ἀγῶνες τους γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν, κρίνοντας τή σημασία τῆς ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη, ἔγραφε τό 1920: «Μετά τό Δεκέμβρη ὁ λαός δέν ἦταν πιά ὁ ἴδιος. Ἄλλαξε ριζικά. Πῆρε τό βάπτισμα τοῦ πυρός. Ἀτσαλώθηκε στήν ἐξέγερση. Προετοίμασε τίς τάξεις τῶν μαχητῶν πού νίκησαν τό 1917» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 501–502). Ἡ ἐργατική τάξη ἡττήθηκε στόν ἀγώνα της ἐναντίον τοῦ τσαρισμοῦ, ἀλλά δέ συντρίφτηκε. Κατόρθωσε νά συσπειρώσει μέσα στή μάχη ὅλες τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις τοῦ λαοῦ, δέν ἄφησε νά πέσει τό ἠθικό της μέ τήν ὑποχώρηση. Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τῆς Ρωσίας τό προλεταριάτο ἔδειξε στίς μάζες ὅτι μπορεῖ καί πρέπει νά γίνει ἀγώνας ὥς τό τέλος.

Τίς μέρες πού ἔγινε ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία καί ἡ δεκεμβριανή ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ 1905 φάνηκαν καθαρά καί ξάστερα οἱ δυό γραμμές: ἡ ἐπαναστατική-μαρξιστική γραμμή τοῦ προλεταριάτου, πού τό καθοδηγοῦσαν οἱ μπολσεβίκοι, καί ἡ γραμμή τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, πού οὐσιαστικά τήν ὑποστήριζαν οἱ μενσεβίκοι.

Ὁ Λένιν εἶχε βαθιά πίστη στίς ἀνεξάντλητες δυνάμεις τοῦ

προλεταριάτου, πού ἦταν ἱκανό νά φέρει σέ νικηφόρο πέρας τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση στή Ρωσία, νά συνενώσει γύρω του τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν. Στά ἄρθρα του «Ὁ πρῶτος ἀπολογισμός τοῦ χωρισμοῦ σέ πολιτικές παρατάξεις», «Ἡ πρώτη νίκη τῆς ἐπανάστασης», «Ἀνάμεσα σέ δυό μάχες», «Ἡ σημερινή κατάσταση τῆς Ρωσίας καί ἡ τακτική τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», «Ἡ ρωσική ἐπανάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου», στήν μπροσούρα του «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» καί σέ ἄλλες ἐργασίες του ὁ Λένιν ἀναλύει βαθιά τήν πορεία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης στίς μέρες τῆς γενικῆς ἀπεργίας καί τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, δείχνει τό συσχετισμό τῶν ταξικῶν δυνάμεων στή χώρα καί ἀποκαλύπτει τήν ἱστορική σημασία τῶν μαχῶν πού ἔδοσε τό ρωσικό προλεταριάτο τόν Ὀχτώβρη-Δεκέμβρη.

Ὁ Λένιν ἔδειξε ὅτι, σέ σύγκριση μέ τίς ἀστικές ἐπαναστάσεις τοῦ XVIII καί XIX αἰώνα στίς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἡ πρώτη ρωσική ἐπανάσταση παρουσίαζε τεράστια ποικιλία μορφῶν καί μέσων πάλης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Στήν περίοδο τῆς ραγδαίας ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας παρουσίασε καινούργιες μορφές πάλης, πού βρῆκαν τήν ἔκφρασή τους στό συνδυασμό τῆς μαζικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας μέ τήν ἐξέγερση. Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία ἡ μαζική πολιτική ἀπεργία, τόνιζε ὁ Λένιν, γινόταν τό κύριο μέσο πάλης τοῦ προλεταριάτου, πράγμα πού συντέλεσε στό νά πάρει ἡ ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας μεγαλύτερο πλάτος καί νά προσλάβει ἰδιόμορφο χαρακτήρα.

Ἡ ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905 ἦταν προλεταριακή ὄχι μόνο μέ τήν ἔννοια ὅτι τό προλεταριάτο ἦταν ἡ καθοδηγητική δύναμη, ἡ πρωτοπορία τοῦ κινήματος, «ἀλλά καί μέ τήν ἔννοια — ἔγραφε ὁ Λένιν — ὅτι ἕνα εἰδικά προλεταριακό μέσο πάλης, καί συγκεκριμένα ἡ ἀπεργία, ἀποτελοῦσε τό κύριο μέσο γιά τή δραστηριοποίηση τῶν μαζῶν καί τό πιό χαρακτηριστικό φαινόμενο στήν κυματοειδῆ ἀνάπτυξη τῶν ἀποφασιστικῶν γεγονότων» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 231).

Ἡ πρώτη ρωσική ἐπανάσταση ἐγκαινίασε ἕνα καινούργιο στάδιο στό διεθνές ἐργατικό κίνημα καί εἶχε τεράστια ἐπίδραση στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῶν ἀποικιακῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν. Ἡ ἡρωική πάλη τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν τῆς Ρωσίας κέρδισε τή θερμή συμπάθεια καί τήν ὑποστήριξη τοῦ προλεταριάτου τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς. Ἀμέσως ὕστερα ἀπό τή ρωσική ἐπανάσταση ἔγιναν

ἐπαναστάσεις στίς χῶρες τῆς 'Ανατολῆς καί τῆς 'Ασίας. Ἄρχισε μιά ἐποχή βαθύτατων πολιτικῶν τρανταγμῶν καί ἐπαναστατικῶν συγκρούσεων. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905 ἔδειξε ὅτι τό κέντρο τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος μετατοπίστηκε στή Ρωσία καί ὅτι τό ἡρωικό ρωσικό προλεταριάτο ἔγινε πρωτοπορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ πείρα τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἐπιβεβαίωσε τή σπουδαιότερη θέση τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ, ὅτι τό προλεταριάτο εἶναι ὁ πιό πρωτοπόρος καί συνεπής ἀγωνιστής τῆς δημοκρατίας καί τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Στή θυελλώδη περίοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ὅταν ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία προχωροῦσε μέ καταπληκτική ταχύτητα, σχηματίστηκαν μέ τήν πρωτοβουλία τῶν λαϊκῶν μαζῶν στά μεγάλα βιομηχανικά κέντρα τῆς χώρας (Μόσχα, Πετρούπολη, Ἰβάνοβο-Βοσνεσένσκ, Τβέρ, Κοστρομά, Λουγκάνσκ, Αἰκατερινοσλάβ, Σαράτοφ, Ροστόβ τοῦ Ντόν, Κίεβο, Ὀδησσό, Μπακοῦ, Κρασνογιάρσκ καί σέ ἄλλες πόλεις καί ἐργατικούς συνοικισμούς) τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, πού ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμα τῆς δράσης τους εἶχαν μεγάλο κύρος μέσα στίς μάζες. Πλάι στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν σχηματίσθηκαν τά Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν, σιδηροδρομικῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν. Τά Σοβιέτ δημιουργοῦνταν ἀπό τόν ἐπαναστατημένο λαό καί ἐνεργοῦσαν σάν ἐξουσία, καταλαμβάνοντας τυπογραφεῖα, πιάνοντας ἀστυνομικούς πού ἐμπόδιζαν τό λαό νά ἀσκεῖ τά δικαιώματά του, δημεύοντας τὰ χρήματα τῆς παλιᾶς κυβέρνησης καί χρησιμοποιώντας τα γιά τίς ἀνάγκες τῶν Σοβιέτ. Τά Σοβιέτ ἔβγαζαν δικές τους ἀποφάσεις, ἐντολές, διαταγές, καθιέρωναν ἄμεσα ἐπιτόπου τό ὀχτάωρο, τίς δημοκρατικές ἐλευθερίες. Ἡ ἐμφάνιση τῶν Σοβιέτ ξεπήδησε ἀπό τίς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης· οἱ μαζικές ἀπεργίες καί οἱ ἔνοπλες ἐξεγέρσεις ἔβαζαν στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας.

«Τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, ἔγραφε ὁ Λένιν, εἶναι *ὄργανα μαζικῆς ἄμεσης πάλης*. Ἐμφανίστηκαν σάν ὄργανα *ἀπεργιακῆς* πάλης. Πολύ γρήγορα, κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς ἀνάγκης, ἔγιναν ὄργανα *γενικῆς ἐπαναστατικῆς* πάλης ἐνάντια στήν κυβέρνηση. Μετατράπηκαν *ἀσυγκράτητα*, λόγω τῆς ἐξέλιξης τῶν γεγονότων καί τοῦ περάσματος ἀπό τήν ἀπεργία στήν ἐξέγερση, *σέ ὄργανα ἐξέγερσης*» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 103).

Ὁ Λένιν, στηριζόμενος στήν πείρα τῆς δουλειᾶς τῶν πρώτων

Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, ἀποκάλυψε τό μεγάλο ἱστορικό τους μέλλον καί μέ τή διορατικότητά του εἶδε τά Σοβιέτ σάν ὄργανα καθοδήγησης τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων, πού συσπειρώνονταν γύρω του στόν κοινό ἀγώνα γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ τόμος αὐτός περιλαμβάνει τά ἄρθρα: «Τά καθήκοντά μας καί τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν», «Ἡ ἀπολυταρχία πού πεθαίνει καί τά νέα ὄργανα λαϊκῆς ἐξουσίας», τήν μπροσούρα «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» καί ἄλλες ἐργασίες, στίς ὁποῖες ὁ Λένιν ἐπεξεργάζεται θεωρητικά τό ζήτημα τῶν Σοβιέτ σάν ὀργάνων λαϊκῆς ἐξουσίας, ἀποκαλύπτει τήν οὐσία τους καί τά καθήκοντά τους. Ἀπό τόν τρόπο πού προσδιόρισε τό ρόλο τῶν Σοβιέτ τή στιγμή τῆς δημιουργίας τους φάνηκε περίλαμπρα ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Λένιν, τοῦ κορυφαίου τῆς ἐπιστήμης, πού πλούτισε τή μαρξιστική ἰδέα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν πείρα τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Πρίν ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τά καθήκοντά μας καί τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν» δέν δινόταν σωστή ἑρμηνεία στό ζήτημα τῆς σημασίας καί τοῦ ρόλου τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν καί τῆς στάσης τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος ἀπέναντί τους. Οἱ μενσεβίκοι, ὑποκαθιστώντας τό σύνθημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί τῆς δημιουργίας κεντρικῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας μέ τό σύνθημα τῆς «ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης», θεωροῦσαν τά Σοβιέτ μόνο σάν ὄργανα τοπικῆς αὐτοδιοίκησης ἤ σάν ἀπεργιακές ἐπιτροπές.

Ὁ Λένιν, ξεσκεπάζοντας τίς ὀπορτουνιστικές αὐτές ἀντιλήψεις τῶν μενσεβίκων σχετικά μέ τό ρόλο τῶν Σοβιέτ, θεωρεῖ στό ἄρθρο του τά Σοβιέτ σάν ὄργανα ἐξέγερσης, σάν ἐπαναστατική ἐξουσία, σάν τήν πιό δημοκρατική ἐξουσία πού εἶναι ἱκανή νά συνενώσει τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις τῆς χώρας καί νά γίνει πραγματικός ἐκφραστής τῆς λαϊκῆς θέλησης. Στό πρόγραμμα δράσης αὐτῆς τῆς ἐξουσίας, τόνιζε ὁ Λένιν, «τήν πρώτη θέση πρέπει νά τήν ἔχει ἡ πλήρης ἔμπρακτη ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας... Ἡ ἀκύρωση ὅλων τῶν νόμων πού παρεμποδίζουν τήν ἐλευθερία τοῦ λόγου, τῆς συνείδησης, τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ τύπου, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τῶν ἀπεργιῶν, ἡ κατάργηση ὅλων τῶν θεσμῶν πού περιορίζουν αὐτή τήν ἐλευθερία» (σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 67). Ταυτόχρονα ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι τὸ Σοβιὲτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν πρέπει νὰ θεωρεῖται ἔμβρυο τῆς νέας ἐξουσίας· εἶχε τὴ γνώμη ὅτι τὸ Σοβιὲτ Πετρού-

πολης πρέπει νὰ αὐτοανακηρυχθεῖ σὲ προσωρινὴ ἐπαναστατικὴ κυβέρνηση ὅλης τῆς Ρωσίας ἢ νὰ δημιουργήσει μιὰ τέτοια κυβέρνηση.

Ὁ Λένιν δίνει μιά συγκεκριμένη καί σαφῆ λύση στό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τοῦ κόμματος καί τῶν Σοβιέτ. Τά Σοβιέτ, ἔλεγε ὁ Λένιν, πρέπει νά τά καθοδηγεῖ τό κόμμα. Τό κόμμα πρέπει νά μπεῖ μέσα στά ἴδια τά Σοβιέτ «...γιά νά κηρύσσουμε ἀκούραστα καί σταθερά τή *μοναδικά* συνεπῆ, τή μοναδικά πραγματική προλεταριακή κοσμοθεωρία: τό *μαρξισμό*» (σελ. 63).

Ὁ Λένιν, ὅταν ἀργότερα καταπιάστηκε νά ἐπεξεργαστεῖ τή διδασκαλία γιά τά Σοβιέτ σάν κρατική μορφή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, στηρίχτηκε στήν πείρα τῶν Σοβιέτ τοῦ 1905.

Στήν μπροσούρα «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», πού γενικεύει τήν πείρα τῆς πάλης τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου τοῦ Ὀχτώβρη-Δεκέμβρη τοῦ 1905 καί ξεσκεπάζει τήν ἀντεπαναστατική οὐσία τοῦ κύριου κόμματος τῆς φιλελεύθερης-μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, ὁ Λένιν ἐξηγεῖ ποιά εἶναι ἡ μαρξιστική ἀντίληψη σχετικά μέ τή σημασία τῆς ἐπανάστασης καί κατακρίνει τήν καντέτικη ἄποψη γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας. Οἱ καντέτοι προσπαθοῦσαν νά κρατοῦν κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τους τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, νά ἀποτρέψουν τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί ἔκαναν διπρόσωπη πολιτική, συνενώνοντας τὴ «λαϊκὴ ἐλευθερία» μὲ τὴν ἀντεπανάσταση, δηλ. τήν ἐλευθερία τῆς ἀπολυταρχίας νά καταπιέζει τό λαό. Ὁ Λένιν ξεσκέπασε τήν ὑποκρισία καί τόν πολιτικαντισμό τοῦ ἀστικοῦ αὐτοῦ κόμματος, ἀποκαλώντας τούς καντέτους «βρωμοσκούληκα τῆς ἐπανάστασης», πού ἡ μόνη ὠφέλιμη δουλειά τους εἶναι νά λιπαίνουν καλά τό ἔδαφος. Ὁ Λένιν ἔδειξε τό δημιουργικό ρόλο τοῦ λαοῦ στήν ἐπανάσταση· ὁ ρόλος αὐτὸς ἐκδηλώθηκε: στὴν κατάκτηση ἀπὸ τὸ λαὸ μὲ τὸ σπαθί του, χωρὶς νὰ ζητήσει ἀπὸ κανέναν τὴν ἄδεια, τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας· στὴ δημιουργία καινούργιων ὀργάνων ἐξουσίας: τῶν Σοβιὲτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν, σιδηροδρομικῶν, ἀγροτῶν βουλευτῶν, ὀργάνων ποὺ δὲν προβλέπονταν ἀπὸ τὸ νόμο· στὴ χρησιμοποίηση ἀπομέρους τοῦ λαοῦ βίας ἐνάντια σ' ἐκείνους πού μετέρχονταν βία σέ βάρος τοῦ λαοῦ. Ὁ Λένιν ξεσκέπασε σ' αὐτό τό ἔργο τούς καντέτους, πού διαστρέβλωναν τό νόημα τῆς δικτατορίας γιά νά δυσφημήσουν τήν ἐπαναστατική πάλη, ἔδοσε τό πραγματικά ἐπιστημονικό νόημα τῆς δικτατορίας, ἔδειξε τή ριζική διαφορά μεταξύ τῆς δικτατορίας τῆς ἀστικῆς τάξης, σά δικτατορίας τῆς μειοψηφίας σέ βάρος τῆς πλειο-

ψηφίας, καί τῆς δικτατορίας τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ σέ βάρος μιᾶς χούφτας ἐκβιαστῶν, ληστῶν καί σφετεριστῶν τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας. Τά Σοβιέτ ἦταν ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, δικτατορία τῆς τεράστιας πλειοψηφίας, πού μποροῦσε νά κρατηθεῖ καί κρατιόταν ἀποκλειστικά καί μόνο χάρη στήν ἐμπιστοσύνη τῶν πιό πλατιῶν μαζῶν πού προσελκύονταν σέ εὐρύτατη κλίμακα γιά νά πάρουν μέρος στήν ἐξουσία. Τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ἦταν τό ἔμβρυο τῆς δικτατορίας τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ, τῆς τεράστιας πλειοψηφίας σέ βάρος τῆς μειοψηφίας, ἦταν μιά ἐξουσία προσιτή σέ ὅλους, μιά ἐξουσία πού ὅ,τι ἔκανε τό ἔκανε μπρός στά μάτια τῶν μαζῶν, καί σ' αὐτό ἔγκειται ὁ σπουδαιότατος ἱστορικός τους ρόλος.

Ἡ ζωή ἐπιβεβαίωσε σέ ὅλο της τό βάθος τήν ἐκτίμηση πού ἔκανε ὁ Λένιν γιά τά Σοβιέτ, τά ὁποῖα ἀποτέλεσαν τό πρόπλασμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πού δημιούργησε τό προλεταριάτο μέ τήν καθοδήγηση τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος τό 1917.

Στά ἄρθρα «Μικροαστικός καί προλεταριακός σοσιαλισμός», «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά», «Ἡ σημερινή κατάσταση στή Ρωσία καί ἡ τακτική τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», «Ἡ ρωσική ἐπανάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου», στήν μπροσούρα «Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», καθώς καί στό σχέδιο ἄρθρου «Τά στάδια, ἡ κατεύθυνση καί οἱ προοπτικές τῆς ἐπανάστασης» καί σέ ἄλλες ἐργασίες πού περιλαμβάνονται στόν τόμο αὐτόν ὁ Λένιν δείχνει τούς δρόμους τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης στή χώρα, τῆς μετεξέλιξης τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης σέ σοσιαλιστική. Στίς ἐργασίες αὐτές κάνει μιά ὁλόπλευρη μαρξιστική ἐκτίμηση τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγροτιᾶς, σά συμμάχου τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν ἐπανάσταση, καί τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος στίς διάφορες βαθμίδες τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου.

Σημαντικό μέρος στόν τόμο αὐτόν πιάνουν τά ἔργα τοῦ Λένιν τά ἀφιερωμένα στό δυνάμωμα τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος καί στήν ἀνάπτυξη τῆς δράσης του στίς καινούργιες συνθῆκες πού δημιούργησε ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος.

Στό ἄρθρο του «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος» ὁ Λένιν ἔβαλε τό καθῆκον τῆς θαρραλέας ἀναδιοργάνωσης τῆς κομματικῆς δουλειᾶς μέ βάση τήν πλατιά χρησιμοποίηση τῶν νόμιμων δυνατοτήτων πού εἶχαν κατακτηθεῖ στήν περίοδο τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905. Πρότεινε νά τραβηχτοῦν θαρραλέα στίς γραμμές τοῦ κόμματος νέα μέλη, καί κατά πρῶτο λόγο ἐργάτες, νά καθιερωθεῖ ἡ αἱρετότητα τῶν κομ-

ματικῶν ὀργάνων, νά δημιουργηθοῦν νόμιμα καί μισονόμιμα κομματικά ὄργανα καί ἕνα δίχτυ ὀργανώσεων γύρω ἀπ' αὐτά. Μιὰ τέτοια ἀναδιοργάνωση στὸν τρόπο λειτουργίας τοῦ κόμματος ἄφηνε πλήρη πρωτοβουλία στά μέλη τοῦ κόμματος, τούς ἔδινε τή δυνατότητα νά ἀπευθύνονται ἀνοιχτά στίς μάζες, νά ἀναπτύσσουν τήν πλατφόρμα τοῦ κόμματος καί νά παλαίβουν γι' αὐτήν. Ἡ ἀναδιοργάνωση αὐτὴ εἶχε τὴν ὁμόφωνη ὑποστήριξη τῶν μελῶν τοῦ κόμματος καί προσέλκυε ἕνα μεγάλο ἀριθμό δραστήριων ὀπαδῶν τῆς τακτικῆς καί τοῦ προγράμματος τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος. Τό κόμμα πύκνωσε τίς γραμμές του μέ τούς καλύτερους πρωτοπόρους ἐργάτες καί τό φθινόπωρο τοῦ ἴδιου χρόνου ἀπό ἕνωση παράνομων ὁμίλων, πού ἦταν τήν ἄνοιξη τοῦ 1905, «ἔγινε τό κόμμα τῶν *ἑκατομμυρίων* τοῦ προλεταριάτου», ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 15ος, σελ. 132). Ἄρχισε νά ἐφαρμόζεται στήν πράξη ἡ ἀρχή τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ.

Στό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος» στηρίχθηκε ἀπόφαση μέ τόν ἴδιο ἀκριβῶς τίτλο· ἡ ἀπόφαση αὐτή ψηφίστηκε ἀπό τήν πρώτη συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε στό Τάμμερφορς τό Δεκέμβρη τοῦ 1905, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἐπίσης ἀπόφαση γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος, πού ἦταν οὐσιαστικά χωρισμένο σέ δύο κόμματα, καί ἀνέθεσε στήν Ἑνοποιημένη ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά συγκαλέσει τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ κόμματος.

Ἡ συνένωση ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν σ' ἕνα συγκεντρωτικό πραγματικά μαρξιστικό κόμμα ἦταν τήν περίοδο ἐκείνη τό πιό ἐπίκαιρο καθῆκον καί εἶχε μεγάλη σημασία γιὰ ἕναν ἐπιτυχῆ ἀγώνα ποὺ θὰ ὁδηγοῦσε στὴ νίκη τῆς ἐπανάστασης. Ὁ πόθος τῆς ἑνότητας, τοῦ συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν στὶ ἐπαναστατικὲς ἐκδηλώσεις φάνηκε ἐξαιρετικὰ ἔντονα στὴ βάση, στοὺς ἐργάτες. Ἡ ὕπαρξη χωριστῶν κατὰ τόπους μπολσεβίκικων καὶ μενσεβίκικων ὀργανώσεων προκαλοῦσε τὴ δυσαρέσκεια τῶν ἐργατῶν. Οἱ κομματικὲς μάζες πείθονταν μὲ τὴν ἴδια τους τὴν πείρα γιὰ τὴν προδοσία τῶν μενσεβίκων καὶ καταλάβαιναν ὅτι οἱ μόνοι ἐκφραστὲς τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι οἱ μπολσεβίκοι.

Οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν πού ἀναφέρονται στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί περιλαμβάνονται σέ τοῦτο τόν τόμο δείχνουν μέ πόση ἐπιμονή καί συνέπεια ἀρχῶν ἀγωνιζόταν ὁ Λένιν γιά τήν ἑδραίωση τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος, ξεσκεπάζοντας τή διασπαστική δράση τῶν μενσεβίκων.

Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ ρωσική ἐπανάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου», «Ἡ πλατφόρμα τακτικῆς γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ», ἡ μπροσούρα «Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», πού γράφτηκαν τίς παραμονές τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου, δείχνουν τή θέση τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος στό ζήτημα τῆς συνένωσης μέ τούς μενσεβίκους. Ὁ Λένιν θεωροῦσε ὅτι ἡ συνένωση αὐτή θά μποροῦσε νά πραγματοποιηθεῖ μόνο ἄν βασιζόταν πάνω σέ ἀρχές, ἄν στηριζόταν στόν ἐπαναστατικό μαρξισμό, ἄν βασιζόταν στήν μπολσεβίκικη ἐκτίμηση τῆς ἐπανάστασης, στήν μπολσεβίκικη στρατηγική καί τακτική τῆς ἐπανάστασης. Οἱ ἐργασίες αὐτές τοῦ Λένιν, καί ἰδιαίτερα ἡ «Πλατφόρμα τακτικῆς γιά τό Ἑνωτικό συνέδριό τοῦ ΣΔΕΚΡ», πού περιεῖχε τά σχέδια ἀποφάσεων τῶν μπολσεβίκων, δείχνουν τίς θέσεις τοῦ κόμματος σ' ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης: προοπτικές τῆς ἐπανάστασης, ἔνοπλη ἐξέγερση, προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, στάση ἀπέναντι στά ἀστικά κόμματα καί στήν Κρατική δούμα, στάση ἀπέναντι στά ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα καί στά συνδικάτα· ἐπίσης δείχνουν τίς θέσεις τοῦ κόμματος καί στά ὀργανωτικά ζητήματα. Στίς θέσεις αὐτές καθορίστηκαν ἐπίσης τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος.

Τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο συνῆλθε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1906 στή Στοκχόλμη. Τό συνέδριο ψήφισε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ ὅπως τό διατύπωσε ὁ Λένιν καί ἀπέρριψε ἔτσι τήν ὀπορτουνιστική διατύπωση τοῦ Μάρτοφ. Γιά πρώτη φορά ἔμπαινε στό καταστατικό ἡ μπολσεβίκικη διατύπωση γιά τό δημοκρατικό συγκεντρωτισμό. Τό συνέδριο ψήφισε ἀπόφαση γιά τή συνένωση μέ τό πολωνικό καί τό λεττονικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, καθώς καί ἕνα σχέδιο πού περιεῖχε τούς ὅρους συνένωσης τῆς Μπούντ μέ τό ΣΔΕΚΡ, στήν εἰδική ὅμως ἀπόφαση τό συνέδριο ἀντιτάχτηκε ἀποφασιστικά στήν ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου κατά ἐθνότητες. Ἡ συγχώνευση τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Ρωσίας μέσα στό ΣΔΕΚΡ ἦταν μιά ἀπό τίς μεγάλες ἐπιτυχίες τοῦ IV συνεδρίου.

Τό συνέδριο ἔδειξε ὅτι ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους ὑπῆρχαν βαθιές διαφωνίες ἀρχῶν σ' ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης καί πραγματοποίησε μόνο μιά τυπική ἕνωση τῶν δυό ὁμάδων.

Στό ξεσκέπασμα τῆς ὀπορτουνιστικῆς τακτικῆς τῶν μενσεβίκων καί στήν ὑπεράσπιση τῆς ἰδέας τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλε-

ταριάτου ὁ Λένιν ἀφιέρωσε τίς ὁμιλίες πού ἔκαμε στό IV συνέδριο, καθώς ἐπίσης καί τήν «Ἔκκληση πρός τό κόμμα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑνωτικοῦ συνεδρίου πού ἀνῆκαν στήν πρώην ὁμάδα τῶν „μπολσεβίκων"» καί τήν «Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ», πού γράφτηκαν μετά τό συνέδριο. Οἱ μενσεβίκοι ἀρνοῦνταν τόν ἡγετικό ρόλο τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν ἀναπτυσσόμενη ἐπανάσταση, προσπαθοῦσαν νά ἐκτρέψουν τήν πορεία τῆς ἐπανάστασης, νά κατευθύνουν τήν ἐπανάσταση στὸν κοινοβουλευτικὸ δρόμο κι' ἔπαιζαν τὸ ρόλο φορέα τῆς ἀστικῆς ἐπιρροῆς στὴν ἐργατικὴ τάξη.

Ὁ Λένιν, οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν ἐπίμονο ἀγώνα ἐνάντια στίς συνταγματικές αὐταπάτες, στίς ἀπατηλές ὑποσχέσεις τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης καί στίς προσπάθειές της νά κατευθύνει τόν ἐπαναστατημένο λαό στό δρόμο τοῦ τσαρικοῦ «συντάγματος».

Τὸ ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στὶς συνταγματικὲς αὐταπάτες ὁ Β. Ι. Λένιν τό θεωροῦσε σάν ἕνα ζήτημα πού ἔδινε τή δυνατότητα νά ξεχωρίσει κανείς εὐκολότατα τόν ὀπορτουνιστή ἀπό τόν ὀπαδό τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης. Τήν ἀνάγκη τοῦ ἐνεργοῦ μποϋκοταρίσματος τῶν ἐκλογῶν γιὰ τὴν Ι Κρατικὴ δούμα ὁ Λένιν τὴν αἰτιολόγησε τὸ Γενάρη-Φλεβάρη τοῦ 1906 στὰ ἄρθρα «Νὰ μποϋκοτάρουμε τὴν Κρατικὴ δούμα;», «Ἡ Κρατικὴ δούμα καὶ ἡ σοσιαλδημοκρατικὴ τακτική», «Ἡ σημερινὴ κατάσταση τῆς Ρωσίας καὶ ἡ τακτικὴ τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» καὶ σὲ ἄλλες ἐργασίες ποὺ περιλαμβάνονται σέ τοῦτο τόν τόμο. Ὁ Λένιν ὑπεράσπισε τήν μπολσεβίκικη τακτική καί στό IV συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά», «Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», οἱ ὁμιλίες στό IV συνέδριο τοῦ κόμματος πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα καί ἄλλο ὑλικό δείχνουν τήν πάλη τοῦ Λένιν γιά ἕνα μαρξιστικό ἐπαναστατικό ἀγροτικό πρόγραμμα.

Ἡ θεωρητική ἐπεξεργασία τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος ἀπό τόν Λένιν ἀποτελοῦσε συστατικό μέρος τῆς πάλης τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων γιά τήν κατάκτηση τῆς ἀγροτιᾶς σά συμμάχου τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση καί συνδεόταν στενά μέ τή θεωρία τῆς μετεξέλιξης τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης σέ ἐπανάσταση σοσιαλιστική.

Τό ζήτημα τῆς στάσης τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα, ἔγραφε ὁ Λένιν στό ἄρθρο «Τό προλεταριάτο

καί ἡ ἀγροτιά», ἦταν πάντα τό φλέγον ζήτημα γιά τόν καθορισμό τοῦ προγράμματος καί τῆς τακτικῆς. Ὁ Λένιν ἐξαρτοῦσε τήν πορεία καί τήν ἔκβαση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀπό τήν ἀνάπτυξη τῆς συνειδητότητας τῆς ἀγροτιᾶς.

Τό ἀγροτικό ζήτημα ἦταν ἕνα ἀπό τά κύρια θέματα τοῦ IV συνεδρίου τοῦ κόμματος. Εἰσήγηση πάνω στό θέμα αὐτό ἔκαμε ὁ Λένιν.

Οἱ πρακτικές διεκδικήσεις πού' διατυπώθηκαν ἀπό τόν Λένιν στό σχέδιο ἀγροτικοῦ προγράμματος τῶν μπολσεβίκων πρόβλεπαν: τή δημιουργία ἀγροτικῶν ἐπιτροπῶν, τή δήμευση ὅλης τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, τῆς ἐκκλησίας, τῶν μοναστηριῶν, τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας, τοῦ κράτους καί ἄλλων κτημάτων πρός ὄφελος τῶν ἀγροτῶν· σέ συνέχεια τήν ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς, πράγμα πού θά διευκόλυνε τό προλεταριάτο, σέ συμμαχία μέ τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ, νά περάσει στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν μπολσεβίκων καλοῦσε τούς ἀγρότες νά ἐπαναστατήσουν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, νά ἐξαλείψουν ὅλα τά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας.

Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν μενσεβίκων, ἀντίθετα, ἀπέβλεπε σέ μιά μεσοβέζικη ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης καί στήν οὐσία του ἦταν συμβιβαστικό. Σύμφωνα μέ τό πρόγραμμα αὐτό τά τσιφλίκια ἔπρεπε νά τεθοῦν στή διάθεση τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν καί στούς ἀγρότες δινόταν τό δικαίωμα νά μισθώνουν τή γῆ αὐτή, πληρώνοντας νοίκι.

Ὁ Λένιν ἀπόδειξε ὅτι ἦταν τελείως ἀνεδαφικὸ τὸ μενσεβίκικο πρόγραμμα τῆς δημοτικοποίησης τῆς γῆς καὶ τὸ χαρακτήρισε σὰν ἐπιζήμιο γιὰ τὴν ἐπανάσταση, γιατὶ ἔριχνε «τὸ σύνθημα γιὰ τὴ λύση τοῦ ζητήματος ὄχι μὲ ἐξέγερση ἀλλὰ μὲ συναλλαγὴ μὲ τοὺς τσιφλικάδες, μὲ συναλλαγὴ μὲ τὴν ἀντιδραστικὴ κεντρικὴ ἐξουσία . . .» (σὲ τοῦτο τὸ τόμο, σελ. 263).

Ἐπειδὴ μερικὲς μπολσεβίκικες ὀργανώσεις εἶχαν χτυπηθεῖ καὶ διαλυθεῖ στὴ διάρκεια τῆς δεκεμβριανῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τοῦ 1905, καθὼς καὶ μετὰ ἀπ' αὐτήν, καὶ δὲν μπόρεσαν νὰ στείλουν τοὺς ἀντιπροσώπους τους στὸ συνέδριο, οἱ μενσεβίκοι πῆραν στὸ συνέδριο μιὰ ἀσήμαντη πλειοψηφία. Αὐτὸ καθόρισε καὶ τὸ μενσεβίκικο χαρακτήρα τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου σὲ μιὰ σειρὰ ζητήματα.

Στήν «Ἔκκληση πρός τό κόμμα» καί στήν «Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ», πού περιλαμβάνεται στόν ἑπόμενο τόμο, ὁ Λένιν ἐφιστᾶ τήν προσοχή τῶν μπολσεβίκων στήν ἀνάγκη νά καταβάλουν κάθε προσπάθεια, ὥστε τό ἐργατικό κόμ-

μα νά μή παρεκκλίνει άπό τόν έπαναστατικό δρόμο, ὥστε τό προλεταριάτο νά φέρει σέ πέρας τό μεγάλο του ρόλο, τό ρόλο τοῦ πρωτοπόρου ἀγωνιστῆ γιά τή λευτεριά. «Ἄν τό προλεταριάτο ὁλόκληρης τῆς Ρωσίας συσπειρωθεῖ γερά, ἔγραφε ὁ Λένιν, ἄν καταφέρει νά ξεσηκώσει πίσω του ὅλα τά πραγματικῶς ἐπαναστατικά, τά ἱκανά γιά πάλη καί ὄχι γιά συμβιβασμό στρώματα τοῦ λαοῦ, ἄν προετοιμαστεῖ καλά γιά τή μάχη καί διαλέξει σωστά τή στιγμή γιά τήν τελική μάχη τῆς λευτεριᾶς, τότε ἡ νίκη θὰ εἶναι δική του» (σελ. 394-395). Ἐξονόματος τῶν μπολσεβίκων ἀντιπροσώπων ὁ Λένιν ἔκανε στὴν «Ἔκκληση πρὸς τὸ κόμμα» καὶ στὴν ἔκθεση γιὰ τὸ συνέδριο κριτικὴ ἀρχῶν στὶς μενσεβίκικες ἀποφάσεις τοῦ IV συνεδρίου, ποὺ ψηφίστηκαν παρὰ τὶς διαμαρτυρίες τῶν μπολσεβίκων, καὶ κάλεσε ὅλους τοὺς σοσιαλδημοκράτες νὰ καταβάλουν προσπάθειες ὥστε στὸ ἐρχόμενο τακτικὸ συνέδριο νὰ ψηφιστεῖ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἀκύρωση τοῦ μενσεβίκικου προγράμματος δημοτικοποίησης τῆς γῆς.

Στόν τόμο αὐτόν περιλαμβάνονται οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν «Κομματική ὀργάνωση καί κομματική φιλολογία» καί «Σοσιαλισμός καί θρησκεία», πού ἀφιερώνονται στά ζητήματα τῆς ἰδεολογικῆς δουλειᾶς τοῦ κόμματος. Στίς ἐργασίες αὐτές καθορίζεται ἡ θέση τῆς ἰδεολογικῆς πάλης σ' ὅλη τήν κομματική δράση καί ἀποδείχνεται ὁ τεράστιος ρόλος τῆς ἐπιστήμης, τῆς λογοτεχνίας καί τῆς τέχνης στήν πάλη γιά τήν ἐπιστημονική, ὑλιστική κοσμοθεωρία. γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Τὸ ζήτημα τῆς κομματικότητας τῆς φιλολογίας μπῆκε μπροστὰ στὸ προλεταριακὸ κόμμα μέσα στὶς νέες συνθῆκες ποὺ δημιουργήθηκαν στὴ Ρωσία ὕστερα ἀπὸ τὴ γενικὴ πολιτικὴ ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη 1905, ὅταν ἄρχισαν νὰ ἐξαφανίζονται οἱ διαφορὲς ἀνάμεσα στὸν παράνομο καὶ στὸ νόμιμο τύπο. Στὶς συνθῆκες αὐτές, τόνιζε ὁ Λένιν, τὸ προλεταριάτο ἔπρεπε «νὰ προβάλει τὴν ἀρχὴ τῆς *κομματικῆς φιλολογίας*, νὰ ἀναπτύξει αὐτὴ τὴν ἀρχὴ καὶ νὰ τὴν κάνει πράξη μὲ ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ πλήρη καὶ ὁλοκληρωμένη μορφή» (σελ. 100). Στὸ ἄρθρο «Κομματική ὀργάνωση καί κομματική φιλολογία» ὁ Λένιν ἀποκάλυψε τήν οὐσία τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, ἀποδείχνοντας ὅτι ἡ φιλολογική δουλειά πρέπει νά εἶναι μέρος τῆς γενικῆς κομματικῆς δουλειᾶς. Ἐπειδή ὁ Λένιν θεωροῦσε τό καθῆκον αὐτό δύσκολο καί καινούργιο γιά τό κόμμα, συνιστοῦσε στίς συντακτικές ἐπιτροπές τῶν ἐφημερίδων, τῶν περιοδικῶν, στά ἐκδοτικά νά καταπιαστοῦν ἀμέσως μὲ τὴν ἐκπλήρωσή του. Ὁ Λένιν, ὑπογραμμίζον-

τας διαρκῶς ὅτι τὴν ἀνάπτυξη τῆς φιλολογίας εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν καθοδηγεῖ τὸ κόμμα, ἔλεγε πάντα ὅτι πρέπει νὰ δοθεῖ μεγάλη ἐλευθερία στὴν ἀτομικὴ πρωτοβουλία τῶν συγγραφέων καί τῶν καλλιτεχνῶν, στίς ἀτομικές κλίσεις τους, στή σκέψη καί στή φαντασία τους. Καλοῦσε τούς μπολσεβίκους νά ξεσκεπάζουν τήν ὑποκρισία τῶν ἀστῶν θεωρητικῶν πού μιλοῦν γιά ἀνεξαρτησία τῆς καλλιτεχνικῆς καί ἐπιστημονικῆς δημιουργίας τῶν παραγόντων τοῦ πολιτισμοῦ. Δέν μπορεῖ, ἔλεγε ὁ Λένιν, νά ζεῖ κανείς μέσα στήν κοινωνία καί νά εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπό τήν κοινωνία. Τόνιζε ὅτι ἡ λεγόμενη ἐλευθερία τοῦ ἀστοῦ συγγραφέα στήν πραγματικότητα εἶναι συγκαλυμμένη ἐξάρτηση ἀπό τὴν ἀστικὴ τάξη καὶ ἀντιπαράθετε στὴν ὑποκριτικὰ ἐλεύθερη φιλολογία τήν πραγματικά ἐλεύθερη φιλολογία πού συνδέεται ἀνοιχτά μέ τό προλεταριάτο. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Καί θά εἶναι ἐλεύθερη ἡ φιλολογία αὐτή, γιατί ἐκεῖνο πού θά στρατολογεῖ στίς γραμμές της ὁλοένα νέες δυνάμεις δέ θά εἶναι οὔτε ἡ ἰδιοτέλεια οὔτε ὁ καριεριςμός, ἀλλά οἱ ἰδέες τοῦ σοσιαλισμοῦ καί ἡ συμπάθεια πρὸς τοὺς ἐργαζομένους» (σελ. 104).

Τό προγραμματικό αὐτό ἄρθρο τοῦ Λένιν καθόρισε τήν ἀνάπτυξη τῆς προλεταριακῆς φιλολογίας. Οἱ βασικές ὑποδείξεις τοῦ ἄρθρου εἶναι ἐξαιρετικά ἐπίκαιρες καί σήμερα, στήν περίοδο τῆς οἰκοδόμησης τῆς νέας, τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας, ὅπου τά ζητήματα τῆς κομματικῆς διαπαιδαγώγησης καί ἡ πάλη ἐνάντια στίς ἐπιβιώσεις τοῦ καπιταλισμοῦ στή συνείδηση τῶν σοβιετικῶν ἀνθρώπων προβάλλουν σ' ὅλη τους τήν ἔκταση μπροστά στό κόμμα μας.

Στό ἄρθρο «Σοσιαλισμός καί θρησκεία» ὁ Λένιν ξεσκέπασε τίς ταξικές ρίζες τῆς θρησκείας καί καθόρισε τή στάση τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος ἀπέναντι σ' αὐτήν. Τό μαρξιστικό κόμμα, πού εἶναι ἕνωση τῶν συνειδητῶν πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης, δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά κρατάει ἀδιάφορη στάση ἀπέναντι στήν καθυστέρηση καί στό σκοταδισμό τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. Ὀφείλει νά ἐξηγεῖ πλατιά τό κομματικό του πρόγραμμα, πού στηρίζεται στήν ἐπιστημονική, ὑλιστική κοσμοθεωρία. Μόνο ἡ κοσμοθεωρία αὐτή ἀποκαλύπτει τίς πραγματικές ἱστορικές καί οἰκονομικές ρίζες τῆς θρησκείας. Ὁ Λένιν πίστευε ὅτι στήν πάλη ἐνάντια στίς θρησκευτικές προλήψεις τεράστιο ρόλο παίζει ἡ προπαγάνδιση τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων.

Ὁ τόμος αὐτός περιέχει 14 ντοκουμέντα τοῦ Λένιν, πού μπῆκαν

γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα. Ἀνάμεσα σ' αὐτά εἶναι ἡ δεύτερη προσθήκη στό ἄρθρο τοῦ Β. Καλίνιν (ψευδώνυμο τοῦ Β. Α. Καρπίνσκι) «Τό ἀγροτικό συνέδριο»· στήν προσθήκη αὐτή ἐπικρίνεται ἡ ἀπόφαση τακτικῆς πού ψηφίστηκε ἀπό τό πρῶτο συνέδριο τῆς ἀγροτικῆς ἕνωσης (Αὔγουστος τοῦ 1905), 7 μικρές ὁμιλίες τοῦ Λένιν στίς συνδιασκέψεις πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγιναν στίς 11 (24) τοῦ Φλεβάρη καί στά τέλη τοῦ Φλεβάρη μέ ἀρχές Μάρτη τοῦ 1906, 6 ντοκουμέντα τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» δημοσιεύονται οἱ σημειώσεις τοῦ Λένιν πάνω στά ἄρθρα «Ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία», «Ἡ πρώτη νίκη τῆς ἐπανάστασης» καί τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Μικροαστικός καί προλεταριακός σοσιαλισμός», πού δείχνουν τή μέθοδο δουλειᾶς τοῦ Λένιν πάνω σ' αὐτά τά ἔργα.

Τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

Η ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

Γενεύη, 26 (13) τοῦ Ὀχτώβρη.

Τό βαρόμετρο δείχνει θύελλα! — Αὐτό γράφουν οἱ σημερινές ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, δημοσιεύοντας τηλεγραφικές εἰδήσεις γιά τήν ἰσχυρή ἀνάπτυξη τῆς *πανρωσικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας*.

Καί ὄχι μόνο τό βαρόμετρο δείχνει θύελλα, ἀλλά καί οἱ πάντες καί τά πάντα ἀναστατώθηκαν ἀπό τόν τεράστιο ἀνεμοστρόβιλο τῆς ἀλληλέγγυας προλεταριακῆς ἐπίθεσης. Ἡ ἐπανάσταση προχωρεῖ μέ καταπληκτική ταχύτητα, ἀποκαλύπτοντας ἕνα θαυμάσιο πλοῦτο ἀπό γεγονότα, καί ἄν θέλαμε νά ἐκθέσουμε λεπτομερειακά στούς ἀναγνῶστες μας τό ἱστορικό τῶν τελευταίων τριῶν–τεσσάρων ἡμερῶν, θά χρειαζόταν νά γραφτεῖ ὁλόκληρο βιβλίο. Ἀφήνουμε ὅμως στίς μελλοντικές γενιές τό γράψιμο αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. Μπροστά μας ἔχουμε συναρπαστικές σκηνές ἑνός ἀπό τούς μεγαλύτερους ἐμφύλιους πολέμους, πολέμους γιά τήν ἐλευθερία, πού ἔζησε ποτέ ἡ ἀνθρωπότητα καί πρέπει νά ζήσουμε ἔντονα τά γεγονότα, δίνοντας ὅλες μας τίς δυνάμεις σ' αὐτόν τόν πόλεμο.

Ἡ θύελλα ξέσπασε. Καί πόσο ἀξιοθρήνητοι φαίνονται τώρα οἱ λόγοι, οἱ ὑποθέσεις, οἱ προφητεῖες καί τά σχέδια τῶν φιλελευθέρων καί τῶν δημοκρατικῶν σχετικά μέ τή Δούμα! Πόσο πάλιωσαν κιόλας — μέσα σέ λίγες μέρες, μέσα σέ λίγες ὧρες — ὅλες μας οἱ διαμάχες γιά τή Δούμα! Ὁρισμένοι ἀπό μᾶς ἀμφιβάλλανε ἄν τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο θά εἶναι σέ θέση νά ματαιώσει αὐτή τήν ἀπαίσια κωμωδία τῶν ἀστυνομικῶν ὑπουργῶν, ὁρισμένοι ἀπό μᾶς φοβοῦνταν νά μιλήσουν μέ ὅλο τό θάρρος γιά ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές. Καί νά, οἱ ἐκλογές δέν ἄρχισαν ἀκόμα πcourtοῦ καί μιά κίνηση τοῦ χεριοῦ κλόνισε τό χάρτινο πύργο. Μιά κίνηση τοῦ χεριοῦ ἀνάγκασε ὄχι μόνο τούς φιλελευθέρους καί τούς δειλούς ὀσβομποζντέντσι, ἀνάγκασε καί τόν κ.

Βίττε, αὐτόν τόν ἀρχηγό τῆς νέας «φιλελεύθερης» τσαρικῆς κυβέρνησης, νά μιλᾶ (εἶναι ἀλήθεια, γιά τήν ὥρα ἀκόμα μόνο *νά μιλᾶ*) γιά μεταρρυθμίσεις πού τορπιλίζουν ὅλες τίς πονηρές μανοῦβρες ὅλης αὐτῆς τῆς μπουλιγκινικῆς φάρσας.

Αὐτό τό χέρι, πού μιά του κίνηση προκάλεσε ἐπανάσταση στό ζήτημα τῆς Δούμας, εἶναι τό χέρι τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας. «Ὅλες οἱ ρόδες σταματοῦν — λέει ἕνα γερμανικό σοσιαλιστικό τραγούδι — ὅταν τό θελήσει τό ἰσχυρό σου χέρι». Τώρα τό ἰσχυρό αὐτό χέρι ὑψώθηκε. Οἱ ὑποδείξεις καί οἱ προβλέψεις μας γιά τή μεγάλη σημασία τῆς μαζικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας στό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης ἐπαληθεύτηκαν περίλαμπρα. Ἡ *πανρωσική πολιτική ἀπεργία* ἀγκάλιασε τούτη τή φορά πραγματικά ὅλη τή χώρα καί μέσα στόν ἡρωικό ξεσηκωμό τῆς πιό καταπιεζόμενης καί τῆς πιό πρωτοπόρας τάξης συνένωσε *ὅλους τούς λαούς* τῆς καταραμένης ρωσικῆς «αὐτοκρατορίας». Οἱ προλετάριοι ὅλων τῶν λαῶν τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῆς τῶν καταπιέσεων καί τῆς βίας συντάσσονται τώρα στή μιά καί μόνη μεγάλη στρατιά τῆς ἐλευθερίας καί στρατιά τοῦ σοσιαλισμοῦ. Στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη, καί στίς δυό μαζί, ἀνήκει ἡ τιμή γιά τό ἐπαναστατικό προλεταριακό ξεκίνημα. Ἀπεργήσανε οἱ πρωτεύουσες. Ἀπεργεῖ ἡ Φιλλανδία. Ἡ περιοχή τῆς Βαλτικῆς μέ ἐπικεφαλῆς τή Ρίγα προσχώρησε στό κίνημα. Ἡ ἡρωική Πολωνία ξαναμπῆκε στίς γραμμές τῶν ἀπεργῶν, κοροϊδεύοντας, θάλεγε κανείς, τήν ἀνίσχυρη μανία τῶν ἐχθρῶν, πού φαντάζονταν ὅτι θά τή συντρίψουν μέ τά χτυπήματά τους καί πού τό μόνο πού κατάφεραν ἦταν νά ἀτσαλώσουν πιό γερά τίς ἐπαναστατικές της δυνάμεις. Ξεσηκώνεται ἡ Κριμαία (ἡ Συμφερόπολη) καί ὁ Νότος. Στό Αἰκατερινοσλάβ στήνονται ὁδοφράγματα καί χύνεται αἷμα. Ἀπεργεῖ ἡ περιοχή τοῦ Βόλγα (Σαράτοφ, Σιμπίρσκ, Νίζνι Νόβγκοροντ), φουντώνει ἡ ἀπεργία καί στά κεντρικά γεωργικά κυβερνεῖα (Βορόνεζ) καί στό βιομηχανικό κέντρο (Γιαροσλάβ).

Καί ἐπικεφαλῆς αὐτῆς τῆς πολύγλωσσης ἐργατικῆς στρατιᾶς τῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων μπῆκε μιά μικρή ἀντιπροσωπεία τῆς ἕνωσης τῶν σιδηροδρομικῶν [1]. Στή σκηνή ὅπου ἔπαιζαν πολιτικές κωμωδίες οἱ κύριοι φιλελεύθεροι μέ τούς μεγαλόστομους καί δειλούς λόγους τους πρός τόν τσάρο, μέ τούς μορφασμούς τους πρός τόν Βίττε, σ' αὐτή τή σκηνή ὅρμησε ὁ ἐργάτης καί παρουσίασε στόν καινούργιο ἡγέτη τῆς νέας «φιλελεύθερης» τσαρικῆς κυβέρνησης, στόν κ. Βίττε, τό *τελεσίγραφό* του. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατῶν τῶν σιδηροδρόμων δέ θέλησε νά περι-

μένει τό «μικροαστικό ὄργανο», τήν Κρατική δούμα. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατῶν οὔτε κάν βάλθηκε νά χάσει πολύτιμο χρόνο γιά νά κάνει «κριτική» στήν κωμωδία αὐτοῦ τοῦ κουκλοθέατρου. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατῶν ἑτοίμασε πρῶτα τήν *κριτική μέ ἔργα* — τήν πολιτική ἀπεργία — καί τότε δήλωσε στόν παλιάτσο-ὑπουργό: μόνο μιά λύση μπορεῖ νά ὑπάρξει, νά συγκληθεῖ συντακτική συνέλευση μέ βάση τό καθολικό καί ἄμεσο ἐκλογικό δικαίωμα.

Ὁ παλιάτσος-ὑπουργός μιλοῦσε, σύμφωνα μέ τήν εὔστοχη ἔκφραση τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν τῶν σιδηροδρόμων, «σάν πραγματικός χαρτογιακάς, ξεγλιστρώντας ὅπως πάντα, χωρίς νά λέει τίποτε τό συγκεκριμένο». Ὑπόσχεται διατάγματα γιά τήν ἐλευθερία τοῦ τύπου, ἀπορρίπτοντας τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα· ἄν κρίνουμε ἀπό τά τηλεγραφήματα τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὁ ὑπουργός δήλωσε πώς «γιά σήμερα εἶναι ἀδύνατο νά συγκληθεῖ» συντακτική συνέλευση.

Καί ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατῶν κήρυξε γενική ἀπεργία. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατῶν τράβηξε ἀπό τόν ὑπουργό στό πανεπιστήμιο, ὅπου γίνονται πολιτικές συγκεντρώσεις μέ δέκα περίπου χιλιάδες ἄτομα. Τό προλεταριάτο κατάφερε νά χρησιμοποιήσει τό βῆμα πού τοῦ παραχώρησαν οἱ ἐπαναστάτες φοιτητές. Καί στίς μαζικές, συστηματικές, ἐλεύθερες πολιτικές συγκεντρώσεις, πού γίνονται γιά πρώτη φορά στή Ρωσία, σέ ὅλες τίς πόλεις, στά σχολεῖα, στά ἐργοστάσια, στούς δρόμους συζητιέται ἡ ἀπάντηση τοῦ παλιάτσου-ὑπουργοῦ, γίνεται λόγος γιά τό καθῆκον τῆς ἀποφασιστικῆς ἔνοπλης πάλης πού θά κάνει «δυνατή» καί *ἀναγκαία* τή σύγκληση τῆς συντακτικῆς συνέλευσης. Ὁ ἀστικός τύπος τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀκόμα καί ὁ πιό φιλελεύθερος, μουρμουρίζει μέ φρίκη τά «τρομοκρατικά καί στασιαστικά» συνθήματα πού ρίχνουν οἱ ὁμιλητές τῶν ἐλεύθερων λαϊκῶν συγκεντρώσεων, λές καί δέν ἦταν ἡ κυβέρνηση τοῦ τσάρου ἐκείνη πού, μέ ὅλη της τήν πολιτική τῶν καταπιέσεων, μόνη της ἔκανε ἀναγκαία καί ἀναπόφευκτη τήν ἐξέγερση.

Ἡ ἐξέγερση πλησιάζει, ξεπροβάλλει μπροστά στά μάτια μας μέσα ἀπό τήν πανρωσική πολιτική ἀπεργία. Ὁ διορισμός τοῦ παλιάτσου-ὑπουργοῦ, πού προσπαθεῖ νά πείσει τούς ἐργάτες πώς «σήμερα» εἶναι ἀδύνατο νά συγκληθεῖ παλλαϊκή συντακτική συνέλευση, δείχνει καθαρά τήν ἄνοδο τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων καί τήν κατάπτωση τῶν δυνάμεων τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Ἡ ἀπολυταρχία δέν εἶναι *πιά* σέ θέση νά πολεμήσει ἀνοιχτά ἐνάντια στήν ἐπανάσταση. Ἡ ἐπανάσταση δέν εἶναι *ἀκό-*

μα σέ θέση νά καταφέρει ἀποφασιστικό χτύπημα στόν ἐχθρό. Ἕνα τέτοιο μπαλαντζάρισμα ἰσόπαλων σχεδόν δυνάμεων κάνει τήν ἐξουσία νά τά χάσει, προκαλεῖ μεταπτώσεις ἀπό τίς διώξεις στίς ὑποχωρήσεις, στούς νόμους γιά τήν ἐλευθερία τοῦ τύπου καί τήν ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι.

Ἐμπρός λοιπόν, σ' ἕνα καινούργιο, ἀκόμα πιό πλατύ καί πεισματικό ἀγώνα γιά νά μήν ἀφήσουμε τόν ἐχθρό νά συνέλθει! Τό προλεταριάτο ἔχει κιόλας κάνει θαύματα γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης. Ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία ἔφερε τρομερά κοντά τή νίκη της, ἀναγκάζοντας τόν ἐχθρό νά σπαρταράει σέ ἐπιθανάτια ἀγωνία. Ἐμεῖς ὅμως δέν κάνουμε καθόλου, μά καθόλου ὅλα ὅσα μποροῦμε καί πρέπει νά κάνουμε γιά τήν τελική νίκη. Ὁ ἀγώνας κοντεύει νά φτάσει, δέν ἔφτασε ὅμως ἀκόμα στήν πραγματική λύση. Ἡ ἐργατική τάξη ξεσηκώνεται, κινητοποιεῖται, ἐξοπλίζεται ἀκριβῶς σήμερα σέ πρωτόφαντη κλίμακα. Καί θά σαρώσει ἐπιτέλους ὁλοκληρωτικά τή μισητή ἀπολυταρχία, θά διώξει ὅλους τούς παλιάτσους-ὑπουργούς, θά βάλει *τή δική της* προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί θά δείξει σ' ὅλους τούς λαούς τῆς Ρωσίας πόσο μεγάλες εἶναι οἱ «δυνατότητες» καί ἡ ἀναγκαιότητα γιά νά συγκληθεῖ ἀκριβῶς «σήμερα» μιά πραγματικά παλλαϊκή καί πραγματικά συντακτική συνέλευση.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 23,
31 (18) τοῦ 'Οχτώβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΔΥΝΑΜΕΩΝ [2]

1) Τό ἀποτέλεσμα ὥς τώρα [30 (17) τοῦ Ὀχτώβρη, Δευτέρα] εἶναι ἡ ἰσορροπία δυνάμεων, ὅπως τό τονίσαμε κιόλας στήν ἐφημερίδα «*Προλετάρι*» [3], *ἀρ. φύλλου 23*.

2) Ὁ τσαρισμός *δέν εἶναι πιά* σέ θέση νά νικήσει, ἡ ἐπανάσταση *δέν εἶναι ἀκόμα* σέ θέση νά νικήσει.

3) Ἀπ' αὐτό προκύπτουν τεράστιες ταλαντεύσεις. Τρομερό, γιγάντιο δυνάμωμα τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων (ἀπεργίες, συλλαλητήρια, ὁδοφράγματα, ἐπιτροπές κοινωνικῆς ἀσφαλείας, ὁλοκληρωτική παράλυση τῆς κυβέρνησης etc.)

— ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἔλλειψη ἀποφασιστικῶν διώξεων. *Ὁ στρατός ταλαντεύεται.*

4) Ἡ αὐλή ταλαντεύεται («Times» [4] καί «Daily Telegraph» [5]): δικτατορία ἤ σύνταγμα.

Ἡ αὐλή ταλαντεύεται καί *κρατάει στάση ἀναμονῆς*. Οὐσιαστικά ἡ τακτική αὐτή εἶναι σωστή ἀπό τήν πλευρά της: ἡ ἰσορροπία δυνάμεων ἐπιβάλλει τήν ἀναμονή, *γιατί ἡ ἐξουσία βρίσκεται στά χέρια τους.*

Ἡ ἐπανάσταση ἔφτασε σέ τέτοιο σημεῖο πού *εἶναι ἀσύμφορο στήν ἀντεπανάσταση νά ἐφορμᾶ, νά ἐπιτίθεται.*

Γιά μᾶς, γιά τό προλεταριάτο, γιά τούς συνεπεῖς ἐπαναστάτες δημοκράτες, *αὐτό δέν εἶναι ἀκόμα ἀρκετό.* Ἄν δέν ἀνεβοῦμε ἀκόμα ἕνα σκαλοπάτι πιό ψηλά, ἄν δέν ἀνταποκριθοῦμε στό καθῆκον μιᾶς αὐτοτελοῦς ἐπίθεσης, ἄν δέν τσακίσουμε τή δύναμη τοῦ τσαρισμοῦ, ἄν δέν ἐκμηδενίσουμε τήν πραγματική του ἐξουσία, τότε ἡ ἐπανάσταση θά εἶναι μεσοβέζικη, τότε *ἡ ἀστική τάξη θά σέρνει τούς ἐργάτες ἀπό τή μύτη.*

5) Ὑπάρχει ἡ φήμη πώς ἀποφασίστηκε τάχα νά δοθεῖ *σύνταγμα.* Ἄν εἶναι σωστή, τότε θά πεῖ πώς ὁ τσάρος παίρνει ὑπόψη του τά διδάγματα τοῦ 1848 καί τῶν ἄλλων ἐπαναστάσεων:

χαρίζει σύνταγμα *χωρίς* συντακτική συνέλευση, *πρίν* άπό τή συντακτική συνέλευση, *παραβλέποντας* τή συντακτική συνέλευση. Τί εἴδους σύνταγμα; Στήν καλύτερη (γιά τόν τσάρο) περίπτωση = καντέτικο.

Αὐτό σημαίνει: πραγματοποίηση τοῦ ἰδανικοῦ τῶν συνταγματικῶν-δημοκρατῶν, πήδημα πάνω ἀπό τήν ἐπανάσταση. Ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ, γιατί *παρ' ὅλ' αὐτά δέ θά ὑπάρχει* πλήρης καί πραγματική ἐλευθερία ἐκλογῶν.

Δέ θά ἦταν τάχα προτιμότερο νά πηδήσει ἡ ἐπανάσταση πάνω ἀπ' αὐτό τό *χαρισμένο* σύνταγμα;

Γράφτηκε στίς 17 (30) τοῦ 'Οχτώβρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΑΞΕΙΣ

Ἡ ἔκθεση γιά τή συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων καί ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας [6], πού δημοσιεύσαμε στό προηγούμενο φύλλο, δίνει τή δυνατότητα νά συνοψίσουμε ὁρισμένα, ἔστω καί προκαταρκτικά, συμπεράσματα σχετικά μέ τό σημερινό χωρισμό σέ πολιτικές παρατάξεις. Ἡ συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων καί ὀργανώσεων (ΣΔΕΚΡ—ΚΕ, Μπούντ [7], ΣΔΕΚ τῆς Λεττονίας [8], Σοσιαλδημοκρατία τῆς Πολωνίας [9] καί ἐπαναστατικό Κόμμα τῆς Οὐκρανίας [10]) ψήφισε ὁμόφωνα τήν τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς ἀπό τήν Κρατική δούμα. Ἡ ἀνάγκη νά ἐνταθεῖ ἡ ζύμωση ἐνάντια στήν Κρατική δούμα μέ τήν κυριολεξία τῆς λέξης, ἡ ἀνάγκη νά γίνει ζύμωση ἐνάντια σ' ὅλα τά κόμματα πού δέχονται νά πάρουν μέρος στήν Κρατική δούμα, τέλος, ὁ ὑποχρεωτικός χαρακτήρας τῆς προετοιμασίας τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης ἔχουν ἀναγνωριστεῖ τώρα, μποροῦμε νά τό ποῦμε χωρίς ὑπερβολή, ἀπ' ὅλη τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία, ἀνεξάρτητα ἀπό ἐθνικές διακρίσεις. Οἱ βάσεις τῆς τακτικῆς ἐκείνης πού υἱοθέτησε ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί πού τήν ὑπερασπίσαμε στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρχίζοντας ἀπό τό φύλλο 12 τῆς ἐφημερίδας μας, δηλ. ἐδῶ καί $2\,^1/_2$ κιόλας μῆνες, ἔγιναν τώρα οἱ βάσεις τῆς τακτικῆς ὅλης σχεδόν τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Ρωσία, μέ μιά θλιβερή ἐξαίρεση.

Τήν ἐξαίρεση αὐτή, ὅπως ξέρει ὁ ἀναγνώστης, τήν ἀποτελεῖ ἡ «Ἴσκρα» [11] καί ἡ «μειοψηφία» πού ἀποσπάστηκε ἀπό τό ΣΔΕΚΡ. Ἡ «Ὀργανωτική Ἐπιτροπή» — τό κέντρο πρακτικῆς δουλειᾶς της — ἀντιπροσωπεύτηκε στή συνδιάσκεψη. Δέν ξέρουμε τί ψήφισε ὁ ἀντιπρόσωπός της, εἶναι ὅμως γεγονός ὅτι ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή ἀρνήθηκε νά ὑπογράψει τήν ἀπόφαση

τῆς συνδιάσκεψης. Αὐτό ἔπρεπε νά τό περιμένει κανείς ὕστερα ἀπό τήν ψήφιση, ἀπό τήν «ἱδρυτική» συνδιάσκεψη τῶν νεοϊσκριστῶν [12] τοῦ Νότου, μιᾶς ἐξαιρετικά παράλογης καί ὀπορτουνιστικῆς ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀπόφασης γιά τήν Κρατική δούμα, πού τήν ἀναλύσαμε λεπτομερειακά στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 21 *.

Ἔτσι διαγράφηκαν πέρα γιά πέρα οἱ πολιτικές παρατάξεις. Τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα προκάλεσε, ἴσως γιά πρώτη φορά, μιά ἀπό κοινοῦ συζήτηση τῆς πολιτικῆς τακτικῆς ἀπό τά ἀντιπολιτευόμενα καί τά ἐπαναστατικά κόμματα, ἀπό τό νόμιμο καί τόν παράνομο τύπο. Αὐτό ἦταν ἕνα τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός σέ σύγκριση μέ τήν προηγούμενη περίοδο τοῦ κινήματος. Προηγούμενα ὁλάκερη ἄβυσσος χώριζε τήν ἀντιπολίτευση ἀπό τούς ἐπαναστάτες, τή νόμιμη δουλειά ἀπό τήν παράνομη. Τώρα τό κίνημα προχώρησε, μέσα σέ καμιά δεκαριά μῆνες, μέ γιγάντια βήματα μπρός, ὥστε τό χάσμα νά ἔχει γεμίσει σέ σημαντικό βαθμό: τή «νόμιμη» ἀντιπολίτευση τήν ἀνέβασε ὁ ἐπαναστατικός ἀγώνας στήν κορφή τοῦ κύματος, σχεδόν ὥς τήν ἀναγνώριση τοῦ γεγονότος τῆς ἐπανάστασης. Προηγούμενα, ἐδῶ πού τά λέμε, οὔτε κάν μπορούσαμε νά συζητήσουμε μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς νόμιμης ἀντιπολίτευσης γιά τήν τακτική, γιά τή στάση τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ἐπειδή ἀκριβῶς, ἐκτός ἀπό τά ἐπαναστατικά, ἀπό τά παράνομα κόμματα, δέν ὑπῆρχαν ἄλλα, γιατί ὅλη σχεδόν ἡ «πολιτική δράση» ταυτιζόταν μέ τή δράση τῶν «πολιτικῶν ἐγκληματιῶν», ἄν ἀφήσει κανείς κατά μέρος τή «δράση» τῆς ἀπολυταρχίας καί τῶν ὑπηρετῶν της. Τώρα ἡ Κρατική δούμα ἔγινε φυσιολογικά καί ἀναπόφευκτα ἀντικείμενο συζήτησης ἀπ' ὅλη τή μάζα τοῦ λαοῦ, ἀπ' ὅλες τίς ἀποχρώσεις, τίς κατευθύνσεις καί τά κόμματα. Ἡ ἐπαναστατική πάλη ἄνοιξε τό δρόμο γιά τήν ἐπαναστατική συζήτηση καί στό νόμιμο τύπο, καί στίς συνελεύσεις τῶν ζέμστβο, καί στίς συγκεντρώσεις τῶν φοιτητῶν, καί στά μαζικά συλλαλητήρια τῶν ἐργατῶν.

Οἱ πρῶτοι πού ἄρχισαν τή συζήτηση γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα ἦταν μάλλον οἱ ζέμτσι καί οἱ ριζοσπάστες διανοούμενοι, πού ἦταν καί οἱ πιό ἄμεσα ἐνδιαφερόμενοι γιά τήν ἐλεημοσύνη τοῦ τσάρου καί οἱ πιό καλά πληροφορημένοι γι' αὐτήν, πρίν ἀκόμα ἀπό τήν ἔκδοση τοῦ διαγγέλματος

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 356–373 . *Ἡ Σύντ.*

τῆς 6 τοῦ Αὐγούστου [13]. Κατόπι ἡ συζήτηση αὐτή μεταφέρθηκε σ' ὅλο τόν πολιτικό τύπο τῆς Ρωσίας, τόσο στόν ἐλεύθερο, δηλαδή στόν παράνομο πού διατύπωνε ἀνεπιφύλακτα ὅλα τά ἐπιχειρήματά του καί ὅλα τά συνθήματά του ὥς τό τέλος, ὅσο καί στό νόμιμο, πού ἔγραφε μέ ἀλληγορική γλώσσα ὑπέρ τῆς ἀποχῆς καί ἀνοιχτά ἐνάντια στήν ἀποχή.

Ὁ χωρισμός σέ πολιτικές παρατάξεις, αὐτός ὁ προάγγελος τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν πολιτικῶν κομμάτων καί τάξεων ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ρωσίας, ἄρχισε νά διαμορφώνεται ἀκριβῶς πάνω στό ζήτημα τῆς ἀποχῆς. Νά πᾶμε στή Δούμα ἤ νά μήν πᾶμε; Νά τορπιλίσουμε τή Δούμα ἤ νά δεχτοῦμε τή Δούμα; Νά παλαίψουμε μέσα στή Δούμα, πάνω στό ἔδαφος πού παρέχει ἡ Δούμα ἤ ἔξω ἀπό τή Δούμα, ἀγνοώντας τή Δούμα, ἐνάντια στή Δούμα; — ἔτσι μπῆκε ἀναπόφευκτα τό ζήτημα τόσο μπρός στήν προνομιούχα χούφτα τῶν ἐκλογέων, ὅσο καί μπρός στή «χωρίς δικαιώματα» μάζα τοῦ λαοῦ. Καί νά, πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, πού γιά τή λύση του ὑπῆρχαν, βέβαια, χιλιάδες διαφορετικές ἀπόψεις καί χιλιάδες διαφορετικές παραλλαγές καί «ἰδιαίτερες γνῶμες», ὑπάρχουν σήμερα τά *συνοπτικά ἀποτελέσματα* τῆς «σφυγμομέτρησης» τῆς κοινῆς γνώμης, σφυγμομέτρησης πού τήν ἀναφέρει ὅλος ὁ τύπος καί τό σύνολο τῶν δηλώσεων ὅλων τῶν πολιτικῶν ὀργανώσεων, τῶν πολιτικῶν συνελεύσεων, συγκεντρώσεων κτλ.

Τά συνοπτικά αὐτά ἀποτελέσματα εἶναι τά ἑξῆς:

Τρεῖς βασικοί τύποι ἀπόψεων γιά τή Δούμα προβάλλουν ἀνάγλυφα, σέ πλήρη ἀντιστοιχία μέ τίς τρεῖς βασικές καί κύριες κοινωνικές δυνάμεις τῆς συντελούμενης ἐπανάστασης: ἡ *μαυροεκατονταρχίτικη* (ἀπολυταρχία), ἡ *φιλελεύθερη* (ἀστική τάξη) καί ἡ *ἐπαναστατική* (προλεταριάτο) ἄποψη. Οἱ μαυροεκατονταρχίτες γαντζώθηκαν ἀπό τή Δούμα, γιατί τή θεωροῦν σάν τό καλύτερο καί, ἴσως, τό μοναδικά δυνατό, ἀκόμα καί τό μοναδικά νοητό μέσο γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς ἀπολυταρχίας. Οἱ φιλελεύθεροι κατέκριναν τή Δούμα καί δέχτηκαν τή Δούμα, γιατί τούς τραβοῦν μέ ἀκατάβλητη δύναμη οἱ νόμιμοι δρόμοι καί ἡ συμφωνία μέ τόν τσάρο. Ὁ ἐπαναστατημένος λαός, μέ ἐπικεφαλῆς τό προλεταριάτο, στιγμάτισε τή Δούμα, κήρυξε ἐνεργό ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές της καί ἔδειξε κιόλας στήν πράξη τήν τάση του νά μετατρέψει αὐτή τήν ἐνεργό ἀποχή σέ ἔνοπλη ἐξέγερση.

Σ' αὐτούς τούς τρεῖς βασικούς τύπους ἀξίζει νά σταθοῦμε κάπως πιό λεπτομερειακά.

Ὅσον ἀφορᾶ τούς μαυροεκατονταρχίτες, μποροῦσε νά περιμένει κανείς (καί κάτι τέτοιο ἔδειξαν πώς περιμένουν οἱ ἄνθρωποι πού ἦταν διατεθειμένοι νά πάρουν στά σοβαρά τή Δούμα, ἀκόμα, ἄν δέν κάνουμε λάθος, καί οἱ ἰσκριστές) ὅτι οἱ ὀπαδοί τῆς ἀπολυταρχίας θά ἔβλεπαν ἄμεσα ἤ ἔμμεσα μέ συμπάθεια τήν ἀποχή, ἤ ἀλλιῶς τόν ἀμπσεντεϊσμό, κατά τήν ἔκφραση πού χρησιμοποιεῖ συχνά ὁ δουλικός μας τύπος. Ἄς τους, λένε, νά τηρήσουν ἀποχή: τόσο τό καλύτερο γιά μᾶς, θά εἶναι πιό ὁμοιογενής καί πιό καθαρή ἡ μαυροεκατονταρχίτικη σύνθεση τῆς Δούμας. Καί ἐπειδή στή Ρωσία ὑπάρχουν συντηρητικά ὄργανα, ἱκανά νά καταφέρονται ἐνάντια στούς τσαρικούς ὑπουργούς γιά ὑπέρμετρο φιλελευθερισμό, ἱκανά νά ἐπικρίνουν τήν «πάρα πολύ ἀδύναμη» κυβέρνηση, μιά παρόμοια ἄποψη θά μποροῦσε νά ἐκφραστεῖ πέρα γιά πέρα κατά τόν ἴδιο τρόπο, καί μάλιστα ἀκόμα πιό σαφέστερα ἀπ' ὅ,τι ἐκφράζονται πολλές ἀπόψεις τῶν συνταγματιστῶν. Ὅμως ἐδῶ ἀκριβῶς ἐκδηλώθηκε τό λάθος τῶν ἀνθρώπων πού πῆραν στά σοβαρά τή Δούμα καί ἄρχισαν νά μιλοῦν γιά πάλη πάνω στό ἔδαφος πού παρέχει ἡ Δούμα, γιά ὑποστήριξη τῆς πάλης μέσα στή Δούμα κτλ. κτλ. Καί ἐδῶ ἀκριβῶς ἀποδείχτηκε ἀμέσως πώς ἡ ἀπολυταρχία ἔχει τρομερή ἀνάγκη ἀπό μιά νόμιμη ἀντιπολίτευση τῆς Δούμας, πώς φοβᾶται τρομερά τήν ἀποχή. Γιατί; Γιά τόν ἁπλούστατο λόγο ὅτι ἀποδείχτηκε ἀναμφισβήτητα ἡ πλήρης ἀδυναμία της νά κυβερνᾶ τή χώρα χωρίς συναλλαγή, ἔστω καί μέ μιά μερίδα τῆς μπουρζουαζίας, σάν τάξης. Χωρίς συναλλαγή μέ τή δεξιά πτέρυγα τῆς ἀστικῆς τάξης δέν μπορεῖ νά κυβερνήσει κανείς τή χώρα, δέν μπορεῖ νά βρεῖ χρήματα, δέν μπορεῖ νά ζήσει πολύν καιρό. Ὅσο ἀσιατικά ἄγρια κι ἄν εἶναι ἡ ἀπολυταρχία μας, ὅσο κι ἄν ἔχει πολλή προκατακλυσμιαία βαρβαρότητα, διατηρημένη αἰῶνες σέ ἀσυνήθιστα καθαρή μορφή, ὡστόσο ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση εἶναι κυβέρνηση μιᾶς κεφαλαιοκρατικῆς χώρας πού συνδέεται μέ χιλιάδες ἀδιάσπαστα νήματα μέ τήν Εὐρώπη, μέ τή διεθνῆ ἀγορά, μέ τό διεθνές κεφάλαιο. Ἡ ἐξάρτηση τῆς ἀπολυταρχίας ἀπό τήν ἀστική τάξη ὅλης τῆς Ρωσίας εἶναι ἡ πιό ἰσχυρή ὑλική ἐξάρτηση, πού μπορεῖ νά καλυφθεῖ μέ ἑκατοντάδες μεσαιωνικές προσθῆκες, πού μπορεῖ νά ἔχει ἐξασθενίσει μέ τά ἑκατομμύρια ἀτομικές ἤ ὁμαδικές αὐλικές ἐξαγορές (μέ ἀξιώματα, θέσεις, προνομιακές παραχωρήσεις, δῶρα, χατίρια κτλ. κτλ. κτλ.), — πού ὅμως στίς ἀποφασιστικές στιγμές τῆς λαϊκῆς ζωῆς δέν μπορεῖ παρά νά ἐκδηλωθεῖ μέ ἀποφασιστική δύναμη.

Κι ἄν βλέπουμε τώρα τόν κ. Βίττε νά προτρέχει ἀπό τούς φιλελευθέρους· νά βγάζει φιλελεύθερους λόγους, γιά τούς ὁποίους μιλᾶ ὁ νόμιμος τύπος· νά διεξάγει «ἀνεπίσημες διαπραγματεύσεις μέ τόν κ. Γκέσεν», ἡγέτη τῶν καντέτων (τηλεγράφημα τοῦ ἀνταποκριτῆ τῶν «Times» στήν Πετρούπολη)· νά κατακλύζεται ὁ τύπος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀπό εἰδήσεις γιά φιλελεύθερα σχέδια τοῦ τσάρου, ὅλα αὐτά δέν εἶναι τυχαῖα. Φυσικά, ἐδῶ ὑπάρχουν ἕνα σωρό ψευτιές καί μηχανορραφίες, ἡ τσαρική ὅμως κυβέρνηση, ὅπως καί γενικά κάθε ἀστική κυβέρνηση, δέν μπορεῖ νά κάνει οὔτε βῆμα στήν πολιτική της χωρίς ψευτιές καί μηχανορραφίες. Φυσικά, ἐδῶ ὑπάρχει μεγάλη δόση μικρόπρεπης κατεργαριᾶς, πού προκλήθηκε ἀπό τόν ἐρχομό στήν Πετρούπολη τῶν πληρεξουσίων τῶν γάλλων καί γερμανῶν τραπεζιτῶν γιά διαπραγματεύσεις σχετικά μέ τό καινούργιο δάνειο ἀπό μισό δισεκατομμύριο ρούβλια, πού ἡ τσαρική κυβέρνηση χρειάζεται νά τά βρεῖ μέ κάθε θυσία. Μά ὅλο τό σύστημα ἐξάρτησης τῆς κυβέρνησης ἀπό τήν ἀστική τάξη γεννᾶ ἀναπόφευκτα περιπτώσεις κατεργαριᾶς στίς κάθε εἴδους συναλλαγές καί ἀπάτες, μέσω τῶν ὁποίων πραγματοποιεῖται αὐτή ἡ ἐξάρτηση.

Ἡ ἀπολυταρχία ἔχει ἀνάγκη «νά συμφιλιωθεῖ» μέ τήν ἀστική τάξη καί εἶναι ὑποχρεωμένη νά τείνει σ' αὐτό· — ταυτόχρονα, ἐννοεῖται, θέλει * νά ἐξαπατήσει τήν κοινή γνώμη τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ρωσίας. Καί ἡ Κρατική δούμα ἀποτελεῖ ὑπέροχο μέσο γι' αὐτό τό σκοπό. Ἡ νόμιμη ἀντιπολίτευση τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στή Δούμα εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐπίφαση ἐκείνη τοῦ ἀναγνωρισμένου ἀπό τήν ἀστική τάξη κρατικοῦ συστήματος, ἡ ὁποία θά ἦταν ἴσως σέ θέση νά βοηθήσει ἀκόμα τήν ἀπολυταρχία νά ξεμπλέξει.

'Απ' αὐτό καταλαβαίνουμε γιατί ἡ ἐφημερίδα «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι» [14], τό ὄργανο αὐτό τῆς συντηρητικῆς ἀντιπολίτευσης πρός τήν κυβέρνηση, μιλᾶ γιά ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας ὄχι μέ χαιρεκακία, οὔτε μέ εἰρωνεία, ἀλλά μέ ἀφρούς στό στόμα, μέ τή λύσσα τῆς ἀπόγνωσης. 'Απ' αὐτό καταλαβαίνουμε γιατί ἡ ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια» [15], ὄργανο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν, ρίχνεται στούς «ἀμπσεντεϊστές» ** καί προσπαθεῖ νά τραβήξει στήν πάλη ἐνάντια στήν ἰδέα τῆς ἀποχῆς καί τόν Μπέμπελ («Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 20 ***). *Οἱ μαυροε-*

---

* Στό χειρόγραφο μετά τή λέξη «θέλει» ἀκολουθεῖ: «μονάχα νά φανεῖ ὅτι τάχα συμβιβάστηκε, θέλει». *Ἡ Σύντ.*

** — στούς «ὀπαδούς τῆς ἀποχῆς». *Σημ. μετ.*

*** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 298 - 299. *Ἡ Σύντ.*

κατονταρχίτες φοβοῦνται τήν ἀποχή καί μόνο τυφλοί ἤ ἄνθρωποι πού ἔχουν συμφέρον νά δικαιολογήσουν τούς φιλελευθέρους μποροῦν σήμερα νά ἀρνοῦνται πώς ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀποχῆς θά εἶχε ἐξασφαλιστεῖ ἀπόλυτα ἄν τάσσονταν ὑπέρ αὐτῆς οἱ παράγοντες τῶν συνεδρίων τῶν ζέμστβο καί τῶν δήμων.

Ἀλλά γι' αὐτό ἀκριβῶς γίνεται ὁ λόγος, ὅτι δηλ. ὅλα τά ζωτικά ταξικά συμφέροντα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης τήν κάνουν νά τείνει πρός τή μοναρχία, πρός τίς δυό βουλές, πρός τή διατήρηση τῆς τάξης, τή μετριοπάθεια, τήν πάλη ἐνάντια στίς «φρικαλεότητες» τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης», ἐνάντια στίς «φρικαλεότητες» τοῦ γαλλικοῦ προτύπου τῆς ἐπανάστασης... Ἡ στροφή τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, τῶν ὀσβομποζντέντσι [16] καί τῶν συνταγματικῶν-δημοκρατῶν [17], ἀπό τίς ριζοσπαστικές φράσεις ὑπέρ τῆς ἀποχῆς πρός τόν ἀποφασιστικό πόλεμο ἐνάντια στήν ἀποχή εἶναι ἡ *πρώτη* σοβαρή πολιτική ἐνέργεια τοῦ συνόλου τῶν ἀστῶν τῆς Ρωσίας, παρμένων σάν τάξης, ἐνέργεια πού δείχνει τήν προδοτική φύση τῆς τάξης αὐτῆς, πού δείχνει τήν «προετοιμασία της γιά τό ἔγκλημα» τό ὀνομαζόμενο προδοσία τῆς ἐπανάστασης. Κι αὐτό δέν ἀποτελεῖ μιά ἁπλή προετοιμασία (πού δέν τιμωρεῖται ἀπό κανένα νόμο, ὅπως θά μᾶς ἀπαντοῦσε ἴσως κανένας πνευματώδης νομικός τῶν ὀσβομποζντέντσι), ἀλλά ἀπόπειρα, καί μάλιστα τετελεσμένη ἀπόπειρα. Σήμερα ἡ ζωή μας κυλάει μέ γοργούς ρυθμούς. Πέρασαν καί πᾶνε πιά οἱ καιροί (πρόσφατοι, ἄν κρίνουμε μέ τά συνηθισμένα χρονολογικά μέτρα, πού δέν μποροῦν νά ἐφαρμοστοῦν ὅταν πρόκειται γιά ἐπαναστάσεις) πού *ἔπρεπε* νά ξυπνᾶμε τήν πολιτική συνείδηση τῆς ἀστικῆς τάξης γενικά. Πέρασαν καί πᾶνε ἀκόμα καί οἱ καιροί πού *ἔπρεπε* νά βοηθᾶμε τήν ἀστική τάξη νά ὀργανωθεῖ σέ πολιτική ἀντιπολίτευση. Τώρα αὐτοί ξύπνησαν, ὀργανώθηκαν καί στήν ἡμερήσια διάταξη μπῆκε ἕνα ὁλότελα ἄλλο μεγάλο καθῆκον, πού ἔγινε πραγματοποιήσιμο καί ρεαλιστικό μόνο χάρη στά τεράστια βήματα τῆς ἐπανάστασης, τό καθῆκον τῆς συμφωνίας μέ τόν τσάρο (καθῆκον τοῦ κεφαλαίου) καί τό καθῆκον τῆς οὐδετεροποίησης τοῦ προδοτικοῦ κεφαλαίου (καθῆκον τῆς ἐργασίας).

Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, βαδίζοντας ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ, ἐπωμίστηκε ἀκριβῶς αὐτό τό καθῆκον, μένοντας πιστό στό χρέος του: νά ἀφυπνίζει, νά προτρέπει, νά ξεσηκώνει τούς «γείτονές» του πού παλεύουν δίπλα του ἐνάντια στό μεσαιωνισμό καί στή δουλοπαροικία, μεταπηδώντας ἐν τῷ μεταξύ ἀπό τούς λιγότερο ἐπαναστατικούς γείτονες στούς περισ-

σότερο ἐπαναστατικούς. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, καθοδηγούμενο ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία, «πῆρε στά σοβαρά» ὄχι τή Δούμα ἀλλά τά λόγια, τίς ὑποσχέσεις καί τά συνθήματα γιά ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας, πού ἀπό ἐπιπολαιότητα, ἀπό ἀνωριμότητα καί ἀπό ἐνθουσιασμό ξεστόμιζαν οἱ ριζοσπάστες λογάδες τῆς ἀστικῆς τάξης. Τίς φράσεις γιά ἀποχή τό προλεταριάτο τίς μετέβαλε σέ πραγματικότητα, ὑψώνοντας ἀνοιχτά καί κατευθείαν τή σημαία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, ἀναπτύσσοντας ὄχι μόνο μιά πολύ πλατιά ζύμωση, ἀλλά κι ἕναν ἀνοιχτό ἀγώνα στούς δρόμους (στή Μόσχα), — συναδελφωνόμενο μέ τή ριζοσπαστική νεολαία, τό πρωτοπόρο αὐτό τμῆμα τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν, ἰδιαίτερα τῶν ἀγροτικῶν, πού δέν εἶναι ἀκόμα πέρα γιά πέρα ξεκαθαρισμένες ἀπό ταξική ἄποψη, ἀλλά πού ὑφίστανται μιά ἀπεριόριστη καταπίεση καί ἐκμετάλλευση. Τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο ἑνώθηκε πάνω σ' ἕνα πρακτικό μαχητικό καθῆκον — χωρίς κανένα συμβιβασμό καί καμιά συμφωνία — μέ τά στρώματα τῆς ἐπαναστατικῆς ἀστικῆς δημοκρατίας πού εἶχαν ἀφυπνιστεῖ. Στίς μεγάλες μέρες τῆς Μόσχας (μεγάλες σάν προμήνυμα κι ὄχι σά χωριστά παρμένο γεγονός) τό προλεταριάτο καί οἱ ἐπαναστάτες δημοκράτες ἔκαναν ἀγώνα, ἐνῶ οἱ φιλελεύθεροι, οἱ ὀσβομποζντέντσι καί οἱ συνταγματικοί δημοκράτες ἔκαναν διαπραγματεύσεις μέ τήν ἀπολυταρχία.

Οἱ πολιτικές παρατάξεις διαγράφηκαν ὡς ἑξῆς: ὑπέρ τῆς Δούμας, γιά τή διατήρηση τῆς ἀπολυταρχίας, — ὑπέρ τῆς Δούμας, γιά τόν περιορισμό τῆς ἀπολυταρχίας, — ἐνάντια στή Δούμα, γιά τήν ἐκμηδένιση τῆς ἀπολυταρχίας. Μέ ἄλλα λόγια: ὑπέρ τῆς Δούμας, γιά νά πνίξουν τήν ἐπανάσταση — ὑπέρ τῆς Δούμας, γιά νά σταματήσουν τήν ἐπανάσταση — ἐνάντια στή Δούμα, γιά νά ὁδηγήσουν τή νικηφόρα ἐπανάσταση ὥς τό τέλος.

Ἐξαίρεση, θλιβερή καί δυσάρεστη ἐξαίρεση, πού παραβίασε τή μονολιθικότητα τοῦ ταξικοῦ διαχωρισμοῦ σέ παρατάξεις, πού εἶχε διαγραφεῖ καθαρά (καί πού ἐπιβεβαίωσε, ὅπως κάθε ἐξαίρεση, τό γενικό κανόνα), ἀποτέλεσε ἡ ὀπορτουνιστική πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού ἐκπροσωπεῖται ἀπό τή νέα «Ἴσκρα». Ὅμως καί σ' αὐτή τήν ἐξαίρεση, στό στενό τομέα τῶν παράνομων ὀργανώσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐκδηλώθηκε μιά πολύ σπουδαία καί πολύ διδακτική νομοτέλεια, πού τήν εἴχαμε κιόλας προβλέψει. Ἡ συνδιάσκεψη γιά τήν ὁποία μιλήσαμε πιό πάνω ἕνωσε τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία. Ἡ «Ἴσκρα» ἔμεινε *ἑνωμένη μέ τό «Ὀσβομποζντένιγε»*, ὄχι γιατί ἴσχυε κάποια σχετική συμφωνία, ἀλλά γιατί πίεζαν τά γεγονότα. Στόν παρά-

νομο τύπο ὑπέρ τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς τάχθηκαν οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες καί ἡ ἄκρα ἀριστερά τῆς ἐπαναστατικῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Ἐνάντια στήν ἀποχή τάχθηκαν οἱ ὀπορτουνιστές σοσιαλδημοκράτες καί ἡ ἄκρα δεξιά τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας.

Ἔτσι ἐπιβεβαιώθηκε ἐκεῖνο πού δείξαμε μέ τήν ἀνάλυση τῆς σπουδαιότερης ἀπό τίς ἀποφάσεις τακτικῆς τῶν νεοϊσκριστῶν («Δυό τακτικές» τοῦ Λένιν) *, καί συγκεκριμένα ὅτι ἡ «Ἴσκρα» κατρακυλάει ὥς τό ἐπίπεδο τῶν φιλελεύθερων τσιφλικάδων, ἐνῶ ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀνεβάζει ὥς τό δικό της ἐπίπεδο τήν ἀγροτική μάζα· ἡ «Ἴσκρα» κατρακυλάει ὥς τό ἐπίπεδο τῆς ** φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, ἐνῶ ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀνεβάζει τήν ἐπαναστατική *** μικροαστική τάξη.

Ὅποιος παρακολουθεῖ τό σοσιαλδημοκρατικό τύπο, ξέρει τή φράση πού ἀμόλησε ἐδῶ καί πολύν καιρό ἡ «Ἴσκρα»: Οἱ μπολσεβίκοι καί ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἔκλιναν πρός τήν πλευρά τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν [18], πρός τήν πλευρά τῆς ἄκρας ἀστικῆς δημοκρατίας. Σ' αὐτή τή φράση, ὅπως καί σέ κάθε συνηθισμένη φράση, ὑπάρχει μιά δόση ἀλήθειας. Ἡ φράση αὐτή δέν ἐκφράζει ἁπλῶς τή δυσαρέσκεια τῶν ἰσκριστῶν, ἀντανακλᾶ ἕνα πραγματικό φαινόμενο, τό ἀντανακλᾶ ὅμως ὅπως ἕνας κοῖλος καθρέφτης ἀντανακλᾶ ἕνα ἀντικείμενο. Τό πραγματικό αὐτό φαινόμενο εἶναι τό *γεγονός* ὅτι οἱ μενσεβίκοι καί οἱ μπολσεβίκοι ἀποτελοῦν τήν ὀπορτουνιστική καί τήν ἐπαναστατική πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Ἐπειδή οἱ ἰσκριστές στράφηκαν πρός τόν ὀπορτουνισμό, δέν μποροῦσε παρά νά φτάσουν ἀναπόφευκτα στό συμπέρασμα ὅτι οἱ μπολσεβίκοι (γιά νά μιλήσουμε μέ τή γλώσσα τῶν πολιτικῶν διαιρέσεων τοῦ δέκατου ὄγδοου αἰώνα) εἶναι «γιακωβίνοι» [19]. Οἱ κατηγορίες αὐτές *ἐπιβεβαιώνουν* ἁπλῶς τήν ἄποψή μας γιά τή δεξιά καί τήν ἀριστερή πτέρυγα τῆς σύγχρονης σοσιαλδημοκρατίας. Οἱ κατηγορίες αὐτές ἀπομέρους τῶν ὀπορτουνιστῶν εἶναι *ἐξίσου κολακευτικές* γιά μᾶς ὅπως ἦταν κολακευτικές τό 1900 οἱ κατηγορίες γιά «ναροντοβολτσισμό» πού μᾶς ἀπηύθυνε ἡ «Ραμπότσαγια Μίσλ» [20]. Σήμερα ὁ πραγματικός πολιτικός διαχωρισμός ὅλων τῶν πολιτικῶν κατευθύνσεων σέ ὅλη τή Ρωσία πάνω στό

* Βλ. Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 34. *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο μετά τίς λέξεις «ὥς τό ἐπίπεδο τῆς» ἀκολουθεῖ: «μοναρχικῆς». *Ἡ Σύντ.*

*** Στό χειρόγραφο μετά τή λέξη «ἐπαναστατική» ἀκολουθεῖ: «καί δημοκρατική». *Ἡ Σύντ.*

πολύ μεγάλο ζήτημα τῆς τακτικῆς ἀπέδειξε στήν πράξη τήν ὀρθότητα τῆς ἐκτίμησής μας γιά ὅλη τήν ἰσκρική θέση, ἀρχίζοντας ἀπό τό II Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ [21].

Ἡ συγκρότηση τῶν παράνομων κομμάτων σέ παρατάξεις, ἡ ὁποία ὁλοκληρώθηκε μέ τή συνδιάσκεψη ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, συμπληρώνει φυσικά, μέ τόν τρόπο αὐτόν, τή συγκρότηση ὅλων τῶν κομμάτων σέ παρατάξεις στό ζήτημα τῆς Δούμας. Καί ἄν οἱ ἰσκριστές ἀποδείχτηκαν μιά δυσάρεστη ἐξαίρεση, τό γεγονός ὅτι ἀποτελοῦν ἐξαίρεση μᾶς δίνει καινούργια πίστη στή δύναμη τοῦ κανόνα, στή νίκη τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, στήν πραγματοποίηση ἀπομέρους τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης τῶν συνεπῶν συνθημάτων της. Ἄν σέ στιγμές ψυχικῆς κατάπτωσης ἡ χυδαιότητα τῶν φιλελευθέρων καί ὁ ἐκχυδαϊσμός τοῦ μαρξισμοῦ ἀπομέρους ὁρισμένων μαρξιστῶν φαίνονται σά νά προμηνᾶνε ὅτι καί ἡ δική μας ἐπανάσταση θά εἶναι χυδαία, μεσοβέζικη καί ἀτερμάτιστη, ὅπως ἦταν ἡ γερμανική τοῦ 1848, τότε ἀντίθετα ἡ ζωτικότητα τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐμπνέει αἰσιόδοξη πίστη καί οἱ ἐξορμήσεις τῆς ἡρωικῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνισχύουν αὐτή τήν πίστη. Ἡ ἐπανάσταση δίνει ἕνα θαυμάσιο διαχωρισμό τῶν πολιτικῶν κατευθύνσεων, ἀποδείχνει θαυμάσια πόσο παράλογες εἶναι οἱ λαθεμένες γνῶμες. Ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία προχωρεῖ ἔτσι πού δικαιώνει ὥς τώρα τίς ἐλπίδες γιά τήν πλήρη νίκη της, ἐλπίδες τίς ὁποῖες γεννάει ἡ ἐξωτερική καί ἡ ἐσωτερική κατάσταση πού διαμορφώθηκε τώρα. Καί βλέποντας τήν ἀπολυταρχία νά παθαίνει σύγχυση, τούς φιλελευθέρους νά τά ἔχουν χαμένα, βλέποντας τή ρωμαλέα ἐπαναστατική δύναμη τοῦ προλεταριάτου πού τραβᾶ ξοπίσω του τήν ἀγροτιά, θέλουμε νά πιστεύουμε πώς «τό δικό μας τραῖνο δέ θά πάει ὅπως πήγαινε τό γερμανικό» [22].

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 23, 31 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΥΣΤΕΡΙΑ ΗΤΤΗΜΕΝΩΝ

Τό ἄρθρο μας «Ὁ πρῶτος ἀπολογισμός ἀπό τό χωρισμό σέ πολιτικές παρατάξεις» εἶχε κιόλας γραφτεῖ ὅταν πήραμε τό φύλλο 112 τῆς «Ἴσκρα». Στό φύλλο αὐτό δημοσιεύεται ἕνα ἄρθρο ὅλο νεῦρα, κακία, δάκρυα, κραυγές καί ὑπεκφυγές μέ τόν τίτλο: «Οἱ καρποί τοῦ πνεύματος τῶν στενῶν ὁμίλων». Αὐτό δέν μπορεῖ νά τό ὀνομάσει κανείς ἀλλιῶς παρά ὑστερία. Εἶναι ἀδύνατο νά διακρίνει κανείς ἔστω καί ἴχνος *ἐπιχειρήματος* στήν ὑστερική αὐτή κραυγή. Τί ἔχει νά κάνει ἐδῶ τό πνεῦμα τῶν στενῶν ὁμίλων, ἀγαπητοί σύντροφοι τῆς «Ἴσκρα», τή στιγμή πού *ἐσεῖς μόνοι σας πήρατε θεληματικά μέρος* στή συνδιάσκεψη τῶν διαφόρων σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων καί ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας; Σκεφθεῖτε ἔστω καί μιά στάλα, ἄν δέν ἔχετε ἀκόμα χάσει ὁλότελα τήν ἱκανότητα νά σκέπτεσθε, σκεφθεῖτε ἔστω καί ὅταν σᾶς περάσει ἡ κρίση ὑστερίας! Μιά καί συμφωνήσατε νά πᾶτε στή συνδιάσκεψη, μιά καί παραβρέθηκε σ' αὐτήν ἀντιπρόσωπός σας, αὐτό σημαίνει πώς σεῖς οἱ ἴδιοι ἀναγνωρίσατε ὅτι ἡ συνδιάσκεψη ἦταν ἕνα σοβαρό, κομματικό, ὑποχρεωτικό γιά τό προλεταριάτο ἔργο. Καί τό μόνο πού κάνετε εἶναι νά χάνετε μιά γιά πάντα τό κύρος σας στά μάτια τῶν κάπως σκεπτόμενων ἐργατῶν ὅταν ἀρχίζετε νά βρίζετε *ὕστερα ἀπ' αὐτό πού ἔγινε*, ὕστερα δηλ. ἀπό τήν ἧττα σας στή σύσκεψη, πού μέ τή θεληματική συμμετοχή σας σ' αὐτήν τήν ἀναγνωρίσατε σεῖς οἱ ἴδιοι σά σοβαρό καί ἀναγκαῖο ἔργο!

Εἶστε δυσαρεστημένοι γιατί ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε πολύ αὐστηρά, κατά τή γνώμη σας, τήν τακτική σας, χαρακτηρίζοντας τή συμμετοχή στή Δούμα σάν προδοσία σέ βάρος τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐλευθερίας; Μήπως ὅμως δέν ξέρατε, ἀγαπημένοι σύντροφοι τῆς «Ἴσκρα», πώς πᾶτε σέ συνδιάσκεψη μέ τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί πώς τό ὄργανο αὐτῆς τῆς ΚΕ — ἡ ἐφημερίδα

«Προλετάρι» — ἐδῶ καί πολύν καιρό καί σέ μπροσοῦρες καί σέ ἄρθρα δείχνει πώς ἔχετε μετατραπεῖ σέ ὑπηρέτες τοῦ μοναρχικοῦ φιλελεύθερου κόμματος; Ἐσεῖς, ἀγαπητοί σύντροφοι τῆς «Ἴσκρα», τό ξέρατε αὐτό πολύ καλά, καί ἄν τώρα θυμώνετε μέχρι παραλογισμοῦ, δέν εἴμαστε πραγματικά σέ θέση νά σᾶς βοηθήσουμε. Εἶναι γεγονός, ἀδιάψευστο καί ἀναμφισβήτητο γεγονός, ὅτι ἀπ' ὅλα τά παράνομα κόμματα, ὀργανώσεις, κατευθύνσεις καί ὄργανα ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ρωσίας εἶστε οἱ μόνοι πού μείνατε παρέα μέ τό «Ὀσβομποζντένιγε». Τό *γεγονός* αὐτό ἀποτελεῖ πολύ βαριά μομφή ἐναντίον σας, μομφή πρωτοφανῆ στήν ἱστορία γιά τή δριμύτητά της, καί σεῖς φανταστήκατε πώς ἡ δριμύτητα αὐτή ὀφείλεται στίς *λέξεις:* «προδοσία τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐλευθερίας»!

Τόσο τάχετε χαμένα, πού ὕστερα ἀπό τήν ἧττα σας στή συνδιάσκεψη ἀρχίζετε νά βάζετε τίς ἀγριοφωνάρες ὅτι φέρνει ζημιά ἡ ὁμοσπονδιακή ἀρχή στήν ὀργάνωση, ἀρχή πού τήν ἔχει περί πολλοῦ ἡ Μπούντ καί ἄλλες ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες. Πόσο παράλογο εἶναι αὐτό ἀπομέρους σας, ἀγαπητοί σύντροφοι τῆς «Ἴσκρα»: μέ τή στάση σας αὐτή τό μόνο πού κάνετε εἶναι *νά ὑπογραμμίζετε* τό μέγεθος τῆς ἧττας σας. Πραγματικά, γιά σκεφθεῖτε, ἀγαπητοί σύντροφοι τῆς «Ἴσκρα»: ποιός ὑπεράσπιζε δυό χρόνια καί ὑπερασπίζει καί σήμερα τήν ὀργανωτική πλαδαρότητα καί θολούρα, τίς ἀρχές τῆς συμφιλίωσης καί τῆς ἀποκέντρωσης; Ἐσεῖς ἀκριβῶς, οἱ νεοϊσκριστές. Καί ἀκριβῶς οἱ ὀπαδοί τῆς ὁμοσπονδιακῆς ἀρχῆς, πού ἀνήκουν στήν Μπούντ καί στά σοσιαλδημοκρατικά ἐργατικά κόμματα τῆς Λεττονίας καί τῆς Πολωνίας, ἅρπαζαν καί ἐπαναλάμβαναν ἕναν καιρό ἀπό τόν τύπο ὅλα τά ἀποδιοργανωτικά λογάκια σας ἐνάντια στίς δῆθεν ἀκρότητες τοῦ συγκεντρωτισμοῦ κτλ. κτλ. Εἶναι ἐπίσης γεγονός, ἀδιάψευστο καί ἀδιαμφισβήτητο γεγονός, ὅτι *ὅλοι* οἱ ὀπαδοί τῆς ὁμοσπονδιακῆς ἀρχῆς ἀπό τά προαναφερόμενα κόμματα ἔγραφαν καί δημοσίευαν ἄρθρα μέ τό πνεῦμα τῆς μειοψηφίας! Δέστε λοιπόν, ἀγαπητοί σύντροφοι τῆς «Ἴσκρα», πόσο ἄστοχα θυμηθήκατε τήν ὁμοσπονδιακή ἀρχή: ὑπογραμμίσατε μ' αὐτό ὅτι κι ἐκεῖνοι ἀπό τά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα τῆς Μπούντ, τῆς Λεττονίας καί τῆς Πολωνίας, πού ὥς χθές εἶχαν τίς καλύτερες διαθέσεις ἀπέναντί σας, ἀναγκάστηκαν νά σᾶς ἐγκαταλείψουν γιατί δέν ἀνέχονταν τήν τόση προστυχιά τῆς τακτικῆς σας ἀπέναντι στή Δούμα! Ὄχι, ἀγαπητοί σύντροφοι τῆς «Ἴσκρα», ἄν, ἀφοῦ ἡσυχάσετε, σκεφθεῖτε μιά σταλίτσα, θά δεῖτε καί μόνοι σας ἐκεῖνο πού βλέπουν ὅλοι: δέν εἶναι ἡ «πλειο-

ψηφία» έκείνη πού κατέληξε στήν όμοσπονδιακή άρχή, άλλά ή Μπούντ, οί λεττονοί καί οί πολωνοί σοσιαλδημοκράτες *, κάτω άπό τήν έπίδραση τῆς άντικειμενικῆς λογικῆς τῶν έπαναστατικῶν γεγονότων, αὐτοί εἶναι έκεῖνοι πού προσχώρησαν στήν ἄποψη πού ύπεράσπιζε πάντοτε ή «πλειοψηφία».

Ἡ ἧττα σας εἶναι βαριά, άγαπητοί σύντροφοι τῆς «Ἴσκρα», οὔτε λόγος νά γίνεται. Αἰτία της ὅμως δέν εἶναι οί ὕπουλες προθέσεις τῆς πλειοψηφίας ἤ τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν κλπ., άλλά ή άπελπιστική σύγχυση πού έκδηλώθηκε κιόλας στίς άποφάσεις τακτικῆς τίς όποῖες πῆρε ή πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν μενσεβίκων [23]. Ὅσο θά έμμένετε σ' αὐτές τίς άποφάσεις, θά βρίσκεστε άναπόφευκτα *«οί δυό σας» μέ τό «'Οσβομποζντένιγε»* ένάντιοι σέ ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες, ένάντιοι άκόμα καί σέ ὅλους τούς έπαναστάτες δημοκράτες.

«Προλεράτι» άρ. φύλλου 23, 31 (18) τοῦ 'Οχτώβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς έφημερίδας «Προλετάρι», άφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

---

* Στό χειρόγραφο: «. . .προσχώρησαν στήν πλειοψηφία, άφοῦ πείσθηκαν ὅτι οί βάσεις τῆς τακτικῆς της εἶναι σωστές». *Ἡ Σύντ.*

ΤΟ ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΗΣ ΡΙΓΑΣ

Οἱ γερμανικές ἐφημερίδες, πού δίνουν συνήθως μεγάλη προσοχή στά γεγονότα τῆς περιοχῆς Βαλτικῆς, ἀναφέρουν τό παρακάτω διδακτικό γεγονός. Στό Πολυτεχνεῖο τῆς Ρίγας ἐπικρατεῖ ἡ ἴδια κατάσταση μέ τά ἄλλα ἀνώτερα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα: οἱ φοιτητικές συγκεντρώσεις ἔχουν μετατραπεῖ σέ πολιτικά συλλαλητήρια. Οἱ φοιτητές ὀργανώνονται σέ μαχητική δύναμη τῆς ἐπανάστασης. Οἱ ἡγέτες τῶν φιλελευθέρων στραβομουτσουνιάζουν καί γκρινιάζουν γιά τήν ἀδυναμία τῆς κυβέρνησης. Στή Λιβονία ὅμως οἱ κύριοι τσιφλικάδες τά βρῆκαν σκοῦρα, σέ βαθμό πού ἀναγκάστηκαν νά καταπιαστοῦν ἀποφασιστικά μέ τήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης περιφρούρησης τῶν κτημάτων τους, γιατί δέ βασίζονται στήν κυβέρνηση, πού δέν μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα οὔτε μέ τούς ἀγρότες, οὔτε μέ τούς ἐργάτες, οὔτε μέ τούς φοιτητές. Οἱ βαρῶνοι τῆς Βαλτικῆς ὀργανώνουν πυρετώδικα τόν ἐμφύλιο πόλεμο: ὀργανώνουν ἀνοιχτά ὁλόκληρα μισθοφορικά σώματα, τά ἐξοπλίζουν μέ καλά ὅπλα καί τά ἐγκαθιστοῦν στά ἀπέραντα κτήματά τους. Ἀποδείχτηκε μάλιστα πώς ἕνα μέρος ἀπό τούς γερμανούς φοιτητές, πού ἦταν μέλη τῶν φοιτητικῶν συλλόγων στήν περιοχή τῆς Βαλτικῆς, κατατάχθηκε σ' αὐτά τά τμήματα! Ἐννοεῖται πώς οἱ λεττονοί καί οἱ ρῶσοι φοιτητές ὄχι μόνο μποϋκοτάρισαν αὐτούς τούς μαυροεκατονταρχίτες μέ φοιτητική στολή, ἀλλά καί ὅρισαν εἰδική ἐπιτροπή γιά νά ἐξετάσει τήν ὑπόθεση τῆς συμμετοχῆς τῶν φοιτητῶν στίς μαῦρες ἑκατονταρχίες τῶν τσιφλικάδων. Δυό μέλη τῆς ἐπιτροπῆς στάλθηκαν στήν ὕπαιθρο γιά νά συγκεντρώσουν στοιχεῖα ἀπό τούς ἀγρότες. Ἡ κυβέρνηση συνέλαβε καί τούς δυό αὐτούς ἀντιπροσώπους καί τούς ἔκλεισε στή φυλακή τῆς Ρίγας.

Τότε οἱ λεττονοί καί οἱ ρῶσοι φοιτητές ξεσηκώθηκαν. Ἔγινε

τεράστια συγκέντρωση. Ἐγκρίθηκε ἕνα πολύ κατηγορηματικό ψήφισμα. Ἀπό τό διευθυντή τοῦ Πολυτεχνείου, πού κλήθηκε στή συγκέντρωση, οἱ φοιτητές ἀξίωσαν νά παρθοῦν ἀμέσως μέτρα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν κρατουμένων. Τό ψήφισμα τέλειωνε μ' ἕνα κατηγορηματικό τελεσίγραφο: ἄν μέσα σέ τρεῖς μέρες στήν καθορισμένη ὥρα δέν ἀπελευθερωθοῦν οἱ κρατούμενοι, τότε οἱ φοιτητές, μέ τή βοήθεια τῶν ἐργατῶν τῆς Ρίγας, θά πετύχουν τήν ἀπελευθέρωσή τους μέ κάθε δυνατό μέσο.

Ὁ διοικητής τοῦ κυβερνείου ἔλειπε αὐτό τό διάστημα ἀπό τή Ρίγα· εἶχε πάει στήν Πετρούπολη γιά νά προσπαθήσει νά περιβληθεῖ μέ ἁρμοδιότητα γενικοῦ διοικητῆ. Ὁ ἀναπληρωτής τοῦ διοικητῆ δείλιασε καί «ξεγλίστρησε» μέ διπλωματικό τρόπο. Κάλεσε τό διευθυντή καί τούς δυό κρατουμένους (ἔτσι λέει ἡ «Vossische Zeitung»[24] τῆς 20 τοῦ Ὀχτώβρη μέ τό νέο ἡμερολόγιο) καί ρώτησε τούς τελευταίους ἄν ξέρουν ὅτι εἶναι παράνομες οἱ πράξεις τους. Ἐκεῖνοι, φυσικά, ἀπάντησαν πώς δέ βλέπουν τίποτε τό παράνομο σ' αὐτές. Τότε ὁ ἀναπληρωτής τοῦ διοικητῆ, κατά τά λεγόμενα τάχα μιᾶς ἐφημερίδας τῆς Ρίγας, τούς σύστησε ἐπίμονα νά ἀποφεύγουν τίς τόσο παράνομες πράξεις καί — τούς ἄφησε καί τούς δυό ἐλεύθερους.

«Κατά τή γνώμη τῶν φοιτητῶν — προσθέτει μέ θλίψη ὁ ἀνταποκριτής πού εἶναι ἐρωτευμένος μέ τούς βαρώνους τῆς Βαλτικῆς — καί τῆς μάζας πού τούς ὑποστηρίζει, ἡ κυβέρνηση ὑπέκυψε στό τελεσίγραφο. Ἀλλά καί οἱ οὐδέτεροι παρατηρητές δέν μποροῦσαν παρά νά σχηματίσουν τήν ἴδια ἐντύπωση».

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 23, 31 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΠΑΛΙΑΤΣΟΥ-ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Γιά νά καταλάβουμε καλύτερα τή σημερινή πολιτική, δέ βλάφτει νά ρίχνουμε κάποτε μιά ματιά πρός τά πίσω, στή χτεσινή πολιτική. Νά τί τηλεγραφοῦσε ἀπό τήν Πετρούπολη στίς 10 (23) τοῦ 'Οχτώβρη ὁ ἀνταποκριτής τῶν «Times» τοῦ Λονδίνου, πού συνήθως εἶναι καλά πληροφορημένος:

«Ἔμαθα ἀπό ἀξιόπιστη πηγή ὅτι ἡ κυβέρνηση ἀποφάσισε νά χαρίσει τίς τέσσερις ἐλευθερίες πού ἀπαιτοῦν οἱ μεταρρυθμιστές, ἀλλά τίς ἐλευθερίες αὐτές νά τίς περιβάλει μέ περιορισμούς. Ἐλπίζεται ὅτι αὐτή ἡ παραχώρηση θά κάνει τούς μετριοπαθεῖς νά ταχθοῦν μέ τό μέρος τῆς κυβέρνησης. Ὁ κόμης Βίττε εἶχε χτές πολύωρη σύσκεψη μέ τόν τσάρο πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Ὁ κ. Γκορεμίκιν καταρτίζει νομοσχέδιο γιά τό μοίρασμα δημόσιων γαιῶν στούς ἀγρότες. Τό σχέδιο αὐτό θά ὑποβληθεῖ στή Δούμα, ὅταν συγκληθεῖ. Μ' αὐτό τόν τρόπο ἐλπίζουν νά προσελκύσουν τίς ψήφους τῶν ἀγροτῶν.

Αὐτό εἶναι μέ λίγα λόγια τό κυβερνητικό σχέδιο τῆς καμπάνιας. Εἶναι φανερό πώς ἀποκλείει τή θεληματική παραχώρηση συντάγματος πρίν ἀπό τή σύγκληση τῆς Δούμας, ἄν καί οἱ συνταγματικοί-δημοκράτες ἔχουν ορισμένες ἐλπίδες γι'αὐτό. Ἕνα ἀπό τά κυριότερα ζητήματα πού πρόκειται νά συζητηθοῦν στό συνέδριό τους τήν Τετάρτη εἶναι τό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ κόμματος στήν περίπτωση πού τό σύνταγμα θά δοθεῖ μέ τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Δούμας ἤ νωρίτερα: θά πρέπει τό κόμμα στήν περίπτωση αὐτή νά δεχτεῖ νά δουλέψει στή Δούμα ἤ νά ἐπιμείνει στή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης μέ καθολική ψηφοφορία;

Οἱ ὀπαδοί τῆς ἀπολυταρχίας ἐλπίζουν πώς οἱ παραχωρήσεις πού θά κάνει ἡ κυβέρνηση θά σταματήσουν ἐπιτέλους τό συνταγματικό κίνημα, χωρίς νά χρειαστεῖ νά ἐπεκταθεῖ τό ἐκλογικό δικαίωμα καί χωρίς νά δοθοῦν νομοθετικά δικαιώματα στή Δούμα, ὅλα ὅμως τά σημάδια διαψεύδουν αὐτή τήν ἐλπίδα».

Ναί, τό «σχέδιο καμπάνιας» τῆς κυβέρνησης εἶναι ξεκάθαρο. Εἶναι ἐπίσης ξεκάθαρη, γιά ὅσους δέν τυφλώθηκαν, ἡ «καμπάνια» τῶν κυρίων συνταγματικῶν-δημοκρατῶν πού *παζαρεύουν* μέ τήν κυβέρνηση. Τό δυστύχημα εἶναι μόνο ὅτι ἡ ἐργατική

τάξη κινητοποιεῖται, καί κινητοποιεῖται μέ τρόπο πού ὅλα τά πανοῦργα σχέδια καί τῶν κυρίων Βίττε καί τῶν κυρίων συνταγματικῶν-δημοκρατῶν γίνονται σκόνη.

«Προλετάρι» άρ. φύλλου 23, 31 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΟΞΥΝΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Μ' αὐτό τόν τίτλο ἡ φιλελεύθερη ἐφημερίδα τοῦ Βερολίνου «Vossische Zeitung» δημοσιεύει τήν παρακάτω ἐνδιαφέρουσα εἴδηση:

«Τά γεγονότα στήν αὐτοκρατορία τῶν τσάρων ἐξελίσσονται μέ ἀκατάσχετη δύναμη. Γιά κάθε ἀμερόληπτο παρατηρητή εἶναι ξεκάθαρο πώς οὔτε ἡ κυβέρνηση, οὔτε ὁποιοδήποτε ἄλλο ἀντιπολιτευόμενο ἤ ἐπαναστατικό κόμμα εἶναι κύριος τῆς κατάστασης. Ὁ πρίγκιπας Τρουμπετσκόι πού πέθανε πρόωρα καί οἱ ἄλλοι καθηγητές τῶν ἀνώτερων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων μάταια προσπάθησαν νά ἀποτρέψουν τούς ρώσους φοιτητές ἀπό τόν ἐπικίνδυνο δρόμο πού ἀκολούθησαν, ἀποφασίζοντας νά μετατρέψουν τά πανεπιστήμια σέ τόπους πολιτικῶν λαϊκῶν συγκεντρώσεων. Οἱ φοιτητές τίμησαν μέ θέρμη τή μνήμη τοῦ Τρουμπετσκόι, συνόδευσαν κατά μάζες τή σορό του ὥς τό νεκροταφεῖο, μετέτρεψαν τήν κηδεία του σέ ἐπιβλητική πολιτική διαδήλωση, τή σύστασή του ὅμως νά μήν ἐπιτρέψουν τήν εἴσοδο ξένων στοιχείων στό πανεπιστήμιο δέν τήν ἄκουσαν. Καί στό Πανεπιστήμιο τῆς Πετρούπολης, καί στήν Ὀρυκτολογική Ἀκαδημία καί στό Πολυτεχνεῖο γίνονται τεράστιες λαϊκές συγκεντρώσεις, ὅπου οἱ φοιτητές ἀποτελοῦν συχνά τή μειοψηφία· οἱ συγκεντρώσεις αὐτές διαρκοῦν ἀπό πολύ πρωί ὥς ἀργά τό βράδυ. Ἐκφωνοῦνται φλογεροί ἐμπρηστικοί λόγοι, τραγουδιοῦνται ἐπαναστατικά τραγούδια. Ἐκτός ἀπ' αὐτό στίς συγκεντρώσεις αὐτές βρίζουν μέ τήν ψυχή τους τούς φιλελευθέρους, ἰδιαίτερα γιά τή «μεσοβέζικη στάση» τους πού, ὅπως λένε, δέν ἀποτελεῖ τυχαῖο τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ, ἀλλά καθορίζεται ἀπό αἰώνιους ἱστορικούς νόμους.

Ὑπάρχει σ' αὐτές τίς ἐπικρίσεις κάτι τό βαθιά τραγικό. Παρά τήν ἱστορική αἰτιολόγησή τους, στήν πραγματικότητα αὐτές δέν εἶναι καθόλου ἱστορικές, ἔστω καί μόνο γιά τό λόγο ὅτι οἱ φιλελεύθεροι στή Ρωσία δέν ἔχουν οὔτε κάν τή δυνατότητα νά λάβουν μιά ὁποιαδήποτε μεσοβέζικη στάση, κάπως ἱκανή νά βλάψει τό τόσο σπουδαῖο γιά ὅλα τά κόμματα ἔργο τῆς ἀπελευθέρωσης. Δέν εἶναι οἱ πράξεις τῶν φιλελευθέρων, ἀλλά τά βάσανά τους ἐκεῖνα πού φρενάρουν τό δρόμο τῆς ζωῆς τους. Ἡ κυβέρνηση εἶναι ἐξίσου *ἀνίσχυρη* (ὑπογράμμιση τοῦ πρωτοτύπου) μπροστά σ' αὐτά τά γεγονότα, ὅπως εἶναι ἀνίσχυρη καί μπροστά στίς ἐργατικές ταραχές καί μπροστά στό γενικό ἀναβρασμό. Φυσικά, ἴσως σχεδιάζει νά προκαλέσει ξανά μεγάλη

αἱματοχυσία καί ἁπλῶς περιμένει τή στιγμή πού θά ὡριμάσει τό κίνημα γιά νά ἐξαπολύσει ἐπίθεση τῶν κοζάκων. Ἀλλά καί ἄν ἀκόμα τά πράγματα φτάσουν ὥς ἐκεῖ, καί πάλι κανείς ἀπ' αὐτούς πού κρατοῦν στά χέρια τους τήν ἐξουσία δέν εἶναι βέβαιος ἄν αὐτό θά ὁδηγήσει ἤ ὄχι σέ ἀκόμα πιό θυελλῶδες ξέσπασμα τῆς δυσαρέσκειας. Ἀκόμα καί ὁ στρατηγός Τρέποφ δέν ἔχει πιά ἐμπιστοσύνη στό ἔργο του. Δέν κρύβει ἀπό τούς φίλους του πώς θεωρεῖ τόν ἑαυτό του καταδικασμένο σέ θάνατο καί δέν περιμένει κανένα θετικό ἀποτέλεσμα ἀπό τή διοίκησή του. Λέει: «Ἐγώ πιά ἐκτελῶ ἁπλῶς τό καθῆκον μου καί θά τό ἐκτελέσω ὥς τό τέλος».

Ἄσχημα θά πηγαίνουν οἱ δουλειές τοῦ τσαρικοῦ θρόνου, μιά καί ὁ διευθυντής τῆς ἀστυνομίας φτάνει σέ τέτοια συμπεράσματα. Καί πραγματικά, δέν μπορεῖ παρά νά παραδεχτεῖ κανείς ὅτι παρ' ὅλες τίς προσπάθειες τοῦ Τρέποφ, παρ' ὅλη τήν πυρετώδη δράση τῶν ἀτελεύτητων ἐπιτροπῶν καί συνδιασκέψεων, ἀπό πέρσι ἡ ἔνταση τῆς κατάστασης ὄχι μόνο δέ χαλάρωσε, μά ἀπεναντίας δυνάμωσε. Ὅπου κι ἄν γυρίσεις νά δεῖς, παντοῦ ἡ κατάσταση ἔχει γίνει πιό ἄσχημη καί πιό ἐπικίνδυνη, παντοῦ τά πράγματα χειροτέρεψαν αἰσθητά».

Ἡ ἐκτίμηση αὐτή περιέχει μεγάλη δόση ἀλήθειας, ἀλλά καί πολλή φιλελεύθερη στενοκεφαλιά. «Οἱ φιλελεύθεροι δέν μποροῦσαν νά λάβουν μεσοβέζικη στάση, βλαβερή γιά τήν ὑπόθεση». Ἔτσι, ἔ; Γιατί ὅμως αὐτοί οἱ καημένοι οἱ φιλελεύθεροι *μπόρεσαν* νά ἐκδηλωθοῦν, παρ' ὅλα αὐτά, πιό ἀνοιχτά καί πιό ἐλεύθερα ἀπ' ὅ,τι τά ἄλλα κόμματα; Ὄχι! Οἱ φοιτητές καθοδηγοῦνται ἀπό ἕνα ὑγιές ἐπαναστατικό ἔνστικτο, πού ἐνισχύεται ἀπό τήν ἐπικοινωνία τους μέ τό προλεταριάτο, ὅταν διαχωρίζουν ἐπίμονα τόν ἑαυτό τους ἀπό τούς συνταγματικούς-δημοκράτες καί μειώνουν αὐτούς τούς συνταγματικούς-δημοκράτες στά μάτια τοῦ λαοῦ. Τό αὔριο μᾶς φέρνει μεγάλες, κοσμοϊστορικές μάχες γιά τήν ἐλευθερία. Δέν ἀποκλείεται οἱ ἀγωνιστές τῆς ἐλευθερίας νά πάθουν καί ἄλλες ἧττες. Οἱ ἧττες ὅμως αὐτές δέ θά κάνουν τίποτε ἄλλο παρά θ' ἀναταράζουν ὅλο καί πιό βαθιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, θά ὀξύνουν ἀκόμα πιό πολύ τήν κρίση, θά κάνουν ἀκόμα πιό τρομερή τήν ἀναπόφευκτη ὁριστική νίκη τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐλευθερίας. Κι ἐμεῖς θά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια ὥστε σ' αὐτή τή νίκη νά μή κολλήσουν οἱ ἀστικές βδέλλες τοῦ μοναρχικοῦ τσιφλικάδικου φιλελευθερισμοῦ, θά προσπαθήσουμε ὥστε αὐτή τή νίκη νά μή τήν ἐκμεταλλευτοῦν προπαντός οἱ κύριοι μεγαλοαστοί, ὅπως πολλές φορές αὐτό συνέβηκε στήν Εὐρώπη. Θά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια ὥστε ἡ νίκη αὐτή τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν νά ὁδηγηθεῖ ὥς τό τέλος, ὥς τήν πλήρη συντριβή ὅλων τῶν μισητῶν θεσμῶν τῆς ἀπολυταρχίας, τῆς μοναρχίας, τῆς γραφειοκρατίας, τῆς στρατοκρατίας, τῆς φεουδαρχίας. Μόνο μιά τέ-

τοια νίκη θά δόσει στά χέρια τοῦ προλεταριάτου ἕνα πραγματικό ὅπλο, καί τότε θ' ἀνάψουμε τήν πυρκαϊά στήν Εὐρώπη, γιά νά κάνουμε τή ρωσική δημοκρατική ἐπανάσταση πρόλογο τῆς εὐρωπαϊκῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 23, 31 (18) τοῦ 'Οχτώβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ «ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΤΡΕΪΝΤ-ΓΙΟΥΝΙΟΝΣ» [25]

1

Τό ζήτημα αὐτό εἶχε ὡς ἑξῆς. Ἡ διεύθυνση τῶν σιδηροδρόμων Taff-Vale * ὑπέβαλε μήνυση ἐνάντια στό συνδικάτο τῶν σιδηροδρομικῶν γιά τίς ζημιές πού προκάλεσε ἡ ἀπεργία στή σιδηροδρομική ἑταιρία. Οἱ ἀστοί δικαστές, παρά τήν ἐπίμονη ἀντίσταση τῶν ἐργατῶν, ἔβγαλαν ἀπόφαση νά δοθεῖ ἀποζημίωση στούς κεφαλαιοκράτες! Τό νά καταδικάζονται τά ἐργατικά συνδικάτα νά πληρώσουν ἀποζημίωση στούς κυρίους κεφαλαιοκράτες γιά τίς ζημιές πού προξένησε ἡ ἀπεργία σημαίνει στήν πραγματικότητα ὅτι καταργεῖται ἡ ἐλευθερία τῶν ἀπεργιῶν. Οἱ δικαστές-λακέδες τῆς ἀστικῆς τάξης ξέρουν νά ἐκμηδενίζουν ἀκόμα καί τίς ἐλευθερίες πού ἐξασφαλίζει τό σύνταγμα, ὅταν ἡ ὑπόθεση ἀφορᾶ τήν πάλη ἐργασίας καί κεφαλαίου.

2

Τό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα, δυστυχῶς, γιά πολύν καιρό ἀκόμα ὑπόσχεται ν' ἀποτελεῖ θλιβερό παράδειγμα τοῦ ὅτι ἡ ἀπόσπαση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπό τό σοσιαλισμό τό ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στόν ἐκφυλισμό καί στήν ἀστικοποίησή του.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 23, 31 (18) τοῦ 'Οχτώβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

---

* — τῆς κοιλάδας τοῦ Τάφ. *Ἡ Σύντ.*

Η ΠΡΩΤΗ ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Γενεύη, 1 τοῦ Νοέμβρη (19 τοῦ Ὀχτώβρη).

Τή Δευτέρα ἀργά τό βράδυ ὁ τηλέγραφος μετέδοσε στήν Εὐρώπη τήν εἴδηση γιά τό διάγγελμα τοῦ τσάρου τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη. «Ὁ λαός νίκησε. Ὁ τσάρος συνθηκολόγησε. Ἡ ἀπολυταρχία ἔπαψε νά ὑπάρχει» — πληροφοροῦσε ὁ ἀνταποκριτής τῶν «*Τάιμς*». Διαφορετικά ἐκφράστηκαν οἱ μακρινοί φίλοι τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πού ἔστειλαν ἀπό τή Βαλτιμόρη (Βόρεια Ἀμερική) τηλεγράφημα στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι»: «σᾶς συγχαίρουμε γιά τήν πρώτη μεγάλη νίκη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης».

Ἡ τελευταία αὐτή ἐκτίμηση τῶν γεγονότων εἶναι ἀναμφισβήτητα πολύ πιό σωστή. Ἔχουμε ὅλο τό δικαίωμα νά πανηγυρίζουμε. Ἡ ὑποχώρηση τοῦ τσάρου ἀποτελεῖ πραγματικά πολύ μεγάλη νίκη τῆς ἐπανάστασης, ἡ νίκη ὅμως αὐτή ἀπέχει ἀκόμα πολύ ἀπό τό νά κρίνει τήν τύχη ὅλης τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐλευθερίας. Ὁ τσάρος ἀπέχει ἀκόμα πολύ ἀπό τό νά ἔχει συνθηκολογήσει. Γιά τήν ὥρα δέν εἶναι καθόλου σωστό ὅτι ἡ ἀπολυταρχία ἔπαψε νά ὑπάρχει. Ἁπλῶς ὑποχώρησε, ἐγκαταλείποντας στόν ἐχθρό τό πεδίο τῆς μάχης, ὑποχώρησε σέ μιά ἐξαιρετικά σοβαρή μάχη, ἀλλά ἀπέχει πολύ ἀπό τό νά ἔχει συντριβεῖ, συγκεντρώνει ἀκόμα τίς δυνάμεις της, καί ὁ ἐπαναστατημένος λαός ἔχει ἀκόμα νά ἐκπληρώσει πολλά σοβαρότατα μαχητικά καθήκοντα γιά νά ὁδηγήσει τήν ἐπανάσταση ὥς τήν πραγματική καί πλήρη νίκη.

Ἡ 17 τοῦ Ὀχτώβρη θά μείνει στήν ἱστορία σά μιά ἀπό τίς μεγάλες μέρες τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Ἡ πρωτοφανής στόν κόσμο παλλαϊκή ἀπεργία ἔφτασε στό ἀποκορύφωμά της. Τό ἰσχυρό χέρι τοῦ προλεταριάτου, πού σηκώθηκε σ' ἕνα ξέσπασμα ἡρωικῆς ἀλληλεγγύης ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τῆς Ρωσίας, σταμάτησε

δλη τή βιομηχανική, έμπορική καί κρατική ζωή. Ή χώρα νεκρώθηκε πρίν άπό τή θύελλα. Πότε άπό τή μιά, πότε άπό τήν άλλη μεγάλη πόλη κατέφθαναν είδήσεις, ή μιά πιό άνησυχαστική άπό τήν άλλη. Ό στρατός ταλαντευόταν. Ή κυβέρνηση δίσταζε νά έξαπολύσει διώξεις, οί έπαναστάτες δέν άρχιζαν άνοιχτές σοβαρές έπιθέσεις, ή έξέγερση δμως ξεχυνόταν μέ άσυγκράτητη δύναμη παντοΰ.

Καί ή τσαρική κυβέρνηση τήν τελευταία στιγμή έκανε ύποχώρηση, γιατί ένιωσε πώς ή έκρηξη είναι άναπόφευκτη, πώς όπωσδήποτε σέ καμιά περίπτωση δέν είναι πιά σέ θέση νά νικήσει όλοκληρωτικά, ένώ ύπήρχαν πολλές, πάρα πολλές πιθανότητες νά ήττηθεί όλοκληρωτικά. «Στήν άρχή θά έχουμε αίματοχυσία καί κατόπι σύνταγμα», δήλωσε, δπως μεταδίδουν, ό Τρέποφ. Δέν μποροΰσε νά ύπάρχει πιά καμιά άμφιβολία πώς τό σύνταγμα είναι άναπόφευκτο, άκόμα καί άν καταπνιγεί ή σημερινή έξέγερση. Καί ή κυβέρνηση έκρινε πώς ήταν καλύτερο νά μή ριψοκινδυνέψει μιά σοβαρή καί γενική αίματοχυσία, γιατί σέ περίπτωση νίκης τοΰ λαοΰ ή τσαρική έξουσία θά σαρωνόταν πέρα γιά πέρα.

Δέν μάς είναι γνωστές παρά έλάχιστες άπό τίς πληροφορίες πού συγκέντρωσε τή Δευτέρα, 17 τοΰ 'Οχτώβρη, ή κυβέρνηση καί πού τήν άνάγκασαν νά άποφύγει τήν άπεγνωσμένη μάχη καί νά ύποχωρήσει. Οί τοπικές καί κεντρικές άρχές κατέβαλαν κάθε προσπάθεια γιά νά σταματήσουν τή διάδοση τών είδήσεων γιά τήν τρομερή άνάπτυξη τής έξέγερσης ή νά τίς κουτσουρέψουν. Όμως άκόμα κι έκεΐνες οί λίγες, οί συμπτωματικές καί κουτσουρεμένες πληροφορίες πού κατόρθωσαν νά φτάσουν στόν εύρωπαϊκό τύπο δέν άφήνουν καμιά άμφιβολία πώς έπρόκειτο γιά πραγματική έξέγερση, ίκανή νά προκαλέσει θανάσιμο τρόμο στόν τσάρο καί στούς ύπουργούς του.

Οί δυνάμεις τοΰ τσαρισμοΰ καί τής έπανάστασης ίσορρόπησαν, γράφαμε πρίν άπό μιά βδομάδα, στηριζόμενοι στίς πρώτες είδήσεις γιά τήν πανρωσική πολιτική άπεργία. Ό τσαρισμός δέν είναι πιά σέ θέση νά πνίξει τήν έπανάσταση. Ή έπανάσταση δέν είναι άκόμα σέ θέση νά συντρίψει τόν τσαρισμό*. Μέ μιά τέτοια δμως ίσορροπία δυνάμεων κάθε άναβλητικότητα γεννοΰσε πολύ μεγάλους κινδύνους γιά τόν τσαρισμό, γιατί προκαλοΰσε άναπότρεπτα ταλαντεύσεις μέσα στό στρατό.

Ή έξέγερση φούντωνε. Τό αίμα έτρεχε πιά άπ' άκρη σ' άκρη

* Βλ. σέ τοΰτο τόν τόμο, σελ. 3 - 4. *Ή Σύντ.*

τῆς Ρωσίας. Ὁ λαός μαχόταν στά ὁδοφράγματα ἀπό τό Ρεβέλ ὥς τήν Ὀδησσό, ἀπό τήν Πολωνία ὥς τή Σιβηρία. Ὁ στρατός νικοῦσε σέ διάφορες μικροσυγκρούσεις, ταυτόχρονα ὅμως ἄρχισαν νά φτάνουν εἰδήσεις γιά κάποιο νέο, πρωταφανέρωτο ὥς τώρα φαινόμενο, πού ἔδειχνε καθαρά τή *στρατιωτική* ἀδυναμία τῆς ἀπολυταρχίας. Ἦταν οἱ εἰδήσεις γιά *διαπραγματεύσεις* τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ μέ τόν ἐξεγερμένο λαό (Χάρκοβο), οἱ εἰδήσεις γιά *ἀπομάκρυνση* τοῦ στρατοῦ ἀπό τίς πόλεις (Χάρκοβο, Ρεβέλ), σά *μοναδικό* μέσο γιά νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἡσυχία. Οἱ διαπραγματεύσεις μέ τόν ἐξεγερμένο λαό, ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ στρατοῦ εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ τέλους. Αὐτό δείχνει καλύτερα ἀπό κάθε συλλογισμό πώς οἱ στρατιωτικές ἀρχές ἔνιωθαν τή θέση τους ἐξαιρετικά ἀσταθῆ. Αὐτό δείχνει πώς ἡ δυσαρέσκεια στό στρατό πῆρε πραγματικά τρομακτικές διαστάσεις. Ὁρισμένες ἀπ' αὐτές τίς εἰδήσεις καί φῆμες ἔφταναν καί στόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ. Στό Κίεβο συλλαμβάνανε τούς στρατιῶτες πού ἀρνιοῦνταν νά πυροβολήσουν. Στήν Πολωνία εἴχαμε παρόμοιες περιπτώσεις. Στήν Ὀδησσό κρατοῦσαν τό πεζικό στούς στρατῶνες, γιατί φοβοῦνταν νά τό βγάλουν στό δρόμο. Στήν Πετρούπολη γινόταν ἔκδηλος ὁ ἀναβρασμός μέσα στό στόλο καί ὑπῆρχε ἡ πληροφορία πώς ἡ φρουρά δέν εἶναι καθόλου σίγουρη. Ὅσο γιά τό στόλο τῆς Μαύρης Θάλασσας, ὥς τώρα δέν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά μάθουμε τήν πραγματική ἀλήθεια. Στίς 17 κιόλας τοῦ Ὀχτώβρη τά τηλεγραφήματα μεταδίδανε πώς κυκλοφοροῦν ἐπίμονες φῆμες γιά καινούργιο ἀναβρασμό σ' αὐτό τό στόλο, πώς ὅλα τά τηλεγραφήματα κατακρατοῦνται ἀπό τίς ἀρχές, πού χρησιμοποιοῦν κάθε μέσο γιά νά μήν ἀφήσουν νά κυκλοφορήσουν εἰδήσεις σχετικά μέ τά γεγονότα.

Ἀντιπαραβάλλοντας ὅλες αὐτές τίς ἀποσπασματικές εἰδήσεις δέν μπορεῖ παρά νά φτάσει κανείς στό συμπέρασμα πώς ἡ θέση τῆς ἀπολυταρχίας, ἀκόμα καί ἀπό καθαρά στρατιωτική ἄποψη, ἦταν ἀπελπιστική. Μποροῦσε ἀκόμα νά καταπνίγει τά μερικότερα ξεσπάσματα, τά στρατεύματά της μποροῦσαν καί καταλάμβαναν ἀκόμα πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ ὁδοφράγματα, ὅμως τό μοναδικό ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν μερικοτέρων συγκρούσεων ἦταν ὅτι συδαύλιζαν τά πάθη, δυνάμωναν τήν ἀγανάκτηση, ἔφερναν πιό κοντά τή στιγμή τῆς ἰσχυρότερης γενικῆς ἔκρηξης· κι αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἔκρηξη φοβόταν ἡ κυβέρνηση, πού δέν μποροῦσε νά ὑπολογίζει πιά στό στρατό.

Ὁ ἐχθρός δέ δέχτηκε τή σοβαρή μάχη. Ὁ ἐχθρός ὑποχώρησε, ἐγκαταλείποντας τό πεδίο τῆς μάχης στόν ἐπαναστατημένο

λαό· ὑποχώρησε σέ καινούργια θέση, πού τοῦ φαίνεται καλύτερα ὀχυρωμένη καί ὅπου ἐλπίζει νά συγκεντρώσει πιό σίγουρες δυνάμεις, νά τίς συσπειρώσει καί νά τίς ἐνθαρρύνει, νά διαλέξει τήν καλύτερη στιγμή γιά ἐπίθεση.

Πολλές σχετικά «ἀμερόληπτες» κρίσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀστικοῦ τύπου ἐπιβεβαιώνουν αὐτή τήν ἐκτίμηση γιά τή μεγάλη μέρα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη.

Ἀπό τό ἕνα μέρος ἡ ἀστική τάξη τῆς Εὐρώπης ξανάσανε. Τό διάγγελμα τοῦ τσάρου ὑπόσχεται ἀνοιχτά σύνταγμα: ἡ Δούμα ἀποκτᾶ νομοθετικά δικαιώματα, κανένας νόμος δέν μπορεῖ νά μπεῖ σέ ἰσχύ χωρίς τήν ἔγκριση τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, θεσπίζεται ἡ εὐθύνη τῶν ὑπουργῶν, παραχωροῦνται πολιτικές ἐλευθερίες, τό ἀπαραβίαστο τοῦ ἀτόμου, ἡ ἐλευθερία τῆς συνείδησης, τοῦ λόγου, τοῦ συνέρχεσθαι καί τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Καί τό χρηματιστήριο σπεύδει νά ἐκφράσει μεγαλύτερη ἐμπιστοσύνη στά δημόσια οἰκονομικά τῆς Ρωσίας. Ἀνεβαίνει ἡ τρέχουσα τιμή τῶν ρωσικῶν τίτλων, πού τίς τελευταῖες μέρες εἶχε σημειώσει πτώση. Οἱ ξένοι τραπεζίτες, πού τράπηκαν σέ φυγή ἀπό τήν ἐπαναστατημένη Πετρούπολη, ὑπόσχονται νά ἐπιστρέψουν ὕστερα ἀπό δυό βδομάδες. Τό σύνταγμα φαίνεται στήν ἀστική τάξη τῆς Εὐρώπης σά μιά ἐγγύηση τοῦ ὅτι θά γίνουν τέτοιες «εἰρηνικές» μικροπαραχωρήσεις, πού θά ἱκανοποιήσουν πέρα γιά πέρα τίς εὔπορες τάξεις, ἐνῶ ταυτόχρονα δέν ἐπιτρέπει στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο νά ἀποκτήσει «πάρα πολλή» ἐλευθερία.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος ὅμως ἀκόμα καί οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί δέν μποροῦν νά μή βλέπουν ὅτι τό διάγγελμα τοῦ τσάρου περιέχει μόνο λόγια, μόνο ὑποσχέσεις. Ποιός ὅμως θά πιστέψει σήμερα μόνο στίς ὑποσχέσεις; Δέν ἀποτελεῖ ἐμπαιγμό ὅλη αὐτή ἡ λογοκοπία γιά τό ἀπαραβίαστο τοῦ ἀτόμου καί γιά τήν ἐλευθερία τοῦ λόγου ὅταν οἱ φυλακές εἶναι ἀκόμα κατάμεστες ἀπό τούς λεγόμενους πολιτικούς ἐγκληματίες, ὅταν ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νά ἐφαρμόζεται λογοκρισία; Ποιοί ἄνθρωποι θά ἐκτελέσουν τήν ὑπόσχεση τοῦ τσάρου; Μήπως τό ὑπουργεῖο Βίττε, στό ὁποῖο σύμφωνα μέ φῆμες πού κυκλοφοροῦν θά μποῦν ὁ Κουζμίν-Καραβάγεφ, ὁ Κόσιτς, ὁ Κόνι; Αὐτό δέ θά εἶναι κάν ὑπουργεῖο τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Γιά τήν ὥρα θά εἶναι ἁπλῶς ὑπουργεῖο τῆς φιλελεύθερης *γραφειοκρατίας*, πού τόσες φορές τήν ἔκανε ὑποχείριό της ἡ ἀντιδραστική κλίκα τῆς αὐλῆς. Νά ἔχυνε τάχα ὁ λαός τό αἷμα του στόν ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία γιά νά στηριχθεῖ στούς φιλελεύθερους γραφειο-

κράτες πού περιορίζονται μόνο σέ λόγια καί σέ ὑποσχέσεις;! Ὄχι, ὁ τσαρισμός δέν ἔχει ἀκόμα συνθηκολογήσει· κάθε ἄλλο. Ἡ ἀπολυταρχία ἀπέχει πολύ ἀκόμα ἀπό τό νά ἔχει πέσει. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτσο ἔχει ἀκόμα νά δόσει πολλές μεγάλες μάχες, καί ἡ πρώτη νίκη θά τό βοηθήσει νά συσπειρώσει τίς δυνάμεις του καί νά βρεῖ καινούργιους συμμάχους στον ἀγώνα.

«Καί ἡ ἴδια ἡ ἐπιτυχία τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐλευθερίας — ἔγραφε ὁ ἀνταποκριτής τῶν „Τάιμς" τή μέρα τῆς δημοσίευσης τοῦ διαγγέλματος — τό μόνο πού θά κάνει εἶναι νά παρακινήσει τά ἀντιδραστικά στοιχεῖα γιά καινούργια δράση, καί ὅσο ὁ στρατός ἐξακολουθεῖ νά βρίσκεται κάτω ἀπό τήν ἐξουσία τῶν παλιῶν διοικητῶν του ἡ Ρωσία δέν μπορεῖ νά εἶναι ἐξασφαλισμένη ἀπό τό ἐνδεχόμενο ἑνός *προνουντσιαμέντου**». «Ὑπάρχει ἐπίσης καί τοῦτο τό πρόβλημα: ἡ ἀναγκαστική παραχώρηση τῆς κυβέρνησης, τή στιγμή πού ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος ἔχει φθάσει στό ἀποκορύφωμά της, δέ θά ἀποτελέσει τάχα τό σύνθημα γιά νέο δυνάμωμα τῆς ἐπανάστασης;» «Εἶναι ἄγνωστο ἄν ἡ γραφειοκρατία ἔχει ἐκτοπιστεῖ ἀπό τό φρούριό της ἤ ἁπλῶς ὑποχώρησε ἀπό τίς προχωρημένες θέσεις της», λένε οἱ ἀστοί αἰσιόδοξοι, ἄν καί τά γεγονότα δείχνουν καθαρά πώς τό «φρούριο» τῆς ἀπολυταρχίας διατηρεῖ ἀκόμα ὅλη του τή δύναμη.

Ὁ ἀναγκαστικός χαρακτήρας τῆς παραχώρησης ἀνησυχεῖ πιό πολύ τούς μετριοπαθεῖς ἀστούς. Ἡ ἐφημερίδα «Temps»[26], ὄργανο τοῦ κυρίαρχου γαλλικοῦ μπεζαχτᾶ, ἀγανακτοῦσε τρομερά γιά τήν «ἀναρχία» καί ξερνοῦσε βρισιές καί συκοφαντίες ἐνάντια σ' ἐκείνους πού ὀργάνωσαν καί πῆραν μέρος στήν πανρωσική πολιτική ἀπεργία. Τώρα ἡ ἐφημερίδα αὐτή, αὐτοϊκανοποιημένη μέ τίς συνταγματικές ὑποσχέσεις τοῦ τσάρου, παρατηρεῖ μέ ἀνησυχία: «ὁ τσάρος ἀντί νά ἐνεργήσει μέ δική του πρωτοβουλία ὑπέγραψε ἁπλῶς τίς „ἐντολές" τῆς φιλελεύθερης ἀντιπολίτευσης. Εἶναι μιά κακή μέθοδος πού προσδίδει σέ ὁρισμένες συνεπεῖς μεταρρυθμίσεις χαρακτήρα καταναγκαστικό, τμηματικό, σπασμωδικό. Ἡ μέθοδος αὐτή φέρνει τήν κυβέρνηση σέ ἀντίθεση μέ τόν ἴδιο τόν ἑαυτό της καί ἀποτελεῖ ἐπιβράβευση τῆς βίας. Δυστυχῶς εἶναι πεντακάθαρο πώς τό πράγμα εἶχε πραγματικά τραβήξει τόσο μακριά πού δέν ὑπῆρχε ἄλλη ἔξοδος ἀπό τό ἀδιέξοδο ὅπου εἶχε στριμωχτεῖ ἡ κυβέρνηση. Ἄς ξεχάσουμε λοιπόν ὅσο τό δυνατόν πιό γρήγορα τό χαρακτήρα αὐτῆς τῆς συνθηκο-

* — στρατιωτικοῦ πραξικοπήματος. *Ἡ Σύντ.*

λόγησης, συνθηκολόγησης ὄχι μόνο μπροστά στούς συνταγματικούς, ἀνθρώπους μετριοπαθεῖς πού θά ἔπρεπε νά τούς ἀκοῦνε περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον, ἀλλά συνθηκολόγησης μπροστά στήν ἀπεργία, συνθηκολόγησης μπροστά στήν ἐπανάσταση».

Ὄχι, κύριοι ἀστοί, οἱ ἐργάτες δέ θά ξεχάσουν ποτέ ὅτι ὁ τσαρισμός ἐξαναγκάστηκε νά συνθηκολογήσει! Οἱ ἐργάτες δέ θά ξεχάσουν ποτέ πώς μόνο μέ τή δύναμη, μέ τή δύναμη τῆς ὀργάνωσής τους, τῆς ὁμοθυμίας τους, τοῦ μαζικοῦ ἡρωισμοῦ τους, ἀπέσπασαν ἀπό τόν τσαρισμό τήν ἀναγνώριση τῆς ἐλευθερίας στά χαρτιά, στό διάγγελμά του· μόνο μέ τή δύναμη θά ἀποσπάσουν τήν ἐλευθερία καί στήν πράξη.

Εἴπαμε πιό πάνω πώς ὁ ἐχθρός ὑποχώρησε, ἐγκαταλείποντας τό πεδίο τῆς μάχης στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο. Πρέπει τώρα νά προσθέσουμε: τόν ἐχθρό πού ὑποχωρεῖ ἐξακολουθεῖ νά τόν καταδιώκει κανείς δραστήρια. Τή Δευτέρα, 17 τοῦ Ὀχτώβρη, βγῆκε τό διάγγελμα τοῦ τσάρου. Τήν Τρίτη, 18 τοῦ μηνός, σύμφωνα μέ εἰδήσεις τοῦ πρακτορείου Βόλφ, κυκλοφόρησε διακήρυξη τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας [27], πού ἐκδόθηκε σέ τεράστιο ἀριθμό ἀντιτύπων στήν Πετρούπολη. Ἡ διακήρυξη δηλώνει ὅτι ἡ πάλη τοῦ προλεταριάτου δέ σταματᾶ καθόλου μέ τήν ἔκδοση τοῦ διαγγέλματος τοῦ τσάρου. Ἡ τακτική τοῦ προλεταριάτου θά πρέπει νά συνίσταται στή χρησιμοποίηση τῶν δικαιωμάτων ἐκείνων πού παραχωρήθηκαν κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν πληγμάτων του, στήν ὀργάνωση συγκεντρώσεων τῶν ἐργατῶν γιά τήν ἐπίλυση τοῦ ζητήματος πού ἀφορᾶ τή συνέχιση τῆς ἀπεργίας, στήν ὀργάνωση πολιτοφυλακῆς γιά τήν περιφρούρηση τῶν ἐπαναστατικῶν * δικαιωμάτων, στή διεκδίκηση τῆς γενικῆς ἀμνηστίας. Οἱ σοσιαλδημοκράτες ὁμιλητές στίς λαϊκές συγκεντρώσεις ἐπιμένουν στή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης. Ἡ ἀπεργιακή ἐπιτροπή [28], σύμφωνα μέ τά τηλεγραφήματα, ἀπαιτεῖ ἀμνηστία καί ἄμεση σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης, μέ βάση τό καθολικό καί ἄμεσο ἐκλογικό δικαίωμα.

Τό ἐπαναστατικό ἔνστικτο ὑπαγόρευσε ἀμέσως στούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης τό σωστό σύνθημα: δραστήρια συνέχιση τῆς πάλης, χρησιμοποίηση τῶν νέων θέσεων πού κατακτήθηκαν γιά τή συνέχιση τῆς ἐπίθεσης, γιά τήν πραγματική ἐκμηδένιση τῆς ἀπολυταρχίας. Καί ἡ πάλη συνεχίζεται. Οἱ συγκεντρώσεις

---

* Στό χειρόγραφο στή θέση τῆς λέξης «ἐπαναστατικῶν» ὑπάρχει ἡ λέξη «κατακτημένων». *Ἡ Σύντ.*

γίνονται πιό συχνές καί πιό πολυπληθεῖς. Ἡ χαρά καί ἡ δικαιολογημένη περηφάνεια γιά τήν πρώτη νίκη δέν ἐμποδίζουν μιά καινούργια ὀργάνωση τῶν δυνάμεων γιά νά ὁδηγηθεῖ ἡ ἐπανάσταση ἴσαμε τό τέλος. Ἡ ἐπιτυχία της ἐξαρτᾶται ἀπό τό τράβηγμα μέ τό μέρος τῆς ἐλευθερίας ἀκόμα πιό πλατιῶν στρωμάτων τοῦ λαοῦ, ἀπό τή διαφώτιση καί τήν ὀργάνωσή τους. Ἡ ἐργατική τάξη, μέ τήν πανρωσική πολιτική ἀπεργία, ἀπέδειξε πώς ἔχει τεράστια δύναμη, θά χρειαστεῖ ὅμως νά κάνουμε ἀκόμα πολλή δουλειά μέσα στά καθυστερημένα στρώματα τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης. Δημιουργώντας τήν ἐργατική πολιτοφυλακή, — αὐτό τό μοναδικά σίγουρο στήριγμα τῆς ἐπανάστασης — κάνοντας προετοιμασία γιά καινούργια καί πιό ἀποφασιστική πάλη, ὑποστηρίζοντας τά παλιά μας συνθήματα, πρέπει ἐπίσης νά δόσουμε ἰδιαίτερη προσοχή στό στρατό. Ἡ ἀναγκαστική παραχώρηση τοῦ τσάρου δέν μποροῦσε παρά νά προκαλέσει πολύ μεγάλη ταλάντευση στίς γραμμές τοῦ στρατοῦ, ἔτσι πού τώρα, τραβώντας τούς στρατιῶτες στίς ἐργατικές συγκεντρώσεις, δυναμώνοντας τή ζύμωση στούς στρατῶνες, ἐπεκτείνοντας τούς δεσμούς μέ τούς ἀξιωματικούς πρέπει, παράλληλα μέ τή δημιουργία ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ τῶν ἐργατῶν, νά δημιουργοῦμε στελέχη συνειδητῶν ἐπαναστατῶν καί μέσα στό στρατό, πού ὥς χτές ἀκόμα ἦταν ἀποκλειστικά τσαρικός στρατός καί τώρα βρίσκεται στίς παραμονές τῆς μετατροπῆς του σέ λαϊκό στρατό.

Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο κατόρθωσε νά οὐδετεροποιήσει τό στρατό, παραλύοντάς τον στίς μεγάλες μέρες τῆς γενικῆς ἀπεργίας. Θά πρέπει τώρα νά πετύχει τό ὁλοκληρωτικό πέρασμα τῶν στρατευμάτων μέ τό μέρος τοῦ λαοῦ.

Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο ὁδήγησε τήν ἐπανάσταση τῆς πόλης στήν πρώτη μεγάλη νίκη. Θά πρέπει τώρα νά διευρύνει καί νά βαθύνει τή βάση τῆς ἐπανάστασης, ἐπεκτείνοντάς την στήν ὕπαιθρο. Νά ἀνεβάσουμε τήν ἀγροτιά σέ τέτοιο ἐπίπεδο πού νά ὑπερασπίζει συνειδητά τήν ἐλευθερία, νά ἀπαιτήσουμε σοβαρότατα μέτρα ὑπέρ τῆς ἀγροτιᾶς, νά προετοιμάσουμε ἔτσι τό ἀγροτικό κίνημα ὥστε νά μπορέσει, σέ σύνδεση μέ τό πρωτοπόρο προλεταριάτο τῆς πόλης, νά τσακίσει ὁλοκληρωτικά τήν ἀπολυταρχία, νά κατακτήσει τήν πλήρη καί πραγματική ἐλευθερία — αὐτό εἶναι σήμερα τό ἄμεσο καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης ἐξαρτᾶται ἀπό τόν ὄγκο τῶν μαζῶν ἐκείνων τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς πού θά ξεσηκωθοῦν γιά νά τήν ὑπερασπίσουν καί γιά νά τή φτάσουν ὥς

τό τέλος. Ὁ ἐπαναστατικός πόλεμος διαφέρει ἀπό τούς ἄλλους πολέμους στό ὅτι αὐτός ἀντλεῖ τίς κύριες ἐφεδρεῖες του ἀπό τό στρατόπεδο τῶν χθεσινῶν συμμάχων τοῦ ἐχθροῦ του, τῶν χθεσινῶν ὀπαδῶν τοῦ τσαρισμοῦ ἤ τῶν ἀνθρώπων πού ἀκολουθοῦσαν τυφλά τόν τσαρισμό. Καί στό μυαλό καί στήν καρδιά τοῦ μουζίκου θά μιλήσει περισσότερο ἡ ἐπιτυχία τῆς πανρωσικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας, ἀπ' ὅσο τά μπερδεμένα λόγια ὁποιωνδήποτε διαγγελμάτων καί νόμων.

Ἡ ρωσική ἐπανάσταση μόλις ἄρχιζε νά ἀναπτύσσεται τήν ἐποχή πού ὅλο τό πολιτικό προσκήνιο τό κατεῖχαν οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί, ὅπως συνέβαινε πρίν ἀπό ἕνα χρόνο.

Ἡ ἐπανάσταση ὀρθοπόδησε τή στιγμή πού στό προσκήνιο ἐμφανίστηκε ἡ ἐργατική τάξη τῆς πόλης, στίς 9 τοῦ Γενάρη.

Ἡ ἐπανάσταση κέρδισε τήν πρώτη νίκη τότε πού τό προλεταριάτο ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ρωσίας ξεσηκώθηκε σάν ἕνας ἄνθρωπος καί τράνταξε τό θρόνο τοῦ τσάρου, ἀπό τόν ὁποῖο τόσα καί τόσα δεινά ὑπέφεραν ὅλοι οἱ λαοί καί πιό πολύ ἀπ' ὅλους οἱ ἐργαζόμενες τάξεις ὅλων τῶν λαῶν.

Ἡ ἐπανάσταση θά ἀποτελειώσει τόν ἐχθρό καί θά σαρώσει ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς τό θρόνο τοῦ ματοβαμμένου τσάρου ὅταν οἱ ἐργάτες θά ξεσηκωθοῦν ξανά καί θά προσελκύσουν μαζί τους καί τήν ἀγροτιά.

Καί παραπέρα — παραπέρα διαθέτει κι ἄλλες ἀκόμα ἐφεδρεῖες ἡ ρωσική ἐπανάσταση. Πέρασαν οἱ καιροί πού οἱ λαοί καί τά κράτη μποροῦσαν νά ζοῦν ἀπομονωμένοι ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο. Γιά δέστε: ἡ Εὐρώπη ἀναταράζεται κιόλας. Ἡ ἀστική της τάξη τάχει χαμένα καί εἶναι ἕτοιμη νά δόσει ἑκατομμύρια καί δισεκατομμύρια, ἀρκεῖ νά σταματήσει τήν πυρκαϊά τῆς Ρωσίας. Οἱ κυβερνῆτες τῶν στρατιωτικῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης σκέπτονται νά δόσουν στρατιωτική βοήθεια στόν τσάρο. Ὁ Γουλιέλμος ἔστειλε κιόλας μερικά θωρηκτά καί δυό μοῖρες ἀντιτορπιλλικῶν γιά νά πάρουν ἄμεση ἐπαφή οἱ γερμανοί καραβανάδες μέ τό Πέτερχοφ. Ἡ εὐρωπαϊκή ἀντεπανάσταση δίνει τό χέρι της στή ρωσική ἀντεπανάσταση.

Δοκιμάστε, δοκιμάστε, κύριε Χοεντζόλλερν! Ἔχουμε κι ἐμεῖς τήν εὐρωπαϊκή ἐφεδρεία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἐφεδρεία αὐτή εἶναι τό διεθνές σοσιαλιστικό προλεταριάτο, ἡ διεθνής ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία. Οἱ ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου χαιρετίζουν μέ συγκίνηση καί ἐνθουσιασμό τή νίκη τῶν ρώσων ἐργατῶν καί, συναισθανόμενοι τή στενή σύνδεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στά τμήματα τῆς διεθνοῦς στρατιᾶς τοῦ σοσιαλισμοῦ,

ἑτοιμάζονται καί οἱ ἴδιοι γιά τό μεγάλο καί ἀποφασιστικό ἀγώνα.

Δέν εἶστε μόνοι, ἐργάτες καί ἀγρότες ὅλης τῆς Ρωσίας! Καί ἄν καταφέρετε νά γκρεμίσετε, ν' ἀποτελειώσετε καί νά ἐκμηδενίσετε τούς τυράνννους τῆς φεουδαρχικῆς, ἀστυνομικῆς, τσιφλικάδικης καί τσαρικῆς Ρωσίας, τότε ἡ νίκη σας θά γίνει τό σύνθημα γιά παγκόσμιο ἀγώνα ἐνάντια στήν τυραννία τοῦ κεφαλαίου, ἀγώνα γιά μιά πλήρη, ὄχι μόνο πολιτική, ἀλλά καί οἰκονομική ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων, ἀγώνα γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τήν ἀθλιότητα καί γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

«Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 24,
7 τοῦ Νοέμβρη (25 τοῦ 'Οχτώβρη)
1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ
παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΝΙΚΟΛΑΪ ΕΡΝΕΣΤΟΒΙΤΣ ΜΠΑΟΥΜΑΝ

Σήμερα, 3 τοῦ Νοέμβρη μέ τό νέο ἡμερολόγιο, ὁ τηλέγραφος μετέδοσε τήν εἴδηση ὅτι στή Μόσχα τσαρικά στρατεύματα σκότωσαν τόν Ν. Ε. Μπάουμαν, μέλος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας, κτηνίατρο. Γύρω ἀπό τό φέρετρό του ἔγινε διαδήλωση καί ἡ χήρα τοῦ σκοτωμένου, πού ἀνήκει κι αὐτή στό κόμμα μας, μίλησε στό λαό καί τόν κάλεσε σέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Δέν ἔχουμε αὐτή τή στιγμή τή δυνατότητα νά δόσουμε λεπτομερειακά βιογραφικά στοιχεῖα γιά τό σύντροφο πού ἔπεσε. Θά σημειώσουμε γιά τήν ὥρα μόνο τά κυριότερα. Ἄρχισε τή δουλειά στή σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση, στήν Πετρούπολη, στά 1890 μέ 1900. Πιάστηκε, ἔκανε 22 μῆνες φυλάκισμένος στό φρούριο Πετροπάβλοφσκ καί ἐξορίστηκε στό κυβερνεῖο τῆς Βιάτκα. Ἀπό τήν ἐξορία δραπέτευσε κι ἔφυγε στό ἐξωτερικό καί τό 1900 πῆρε ἀπό τήν πρώτη στιγμή μέρος στήν ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα» [29]. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς κυριότερους καθοδηγητές τῆς πρακτικῆς δουλειᾶς. Πῆγε ἐπανειλημμένως παράνομα στή Ρωσία. Πιάστηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1902 στό Βορόνεζ (τόν πρόδοσε ἕνας γιατρός) γιά τήν ὑπόθεση τῆς ὀργάνωσης τῆς «Ἴσκρα» καί κλείστηκε στή φυλακή τοῦ Κιέβου. Δραπέτευσε ἀπό ἐκεῖ μαζί μέ 10 συντρόφους σοσιαλδημοκράτες τόν Αὔγουστο τοῦ 1902. Ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος (ψευδώνυμο: Σορόκιν). Πῆρε μέρος στό δεύτερο συνέδριο τοῦ Συνδέσμου [30] (ψευδώνυμο: Σαράφσκι). Ἦταν ἔπειτα μέλος τῆς ἴδιας κομματικῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας. Πιάστηκε στίς 19 τοῦ Ἰούνη 1904 κι ἔκανε φυλακή στήν Ταγκάνκα. Ἀφέθηκε ἐλεύθερος, ὅπως φαίνεται, μόλις πρίν λίγες μέρες.

Αἰώνια ἡ μνήμη τοῦ ἀγωνιστῆ τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας! Αἰώνια ἡ μνήμη τοῦ ἐπαναστάτη πού

ἔπεσε στίς πρῶτες μέρες τῆς νικηφόρας ἐπανάστασης! Οἱ τιμές πού ἀπέδοσε ὁ ἐξεγερμένος λαός στή σορό του ἄς ἀποτελέσουν τήν ἐγγύηση γιά τήν πλήρη νίκη τῆς ἐξέγερσης καί τήν πλήρη ἐκμηδένιση τοῦ καταραμένου τσαρισμοῦ!

Ἡ δολοφονία τοῦ Ν. Ε. Μπάουμαν δείχνει καθαρά πόσο δίκιο εἶχαν οἱ σοσιαλδημοκράτες ὁμιλητές στήν Πετρούπολη, πού χαρακτήριζαν τό διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη παγίδα καί τή στάση τῆς κυβέρνησης ὕστερα ἀπό τό διάγγελμα πρόκληση. Τί ἀξίζουν ὅλες αὐτές οἱ ὑποσχεμένες ἐλευθερίες, ὅσο ἡ ἐξουσία καί ἡ ἔνοπλη δύναμη παραμένουν στά χέρια τῆς κυβέρνησης; Δέν εἶναι τάχα πραγματική παγίδα ἡ «ἀμνηστία» αὐτή, ὅταν τούς ἀνθρώπους πού βγαίνουν ἀπό τή φυλακή τούς σκοτώνουν οἱ κοζάκοι στούς δρόμους;

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 24,
7 τοῦ Νοέμβρη (25 τοῦ Ὀχτώβρη)
1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ
παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Γενεύη, 4 τοῦ Νοέμβρη (22 τοῦ Ὀχτώβρη).

Ὕστερα ἀπό τό «συνταγματικό» διάγγελμα τοῦ Νικολάου τοῦ Ματοβαμμένου ἀκολούθησαν καινούργιες ἀμέτρητες δολοφονίες, ὀργανωμένες ἀπό τόν Τρέποφ καί τή συμμορία του. Ἡ μανία τῶν κοζάκων, τά πογκρόμ ἐνάντια στούς ἑβραίους, οἱ τουφεκισμοί στούς δρόμους πολιτικῶν προσώπων πού μόλις εἶχαν «ἀμνηστευθεῖ», οἱ ληστεῖες πού ὀργανώνονται ἀπό τούς μαυροεκατονταρχίτες μέ τή βοήθεια τῆς ἀστυνομίας, ὅλα μπῆκαν σέ ἐφαρμογή γιά νά καταπνιγεῖ ὁ ἐπαναστατικός ἀγώνας.

Ὁ τσάρος βοήθησε θαυμάσια τούς ἐπαναστάτες, ἐπιβεβαιώνοντας σάν ὀρθή τήν ἐκτίμησή τους ὅτι πρόκειται γιά ψευτοϋποχώρηση, τήν ἐκτίμησή τους ὅτι τό «φιλελεύθερο» διάγγελμα ἀποτελεῖ σιχαμερή κωμωδία. Ὁ τσάρος θέλει νά προκαλέσει ὁ ἴδιος καινούργιο ἀποφασιστικό ἀγώνα. Τόσο τό καλύτερο! Ὅλη ἡ δράση τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ὅλη ἡ δραστηριότητα τοῦ προλεταριάτου θά κατευθύνεται τώρα στό νά προετοιμάσει τήν ἑπόμενη ἐπίθεση, γιά νά ἐξοντώσει τό τέρας τοῦ τσαρισμοῦ, πού πεθαίνοντας προσπαθεῖ γιά τελευταία φορά νά συδαυλίσει τά τυφλά ἔνστικτα τοῦ καθυστερημένου πλήθους. Ὅσο πιό μεγάλο ζῆλο δείχνει τώρα ὁ Τρέποφ, τόσο πιό σίγουρη θά εἶναι ἡ ὁλοκληρωτική κατάρρευση ὅλου τοῦ τρεποφισμοῦ καί ὅλων τῶν Ρομάνοφ.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1925 στό Παράρτημα τῆς VI ἔκδοσης τῶν ἐφημερίδων «Βπεριόντ» καί «Προλετάρι», ἔκδ. τοῦ Ἰστπάρτ τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΜΙΚΡΟΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ[31]

Στήν Εὐρώπη σήμερα, στίς διάφορες θεωρίες τοῦ σοσιαλισμοῦ ἔχει κυριαρχήσει πέρα γιά πέρα ὁ μαρξισμός καί ἡ πάλη γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος διεξάγεται σχεδόν ὁλοκληρωτικά σάν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων. Αὐτή ὅμως ἡ πλήρης κυριαρχία τοῦ προλεταριακοῦ σοσιαλισμοῦ, πού στηρίζεται στή θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ, δέν ἑδραιώθηκε ἀπό τήν πρώτη στιγμή μεμιᾶς, ἀλλά μόνο ὕστερα ἀπό μακρόχρονη πάλη ἐνάντια σέ κάθε λογῆς ὀπισθοδρομικές θεωρίες, ἐνάντια στό μικροαστικό σοσιαλισμό, στόν ἀναρχισμό κτλ. Πρίν ἀπό τριάντα μόλις χρόνια ὁ μαρξισμός δέν ἦταν ἀκόμα κυρίαρχη θεωρία οὔτε καί στή Γερμανία, ὅπου οὐσιαστικά ἐπικρατοῦσαν μεταβατικές, μικτές, ἐκλεκτικές ἀπόψεις ἀνάμεσα στό μικροαστικό καί στόν προλεταριακό σοσιαλισμό. Ὅσο γιά τίς ρωμανικές χῶρες, τή Γαλλία, τήν Ἱσπανία, τό Βέλγιο, σ᾿ αὐτές οἱ πιό διαδομένες θεωρίες μέσα στούς πρωτοπόρους ἐργάτες ἦταν ὁ προυντονισμός[32], ὁ μπλανκισμός[33], ὁ ἀναρχισμός, πού ἐκφράζανε καθαρά τήν ἄποψη τοῦ μικροαστοῦ καί ὄχι τοῦ προλεταρίου.

Ποιά αἰτία λοιπόν προκάλεσε αὐτή τή γοργή καί πλήρη νίκη τοῦ μαρξισμοῦ τίς τελευταῖες ἀκριβῶς δεκαετίες; Ὅλη ἡ ἀνάπτυξη τῶν σύγχρονων κοινωνιῶν, τόσο ἀπό οἰκονομική ὅσο καί ἀπό πολιτική ἄποψη, ὅλη ἡ πείρα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί τῆς πάλης τῶν καταπιεζομένων τάξεων ἐπιβεβαίωναν ὅλο καί περισσότερο τήν ὀρθότητα τῶν μαρξιστικῶν ἀπόψεων. Ἡ κατάπτωση τῆς μικροαστικῆς τάξης συνοδευόταν ἀναπόφευκτα ἀργά ἤ γρήγορα ἀπό τήν ἀπονέκρωση κάθε μικροαστικῆς πρόληψης, ἐνῶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ καί ἡ ὄξυνση τῆς

πάλης τῶν τάξεων μέσα στήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία ἀποτελοῦσαν τήν καλύτερη ζύμωση ὑπέρ τῶν ἰδεῶν τοῦ προλεταριακοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ καθυστέρηση τῆς Ρωσίας ἐξηγεῖ φυσικά τή μεγάλη σταθερότητα πού ἀπέκτησαν στή χώρα μας οἱ διάφορες καθυστερημένες θεωρίες τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σκέψης στό τελευταῖο τέταρτο τοῦ αἰώνα εἶναι ἱστορία πάλης τοῦ μαρξισμοῦ ἐνάντια στό μικροαστικό ναροντνικιστικό σοσιαλισμό. Καί ἐνῶ ἡ γρήγορη ἀνάπτυξη καί οἱ καταπληκτικές ἐπιτυχίες τοῦ ρωσικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἔδοσαν κιόλας τή νίκη στό μαρξισμό καί στή Ρωσία, ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ ἀνάπτυξη ἑνός ἀναμφισβήτητα ἐπαναστατικου ἀγροτικοῦ κινήματος— ἰδιαίτερα μετά τίς ξακουστές ἐξεγέρσεις τῶν ἀγροτῶν στή Μικρορωσία τό 1902[34] — προκάλεσε ὁρισμένη ἀναζωογόνηση τοῦ γερασμένου καί σαραβαλιασμένου ναροντνικισμοῦ. Ὅλος ὁ πρωτότυπος ἰδεολογικός ἐξοπλισμός τῶν λεγόμενων σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἀπαρχαιωμένος ναροντνικισμός, ἀνανεωμένος μέ τόν εὐρωπαϊκό ὀπορτουνισμό τῆς μόδας (ρεβιζιονισμός, μπερνσταϊνισμός[35], κριτική τοῦ Μάρξ). Γι' αὐτό τό λόγο τό ἀγροτικό ζήτημα βρίσκεται στό κέντρο τῆς διαμάχης τῶν μαρξιστῶν, τόσο μέ τούς καθαυτό ναρόντνικους ὅσο καί μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.

Ὁ ναροντνικισμός ἦταν ὥς ἕνα βαθμό ὁλοκληρωμένη καί συνεπής θεωρία. Ἀρνιόταν τήν κυριαρχία τοῦ καπιταλισμοῦ στή Ρωσία· ἀρνιόταν τό ρόλο τῶν ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν σάν πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν ὅλου τοῦ προλεταριάτου· ἀρνιόταν τή σημασία τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης καί τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας· ἐκήρυττε τό ἄμεσο πέρασμα στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πού θά ξεκινοῦσε ἀπό τήν ἀγροτική κοινότητα μέ τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό της. Ἀπ' αὐτή τήν ὁλοκληρωμένη θεωρία ἀπέμειναν σήμερα μόνο ρετάλια, γιά νά καταλάβουμε ὅμως καλά τίς σημερινές διαμάχες, γιά νά μήν ἀφήσουμε νά καταλήξουν οἱ διαμάχες αὐτές σέ τσακώματα, εἶναι ἀνάγκη νά ἔχουμε πάντα ὑπόψη μας τίς γενικές καί θεμελιακές ναροντνικιστικές *ἀρχές*, ἀπό τίς ὁποῖες ξεκινᾶνε οἱ πλάνες τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν μας.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ μέλλοντος στή Ρωσία εἶναι ὁ μουζίκος, ἔλεγαν οἱ ναρόντνικοι, καί ἡ ἄποψή τους αὐτή ἀπέρρεε ἀναπόφευκτα ἀπό τήν πίστη στό σοσιαλιστικό χαρακτήρα τῆς κοινότητας, ἀπό τήν ἔλλειψη πίστης στίς τύχες τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ μέλλοντος στή Ρωσία εἶναι ὁ ἐργάτης, ἔλεγαν οἱ

μαρξιστές, καί ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ρωσικοῦ καπιταλισμοῦ, τόσο στή γεωργία ὅσο καί στή βιομηχανία, ἐπιβεβαιώνει ὅλο καί περισσότερο τίς ἀπόψεις τους. Τώρα τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας ἀνάγκασε τούς ἄλλους μέ τό σπαθί του νά τό ἀναγνωρίσουν, καί ὅσον ἀφορᾶ τό ἀγροτικό κίνημα, ὅλο τό χάσμα πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό ναροντνικισμό καί στό μαρξισμό ἐκδηλώνεται ὥς σήμερα σέ μιά διαφορετική *κατανόηση* αὐτοῦ τοῦ κινήματος. Γιά τόν ναρόντνικο τό ἀγροτικό ἴσα ἴσα κίνημα εἶναι ἐκεῖνο πού ἀναιρεῖ τό μαρξισμό· εἶναι ἀκριβῶς ἕνα κίνημα πού συνηγορεῖ ὑπέρ τῆς ἄμεσης σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης· αὐτό ἀκριβῶς τό κίνημα δέν ἀναγνωρίζει καμιάν ἀστική πολιτική ἐλευθερία· ξεκινάει ἀκριβῶς ἀπό τό μικρό νοικοκυριό καί ὄχι ἀπό τό μεγάλο. Γιά τόν ναρόντνικο, μέ λίγα λόγια, τό ἀγροτικό κίνημα εἶναι ἀκριβῶς τό πραγματικό, ἀληθινά σοσιαλιστικό καί ἄμεσα σοσιαλιστικό κίνημα. Ἡ πίστη τῶν ναρόντνικων στήν ἀγροτική κοινότητα καί ὁ ναροντνικιστικός ἀναρχισμός ἐξηγοῦν πέρα γιά πέρα τό ἀναπόφευκτο τέτοιων συμπερασμάτων.

Γιά τό μαρξιστή τό ἀγροτικό κίνημα δέν εἶναι ἀκριβῶς σοσιαλιστικό, ἀλλά δημοκρατικό κίνημα. Τό ἀγροτικό κίνημα εἶναι καί στή Ρωσία, ὅπως ἦταν καί στίς ἄλλες χῶρες, ὁ ἀναγκαῖος συνοδοιπόρος τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, ἀστικῆς ὡς πρός τό κοινωνικο-οἰκονομικό της περιεχόμενο. Δέ στρέφεται καθόλου ἐνάντια στίς βάσεις τῆς ἀστικῆς τάξης πραγμάτων, ἐνάντια στήν ἐμπορευματική οἰκονομία, ἐνάντια στό κεφάλαιο. Ἀντίθετα, στρέφεται ἐνάντια στίς παλιές, δουλοπαροικιακές, προκαπιταλιστικές σχέσεις στό χωριό καί ἐνάντια στήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, πού εἶναι τό κυριότερο στήριγμα ὅλων τῶν ἐπιβιώσεων τῆς δουλοπαροικίας. Γι' αὐτό ἡ πλήρης νίκη τοῦ δοσμένου ἀγροτικοῦ κινήματος δέ θά βγάλει ἀπό τή μέση τόν καπιταλισμό, ἀλλ' ἀντίθετα θά δημιουργήσει πιό πλατύ ἔδαφος γιά τήν ἀνάπτυξή του, θά ἐπιταχύνει καί θά ἐντείνει τήν καθαρά καπιταλιστική ἀνάπτυξη. Ἡ πλήρης νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης μπορεῖ νά δημιουργήσει ἁπλῶς ἕνα ἔρεισμα τῆς ἀστικῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, στά πλαίσια τῆς ὁποίας γιά πρώτη φορά θά ξετυλιχτεῖ μέ ὅλη τήν καθαρότητα ἡ πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Ὥστε ἔχουμε μπροστά μας δυό ἀντίθετες ἀπόψεις, πού θά πρέπει νά τίς καταλάβει καλά ὅποιος θέλει νά ξεδιαλύνει τό χάσμα ἀρχῶν πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί στούς σοσιαλδημοκράτες. Σύμφωνα μέ τή μιά ἄποψη, τό ἀγροτικό κίνημα εἶναι σοσιαλιστικό, σύμφωνα μέ τήν ἄλλη,

εἶναι δημοκρατικό-ἀστικό κίνημα. Ἀπό δῶ μπορεῖ νά δεῖ κανείς πόση ἀμάθεια δείχνουν οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες μας ὅταν ἐπαναλαμβάνουν γιά ἑκατοστή φορά (σύγκρινε, λογουχάρη, τή «Ρεβιολιουτσιόνναγια Ροσσίγια»[36] ἀρ. φύλλου 75), ὅτι τάχα οἱ ὀρθόδοξοι μαρξιστές «ἀγνοοῦσαν» (δέ θέλανε νά ξέρουν) κάποτε τό ἀγροτικό ζήτημα. Μιά τέτοια παχυλή ἀμάθεια μπορεῖ νά τήν καταπολεμήσεις μόνο μ' ἕναν τρόπο: ἀρχίζοντας πάλι νά ἐξηγεῖς τό ἀλφάβητο, ἐκθέτοντας τίς παλιές γνήσια ναροντνικιστικές ἀπόψεις, τονίζοντας γιά ἑκατοστή καί χιλιοστή φορά πώς ἡ πραγματική διαφορά δέ συνίσταται στό νά θέλεις ἤ νά μή θέλεις νά παίρνεις ὑπόψη σου τό ἀγροτικό ζήτημα, στό νά τό παραδέχεσαι ἤ νά τό ἀγνοεῖς, ἀλλά στή *διαφορετική ἐκτίμηση* τοῦ σύγχρονου ἀγροτικοῦ κινήματος καί τοῦ σύγχρονου ἀγροτικοῦ ζητήματος στή Ρωσία. Ὅποιος λέει ὅτι οἱ μαρξιστές «ἀγνοοῦν» τό ἀγροτικό ζήτημα στή Ρωσία εἶναι, πρῶτο, ἀμαθέστατος, γιατί ὅλα τά κυριότερα ἔργα τῶν ρώσων μαρξιστῶν, ἀρχίζοντας ἀπό τίς «Διαφωνίες μας» τοῦ Πλεχάνοφ (πού βγῆκαν πρίν ἀπό εἴκοσι καί πάνω χρόνια), εἶναι ἀφιερωμένα κυρίως στό ξεκαθάρισμα τῶν λαθεμένων ἀπόψεων τῶν ναρόντνικων πάνω στό ρωσικό ἀγροτικό ζήτημα. Δεύτερο, ὅποιος συζητάει καί λέει ὅτι οἱ μαρξιστές «ἀγνοοῦν» τό ἀγροτικό ζήτημα, ἀποδείχνει μ' αὐτό τήν τάση του νά ἀποφύγει μιά ὁλοκληρωμένη ἐκτίμηση σχετικά μέ τήν πραγματική διαφωνία ἀρχῶν: εἶναι ἤ δέν εἶναι τό σύγχρονο ἀγροτικό κίνημα δημοκρατικό-ἀστικό; κατευθύνεται, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀντικειμενικῆς του σημασίας, ἐνάντια στά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας ἤ ὄχι;

Οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες ποτέ δέν ἔδιναν καί ποτέ δέ θά μπορέσουν νά δόσουν σαφῆ καί συγκεκριμένη ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα, γιατί μπερδεύονται ἀθεράπευτα ἀνάμεσα στήν παλιά ναροντνικιστική καί στή σύγχρονη μαρξιστική ἄποψη γιά τό ἀγροτικό ζήτημα στή Ρωσία. Γι' αὐτό ἀκριβῶς οἱ μαρξιστές ἀποκαλοῦν τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες ὀπαδούς τῶν ἀπόψεων τῆς μικροαστικῆς τάξης (θεωρητικούς ἐκπροσώπους τῆς μικροαστικῆς τάξης), ἐπειδή δέν μποροῦν νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τίς μικροαστικές αὐταπάτες, ἀπό τίς φαντασιοπληξίες τοῦ ναροντνικισμοῦ στήν ἐκτίμηση τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος.

Νά γιατί ἀναγκαζόμαστε νά ξαναρχίσουμε ἀπό τό ἀλφάβητο. Τί ἐπιδιώκει τό σύγχρονο ἀγροτικό κίνημα τῆς Ρωσίας; Γῆ καί ἐλευθερία. — Τί σημασία θά ἔχει ἡ ὁλοκληρωτική νίκη αὐτοῦ τοῦ κινήματος; Ἀφοῦ πετύχει τήν ἐλευθερία, θά ἐξαλείψει τήν κυριαρχία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν γραφειοκρατῶν στή δια-

κυβέρνηση τοῦ κράτους. Ἀφοῦ ἀποκτήσει τή γῆ, θά μεταβιβάσει τά κτήματα τῶν τσιφλικάδων στούς ἀγρότες. — Μήπως ἀκόμα καί ἡ πιό πλήρης ἐλευθερία καί ἡ πιό πλήρης ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων (ἀφαίρεση τῆς γῆς ἀπό τούς τσιφλικάδες) θά ἐξαλείψει τήν ἐμπορευματική οἰκονομία; Ὄχι, δέ θά τήν ἐξαλείψει. — Μήπως ἀκόμα καί ἡ πιό πλήρης ἐλευθερία καί ἡ πιό πλήρης ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων θά ἐξαλείψει τήν ἀτομική καλλιέργεια τῆς κοινοτικῆς ἤ τῆς «κοινωνικοποιημένης» γῆς ἀπομέρους τῶν ἀγροτῶν; Ὄχι, δέ θά τήν ἐξαλείψει. — Μήπως ἀκόμα καί ἡ πιό πλήρης ἐλευθερία καί ἡ πιό πλήρης ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων θά ἐξαλείψει τό βαθύ χάσμα πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στόν πλούσιο ἀγρότη μέ τά πολλά ἄλογα καί τίς πολλές ἀγελάδες καί στόν ἐργάτη γῆς, τό μεροκαματιάρη, δηλ. ἀνάμεσα στήν ἀγροτική ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ; Ὄχι, δέ θά τό ἐξαλείψει. Ἀπεναντίας, ὅσο πιό ὁλοκληρωτική θά εἶναι ἡ σύντριβή καί ἡ ἐκμηδένιση τῆς ἀνώτατης *κάστας* (τῶν τσιφλικάδων), τόσο πιό ἔντονη θά εἶναι ἡ *ταξική* διχόνοια ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. — Ποιά σημασία θά ἔχει ἀντικειμενικά ἡ πλήρης νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης; Ἡ νίκη αὐτή θά ἐξαλείψει πέρα γιά πέρα ὅλα τά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας, δέ θά ἐξαλείψει ὅμως καθόλου τόν ἀστικό τρόπο ὀργάνωσης τῆς οἰκονομίας, δέ θά ἐξαλείψει τόν καπιταλισμό, δέ θά ἐξαλείψει τή διαίρεση τῆς κοινωνίας σέ τάξεις, σέ πλούσιους καί φτωχούς, σέ ἀστική τάξη καί προλεταριάτο. — Γιατί τό σύγχρονο ἀγροτικό κίνημα εἶναι δημοκρατικό-ἀστικό κίνημα; Ἐπειδή, ἐξαλείφοντας τήν ἐξουσία τῶν γραφειοκρατῶν καί τσιφλικάδων, δημιουργεῖ ἕνα δημοκρατικό σύστημα ὀργάνωσης τῆς κοινωνίας, χωρίς νά ἀλλάζει τήν ἀστική βάση αὐτῆς τῆς δημοκρατικῆς κοινωνίας, χωρίς νά ἐξαλείφει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου. — Ποιά στάση πρέπει νά κρατήσει ὁ συνειδητός ἐργάτης, ὁ σοσιαλιστής, ἀπέναντι στό σύγχρονο ἀγροτικό κίνημα; Θά πρέπει νά ὑποστηρίζει αὐτό τό κίνημα, νά βοηθάει τούς ἀγρότες μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο, νά τούς βοηθάει ὥς τό τέλος νά ἀποτινάξουν πέρα γιά πέρα καί τήν ἐξουσία τῶν γραφειοκρατῶν καί τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων. Ταυτόχρονα ὅμως θά πρέπει* νά ἐξηγεῖ στούς ἀγρότες πώς δέν ἀρκεῖ νά ἀποτινάξουν τήν ἐξουσία τῶν γραφειοκρατῶν καί τῶν τσιφλικάδων. Ἀποτιναζοντας αὐτή τήν ἐξουσία πρέπει ταυτόχρονα νά ἑτοιμάζονται

* Στό χειρόγραφο μετά τή λέξη «πρέπει» ἀκολουθεῖ: «ἀκούραστα».' *Η Σύντ.*

γιά τήν έξάλειψη τής έξουσίας τοῦ κεφαλαίου, τῆς ἐξουσίας τῆς ἀστικῆς τάξης, καί γιά νά γίνει αὐτό πρέπει νά προπαγανδίζουμε ἀμέσως τήν πέρα γιά πέρα σοσιαλιστική, δηλ. τή μαρξιστική διδασκαλία καί νά συνενώνουμε, νά συσπειρώνουμε, νά ὀργανώνουμε τούς προλεταρίους τοῦ χωριοῦ γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀγροτική ἀστική τάξη καί ἐνάντια σ' ὁλόκληρη τήν ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας. — Μπορεῖ ὁ συνειδητός ἐργάτης νά ξεχάσει τό δημοκρατικό ἀγώνα χάρη τοῦ σοσιαλιστικοῦ ἤ τό σοσιαλιστικό χάρη τοῦ δημοκρατικοῦ; Ὄχι, ὁ συνειδητός ἐργάτης ἀποκαλεῖ τόν ἑαυτό του σοσιαλδημοκράτη, ἐπειδή ἀκριβῶς κατάλαβε τή σχέση καί τοῦ ἑνός καί τοῦ ἄλλου ἀγώνα. Ξέρει πώς δέν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος πρός τό σοσιαλισμό, παρά μόνο μέσω τοῦ δημοκρατισμοῦ, μέσω τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Γι' αὐτό ἐπιδιώκει τήν πλήρη καί συνεπῆ πραγματοποίηση τοῦ δημοκρατισμοῦ χάρη τῆς κατάκτησης τοῦ τελικοῦ σκοποῦ, τοῦ σοσιαλισμοῦ. — Γιά ποιό λόγο οἱ ὅροι τοῦ δημοκρατικοῦ ἀγώνα καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ ἀγώνα δέν εἶναι ἴδιοι; Γιά τό λόγο ὅτι οἱ ἐργάτες ὁπωσδήποτε θά ἔχουν διαφορετικούς συμμάχους στό δημοκρατικό ἀπό κείνους πού θά ἔχουν στό σοσιαλιστικό ἀγώνα. Τό δημοκρατικό ἀγώνα οἱ ἐργάτες τόν διεξάγουν μαζί μέ μιά μερίδα τῆς ἀστικῆς τάξης, ἰδιαίτερα τῆς μικροαστικῆς τάξης. Τό σοσιαλιστικό ἀγώνα οἱ ἐργάτες τόν διεξάγουν ἐνάντια σ' ὁλόκληρη τήν ἀστική τάξη. Τόν ἀγώνα ἐνάντια στό γραφειοκράτη καί στόν τσιφλικά μποροῦν καί πρέπει νά τόν διεξάγουν μαζί μέ ὅλους τούς ἀγρότες, ἀκόμα καί μέ τούς εὔπορους καί τούς μεσαίους. Ὁ ἀγώνας ὅμως ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, καί συνεπῶς ἐνάντια στούς εὔπορους ἀγρότες, μπορεῖ νά διεξαχθεῖ μέ σίγουρο τρόπο μόνο ἀπό κοινοῦ μέ τό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ.

Ἄν θυμηθοῦμε ὅλες αὐτές τίς στοιχειώδεις ἀλήθειες τοῦ μαρξισμοῦ, πού τήν ἀνάλυσή τους προτιμοῦν πάντα νά τήν ἀποφεύγουν οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, τότε θά μᾶς εἶναι εὔκολο νά ἐκτιμήσουμε τίς παρακάτω «νεότατες» διαφωνίες τους μέ τό μαρξισμό.

«Γιατί — ἀναφωνεῖ ἡ „Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια" (ἀρ. φύλλου 75)—χρειάστηκε νά ὑποστηριχτεῖ στήν ἀρχή ὁ ἀγρότης γενικά ἐνάντια στόν τσιφλικά καί ὕστερα (δηλ. ταυτόχρονα) νά ὑποστηριχτεῖ τό προλεταριάτο ἐνάντια στόν ἀγρότη γενικά, ἀντί νά ὑποστηριχτεῖ εὐθύς ἐξαρχῆς τό προλεταριάτο ἐνάντια στόν τσιφλικά, καί τί σχέση ἔχει μ' ὅλα αὐτά ὁ μαρξισμός, ἕνας ἀλλάχ τό ξέρει».

Ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι τοῦ πιό πρωτόγονου, τοῦ παιδιάστικα ἁπλοϊκοῦ ἀναρχισμοῦ. Ἡ ἀνθρωπότητα ἀπό παλιά, ἐδῶ καί πολλούς αἰῶνες, ἤ μάλλον ἐδῶ καί πολλές χιλιετηρίδες πλάθει ὄνειρα μέ ποιόν τρόπο θά ἐξαλείψει «μονομιᾶς» κάθε ἐκμετάλλευση. Τά ὄνειρα ὅμως αὐτά παρέμειναν ὄνειρα ὥς τή στιγμή πού ἑκατομμύρια ἄνθρωποι πού ὑφίστανται τήν ἐκμετάλλευση τῶν ἄλλων σ' ὅλο τόν κόσμο ἄρχισαν νά ἑνώνονται γιά ἕνα συνεπῆ, σταθερό, ὁλόπλευρο ἀγώνα μέ σκοπό τήν ἀλλαγή τῆς κεφαλαιοκρατικῆς κοινωνίας πρός τήν κατεύθυνση πού ἀκολουθεῖ ἡ ἴδια ἡ ἀνάπτυξη αὐτῆς τῆς κοινωνίας. Τά ὄνειρα γιά σοσιαλισμό μετατράπηκαν σέ ἀγώνα ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων γιά τό σοσιαλισμό μόνο ὅταν ὁ ἐπιστημονικός σοσιαλισμός τοῦ Μάρξ συνέδεσε τούς πόθους γιά μεταρρύθμιση μέ τήν πάλη μιᾶς συγκεκριμένης τάξης. Ἔξω ἀπό τήν ταξική πάλη ὁ σοσιαλισμός εἶναι κούφια φράση ἤ ἁπλοϊκή ὀνειροπόληση. Κι ἐδῶ σέ μᾶς, στή Ρωσία, διεξάγονται μπροστά στά μάτια μας δυό διαφορετικοί ἀγῶνες δυό διαφορετικῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Τό προλεταριάτο παλαίβει ἐνάντια στήν ἀστική τάξη παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγῆς (καί τέτοιες σχέσεις ὑπάρχουν — πρός γνώση τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν μας — ἀκόμα καί μέσα στήν ἀγροτική κοινότητα, δηλ. στήν ἴδια τήν πιό «κοινωνικοποιημένη», σύμφωνα μέ τήν ἄποψή τους, γῆ). Ἡ ἀγροτιά, σά στρῶμα μικρογαιοκτημόνων, μικροαστῶν, παλαίβει ἐνάντια σέ ὅλα τά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας, ἐνάντια στούς γραφειοκράτες καί στούς τσιφλικάδες. Μόνο ἄνθρωποι πού δέν ξέρουν καθόλου τήν πολιτική οἰκονομία καί τήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων σ' ὅλο τόν κόσμο μποροῦν νά μή βλέπουν αὐτούς τούς δυό διαφορετικούς, ἀνομοιογενεῖς κοινωνικούς πολέμους. Νά κλείνεις τά μάτια σου μπροστά στήν ἀνομοιογένεια αὐτῶν τῶν πολέμων μέ τίς λέξεις «μονομιᾶς» σημαίνει νά κρύβεις τό κεφάλι σάν τή στρουθοκάμηλο καί νά ἀρνιέσαι κάθε ἀνάλυση τῆς πραγματικότητας.

Οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, πού ἔπαψαν νά ἔχουν ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῶν ἀπόψεων τοῦ παλαιοῦ ναροντνικισμοῦ, ξέχασαν καί πολλά ἀπό τή θεωρία τῶν ἴδιων τῶν ναρόντνικων. «Βοηθώντας τήν ἀγροτιά νά ἀπαλλοτριώσει τούς τσιφλικάδες — γράφει στό ἴδιο φύλλο ἡ «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια» — ὁ κ. Λένιν βοηθάει ἀσυναίσθητα τήν ἐγκατάσταση τοῦ μικροαστικοῦ νοικοκυριοῦ πάνω στά ἐρείπια τῶν λίγο-πολύ ἀναπτυγμένων πιά μορφῶν τῆς καπιταλιστικῆς γεωργίας. Μήπως αὐτό

δέν εἶναι ἕνα βῆμα πρός τά πίσω ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ὀρθόδοξου μαρξισμοῦ;».

Θά πρέπει νά ντρέπεστε, κύριοι! Ξεχάσατε λοιπόν τόν δικό σας κ. Β. Β.! Συμβουλευθεῖτε τό βιβλίο του «Οἱ τύχες τοῦ καπιταλισμοῦ», τά «Δοκίμια» τοῦ κ. Νικολάι—ον καί ἄλλες πηγές τῆς σοφίας σας. Θά θυμηθεῖτε τότε ὅτι τό τσιφλικάδικο νοικοκυριό στή Ρωσία συνδυάζει τά καπιταλιστικά μέ τά φεουδαρχικά χαρακτηριστικά. Θά μάθετε τότε ὅτι ὑπάρχει τό σύστημα τῆς ξεπληρωμῆς μέ δουλειά, πού εἶναι ἄμεση ἐπιβίωση τῆς ἀγγαρείας. Ἄν, ἐπιπλέον, ρίξετε μιά ματιά σ' ἕνα τόσο ὀρθόδοξα μαρξιστικό βιβλίο, σάν τόν τρίτο τόμο τοῦ «Κεφαλαίου» τοῦ Μάρξ, θά μάθετε ἀπό κεῖ πώς ἡ ἐξέλιξη τοῦ συστήματος τῆς ἀγγαρείας καί ἡ μετατροπή του σέ καπιταλιστικό σύστημα πουθενά δέν ἔγινε, καί οὔτε μποροῦσε νά γίνει, μέ ἄλλο τρόπο παρά μόνο μέσω τοῦ μικροαστικοῦ νοικοκυριοῦ τῶν ἀγροτῶν [37]. Γιά νά διασύρετε τό μαρξισμό, ἐνεργεῖτε μέ μιά πολύ ἀφελῆ μέθοδο, πού εἶναι ξεσκεπασμένη ἀπό πολύν καιρό: ἀποδίδετε στό μαρξισμό τήν κωμικά ἁπλοϊκή ἄποψη ὅτι τό μεγάλο γεωργικό νοικοκυριό, πού βασίζεται στό σύστημα τῆς ἀγγαρείας, ἔρχεται νά τό ἀντικαταστήσει κατευθείαν τό μεγάλο καπιταλιστικό νοικοκυριό! Κάνετε τόν ἑξῆς συλλογισμό: οἱ σοδειές τῶν τσιφλικάδων εἶναι ἀνώτερες ἀπό τίς σοδειές τῶν ἀγροτῶν, συνεπῶς ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων εἶναι ἕνα βῆμα πρός τά πίσω. Αὐτός ὁ συλλογισμός εἶναι καλός γιά μαθητή τῆς τετάρτης τάξης τοῦ γυμνασίου. Γιά σκεφθεῖτε κύριοι, δέν ἦταν τάχα «βῆμα πρός τά πίσω» ὁ ξεχωρισμός, ὅταν ἔπεσε ἡ δουλοπαροικία, τῆς ἄγονης γῆς πού δόθηκε στούς ἀγρότες ἀπό τήν εὐφορότατη τσιφλικάδικη γῆ;

Τό σύγχρονο τσιφλικάδικο νοικοκυριό τῆς Ρωσίας συνδυάζει καπιταλιστικά καί δουλοπαροικιακά χαρακτηριστικά. Ὁ σημερινός ἀγώνας τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες εἶναι ἀντικειμενικά ἀγώνας ἐνάντια στά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας. Νά προσπαθεῖς ὅμως νά ἀπαριθμήσεις κάθε χωριστή περίπτωση καί νά ζυγίζεις κάθε χωριστή περίπτωση, νά προσπαθεῖς νά καθορίσεις μέ ἀκρίβεια ζυγαριᾶς φαρμακείου ποῦ ἀκριβῶς τελειώνει ἡ δουλοπαροικία καί ἀρχίζει ὁ καθαρός καπιταλισμός — σημαίνει ὅτι φορτώνεις στούς μαρξιστές τή δική σου σχολαστικότητα. Δέν μποροῦμε νά ὑπολογίσουμε ποιό μέρος τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων πού ἀγοράζουμε ἀπό ἕνα μικρομαγαζάτορα ἀντιστοιχεῖ στήν ἀξία τῆς ἐργασίας καί ποιό μέρος στήν αἰσχροκέρδεια κτλ. Σημαίνει τάχα αὐτό, κύριοι, πώς πρέπει νά πετάξουμε τή θεωρία τῆς ἀξίας τῆς ἐργασίας;

Τό σύγχρονο τσιφλικάδικο νοικοκυριό συνδυάζει καπιταλιστικά καί δουλοπαροικιακά χαρακτηριστικά. Ἀπ' αὐτό μόνο σχολαστικοί μποροῦν νά βγάλουν τό συμπέρασμα ὅτι ἔχουμε ὑποχρέωση νά ζυγίζουμε, νά ὑπολογίζουμε καί νά ἀντιγράφουμε τό κάθε γνωρισματάκι σέ κάθε χωριστή περίπτωση, ἀνάλογα μέ τόν ἄλφα ἤ βῆτα κοινωνικό του χαρακτήρα. Ἀπό δῶ μόνο οἱ οὐτοπιστές μποροῦν νά βγάλουν τό συμπέρασμα ὅτι «δέν ὑπάρχει λόγος» νά διακρίνουμε δυό ἀνομοιογενεῖς κοινωνικούς πολέμους. Ἀπό δῶ βγαίνει πραγματικά ἕνα καί μόνο συμπέρασμα: πρέπει καί στό πρόγραμμά μας καί στήν τακτική μας νά συνδυάζουμε τόν καθαρά προλεταριακό ἀγώνα ἐνάντια στόν καπιταλισμό μέ τόν πανδημοκρατικό (καί παναγροτικό) ἀγώνα ἐνάντια στή δουλοπαροικία.

Ὅσο πιό ἔντονα ἀναπτυγμένα εἶναι τά καπιταλιστικά αὐτά χαρακτηριστικά στό σύγχρονο τσιφλικάδικο μισοδουλοπαροικιακό νοικοκυριό, τόσο πιό ἐπιτακτική εἶναι ἡ ἀνάγκη νά ὀργανωθεῖ ἀνεξάρτητα, τώρα ἀμέσως, τό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ, γιατί τόσο πιό γρήγορα θά προβάλει στή σκηνή, σέ κάθε δήμευση, ὁ καθαρά καπιταλιστικός ἤ ὁ καθαρά προλεταριακός ἀνταγωνισμός. Ὅσο πιό ἔντονα εἶναι τά καπιταλιστικά γνωρίσματα στό τσιφλικάδικο νοικοκυριό, τόσο πιό γρήγορα ἡ δημοκρατική δήμευση θά ἐξωθήσει τά πράγματα σ' ἕναν ἀληθινό ἀγώνα γιά σοσιαλισμό, — καί συνεπῶς τόσο πιό ἐπικίνδυνη εἶναι ἡ ἀπατηλή ἐξιδανίκευση τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης πού γίνεται μέσω τῆς λέξης «σοσιαλιστικοποίηση». Νά τί συμπέρασμα βγαίνει ἀπό τό ἀνακάτεμα καπιταλισμοῦ καί δουλοπαροικίας στό τσιφλικάδικο νοικοκυριό.

Ὥστε πρέπει νά συνδυάζουμε τόν καθαρά προλεταριακό ἀγώνα μέ τόν παναγροτικό, ἀλλά νά μή συγχέουμε αὐτούς τούς δυό ἀγῶνες. Νά ὑποστηρίζουμε τόν πανδημοκρατικό καί τόν παναγροτικό ἀγώνα, χωρίς ὅμως νά συγχωνευόμαστε καθόλου μ' αὐτόν τό μή ταξικό ἀγώνα, χωρίς καθόλου νά τόν ἐξιδανικεύουμε μέ ἀπατηλές λέξεις σάν τή λέξη κοινωνικοποίηση, χωρίς νά ξεχνᾶμε καθόλου οὔτε καί γιά μιά στιγμή τήν ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς πόλης καί τοῦ *χωριοῦ* στό ἐντελῶς αὐτοτελές ταξικό κόμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὑποστηρίζοντας ὥς τό τέλος τόν πιό ἀποφασιστικό δημοκρατισμό, τό κόμμα αὐτό δέ θ' ἀφήσει νά τό ξεστρατίσουν ἀπό τόν ἐπαναστατικό δρόμο μέ ἀντιδραστικά ὀνειροπολήματα καί πειράματα δημιουργίας «ἐξισωτισμοῦ» στίς συνθῆκες τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας. Σήμερα ἡ πάλη τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικά-

δες εἶναι ἐπαναστατική, ἡ δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων τή στιγμή αὐτή τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ἐξέλιξης εἶναι ἐπαναστατική ἀπό κάθε ἄποψη, κι ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε αὐτό τό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό μέτρο. Ἀλλά τό νά ἀποκαλεῖ κανείς αὐτό τό μέτρο «σοσιαλιστικοποίηση», νά ἐξαπατᾶ τόν ἑαυτό του καί τό λαό σχετικά μέ τή δυνατότητα μιᾶς «ἐξισωτικῆς» γαιοχρησίας στίς συνθῆκες τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας, αὐτό πιά εἶναι μιά ἀντιδραστική μικροαστική οὐτοπία πού τή χαρίζουμε στούς σοσιαλιστές-ἀντιδραστικούς.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 24,
7 τοῦ Νοέμβρη (25 τοῦ Ὀχτώβρη)
1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ
παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΔΥΟ ΜΑΧΕΣ

Γενεύη, 15 τοῦ Νοέμβρη μέ τό ν. ἡ.

Ἡ μεγάλη μάχη πού ἔδοσε τό προλεταριάτο ἐνάντια στόν τσαρισμό τέλειωσε. Ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία, ὅπως φαίνεται, σταμάτησε σχεδόν παντοῦ. Ὁ ἐχθρός ὑποχώρησε πιό πολύ στή μιά πτέρυγα (Φιλλανδία), σέ ἀντιστάθμισμα ὅμως ὀχυρώθηκε στήν ἄλλη (στρατιωτικός νόμος στήν Πολωνία). Στό κέντρο ὁ ἐχθρός ὑποχώρησε πολύ λίγο, πιάνοντας ὡστόσο μιά γερή καινούργια θέση καί ἑτοιμαζόμενος γιά ἀκόμα πιό αἱματηρή καί πιό ἀποφασιστική μάχη. Ἁψιμαχίες διεξάγονται ἀδιάκοπα σ' ὅλη τή γραμμή. Καί τά δυό μέρη σπεύδουν νά αναπληρώσουν τίς ἀπώλειές τους, νά συσφίξουν τίς γραμμές τους, νά ὀργανωθοῦν καί νά ἐξοπλιστοῦν ὅσο μπορεῖ καλύτερα γιά τήν ἑπόμενη μάχη.

Αὐτή εἶναι πάνω-κάτω ἡ κατάσταση τούτη τή στιγμή στό θέατρο τῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος διαφέρει φυσικά ἀπό τούς ἄλλους πολέμους κατά τό ὅτι οἱ μορφές τῶν μαχῶν εἶναι ἀσύγκριτα πιό ποικίλες, ὁ ἀριθμός καί ἡ σύνθεση τῶν ἀντιμαχομένων καί στίς δὐό πλευρές εἶναι πιό δύσκολο νά ὑπολογιστοῦν καί οἱ κυμάνσεις πού παρουσιάζουν εἶναι μεγάλες, οἱ προσπάθειες νά συναφθεῖ εἰρήνη ἤ ἔστω ἀνακωχή δέν προέρχονται ἀπό τούς ἀντιμαχομένους καί περιπλέκονται κατά τόν πιό παράξενο τρόπο μέ τίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις.

Οἱ προσωρινές διακοπές τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων ἐνθαρρύνουν πολύ τή δραστηριότητα τῶν «συμφιλιωτιστῶν». Ὁ Βίττε τρώει τά λυσσιακά του γιά νά παρουσιάσει τόν ἑαυτό του καί ἀπευθείας καί μέσω τοῦ δουλόπρεπου τύπου σάν τέτοιον ἀκριβῶς «συμφιλιωτιστή», κρύβοντας ὅσο μπορεῖ τό ρόλο του, ρόλο διπλωματικοῦ ὑπηρέτη τοῦ τσαρισμοῦ. Ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωση παραδέχεται — πρός ἱκανοποίηση τῶν ἀφελῶν φιλελευ-

θέρων — τή συμμετοχή τῆς ἀστυνομίας στούς ἄθλους τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Ὁ τύπος πού κρατᾶ δουλόπρεπη στάση ἀπέναντι στήν κυβέρνηση (ἡ «Νόβογε Βρέμια», λογουχάρη) καμώνεται πώς καταδικάζει τίς ἀκρότητες τῶν ἀντιδραστικῶν καί, φυσικά, καί τίς «ἀκρότητες» τῶν ἐπαναστατῶν. Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἄκρας ἀντίδρασης ἀποχωροῦν (Πομπεντονόστσεφ, Βλαντίμιρ, Τρέποφ), δυσαρεστημένοι ἀπό τό ψιλό παιχνίδι. Ἐνμέρει ἀπό κουταμάρα τους δέν καταλαβαίνουν πόσο συμφέρει αὐτό τό παιχνίδι γιά νά διατηρηθεῖ τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐξουσίας στά χέρια τοῦ τσαρισμοῦ· ἐνμέρει ὑπολογίζουν — καί ὑπολογίζουν σωστά — πώς τούς εἶναι πιό βολικό νά λύσουν πέρα γιά πέρα τά χέρια τους καί νά πάρουν μέρος στό ἴδιο παιχνίδι, παίζοντας ὅμως ἄλλο ρόλο: τό ρόλο «ἀνεξάρτητων» ἀγωνιστῶν γιά τήν ἰσχύ τοῦ μονάρχη, τό ρόλο «ἐλεύθερων» ἐκδικητῶν γιά «τή βεβήλωση (ἀπό τούς ἐπαναστάτες) τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ», — τέλος, γιά νά μιλήσουμε ἁπλά, τό ρόλο τῶν ἡγετῶν τῶν μαύρων ἑκατονταρχιῶν.

Ὁ Βίττε τρίβει τά χέρια του ἀπό εὐχαρίστηση, βλέποντας τίς «μεγάλες» ἐπιτυχίες τοῦ καταπληκτικά πονηροῦ παιχνιδιοῦ του. Διαφυλάσσει τήν ἀθωότητα τοῦ φιλελευθερισμοῦ, προτείνει ἐπιμόνως ὑπουργικά χαρτοφυλάκια στούς ἡγέτες τοῦ κόμματος τῶν καντέτων (ἀκόμα καί στόν Μιλιουκόφ, σύμφωνα μέ τηλεγράφημα τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς ἐφημερίδας «Le Temps»), στέλνοντας ἰδιόχειρο γράμμα στόν κ. Στροῦβε μέ πρόσκληση νά ἐπιστρέψει στήν πατρίδα, προσπαθώντας νά παρουσιάσει τόν ἑαυτό του γιά «λευκό» πού στέκεται ἐξίσου μακριά ἀπό τούς «κόκκινους» καί ἀπό τούς «μαύρους». Καί ταυτόχρονα ἀποκτᾶ μαζί μέ τήν ἀθωότητα κι ἕνα μικρό κεφάλαιο, γιατί παραμένει ἀρχηγός τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, πού ἐξακολουθεῖ νά κρατᾶ στά χέρια της ὅλη τήν ἐξουσία καί πού καραδοκεῖ ἁπλῶς μιά πιό κατάλληλη στιγμή γιά νά περάσει σέ ἀποφασιστική ἐπίθεση ἐνάντια στήν ἐπανάσταση.

Ὁ χαρακτηρισμός πού δόσαμε στόν Βίττε ἀπό τίς στῆλες τῆς «Προλετάρι» * ἐπιβεβαιώνεται πέρα γιά πέρα. Εἶναι ὑπουργόςπαλιάτσος, ἄν τόν κρίνουμε ἀπό τίς μεθόδους του, τά «χαρίσματά» του καί τόν προορισμό του. Εἶναι ὑπουργός τῆς φιλελεύθερης γραφειοκρατίας, ἄν τόν κρίνουμε ἀπό τίς πραγματικές δυνάμεις πού διαθέτει ὥς σήμερα, γιατί δέν κατόρθωσε ἀκόμα νά τελειώσει τά παζαρέματά του μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη.

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 21–22. *Ἡ Σύντ.*

Εἶναι ἀλήθεια πώς τά παζαρέματα αὐτά, ὅπως καί νἄναι, σιγά σιγά προχωροῦν. Οἱ συναλλασσόμενοι διαλαλοῦν τήν τελευταία τους τιμή, κάνουνε τόκα, ἀναβάλλουν τή σύναψη συμφωνίας ὥσπου νά βγοῦν οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τῶν ζέμτσι πού πρόκειται νά γίνει αὐτές τίς μέρες. Ὁ Βίττε προσπαθεῖ νά ἐξαγοράσει τήν ἀστική διανόηση, ἐπεκτείνοντας τά ἐκλογικά δικαιώματα γιά τίς ἐκλογές Δούμας, δίνοντας ἐκλογικά δικαιώματα ἀνάλογα μέ τή μόρφωση, ρίχνοντας μάλιστα καί ἕνα ἄθλιο κομματάκι στούς ἐργάτες (πού θά πρέπει νά χορτάσουν μέ τίς 21 ἕδρες οἱ ὁποῖες θά ἐξασφαλιστοῦν μέ τό σύστημα τῶν ἔμμεσων ἐκλογῶν «ἀπό τούς ἐργάτες»!!), παίρνοντας ὅρκο πώς ἀρκεῖ νά συνέλθει ἡ Δούμα, ἀρκεῖ νά ταχθεῖ ἡ ἴδια ἤ ἔστω καί ἡ μειοψηφία της ὑπέρ τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, καί ἡ ὑποστήριξη ἀπομέρους του, ἀπομέρους τοῦ Βίττε, αὐτῆς τῆς διεκδίκησης θὰ εἶναι πέρα γιά πέρα ἐξασφαλισμένη.

Τά παζαρέματα ὅμως γιά τήν ὥρα δέν καταλήγουν ἀκόμα σέ κανένα ἀποτέλεσμα. Οἱ συναλλασσόμενοι διεξάγουν τίς διαπραγματεύσεις τους χωρίς νά παίρνουν ὑπόψη τους ἐκείνους πού μάχονται πραγματικά, κι αὐτό δέν μπορεῖ παρά νά παραλύει τίς προσπάθειες τῶν «τίμιων μεσιτῶν» μας. Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη αὐτή καθαυτή θά δεχόταν μέ εὐχαρίστηση τήν Κρατική δούμα, τήν ἔχει ἄλλωστε δεχτεῖ ἀκόμα καί μέ τή «συμβουλευτική μορφή» της, ἔχει ἄλλωστε ἀπορρίψει τήν ἐνεργό ἀποχή ἀκόμα ἀπό τό Σεπτέμβρη. Ἡ οὐσία ὅμως τοῦ ζητήματος βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι στούς δυό μῆνες πού πέρασαν ἀπό τότε ἡ ἐπανάσταση ἔκανε ἕνα γιγάντιο βῆμα πρός τά μπρός, τό προλεταριάτο ἔδοσε μιά σοβαρή μάχη καί κέρδισε γιά πρώτη φορά μεμιᾶς μιά μεγάλη νίκη. Ἡ Κρατική δούμα, αὐτή ἡ σιχαμερή καί ποταπή κωμωδία λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης, θάφτηκε: τή σύντριψε ὁλοκληρωτικά τό πρῶτο χτύπημα τῆς ἰσχυρῆς προλεταριακῆς ἐφόδου. Ἡ ἐπανάσταση μέσα σέ λίγες βδομάδες ξεσκέπασε τή μυωπία ἐκείνων πού ἑτοιμάζονταν νά πᾶνε στή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν ἤ νά ὑποστηρίξουν αὐτούς πού πηγαίνουν στή Δούμα. Ἡ τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς βρῆκε τήν πιό λαμπρή της ἐπιβεβαίωση, τέτοια ἐπιβεβαίωση πού μονάχα σέ στιγμές μάχης μπορεῖ νά βρεῖ ἡ τακτική τῶν πολιτικῶν κομμάτων: τήν ἐπιβεβαίωση στήν πράξη, τόν ἔλεγχο ἀπό τήν πορεία τῶν γεγονότων, τήν ἀναγνώριση σάν ἀναμφίβολου καί ἀναμφισβήτητου πιά γεγονότος ἐκείνου πού οἱ κοντόφθαλμοι καί οἱ δειλοί ψιλικατζῆδες χθές ἀκόμα τό θεωροῦσαν ὑπερβολικά τολμηρό «πήδημα στό ἄγνωστο».

Ἡ ἐργατική τάξη τούς τρόμαξε γιά καλά τούς θεατρίνους τῆς «Δούμας», τούς τρόμαξε τόσο πού φοβοῦνται τώρα νά ἁπλώσουν τό πόδι τους σ' αὐτό τό ἑτοιμόρροπο, σπασμένο γεφυράκι, φοβοῦνται ἀκόμα καί νά πιστέψουν στή στερεότητα τῆς «πολύ πρόσφατης» ἐπισκευῆς πού κάνανε στά γρήγορα οἱ κρατικοί «μαστόροι». Οἱ ρόλοι ἄλλαξαν λιγάκι. Χτές οἱ σύντροφοι Πάρβους, Τσερεβάνιν καί Μάρτοφ ἤθελαν νά ἀποσπάσουν μιά ἐπαναστατική ὑποχρέωση ἀπό κείνους πού θά πήγαιναν σ' αὐτό τό γεφυράκι, τήν ὑποχρέωση νά ἀπαιτήσουν στή Δούμα τή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης. Σήμερα τή θέση αὐτῶν τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τήν κατέλαβε ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου κόμις Σεργκέι Ἰούλιεβιτς Βίττε, πού ἀναλαμβάνει πιά τήν «ἐπαναστατική» ὑποχρέωση νά ὑποστηρίξει ἔστω κι ἕνα μοναδικό βουλευτή τῆς Δούμας πού θά ἀπαιτήσει τή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης.

Οἱ φιλελεύθεροι ὅμως ἀστοί, οἱ καντέτοι, ἔχουν τόσο ἐκτεθεῖ τήν πρώτη φορά, ὥστε δέ θά ἤθελαν νά ἐπαναληφθεῖ τό θλιβερό πείραμα. Ἔχουν τακτοποιήσει μιά χαρά τήν «ἐκλογική καμπάνια» οἱ καλοί μας κοινοβουλευτικοί ἄντρες τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε» καί τῆς «Ρούσκιγε Βέντομοστι»[38]· ἔχουν ἐκλέξει κιόλας τήν κεντρική ἐπιτροπή γιά νά καθοδηγήσουν αὐτή τήν καμπάνια· ἔχουν ὀργανώσει ἀκόμα καί νομικό γραφεῖο γιά νά δίνει στόν πληθυσμό συμβουλές γιά τό ἄν ἔχει ὁ ζέμσκι νατσάλνικ * τό δικαίωμα νά διαλύει αὐτόβουλα τούς ἐκλέκτορες τῶν ἀγροτῶν ἤ θά πρέπει νά ρωτήσει προκαταβολικά τό γενικό διοικητή. Μέ λίγα λόγια, εἶχαν σχεδόν ξαπλώσει γιά καλά νά κοιμηθοῦν στό ντιβάνι πού εἶχε χαριστεῖ σέ ὅλους τούς Ὀμπλόμοφ ** τῆς Ρωσίας καί ξαφνικά... τό προλεταριάτο μέ μιά ἀγενέστατη κίνηση τοῦ ὤμου του ἀνέτρεψε τή Δούμα καί ὅλη τήν καμπάνια τῆς «Δούμας». Δέν εἶναι παράξενο τό ὅτι οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί δέν εἶναι τώρα διατεθειμένοι νά πιστέψουν στίς «ἐπαναστατικές ὑποχρεώσεις» τοῦ τόσο διαχυτικοῦ κόμιτα. Δέν εἶναι παράξενο τό ὅτι τώρα εἶναι λιγότερο διατεθειμένοι νά σφίξουν τό χέρι πού τούς ἁπλώνει ὁ κόμις, τό ὅτι κοιτάζουν πιό συχνά πρός τ' ἀριστερά, ἄν καί τρέχουν τά σάλια τους ὅταν βλέπουν τήν ἀφράτη πίτα τῆς Δούμας, τή στολισμένη μέ ζαχαρένιες περικοκλάδες.

---

* Ζέμσκι νατσάλνικ εἶναι ἀξιωματοῦχοι πού εἶχαν διοικητική καί δικαστική ἐξουσία πάνω στούς ἀγρότες. *Σημ. μετ.*

** Ὀμπλόμοφ εἶναι ὁ κύριος ἥρωας τοῦ ὁμώνυμου μυθιστορήματος τοῦ Ι. Α. Γκοντσαρόφ, τύπος ἀργόσχολου, ἀδρανοῦς, ἄβουλου καί ἀδιάφορου γιά τά κοινωνικά ζητήματα ἀνθρώπου. *Σημ. μετ.*

Οἱ διαπραγματεύσεις τοῦ Βίττε μέ τούς ἡγέτες τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἔχουν ἀναμφισβήτητα σοβαρότατη πολιτική σημασία, ὅμως μόνο ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ἐπιβεβαιώνουν γιά μιά ἀκόμα φορά τήν ἐσωτερική συγγένεια τῆς φιλελευθερίζουσας γραφειοκρατίας μέ τούς ὑπερασπιστές τῶν συμφερόντων τοῦ κεφαλαίου, μόνο ἀπό τήν ἄποψη ὅτι δείχνουν γιά μιά ἀκόμα φορά πῶς ἀκριβῶς καί ποιός ἀκριβῶς ἑτοιμάζεται *νά θάψει* τή ρωσική ἐπανάσταση. Αὐτές ὅμως οἱ διαπραγματεύσεις καί οἱ συμφωνίες δέν πετυχαίνουν, ἀκριβῶς γιατί ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀκόμα ζωντανή. Ἡ ἐπανάσταση ὄχι μόνο εἶναι ζωντανή, ἀλλά εἶναι καί πιό δυνατή ἀπό κάθε ἄλλη φορά, καί κάθε ἄλλο παρά εἶπε τήν τελευταία της λέξη· μόλις ἄρχισε νά ἀναπτύσσεται σ᾽ ὅλο τό μέτωπο τῶν προλεταριακῶν δυνάμεων καί τῶν δυνάμεων τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγροτιᾶς. Νά γιατί οἱ διαπραγματεύσεις καί οἱ συμφωνίες τοῦ ὑπουργοῦ-παλιάτσου μέ τήν ἀστική τάξη ἔχουν τόσο θνησιγενῆ χαρακτήρα: δέν μποροῦν νά ἀποκτήσουν σοβαρή σημασία σέ περίοδο σφοδρῆς πάλης, ὅταν οἱ ἀντίπαλες δυνάμεις στέκονται ἀντιμέτωπες στό χρονικό διάστημα ἀνάμεσα σέ δυό ἀποφασιστικές μάχες.

Σέ μιά τέτοια περίοδο ἡ πολιτική τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, πού ἔχει ἐπίγνωση τοῦ κοσμοϊστορικοῦ του σκοποῦ, πού ἐπιδιώκει ὄχι μόνο τήν πολιτική ἀλλά καί τήν οἰκονομική ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων, πού δέν ξεχνᾶ οὔτε στιγμή τά σοσιαλιστικά του καθήκοντα, — ἡ πολιτική του θά πρέπει νά εἶναι πολύ σταθερή, ξεκάθαρη καί συγκεκριμένη. Στό ποταπό ψέμα τοῦ ὑπουργοῦ-παλιάτσου, στίς κουτές συνταγματικές αὐταπάτες τῶν φιλελευθέρων καί τῶν ἀστῶν δημοκρατῶν τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο θά πρέπει ν᾽ ἀντιπαραθέσει περισσότερο ἀποφασιστικά ἀπό κάθε ἄλλη φορά τό σύνθημά του: ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας μέ παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο σιχαίνεται κάθε ὑποκρισία καί παλαίβει ἀμείλικτα ἐνάντια σέ κάθε προσπάθεια νά συγκαλυφθεῖ ἡ ἀληθινή κατάσταση πραγμάτων. Καί στούς σημερινούς λόγους γιά συνταγματικό καθεστώς τῆς Ρωσίας κάθε λέξη εἶναι καί ὑποκρισία, κάθε φράση εἶναι κι ἕνα παλιό, ἐπίσημο ψέμα πού ἀποσκοπεῖ νά σώσει τό ἕνα ἤ τό ἄλλο ὑπόλειμμα τῆς ἀπολυταρχικῆς-δουλοπαροικιακῆς Ρωσίας.

Μιλοῦν γιά ἐλευθερία, μιλοῦν γιά λαϊκή ἀντιπροσώπευση, ρητορεύουν γιά συντακτική συνέλευση καί ξεχνοῦν διαρκῶς, κάθε ὥρα καί κάθε στιγμή, πώς χωρίς σοβαρές ἐγγυήσεις ὅλα αὐτά τά ὡραῖα πράγματα δέν εἶναι παρά κούφια λόγια. Καί σο-

βαρή ἐγγύηση μπορεῖ νά εἶναι *μόνο* ἡ νικηφόρα λαϊκή ἐξέγερση, *μόνο* ἡ πλήρης κυριαρχία τοῦ ἐξοπλισμένου προλεταριάτου καί τῆς ἐξοπλισμένης ἀγροτιᾶς πάνω σέ ὅλους τούς ἐκπροσώπους τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας, πού μπροστά στό λαό ἔκαναν ἕνα βῆμα πίσω, ἀλλά πού δέν ἔχουν ἀκόμα καθόλου ὑποταχθεῖ στό λαό, πού δέν ἔχουν καθόλου ἀνατραπεῖ ἀπό τό λαό. Κι ὅσο ὁ σκοπός *αὐτός* δέ θάχει ἐπιτευχθεῖ, *δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει* πραγματική ἐλευθερία, πραγματική ἀντιπροσώπευση τοῦ λαοῦ, πραγματική *συντακτική* συνέλευση πού νά ἔχει τή δύναμη νά ἐγκαθιδρύσει καινούργιο καθεστώς στή Ρωσία.

Τί εἶναι τό σύνταγμα; Ἕνα χαρτί, πάνω στό ὁποῖο ἔχουν γραφτεῖ τά δικαιώματά τοῦ λαοῦ. Ποῦ βρίσκεται ἡ ἐγγύηση γιά πραγματική ἀναγνώριση αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων; Στή *δύναμη* ἐκείνων τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ πού ἀπέκτησαν ἐπίγνωση αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων καί μπόρεσαν νά τά κερδίσουν. Ἅς μήν παρασυρόμαστε λοιπόν ἀπό τά λόγια — αὐτό ταιριάζει μόνο στούς λογάδες τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας —, ἅς μήν ξεχνᾶμε οὔτε στιγμή πώς ἡ *δύναμη* φαίνεται *μονάχα* ὅταν ἡ πάλη ἐπιστεφθεῖ μέ τή νίκη καί ὅτι ἐμεῖς ἀπέχουμε πολύ ἀκόμα ἀπό τό νά ἔχουμε κερδίσει τήν πλήρη νίκη. Ἅς μήν πιστεύουμε λοιπόν τά ὄμορφα λόγια˙ ζοῦμε ἀκριβῶς σέ μιά ἐποχή ὅπου διεξάγεται ἀνοιχτή πάλη, ὅπου ὅλα τά λόγια καί ὅλες οἱ ὑποσχέσεις ἐλέγχονται ἀμέσως στήν πράξη, σέ μιά ἐποχή ὅπου μέ τά λόγια, μέ τά διαγγέλματα, μέ τίς ὑποσχέσεις γιά σύνταγμα *ξεγελᾶνε* τό λαό, προσπαθοῦν νά ἐξασθενίσουν τίς δυνάμεις του, νά ἀποσυνθέσουν τίς γραμμές του, νά τόν παρακινήσουν νά ἀφοπλιστεῖ. Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό ἀπατηλό ἀπό παρόμοιες ὑποσχέσεις καί φράσεις, καί μποροῦμε νά ποῦμε μέ περηφάνεια πώς τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας ἔχει πιά τήν ὡριμότητα νά παλαίψει τόσο ἐνάντια στήν ὠμή βία ὅσο καί ἐνάντια στή φιλελεύθερη-συνταγματική ἀπάτη. Αὐτό τό ἀποδείχνει ἡ ἔκκληση τῶν σιδηροδρομικῶν, γιά τήν ὁποία ἔγραψαν τελευταῖα οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ (δυστυχῶς δέν ἔχουμε τό πρωτότυπο). Μαζέψτε ὅπλα σύντροφοι — λέει αὐτή ἡ ἔκκληση —, ὀργανωθεῖτε γιά τήν πάλη ἀκούραστα, μέ δεκαπλασιασμένη δραστηριότητα. Μόνο ἄν ὁπλιστοῦμε καί συσπειρώσουμε τίς γραμμές μας, θά μπορέσουμε νά ὑπερασπίσουμε τά κατακτημένα καί νά πετύχουμε τήν ἐκπλήρωση τῶν διεκδικήσεών μας στό ἀκέραιο. Ὅταν θάρθει ἡ ὥρα, θά σηκωθοῦμε ξανά ὅλοι, σάν ἕνας ἄνθρωπος, σ' ἕνα νέο, ἀκόμα πιό πεισματικό ἀγώνα γιά τήν πλήρη ἐλευθερία.

Αὐτές εἶναι οἱ μοναδικές μας ἐγγυήσεις! Αὐτό εἶναι τό μονα-

δικό, τό ὄχι πλασματικό *σύνταγμα* τῆς ἐλεύθερης Ρωσίας! Δέστε, πραγματικά, τό διάγγελμα τῆς 17 τοῦ 'Οχτώβρη καί τή ρωσική πραγματικότητα: μπορεῖ νά ὑπάρχει κάτι πιό διδακτικό ἀνάμεσα σ' αὐτή τήν *ἀναγνώριση* τοῦ συντάγματος *ἀπό τόν τσάρο* στό χαρτί καί στό πραγματικό «σύνταγμα», στήν πραγματική ἐφαρμογή τῆς *τσαρικῆς ἐξουσίας;* Τό διάγγελμα τοῦ τσάρου, ὅπως εἶναι γνωστό, περιέχει ὑποσχέσεις ἀπόλυτα συνταγματικοῦ χαρακτήρα. Καί νά τί ἀξίζουν αὐτές οἱ ὑποσχέσεις. Τό ἄτομο κηρύσσεται ἀπαραβίαστο. 'Εκεῖνοι ὅμως πού εἶναι ἀνεπιθύμητοι στήν ἀπολυταρχία ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν στίς φυλακές, στήν ἐξορία, διωγμένοι ἔξω ἀπό τήν πατρίδα τους. Οἱ συγκεντρώσεις κηρύσσονται ἐλεύθερες. Ὅμως τά πανεπιστήμια, πού γιά πρώτη φορά ἐγκαινίασαν ἔμπρακτα στή Ρωσία τήν ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, εἶναι κλειστά καί ἡ εἴσοδός τους φρουρεῖται ἀπό τήν ἀστυνομία καί τό στρατό. Ὁ τύπος εἶναι ἐλεύθερος, ἀλλά τό ὄργανο τῶν ἐργατικῶν συμφερόντων, ἡ ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν»[39] κατάσχεται, γιατί δημοσίευσε τό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τή θέση τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν ὑπουργῶν τήν κατέλαβαν οἱ ὑπουργοί πού διακήρυξαν τή νόμιμη τάξη. Μά οἱ μαυροεκατονταρχίτες «δουλεύουν» ἀκόμα πιό έντατικά μέ τή βοήθεια τῆς ἀστυνομίας καί τοῦ στρατοῦ στούς δρόμους καί τουφεκίζουν, δέρνουν, σακατεύουν ἐλεύθερα καί ἀτιμώρητα τούς πολίτες τῆς ἐλεύθερης Ρωσίας πού εἶναι ἀνεπιθύμητοι γιά τόν τσαρισμό.

Πρέπει νά εἶναι κανείς τυφλός ἤ τυφλωμένος ἀπό ταξική ἰδιοτέλεια, γιά νά δίνει σήμερα, ὕστερα ἀπό τά τόσα διδακτικότατα μαθήματα τῆς ζωῆς, πραγματικά σοβαρή σημασία στό ἄν ὁ Βίττε ὑπόσχεται τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα, στό ἄν ὁ τσάρος θά ὑπογράψει τό διάγγελμα γιά τή σύγκληση «συντακτικῆς» συνέλευσης. 'Αλλά καί ἄν ἀκόμα ὑποτεθεῖ ὅτι συνέβηκαν αὐτές «οἱ πράξεις», καί πάλι δέ θά ἔκριναν τήν ἔκβαση τοῦ ἀγώνα, καί πάλι δέ θά δημιουργοῦσαν πραγματική ἐλευθερία ἐκλογικῆς ζύμωσης, καί πάλι δέ θά ἐξασφάλιζαν στήν παλλαϊκή συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων πραγματικά συντακτικό χαρακτήρα. Ἡ συντακτική συνέλευση πρέπει νά κατοχυρώσει νομικά καί νά διαμορφώσει κοινοβουλευτικά τό καθεστώς τῆς ζωῆς στή νέα Ρωσία. Πρίν ὅμως κατοχυρώσουμε τή νίκη τοῦ καινούργιου ἐνάντια στό παλιό καί γιά νά δόσουμε συγκεκριμένη μορφή σ' αὐτή τή νίκη, πρέπει νά νικήσουμε πραγματικά, πρέπει νά τσακίσουμε τή δύναμη τῶν παλιῶν θεσμῶν, νά τούς σαρώσουμε γιά καλά, νά γκρεμίσουμε συθέμελα τό παλιό οἰκοδόμημα,

νά μήν ἀφήσουμε καμιά δυνατότητα στήν ἀστυνομία καί στίς συμμορίες της νά προβάλουν μιά κάπως σοβαρή ἀντίσταση.

Μόνο ἡ πλήρης νίκη τῆς ἐξέγερσης, ἡ ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας καί ἡ ἀντικατάστασή της ἀπό μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει πλήρη ἐλευθερία τῶν ἐκλογῶν, πλήρη ἐξουσία τῆς συντακτικῆς συνέλευσης. Αὐτοῦ πρέπει νά τείνουν ὅλες οἱ προσπάθειές μας, ἡ ὀργάνωση καί ἡ προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης πρέπει νά βρίσκονται τό δίχως ἄλλο στήν πρώτη σειρά. Μόνο στό βαθμό πού ἡ ἐξέγερση θά εἶναι νικηφόρα καί ἡ νίκη της θά ἐκμηδενίσει ὁλοκληρωτικά τόν ἐχθρό, μόνο σ' αὐτό τό βαθμό καί ἡ συνέλευση τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων δέ θά εἶναι παλλαϊκή μόνο στά χαρτιά, δέ θά εἶναι συντακτική μόνο στά λόγια.

Κάτω λοιπόν κάθε ὑποκρισία, κάθε ψευτιά καί κάθε ἀποσιώπηση! Ὁ πόλεμος κηρύχτηκε, ὁ πόλεμος βράζει, περνοῦμε μιά μικρή ἀνάπαυλα ἀνάμεσα σέ δυό μάχες. Μέσος δρόμος δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει. Τό κόμμα τῶν «λευκῶν» ἀποτελεῖ καθαρή ἀπάτη. Ὅποιος δέν εἶναι ὑπέρ τῆς ἐπανάστασης εἶναι μαυροεκατονταρχίτης. Αὐτό δέν τό λέμε μόνο ἐμεῖς. Δέν εἶναι διατύπωση πού τήν ἐπινοήσαμε ἐμεῖς. Αὐτό τ' ὁμολογοῦν σ' ὅλους καί στόν καθένα ξεχωριστά οἱ πέτρες τῶν ὁδοστρωμάτων πού βάφτηκαν μέ αἷμα στή Μόσχα καί στήν Ὀδησσό, στήν Κρονστάνδη καί στόν Καύκασο, στήν Πολωνία καί στό Τόμσκ.

Ὅποιος δέν εἶναι ὑπέρ τῆς ἐπανάστασης εἶναι μαυροεκατονταρχίτης. Ὅποιος δέν μπορεῖ νά ἀνέχεται αὐτή τήν κατάσταση, ὅπου ἡ ρωσική ἐλευθερία μεταβάλλεται σέ ἐλευθερία τοῦ ἀστυνομικοῦ ὀργίου, τῆς ἐξαγορᾶς, τοῦ μεθυσιοῦ, τῆς μπαμπέσικης ἐπίθεσης ἐνάντια σέ ἄοπλους, πρέπει νά ἐξοπλιστεῖ μόνος του καί νά ἑτοιμάζεται ἀπό τώρα ἀμέσως γιά τή μάχη. Πρέπει νά κατακτήσουμε ὄχι ὑποσχέσεις γιά ἐλευθερία, ὄχι ἐλευθερία στά χαρτιά, ἀλλά πραγματική ἐλευθερία. Πρέπει νά πετύχουμε ὄχι τήν ταπείνωση τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας, ὄχι τήν ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ ἀπομέρους της, ἀλλά τήν ἐξάλειψη αὐτῆς τῆς ἐξουσίας, γιατί τσαρική ἐξουσία σημαίνει ἐξουσία τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν στή Ρωσία. Καί αὐτό ἐπίσης δέν εἶναι καθόλου δικό μας συμπέρασμα. Εἶναι συμπέρασμα τῆς ζωῆς. Εἶναι δίδαγμα πού βγαίνει ἀπό τά γεγονότα. Εἶναι ἡ φωνή ἐκείνων πού ἦταν ξένοι ὥς σήμερα πρός κάθε ἐπαναστατική θεωρία καί πού δέν τολμοῦν νά κάνουν οὔτε ἕνα ἐλεύθερο βῆμα, νά ποῦν ἔστω καί μιά ἐλεύθερη κουβέντα στό δρόμο, στή συγκέντρωση, στό σπίτι τους, χωρίς νά διατρέχουν τόν πιό ἄμε-

σο καί τρομερό κίνδυνο νά τσαλαπατηθοῦν, νά κατασπαραχτοῦν, νά κομματιαστοῦν ἀπό τή συμμορία τῶν ὀπαδῶν τοῦ *τσάρου*.

Ἡ «λαϊκή» *αὐτή* «δύναμη», ἡ δύναμη τῶν ὀπαδῶν τοῦ τσάρου, ὑποχρεώθηκε ἀπό τήν ἐπανάσταση νά βγεῖ ἐπιτέλους στήν ἐπιφάνεια. Ἡ ἐπανάσταση ἔδοσε σ' ὅλους νά δοῦν καθαρά σέ ποιόν στηρίζεται πραγματικά ἡ τσαρική ἐξουσία, ποιός ὑποστηρίζει πραγματικά αὐτή τήν ἐξουσία. Νάτοι, νά ὁ στρατός τῶν ἀποθηριωμένων ἀστυνομικῶν, τῶν ἀποβλακωμένων μισοπάλαβων στρατιωτικῶν, τῶν ἐξαγριωμένων παπάδων, τῶν ἄγριων μαγαζατόρων, τῶν μεθυσμένων ἀπορριμμάτων τῆς κεφαλαιοκρατικῆς κοινωνίας. Νά ποιός *βασιλεύει* σήμερα στή Ρωσία, μέ τήν ἄμεση καί ἔμμεση συνδρομή τῶν ἐννιά δεκάτων ὅλων τῶν κυβερνητικῶν μας ὀργάνων. Νάτη ἡ Βανδέα[40] τῆς Ρωσίας, πού μοιάζει μέ τή γαλλική Βανδέα, ὅπως ὁ «νόμιμος» μονάρχης Νικόλαος Ρομάνοφ μοιάζει μέ τόν ἀγύρτη Ναπολέοντα. Καί ἡ δική μας Βανδέα ἐπίσης δέν εἶπε ἀκόμα τήν τελευταία της λέξη, μήν πλανιέστε σχετικά μ' αὐτό, πολίτες. Καί αὐτή ἐπίσης μόλις ἀρχίζει ἀκόμα νά ἀναπτύσσει τίς δυνάμεις της ὅπως πρέπει. Καί αὐτή ἐπίσης ἔχει ἀκόμα «ἀποθέματα καυσίμων» πού συσσωρεύτηκαν στή διάρκεια πολλῶν αἰώνων μέσα σέ συνθῆκες σκοταδισμοῦ, ἔλλειψης δικαιωμάτων, δουλοπαροικίας, ἀστυνομικῆς παντοδυναμίας. Συνδυάζει ὅλη τήν ἀγριότητα τοῦ ἀσιατισμοῦ μέ ὅλες τίς ἀπαίσιες πλευρές τῶν ἐκλεπτυσμένων μεθόδων ἐκμετάλλευσης καί ἐξαπάτησης ὅλων ἐκείνων πού εἶναι περισσότερο ἀπ' ὅλους καταπιεσμένοι, βασανισμένοι ἀπό τόν κεφαλαιοκρατικό πολιτισμό τῆς πόλης, πού κατάντησαν χειρότεροι καί ἀπό τά ἄγρια θηρία. Αὐτή ἡ Βανδέα δέ θά ἐξαφανιστεῖ οὔτε μέ τσαρικά διαγγέλματα, οὔτε μέ ἐγκυκλίους τῆς συνόδου, οὔτε μέ ἀλλαγές στήν ἀνώτερη καί κατώτερη γραφειοκρατία. Τή Βανδέα αὐτή μπορεῖ νά τή συντρίψει μόνο ἡ δύναμη τοῦ ὀργανωμένου καί διαφωτισμένου προλεταριάτου, γιατί μόνο αὐτό, πού εἶναι τό ἴδιο θύμα ἐκμετάλλευσης, εἶναι σέ θέση νά ξεσηκώσει ὅλους ἐκείνους πού στέκονται πιό κάτω ἀπ' αὐτό, νά ξυπνήσει μέσα τους τόν ἄνθρωπο καί τόν πολίτη, νά τούς δείξει τό δρόμο γιά τή λύτρωση ἀπό κάθε ἐκμετάλλευση. Μόνο αὐτό μπορεῖ νά δημιουργήσει τόν πυρήνα ἑνός ἰσχυροῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ, ἰσχυροῦ καί μέ τά ἰδανικά του, καί μέ τήν πειθαρχία του, καί μέ τήν ὀργάνωσή του, καί μέ τόν ἡρωισμό του στήν πάλη, πού μπροστά σ' αὐτά δέν μπορεῖ νά ἀντέξει καμιά Βανδέα.

Καί τό προλεταριάτο, καθοδηγούμενο ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία, καταπιάστηκε κιόλας παντοῦ μέ τή δημιουργία αὐτοῦ

τοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ. Στίς γραμμές του πρέπει νά καταταχτεῖ ὁ καθένας πού δέ θέλει νά εἶναι στό στρατό τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος δέ γνωρίζει οὐδετέρους. Ὅποιος ἀποτραβιέται ἀπ' αὐτόν ὑποστηρίζει μέ τήν παθητικότητά του τούς μαυροεκατονταρχίτες πού θριαμβολογοῦν. Καί ὁ στρατός ἐπίσης διαιρεῖται σέ κόκκινο καί σέ μαῦρο στρατό. Μόνο δυό βδομάδες πέρασαν ἀπό τότε πού τονίζαμε πόσο γρήγορα τραβιέται αὐτός ὁ στρατός στόν ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία*. Αὐτό φάνηκε κατακάθαρα ἀπό τό παράδειγμα τῆς Κρονστάνδης. Μπορεῖ ἡ κυβέρνηση τοῦ παλιάνθρωπου Βίττε νά νίκησε τήν ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης[41], μπορεῖ νά τουφεκίζει τώρα ἑκατοντάδες ναῦτες πού ὕψωσανε ἀκόμα μιά φορά τήν κόκκινη σημαία, ὅμως ἡ σημαία αὐτή θά ὑψωθεῖ ἀκόμα πιό ψηλά, γιατί ἡ σημαία αὐτή εἶναι σημαία ὅλων τῶν ἐργαζομένων καί ὑφισταμένων τήν ἐκμετάλλευση σ' ὅλο τόν κόσμο. Ἄς φωνάζουν οἱ λακέδικες ἐφημερίδες τύπου «Νόβογε Βρέμια» γιά οὐδετερότητα τοῦ στρατοῦ· τό ποταπό καί ὑποκριτικό αὐτό ψέμα διαλύεται σάν καπνός κάθε φορά πού οἱ μαυροεκατονταρχίτες διαπράττουν κάποιο νέο ἆθλο. Ὁ στρατός δέν μπορεῖ νά εἶναι, δέν ἦταν ποτέ καί δέ θά εἶναι ποτέ οὐδέτερος. Ὁ στρατός διασπᾶται μέ τεράστια ταχύτητα, ἀκριβῶς αὐτές τίς στιγμές, σέ στρατό τῆς ἐλευθερίας καί σέ στρατό τῆς μαύρης ἑκατονταρχίας. Ἐμεῖς θά ἐπιταχύνουμε αὐτή τή διάσπαση. Θά στιγματίσουμε ὅλους τούς ἀναποφάσιστους καί ταλαντευόμενους, ὅλους ἐκείνους πού κρατιοῦνται μακριά ἀπό τήν ἰδέα τοῦ ἄμεσου σχηματισμοῦ λαϊκῆς πολιτοφυλακῆς (τό δημοτικό συμβούλιο τῆς Μόσχας, σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀπέρριψε τό σχέδιο σχηματισμοῦ λαϊκῆς πολιτοφυλακῆς). Θά δεκαπλασιάσουμε τή ζύμωσή μας μέσα στίς μάζες, τήν ὀργανωτική μας δράση γιά τό σχηματισμό ἐπαναστατικῶν σωμάτων. Ὁ στρατός τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου θά συγχωνευτεῖ τότε μέ τά κόκκινα τμήματα τοῦ στρατοῦ τῆς Ρωσίας, καί θά δοῦμε ἄν θά μπορέσουν οἱ ἀστυνομικές μαῦρες ἑκατονταρχίες νά καταβάλουν ὅλη τή νέα, ὅλη τή νεαρή, ὅλη τήν ἐλεύθερη Ρωσία!

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 26,
25 (12) τοῦ Νοέμβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 29. *Ἡ Σύντ.*

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΟΒΙΕΤ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

(ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ) [42]

Γράφτηκε στίς 2–4 (15–17) τοῦ Νοέμβρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 5 τοῦ Νοέμβρη 1940 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» ἀρ. φύλλου 308

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Σύντροφοι! Τό ζήτημα τῆς σημασίας καί τοῦ ρόλου τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν βρίσκεται σήμερα στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πετρούπολης καί ὅλου τοῦ προλεταριάτου τῆς πρωτεύουσας. Πιάνω τήν πένα γιά νά ἐκθέσω μερικές σκέψεις πάνω στό φλέγον αὐτό ζήτημα, ὅμως πρίν ἀπ' αὐτό θεωρῶ ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νά κάνω μιά οὐσιαστική διευκρίνιση. Ἐγώ ἐκφράζω τίς γνῶμες μου σάν *τρίτος*. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά γράφω καί πάλι ἀπό τήν καταραμένη ξενιτιά, ἀπό τό «ἐξωτερικό», ἀπό τούς ἄχαρους τόπους τῆς προσφυγιᾶς. Καί εἶναι σχεδόν τελείως ἀδύνατο νά σχηματίσει κανείς σωστή γνώμη πάνω σ' ἕνα τόσο συγκεκριμένο πρακτικό ζήτημα, ἄν δέν ἐπισκεφτεῖ τήν Πετρούπολη, ἄν δέν ἰδεῖ ἔστω καί μιά φορά τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, ἄν δέν ἀνταλλάξει γνῶμες μέ τούς συντρόφους του τῆς δουλειᾶς. Γι' αὐτό ἀφήνω στή σύνταξη τήν εὐθύνη γιά τή δημοσίευση ἤ μή δημοσίευση αὐτοῦ τοῦ γράμματος, γραμμένου ἀπό ἄνθρωπο πού δέν εἶναι πλήρως ἐνήμερος. Διατηρῶ τό δικαίωμα ν' ἀλλάξω γνώμη ὅταν θά κατορθώσω ἐπιτέλους νά κατατοπιστῶ γιά τό ζήτημα ὄχι μόνο «ἀπό τά χαρτιά».

Καί τώρα ἄς μποῦμε στό θέμα. Μοῦ φαίνεται πώς ὁ σ. Ράντιν δέν ἔχει δίκιο, ὅταν στό φύλλο 5 τῆς «Νόβαγια Ζίζν» (εἶδα μόνο πέντε φύλλα αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας, πού στήν οὐσία εἶναι τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ) βάζει τό ἐρώτημα: Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ἤ κόμμα; Μοῦ φαίνεται πώς δέν μποροῦμε νά βάζουμε ἔτσι τό ζήτημα καί πώς ἡ ἀπόφαση *χωρίς ἄλλο* πρέπει νά λέει: *καί* Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν *καί* κόμμα. Τό ζήτημα — καί πρόκειται γιά ζήτημα ἐξαιρετικά σπουδαῖο — εἶναι μόνο πῶς θά ξεχωρίσουμε καί πῶς θά συνδυάσουμε τά καθήκοντα τοῦ Σοβιέτ μέ τά καθήκοντα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας.

Μοῦ φαίνεται πώς δέ θά ἦταν σκόπιμη μιά ὁλοκληρωτική προσκόλληση τοῦ Σοβιέτ σ' ἕνα ὁποιοδήποτε κόμμα. Αὐτή ἡ γνώμη πιθανόν νά προξενήσει ἔκπληξη στούς ἀναγνῶστες, καί

γι' αὐτό (ξαναθυμίζοντας ἀκόμα μιά φορά μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο πώς πρόκειται γιά γνώμη ἑνός τρίτου) θά περάσω κατευθείαν στή διευκρίνιση τῶν ἀπόψεών μου.

Τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν γεννήθηκε ἀπό τή γενική ἀπεργία, ἐξαιτίας τῆς ἀπεργίας, γιά τούς σκοπούς τῆς ἀπεργίας. Ποιός διεξήγαγε καί ἀποπεράτωσε νικηφόρα τήν ἀπεργία; *Ὁλόκληρο* τό προλεταριάτο, πού μέσα του ὑπάρχουν, εὐτυχῶς σά μειοψηφία, καί μή σοσιαλδημοκράτες. Τί σκοπούς ἐπιδίωκε ἡ ἀπεργία; Οἰκονομικούς καί πολιτικούς μαζί. Οἱ οἰκονομικοί ἀφοροῦσαν *ὁλόκληρο* τό προλεταριάτο, ὅλους τούς ἐργάτες καί ὥς ἕνα βαθμό μάλιστα ὅλους τούς ἐργαζομένους, καί ὄχι μόνο τούς μισθωτούς ἐργάτες. Οἱ πολιτικοί σκοποί ἀφοροῦσαν ὅλο τό λαό ἤ, πιό σωστά, ὅλους τούς λαούς τῆς Ρωσίας. Οἱ πολιτικοί σκοποί της ἦταν ἡ ἀπελευθέρωση ὅλων τῶν λαῶν τῆς Ρωσίας ἀπό τό ζυγό τῆς ἀπολυταρχίας, τῆς δουλοπαροικίας, τῆς ἔλλειψης δικαιωμάτων, τῆς ἀστυνομικῆς αὐθαιρεσίας.

Πᾶμε παρακάτω. Πρέπει νά συνεχίσει τό προλεταριάτο τόν οἰκονομικό ἀγώνα; Ἀσφαλῶς πρέπει, πάνω σ' αὐτό δέν ὑπάρχουν καί οὔτε μποροῦν νά ὑπάρχουν δυό γνῶμες ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες. Πρέπει νά διεξάγεται αὐτός ὁ ἀγώνας μόνο ἀπό τούς σοσιαλδημοκράτες, μ' ἄλλα λόγια μόνο κάτω ἀπό τή σοσιαλδημοκρατική σημαία; Μοῦ φαίνεται — ὄχι· ἐξακολουθῶ νά διατηρῶ τή γνώμη πού διατύπωσα (εἶναι ἀλήθεια, σέ ἐντελῶς διαφορετικές συνθῆκες πού πάλιωσαν πιά) στό «Τί νά κάνουμε;» καί συγκεκριμένα τή γνώμη πώς δέν εἶναι σκόπιμο νά περιορίζουμε τόν ἀριθμό τῶν μελῶν τῶν συνδικαλιστικῶν ἑνώσεων, συνεπῶς καί τόν ἀριθμό ἐκείνων πού παίρνουν μέρος στό συνδικαλιστικό οἰκονομικό ἀγώνα, μόνο στά μέλη τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος *. Μοῦ φαίνεται πώς τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, σά συνδικαλιστική ὀργάνωση, πρέπει *νά ἐπιδιώκει* νά περιλαμβάνει μέσα του βουλευτές ἀπ' *ὅλους* τούς ἐργάτες, τούς ὑπαλλήλους, τό ὑπηρετικό προσωπικό, τούς ἐργάτες γῆς κτλ., ἀπ' *ὅλους* ἐκείνους πού θέλουν βέβαια καί μποροῦν νά παλαίψουν ἀπό κοινοῦ γιά τήν καλυτέρεψη τῆς ζωῆς ὅλου τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ, ἀπ' *ὅλους* ἐκείνους πού διακρίνονται βέβαια, ἔστω καί στοιχειώδικα, ἀπό κάποια πολιτική τιμιότητα, ἀπ' ὅλους, ἐκτός ἀπό τούς μαυροεκατονταρχίτες. Ὅσο γιά μᾶς, τούς σοσιαλδημοκράτες, ἐμεῖς θά προσπαθήσουμε ἀπό

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 112 - 129. *Ἡ Σύντ.*

τήν πλευρά μας, πρῶτο, νά μποῦμε σ' ὅλες τίς συνδικαλιστικές ἑνώσεις μέ ὁλόκληρη (ἄν εἶναι δυνατόν) τή δύναμη ὅλων τῶν κομματικῶν μας ὀργανώσεων καί, δεύτερο, νά χρησιμοποιήσουμε τήν κοινή πάλη μέ τούς συντρόφους-προλεταρίους, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς ἀντιλήψεις τους, γιά νά κηρύσσουμε ἀκούραστα καί σταθερά τή *μοναδικά* συνεπῆ, τή μοναδικά πραγματική προλεταριακή κοσμοθεωρία — τό *μαρξισμό*. Γιά ἕνα τέτοιο κήρυγμα, γιά μία τέτοια δουλειά προπαγάνδας καί ζύμωσης, ἐμεῖς ἀσφαλῶς θά διατηρήσουμε, θά δυναμώσουμε καί θά ἀναπτύξουμε τό ὁλότελα αὐτοτελές, σταθερό στίς ἀρχές του ταξικό κόμμα μας τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου, δηλ. τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας. Κάθε βῆμα τοῦ προλεταριακοῦ ἀγώνα, συγχωνευμένο ἀδιάρρηκτα μέ τή σοσιαλδημοκρατική, προγραμματισμένη καί ὀργανωμένη δράση μας, θά φέρνει τίς *μάζες* τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας ὅλο καί πιό κοντά στή σοσιαλδημοκρατία.

Αὐτή ὅμως ἡ ὄψη τοῦ ζητήματος, πού εἶναι μόνο ἡ μιά ἀπό τίς δυό του ὄψεις καί ἀφορᾶ τόν οἰκονομικό ἀγώνα, εἶναι σχετικά ἁπλή, καί μάλιστα ζήτημα εἶναι ἄν προκαλεῖ ἰδιαίτερες διαφωνίες. Διαφορετικό πράγμα εἶναι ἡ ἄλλη ὄψη τοῦ ζητήματος: ἡ πολιτική καθοδήγηση, ὁ πολιτικός ἀγώνας. Διακινδυνεύοντας νά καταπλήξω ἀκόμα περισσότερο τούς ἀναγνῶστες, εἶμαι ὡστόσο ὑποχρεωμένος νά πῶ ἀμέσως πώς καί σ' αὐτόν τόν τομέα δέ μοῦ φαίνεται σκόπιμο νά ἀπαιτοῦμε ἀπό τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν νά ἀποδεχτεῖ τό σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα καί νά ἐνταχθεῖ στό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας. Μοῦ φαίνεται πώς γιά τήν πολιτική καθοδήγηση τοῦ ἀγώνα σήμερα εἶναι ἐξίσου ἀπόλυτα ἀπαραίτητο *καί* τό Σοβιέτ (*μετασχηματισμένο* πρός τήν κατεύθυνση πού θά ποῦμε τώρα) *καί* τό κόμμα.

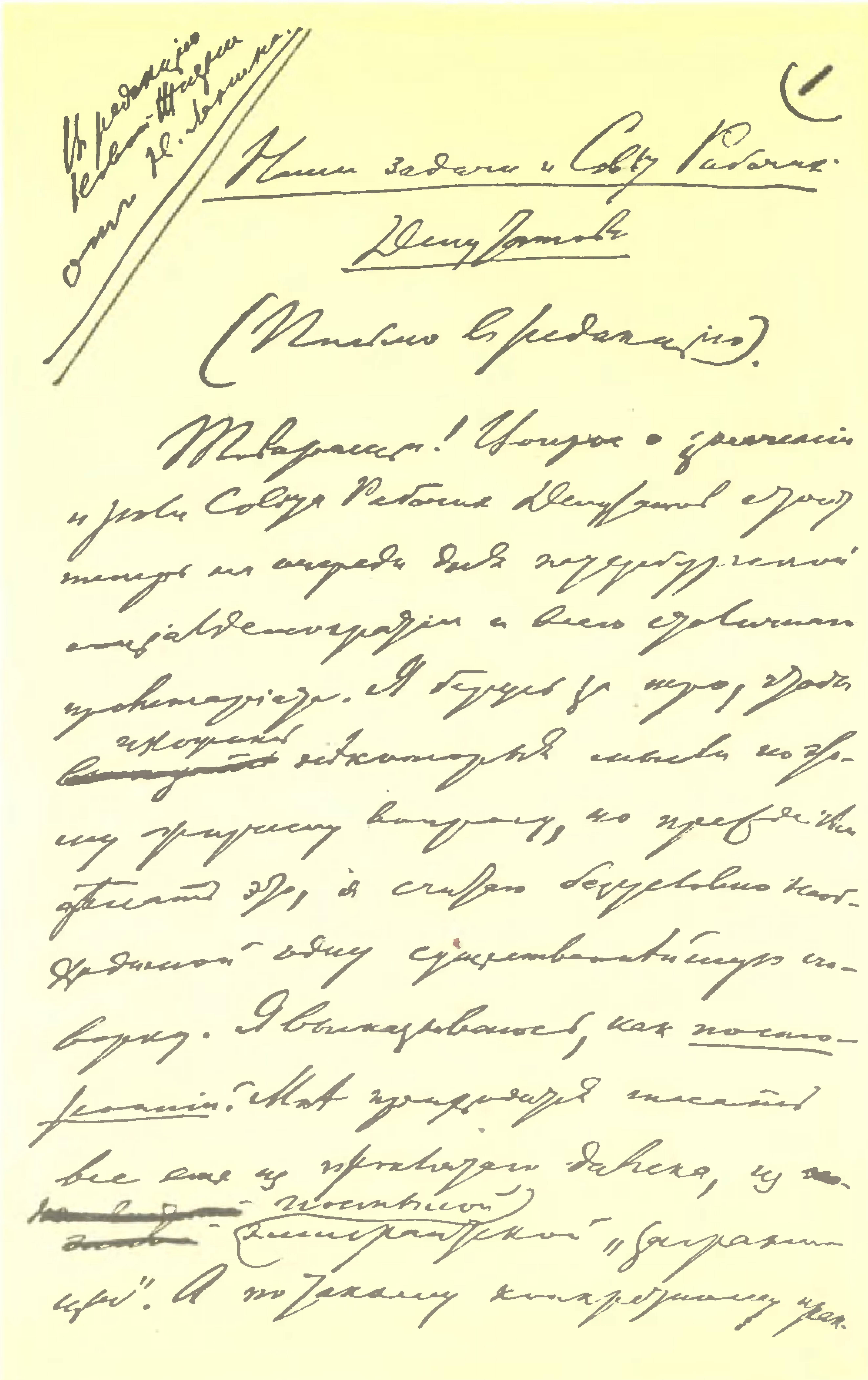
Μπορεῖ νά πέφτω ἔξω, ὅμως (σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες πού ἔχω, πληροφορίες ἐλλιπεῖς καί μόνο «ἀπό τά χαρτιά») μοῦ φαίνεται πώς ἀπό πολιτική ἄποψη τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν πρέπει νά τό βλέπουμε σάν ἔμβρυο τῆς *προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης*. Μοῦ φαίνεται πώς τό Σοβιέτ πρέπει, ὅσο τό δυνατόν πιό γρήγορα, νά ἀνακηρύξει τόν ἑαυτό του προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση ὅλης τῆς Ρωσίας, εἴτε (πράγμα πού εἶναι τό ἴδιο, μόνο μέ ἄλλη μορφή) πρέπει *νά δημιουργήσει* μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.

Ὁ πολιτικός ἀγώνας ἔχει φτάσει τώρα σέ μιά τέτοια ἀκριβως βαθμίδα ἀνάπτυξης, ὅπου οἱ δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης καί τῆς

ἀντεπανάστασης ἔχουν σχεδόν ἰσορροπήσει, ὅπου ἡ τσαρική κυβέρνηση εἶναι *πιά* ἀνίσχυρη νά καταστείλει τήν ἐπανάσταση, ἐνῶ ἡ ἐπανάσταση δέν εἶναι *ἀκόμα* ἀρκετά ἰσχυρή γιά νά σαρώσει ὁλοκληρωτικά τή μαυροεκατονταρχίτικη κυβέρνηση. Ἡ ἀποσύνθεση τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης εἶναι πλήρης. Ἡ κυβέρνη*ση* ὅμως αὐτή, σαπίζοντας ζωντανή, δηλητηριάζει τή Ρωσία μέ τήν πτωμαΐνη της. Στήν ἀποσύνθεση τῶν τσαρικῶν, ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νά ἀντιπαραθέσουμε τώρα δά, ἀμέσως, χωρίς τήν ἐλάχιστη ἀναβολή, τήν *ὀργάνωση* τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων. Ἡ ὀργάνωση αὐτή τόν τελευταῖο ἴσα ἴσα καιρό προχωρεῖ μέ θαυμαστή ταχύτητα. Αὐτό τό δείχνει καί ὁ σχηματισμός τμημάτων ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ (ὁμάδες ἄμυνας κτλ.) καί ἡ γοργή ἀνάπτυξη τῶν μαζικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ προλεταριάτου, καί ἡ δημιουργία ἐπιτροπῶν ἀγροτῶν ἀπό τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά, καί οἱ πρῶτες ἐλεύθερες συγκεντρώσεις τῶν ἀδελφῶν μας προλεταρίων πού φοροῦν τή στολή τοῦ ναύτη καί τοῦ φαντάρου καί πού ἀνοίγουν τόν ἐπίπονο καί δύσκολο, μά σωστό καί φωτεινό δρόμο τους πρός τήν ἐλευθερία καί τό σοσιαλισμό.

Ἐκεῖνο πού λείπει τώρα εἶναι ἀκριβῶς ἡ συνένωση ὅλων τῶν πραγματικά ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, ὅλων τῶν δυνάμεων πού δροῦν κιόλας ἐπαναστατικά. Λείπει ἕνα πανρωσικό πολιτικό κέντρο, ζωντανό, σφριγηλό, ἰσχυρό χάρη στίς βαθιές ρίζες πού πρέπει νάχει μέσα στό λαό, λείπει ἕνα κέντρο πού νά ἀπολαμβάνει τήν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν, πού νά διακρίνεται γιά τή σφύζουσα ἐπαναστατική του δραστηριότητα καί νά συνδέεται στενά μέ τά ὀργανωμένα ἐπαναστατικά καί σοσιαλιστικά κόμματα. Ἕνα τέτοιο κέντρο μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ μόνο ἀπό τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο πού διεξήγαγε λαμπρά τήν πολιτική ἀπεργία, πού ὀργανώνει τώρα τήν παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση, πού κατέκτησε γιά τή Ρωσία τήν ἐλευθερία κατά τό ἥμισυ καί πού θά τήν κατακτήσει καί στό ἀκέραιο.

Γεννιέται τό ἐρώτημα, γιατί τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν νά μήν ἀποτελέσει τό ἔμβρυο ἑνός τέτοιου κέντρου; Ἐπειδή στό Σοβιέτ δέν παρακάθονται ἀποκλειστικά καί μόνο σοσιαλδημοκράτες; Αὐτό δέν εἶναι μειονέκτημα ἀλλά πλεονέκτημα. Ἐμεῖς πάντοτε λέγαμε πώς εἶναι ἀπαραίτητος ἕνας μαχητικός συνασπισμός τῶν σοσιαλδημοκρατῶν μέ τούς ἐπαναστάτες ἀστούς δημοκράτες. Ἐμεῖς τό λέγαμε αὐτό καί οἱ ἐργάτες τό πραγματοποίησαν. Κι ἔκαναν πολύ καλά. Ὅταν διάβασα στή «Νόβαγια Ζίζν» τό γράμμα τῶν *συντρόφων-ἐργατῶν* [43] πού ἀνή-



Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τὰ καθήκοντά μας καὶ τὸ Σοβιὲτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν».—Νοέμβρης 1905.

Σμίκρυνση

κουν στό κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί πού διαμαρτύρονται ἐνάντια στήν ἐνσωμάτωση τοῦ Σοβιέτ σ' ἕνα ἀπό τά κόμματα, δέν μπόρεσα νά μήν κάνω τή σκέψη πώς αὐτοί οἱ σύντροφοι ἐργάτες ἀπό πρακτική ἄποψη ἔχουν δίκιο σέ πάρα πολλά πράγματα. Ἐννοεῖται πώς διαφωνοῦμε μαζί τους ὡς πρός τίς ἀπόψεις, ἐννοεῖται πώς δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνει γιά συγχώνευση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, γι' αὐτό ὅμως οὔτε κάν γίνεται λόγος. Οἱ ἐργάτες πού συμμερίζονται τίς ἀπόψεις τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί παλαίβουν στίς γραμμές τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι συνεπεῖς, αὐτό τό πιστεύουμε ἀκράδαντα, γιατί ἐνῶ ἐπιτελοῦν ἕνα ἀληθινά προλεταριακό ἔργο διατηροῦν μή προλεταριακές ἀντιλήψεις. Ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἀσυνέπεια εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά διεξάγουμε ἰδεολογικό ἀγώνα μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο, ὅμως ἀγώνα τέτοιον πού νά μή ζημιώνεται ἀπ' αὐτόν ἡ ἐπιτακτική, ἡ φλέγουσα, ἡ ζωντανή ἐπαναστατική ὑπόθεση πού εἶναι ἀναγνωρισμένη ἀπ' ὅλους καί ἔχει ἑνώσει ὅλους τούς τίμιους ἀνθρώπους. Ἐμεῖς ἐξακολουθοῦμε νά θεωροῦμε τίς ἀπόψεις τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν ἀπόψεις ὄχι σοσιαλιστικές, ἀλλά ἐπαναστατικο-δημοκρατικές. Ὡστόσο γιά σκοπούς ἀγωνιστικούς ἔχουμε τήν ὑποχρέωση νά βαδίζουμε μαζί, διατηρώντας πλήρη κομματική αὐτοτέλεια, ἐνῶ τό Σοβιέτ εἶναι ἴσα ἴσα μιά ὀργάνωση ἀγωνιστική καί τέτοια πρέπει νά εἶναι. Θἄταν παραλογισμός καί τρέλα νά διώχνουμε τούς ἀφοσιωμένους καί τίμιους ἐπαναστάτες-δημοκράτες σέ μιά στιγμή πού κάνουμε ἴσα ἴσα δημοκρατική ἐπανάσταση. Ὅσο γιά τήν ἀσυνέπειά τους, αὐτήν εὔκολα θά τήν παραμερίσουμε, γιατί ὑπέρ τῶν ἀπόψεών μας συνηγορεῖ ἡ ἴδια ἡ ἱστορία, συνηγορεῖ σέ κάθε βῆμα ἡ πραγματικότητα. Ἄν δέν τούς δίδαξαν τό σοσιαλδημοκρατισμό τά βιβλία μας, θά τούς διδάξει τό σοσιαλδημοκρατισμό ἡ ἐπανάστασή μας. Ἀσυνεπεῖς, φυσικά, εἶναι οἱ ἐργάτες ἐκεῖνοι πού ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν χριστιανοί, πού πιστεύουν στό θεό καί οἱ διανοούμενοι πού εἶναι ὀπαδοί (φτού! φτού!) τοῦ μυστικισμοῦ· ἐμεῖς ὅμως δέν πρόκειται νά τούς διώξουμε ὄχι μόνο ἀπό τό Σοβιέτ μά οὔτε κι ἀπό τό κόμμα, γιατί ἔχουμε τήν ἀκράδαντη πεποίθηση πώς ἡ πραγματική πάλη, ἡ κοινή δουλειά μέσα ἀπό τίς ἴδιες γραμμές θά πείσει γιά τήν ἀλήθεια τοῦ μαρξισμοῦ ὅλα τά βιώσιμα στοιχεῖα καί θά πετάξει ἔξω καθετί τό μή βιώσιμο. Καί γιά τή δύναμή μας, γιά τή συντριπτική δύναμη τῶν μαρξιστῶν μέσα στούς κόλπους τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας, δέν ἀμφιβάλλουμε οὔτε δευτερόλεπτο.

Κατά τή γνώμη μου, τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν-βουλευτῶν, σάν πολιτικο-καθοδηγητικό ἐπαναστατικό κέντρο, δέν εἶναι πολύ πλατιά ὀργάνωση, ἀλλά ἀντίθετα πολύ στενή. Τό Σοβιέτ πρέπει νά αὐτοανακηρυχτεῖ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, εἴτε νά συγκροτήσει μιά τέτοια κυβέρνηση, προσελκύοντας ὁπωσδήποτε γιά τό σκοπό αὐτό καινούργιους βουλευτές ὄχι μόνο ἀπό τούς ἐργάτες, ἀλλά, πρῶτα πρῶτα, ἀπό τούς ναῦτες καί τούς φαντάρους, πού παντοῦ πήρανε πιά τό δρόμο πρός τήν ἐλευθερία, δεύτερο, ἀπό τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά καί τρίτο, ἀπό τήν ἐπαναστατική ἀστική διανόηση. Τό Σοβιέτ πρέπει νά ἐκλέξει ἕνα γερό πυρήνα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί νά τόν συμπληρώσει μέ ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων καί ὅλων τῶν ἐπαναστατῶν (καί φυσικά μόνο ἐπαναστατῶν καί ὄχι φιλελεύθερων) δημοκρατῶν. Ἐμεῖς δέ φοβούμαστε μιά τέτοια εὐρύτητα καί μιά τέτοια πολυχρωμία τῆς σύνθεσης, ἀπεναντίας τήν ἐπιθυμοῦμε, γιατί χωρίς τό συνασπισμό τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, χωρίς τή μαχητική προσέγγιση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τῶν ἐπαναστατῶν δημοκρατῶν εἶναι ἀδύνατη ἡ ὁλοκληρωτική ἐπιτυχία τῆς μεγάλης ρωσικῆς ἐπανάστασης. Αὐτή θά εἶναι μιά προσωρινή συμμαχία γιά σαφῶς καθορισμένα ἄμεσα πρακτικά καθήκοντα, ἐνῶ γιά τήν περιφρούρηση τῶν πολύ σπουδαιότερων, τῶν θεμελιακῶν συμφερόντων τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου, γιά τήν περιφρούρηση τῶν τελικῶν του σκοπῶν θά στέκει ἄγρυπνος φρουρός τό ἀνεξάρτητο καί σταθερό στίς ἀρχές του Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας.

Θά μοῦ ἀντιτείνουν: θά εἶναι ἄραγε δυνατόν, ὅταν ἡ σύνθεση εἶναι πλατιά καί πολύχρωμη, νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἀρκετά συμπαγές καί ἑνιαῖο κέντρο πρακτικῆς καθοδήγησης; Θά ἀπαντήσω μ' ἕνα ἐρώτημα: τί μᾶς διδάσκει ἡ ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη [44]; Μήπως ἡ ἀπεργιακή ἐπιτροπή δέν ἀποδείχτηκε *στήν πράξη* ἕνα ἀναγνωρισμένο ἀπ' ὅλους κέντρο, πραγματική κυβέρνηση; καί μήπως ἡ ἐπιτροπή αὐτή δέ θά περιλάμβανε πρόθυμα στίς γραμμές της ἀντιπροσώπους ἀπό ἐκεῖνο τό τμῆμα τῶν «ἑνώσεων» καί τῆς «Ἕνωσης τῶν ἑνώσεων» [45] πού εἶναι πραγματικά ἐπαναστατικό καί ὑποστηρίζει πραγματικά τό προλεταριάτο στήν ἀμείλικτη πάλη του γιά τήν ἐλευθερία; Πρέπει μόνο νἆναι γερός ὁ βασικός καθαρά προλεταριακός πυρήνας τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, ἔτσι πού, λχ., στίς ἑκατοντάδες ἐργάτες, ναῦτες, φαντάρους, ἀγρότες ν' ἀντιστοιχοῦν δεκάδες βουλευτές τῶν ἑνώσεων τῆς ἐπαναστατικῆς δια-

νόησης. Καί νομίζω πώς οἱ προλετάριοι γρήγορα θά καταφέρουν νά ἐπιβάλουν στήν πράξη μιά σωστή ἀναλογία.

Θά ἀντιτείνουν: μποροῦμε ἄραγε νά προτείνουμε ἕνα πρόγραμμα μιᾶς τέτοιας κυβέρνησης ἀρκετά ὁλοκληρωμένο, ὥστε νά ἐξασφαλίσει τή νίκη τῆς ἐπανάστασης, καί ἀρκετά πλατύ, ὥστε νά δημιουργήσει τή δυνατότητα ἑνός μαχητικοῦ συνασπισμοῦ, ξένου πρός κάθε λογῆς μασημένα λόγια, ἀσάφειες, παρασιωπήσεις, ὑποκρισίες; Θ' ἀπαντήσω: ἕνα τέτοιο πρόγραμμα τό ἔχει κιόλας προβάλει ἐξολοκλήρου ἡ ζωή. Ἕνα τέτοιο πρόγραμμα τό ἔχουν κιόλας ἀναγνωρίσει καταρχήν ὅλα τά συνειδητά στοιχεῖα ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν τάξεων καί τῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, ἀκόμα καί ὀρθόδοξοι παπάδες. Στό πρόγραμμα αὐτό τήν πρώτη θέση πρέπει νά τήν ἔχει ἡ πλήρης ἔμπρακτη ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας πού τόσο ὑποκριτικά ὑποσχέθηκε ὁ τσάρος. Ἡ ἀκύρωση ὅλων τῶν νόμων πού παρεμποδίζουν τήν ἐλευθερία τοῦ λόγου, τῆς συνείδησης, τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ τύπου, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τῶν ἀπεργιῶν, ἡ κατάργηση ὅλων τῶν θεσμῶν πού περιορίζουν αὐτή τήν ἐλευθερία πρέπει νά γίνει ἀμέσως, νά εἶναι πραγματική, ἐγγυημένη καί ἔμπρακτη. Τό πρόγραμμα αὐτό πρέπει νά προβλέπει τή σύγκληση πραγματικά παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης πού νά στηρίζεται στόν ἐλεύθερο καί ὁπλισμένο λαό, συντακτικῆς συνέλευσης πού νά ἔχει ὅλη τήν ἐξουσία καί ὅλη τή δύναμη νά ἐγκαθιδρύσει μιά καινούργια τάξη πραγμάτων στή Ρωσία. Τό πρόγραμμα αὐτό πρέπει νά προβλέπει τόν ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀνάγκη ἑνός τέτοιου ἐξοπλισμοῦ ἔχει ἀναγνωριστεῖ ἀπ' ὅλους. Μένει νά φέρουμε σέ πέρας καί νά συντονίσουμε τό ἔργο πού ἄρχισε κιόλας καί διεξάγεται παντοῦ. Τό πρόγραμμα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης πρέπει νά προβλέπει, σέ συνέχεια, τήν ἄμεση παραχώρηση πραγματικῆς καί πλήρους ἐλευθερίας στίς ἐθνότητες πού καταπιέζει τό τσαρικό τέρας. Ἡ ἐλεύθερη Ρωσία γεννήθηκε. Τό προλεταριάτο στέκει στό πόστο του. Δέ θά ἐπιτρέψει νά στραγγαλιστεῖ ἄλλη μιά φορά ἡ ἡρωική Πολωνία. Θά ριχτεῖ καί τό ἴδιο στή μάχη καί θά ξεσηκωθεῖ γιά τήν ἐλευθερία τόσο τῆς Ρωσίας ὅσο καί τῆς Πολωνίας, ὄχι πιά μόνο μέ τήν εἰρηνική ἀπεργία, ἀλλά μέ τό ὅπλο στό χέρι. Τό πρόγραμμα αὐτό πρέπει νά προβλέπει τήν κατοχύρωση τῆς 8ωρης ἐργάσιμης ἡμέρας, πού οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες ἄρχισαν κιόλας νά τήν «ἐπιβάλλουν», καί ἄλλων ἐπειγόντων μέτρων γιά τή χαλιναγώγηση τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἐκμετάλλευσης. Τέλος, στό πρόγραμμα αὐτό πρέπει νά συμπεριληφθεῖ ὁπωσδήποτε τό πέ-

ρασμα ὅλης τῆς γῆς στούς ἀγρότες, ἡ ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν μέτρων τῆς ἀγροτιᾶς πού ἀφοροῦν τό πάρσιμο ὅλης τῆς γῆς (φυσικά, χωρίς ὑποστήριξη τῆς αὐταπάτης γιά «ἐξισωτική» γαιοχρησία ἀπό μικρούς παραγωγούς) καί ἡ ἵδρυση παντοῦ ἐπαναστατικῶν ἀγροτικῶν ἐπιτροπῶν, πού ἀπό τώρα κιόλας ἄρχισαν νά συγκροτοῦνται αὐθόρμητα.

Ποιός ἄλλος, ἐκτός ἀπό τούς μαυροεκατονταρχίτες καί τή μαυροεκατονταρχίτικη κυβέρνηση, δέν ἀναγνωρίζει σήμερα πώς τό πρόγραμμα αὐτό εἶναι ἐπεῖγον καί πρακτικά ἐπιτακτικό; Ἀφοῦ ἀκόμα καί οἱ ἀστοί φιλελεύθεροι εἶναι στά λόγια ἕτοιμοι νά τό ἀναγνωρίσουν! Ἐμεῖς ὅμως χρειάζεται νά τό ἐφαρμόσουμε στήν πράξη, χρησιμοποιώντας γι' αὐτό τίς δυνάμεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ, χρειάζεται νά ἑνώσουμε γι' αὐτό ὅσο μπορεῖ πιό γρήγορα αὐτές τίς δυνάμεις, χρησιμοποιώντας σά μέσο τήν ἀνακήρυξη ἀπό τό προλεταριάτο μιᾶς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Φυσικά, πραγματικό στήριγμα αὐτῆς τῆς κυβέρνησης μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση. Ἄλλωστε, ἡ προβλεπόμενη κυβέρνηση δέ θά εἶναι τίποτε ἄλλο παρά *ὄργανο* αὐτῆς τῆς ἐξέγερσης, πού ἀναπτύσσεται καί ὡριμάζει κιόλας. Δέν ἦταν δυνατό νά προβοῦμε πρακτικά στό σχηματισμό ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης ὅσο ἡ ἐξέγερση δέν εἶχε πάρει διαστάσεις φανερές, μποροῦμε νά ποῦμε χειροπιαστές γιά ὅλους. Καί τώρα εἶναι κυριολεκτικά ἀπαραίτητο νά συντονίσουμε πολιτικά αὐτή τήν ἐξέγερση, νά τήν ὀργανώσουμε, νά τῆς δόσουμε ἕνα ξεκάθαρο πρόγραμμα, νά μετατρέψουμε ὅλα τά τμήματα τοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ, πού εἶναι κιόλας πολυάριθμα καί αὐξάνουν γοργά, σέ στήριγμα καί ὅπλο αὐτῆς τῆς καινούργιας, τῆς πραγματικά ἐλεύθερης καί πραγματικά λαϊκῆς κυβέρνησης. Ἡ πάλη εἶναι ἀναπότρεπτη, ἡ ἐξέγερση ἀναπόφευκτη, ἡ ἀποφασιστική σύγκρουση εἶναι κιόλας πολύ κοντά. Εἶναι καιρός νά καλέσουμε ἀνοιχτά γιά τήν ἀναμέτρηση, νά ἀντιπαραθέσουμε στόν τσαρισμό πού ἀποσυντίθεται τήν ὀργανωμένη ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου, ν' ἀπευθυνθοῦμε σ' ὅλο τό λαό μέ διακήρυξη ἀπομέρους τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης πού θά ἐγκαθιδρύσουν οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες.

Τώρα πιά βλέπουμε καθαρά πώς στούς κόλπους τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ θά βρεθοῦν ἄνθρωποι ἱκανοί νά πραγματοποιήσουν αὐτό τό μεγάλο ἔργο, ἄνθρωποι δλόψυχα ἀφοσιωμένοι στήν ἐπανάσταση καί, τό κυριότερο, ἄνθρωποι μέ ἀπεριόριστη δραστηριότητα, μέ δραστηριότητα πού κοχλάζει. Τώρα πιά βλέπουμε καθαρά πώς ὑπάρχουν τά στοιχεῖα ἑνός ἐπαναστατικοῦ

στρατοῦ πού θά ὑποστηρίξει αὐτό τό ἔργο, πώς ὅλα τά τίμια, ὅλα τά ζωντανά, ὅλα τά συνειδητά στοιχεῖα ἀπ' ὅλες τίς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ θά ἐγκαταλείψουν δριστικά τόν τσαρισμό, ὅταν ἡ καινούργια κυβέρνηση κηρύξει ἀποφασιστικό πόλεμο στή δουλοπαροικιακή, ἀστυνομική Ρωσία πού πεθαίνει.

Πολίτες! — Θά πρέπει νά λέει αὐτή ἡ κήρυξη πολέμου, ἡ διακήρυξη αὐτή τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης — πολίτες, διαλέξτε! 'Από κεῖ βρίσκεται ὅλη ἡ παλιά Ρωσία, ὅλες οἱ σκοτεινές δυνάμεις τῆς ἐκμετάλλευσης, τῆς καταπίεσης, τοῦ ἐξευτελισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 'Από δῶ βρίσκεται ἡ ἕνωση ἐλεύθερων πολιτῶν, ἰσότιμων σ' ὅλες τίς κρατικές ὑποθέσεις. 'Από κεῖ ἡ ἕνωση τῶν ἐκμεταλλευτῶν, τῶν πλουσίων, τῶν ἀστυνομικῶν. 'Από δῶ ἡ ἕνωση ὅλων τῶν ἐργαζομένων, ὅλων τῶν ζωντανῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ, ὅλης τῆς τίμιας διανόησης. 'Από κεῖ οἱ μαῦρες ἑκατονταρχίες, ἀπό δῶ οἱ ὀργανωμένοι ἐργάτες πού παλαίβουν γιά ἐλευθερία, γιά μόρφωση, γιά σοσιαλισμό.

Πολίτες, διαλέξτε! Νά τό πρόγραμμά μας, πού ἀπό καιρό τό προβάλλει ὅλος ὁ λαός. Νά οἱ σκοποί μας, πού ἐνονόματί τους κηρύσσουμε τόν πόλεμο στήν κυβέρνηση τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. 'Εμεῖς δέν ἐπιβάλλουμε στό λαό καμιά ἐπινοημένη ἀπό μᾶς καινοτομία, ἐμεῖς ἀναλαμβάνουμε ἁπλῶς τήν πρωτοβουλία νά ἐφαρμόσουμε στήν πράξη ἐκεῖνο, χωρίς τό ὁποῖο, κατά γενική καί ὁμόθυμη ἀναγνώριση, δέν μπορεῖ πιά κανείς νά ζήσει στή Ρωσία. 'Εμεῖς δέν ἀπομονωνόμαστε ἀπό τόν ἐπαναστατικό λαό, ἀλλά ὑποβάλλουμε στήν κρίση του κάθε μας ἐνέργεια, κάθε μας ἀπόφαση, ἐμεῖς στηριζόμαστε ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά στήν ἐλεύθερη πρωτοβουλία πού ξεκινάει ἀπό τίς ἴδιες τίς ἐργαζόμενες μάζες. 'Εμεῖς ἑνώνουμε ὅλα τά κάθε λογῆς ἐπαναστατικά κόμματα καί καλοῦμε στίς γραμμές μας βουλευτές ἀπό κάθε ὁμάδα πληθυσμοῦ πού εἶναι πρόθυμη νά παλαίψει γιά τήν ἐλευθερία, γιά τό πρόγραμμά μας πού ἐξασφαλίζει τά στοιχειώδη δικαιώματα καί τίς στοιχειώδεις ἀνάγκες τοῦ λαοῦ. 'Απλώνουμε τό χέρι μας ἰδιαίτερα στούς συντρόφους ἐργάτες πού φοροῦν τή στολή τοῦ φαντάρου καί στ' ἀδέρφια μας τούς ἀγρότες γιά μιά κοινή πάλη ὥς τό τέρμα ἐνάντια στό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί τῶν γραφειοκρατῶν, πάλη γιά γῆ καί γιά ἐλευθερία.

Πολίτες! ἑτοιμαστεῖτε γιά ἀποφασιστικό ἀγώνα. Δέ θά ἐπιτρέψουμε στή μαυροεκατονταρχίτικη κυβέρνηση νά ἐξευτελίζει τή Ρωσία. Δέ θ' ἀφήσουμε νά μᾶς ξεγελάσουν μέ τήν ἀντικατάσταση μερικῶν κρατικῶν λειτουργῶν, μέ τήν παραίτηση μερικῶν ἀστυνομικῶν, ὅσο ὅλη ἡ μάζα τῆς μαυροεκατονταρχίτι-

κης ἀστυνομίας διατηρεῖ τήν ἐξουσία γιά νά διαπράττει φόνους, ληστεῖες καί ἀτιμίες σέ βάρος τοῦ λαοῦ. Ἂς ταπεινώνονται οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί ὥς τό σημεῖο νά ἐκλιπαροῦν αὐτήν τή μαυροεκατονταρχίτικη κυβέρνηση. Οἱ μαυροεκατονταρχίτες γελοῦν ὅταν τούς ἀπειλοῦν μέ τό ἴδιο πάντα τσαρικό δικαστήριο τῶν ἴδιων πάντα τσαρικῶν ὑπαλλήλων. Ἐμεῖς θά δόσουμε διαταγή στά τμήματα τοῦ στρατοῦ μας νά πιάνουν τούς ἥρωες τῶν μαύρων ἑκατονταρχιῶν πού μεθᾶνε τόν ἀμόρφωτο λαό καί τόν ἐξαγοράζουν καί θά παραπέμπουμε ὅλα αὐτά τά τέρατα, σάν τόν διοικητή τῆς ἀστυνομίας τῆς Κρονστάνδης, σέ ἀνοιχτό, παλλαϊκό, ἐπαναστατικό δικαστήριο.

Πολίτες! τήν τσαρική κυβέρνηση τήν ἐγκατέλειψαν ὅλοι, ἐκτός ἀπό τίς μαῦρες ἑκατονταρχίες. Ἑνωθεῖτε λοιπόν γύρω ἀπό τήν ἐπαναστατική κυβέρνηση, σταματεῖστε τήν πληρωμή κάθε δοσίματος καί φόρου, στρέψτε ὅλες σας τίς προσπάθειες στήν ὀργάνωση καί στόν ἐξοπλισμό μιᾶς ἐλεύθερης λαϊκῆς ἐθνοφρουρᾶς. Ἡ πραγματική ἐλευθερία θά ἐξασφαλιστεῖ γιά τή Ρωσία μόνο στό βαθμό πού ὁ ἐπαναστατικός λαός θά ἀποδειχθεῖ νικητής στήν πάλη ἐνάντια στίς δυνάμεις τῆς μαυροεκατονταρχίτικης κυβέρνησης. Στόν ἐμφύλιο πόλεμο δέν ὑπάρχουν καί οὔτε μποροῦν νά ὑπάρχουν οὐδέτεροι. Τό κόμμα τῶν λευκῶν δέν εἶναι παρά μιά ἄνανδρη ὑποκρισία. Ὅποιος ἀποφεύγει τόν ἀγώνα, αὐτός ὑποστηρίζει τό διαφέντεμα τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Ὅποιος δέν εἶναι ὑπέρ τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἐνάντια στήν ἐπανάσταση. Ὅποιος δέν εἶναι ἐπαναστάτης, εἶναι μαυροεκατονταρχίτης.

Ἐμεῖς ἀναλαμβάνουμε τή συνένωση καί τήν προετοιμασία τῶν δυνάμεων τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης. Ἂς μή μείνει στή Ρωσία, ὥς τήν ἐπέτειο τῆς μεγάλης μέρας τῆς 9 τοῦ Γενάρη, οὔτε ἴχνος ἀπό τούς θεσμούς τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας. Εἴθε ἡ ἀνοιξιάτικη γιορτή τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου νά βρεῖ μιάν ἐλεύθερη κιόλας Ρωσία, μέ μιά παλλαϊκή Συντακτική συνέλευση πού θά ἔχει συγκληθεῖ ἐλεύθερα!

Νά πῶς φαντάζομαι ἐγώ τήν ἐξέλιξη τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν σέ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Νά ποιά καθήκοντα θάβαζα ἐγώ κατά πρῶτο λόγο σ' ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας, σ' ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες, καί στό ἴδιο τό Σοβιέτ, καί στό ἐργατικό συνέδριο πού πρόκειται νά συνέλθει στή Μόσχα, καί στό συνέδριο τῆς Ἀγροτικῆς Ἕνωσης[46].

Ν. Λένιν



Ἡ πρώτη σελίδα τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 25 τῆς 16 (3) τοῦ Νοέμβρη 1905, μέ τό κύριο ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Πλησιάζει ἡ λύση»

Σμίκρυνση

ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ Η ΛΥΣΗ

Οἱ δυνάμεις βρίσκονται σέ ἰσορροπία — γράφαμε πρίν ἀπό δυό βδομάδες * μέ τίς πρῶτες εἰδήσεις γιά τήν πανρωσική πολιτική ἀπεργία, ὅταν ἄρχισε νά γίνεται φανερό πώς ἡ κυβέρνηση δέν ἦταν ἀποφασισμένη νά χρησιμοποιήσει ἀπό τήν πρώτη στιγμή τά στρατιωτικά μέσα πού διαθέτει.

Οἱ δυνάμεις βρίσκονται σέ ἰσορροπία — ξαναείπαμε πρίν ἀπό μιά βδομάδα **, ὅταν τό διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη ἦταν ἡ «τελευταία λέξη» τῶν πολιτικῶν νέων, δείχνοντας σ' ὅλο τό λαό καί σ' ὅλο τόν κόσμο τήν ἀναποφασιστικότητα τοῦ τσαρισμοῦ καί τήν ὑποχώρησή του.

Ἡ ἰσορροπία ὅμως τῶν δυνάμεων δέν ἀποκλείει καθόλου τήν πάλη, ἀλλ' ἀντίθετα τῆς προσδίδει ἰδιαίτερη ὀξύτητα. Ἡ ὑποχώρηση τῆς κυβέρνησης, ὅπως εἴπαμε κιόλας, ἀποτελεῖ ἁπλῶς ἐκλογή ἀπομέρους της μιᾶς καινούργιας, πιό κατάλληλης ἀπό τήν ἄποψή της, θέσης γιά τή σύγκρουση. Ἡ διακήρυξη τῶν «ἐλευθεριῶν», οἱ ὁποῖες φιγουράρουν στό χαρτί πού λέγεται διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη, εἶναι ἁπλῶς μιά προσπάθεια νά προετοιμαστοῦν οἱ ἠθικοί ὅροι γιά τήν πάλη ἐνάντια στήν ἐπανάσταση, ἐνῶ ταυτόχρονα ὁ Τρέποφ, ἐπικεφαλῆς τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν ὅλης τῆς Ρωσίας, προετοιμάζει τούς ὑλικούς ὅρους γι' αὐτή τήν πάλη.

Ἡ λύση πλησιάζει. Ἡ καινούργια πολιτική κατάσταση διαγράφεται μέ καταπληκτική ταχύτητα, πού προσιδιάζει μόνο σέ ἐποχές ἐπαναστατικές. Ἡ κυβέρνηση ἄρχισε νά ὑποχωρεῖ στά λόγια καί τήν ἴδια ὥρα ἄρχισε νά ἑτοιμάζει τήν ἐπίθεση στήν πράξη. Ὕστερα ἀπό τίς ὑποσχέσεις γιά σύνταγμα ἀκολούθησαν οἱ πιό ἄγριες καί ἀπαίσιες βιαιοπραγίες, λές κι ὅλα αὐτά ἔγιναν

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 3 - 4. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. στόν ἴδιο τόμο, σελ. 28. *Ἡ Σύντ.*

ἐπίτηδες γιά νά δεῖ ἀκόμα πιό παραστατικά ὁ λαός ἀτόφιο τό πραγματικό νόημα τῆς πραγματικῆς ἐξουσίας τῆς ἀπολυταρχίας. Ἡ ἀντίφαση ἀνάμεσα στίς ὑποσχέσεις, στά λόγια, στά χαρτιά ἀπό τή μιά μεριά καί στήν πραγματικότητα ἀπό τήν ἄλλη ἔγινε ἀσύγκριτα πιό αἰσθητή. Τά γεγονότα ἄρχισαν νά ἐπιβεβαιώνουν μέ μεγαλειώδη τρόπο τήν ἀλήθεια πού ἀπό καιρό ἐπαναλαμβάνουμε στούς ἀναγνῶστες καί θά τήν ἐπαναλαμβάνουμε πάντα κι ἀπό δῶ καί μπρός: ὅσο δέ θά ἔχει ἀνατραπεῖ ἡ πραγματική ἐξουσία τοῦ τσαρισμοῦ, τόσο ὅλες οἱ ὑποχωρήσεις του, ἴσαμε ἀκόμα καί τή «συντακτική» συνέλευση, δέ θά εἶναι παρά ὀπτασία, ἀντικατοπτρισμός, στάχτη στά μάτια τοῦ κόσμου.

Οἱ ἐπαναστάτες ἐργάτες τῆς Πετρούπολης τό ἐκφράσανε αὐτό μέ ἐξαιρετική σαφήνεια σ' ἕνα ἀπό τά καθημερινά δελτία[47], πού δέν ἔφτασαν ἀκόμα ὥς ἐμᾶς, γιά τά ὁποῖα ὅμως ὅλο καί πιό συχνά ἄρχισαν νά γράφουν οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, κατάπληκτες καί τρομοκρατημένες ἀπό τή δύναμη τοῦ προλεταριάτου. «Μᾶς παραχωρήθηκε ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, ἔγραφε ἡ ἀπεργιακή ἐπιτροπή (μεταφράζουμε ἀπό τά ἐγγλέζικα ξανά στά ρωσικά, καί γι' αὐτό φυσικά εἶναι ἀναπόφευκτες ὁρισμένες ἀσάφειες), οἱ συγκεντρώσεις μας ὅμως εἶναι περικυκλωμένες ἀπό στρατό. Μᾶς παραχωρήθηκε ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, ἡ λογοκρισία ὅμως ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει. Δόθηκε ὑπόσχεση γιά ἐλευθερία τῆς ἐπιστήμης, τό πανεπιστήμιο ὅμως ἔχει καταληφθεῖ ἀπό στρατιῶτες. Παραχωρήθηκε τό ἀπαραβίαστο τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, οἱ φυλακές ὅμως εἶναι κατάμεστες ἀπό κρατουμένους. Παραχωρήθηκε ὁ Βίττε, ἐξακολουθεῖ ὅμως νά ὑπάρχει ὁ Τρέποφ. Παραχωρήθηκε σύνταγμα, ἐξακολουθεῖ ὅμως νά ὑπάρχει ἡ ἀπολυταρχία. Μᾶς δόθηκαν τά πάντα, ἐμεῖς ὅμως δέν ἔχουμε τίποτε».

Τό «διάγγελμα» τό ἔχει σταματήσει ὁ Τρέποφ. Τό σύνταγμα ἀναστέλλεται ἀπό τόν Τρέποφ. Οἱ ἐλευθερίες ἑρμηνεύονται μέ τό ἀληθινό τους νόημα καί πάλι ἀπό τόν Τρέποφ. Ἡ ἀμνηστία διαστρεβλώνεται ἀπό τόν Τρέποφ.

Μά τί εἶναι ἐπιτέλους αὐτός ὁ Τρέποφ; Μήπως εἶναι καμιά ἀσυνήθιστη προσωπικότητα, πού ὁ παραμερισμός της θά εἶχε ἰδιαίτερη σημασία; Κάθε ἄλλο. Εἶναι ἕνας ἀστυνομικός σάν ὅλους τούς ἄλλους, πού ἐκτελεῖ καθημερινά τίς πιό τρέχουσες δουλειές τῆς ἀπολυταρχίας, ἔχοντας κάτω ἀπό τίς διαταγές του τό στρατό καί τήν ἀστυνομία.

Γιατί λοιπόν αὐτός ὁ κοινότατος ἀστυνομικός καί ἡ «ἐργασία» του, πού εἶναι ἀπό τίς πιό συνηθισμένες, ἀπέκτησαν ξα-

φνικά τόσο άπεριόριστα μεγάλη σημασία; Ἐπειδή ή ἐπανάσταση ἔκανε ἕνα ἐξαιρετικά μεγάλο βῆμα πρός τά μπρός, ἔφερε κοντά τήν ἀληθινή λύση. Ὁ λαός, καθοδηγούμενος ἀπό τό προλεταριάτο, ἀνδρώνεται πολιτικά ὄχι μέρα μέ τή μέρα ἀλλά ὥρα μέ τήν ὥρα, ἤ, ἄν θέλετε, ὄχι χρόνο μέ τό χρόνο ἀλλά βδομάδα μέ τή βδομάδα. Καί ἄν ἀπέναντι στό λαό, πού ἀπό πολιτική ἄποψη ἀκόμα κοιμόταν, ὁ Τρέποφ ἦταν ἕνας συνηθισμένος τύπος ἀστυνομικοῦ, ἀπέναντι στό λαό πού ἔχει συναίσθηση πιά ὅτι ἀποτελεῖ πολιτική δύναμη ὁ Τρέποφ κατάντησε ἀνυπόφορος, γιατί ἐνσαρκώνει ὅλη τήν ἀγριότητα, τήν ἐγκληματικότητα καί τόν παραλογισμό τοῦ τσαρισμοῦ.

Ἡ ἐπανάσταση διδάσκει. Δίνει σ' ὅλες τίς τάξεις τοῦ λαοῦ καί σ' ὅλους τούς λαούς τῆς Ρωσίας θαυμάσια ἔμπρακτα μαθήματα πάνω στό θέμα: *ἡ οὐσία τοῦ συντάγματος*. Ἡ ἐπανάσταση μᾶς διδάσκει μέ τό νά θέτει τά ἄμεσα πολιτικά καθήκοντα πού πρέπει νά ἐκπληρωθοῦν, καί τά θέτει στήν πιό δλοφάνερα παραστατική, χειροπιαστή μορφή τους, ἀναγκάζοντας τίς μάζες τοῦ λαοῦ νά νιώσουν βαθιά αὐτά τά καθήκοντα, κάνοντας ἀδύνατη τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τοῦ λαοῦ χωρίς τήν ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων, ξεσκεπάζοντας στήν πράξη σάν ἀκατάλληλες τίς κάθε λογῆς συγκαλύψεις, προφάσεις, ὑποσχέσεις, ὁμολογίες. «Μᾶς δόθηκαν τά πάντα, ὅμως δέν ἔχουμε τίποτα». Γιατί μᾶς «δόθηκαν» μόνον ὑποσχέσεις, γιατί δέν ἔχουμε πραγματική ἐξουσία. Φτάσαμε πολύ κοντά στήν ἐλευθερία, ἀναγκάσαμε τούς πάντες, ἀκόμα καί τόν τσάρο, νά ἀναγνωρίσουν τήν ἀνάγκη τῆς ἐλευθερίας. Ἐκεῖνο ὅμως πού μᾶς χρειάζεται δέν εἶναι ἡ ἀναγνώριση τῆς ἐλευθερίας, ἀλλά ἡ πραγματική ἐλευθερία. Ἐκεῖνο πού μᾶς χρειάζεται δέν εἶναι χαρτιά πού νά ὑπόσχονται νομοθετικά δικαιώματα στούς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ. Ἐκεῖνο πού μᾶς χρειάζεται εἶναι ἡ πραγματική κυριαρχία τοῦ λαοῦ. Ὅσο περισσότερο πλησιάσαμε σ' αὐτήν, τόσο πιό ἀνυπόφορη μᾶς ἔγινε ἡ ἔλλειψή της. Ὅσο πιό δελεαστικά εἶναι τά διαγγέλματα τοῦ τσάρου, τόσο πιό ἀνυπόφορη γίνεται ἡ τσαρική ἐξουσία.

Ὁ ἀγώνας πλησιάζει στή λύση του, στή λύση τοῦ προβλήματος: ἄν θά παραμείνει ἤ ὄχι ἡ πραγματική ἐξουσία στά χέρια τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Ὅσον ἀφορᾶ τήν ἀναγνώριση τῆς ἐπανάστασης, τώρα πιά τήν ἀναγνώρισαν ὅλοι. Τήν ἀναγνώρισαν ἐδῶ καί κάμποσον καιρό ὁ κ. Στροῦβε καί οἱ ὀσβομποζντέντσι, τήν ἀναγνώρισε τώρα ὁ κ. Βίττε, τήν ἀναγνώρισε ὁ Νικόλαος Ρομάνοφ. Σᾶς ὑπόσχομαι ὅ,τι θέλετε, λέει ὁ τσάρος, ἀφῆστε μου μόνο τήν ἐξουσία, ἐπιτρέψτε μου νά ἐκτελέσω μόνος

μου τίς ὑποσχέσεις μου. Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ διαγγέλματος τοῦ τσάρου, καί εἶναι εὐνόητο πώς ἕνα τέτοιο διάγγελμα δέν μποροῦσε παρά νά σπρώξει σέ ἀποφασιστική πάλη. Ὅλα τά χαρίζω, ἐκτός ἀπό τήν ἐξουσία, δηλώνει ὁ τσαρισμός. Ὅλα εἶναι ἕνα φάντασμα, ἐκτός ἀπό τήν ἐξουσία, ἀπαντᾶ ὁ ἐπαναστατημένος λαός.

Ἡ πραγματική σημασία τοῦ φαινομενικοῦ παραλογισμοῦ ὅπου ἔφτασαν τά πράγματα στή Ρωσία βρίσκεται στήν ἐπιδίωξη τοῦ τσαρισμοῦ νά ἐξαπατήσει, νά παρακάμψει τήν ἐπανάσταση, προβαίνοντας σέ συναλλαγή μέ τήν ἀστική τάξη. Ὁ τσάρος ὑπόσχεται στήν ἀστική τάξη ὅλο καί περισσότερα, δοκιμάζοντας μ' αὐτό τόν τρόπο μήπως ἀρχίσει ἐπιτέλους ἡ μαζική στροφή τῶν εὐπόρων τάξεων μέ τό μέρος τῆς «ἔννομης τάξης». Ὅσο ὅμως αὐτή ἡ «ἔννομη τάξη» ἐνσαρκώνεται στήν ἀναισχυντία τοῦ Τρέποφ καί τῶν μαύρων ἑκατονταρχιῶν του, ἡ ἔκκληση τοῦ τσάρου κινδυνεύει νά μείνει φωνή βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Γιά τόν τσάρο εἶναι ἐξίσου ἀναγκαῖοι καί ὁ Βίττε καί ὁ Τρέποφ: ὁ Βίττε γιά νά ἐξαπατᾶ τούς μέν· ὁ Τρέποφ γιά νά συγκρατεῖ τούς δέ· ὁ Βίττε γιά τίς ὑποσχέσεις, ὁ Τρέποφ γιά τά ἔργα· ὁ Βίττε γιά τήν ἀστική τάξη, ὁ Τρέποφ ἐνάντια στό προλεταριάτο. Καί μπροστά μας ξεδιπλώνεται πάλι, σέ ἀσύγκριτα ὅμως πιό ὑψηλή βαθμίδα ἐξέλιξης, ἡ ἴδια εἰκόνα πού εἴδαμε στήν ἀρχή τῶν ἀπεργιῶν τῆς Μόσχας: οἱ φιλελεύθεροι διεξάγουν διαπραγματεύσεις, οἱ ἐργάτες διεξάγουν πάλη.

Ὁ Τρέποφ κατάλαβε περίφημα τό ρόλο του καί τήν πραγματική ἀξία του. Μόνο πού ἴσως ἔδειξε κάποια ὑπερβολική βιασύνη — σύμφωνα μέ τά διπλωματικά κριτήρια τοῦ Βίττε —, φοβόταν ὅμως μήν ἀργήσει, βλέποντας πόσο γρήγορα προχωρεῖ ἡ ἐπανάσταση. Ὁ Τρέποφ μάλιστα ἦταν ὑποχρεωμένος νά βιάζεται, γιατί ἔνιωθε ὅτι οἱ δυνάμεις πού βρίσκονται κάτω ἀπό τίς διαταγές του λιγοστεύουν.

Ταυτόχρονα μέ τό συνταγματικό διάγγελμα τῆς ἀπολυταρχίας ἄρχισαν οἱ ἀπολυταρχικές προειδοποιήσεις ἐνάντια στό σύνταγμα. Οἱ μαῦρες ἑκατονταρχίες δροῦσαν μέ τρόπο πού γιά πρώτη φορά γνώριζε ἡ Ρωσία. Οἱ εἰδήσεις γιά σφαγές, πογκρόμ, πρωτάκουστες θηριωδίες ἔρχονται βροχή ἀπ' ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας. Κυριαρχεῖ ἡ λευκή τρομοκρατία. Παντοῦ ὅπου μπορεῖ ἡ ἀστυνομία ξεσηκώνει καί ὀργανώνει τά κατακάθια τῆς κεφαλαιοκρατικῆς κοινωνίας γιά ληστεῖες καί βιαιοπραγίες, μεθώντας τά ἀποβράσματα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων, ὀργανώνοντας πογκρόμ κατά τῶν ἑβραίων, παροτρύνοντας νά τσακί-

ζουν τούς «φοιτητές» καί τούς στασιαστές, βοηθώντας «νά δίνεται ένα μάθημα» στούς ζέμτσι. Ἡ ἀντεπανάσταση δουλεύει στά γεμάτα. Ὁ Τρέποφ «δικαιώνει τόν ἑαυτό του». Μυδραλιοβολοῦν (Ὀδησσός), βγάζουν μάτια (Κίεβο), πετᾶνε ἀνθρώπους στό δδόστρωμα ἀπό τό πέμπτο πάτωμα, παίρνουν μέ ἔφοδο κι ἀφήνουν νά λεηλατοῦνται καί νά ληστεύονται δλόκληρα σπίτια, βάζουν φωτιά καί δέν ἐπιτρέπουν νά τή σβήσουν, τουφεκίζουν ὅσους τολμοῦν νά ἀντισταθοῦν στίς μαῦρες ἑκατονταρχίες. Ἀπό τήν Πολωνία ὥς τή Σιβηρία, ἀπό τίς ἀκτές τοῦ Φιννικοῦ κόλπου ὥς τή Μαύρη Θάλασσα, παντοῦ γίνονται τά ἴδια.

Δίπλα ὅμως σ' αὐτό τό ὄργιο τῆς μαύρης ἑκατονταρχίας, σ' αὐτό τό ὄργιο τῆς ἀπολυταρχικῆς ἐξουσίας, σ' αὐτούς τούς τελευταίους σπασμούς τοῦ τέρατος πού λέγεται τσαρισμός, διαφαίνεται καθαρά ἡ καινούργια ἔφοδος τοῦ προλεταριάτου πού, ὅπως πάντα, μόνο φαινομενικά ἡσυχάζει ὕστερα ἀπό κάθε ἄνοδο τοῦ κινήματος, ἐνῶ στήν πράξη συγκεντρώνει δυνάμεις καί ἑτοιμάζεται νά δόσει τό ἀποφασιστικό χτύπημα. Γιά τούς λόγους πού ἀναφέραμε πιό πάνω τά ἔκτροπα τῆς ἀστυνομίας ἀπέκτησαν σήμερα στή Ρωσία ἐντελῶς διαφορετικό χαρακτήρα ἀπό ἐκεῖνον πού εἶχαν πρῶτα. Παράλληλα μέ τά ἐκδικητικά ξεσπάσματα τῶν κοζάκων καί τά ξεσπάσματα «ἀντεκδίκησης» τοῦ Τρέποφ ὅλο καί προχωρεῖ ἡ ἀποσύνθεση τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας. Αὐτό φαίνεται καί στήν ἐπαρχία, καί στή Φιλλανδία, καί στήν Πετρούπολη· αὐτό ἐκδηλώνεται καί σέ μέρη ὅπου ὁ λαός εἶναι πιό καθυστερημένος καί ἡ πολιτική ἀνάπτυξη πιό ἀδύνατη, καί στίς ἀκρινές περιοχές μέ ἀλλοεθνῆ πληθυσμό, καί στήν πρωτεύουσα ὅπου πρόκειται νά παιχθεῖ τό μεγαλειωδέστερο δράμα τῆς ἐπανάστασης.

Πραγματικά, συγκρίνετε αὐτά τά δυό τηλεγραφήματα, παρμένα ἀπό μιά βιενέζικη ἀστικοφιλελεύθερη ἐφημερίδα[48] πού ἔχουμε μπροστά μας: «*Τβέρ*. Ὁ ὄχλος παρουσία τοῦ διοικητῆ Σλεπτσόφ ἐπιτέθηκε κατά τῶν γραφείων τῶν ζέμστβο. Τό κτίριο πολιορκήθηκε ἀπό τόν ὄχλο καί κατόπι πυρπολήθηκε. Οἱ πυροσβέστες ἀρνήθηκαν νά σβήσουν τή φωτιά. Ὁ στρατός ἔστεκε δίπλα, χωρίς νά ἐπιχειρεῖ τίποτε ἐνάντια στούς καταστροφεῖς» (δέν ἐγγυόμαστε, βέβαια, πώς εἶναι πέρα γιά πέρα ἀξιόπιστη ἰδιαίτερα αὐτή ἡ εἴδηση, ὅτι ὅμως τέτοια κι ἑκατό φορές χειρότερα γίνονται παντοῦ, εἶναι γεγονός ἀπόλυτα ἀδιαμφισβήτητο). «*Καζάν*. Ὁ λαός ἀφόπλισε τήν ἀστυνομία. Τά ὅπλα πού ἀφαιρέθηκαν ἀπ' αὐτή μοιράστηκαν στόν πληθυσμό. Ὀργανώθηκε λαϊκή πολιτοφυλακή. Κυριαρχεῖ ἀπόλυτη τάξη».

Ἀλήθεια, πόσο διδακτικό εἶναι νά ἀντιπαραβάλει κανείς τίς δυό αὐτές εἰκόνες! Ἐκδίκηση, ἔκτροπα, πογκρόμ. Ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας καί ὀργάνωση τῆς νικηφόρας ἐξέγερσης.

Ἡ Φιλλανδία μᾶς παρουσιάζει τά ἴδια φαινόμενα σέ ἀσύγκριτα μεγαλύτερη κλίμακα. Ὁ ἁρμοστής τοῦ τσάρου διώχτηκε. Οἱ λακέδες γερουσιαστές σαρώθηκαν ἀπό τό λαό. Οἱ ρῶσοι χωροφύλακες πετιοῦνται ἔξω. Κάνουν ἀπόπειρα νά ἐκδικηθοῦν (τηλεγράφημα ἀπό τήν Γκαπαράντα τῆς 4 τοῦ Νοέμβρη μέ τό ν. ἡ.), χαλώντας τίς σιδηροδρομικές συγκοινωνίες. Γιά τή σύλληψη τῶν χωροφυλάκων πού ἀσχημονοῦν στέλνονται τμήματα τῆς ἔνοπλης λαϊκῆς πολιτοφυλακῆς. Στή συγκέντρωση τῶν πολιτῶν στό Τορνέο ἀποφασίστηκε νά ὀργανωθεῖ ἡ εἰσαγωγή ὁπλισμοῦ ἀπό τό ἐξωτερικό καί ἐλεύθερου ἔντυπου ὑλικοῦ. Χιλιάδες καί δεκάδες χιλιάδες κατατάσσονται στή φιλλανδική πολιτοφυλακή στίς πόλεις καί στά χωριά. Μεταδίδεται ἡ πληροφορία ὅτι ἡ ρωσική φρουρά ἑνός ἰσχυροῦ φρουρίου (τοῦ Σβεαμπόργκ) ἐκδήλωσε τή συμπάθειά της πρός τόν ἐξεγερμένο λαό καί παρέδοσε τό φρούριο στή λαϊκή πολιτοφυλακή. Ἡ Φιλλανδία πανηγυρίζει. Ὁ τσάρος προβαίνει σέ παραχωρήσεις, εἶναι πρόθυμος νά συγκαλέσει τό σέιμ, ἀκυρώνει τό ἄνομο διάγγελμα τῆς 15 τοῦ Φλεβάρη 1899[49], δέχεται τήν «παραίτηση» τῶν γερουσιαστῶν πού διώχτηκαν ἀπό τό λαό. Καί παράλληλα μ' αὐτό, ἡ ἐφημερίδα «Νόβογε Βρέμια» συνιστᾶ νά ἀποκλειστοῦν ὅλα τά λιμάνια τῆς Φιλλανδίας καί νά καταπνιγεῖ ἡ ἐξέγερση μέ τά ὅπλα. Σύμφωνα μέ τά τηλεγραφήματα τῶν ξένων ἐφημερίδων, στό Χέλσινγκφορς στρατωνίστηκε πολύς ρωσικός στρατός (ἄγνωστο κατά πόσο εἶναι κατάλληλος γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης). Ρωσικά πολεμικά σκάφη λέγεται πώς μπῆκαν στό ἐσωτερικό λιμάνι τοῦ Χέλσινγκφορς.

Πετρούπολη. Ὁ Τρέποφ ἐκδικιέται τόν ἐπαναστατημένο λαό ἐπειδή πανηγυρίζει (ἀπ' ἀφορμή τήν ἀπόσπαση παραχωρήσεων ἀπό τόν τσάρο). Οἱ κοζάκοι προβαίνουν σέ ἔκτροπα. Πληθαίνουν οἱ σφαγές. Ἡ ἀστυνομία ὀργανώνει ἀνοιχτά μαῦρες ἑκατονταρχίες. Οἱ ἐργάτες σκόπευαν νά ὀργανώσουν μιά τεράστια διαδήλωση τήν Κυριακή, 5 τοῦ Νοέμβρη (23 τοῦ Ὀχτώβρη). Ἤθελαν νά τιμήσουν παλλαϊκά τή μνήμη τῶν ἡρώων συντρόφων τους πού ἔπεσαν στόν ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία. Ἡ κυβέρνηση, ἀπό τήν πλευρά της, ἑτοίμαζε μιά τεράστια αἱματοχυσία. Γιά τήν Πετρούπολη. ἡ αἱματοχυσία αὐτή ἐπιφύλασσε κάτι παρόμοιο μ' αὐτό πού διαδραματίστηκε σέ μικρότερη ἔκταση στή Μόσχα (μακελιό στήν κηδεία τοῦ ἡγέτη τῶν ἐργατῶν Μπάουμαν).

Ὁ Τρέποφ ἤθελε νά ἐκμεταλλευτεῖ τή στιγμή, πρίν ἀκόμα σκορπίσει τά στρατεύματά του, στέλνοντας ἕνα μέρος τους στή Φιλλανδία — τή στιγμή πού οἱ ἐργάτες ἑτοιμάζονταν νά κάνουν διαδήλωση κι ὄχι νά πολεμήσουν.

Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης μάντεψαν τήν πρόθεση τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ διαδήλωση ἀναβλήθηκε. Ἡ ἐργατική ἐπιτροπή ἀποφάσισε νά ὀργανώσει τήν τελευταία μάχη ὄχι τή στιγμή πού εὐαρεστήθηκε νά διαλέξει ὁ Τρέποφ. Ἡ ἐργατική ἐπιτροπή ὑπολόγισε σωστά πώς μιά σειρά αἰτίες (ἀνάμεσα σ' αὐτές καί ἡ ἐξέγερση στή Φιλλανδία) κάνουν τήν ἀναβολή τῆς πάλης ἀσύμφορη γιά τόν Τρέποφ, συμφερτική γιά μᾶς. Καί γιά τήν ὥρα γίνεται ἐντατική προετοιμασία ἐξοπλισμοῦ. Ἡ προπαγάνδα στό στρατό σημειώνει θαυμάσιες ἐπιτυχίες. Ὑπάρχουν πληροφορίες πώς πιάστηκαν 150 ναῦτες τῶν ὑπ' ἀριθ. 14 καί 18 πληρωμάτων τοῦ στόλου, πώς τήν τελευταία μιάμιση βδομάδα ὑποβλήθηκαν 92 ἀναφορές ἐνάντια σέ ἀξιωματικούς γιά συμπάθεια πρός τούς ἐπαναστάτες. Προκηρύξεις πού καλοῦν τό στρατό νά περάσει μέ τό μέρος τοῦ λαοῦ μοιράζονται ἀκόμα καί στίς περιπόλους πού «φρουροῦν» τήν Πετρούπολη. Τήν ἐλευθερία τοῦ τύπου, πού τήν ὑποσχέθηκαν μέσα στά ὅρια πού ἐπέτρεψε ὁ Τρέποφ, τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τήν ἐπεκτείνει μέ τό στιβαρό του χέρι σέ ἀρκετά πιό πλατιά ὅρια. Τό Σάββατο τῆς 22 τοῦ Ὀχτώβρη (4 τοῦ Νοέμβρη) βγῆκαν, σύμφωνα μέ εἰδήσεις τῶν ξένων ἐφημερίδων, μόνον ἐκεῖνες οἱ ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης πού συμφώνησαν μέ τήν ἀπαίτηση τῶν ἐργατῶν νά ἀγνοήσουν τή λογοκρισία. Δυό γερμανικές ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης πού θέλησαν νά μείνουν «νομιμόφρονες» (δουλοπρεπεῖς) δέν μπόρεσαν νά ἐκδοθοῦν. Οἱ «νόμιμες» ἐφημερίδες — ἀπό τή στιγμή πού τά ὅρια τοῦ νόμιμου ἄρχισε νά τά καθορίζει τό συνδικάτο τῶν ἀπεργῶν τῆς Πετρούπολης καί ὄχι ὁ Τρέποφ — ἄρχισαν νά χρησιμοποιοῦν μιά γλῶσσα ἀσυνήθιστα τολμηρή. «Ἡ ἀπεργία σταμάτησε μόνο προσωρινά — τηλεγραφοῦν στίς 23 τοῦ Ὀχτώβρη (5 τοῦ Νοέμβρη) στή «Neue Freie Presse» —, δηλώνουν πώς ἡ ἀπεργία θά ξαναρχίσει ὅταν θά ἔρθει ἡ ὥρα νά δοθεῖ τό τελευταῖο χτύπημα στό παλιό καθεστώς. Οἱ παραχωρήσεις δέν προξενοῦν πιά καμιά ἀπολύτως ἐντύπωση στό προλεταριάτο. Ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη. Οἱ ἐπαναστατικές ἰδέες ἀγκαλιάζουν ὅλο καί πιό πλατιές μάζες. Ἡ ἐργατική τάξη νιώθει τόν ἑαυτό της κύριο τῆς κατάστασης. Ἐκεῖνοι πού φοβοῦνται τήν ἐπικείμενη καταστροφή ἀρχίζουν πιά νά φεύγουν ἀπό δῶ (ἀπό τήν Πετρούπολη)».

Ἡ λύση πλησιάζει. Ἡ νίκη τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης δέν εἶναι πιά μακριά. Τά συνθήματα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας γίνονται πράξη μέ ἀναπάντεχη ταχύτητα. Ἄς παραδέρνει ἀκόμα ὁ Τρέποφ ἀνάμεσα στήν ἐπαναστατημένη Φιλλανδία καί στήν ἐπαναστατημένη Πετρούπολη, ἀνάμεσα στίς ἐπαναστατημένες ἀκρινές περιοχές καί στήν ἐπαναστατημένη ἐπαρχία. Ἄς δοκιμάσει νά διαλέξει ἔστω καί μιά σίγουρη, ὁσοδήποτε μικρή τοποθεσία γιά ἐλεύθερες πολεμικές ἐπιχειρήσεις. Ἄς κυκλοφορεῖ πιό πλατιά τό διάγγελμα τοῦ τσάρου, ἄς κυκλοφορεῖ περισσότερο ἡ εἴδηση γιά τά γεγονότα στά ἐπαναστατικά κέντρα· αὐτό θά μᾶς φέρει καινούργιους ὀπαδούς, αὐτό θά προκαλέσει καινούργια ταλάντευση καί ἀποσύνθεση στίς γραμμές τῶν ὀπαδῶν τοῦ τσάρου πού ἀραιώνουν.

Ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία ἐκπλήρωσε θαυμάσια τό ἔργο της, προάγοντας τήν ἐξέγερση, προξενώντας τρομερά τραύματα στόν τσαρισμό, ματαιώνοντας τήν αἰσχρή κωμωδία τῆς αἰσχρῆς Κρατικῆς δούμας. Ἡ γενική δοκιμή τέλειωσε. Βρισκόμαστε, ὅπως δείχνουν τά πράγματα, στίς παραμονές τοῦ ἴδιου τοῦ δράματος. Ὁ Βίττε πνίγεται σέ χειμάρρους ἀπό λόγια. Ὁ Τρέποφ πνίγεται σέ ποτάμια ἀπό αἷμα. Στόν τσάρο ἀπέμειναν πιά πολύ λίγες ὑποσχέσεις πού θά μποροῦσε ἀκόμα νά δόσει. Στόν Τρέποφ ἀπέμεινε πολύ λίγος μαυροεκατονταρχίτικος στρατός τόν ὁποῖο θά μποροῦσε ἀκόμα νά ρίξει στήν τελευταία μάχη. Ἀντίθετα οἱ γραμμές τοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ ὅλο καί πυκνώνουν, οἱ δυνάμεις ἀτσαλώνονται στίς διάφορες συγκρούσεις, ἡ κόκκινη σημαία ὑψώνεται ὅλο καί πιό ψηλά πάνω ἀπό τή νέα Ρωσία.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 25, 16 (3) τοῦ Νοέμβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»

ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Β. ΚΑΛΙΝΙΝ «ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ»[50]

1

Βλέπουμε, συνεπῶς, ὅτι οἱ συνειδητοί σοσιαλιστές πρέπει νά ὑποστηρίζουν ἀπόλυτα τήν ἐπαναστατική πάλη ὅλων τῶν ἀγροτῶν, ἀκόμα καί τῶν εὔπορων, ἐνάντια στούς γραφειοκράτες καί στούς τσιφλικάδες, οἱ συνειδητοί ὅμως σοσιαλιστές πρέπει νά τονίζουν καθαρά καί ξάστερα πώς ὁ «γενικός ἀναδασμός» («τσιόρνι περεντέλ»)[51] πού ποθοῦν οἱ ἀγρότες ἀπέχει πολύ ἀκόμα ἀπό τό σοσιαλισμό. Ὁ σοσιαλισμός ἀπαιτεῖ τήν ἐξάλειψη τῆς ἐξουσίας τοῦ χρήματος, τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου, τήν κατάργηση κάθε ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στά μέσα παραγωγῆς, τήν κατάργηση τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας. Ὁ σοσιαλισμός ἀπαιτεῖ νά περάσουν καί ἡ γῆ καί τά ἐργοστάσια στά χέρια ὅλων τῶν ἐργαζομένων, πού θά ὀργανώσουν σύμφωνα μ' ἕνα γενικό σχέδιο τή μεγάλη (κι ὄχι τήν τεμαχισμένη μικρή) παραγωγή.

Ὁ ἀγώνας τῶν ἀγροτῶν γιά γῆ καί ἐλευθερία εἶναι ἕνα μεγάλο βῆμα πρός τό σοσιαλισμό, ὅμως ἀπέχει ἀκόμα πολύ ἀπό τό σοσιαλισμό.

2

...Ἡ ἀπόφαση γιά τήν τακτική, πού ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο, μᾶς ἀφήνει ἄμεσα κατάπληκτους μέ τή φτώχεια της. Τείνουμε νά πιστεύουμε ὅτι ἐδῶ θά βρέθηκε κάποιος καλοθελητής, ἀπό κείνους τούς ἀγροτοπατέρες (ἀπό τούς φιλελευθέρους), πού καί πάλι «θάριξε φῶς» σέ κανένα σημεῖο.

Νά ἡ ἀπόφαση:

«Ἡ δράση τῆς Ἀγροτικῆς ἕνωσης μπορεῖ νά εἶναι, ἀνάλογα μέ τίς τοπικές συνθῆκες, ἀνοιχτή ἤ μυστική (συνωμοτική). Ὅλα τά μέλη τῆς ἕνωσης ἔχουν ὑποχρέωση νά διαδίδουν τίς ἀπόψεις τους καί νά πραγματοποιοῦν τίς διεκδικήσεις τους μέ κάθε δυνατό μέσο, χωρίς νά δείχνουνε δισταγμό μπροστά στίς ἀντενέργειες στίς ὁποῖες προβαίνουν οἱ ζέμσκι νατσάλνικ, ἤ

ἀστυνομία καί οἱ ἄλλες ἀρχές. Ἐπί πλέον γίνεται ἡ ἐπιτακτική σύσταση στά μέλη τῆς ἕνωσης νά κάνουν χρήση τοῦ σχετικοῦ δικαιώματός τους στό νά παίρνουν κοινές ἀποφάσεις στίς ἀγροτικές καί τίς ἐπαρχιακές συνελεύσεις, καθώς καί στίς συνελεύσεις τίς μερικότερες γιά τήν τελειοποίηση τῆς ὀργάνωσης τοῦ κράτους καί γιά τήν ἄνοδο τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ».

Μιά τέτοια ἀπόφαση δέν εἶναι καθόλου ἱκανοποιητική. Ἀντί νά ρίχνει τό ἐπαναστατικό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης, περιορίζεται μονάχα στίς φιλελεύθερες συστάσεις γενικοῦ χαρακτήρα. Ἀντί νά καταπιαστεῖ μέ τήν ὀργάνωση ἑνός ἐπαναστατικοῦ κόμματος, ἡ ἀπόφαση προβαίνει ἁπλῶς στήν ὀργάνωση ἑνός παραρτήματος τοῦ φιλελευθέρου κόμματος. Ἡ ἴδια ἡ πορεία τοῦ κινήματος θά ὁδηγήσει ἀπαρέγκλιτα καί ἀναπόφευκτα στή διάσπαση μεταξύ τῶν φιλελεύθερων τσιφλικάδων καί τῶν ἐπαναστατημένων ἀγροτῶν, κι ἐμεῖς οἱ σοσιαλδημοκράτες θά προσπαθήσουμε νά ἐπιταχύνουμε αὐτή τήν διάσπαση.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 25,
16 (3) τοῦ Νοέμβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ
παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ[52]

I

Οἱ συνθῆκες δράσης τοῦ κόμματός μας ἀλλάζουν ριζικά. Κατακτήθηκε μέ τή βία ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ τύπου. Φυσικά, αὐτά τά δικαιώματα δέν εἶναι καθόλου σίγουρα καί θά ἦταν παραφροσύνη, ἄν ὄχι ἔγκλημα, νά βασιζόμαστε στίς τωρινές ἐλευθερίες. Ἡ στιγμή τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης δέν ἔφτασε ἀκόμα καί ἡ προετοιμασία γι' αὐτή τήν πάλη πρέπει νά βρίσκεται στήν πρώτη γραμμή. Ὁ παράνομος μηχανισμός τοῦ κόμματος πρέπει νά διατηρηθεῖ. Ταυτόχρονα εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νά ἀξιοποιήσουμε ὅσο τό δυνατόν πιό πλατιά τό τωρινό, σχετικά εὐρύτερο πεδίο δράσης. Παράλληλα μέ τόν παράνομο μηχανισμό εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νά δημιουργοῦμε ὁλοένα καί νέες, νόμιμες καί μισονόμιμες κομματικές ὀργανώσεις (καθώς καί ὀργανώσεις πού νά πρόσκεινται στό κόμμα). Χωρίς τήν τελευταία αὐτή δουλειά εἶναι ἀκατανόητο πῶς μπορεῖ νά προσαρμόσουμε τή δράση μας στίς καινούργιες συνθῆκες καί νά σταθοῦμε ἱκανοί νά ἐκπληρώσουμε τά καινούργια καθήκοντα...

Γιά νά τοποθετήσουμε τήν ὀργάνωση πάνω σέ καινούργια βάση, χρειάζεται νά γίνει νέο συνέδριο τοῦ κόμματος. Σύμφωνα μέ τό καταστατικό, πού καθορίζει ὅτι συνέδριο γίνεται μιά φορά τό χρόνο, τό συνέδριο ὁρίστηκε γιά τό Μάη τοῦ 1906, τώρα ὅμως εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐπισπευσθεῖ. Ἄν δέν ἐκμεταλλευτοῦμε αὐτή τή στιγμή, θά μᾶς φύγει ἀπό τά χέρια, μέ τήν ἔννοια πώς ἡ ἀνάγκη γιά ὀργάνωση, πού τή νιώθουν ἐξαιρετικά ἔντονα οἱ ἐργάτες, θά προσλάβει τερατώδεις, ἐπικίνδυνες μορφές καί θά ἐνισχύσει μερικούς «ἀνεξαρτήτους»[53] κτλ. Πρέπει νά βιαστοῦμε νά ὀργανωθοῦμε κατά καινούργιο τρόπο, πρέπει νά βάλουμε

σέ γενική συζήτηση τίς καινούργιες μεθόδους, πρέπει θαρραλέα καί ἀποφασιστικά νά καθορίσουμε τή «νέα γραμμή».

Ἔχω τή βαθιά πεποίθηση πώς ἡ ἔκκληση πρός τό κόμμα, πού δημοσιεύεται σέ τοῦτο τό φύλλο καί ὑπογράφεται ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος μας [54], καθορίζει πέρα γιά πέρα σωστά τή νέα αὐτή γραμμή. Ἐμεῖς, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, οἱ ὀπαδοί τῆς «πλειοψηφίας», λέγαμε ἐπανειλημμένα πώς στίς συνθῆκες τῆς παράνομης δουλειᾶς ἦταν ἀδύνατο νά πραγματοποιηθεῖ στό ἀκέραιο ὁ ἐκδημοκρατισμός τοῦ κόμματος, πώς «ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας» κάτω ἀπό τέτοιες συνθῆκες εἶναι μόνο λόγια. Καί ἡ ζωή ἐπιβεβαίωσε τά ὅσα λέγαμε. Ἐπανειλημμένα στόν τύπο (βλέπε τήν μπροσούρα τοῦ Ἐργάτη, μέ πρόλογο τοῦ Ἀξελρόντ, καί τό γράμμα τοῦ «Ἐργάτη, ἑνός ἀπό τούς πολλούς» στήν «Ἴσκρα» καί στήν μπροσούρα «Οἱ ἐργάτες γιά τή διάσπαση τοῦ κόμματος») τονίστηκε κιόλας ἀπό τούς πρώην ὀπαδούς τῆς μειοψηφίας πώς στήν πραγματικότητα δέν κατορθωνόταν νά ἐφαρμοστεῖ κανένας σοβαρός ἐκδημοκρατισμός, καμιά πραγματική αἱρετότητα. Ἐμεῖς ὅμως, οἱ μπολσεβίκοι, ἀναγνωρίζαμε πάντα πώς στίς καινούργιες συνθῆκες, τότε πού συντελεῖται τό πέρασμα στή πολιτική ἐλευθερία, εἶναι ἀνάγκη νά περάσουμε στήν ἀρχή τῆς αἱρετότητας: τά πρακτικά τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ [55] τό ἀποδείχνουν αὐτό ἰδιαιτέρως πειστικά, ἄν χρειάζονται γι' αὐτό περισσότερες ἀποδείξεις.

Συνεπῶς **τό καθῆκον εἶναι ξεκάθαρο: νά** διατηρήσουμε γιά **τήν ὥρα τόν παράνομο μηχανισμό καί νά ἀναπτύξουμε τόν καινούργιο, τόν ἀπροκάλυπτο.** Σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τό συνέδριο, τό καθῆκον αὐτό (πού ἡ συγκεκριμένη ἐκτέλεσή του ἀπαιτεῖ, φυσικά, πρακτική δεξιοτεχνία καί γνώση ὅλων τῶν συνθηκῶν τόπου καί χρόνου) λέει τοῦτο: νά συγκαλέσουμε τό IV συνέδριο μέ βάση τό καταστατικό καί ταυτόχρονα ν' ἀρχίσουμε εὐθύς ἀμέσως, χωρίς καθυστέρηση, νά ἐφαρμόζουμε τήν ἀρχή τῆς αἱρετότητας. Ἡ ΚΕ ἐκπλήρωσε αὐτό τό καθῆκον ἔτσι: τά μέλη τῶν ἐπιτροπῶν, τυπικά σάν ἀντιπρόσωποι ὀργανώσεων πού ἔχουν πλήρη δικαιώματα, καί οὐσιαστικά σάν ἐκπρόσωποι τῆς κομματικῆς διαδοχικότητας, θάρθουν'στό συνέδριο δικαιωματικά μέ θετική ψῆφο. Τούς ἀντιπροσώπους πού ἐκλέγονται ἀπ' *ὅλα* τά μέλη τοῦ κόμματος, συνεπῶς καί ἀπό τή μάζα τῶν ἐργατῶν πού ἀνήκουν στό κόμμα, ἡ ΚΕ *τούς κάλεσε*, κάνοντας χρήση τοῦ δικαιώματός της, μέ συμβουλευτική ψῆφο. Ἡ ΚΕ δήλωσε σέ συνέχεια πώς θά προτείνει ἀμέσως στό συνέδριο νά μετατρέψει

αὐτή τή συμβουλευτική ψῆφο σέ θετική. Θά τό δεχτοῦν ἄραγε αὐτό οἱ μέ πλήρη δικαιώματα ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπιτροπῶν;

Ἡ ΚΕ δηλώνει πώς, κατά τή γνώμη της, ἀσφαλῶς θά τό δεχτοῦν. Ἐγώ προσωπικά εἶμαι ἀπόλυτα πεπεισμένος γι' αὐτό. Δέν μπορεῖ κανείς νά μή δεχτεῖ ἕνα τέτοιο πράγμα. Δέν μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ πώς ἡ πλειοψηφία τῶν καθοδηγητῶν τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου δέ θά τό δεχτεῖ αὐτό. Εἴμαστε βέβαιοι πώς οἱ ψῆφοι τῶν κομματικῶν στελεχῶν, πού καταγράφονται προσεκτικότατα ἀπό τήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», θ' ἀποδείξουν πολύ γρήγορα τήν ὀρθότητα τῆς ἄποψής μας: καί ἄν ἀκόμα πρόκειται νά γίνει πάλη γιά μιά τέτοια ἐνέργεια (γιά τή μετατροπή τῆς συμβουλευτικῆς ψήφου σέ θετική), δέ χωράει ἀμφιβολία γιά τήν ἔκβαση.

Κοιτάχτε αὐτό τό ζήτημα ἀπό μιάν ἄλλη πλευρά, ὄχι ἀπό τήν τυπική ἄποψη, ἀλλά ἀπό τήν οὐσιαστική. Ἀπειλεῖ κανένας κίνδυνος τή σοσιαλδημοκρατία ἀπό τήν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου πού προτείνουμε;

Θά μποροῦσε νά θεωρήσει κανείς ἐπικίνδυνο τό ὅτι στό κόμμα θά μποῦν μεμιᾶς μάζες μή σοσιαλδημοκρατῶν. Τότε τό κόμμα θά διαλυότανε μέσα στή μάζα, θά ἔπαυε νά εἶναι τό συνειδητό πρωτοπόρο τμῆμα τῆς τάξης, τό κόμμα θά ξέπεφτε στό ρόλο τοῦ οὐραγοῦ. Αὐτή θά ἦταν, ἀναντίρρητα, μιά ἀξιοθρήνητη περίοδος. Καί ὁ κίνδυνος αὐτός *θά μποροῦσε*, χωρίς ἀμφιβολία, ν' ἀποκτήσει *σοβαρότατη* σημασία, *ἄν* εἴχαμε τήν κλίση πρός τή δημαγωγία, ἄν ἔλειπαν τελείως οἱ βάσεις τῆς κομματικότητας (πρόγραμμα, κανόνες τακτικῆς, ὀργανωτική πείρα) ἤ ἄν ἦταν ἀδύνατες καί σαθρές. Ὅμως ὅλο τό ζήτημα εἶναι πώς δέν ὑπάρχει ἀκριβῶς αὐτό τό «ἄν». Ἀνάμεσα σέ μᾶς, τούς μπολσεβίκους, ὄχι μόνο δέν ὑπῆρχε ἡ κλίση πρός τή δημαγωγία, ἀλλά, ἀντίθετα, ἐμεῖς πάντα παλαίβαμε ἀποφασιστικά, ἀνοιχτά καί ἴσια ἐνάντια καί στίς παραμικρότερες ἀπόπειρες δημαγωγίας, ἀπαιτούσαμε συνειδητότητα ἀπό κείνους πού μπαίνουν στό κόμμα, ἐπιμέναμε στή γιγάντια σημασία πού ἔχει γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος ἡ διατήρηση τῆς διαδοχικότητας, κηρύσσαμε τήν πειθαρχία καί τή διαπαιδαγώγηση *ὅλων* τῶν μελῶν τοῦ κόμματος σέ μιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις. Ἐμεῖς ἔχουμε ἕνα πρόγραμμα πού στέκει γερά, πού ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα ἀπό ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες καί δέν προκάλεσε καμιά οὐσιαστική κριτική πάνω στίς βασικές του θέσεις (ἡ κριτική ὁρισμένων σημείων καί διατυπώσεων εἶναι τελείως νόμιμο καί ἀπαραίτητο πράγμα σέ κάθε ζωντανό κόμμα). Ἔχουμε

ἀποφάσεις τακτικῆς, πού δουλεύτηκαν μέ συνέπεια καί σύστημα καί στό II καί στό III συνέδριο καί μέ τή μακρόχρονη δουλειά τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ τύπου. Ἔχουμε καί κάποια ὀργανωτική πείρα καί μιά πραγματική ὀργάνωση, πού ἔπαιξε διαπαιδαγωγητικό ρόλο καί ἔδοσε ἀναμφίβολα καρπούς πού δέ φαίνονται ἀμέσως, ἀλλά πού μόνο τυφλοί εἴτε ἀποτυφλωμένοι ἄνθρωποι θά μποροῦσαν νά τούς ἀρνηθοῦν.

Ὄχι, σύντροφοι, ἄς μήν ὑπερβάλλουμε αὐτό τόν κίνδυνο. Ἡ σοσιαλδημοκρατία δημιούργησε ὄνομα, δημιούργησε κατεύθυνση, δημιούργησε στελέχη ἐργατῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Καί στίς σημερινές στιγμές, τώρα πού τό ἡρωικό προλεταριάτο ἔχει ἀποδείξει στήν πράξη πώς εἶναι ἕτοιμο γιά ἀγώνα καί ἱκανό νά παλαίψει μέ ἀλληλεγγύη, μέ συνέπεια, γιά ξεκάθαρα συνειδητοποιημένους σκοπούς, νά παλαίψει μέ πνεῦμα καθαρά σοσιαλδημοκρατικό, σέ τέτοιες στιγμές θά ἦταν ἐντελῶς ἀστεῖο νά ἀμφιβάλλουμε πώς οἱ ἐργάτες πού ἀνήκουν στό κόμμα καί αὐτοί πού αὔριο, στό κάλεσμα τῆς ΚΕ, θά μποῦν σ' αὐτό θά εἶναι 99 στούς 100 σοσιαλδημοκράτες. **Ἡ ἐργατική τάξη εἶναι ἐνστικτώδικα, αὐθόρμητα σοσιαλδημοκρατική, καί ἡ πάνω ἀπό δέκα χρόνια δουλειά τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἔκανε ἀρκετά γιά τή μετατροπή τῶν αὐθόρμητων αὐτῶν διαθέσεων σέ συνειδητές.** Μή δημιουργεῖτε στόν ἑαυτό σας φανταστικά φόβητρα, σύντροφοι! Μήν ξεχνᾶτε πώς σέ κάθε ζωντανό καί ἀναπτυσσόμενο κόμμα θά ὑπάρχουν πάντοτε στοιχεῖα ἀστάθειας, κλονισμῶν, ταλαντεύσεων. Τά στοιχεῖα ὅμως αὐτά ἐνδίδουν καί θά ἐνδόσουν στήν ἐπιρροή τοῦ σταθεροῦ καί συσπειρωμένου πυρήνα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν.

Ἀρκετά κάθησε τό κόμμα μας στήν παρανομία. Τά τελευταῖα χρόνια ἀσφυκτιοῦσε μέσα σ' αὐτήν, ὅπως πολύ σωστά ἐκφράστηκε ἕνας ἀντιπρόσωπος στό III συνέδριο. Ἡ παρανομία καταρρέει. Προχωρεῖτε πιό θαρραλέα, παίρνετε νέα ὅπλα, μοιράζετέ τα σέ νέους ἀνθρώπους, πλαταίνετε τίς βάσεις στήριξής σας, καλεῖτε μέ τό μέρος σας ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες, μπάζετέ τους στίς γραμμές τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων κατά ἑκατοντάδες καί χιλιάδες. Ἄς ἀναζωογονήσουν οἱ ἀντιπρόσωποί τους τίς γραμμές τῶν κέντρων μας, ἄς διοχετευθεῖ μ' αὐτούς ἡ δροσερή πνοή τῆς νεαρῆς ἐπαναστατικῆς Ρωσίας. Ὥς σήμερα ἡ ἐπανάσταση δικαίωσε καί δικαιώνει ὅλες τίς βασικές θεωρητικές θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ, ὅλα τά οὐσιαστικά συνθήματα τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Καί κοντά σ' αὐτά ἡ ἐπανάσταση δικαίωσε τή *δική μας*, τή σοσιαλδημοκρατική δουλειά, δικαίωσε τήν

ἐλπίδα καί τήν πίστη μας στήν ἀληθινή ἐπαναστατικότητα τοῦ προλεταριάτου. Ἄς ἀφήσουμε λοιπόν κατά μέρος κάθε ψιλολόγημα ὅταν θά κάνουμε τήν ἀπαραίτητη μεταρρύθμιση τοῦ κόμματος: ἄς μποῦμε μιά καί καλή στόν καινούργιο δρόμο. Αὐτό δέ θά μᾶς ἀφαιρέσει τόν παλιό μας παράνομο μηχανισμό (ἡ ἀναγνώριση καί ἡ ἔγκρισή του ἀπό τούς ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες δέν ἐπιδέχονται ἀμφιβολία: αὐτό τό ἀπέδειξε ἡ ζωή καί ἡ πορεία τῆς ἐπανάστασης ἑκατό φορές πιό πειστικά ἀπ' ὅ,τι θά μποροῦσαν νά τό ἀποδείξουν οἱ ἀποφάσεις καί τά ψηφίσματα). Αὐτό θά μᾶς δόσει καί καινούργιες, νεαρές δυνάμεις, βγαλμένες ἀπό τούς ἴδιους τούς κόλπους τῆς μοναδικῆς πραγματικά ἐπαναστατικῆς καί ὥς τό τέλος ἐπαναστατικῆς τάξης, πού ἐξασφάλισε στή Ρωσία τήν ἐλευθερία κατά τό ἥμισυ καί πού θά τήν κατακτήσει καί στό ἀκέραιο, πού θά δδηγήσει τή Ρωσία μέσα ἀπό τήν ἐλευθερία στό σοσιαλισμό!

II

Ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας γιά σύγκληση τοῦ IV συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 9 τῆς «Νόβαγια Ζίζν», κάνει ἕνα ἀποφασιστικό βῆμα πρός τήν ὁλοκληρωτική ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τοῦ δημοκρατισμοῦ στήν κομματική ὀργάνωση. Οἱ ἐκλογές ἀντιπροσώπων γιά τό συνέδριο (πού θά παρουσιαστοῦν στήν ἀρχή μέ συμβουλευτική ψῆφο καί πού κατόπιν θά πάρουν ἀσφαλῶς θετική ψῆφο) πρέπει νά γίνουν μέσα σ' ἕνα μήνα. Ἔτσι, ὅλες οἱ ὀργανώσεις τοῦ κόμματος πρέπει ν' ἀρχίσουν, ὅσο μπορεῖ πιό γρήγορα, τή συζήτηση γύρω ἀπό τά πρόσωπα τῶν ὑποψηφίων καί τά καθήκοντα τοῦ συνεδρίου. Πρέπει ὁπωσδήποτε νά πάρουμε ὑπόψη ὅτι ἡ ἀπολυταρχία πού πεθαίνει ἔχει τή δυνατότητα νά κάνει καινούργιες ἀπόπειρες γιά ν' ἀφαιρέσει τίς ἐλευθερίες πού ὑποσχέθηκε, νά ἐπιτεθεῖ ἐνάντια στούς ἐπαναστάτες ἐργάτες καί ἰδιαίτερα στούς ἡγέτες τους. Γι' αὐτό μάλλον εἶναι ἄτοπο (ἐκτός ἴσως ἀπό ἐξαιρετικές περιπτώσεις) νά δημοσιεύουμε τά πραγματικά ὀνοματεπώνυμα τῶν ἀντιπροσώπων. Ὅσο οἱ μαυροεκατονταρχίτες ἐξακολουθοῦν νά βρίσκονται στήν ἐξουσία, δέ θά πρέπει ἀκόμα νά παραιτηθοῦμε ἀπό τά ψευδώνυμα πού μᾶς συνήθισε νάχουμε ἡ ἐποχή τῆς πολιτικῆς σκλαβιᾶς. Καί δέ θά πείραζε νά βγάζαμε καί ἀναπληρωματικούς ἀντιπροσώπους — πάλι, ὅπως ἄλλοτε, «γιά τήν περίπτωση χτυπήματος». Δέν πρόκειται ὡστόσο νά σταθοῦμε σ' ὅλα αὐτά τά συνωμοτικά μέτρα, ἐπειδή οἱ

σύντροφοι πού ξέρουν τίς τοπικές συνθῆκες δουλειᾶς εὔκολα θά ρυθμίσουν κάθε δυσκολία πού μπορεῖ νά παρουσιαστεῖ ἀπ' αὐτήν τήν ἄποψη. Οἱ σύντροφοι πού ἔχουν πλούσια πείρα ἐπαναστατικῆς δουλειᾶς στίς συνθῆκες τῆς ἀπολυταρχίας πρέπει νά βοηθήσουν μέ τίς συμβουλές τους ὅλους ἐκείνους πού ἀρχίζουν τή σοσιαλδημοκρατική δουλειά μέσα στίς νέες «ἐλεύθερες» (ἐλεύθερες γιά τήν ὥρα ἀκόμα σέ εἰσαγωγικά) συνθῆκες. Εἶναι αὐτονόητο πώς ἐδῶ χρειάζεται ἀπό τήν πλευρά τῶν μελῶν τῶν ἐπιτροπῶν μας πολύ τάκτ: τά παλιά τυπικά προνόμια χάνουν τώρα ἀναπότρεπτα τή σημασία τους καί εἶναι ἀνάγκη νά ξαναρχίζουμε, σχεδόν πάντα «ἀπό τήν ἀρχή», *ν' ἀποδείχνουμε* στά πλατιά στρώματα τῶν καινούργιων κομματικῶν μας συντρόφων ὅλη τή σπουδαιότητα ἑνός συνεποῦς σοσιαλδημοκρατικοῦ προγράμματος, μιᾶς συνεποῦς τακτικῆς καί ὀργάνωσης. **Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε πώς ὥς σήμερα πάρα πολύ συχνά εἴχαμε νά κάνουμε μόνο μέ ἐπαναστάτες πού προέρχονταν ἀπό ὁρισμένο κοινωνικό στρῶμα, ἐνῶ τώρα θά ἔχουμε** νά κάνουμε μέ γνήσιους ἐκπροσώπους τῆς μάζας: ἡ ἀλλαγή αὐτή ἀπαιτεῖ καί ἀλλαγή στίς μεθόδους ὄχι μόνο τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης (χρειάζεται περισσότερη ἐκλαΐκευση, χρειάζεται νά ξέρεις πῶς νά χειριστεῖς τό ζήτημα, νά ξέρεις νά ἐξηγήσεις μέ τόν πιό ἁπλό, παραστατικό καί πραγματικά πειστικό τρόπο τίς βασικές ἀλήθειες τοῦ σοσιαλισμοῦ), μά καί τῆς ὀργάνωσης.

Στό σημείωμα αὐτό θά ἤθελα νά σταθῶ σέ μιά πλευρά τῶν καινούργιων ὀργανωτικῶν καθηκόντων. Ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ προσκαλεῖ στό συνέδριο ἀντιπροσώπους ἀπ' *ὅλες* τίς κομματικές ὀργανώσεις καί καλεῖ *ὅλους* τούς ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες νά μπαίνουν σέ τέτοιες ὀργανώσεις. Γιά νά πραγματοποιηθεῖ στήν πράξη αὐτή ἡ καλή θέληση, δέν ἀρκεῖ ἁπλῶς ἕνα «κάλεσμα» τῶν ἐργατῶν, δέν ἀρκεῖ μιά ἁπλή αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀργανώσεων παλιοῦ τύπου. Ὄχι, γιά νά γίνει αὐτό χρειάζεται ὅλοι οἱ σύντροφοι νά ἐκπονήσουν ἀπό κοινοῦ, μέ αὐτοτέλεια καί δημιουργικότητα, *νέες* μορφές ὀργάνωσης. Ἐδῶ δέν μποροῦμε νά ὑποδείξουμε κανενός εἴδους προκαθορισμένους κανόνες, γιατί ὅλη αὐτή ἡ δουλειά εἶναι κάτι τό καινούργιο· ἐδῶ πρέπει νά ἀξιοποιηθεῖ ἡ γνώση τῶν τοπικῶν συνθηκῶν καί, τό κυριότερο, ἡ πρωτοβουλία *ὅλων* τῶν μελῶν τοῦ κόμματος. Ἡ καινούργια μορφή ὀργάνωσης ἤ, πιό σωστά, ἡ καινούργια μορφή τοῦ βασικοῦ ὀργανωτικοῦ πυρήνα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, πρέπει ἀναμφισβήτητα νά εἶναι πιό πλατιά, σέ σύγκριση μέ τούς παλιούς ὁμίλους. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, προφανῶς, ὁ νέος

πυρήνας πρέπει νά εἶναι μιά ὀργάνωση συγκροτημένη μέ λιγότερη αὐστηρότητα, περισσότερο «ἐλεύθερη», «lose». Σέ συνθῆκες ὅπου ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί ἡ ἐξασφάλιση τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πλήρεις, θά ἔπρεπε φυσικά νά ἱδρύουμε παντοῦ σοσιαλδημοκρατικές (ὄχι μόνο συνδικαλιστικές, ἀλλά καί πολιτικές, κομματικές) ἑνώσεις. Στίς σημερινές συνθῆκες πρέπει νά ἐπιδιώκουμε νά πλησιάσουμε σ' αὐτό τό σκοπό μέ ὅλους τούς τρόπους καί μέ ὅλα τά μέσα πού θά βρεθοῦν στή διάθεσή μας.

Πρέπει νά ξυπνήσουμε ἀμέσως τήν πρωτοβουλία ὅλων τῶν κομματικῶν στελεχῶν καί ὅλων τῶν ἐργατῶν πού συμπαθοῦν τή σοσιαλδημοκρατία. Πρέπει νά ὀργανώσουμε ἀμέσως παντοῦ διαλέξεις, συζητήσεις, συλλαλητήρια καί συγκεντρώσεις, ὅπου νά ἀνακοινώνουμε τή σύγκληση τοῦ IV συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, νά ἀναπτύσσουμε τά καθήκοντα αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου μέ τήν πιό ἐκλαϊκευτική καί προσιτή μορφή, νά τονίζουμε τή νέα μορφή ὀργάνωσης τοῦ συνεδρίου, νά καλοῦμε ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες νά πάρουν μέρος στή δημιουργία ἑνός πραγματικά προλεταριακοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος πάνω σέ νέες βάσεις. Ἡ δουλειά αὐτή θά δόσει ἕνα σωρό ὑποδείξεις βγαλμένες ἀπό τήν πείρα, θά προωθήσει σέ δυό-τρεῖς βδομάδες (ἄν δουλέψουμε δραστήρια) νέες σοσιαλδημοκρατικές δυνάμεις μέσα ἀπό τούς κόλπους τῶν ἐργατῶν, θά ζωηρέψει μέσα σέ πολύ πλατύτερα στρώματα τό ἐνδιαφέρον γιά τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, πού ἐμεῖς ἀποφασίσαμε τώρα νά τό ἀναδιοργανώσουμε ἀπό τήν ἀρχή, μαζί μέ ὅλους τούς συντρόφους ἐργάτες. Σ' ὅλες τίς συνελεύσεις θά μπεῖ ἀμέσως ζήτημα ἵδρυσης ἑνώσεων, ὀργανώσεων, ὁμάδων τοῦ κόμματος. Κάθε ἕνωση, ὀργάνωση, ὁμάδα θά ἐκλέξει ἀμέσως γραφεῖο, εἴτε διεύθυνση, εἴτε διοικούσα ἐπιτροπή, μέ δυό λόγια ἕνα κεντρικό καί μόνιμο ὄργανο γιά τή διεκπεραίωση τῶν ὑποθέσεων τῆς ὀργάνωσης, γιά τή σύνδεση μέ τά τοπικά ὄργανα τοῦ κόμματος, γιά τήν παραλαβή καί τήν κυκλοφορία τοῦ κομματικοῦ τύπου, γιά τή συγκέντρωση χρημάτων γιά τήν κομματική δουλειά, γιά τήν ὀργάνωση συνελεύσεων, διαλέξεων, ὁμιλιῶν, τέλος γιά τήν προετοιμασία τῆς ἐκλογῆς ἀντιπροσώπου γιά τό συνέδριο τοῦ κόμματος. Οἱ ἐπιτροπές τοῦ κόμματος θά φροντίσουν φυσικά νά βοηθοῦν κάθε τέτοια ὀργάνωση, νά τήν ἐφοδιάζουν μέ ὑλικό γιά τήν κατατόπιση σχετικά μέ τό τί εἶναι τό ΣΔΕΚΡ, ποιά ἡ ἱστορία του καί ποιά τά σημερινά μεγάλα καθήκοντά του.

Σέ συνέχεια, εἶναι καιρός νά φροντίσουμε ἀκόμα νά δημιουρ-

γοῦμε τοπικά οἰκονομικά, νά ποῦμε, σημεῖα στήριξης τῶν ἐργατικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων, λογουχάρη ἑστιατόρια, τεϊοποτεῖα, μπυραρίες, βιβλιοθῆκες, ἀναγνωστήρια, τίρ * κ.ἄ., κ.ἄ., πού θά συντηροῦνται ἀπό τά μέλη τοῦ κόμματος. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε πώς ἐκτός ἀπό τήν «ἀπολυταρχική» ἀστυνομία, τούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες θά τούς κυνηγᾶνε καί τά «ἀπολυταρχικά» ἀφεντικά, ἀπολύοντας τούς διαφωτιστές, καί γι' αὐτό ἡ συγκρότηση μιᾶς βάσης ὅσο τό δυνατόν πιό ἀνεξάρτητης ἀπό τήν αὐθαιρεσία τῶν ἐργοστασιαρχῶν εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαῖο πράγμα.

Γενικά, ἐμεῖς οἱ σοσιαλδημοκράτες πρέπει νά ἐκμεταλλευτοῦμε μέ κάθε τρόπο τό τωρινό πλάταιμα τῆς ἐλευθερίας δράσης, καί ὅσο περισσότερο θά ἐξασφαλίζεται αὐτή ἡ ἐλευθερία, τόσο πιό ἐνεργητικά θά προωθοῦμε τό σύνθημα: «στό λαό!». Τώρα ἡ πρωτοβουλία τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν θά ἐκδηλώνεται σέ διαστάσεις τέτοιες πού ἐμεῖς, οἱ χτεσινοί συνωμότες καί «ἄνθρωποι τῶν ὁμίλων», δέν τολμούσαμε οὔτε νά ὀνειρευτοῦμε. Τώρα ἡ ἐπίδραση τῶν ἰδεῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ στίς μάζες τοῦ προλεταριάτου ἀκολουθεῖ καί θά ἀκολουθεῖ τέτοιους δρόμους πού συχνά ἐμεῖς δέ θά εἴμαστε σέ θέση νά τούς παρακολουθήσουμε. **Ἀντίστοιχα μέ τίς συνθῆκες** αὐτές θά πρέπει νά φροντίσουμε **γιά μιά πιό σωστή κατανομή** τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς διανόησης **, ὥστε νά μή βρίσκεται τοῦ κάκου ἐκεῖ πού τό κίνημα ἔχει

* Δέν ξέρω ἀντίστοιχη ρωσική λέξη καί ὀνομάζω μέ τή λέξη «τίρ» τούς χώρους γιά σκοποβολή, ὅπου ὑπάρχουν ὅλων τῶν εἰδῶν τά ὅπλα, καί ὅποιος θέλει πηγαίνει καί κάνει σκοποβολή μέ πιστόλι εἴτε μέ ὅπλο, πληρώνοντας ἕνα μικρό ποσό. Στή Ρωσία διακηρύχτηκε ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καί τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Οἱ πολίτες ἔχουν τό δικαίωμα νά συνέρχονται καί γιά νά μαθαίνουν σκοποβολή· αὐτό δέν μπορεῖ νά ἀποτελεῖ κίνδυνο γιά κανένα. Σέ ὁποιαδήποτε μεγάλη εὐρωπαϊκή πόλη θά συναντήσετε ἀνοιχτά γιά ὅλους τίρ — σέ ὑπόγεια διαμερίσματα, κάποτε ἔξω ἀπό τήν πόλη κτλ. Καί γιά τούς ἐργάτες δέν εἶναι καθόλου, μά καθόλου περιττό νά μαθαίνουν σκοποβολή, νά μαθαίνουν νά χειρίζονται τά ὅπλα. Ἐννοεῖται πώς τότε μόνο θά μπορέσουμε νά καταπιαστοῦμε σοβαρά καί σέ πλατιά κλίμακα μ' αὐτή τή δουλειά, ὅταν θά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί θά μποροῦμε νά τραβᾶμε στά δικαστήρια τά ἀστυνομικά καθάρματα πού θά τολμοῦσαν νά κλείσουν τέτοια ἱδρύματα.

** **Στό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος διατύπωσα τήν εὐχή πώς καλό θά ἦταν στίς κομματικές ἐπιτροπές νά ἀντιστοιχοῦν περίπου 8 ἐργάτες σέ 2 διανοουμένους. (Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ.** 166. *Ἡ Σύντ.*). **Πόσο ἔχει παλιώσει αὐτή ἡ εὐχή!**

Τώρα πρέπει νά εὐχόμαστε: στίς νέες κομματικές ὀργανώσεις νά ἀντιστοιχοῦν σ' ἕνα σοσιαλδημοκράτη διανοούμενο μέλος τοῦ κόμματος **μερικές ἑκατοντάδες ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες.**

πάρει πιά ἀπάνω του καί τά βγάζει πέρα, ἄν μποροῦμε νά χρησιμοποιήσουμε αὐτή τήν ἔκφραση, μέ τίς δικές του δυνάμεις, ἀλλά νά κατεβαίνει στή «βάση», ἐκεῖ ὅπου ἡ δουλειά εἶναι πιό βαριά, οἱ συνθῆκες δυσκολότερες, ἡ ἀνάγκη γιά ἔμπειρους καί κατατοπισμένους ἀνθρώπους μεγαλύτερη, οἱ πηγές φωτός λιγότερες καί ὁ παλμός τῆς πολιτικῆς ζωῆς πιό ἀδύναμος. Τώρα ἐμεῖς πρέπει νά κατεβοῦμε «στό λαό» εἴτε σέ περίπτωση πού θά γίνουν ἐκλογές στίς ὁποῖες θά πάρει μέρος ὅλος ὁ πληθυσμός, ἀκόμα καί ἀπό τίς πιό ἀπόμακρες γωνιές, εἴτε (κι αὐτό εἶναι ἀκόμα πιό σπουδαῖο) σέ περίπτωση ἀνοιχτοῦ ἀγώνα, γιά νά παραλύσουμε τήν ἀντιδραστικότητα τῆς ἐπαρχιακῆς Βανδέας, γιά νά ἐξασφαλίσουμε τή διάδοση σ' ὅλη τή χώρα, σ' ὅλες τίς μάζες τοῦ προλεταριάτου, τῶν συνθημάτων πού θά ξεκινοῦν ἀπό τά μεγάλα κέντρα.

Φυσικά κάθε ἀκρότητα εἶναι ἐπιζήμια· γιά νά πετύχουμε μιά πέρα γιά πέρα σταθερή καί «ὑποδειγματική», ὅσο μποροῦμε, ὀργάνωση τῆς δουλειᾶς, θά βρεθοῦμε συχνά, ἀκόμα καί τώρα, στήν ἀνάγκη νά συγκεντρώνουμε τίς καλύτερες δυνάμεις στό ἕνα ἤ στό ἄλλο βασικό κέντρο. Ἡ πείρα θά δείξει τί ἀναλογία πρέπει νά τηροῦμε ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη. Τό καθῆκον μας τώρα δέν εἶναι τόσο νά ἐπινοοῦμε ἀναλογίες γιά τήν ὀργάνωση πάνω σέ νέες βάσεις, ὅσο νά ἀναπτύσσουμε τήν πιό πλατιά, θαρραλέα δουλειά, ἔτσι πού στό IV συνέδριο νά συνοψιστοῦν καί νά ἀποκρυσταλλωθοῦν τά δεδομένα τῆς κομματικῆς πείρας.

III

Στά δυό πρῶτα σημειώματα σταθήκαμε στή γενική σημασία τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας μέσα στό κόμμα καί στήν ἀνάγκη νέων ὀργανωτικῶν πυρήνων καί ὀργανωτικῶν μορφῶν. Τώρα θά ἐξετάσουμε ἀκόμα ἕνα ἐξαιρετικά ζωτικό ζήτημα, καί συγκεκριμένα: τό ζήτημα τῆς ἑνοποίησης τοῦ κόμματος.

Γιά κανένα δέν εἶναι μυστικό πώς ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν σοσιαλδημοκρατῶν εἶναι ἐξαιρετικά δυσαρεστημένη ἀπό τή διάσπαση τοῦ κόμματος καί ἀπαιτεῖ τήν ἑνοποίησή του. Γιά κανένα δέν εἶναι μυστικό πώς ἡ διάσπαση προκάλεσε κάποια ψυχρότητα στούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες (εἴτε σ' ἐκείνους πού εἶναι ἕτοιμοι νά γίνουν σοσιαλδημοκράτες) ἀπέναντι στό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα.

Οἱ ἐργάτες ἔχασαν σχεδόν τήν ἐλπίδα πώς «οἱ κορυφές» τοῦ κόμματος θά ἑνωθοῦν μόνες τους. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἑνοποίησης

ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα καί ἀπό τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἀπό τή συνδιάσκεψη τῶν μενσεβίκων πού ἔγινε τό φετεινό Μάη. Ἀπό τότε πέρασε μισός χρόνος καί τό ζήτημα τῆς ἑνοποίησης σχεδόν δέν προωθήθηκε. Δέν εἶναι παράξενο πώς οἱ ἐργάτες ἄρχισαν νά ἐκδηλώνουν ἀνυπομονησία. Δέν εἶναι παράξενο πώς ὁ «Ἐργάτης, ἕνας ἀπό τούς πολλούς», πού ἔγραψε γιά τήν ἑνοποίηση στήν «Ἴσκρα» καί στήν μπροσούρα πού ἐκδόθηκε ἀπό τήν «πλειοψηφία» («Οἱ ἐργάτες γιά τή διάσπαση τοῦ κόμματος», ἔκδοση ΚΕ. Γενεύη, 1905), ἀπείλησε τελικά τή σοσιαλδημοκρατική διανόηση «μέ πυγμή ἀπό τά κάτω». Μονάχα στούς σοσιαλδημοκράτες (στούς μενσεβίκους) δέν ἄρεσε τότε αὐτή ἡ ἀπειλή· ἄλλοι (οἱ μπολσεβίκοι) τή βρῆκαν νόμιμη καί βασικά πέρα γιά πέρα δικαιολογημένη.

Μοῦ φαίνεται πώς ἦρθε τώρα ὁ καιρός πού οἱ *συνειδητοί* ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες μποροῦν καί πρέπει νά πραγματοποιήσουν τή πρόθεσή τους (δέ λέω τήν «ἀπειλή» τους, γιατί αὐτή ἡ λέξη δίνει λαβές γιά κατηγορίες καί δημαγωγία, κι ἐμεῖς πρέπει μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις ν' ἀποφεύγουμε καί τό ἕνα καί τό ἄλλο). Πραγματικά ἔφτασε τώρα, ἤ φτάνει ἐν πάση περιπτώσει ὁ καιρός πού ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας μπορεῖ νά ἐφαρμόζεται στήν κομματική ὀργάνωση ὄχι στά λόγια ἀλλά στήν πράξη, ὄχι σά μιά ὄμορφη μά κούφια φράση, ἀλλά σά μιά πραγματικά καινούργια ἀρχή πού πραγματικά ἀνανεώνει, διευρύνει καί δυναμώνει τούς κομματικούς δεσμούς. Ἡ ΚΕ, πού ἀντιπροσωπεύει τήν «πλειοψηφία», ἔκανε ἀνοιχτή ἔκκληση γιά τήν ἄμεση ἐφαρμογή καί καθιέρωση τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας. Ἡ μειοψηφία ἀκολουθεῖ τόν ἴδιο δρόμο. Καί οἱ ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες ἀποτελοῦν τή γιγάντια, τή συντριπτική πλειοψηφία σέ ὅλες τίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, ὄργανα, συνελεύσεις, συγκεντρώσεις κτλ.

Συνεπῶς τώρα ὑπάρχει πιά ἡ δυνατότητα ὄχι μόνο *νά πείθουμε* γιά ἑνοποίηση, ὄχι μόνο νά πετυχαίνουμε *ὑποσχέσεις* γιά ἑνοποίηση, ἀλλά καί *νά ἑνοποιήσουμε* στήν πράξη μέ μιά ἁπλή ἀπόφαση τῆς πλειοψηφίας τούς ὀργανωμένους ἐργάτες καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης ὁμάδας. Ἐδῶ δέ θάχουμε καμιά «ἐπιβολή», γιατί καταρχήν ἡ ἀνάγκη τῆς ἑνότητας ἔχει ἀναγνωριστεῖ ἀπό ὅλους καί οἱ ἐργάτες θά ἔχουν ἁπλῶς νά λύσουν πρακτικά ἕνα πρόβλημα πού καταρχήν εἶναι λυμένο.

Ἄλλωστε, τή σχέση ἀνάμεσα στό ρόλο τῆς διανόησης καί στό ρόλο τοῦ προλεταριάτου (τῶν ἐργατῶν) στό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα μποροῦμε ἴσως νά τήν ἐκφράσουμε μέ

ἀρκετή ἀκρίβεια, χρησιμοποιώντας τούτη τή γενική φόρμουλα: **ἡ διανόηση καλά λύνει τά ζητήματα «καταρχήν», καλά χαράσσει τό σχέδιο, καλά σκέπτεται γιά τήν ἀναγκαιότητα τῆς δράσης... ἐνῶ οἱ ἐργάτες δροῦν, μετουσιώνουν τήν ἄχρωμη θεωρία σέ σφριγηλή ζωή.**

Καί δέ θά δημαγωγήσω οὔτε στό ἐλάχιστο, δέ θά ὑποβιβάσω καθόλου τό μεγάλο ρόλο τῆς συνειδητότητας στό ἐργατικό κίνημα, δέ θά μειώσω καθόλου τή γιγάντια σημασία τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας, τῶν μαρξιστικῶν ἀρχῶν ἄν πῶ τώρα: δημιουργήσαμε καί στό συνέδριο καί στή συνδιάσκεψη μιά «ἄχρωμη θεωρία» σχετικά μέ τήν ἑνοποίηση τοῦ κόμματος· σύντροφοι ἐργάτες! βοηθεῖστε μας νά μετουσιώσουμε αὐτή τήν ἄχρωμη θεωρία σέ φριγηλή ζωή! Περάστε μαζικά στίς κομματικές ὀργανώσεις. Συγκροτεῖστε ἀπό τό IV συνέδριό μας καί ἀπό τή δεύτερη συνδιάσκεψη τῶν μενσεβίκων ἕνα ἐπιβλητικό καί μεγαλειῶδες συνέδριο τῶν ἐργατῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Καταπιαστεῖτε πρακτικά μαζί μας μέ τό ζήτημα τῆς συγχώνευσης· σ᾽ αὐτό τό ζήτημα ἄς ἔχουμε, κατ᾽ ἐξαίρεση (εἶναι μιά ἐξαίρεση πού ἐπιβεβαιώνει τόν ἀντίθετο κανόνα!), ἕνα δέκατο θεωρία καί ἐννιά δέκατα πράξη. Γιατί, μά τήν ἀλήθεια, μιά τέτοια εὐχή εἶναι δικαιολογημένη καί ἱστορικά ἀναγκαία καί ψυχολογικά εὐνόητη. «Θεωρητικολογούσαμε» τόσον καιρό (κάποτε — τί νά τό κρύβουμε — στά χαμένα) στήν ἀτμόσφαιρα τῆς προσφυγιᾶς, πού, μά τό Θεό, δέ θά ἦταν καθόλου ἄσχημο τώρα «νά τραβήξουμε» κάμποσο, ὄχι πολύ, λιγάκι, «τό σκοινί πρός τήν ἄλλη μεριά» καί νά προωθήσουμε λίγο περισσότερο τήν πράξη. Στό ζήτημα τῆς ἑνοποίησης, γιά τό ὁποῖο, ἀναφορικά μέ τίς αἰτίες τῆς διάσπασης, ξοδέψαμε θάλασσες μελάνης καί βουνά χαρτιοῦ, σ᾽ αὐτό τό ζήτημα ἕνας τέτοιος τρόπος ἐνεργείας ἔχει ἀπόλυτα τή θέση του. Εἰδικά ἐμεῖς, οἱ ἐκπατρισμένοι, ἔχουμε νοσταλγήσει τήν πρακτική δουλειά. Κι ἐξάλλου ἔχουμε γράψει ἕνα πολύ καλό καί ὁλοκληρωμένο πρόγραμμα γιά ὅλη τή δημοκρατική ἐπανάσταση. Ἐλᾶτε λοιπόν νά ἑνωθοῦμε καί γιά τό ἔργο αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης!

«Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλων 9, 13 καί 14· 10, 15 καί 16 τοῦ Νοέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΑ [56]

Τό συνέδριο τῆς Ἀγροτικῆς ἕνωσης, πού γίνεται τώρα στή Μόσχα, προωθεῖ ξανά στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζωτικό ζήτημα τῆς στάσης τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα. Γιά τούς ρώσους μαρξιστές τό ζήτημα αὐτό εἶχε πάντοτε ζωτική σημασία, κατά τόν καθορισμό τοῦ προγράμματος καί τῆς τακτικῆς τους. Τό πρῶτο κιόλας σχέδιο προγράμματος τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν, πού δημοσιεύτηκε τό 1884 στό ἐξωτερικό ἀπό τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» [57], ἔδινε σοβαρότατη σημασία στό ἀγροτικό ζήτημα. Ἀπό τότε δέν μπορεῖ κανείς νά ἀναφέρει οὔτε ἕνα μεγάλο ἔργο τῶν μαρξιστῶν, ἀφιερωμένο σέ γενικά ζητήματα, οὔτε ἕνα σοσιαλδημοκρατικό δημοσιογραφικό ὄργανο πού νά μήν ἔχει ἐπαναλάβει, νά μήν ἔχει ἀναπτύξει, νά μήν ἔχει ἐφαρμόσει σέ διάφορες περιπτώσεις τίς μαρξιστικές ἀπόψεις καί τά μαρξιστικά συνθήματα.

Τώρα τό ζήτημα τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος ἔγινε ζωτικό ὄχι μόνο ἀπό τή θεωρητική, ἀλλά καί ἀπό τήν πιό ἄμεση πρακτική του ἄποψη. Τώρα πρέπει νά μετατρέψουμε τά γενικά μας συνθήματα σέ ἄμεσα συνθήματα, πού νά ἀπευθύνονται ἀπό τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο στήν ἐπαναστατική ἀγροτιά. Ἔφτασε τώρα ἡ στιγμή πού ἡ ἀγροτιά παρουσιάζεται σά συνειδητός δημιουργός ἑνός νέου τρόπου ὀργάνωσης τῆς ζωῆς τῆς Ρωσίας. Καί ἀπό τήν ἀνάπτυξη τῆς συνειδητότητας τῆς ἀγροτιᾶς ἐξαρτᾶται σέ τεράστιο βαθμό ἡ πορεία καί ἡ ἔκβαση τῆς μεγάλης ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Τί θέλει ἡ ἀγροτιά ἀπό τήν ἐπανάσταση; Τί μπορεῖ νά δώσει ἡ ἐπανάσταση στήν ἀγροτιά; — νά δυό ζητήματα πού ἔχει ὑποχρέωση νά λύσει ὁ κάθε πολιτικός παράγοντας καί ἰδιαίτερα ὁ κάθε συνειδητός ἐργάτης, πού εἶναι πολιτικός παράγοντας μέ

τήν καλύτερη ἔννοια τῆς λέξης καί ὄχι ὅπως τήν κατάντησε ὁ ἀστικός πολιτικαντισμός.

Ἡ ἀγροτιά θέλει γῆ καί ἐλευθερία. Πάνω σ' αὐτό δέν μποροῦν νά ὑπάρχουν δυό γνῶμες. Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες ὑποστηρίζουν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά. Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες θέλουν καί ἐπιδιώκουν νά πάρει ἡ ἀγροτιά ὅλη τή γῆ καί ὅλη τήν ἐλευθερία. Ὅλη τή γῆ θά πεῖ νά μήν ἱκανοποιούμαστε ἀπό ὁποιεσδήποτε μερικότερες παραχωρήσεις καί ἐλεημοσύνες, θά πεῖ νά μήν ὑπολογίζουμε σέ συμφωνία ἀνάμεσα στούς ἀγρότες καί στούς τσιφλικάδες, ἀλλά στήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας τῆς γῆς. Καί τό κόμμα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου, ἡ σοσιαλδημοκρατία, διατύπωσε μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο αὐτή τή γνώμη: στό ΙΙΙ συνέδριό του πού ἔγινε φέτος τό Μάη τό ΣΔΕΚΡ πῆρε μιά ἀπόφαση πού μιλάει ἀνοιχτά γιά ὑποστήριξη τῶν ἀγροτικῶν ἐπαναστατικῶν διεκδικήσεων *ἴσαμε καί τή δήμευση ὅλων* τῶν ἰδιωτικῶν γαιῶν [58]. Αὐτή ἡ ἀπόφαση δείχνει καθαρά πώς τό κόμμα τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν ὑποστηρίζει τή διεκδίκηση τῶν ἀγροτῶν νά πάρουν αὐτοί ὅλη τή γῆ. Καί *ἀπ' αὐτή* τήν ἄποψη ὑπάρχει ἀπόλυτη σύμπτωση τῆς ἀπόφασης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τό περιεχόμενο τῆς ἀπόφασης πού πάρθηκε στή συνδιάσκεψη τοῦ ἄλλου μισοῦ κόμματός μας.

«Ὅλη τήν ἐλευθερία» θά πεῖ αἱρετότητα τῶν κρατικῶν λειτουργῶν καί τῶν ὑπεύθυνων προσώπων πού διαχειρίζονται τίς κοινωνικές καί κρατικές ὑποθέσεις. «Ὅλη τήν ἐλευθερία» θά πεῖ πλήρη κατάργηση κάθε κρατικῆς ἐξουσίας πού δέ θά ἐξαρτιόταν ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά ἀπό τό λαό, πού δέ θά εἶχε ἐκλεγεῖ ἀπό τό λαό, πού δέ θά ἦταν ὑποχρεωμένη νά λογοδοτεῖ στό λαό, πού δέ θά μποροῦσε νά ἀνακληθεῖ ἀπό τό λαό. «Ὅλη τήν ἐλευθερία» θά πεῖ πώς δέν εἶναι ὁ λαός ἐκεῖνος πού πρέπει νά ὑποτάσσεται στούς κρατικούς λειτουργούς, ἀλλά οἱ κρατικοί λειτουργοί στό λαό.

Φυσικά, δέν ἔχουν ὅλοι οἱ ἀγρότες πού παλαίβουν γιά γῆ καί ἐλευθερία πλήρη συνείδηση αὐτῆς τῆς πάλης καί δέ φτάνουν ὅλοι ὥς τή διεκδίκηση τῆς δημοκρατίας. Ὁ δημοκρατικός ὅμως προσανατολισμός τῶν διεκδικήσεων τῶν ἀγροτῶν εἶναι ἔξω ἀπό κάθε ἀμφιβολία. Γι' αὐτό καί εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ ὑποστήριξη αὐτῶν τῶν διεκδικήσεων τῆς ἀγροτιᾶς ἀπομέρους τοῦ προλεταριάτου. Οἱ ἀγρότες πρέπει νά ξέρουν πώς ἡ κόκκινη σημαία πού ὑψώθηκε στίς πόλεις εἶναι σημαία πάλης γιά τίς ἄμεσες καί ἐπιτακτικές διεκδικήσεις ὄχι μόνο τῶν ἐργατῶν τῆς

βιομηχανίας καί τῶν ἐργατῶν γῆς, μά καί γιά τίς διεκδικήσεις ἑκατομμυρίων καί δεκάδων ἑκατομμυρίων μικρογεωργῶν.

Τά κάθε λογῆς καί κάθε μορφῆς ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας ἀποτελοῦν, ὥς σήμερα, ἕναν ἀδυσώπητο ζυγό πού καταπιέζει ὅλη τή μάζα τῶν ἀγροτῶν καί οἱ προλετάριοι, κάτω ἀπό τήν κόκκινη σημαία, κήρυξαν τόν πόλεμο ἐνάντια σ' αὐτόν τό ζυγό.

Ἡ κόκκινη σημαία ὅμως δέ σημαίνει μόνο ὑποστήριξη τῶν διεκδικήσεων τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό προλεταριάτο. Σημαίνει ἐπίσης καί αὐτοτελεῖς διεκδικήσεις τοῦ προλεταριάτου. Σημαίνει ἀγώνα ὄχι μόνο γιά γῆ καί ἐλευθερία, ἀλλά καί πάλη ἐνάντια σέ κάθε ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο, πάλη ἐνάντια στήν ἀθλιότητα τῶν λαϊκῶν μαζῶν, πάλη ἐνάντια στήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου. Κι ἐδῶ τώρα μπαίνει μπροστά μας τό δεύτερο ἐρώτημα: τί μπορεῖ νά δόσει ἡ ἐπανάσταση στήν ἀγροτιά; Πολλοί εἰλικρινεῖς φίλοι τῶν ἀγροτῶν (ἀνάμεσά τους λχ. οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες) δέν παίρνουν ὑπόψη τους αὐτό τό ζήτημα, δέν ἀντιλαμβάνονται τή σπουδαιότητά του. Νομίζουν πώς ἀρκεῖ νά θέσουν καί νά λύσουν τό ζήτημα: τί ἐπιθυμοῦν οἱ ἀγρότες, πώς ἀρκεῖ νά πάρουν τήν ἀπάντηση: γῆ καί ἐλευθερία. Αὐτό εἶναι μεγάλο λάθος. Ἡ πλήρης ἐλευθερία, ἡ πλήρης αἱρετότητα ὅλων τῶν κρατικῶν λειτουργῶν, μέχρι καί τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κράτους, δέ θά καταργήσει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, δέ θά ἐξαλείψει τόν πλοῦτο τῶν ὀλίγων καί τήν ἀθλιότητα τῶν μαζῶν. Ἡ ὁλοκληρωτική κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς δέ θά ἐξαλείψει ἐπίσης οὔτε τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, οὔτε τήν ἀθλιότητα τῶν μαζῶν. Καί στή γῆ, πού θ' ἀνήκει σ' ὅλο τό λαό, ἀνεξάρτητο νοικοκυριό θά μπορεῖ νά κρατᾶ μόνο ἐκεῖνος πού ἔχει κεφάλαιο, μόνο ἐκεῖνος πού ἔχει ἐργαλεῖα, ζῶα, μηχανές, ἀποθέματα σπόρου, πού γενικά ἔχει χρηματικά μέσα κτλ. Ἐκεῖνος ὅμως πού δέν ἔχει τίποτε, ἐκτός ἀπό τά ἐργατικά του χέρια, θά μένει ὅπως πάντα σκλάβος τοῦ κεφαλαίου, ἀκόμα καί σέ περίπτωση λαοκρατικῆς δημοκρατίας, ἀκόμα καί σέ περίπτωση πού ἡ γῆ θά ἀνήκει σ' ὅλο τό λαό. Ἡ σκέψη γιά «σοσιαλιστικοποίηση» τῆς γῆς χωρίς σοσιαλιστικοποίηση τοῦ κεφαλαίου, ἡ σκέψη γιά δυνατότητα ἐξισωτικῆς γαιοχρησίας σέ συνθῆκες πού θά ὑπάρχει τό κεφάλαιο καί ἡ ἐμπορευματική οἰκονομία εἶναι πλάνη. Ὁ σοσιαλισμός σ' ὅλες σχεδόν τίς χῶρες τῆς Εὐρώπης πέρασε ἀπό μιά τέτοια περίοδο, ὅπου ἡ πλειοψηφία συμμεριζόταν αὐτήν ἤ κάποια παρόμοια πλάνη. Ἡ πείρα τῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης σέ ὅλες τίς

χῶρες ἔδειξε στήν πράξη πόσο ἐπικίνδυνο εἶναι αὐτό τό λάθος καί οἱ προλετάριοι σοσιαλιστές τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν τώρα πέρα γιά πέρα ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτό.

Ὥστε ἡ κόκκινη σημαία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν σημαίνει, πρῶτο, πώς ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε μέ ὅλες τίς δυνάμεις τήν πάλη τῆς ἀγροτιᾶς γιά ὅλη τήν ἐλευθερία καί ὅλη τή γῆ· δεύτερο, σημαίνει πώς ἐμεῖς δέ σταματᾶμε σ' αὐτό, ἀλλά πᾶμε παραπέρα. Ἐμεῖς, ἐκτός ἀπό τόν ἀγώνα γιά ἐλευθερία καί γιά γῆ, κάνουμε ἀγώνα καί γιά τό σοσιαλισμό. Ὁ ἀγώνας γιά τό σοσιαλισμό εἶναι ἀγώνας ἐνάντια στήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου. Τόν ἀγώνα αὐτό τόν διεξάγουν πρῶτα ἀπ' ὅλα οἱ μισθωτοί ἐργάτες πού ἐξαρτῶνται ἄμεσα καί ὁλοκληρωτικά ἀπό τό κεφάλαιο. Ἀντίθετα, οἱ μικρονοικοκυρέοι διαθέτουν ἐνμέρει οἱ ἴδιοι κεφάλαιο καί συχνά ἐκμεταλλεύονται καί οἱ ἴδιοι ἐργάτες. Γι' αὐτό στίς γραμμές τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ δέν μπαίνουν ὅλοι οἱ μικροαγρότες, ἀλλά μόνο ἐκεῖνοι πού περνοῦν ἀποφασιστικά καί συνειδητά μέ τό μέρος τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στό κεφάλαιο, μέ τό μέρος τῆς κοινῆς ἰδιοκτησίας ἐνάντια στήν ἀτομική ἰδιοκτησία.

Νά γιατί οἱ σοσιαλδημοκράτες λένε πώς ἀγωνίζονται μαζί μέ ὅλη τήν ἀγροτιά ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί στούς γραφειοκράτες, κι ἐκτός ἀπ' αὐτό αὐτοί, οἱ προλετάριοι τῆς πόλης μαζί μέ τό ἀγροτικό προλεταριάτο, ἀγωνίζονται ἐνάντια στό κεφάλαιο. Ὁ ἀγώνας γιά γῆ καί ἐλευθερία εἶναι δημοκρατικός ἀγώνας. Ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐξάλειψη τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαίου εἶναι σοσιαλιστικός ἀγώνας.

Ἄς στείλουμε λοιπόν θερμό χαιρετισμό στήν Ἀγροτική ἕνωση, πού πῆρε τήν ἀπόφαση ν' ἀγωνιστεῖ μονοιασμένα καί σταθερά, ἀνεπιφύλακτα καί χωρίς ταλαντεύσεις, γιά πλήρη ἐλευθερία καί γιά ὅλη τή γῆ. Αὐτοί οἱ ἀγρότες εἶναι πραγματικοί δημοκράτες. Τά λάθη τους σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν κατανόηση τῶν δημοκρατικῶν καί σοσιαλιστικῶν καθηκόντων πρέπει νά τούς τά ἐξηγοῦμε ὑπομονητικά, συγκρατημένα, βλέποντάς τους σά συμμάχους μέ τούς ὁποίους μᾶς ἑνώνει ὁ κοινός μεγάλος ἀγώνας. Οἱ ἀγρότες αὐτοί εἶναι πραγματικοί ἐπαναστάτες δημοκράτες, πού μαζί τους πρέπει νά τραβήξουμε καί θά τραβήξουμε στόν ἀγώνα γιά τήν ὁλοκληρωτική νίκη τῆς τωρινῆς ἐπανάστασης. Τό σχέδιο τῆς γενικῆς ἀπεργίας, τήν ἀπόφαση νά ξεσηκωθοῦν τήν ἐρχόμενη φορά μονοιασμένα, ὅλοι μαζί, καί οἱ ἐργάτες τῆς πόλης καί ὅλη ἡ φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ, αὐτό τό σχέδιο κι αὐτή τήν ἀπόφαση ἐμεῖς τά βλέπουμε μέ τήν πιό μεγάλη καί

ἀπόλυτη συμπάθεια. Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες θά καταβάλουν ὅλες τους τίς προσπάθειες γιά νά βοηθήσουν νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό τό σχέδιο. Καμιά ὅμως συμμαχία, ἀκόμα καί μέ τούς πιό τίμιους ἀποφασιστικούς ἐπαναστάτες δημοκράτες, δέ θά κάνει τούς προλεταρίους νά ξεχάσουν τόν ἀκόμα πιό μεγάλο καί πιό σπουδαῖο σκοπό τους, τόν ἀγώνα γιά τό σοσιαλισμό, γιά τήν ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαίου, γιά τό λυτρωμό ὅλων τῶν ἐργαζομένων ἀπό κάθε ἐκμετάλλευση. Ἐμπρός, ἐργάτες καί ἀγρότες, στόν κοινό ἀγώνα γιά γῆ καί ἐλευθερία! Ἐμπρός, προλετάριοι, ἐνωμένοι μέσα στήν παγκόσμια σοσιαλδημοκρατία, στόν ἀγώνα γιά τό σοσιαλισμό!

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 11,
12 τοῦ Νοέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Οἱ καινούργιες συνθῆκες τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλειᾶς, πού δημιουργήθηκαν στή Ρωσία ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, προώθησαν στήν πρώτη γραμμή τό ζήτημα τῆς κομματικῆς φιλολογίας. Ἡ διάκριση ἀνάμεσα στόν παράνομο καί στό νόμιμο τύπο, ἡ θλιβερή αὐτή κληρονομιά τῆς ἐποχῆς τῆς δουλοπαροικιακῆς, τῆς ἀπολυταρχικῆς Ρωσίας, ἀρχίζει νά ἐξαφανίζεται. Δέν ἔχει ἀκόμα ἐκλείψει, ὄχι, κάθε ἄλλο. Ἡ ὑποκριτική κυβέρνηση τοῦ πρωθυπουργοῦ μας ἐξακολουθεῖ νά ἀσχημονεῖ σέ σημεῖο πού ἡ «Ἰσβέστιγια Σοβιέτα Ραμπότσιχ Ντεπουτάτοφ» νά τυπώνεται «παράνομα»· ἐκτός ὅμως ἀπό καταισχύνη τῆς κυβέρνησης, ἐκτός ἀπό καινούργια ἠθικά χτυπήματα πού δέχεται τίποτε ἄλλο δέ βγαίνει ἀπό τίς ἀνόητες ἀπόπειρές της «ν' ἀπαγορεύσει» αὐτό πού δέν εἶναι σέ θέση νά ἐμποδίσει.

Ὅταν ὑπῆρχε διαφορά ἀνάμεσα στόν παράνομο καί στό νόμιμο τύπο, τό ζήτημα τοῦ κομματικοῦ καί τοῦ μή κομματικοῦ τύπου λυνόταν κατά τρόπο ἐξαιρετικά ἀφελῆ καί ἐξαιρετικά λαθεμένο, τερατώδη. Ὅλος ὁ παράνομος τύπος ἦταν κομματικός, ἐκδιδόταν ἀπό τίς ὀργανώσεις, διευθυνόταν ἀπό ὁμάδες πού συνδέονταν ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς μέ τίς ὁμάδες τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος πού ἀσχολοῦνταν μέ τήν πρακτική δουλειά. Ὅλος ὁ νόμιμος τύπος δέν ἦταν κομματικός — γιατί ἀπαγορευόταν νά ἀνήκει σέ κόμμα —, «ἔκλινε» ὅμως πρός τό ἕνα εἴτε πρός τό ἄλλο κόμμα. Ἦταν ἀναπόφευκτες οἱ τερατώδεις ἑνώσεις, οἱ ἀφύσικες «συμβιώσεις», οἱ πλαστές συγκαλύψεις· μέ τίς ἀναγκαστικές ἀποσιωπήσεις τῶν ἀνθρώπων πού ἤθελαν νά ἐκφράσουν κομματικές ἀπόψεις μπερδεύονταν ἡ ἀνοησία εἴτε ἡ δειλία τῆς σκέψης ἐκείνων πού δέν ἦταν ἀκόμα ὥριμοι γιά νά ἀφο-

μοιώσουν αὐτές τίς ἀπόψεις, ἐκείνων πού στήν πραγματικότητα δέν ἦταν ἄνθρωποι τοῦ κόμματος.

Καταραμένη ἐποχή τῶν ἀλληγορικῶν λόγων, τῆς φιλολογικῆς δουλοφροσύνης, τῆς δουλικῆς γλώσσας, τῆς ἰδεολογικῆς δουλοπαροικίας! Τό προλεταριάτο ἔβαλε τέρμα στή σιχαμερή αὐτή κατάσταση, πού ἔπνιγε καθετί τό ζωντανό καί τό καινούργιο στή Ρωσία. Ὡστόσο τό προλεταριάτο κατέκτησε γιά τήν ὥρα μόνο τή μισή ἐλευθερία γιά τή Ρωσία.

Ἡ ἐπανάσταση ἀκόμα δέν ὁλοκληρώθηκε. Ἄν ὁ τσαρισμός *δέν ἔχει πιά* τή δύναμη νά νικήσει τήν ἐπανάσταση, ὅμως καί ἡ ἐπανάσταση *δέν ἔχει ἀκόμα* τή δύναμη νά νικήσει τόν τσαρισμό. Καί ζοῦμε σέ μιά ἐποχή πού παντοῦ καί στά πάντα ἐκδηλώνεται αὐτός ὁ ἀφύσικος συνδυασμός τῆς ἀνοιχτῆς, τίμιας, ἀπροκάλυπτης, συνεποῦς κομματικότητας μέ τήν παράνομη, συγκαλυμμένη, «διπλωματική», εὔστροφη «νομιμότητα». Αὐτός ὁ ἀφύσικος συνδυασμός ἔχει τόν ἀντίχτυπό του καί στήν ἐφημερίδα μας: ὅσο καί ἄν κάνει πνεῦμα ὁ κ. Γκουτσκόφ σχετικά μέ τή σοσιαλδημοκρατική τυραννία, πού ἀπαγορεύει νά ἐκδίδονται ἀστικοφιλελεύθερες μετριοπαθεῖς ἐφημερίδες, ὡστόσο τό γεγονός παραμένει γεγονός, τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας «Προλετάρι» ἐξακολουθεῖ νά βρίσκεται ἔξω ἀπό τήν *ἀπολυταρχική* ἀστυνομική Ρωσία.

Ὅπως καί ἄν ἔχει τό πράγμα, ἔστω καί στά μισά τῆς ἐπανάστασης πού φτάσαμε, ἔχουμε ὅλοι μας τήν ὑποχρέωση νά καταπιαστοῦμε ἀμέσως μέ τό στρώσιμο τῆς δουλειᾶς κατά καινούργιο τρόπο. Ἡ φιλολογία μπορεῖ τώρα, ἀκόμα καί «νόμιμα», νά εἶναι κατά τά $^{9}/_{10}$ κομματική. Ἡ φιλολογία πρέπει νά γίνει κομματική. Σέ ἀντίβαρο πρός τά ἀστικά ἤθη, σέ ἀντίβαρο πρός τόν ἀστικό ἐπιχειρηματικό, ἐμπορικό τύπο, σέ ἀντίβαρο πρός τόν ἀστικό φιλολογικό καριερισμό καί ἀτομικισμό, τόν «ἀρχοντικό ἀναρχισμό» καί τό κυνήγι τοῦ κέρδους, τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο πρέπει νά προβάλει τήν ἀρχή τῆς *κομματικῆς φιλολογίας*, νά ἀναπτύξει αὐτή τήν ἀρχή καί νά τήν κάνει πράξη μέ ὅσο τό δυνατόν πλήρη καί ὁλοκληρωμένη μορφή.

Σέ τί συνίσταται αὐτή ἡ ἀρχή τῆς κομματικῆς φιλολογίας; Ὄχι μονάχα στό ὅτι ἡ φιλολογική δουλειά δέν μπορεῖ νά εἶναι γιά τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο μέσο πλουτισμοῦ ἀτόμων εἴτε ὁμάδων· γενικά δέν μπορεῖ νά εἶναι ἀτομική ὑπόθεση, ἀνεξάρτητη ἀπό τήν κοινή προλεταριακή ὑπόθεση. Κάτω οἱ ἀκομματικοί συγγραφεῖς! Κάτω οἱ ὑπεράνθρωποι συγγραφεῖς! Ἡ φιλολο-

γική δουλειά πρέπει νά γίνει *ἕνα κομμάτι* τῆς γενικῆς προλεταριακῆς ὑπόθεσης, «ροδίτσα καί βιδίτσα» ἑνός ἑνιαίου, μεγάλου σοσιαλδημοκρατικοῦ μηχανισμοῦ πού τόν βάζει σέ κίνηση ὅλη ἡ συνειδητή πρωτοπορία ὁλόκληρης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ φιλολογική δουλειά πρέπει νά γίνει συστατικό κομμάτι τῆς ὀργανωμένης, σχεδιασμένης, ἑνιαίας σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς δουλειᾶς.

«Κάθε σύγκριση χωλαίνει», λέει μιά γερμανική παροιμία. Χωλαίνει κι ἡ δική μου σύγκριση τῆς φιλολογίας μέ βιδίτσα, τοῦ **ζωντανοῦ κινήματος μέ μηχανισμό. Πιθανόν μάλιστα νά βρεθοῦν καί ὑστερικοί διανοούμενοι πού θά ἀρχίσουν νά οὐρλιάζουν ἀπ' ἀφορμή αὐτή τή σύγκριση ἡ ὁποία ταπεινώνει, νεκρώνει καί «γραφειοκρατικοποιεῖ» τήν ἐλεύθερη ἰδεολογική πάλη,** τήν **ἐλευθερία τῆς κριτικῆς, τήν ἐλευθερία τῆς** φιλολογικῆς δημιουργίας **κτλ., κτλ. Στήν οὐσία παρόμοιες κραυγές θά ἦταν ἁπλῶς ἐκδήλωση ἀστικοδιανοουμενίστικου ἀτομικισμοῦ. Δέ** χωράει συζήτηση πώς ἡ φιλολογική δουλειά προσφέρεται λιγότερο ἀπό κάθε ἄλλη στή μηχανική ἐξίσωση καί ἰσοπέδωση, στήν κυριαρχία τῆς πλειοψηφίας πάνω στή μειοψηφία. Δέ χωράει συζήτηση πώς σ' αὐτή τή δουλειά εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νά ἐξασφαλίζεται μεγάλη ἀπλοχωριά στήν ἀτομική πρωτοβουλία, στίς ἀτομικές κλίσεις, ἀπλοχωριά στή σκέψη καί στή φαντασία, στή μορφή καί στό περιεχόμενο. Ὅλα αὐτά εἶναι ἀναμφισβήτητα, ὅλα αὐτά ὅμως ἀποδείχνουν ἁπλῶς τοῦτο: πώς τό φιλολογικό μέρος τῆς κομματικῆς δουλειᾶς τοῦ προλεταριάτου δέν μπορεῖ νά ταυτίζεται τυποποιημένα μέ τά ἄλλα μέρη τῆς κομματικῆς δουλειᾶς τοῦ προλεταριάτου. Ὅλα αὐτά δέν ἀνατρέπουν καθόλου τήν ξένη καί παράδοξη γιά τήν ἀστική τάξη καί τήν ἀστική δημοκρατία θέση, ὅτι ἡ φιλολογική δουλειά πρέπει ἀπαραίτητα καί ὑποχρεωτικά νά γίνει μέρος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς δουλειᾶς, δεμένο ἀδιάρρηκτα μέ τά ἄλλα μέρη της. Οἱ ἐφημερίδες πρέπει νά γίνουν ὄργανα τῶν διαφόρων κομματικῶν ὀργανώσεων. Οἱ συγγραφεῖς πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἐνταχθοῦν στίς κομματικές ὀργανώσεις. Τά ἐκδοτικά καί οἱ ἀποθῆκες, τά καταστήματα καί τά ἀναγνωστήρια, οἱ βιβλιοθῆκες καί τά διάφορα βιβλιοπωλεῖα, ὅλα αὐτά πρέπει νά γίνουν κομματικά, ὑπόλογα ἀπέναντι στό κόμμα. Ὅλη αὐτή τή δουλειά πρέπει νά τήν παρακολουθεῖ τό ὀργανωμένο σοσιαλιστικό προλεταριάτο, νά τήν ἐλέγχει ὁλόκληρη, νά μπάζει σέ ὅλη αὐτή τή δουλειά, χωρίς καμιά ἐξαίρεση, τή ζωντανή πνοή τῆς ζωντανῆς προλεταριακῆς ὑπόθεσης, δείχνοντας ἔτσι ὅτι εἶναι

τελείως ἀβάσιμη ἡ παμπάλαια ρωσική ἀρχή: «Ὁ συγγραφέας κουτσογράφει, ὁ ἀναγνώστης κάτι ψευτοδιαβάζει», ἀρχή πού διαπνέεται σέ ἀρκετό βαθμό ἀπό ἀδιαφορία καί ἀπό μπακαλίστικο πνεῦμα.

Δέ θά ἰσχυριστοῦμε βέβαια πώς ἡ παραμορφωμένη ἀπό τήν ἀσιατική λογοκρισία καί τήν εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη φιλολογική δημιουργία θά μποροῦσε μονομιᾶς νά ἀναμορφωθεῖ. Δέ σκοπεύουμε καθόλου νά γίνουμε κήρυκες κάποιου ὁμοιόμορφου συστήματος εἴτε κάποιας ἐπίλυσης τοῦ προβλήματος αὐτοῦ μέ μερικές ἀποφάσεις. Ὄχι, σ' αὐτό τόν τομέα λιγότερο ἀπό κάθε ἄλλοῦ μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά σχηματικότητα. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι αὐτό τό καινούργιο πρόβλημα πρέπει νά τό νιώσει ὁλόκληρο τό κόμμα μας, ὁλόκληρο τό συνειδητό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο σ' ὅλη τή Ρωσία, νά τό τοποθετήσει καθαρά καί νά καταπιαστεῖ παντοῦ μέ τήν ἐπίλυσή του. Ἀφοῦ γλυτώσαμε ἀπό τήν αἰχμαλωσία τῆς δουλοπαροικιακῆς λογοκρισίας, δέ θέλουμε νά πέσουμε καί δέ θά πέσουμε αἰχμάλωτοι τῶν ἀστικο-μπακαλίστικων φιλολογικῶν σχέσεων. Θέλουμε νά δημιουργήσουμε καί θά δημιουργήσουμε ἐλεύθερο τύπο, ἐλεύθερο ὄχι μόνο ἀπό τήν ἀστυνομία, ἀλλά καί ἀπό τό κεφάλαιο καί ἀπό τόν καριερισμό· — κάτι περισσότερο: ἀπαλλαγμένο ἐπίσης καί ἀπό τόν ἀστικό ἀναρχικό ἀτομικισμό.

Τά τελευταῖα αὐτά λόγια θά φανοῦν παραδοξολογία ἤ καί εἰρωνεία σέ βάρος τῶν ἀναγνωστῶν. Τί μᾶς λέτε! θά κραυγάσει ἴσως κάποιος διανοούμενος, φλογερός ὀπαδός τῆς ἐλευθερίας. Τί μᾶς λέτε! Θέλετε νά ὑποτάξετε στή συλλογικότητα μιά τόσο λεπτή, ἀτομική δουλειά, σάν τή φιλολογική δημιουργία! Θέλετε οἱ ἐργάτες νά λύνουν μέ πλειοψηφία τά ζητήματα τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλοσοφίας, τῆς αἰσθητικῆς! Ἀρνιέστε τήν ἀπόλυτη ἐλευθερία τῆς ἀπόλυτα ἀτομικῆς δημιουργίας στή σφαίρα τῶν ἰδεῶν!

Ἡσυχάστε, κύριοι! Πρῶτο, πρόκειται γιά τήν κομματική φιλολογία καί τήν ὑποταγή της στόν κομματικό ἔλεγχο. Ὁ καθένας εἶναι ἐλεύθερος νά γράφει καί νά λέει ὅ,τι τοῦ ἀρέσει, χωρίς τόν παραμικρό περιορισμό. Ἀλλά καί κάθε ἐλεύθερη ἕνωση (μαζί καί τό κόμμα) ἔχει ἐπίσης τήν ἐλευθερία νά διώξει τά μέλη πού χρησιμοποιοῦν τή φίρμα τοῦ κόμματος γιά νά κηρύττουν ἀντικομματικές ἀπόψεις. Ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου καί τοῦ τύπου πρέπει νά εἶναι πλήρης. Ἀλλά καί ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταιρίζεσθαι πρέπει νά εἶναι πλήρης. Εἶμαι ὑποχρεωμένος, ἐνονόματι τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, νά σοῦ δόσω πλῆρες δικαίωμα νά φωνάζεις, νά λές ψέματα καί νά γράφεις ὅ,τι σοῦ ἀρέσει.

Ἀλλά κι ἐσύ εἶσαι ὑποχρεωμένος, ἐνονόματι τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι, νά μοῦ δόσεις τό δικαίωμα νά ὀργανώνομαι σέ ἕνωση εἴτε νά διαλύω τήν ἕνωση μέ ἀνθρώπους πού λένε τοῦτο καί τό ἄλλο. Τό κόμμα εἶναι μιά προαιρετική ἕνωση, πού ἀναπόφευκτα θά διαλυόταν, στήν ἀρχή ἰδεολογικά κι ἔπειτα καί ὑλικά, ἄν δέν ξεκαθάριζε τίς γραμμές του ἀπό τά μέλη πού κηρύττουν ἀντικομματικές ἀπόψεις. Γιά τόν καθορισμό τῶν ὁρίων ἀνάμεσα στίς κομματικές καί ἀντικομματικές ἀπόψεις ὑπάρχει τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, ὑπάρχουν οἱ ἀποφάσεις τακτικῆς τοῦ κόμματος καί τό καταστατικό του, ὑπάρχει τέλος ὅλη ἡ πείρα τῆς παγκόσμιας σοσιαλδημοκρατίας, τῶν παγκόσμιων προαιρετικῶν ἑνώσεων τοῦ προλεταριάτου, πού ἐντάσσει ἀδιάκοπα στά κόμματά του μεμονωμένα στοιχεῖα εἴτε ρεύματα ὄχι ὁλότελα συνεπῆ, ὄχι ὁλότελα καθαρῶς μαρξιστικά, ὄχι ὁλότελα σωστά, ἀλλά καί κάνει συνεχῶς περιοδικά «ξεκαθαρίσματα» τοῦ κόμματός του. Ἔτσι θά γίνει καί σ' ἐμᾶς, *μέσα* στό κόμμα, κύριοι ὀπαδοί τῆς ἀστικῆς «ἐλευθερίας τῆς κριτικῆς»: τώρα τό κόμμα μας γίνεται μονομιᾶς μαζικό, τώρα βρισκόμαστε σ' ἕνα ἁλματικό πέρασμα στήν ἀνοιχτή ὀργάνωση, τώρα θά μᾶς ἔρθουν ἀναπόφευκτα πολλοί ἀσυνεπεῖς (ἀπό μαρξιστική ἄποψη) ἄνθρωποι, ἴσως ἀκόμα καί μερικοί χριστιανοί, ἴσως ἀκόμα καί μερικοί μυστικιστές. Ἔχουμε γερά στομάχια, εἴμαστε γρανιτένιοι μαρξιστές. Θά ἀφομοιώσουμε αὐτούς τούς ἀσυνεπεῖς ἀνθρώπους. Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψης καί ἡ ἐλευθερία τῆς κριτικῆς μέσα στό κόμμα ποτέ δέ θά μᾶς ἀναγκάσουν νά ξεχάσουμε τήν ἐλευθερία τῆς συνένωσης τῶν ἀνθρώπων σέ ἐλεύθερες ἑνώσεις πού ὀνομάζονται κόμματα.

Δεύτερο, κύριοι ἀστοί ἀτομικιστές, πρέπει νά σᾶς ποῦμε πώς οἱ λόγοι σας γιά ἀπόλυτη ἐλευθερία εἶναι ἁπλῶς ὑποκρισία. Σέ μιά κοινωνία πού στηρίζεται στήν ἐξουσία τοῦ χρήματος, σέ μιά κοινωνία πού οἱ μάζες τῶν ἐργαζομένων δυστυχοῦν ἐνῶ μιά χούφτα ζάπλουτων ζοῦν σάν κηφῆνες, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει πραγματική καί ἀληθινή «ἐλευθερία». Εἶστε ἐλεύθερος ἀπέναντι στόν ἀστό ἐκδότη σας, κύριε συγγραφέα; ἀπέναντι στό ἀστικό σας κοινό πού σᾶς ζητάει πορνογραφήματα σέ πλαίσια* καί σέ εἰκόνες, πού ζητάει τήν πορνεία μέ τή μορφή «συμπλή-

* Στήν ἐφημερίδα ἔγινε, ὅπως φαίνεται, τυπογραφικό λάθος· σύμφωνα μέ τό νόημα θά ἔπρεπε νά εἶναι «σέ μυθιστορήματα». *Η Σύντ.* (Στά ρούσικα ἡ φράση «σέ μυθιστορήματα» εἶναι: «β ρομάναχ» καί ἡ φράση «σέ πλαίσια» εἶναι «β ράμκαχ»· τό τυπογραφικό λάθος φαίνεται ὅτι ἔγινε ἀπό τήν ὁμοιότητα τῶν λέξεων. *Σημ. μετ.*)

ρωσης» τῆς «ἱερῆς» τέχνης τῆς σκηνῆς; Μά αὐτή ἡ ἀπόλυτη ἐλευθερία εἶναι εἴτε ἀστική εἴτε ἀναρχική φράση (γιατί, σάν κοσμοθεωρία, ὁ ἀναρχισμός εἶναι ἀστισμός γυρισμένος ἀπό τήν ἀνάποδη). Νά ζεῖς μέσα στήν κοινωνία καί νά εἶσαι ἐλεύθερος ἀπέναντι στήν κοινωνία — δέ γίνεται. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀστοῦ συγγραφέα, τοῦ καλλιτέχνη, τῆς ἠθοποιοῦ εἶναι ἐξάρτηση ἀπό τόν μπεζαχτά, ἀπό τήν ἐξαγορά, ἀπό τή συντήρηση, μόνο πού ἡ ἐξάρτηση αὐτή εἶναι συγκαλυμμένη (εἴτε σκεπάζεται ὑποκριτικά).

Κι ἐμεῖς οἱ σοσιαλιστές ξεσκεπάζουμε αὐτή τήν ὑποκρισία, ἀποσποῦμε τίς ψεύτικες αὐτές ταμπέλες, ὄχι γιά ν' ἀποκτήσουμε ἀταξική φιλολογία καί τέχνη (αὐτό θά εἶναι δυνατόν μόνο στή σοσιαλιστική ἀταξική κοινωνία), ἀλλά γιά νά ἀντιπαραθέσουμε στήν ὑποκριτικά-ἐλεύθερη μά στήν πραγματικότητα συνδεμένη μέ τήν ἀστική τάξη φιλολογία τήν πραγματικά ἐλεύθερη καί *ἀνοιχτά* συνδεμένη μέ τό προλεταριάτο φιλολογία.

Καί θά εἶναι ἐλεύθερη ἡ φιλολογία αὐτή, γιατί ἐκεῖνο πού θά στρατολογεῖ στίς γραμμές της ὁλοένα νέες δυνάμεις δέ θά εἶναι οὔτε ἡ ἰδιοτέλεια οὔτε ὁ καριερισμός, ἀλλά οἱ ἰδέες τοῦ σοσιαλισμοῦ καί ἡ συμπάθεια πρός τούς ἐργαζομένους. Ἡ φιλολογία αὐτή θά εἶναι ἐλεύθερη, γιατί δέ θά ὑπηρετεῖ μιά παραχορτασμένη ἡρωίδα, οὔτε τίς «δέκα χιλιάδες τῆς ἀφρόκρεμας», πού πλήττουν καί ὑποφέρουν ἀπό τήν παχυσαρκία, ἀλλά τά ἑκατομμύρια καί τίς δεκάδες ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων, πού ἀποτελοῦν τόν ἀνθό τῆς χώρας, τή δύναμή της, τό μέλλον της. Αὐτή θά εἶναι ἡ ἐλεύθερη φιλολογία, πού θά γονιμοποιεῖ τήν τελευταία λέξη τῆς ἐπαναστατικῆς σκέψης τῆς ἀνθρωπότητας μέ τήν πείρα καί τή ζωντανή δουλειά τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου, πού θά δημιουργεῖ μόνιμη ἀλληλεπίδραση ἀνάμεσα στήν πείρα τοῦ παρελθόντος (τόν ἐπιστημονικό σοσιαλισμό πού ὁλοκλήρωσε τήν ἀνάπτυξη τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπό τίς πρωτόγονες, οὐτοπιστικές μορφές του) καί στήν πείρα τοῦ παρόντος (τή σημερινή πάλη τῶν συντρόφων ἐργατῶν).

Ἐπί τό ἔργον, λοιπόν, σύντροφοι! Μπροστά μας στέκει τό δύσκολο καί καινούργιο, ὅμως μεγάλο κι ἐλπιδοφόρο καθῆκον νά ὀργανώσουμε μιά πολύ πλατιά, πολύπλευρη, ποικιλόμορφη φιλολογική δουλειά, σέ στενή καί ἀδιάρρηκτη σύνδεση μέ τό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα. Ὅλη ἡ σοσιαλδημοκρατική φιλολογία πρέπει νά γίνει κομματική. Ὅλες οἱ ἐφημερίδες, τά περιοδικά, τά ἐκδοτικά κτλ. πρέπει νά καταπιαστοῦν ἀμέσως μέ τή δουλειά τῆς ἀναδιοργάνωσης, μέ τήν προετοιμασία μιᾶς τέ-

τοιας κατάστασης, ὥστε αὐτά νά μποῦν ὁλοκληρωτικά, κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο, σέ τοῦτες ἤ σ' ἐκεῖνες τίς κομματικές ὀργανώσεις. Μόνο τότε ἡ «σοσιαλδημοκρατική» φιλολογία θά γίνει πραγματικά κομματική, μόνο τότε θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον της, μόνο τότε θά κατορθώσει, καί στά πλαίσια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, ν' ἀποσπαστεῖ ἀπό τή σκλαβιά τῆς ἀστικῆς τάξης καί νά συγχωνευτεῖ μέ τό κίνημα τῆς πραγματικά πρωτοπόρας καί ὥς τό τέλος ἐπαναστατικῆς τάξης.

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 12,
13 τοῦ Νοέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ 14 (27) ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1905 ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΑΛΗΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΛΟΚΑΟΥΤ [59]

Πόλίτες! Πάνω ἀπό 100 χιλιάδες ἐργάτες στήν Πετρούπολη καί σέ ἄλλες πόλεις πετάχτηκαν στό δρόμο.

Ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση κήρυξε τόν πόλεμο ἐνάντια στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο. Ἡ ἀντιδραστική ἀστική τάξη ἑνώνεται μέ τήν ἀπολυταρχία, μέ σκοπό νά ἐξαναγκάσει μέ τήν πείνα τούς ἐργάτες νά ὑποκύψουν καί νά ἀποδιοργανώσει τήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία.

Τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν δηλώνει πώς αὐτή ἡ πρωτοφανής μαζική ἀπόλυση ἐργατῶν εἶναι πρόκληση ἀπομέρους τῆς κυβέρνησης. Ἡ κυβέρνηση θέλει νά προκαλέσει τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης σέ μεμονωμένα ξεσπάσματα· ἡ κυβέρνηση θέλει νά ἐκμεταλλευτεῖ τό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες τῶν ἄλλων πόλεων δέν ἔχουν ἀκόμα συσπειρωθεῖ ἀρκετά σφιχτά γύρω ἀπό τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καί νά τσακίσει καί τούτους καί κείνους χωριστά.

Τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν δηλώνει πώς ἡ ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας βρίσκεται σέ κίνδυνο. Οἱ ἐργάτες ὅμως δέ θά ὑποκύψουν στήν πρόκληση αὐτή τῆς κυβέρνησης. Οἱ ἐργάτες δέ θά δεχτοῦν τή μάχη κάτω ἀπό τούς ἀσύμφορους ὅρους πού θέλει νά τούς τήν ἐπιβάλει ἡ κυβέρνηση. Πρέπει νά καταβάλουμε καί θά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια γιά νά ἑνοποιήσουμε ὅλη τήν πάλη καί τοῦ προλεταριάτου ὅλης τῆς Ρωσίας, καί τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγροτιᾶς, καί τοῦ στρατοῦ καί τοῦ στόλου, πού ξεσηκώνονται κιόλας ἡρωικά γιά τή λευτεριά.

Τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ἔχοντας αὐτά ὑπόψη του ἀποφασίζει:

1) Ὅλα τά ἐργοστάσια πού κλείστηκαν πρέπει ν' ἀνοίξουν ἀμέσως καί ὅλοι οἱ σύντροφοι πού διώχτηκαν νά ξαναπροσληφθοῦν στίς θέσεις τους. Ὅλα τά στρώματα τοῦ λαοῦ, πού τούς εἶναι πολύτιμη ἡ ἐλευθερία στήν πράξη καί ὄχι στά λόγια, καλοῦνται νά ὑποστηρίξουν αὐτή τή διεκδίκηση.

2) Γιά τήν ὑποστήριξη αὐτῆς τῆς διεκδίκησης τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά κάνει ἔκκληση στήν ἀλληλεγγύη ὅλου τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας καί νά τό καλέσει, σέ περίπτωση πού θ' ἀρνηθοῦν νά ἱκανοποιήσουν αὐτή τή διεκδίκηση, σέ γενική πολιτική ἀπεργία καί σέ ἄλλες μορφές ἀποφασιστικῆς πάλης.

3) Γιά τήν προετοιμασία αὐτῆς τῆς ἐκδήλωσης τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν δίνει ἐντολή στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή νά ἀποκαταστήσει ἀμέσως ἐπαφή, στέλνοντας γι' αὐτό ἀντιπροσώπους εἴτε χρησιμοποιώντας καί ἄλλα μέσα, μέ τούς ἐργάτες τῶν ἄλλων πόλεων, μέ τίς ἑνώσεις τῶν σιδηροδρομικῶν, τῶν τριατατικῶν, τῶν ἀγροτῶν καί μέ τίς ἄλλες ἑνώσεις, καθώς ἐπίσης καί μέ τό στρατό καί τό στόλο.

4) Μετά τήν ἐκπλήρωση αὐτῆς τῆς προκαταρκτικῆς δουλειᾶς ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή θά συγκαλέσει ἔκτακτη συνέλευση τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν γιά τή λήψη τελικῆς ἀπόφασης πάνω στό ζήτημα τῆς ἀπεργίας.

5) Τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης πρότεινε σ' ὅλους τούς ἐργάτες καί σ' ὅλα τά στρώματα τῆς κοινωνίας καί τοῦ λαοῦ νά ὑποστηρίξουν τούς ἀπολυμένους ἐργάτες μέ ὅλα τά μέσα, ὑλικά, ἠθικά καί πολιτικά.

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 13,
15 τοῦ Νοέμβρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ

Ἡ ἀπόφαση τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν* πού δημοσιεύουμε στό σημερινό φύλλο ἀποτελεῖ ἐξαιρετικά σπουδαῖο σταθμό στήν ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ συμμαχία κυβέρνησης καί ἀστικῆς τάξης προσπαθεῖ νά τσακίσει τό προλεταριάτο, ἐκμεταλλευόμενη τήν ἐξάντληση τῶν δυνάμεών του. Στήν ἀνακοίνωση ὅτι καθιερώνεται ἐπαναστατικά τό ὀκτάωρο στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια τῆς Πετρούπολης ἡ ἀστική τάξη ἀπαντάει μέ «λοκάουτ».

Ἡ συνωμοσία ὀργανώθηκε. Ἀποφασίστηκε νά παλαίψουν ἐνάντια στήν ἀπεργία μέ μαζική ἀπόλυση τῶν ἐργατῶν. Τά κρατικά ἐργοστάσια κλείνουν καί μαζί μ' αὐτά καί πολλά ἰδιωτικά ἐργοστάσια. Δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες πετιοῦνται στό δρόμο. Τό ἐξαντλημένο ἀπό τόν προηγούμενο ἀγώνα προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης θέλουν νά τό προκαλέσουν νά δόσει καινούργια μάχη, κάτω ἀπό τούς πιό ἀσύμφορους ὅρους γιά τό προλεταριάτο.

Τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, ἀκολουθώντας τίς ὑποδείξεις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀποφάσισε ν' ἀποκαλύψει στούς ἐργάτες τή συνωμοσία τῆς ἀντεπανάστασης καί νά καταστήσει προσεχτικό τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης ὥστε νά μήν παρασυρθεῖ στήν παγίδα. Στήν πρόκληση γιά μεμονωμένο ἀγώνα ἀπάντησε μέ ἔκκληση γιά ἑνοποίηση τῆς πάλης σ' ὅλη τή Ρωσία, ἀπάντησε μέ ἄμεσα μέτρα γιά τό δυνάμωμα τῆς συμμαχίας τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν μέ τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά, μέ τά τμήματα ἐκεῖνα τοῦ στρατοῦ καί τοῦ στόλου πού ἀρχίζουν νά ξεσηκώνονται σ' ὅλες τίς γωνιές τῆς Ρωσίας.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 106–107. *Ἡ Σύντ.*

Σέ μιά τέτοια στιγμή εἶναι περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά σπουδαῖο νά κατευθύνουμε ὅλες τίς προσπάθειές μας στήν ἑνοποίηση τοῦ στρατοῦ τῆς ἐπανάστασης σ' ὅλη τή Ρωσία, εἶναι σπουδαῖο νά διαφυλάξουμε τίς δυνάμεις, νά χρησιμοποιήσουμε τίς κατακτημένες ἐλευθερίες γιά ἑκατονταπλασιασμένη ζύμωση καί ὀργάνωση, νά προετοιμαστοῦμε γιά καινούργιες ἀποφασιστικές μάχες. Ἄς συνασπίζεται ἡ ἀπολυταρχία μέ τήν ἀντιδραστική ἀστική τάξη! Ἄς δίνει ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη (πού ἀντιπροσωπεύεται ἀπό τό συνέδριο τῶν παραγόντων τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων πού συνῆλθε στή Μόσχα [60]) ψῆφο ἐμπιστοσύνης στήν κυβέρνηση πού, ἐνῶ μιλάει ὑποκριτικά γιά ἐλευθερία, πνίγει μέ τή στρατιωτική βία τήν Πολωνία, γιατί ζητάει τίς πιό στοιχειώδεις ἐγγυήσεις ἐλευθερίας!

Στή συμμαχία τῆς ἀπολυταρχίας μέ τήν ἀστική τάξη πρέπει νά ἀντιτάξουμε τή συμμαχία τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ ὅλη τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία. Τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο δίνει τό χέρι στήν ἀγροτιά πού ἀγωνίζεται γιά τήν ἐλευθερία καί τήν καλεῖ σέ κοινή, συντονισμένη ἐπίθεση σ' ὅλη τή χώρα.

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ τεράστια σημασία τῆς ἀπόφασης τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Ἐμεῖς οἱ σοσιαλδημοκράτες πρέπει νά φροντίσουμε ὥστε ὅλο τό κόμμα νά βοηθήσει τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Ἐμεῖς δέν ἐπιδιώκουμε ἁπλῶς μιά δημοκρατική ἀλλαγή. Παλαίβουμε γιά τό σοσιαλισμό, δηλ. γιά τήν ὁλοκληρωτική ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων ἀπό κάθε καταπίεση, ὄχι μόνο πολιτική ἀλλά καί οἰκονομική. Παίρνουμε στό κόμμα μας μόνο ἐκείνους πού παραδέχονται τό μεγάλο αὐτό σκοπό καί δέν ξεχνᾶνε οὔτε στιγμή τήν προετοιμασία τῶν δυνάμεων γιά τήν ἐπίτευξή του.

Ἀκριβῶς ὅμως γιά τήν ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ σοσιαλιστικοῦ μας σκοποῦ ἐμεῖς, οἱ σοσιαλιστές, ἐπιδιώκουμε τήν πιό ἀποφασιστική διεξαγωγή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, τήν κατάκτηση πλήρους ἐλευθερίας, πού θά τή χρησιμοποιήσουμε γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ ἀγώνα ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ. Καί γι' αὐτό, μέ τούς ἐπαναστάτες δημοκράτες πού δέν ἐπιζητοῦν τά παζαρέματα μέ τήν κυβέρνηση ἀλλά τήν πάλη, πού δέν ἐπιζητοῦν τό κουτσούρεμα τῆς ἐπανάστασης ἀλλά τήν ὁλοκλήρωσή της, μ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους ἐμεῖς πρέπει νά βαδίζουμε χέρι μέ χέρι, χωρίς καί νά συγχωνευόμαστε μαζί τους. Ζήτω λοιπόν ἡ συμμαχία τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου μέ ὅλο τόν ἐπαναστατικό λαό! Μπροστά στήν κοινή τους ἐπίθεση θά τσακιστοῦν

ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ἀντίδρασης, ὅλες οἱ ἀπόπειρες τῆς ἀντεπανάστασης.

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 13,
15 τοῦ Νοέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ἡ ἐξέγερση στή Σεβαστούπολη ὁλοένα φουντώνει [61]. Ἡ ὑπόθεση πλησιάζει πρός τή λύση της. Οἱ ναῦτες καί οἱ στρατιῶτες πού παλαίβουν γιά ἐλευθερία παραμερίζουν τούς διοικητές τους. Τηρεῖται ἀπόλυτη τάξη. Ἡ κυβέρνηση δέν τά καταφέρνει νά ἐπαναλάβει τό πρόστυχο τέχνασμα τῆς Κρονστάνδης, δέν κατορθώνει νά προκαλέσει κανενός εἶδους πογκρόμ. Ἡ μοίρα τοῦ στόλου ἀρνήθηκε νά ἀποπλεύσει καί ἀπειλεῖ τήν πόλη, σέ περίπτωση πού θά ἐπιχειρήσουν νά καταστείλουν τήν ἐξέγερση. Τή διοίκηση τοῦ «Ὀτσάκοφ» τήν ἀνέλαβε ὁ ἀπότακτος ἀνθυποπλοίαρχος Σμίθ, πού εἶχε ἀποταχθεῖ γιατί ἐξεφώνησε ἕνα «θρασύ» λόγο γιά τήν ἔνοπλη ὑπεράσπιση τῶν ἐλευθεριῶν πού ὑποσχόταν τό Διάγγελμα τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη. Σήμερα, 15 τοῦ μηνός, σύμφωνα μέ τήν πληροφορία πού δίνει ἡ «Ρούς» [62], θά ἔληγε ἡ προθεσμία πού τάχθηκε στούς ναῦτες γιά νά παραδοθοῦν.

Βρισκόμαστε συνεπῶς σέ παραμονές ἀποφασιστικῆς στιγμῆς. Οἱ ἀμέσως ἑπόμενες μέρες — ἴσως ὧρες — θά δείξουν ἄν θά νικήσουν ὁλοκληρωτικά οἱ ἐξεγερμένοι, ἄν θά τσακιστοῦν ἤ ἄν θά ἐπέλθει κάποια συμφωνία. Ἐν πάση περιπτώσει τά γεγονότα τῆς Σεβαστούπολης σημαίνουν τήν ὁλοκληρωτική χρεοκοπία τοῦ παλιοῦ, τοῦ δουλικοῦ καθεστῶτος πού ἐπικρατεῖ στό στρατό, τοῦ καθεστῶτος πού μετέτρεψε τούς στρατιῶτες σέ ὁπλισμένες μηχανές, πού τούς ἔκανε ὄργανα κατάπνιξης τοῦ παραμικρότερου πόθου γιά ἐλευθερία.

Πέρασαν ἀνεπιστρεπτί τά χρόνια πού, ὅπως ἔγινε τό 1849, ὁ ρωσικός στρατός πήγαινε νά καταστείλει τήν ἐπανάσταση ἔξω ἀπό τά σύνορα τῆς Ρωσίας [63]. Τώρα ὁ στρατός ξέκοψε ἀμετάκλητα ἀπό τήν ἀπολυταρχία. Δέν ἔγινε ἀκόμα στό σύνολό του ἐπαναστατικός. Ἡ πολιτική συνειδητότητα τῶν στρατιωτῶν καί

τῶν ναυτῶν εἶναι ἀκόμα πολύ χαμηλή. Τό σπουδαῖο ὅμως εἶναι ὅτι ἡ συνείδησή τους ἔχει πιά ξυπνήσει, ὅτι ἀνάμεσα στούς στρατιῶτες ἄρχισε τό *δικό τους* κίνημα, ὅτι τό πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας ἔχει εἰσχωρήσει στούς στρατῶνες παντοῦ. Ὁ στρατώνας στή Ρωσία ἦταν συνήθως χειρότερος ἀπό κάθε φυλακή· πουθενά ἀλλοῦ δέν ἔπνιγαν καί δέν καταπίεζαν τόσο τήν προσωπικότητα, ὅσο στό στρατώνα· πουθενά ἀλλοῦ δέν ἀκμάζανε σέ τέτοιο βαθμό τά βασανιστήρια, οἱ ξυλοδαρμοί καί ὁ ἐξευτελισμός τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὁ στρατώνας αὐτός γίνεται ἑστία τῆς ἐπανάστασης.

Τά γεγονότα τῆς Σεβαστούπολης δέν εἶναι μοναδικά, οὔτε τυχαῖα. Δέ θά μιλήσουμε γιά τίς προηγούμενες ἀπόπειρες ἀνοιχτῆς ἐξέγερσης στό στόλο καί στό στρατό. Δίπλα στήν πυρκαϊά τῆς Σεβαστούπολης θά βάλουμε τίς σπίθες τῆς Πετρούπολης. Θά θυμίσουμε τίς διεκδικήσεις τῶν στρατιωτῶν πού προβάλλονται τώρα στίς διάφορες στρατιωτικές μονάδες τῆς Πετρούπολης (δημοσιεύτηκαν στό χτεσινό φύλλο τῆς ἐφημερίδας μας). Τί θαυμάσιο ντοκουμέντο εἶναι αὐτός ὁ κατάλογος τῶν διεκδικήσεων! Πόσο καθαρά δείχνει ὅτι ὁ δουλικός στρατός μετατρέπεται σέ στρατό ἐπαναστατικό. Ποιά δύναμη θά συγκρατήσει τώρα τή διάδοση παρόμοιων διεκδικήσεων σέ ὅλο τό στόλο καί σέ ὅλο τό στρατό;

Οἱ στρατιῶτες τῆς Πετρούπολης θέλουν νά πετύχουν καλυτέρευση τοῦ συσσιτίου, τοῦ ἱματισμοῦ, τοῦ στρατωνισμοῦ, αὔξηση τοῦ μισθοῦ, μείωση τῆς στρατιωτικῆς θητείας καί τοῦ χρόνου τῆς καθημερινῆς ἐκπαίδευσης. Ἀνάμεσα ὅμως στίς διεκδικήσεις τους ἀκόμα σημαντικότερη θέση κατέχουν ἄλλες διεκδικήσεις, πού μόνο ἕνας στρατιώτης-πολίτης θά μποροῦσε νά προβάλει. «Ἰσότιμο μέ ὅλους τούς πολίτες» δικαίωμα νά πηγαίνουν ἐν στολῇ σέ ὅλες τίς συγκεντρώσεις, δικαίωμα νά διαβάζουν καί νά ἔχουν στό στρατώνα *ὅλες* τίς ἐφημερίδες, ἐλευθερία συνείδησης, ἴσα δικαιώματα σέ ὅλες τίς ἐθνότητες, ὁλοκληρωτική κατάργηση κάθε ὑποχρέωσης γιά ἀπόδοση τιμῶν πρός τούς ἀνωτέρους ἔξω ἀπό τό στρατώνα, κατάργηση τοῦ θεσμοῦ τῆς ὀρντινάντζας, κατάργηση τῶν στρατοδικείων καί ὑπαγωγή ὅλων τῶν στρατιωτικῶν ποινικῶν ὑποθέσεων στά κοινά πολιτικά δικαστήρια, δικαίωμα ὑποβολῆς ὁμαδικῶν παραπόνων, δικαίωμα αὐτοϋπεράσπισης καί στήν παραμικρότερη ἀπόπειρα τοῦ ἀνωτέρου νά χτυπήσει. Αὐτές εἶναι οἱ κυριότερες διεκδικήσεις τῶν στρατιωτῶν τῆς Πετρούπολης.

Οἱ διεκδικήσεις αὐτές δείχνουν πώς τεράστιο μέρος τοῦ στρα-

τοῦ εἶναι κιόλας ἀλληλέγγυο μέ τά τμήματα τῆς Σεβαστούπολης πού ἐξεγέρθηκαν γιά τήν ἐλευθερία.

Οἱ διεκδικήσεις αὐτές δείχνουν πώς οἱ ὑποκριτικοί λόγοι τῶν λακέδων τῆς ἀπολυταρχίας γιά οὐδετερότητα τοῦ στρατοῦ, γιά τήν ἀνάγκη νά κρατιέται ὁ στρατός ἔξω ἀπό τήν πολιτική κτλ., πώς οἱ λόγοι αὐτοί δέν μποροῦν νά ἔχουν οὔτε τήν παραμικρότερη συμπάθεια ἀπομέρους τῶν στρατιωτῶν.

Ὁ στρατός δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά εἶναι οὐδέτερος. Τό σύνθημα: νά μή παρασέρνουμε τό στρατό στήν πολιτική εἶναι σύνθημα τῶν ὑποκριτῶν ὑπηρετῶν τῆς ἀστικῆς τάξης καί τοῦ τσαρισμοῦ, πού στήν πράξη παρασέρνανε πάντοτε τό στρατό στήν ἀντιδραστική πολιτική, μετατρέπανε τούς ρώσους στρατιῶτες σέ λακέδες τῶν μαύρων ἑκατονταρχιῶν, σέ βοηθούς τῆς ἀστυνομίας. Δέν ἐπιτρέπεται νά στέκει κανείς ἔξω ἀπό τόν παλλαϊκό ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία. Ὅποιος στέκει ἀπαθής μπροστά σ' αὐτόν τόν ἀγώνα, αὐτός ὑποστηρίζει τά ἔκτροπα τῆς ἀστυνομικῆς κυβέρνησης, πού ὑποσχέθηκε ἐλευθερία γιά νά χλευάσει τήν ἐλευθερία.

Οἱ διεκδικήσεις τῶν στρατιωτῶν-πολιτῶν εἶναι διεκδικήσεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας, διεκδικήσεις ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων, διεκδικήσεις τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν. Ἡ ἔνταξη στίς γραμμές τῶν ὀπαδῶν τῆς ἐλευθερίας, τό πέρασμα στό πλευρό τοῦ λαοῦ θά ἐξασφαλίσει τή νίκη τῆς ἐλευθερίας καί τήν πραγματοποίηση τῶν διεκδικήσεων πού προβάλλουν οἱ στρατιῶτες.

Γιά νά πραγματοποιηθοῦν ὅμως αὐτές οἱ διεκδικήσεις ἀληθινά στό ἀκέραιο καί σταθερά, πρέπει νά γίνει ἀκόμα ἕνα μικρό βῆμα πρός τά μπρός. Πρέπει νά συνοψιστοῦν σ' ἕνα ἑνιαῖο σύνολο ὅλες οἱ ἐπιμέρους ἐπιθυμίες τῶν στρατιωτῶν πού ὁ καταραμένος στρατώνας-κάτεργο τούς ἔχει καταβασανίσει. Καί ἄν πάρουμε στό σύνολό τους τίς διεκδικήσεις αὐτές, θά δοῦμε ὅτι ἔχουν τό ἑξῆς περιεχόμενο: κατάργηση τοῦ μόνιμου στρατοῦ, ἀντικατάστασή του μέ τό γενικό ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ.

Ὁ μόνιμος στρατός παντοῦ καί σέ ὅλες τίς χῶρες χρησιμοποιεῖται ὄχι τόσο ἐνάντια στόν ἐξωτερικό ὅσο ἐνάντια στόν ἐσωτερικό ἐχθρό. Ὁ μόνιμος στρατός ἔγινε παντοῦ ὄργανο τῆς ἀντίδρασης, ὑπηρέτης τοῦ κεφαλαίου στήν πάλη ἐνάντια στήν ἐργασία, δήμιος τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ. Διεξάγοντας τή μεγάλη ἀπελευθερωτική ἐπανάστασή μας δέ θά σταθοῦμε βέβαια μόνο στίς ἐπιμέρους διεκδικήσεις. Θά βγάλουμε τό κακό ἀπό τή ρίζα. Θά ἐξαλείψουμε ὁλότελα τό μόνιμο στρατό. Ἄς συγχωνευτεῖ ὁ στρατός μέ τόν ἔνοπλο λαό, ἄς φέρουν οἱ στρατιῶτες

στό λαό τίς στρατιωτικές γνώσεις τους, ἄς ἐξαφανιστεῖ ὁ στρατώνας καί ἄς ἀντικατασταθεῖ μέ τό ἐλεύθερο στρατιωτικό σχολεῖο. Καμιά δύναμη στόν κόσμο δέ θά τολμήσει νά ἐπιβουλευτεῖ τήν ἐλεύθερη Ρωσία, ὅταν προπύργιο αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας θά εἶναι ὁ ἔνοπλος λαός πού θά ἔχει ἐξαλείψει τή στρατιωτική κάστα, πού θά ἔχει κάνει ὅλους τούς στρατιῶτες πολίτες καί ὅλους τούς πολίτες, τούς ἱκανούς νά φέρνουν ὅπλα, στρατιῶτες.

Ἡ πείρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔδειξε ὅλη τήν ἀντιδραστικότητα τοῦ μόνιμου στρατοῦ. Ἡ στρατιωτική ἐπιστήμη ἀπέδειξε πώς εἶναι πέρα γιά πέρα πραγματοποιήσιμος ὁ θεσμός τῆς λαϊκῆς πολιτοφυλακῆς, πού μπορεῖ νά σταθεῖ στό ὕψος τῶν στρατιωτικῶν καθηκόντων καί στόν ἀμυντικό καί στόν ἐπιθετικό πόλεμο. Ἄς ὀνειροπολεῖ ἀφοπλισμό ἡ ὑποκριτική εἴτε συναισθηματική ἀστική τάξη. Ὅσο θά ὑπάρχουν στόν κόσμο καταπιεζόμενοι καί ἄνθρωποι πού γίνονται ἀντικείμενο τῆς ἐκμετάλλευσης, ἐμεῖς πρέπει νά ἐπιδιώκουμε ὄχι ἀφοπλισμό ἀλλά γενικό ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ. Μόνο ὁ ἐξοπλισμός θά ἐξασφαλίσει ὁλοκληρωτικά τήν ἐλευθερία. Μόνο αὐτός θά γκρεμίσει ὁλοκληρωτικά τήν ἀντίδραση. Μόνο ἐφόσον γίνει αὐτή ἡ ἀλλαγή θά χαίρονται πραγματικά τήν ἐλευθερία τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων, καί ὄχι μόνο μιά χούφτα ἐκμεταλλευτές.

Γράφτηκε στίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 16 τοῦ Νοέμβρη 1905 στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 14
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

Η ΠΛΑΣΤΙΓΓΑ ΤΑΛΑΝΤΕΥΕΤΑΙ

Τήν κατάσταση πού περνάει ἡ Ρωσία συχνά τήν ἐκφράζουν μέ τή λέξη ἀναρχία. Αὐτή ἡ λαθεμένη καί ψεύτικη διατύπωση ἐκφράζει στήν πραγματικότητα τό γεγονός ὅτι στή χώρα δέν ἔχει ἀποκατασταθεῖ καμιά τάξη. Ὁ πόλεμος τῆς νέας, τῆς ἐλεύθερης Ρωσίας ἐνάντια στήν παλιά, τή δουλοπαροικιακή ἀπολυταρχική Ρωσία διεξάγεται ὁλομέτωπος. Ἡ ἀπολυταρχία δέν ἔχει πιά τή δύναμη νά νικήσει τήν ἐπανάσταση, ἡ ἐπανάσταση δέν ἔχει ἀκόμα τή δύναμη νά νικήσει τόν τσαρισμό. Ἡ παλιά τάξη πραγμάτων τσακίστηκε, δέν ἔχει ὅμως ἀκόμα ἐκμηδενιστεῖ, καί τό καινούργιο, τό ἐλεύθερο καθεστώς ὑπάρχει δίχως νά ἔχει ἀναγνωριστεῖ, μισοκρύβεται καί καταδιώκεται σχεδόν πάντα ἀπό τούς μισθοφόρους τοῦ ἀπολυταρχικοῦ καθεστῶτος.

Αὐτή ἡ κατάσταση πραγμάτων μπορεῖ νά βαστάξει πολύν καιρό ἀκόμα· θά συνοδεύεται ἀναπόφευκτα μέ ἐκδηλώσεις ἀστάθειας καί ταλάντευσης σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς καί πολιτικῆς ζωῆς· σ' αὐτά τά θολά νερά θά προσπαθήσουν ὁπωσδήποτε νά ψαρέψουν οἱ ἄνθρωποι πού μισοῦν τήν ἐλευθερία καί πού καμώνονται τώρα τό φίλο τῆς ἐλευθερίας γιά λόγους στρατιωτικῆς πονηριᾶς. Ἡ μεταβατική ὡστόσο αὐτή κατάσταση εἶναι τόσο πιό βέβαιο ὅτι θά ὁδηγήσει στήν ὁλοκληρωτική καί ἀποφασιστική νίκη τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, ὅσο ἡ διάρκειά της θά εἶναι μεγαλύτερη. Γιατί τίποτα δέ διαφωτίζει σέ τέτοιο βαθμό τίς πιό καθυστερημένες μάζες τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, κανένα πράγμα δέν ξυπνάει σέ τέτοιο βαθμό τούς πιό ἀπαθεῖς καί τούς πιό κοιμισμένους, ὅσο αὐτή ἡ παρατεταμένη ἀποσύνθεση τῆς ἀπολυταρχίας, πού ἔχει καταδικαστεῖ ἀπ' ὅλους καί πού ἡ ἴδια ἔχει ἀναγνωρίσει τήν καταδίκη της.

Τί δείχνουν τά τελευταῖα πολιτικά γεγονότα, αὐτή ἡ καινούρ-

για καί μεγάλη ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τῶν ταχυδρομείων καί τηλεγραφείων[64], αὐτό τό δυνάμωμα τοῦ ἀναβρασμοῦ καί τῆς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσης μέσα στό στρατό, ἀκόμα καί μέσα στήν ἀστυνομία, αὐτή ἡ νίκη τοῦ μή συνειδητοποιημένου καί ἀλυσοδεμένου μέ τήν πειθαρχία στρατοῦ ἐνάντια στό στρατό τῆς ἐλευθερίας στή Σεβαστούπολη, αὐτή ἡ ἀνείδωτη ὥς τώρα πτώση τῶν τιμῶν τῶν κρατικῶν τίτλων; Δείχνουν ὅτι ἡ ἀπολυταρχία ρίχνει τά τελευταῖα της βόλια, ἐξαντλεῖ τίς τελευταῖες ἐφεδρεῖες της. Ἀκόμα καί τό χρηματιστήριο, αὐτό τό πιστό της ἵδρυμα, πού φοβᾶται, ὅπως καί ἡ μπουρζουαζία, καί λαχταρᾶ, ὅπως καί ἡ μπουρζουαζία, τόν τερματισμό τῆς ἐπανάστασης, κι αὐτό ἀκόμα τό χρηματιστήριο δέν πιστεύει στούς «νικητές» τῆς Σεβαστούπολης. Τά γεγονότα αὐτά δείχνουν πώς ὁ ἐπαναστατικός λαός ἐπεκτείνει σταθερά τίς κατακτήσεις του, ξεσηκώνοντας καινούργιους μαχητές, γυμνάζει τίς δυνάμεις του, καλυτερεύει τήν ὀργάνωσή του καί προχωρεῖ πρός τή νίκη, προχωρεῖ ἀσυγκράτητος, σά χιονοστιβάδα.

Τό ὅπλο τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας τελειοποιεῖται· τό χειρισμό αὐτοῦ τοῦ ὅπλου τόν μαθαίνουν τώρα οἱ καινούργιες δυνάμεις τῶν ἐργατῶν, πού χωρίς αὐτούς δέν μπορεῖ νά ζήσει οὔτε μιά μέρα ἡ σύγχρονη πολιτισμένη κοινωνία. Ἡ συναίσθηση τῆς ἀνάγκης τῆς ἐλευθερίας στό στρατό καί στήν ἀστυνομία ἐξακολουθεῖ νά μεγαλώνει, προετοιμάζοντας νέες ἑστίες ἐξέγερσης, νέες Κρονστάνδες καί νέες Σεβαστουπόλεις.

Ζήτημα εἶναι ἄν ὑπάρχει λόγος νά πανηγυρίζουν οἱ νικητές τῆς Σεβαστούπολης. Ἡ ἐξέγερση τῆς Κριμαίας νικήθηκε. Ἡ ἐξέγερση τῆς Ρωσίας εἶναι ἀκατανίκητη.

Ἄς ἑτοιμάζονται λοιπόν οἱ ἐργάτες-σοσιαλδημοκράτες γιά ἀκόμα μεγαλύτερα γεγονότα, πού θά τούς ἐπιφορτίσουν μέ κολοσσιαία εὐθύνη!

Ἄς μή ξεχνοῦν πώς μόνο ἕνα γερά συσπειρωμένο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα μπορεῖ νά ὁδηγήσει τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας στή νίκη χέρι χέρι μέ τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου!

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 16, 18 τοῦ Νοέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΝΑ ΔΙΔΑΣΚΕΣΤΕ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ

Οἱ ἀστοί δημοκράτες τῆς «Νάσα Ζίζν» [65] ξεσπάθωσαν ἐνάντια στό «ἀνακάτωμα τοῦ μαρξισμοῦ μέ βαρβαρισμό». Συνιστοῦμε πολύ σέ ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες νά παρακολουθήσουν μέ προσοχή τούς συλλογισμούς τῶν ριζοσπαστῶν δημοκρατῶν. Τίποτε δέ βοηθάει τόσο πολύ στή διευκρίνηση τῆς πολιτικῆς οὐσίας τῶν φαινομένων, ὅσο ἡ ἐκτίμησή τους ἀπό τούς ἀντιπάλους (φυσικά, ἄν οἱ ἀντίπαλοι αὐτοί δέν εἶναι ἀπελπιστικά κουτοί ἄνθρωποι).

Στή «Νάσα Ζίζν» δέν ἀρέσει «ἡ πάλη ἑνός μέρους τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας ἐνάντια στό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης», εἴτε, ἀκριβέστερα, ἡ πάλη τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐνάντια «στίς ἀκομματικές» ταξικές ὀργανώσεις, ὅπως ἐκφράζεται ἡ ἴδια ἡ ἐφημερίδα. Οἱ προλετάριοι πρέπει νά ἑνώνονται, λένε οἱ ριζοσπάστες μας. Συνεπῶς... συνεπῶς ἔχουν δίκιο οἱ παράγοντες τοῦ Σοβιέτ πού «προσπαθοῦν νά ἑνώσουν *ὅλο* τό προλεταριάτο, ἀνεξάρτητα ἀπό πολιτικές πεποιθήσεις». Καί οἱ ριζοσπάστες θριαμβολογώντας μᾶς κατηγοροῦν πώς ἐρχόμαστε σέ ἀντίφαση πρός τήν ἴδια τήν ἀρχή μας τῆς «*ταξικῆς πάλης*».

Νά διδάσκεστε ἀπό τούς ἐχθρούς, σύντροφοι ἐργάτες, ὅσοι συμπαθᾶτε τή δημιουργία ἀκομματικῆς ἐργατικῆς ὀργάνωσης, ἤ, ἔστω, ὅσοι βλέπετε μέ ἀδιαφορία μιά τέτοια ἐπιθυμία! Θυμηθεῖτε τό Κομμουνιστικό μανιφέστο τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, πού μιλάει γιά *μετατροπή* τοῦ προλεταριάτου *σέ τάξη* στό μέτρο πού ἀναπτύσσεται ὄχι μόνο ἡ ἑνότητά του, ἀλλά καί ἡ *συνειδητότητά* [66] του. Θυμηθεῖτε τό παράδειγμα χωρῶν σάν τήν Ἀγγλία, ὅπου ἐνῶ ἡ ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη γίνεται παντοῦ καί γινόταν πάντοτε, ὡστόσο τό προλεταριάτο ἔμενε παρ' ὅλα αὐτά σκόρπιο, οἱ ἐκλεκτοί του

ἐξαγοράζονταν ἀπό τήν ἀστική τάξη, ἡ συνείδησή του διαφθειρόταν ἀπό τούς θεωρητικούς τοῦ κεφαλαίου, ἡ δύναμή του θρυμματιζόταν μέ τήν ἀπόσπαση τῆς ἀριστοκρατίας τῶν ἐργατῶν ἀπό τήν ἐργατική μάζα. Θυμηθεῖτε τα ὅλα αὐτά, σύντροφοι ἐργάτες, καί θά πεισθεῖτε πώς μόνο τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο εἶναι προλεταριάτο πού ἔχει συνείδηση τῶν *ταξικῶν* του καθηκόντων. Κάτω ἡ ἀκομματικότητα! Ἡ ἀκομματικότητα παντοῦ καί πάντοτε ἦταν ὅπλο καί σύνθημα τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἐμεῖς μποροῦμε καί ὀφείλουμε νά βαδίζουμε, κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, μαζί μέ τούς ἀσυνειδητοποίητους προλεταρίους, μαζί μέ τούς προλεταρίους πού παραδέχονται μή προλεταριακές θεωρίες (τό πρόγραμμα τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν»), ὅμως ποτέ καί σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά ἐξασθενοῦμε τήν αὐστηρή κομματικότητά μας, ποτέ καί σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε καί νά ἐπιτρέπουμε νά ξεχνοῦν πώς ἡ ἔχθρα πρός τή σοσιαλδημοκρατία μέσα στό προλεταριάτο εἶναι ὑπόλειμμα τῶν ἀστικῶν ἀντιλήψεων μέσα στό προλεταριάτο.

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 16,
18 τοῦ Νοέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Τό ζήτημα τῆς συντακτικῆς συνέλευσης ἦταν φυσικό καί ἀναπόφευκτο νά προβληθεῖ στό ἐπαναστατικό μας κίνημα. Γιά νά σαρώσουμε όριστικά τά ὑπολείμματα τῶν παλιῶν, τῶν δουλοπαροικιακῶν θεσμῶν τῆς ἀπολυταρχικῆς Ρωσίας, γιά νά καθορίσουμε τήν τάξη πραγμάτων τῆς νέας, τῆς ἐλεύθερης Ρωσίας, δέν μποροῦμε νά φανταστοῦμε ἄλλον ὁλοκληρωμένο καί συνεπῆ δρόμο ἐκτός ἀπό τή σύγκληση παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης. Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ ζωή σπάνια πραγματοποιεῖ ὁλότελα ὁλοκληρωμένα καί συνεπῆ συνθήματα, παρουσιάζει πάντα πολλά ἀπρόβλεπτα πού περιπλέκουν καί μπερδεύουν τή λύση, πού ἀνακατεύουν τό παλιό μέ τό καινούργιο. Ἐκεῖνος ὅμως πού θέλει εἰλικρινά νά τελειώσει μέ τό παλιό καί ξέρει νά ἐπιδιώκει αὐτό τό σκοπό πρέπει νά καθορίσει καθαρά τή σημασία τῆς συντακτικῆς συνέλευσης καί νά παλαίβει μέ ὅλες τίς δυνάμεις γιά τήν πραγματοποίησή της σέ ὁλοκληρωμένη καί καθαρή μορφή.

Τό κόμμα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου, ἡ σοσιαλδημοκρατία, στό πρόγραμμά του κιόλας πού ψηφίστηκε στό δεύτερο συνέδριο τό 1903, πρόβαλε τό αἴτημα τῆς συντακτικῆς συνέλευσης. «Τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας — λέει τό τελευταῖο μέρος τοῦ προγράμματός μας — ἔχει τήν ἀκράδαντη πεποίθηση πώς ἡ ὁλοκληρωμένη, συνεπής καί σταθερή πραγματοποίηση τῶν ἀναφερομένων πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν μετασχηματισμῶν» (δημιουργία δημοκρατικοῦ κρατικοῦ καθεστῶτος, προστασία τῆς ἐργασίας κτλ.) «μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέ τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί τή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης, ἐλεύθερα ἐκλεγμένης ἀπό ὅλο τό λαό» [67].

'Από τά λόγια αὐτά φαίνεται πεντακάθαρα πώς τό κόμμα μας δίνει προσοχή ὄχι μόνο στίς τυπικές μά καί στίς ὑλικές συνθῆκες σύγκλησης τῆς συντακτικῆς συνέλευσης, δηλ. στίς συνθῆκες πού πραγματικά θά ἔκαναν τή συνέλευση παλλαϊκή καί συντακτική. Ἄλλωστε δέν ἀρκεῖ νά τιτλοφορεῖ κανείς μιά συνέλευση «συντακτική», δέν ἀρκεῖ νά συγκαλέσει λαϊκούς ἀντιπροσώπους, ἔστω καί ἐκλεγμένους μέ καθολική, ἴση, ἄμεση καί μυστική ψηφοφορία, ἔστω καί μέ ἐξασφαλισμένη στήν πράξη τήν ἐλευθερία τῶν ἐκλογῶν. Ἡ συντακτική συνέλευση, ἐκτός ἀπ' ὅλες αὐτές τίς προϋποθέσεις, χρειάζεται ἀκόμα νά ἔχει ἐξουσία καί δύναμη γιά νά καθιερώσει νέους θεσμούς. Ἡ ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων γνωρίζει παραδείγματα πού, ἐνῶ ἡ συνέλευση θεωροῦνταν συντακτική, στήν πράξη ἡ πραγματική δύναμη καί ἐξουσία δέν ἦταν στά χέρια της ἀλλά στά χέρια τῆς παλιᾶς ἀπολυταρχικῆς ἐξουσίας. Ἔτσι ἦταν τά πράγματα τόν καιρό τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848, γι' αὐτό καί ἡ «συντακτική» συνέλευση ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἡ περιβόητη Βουλή τῆς Φραγκφούρτης[68], ἀπέκτησε τήν ἐπαίσχυντη φήμη σιχαμεροῦ «λογοκοπείου»: ἡ συνέλευση αὐτή φλυαροῦσε γιά ἐλευθερία, ἔβγαζε διατάγματα γιά τήν ἐλευθερία, δέν ἔπαιρνε ὅμως πρακτικά μέτρα γιά τήν κατάργηση τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας πού κατέλυαν τήν ἐλευθερία. Εἶναι ὁλότελα φυσικό ὅτι αὐτή ἡ ἀξιοθρήνητη συνέλευση τῶν ἀξιοθρήνητων φαφλατάδων τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἀποσύρθηκε ἄδοξα ἀπό τή σκηνή. Σήμερα στή Ρωσία τό ζήτημα τῆς σύγκλησης τῆς συντακτικῆς συνέλευσης κατέχει τήν πρώτη θέση ἀνάμεσα στά πολιτικά ζητήματα τῆς ἡμέρας. Καί σήμερα, ἀκριβῶς, ἐπιτακτικότατη σημασία ἀποκτάει ἡ οὐσιαστική πλευρά αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Δέν εἶναι τόσο σοβαρό ζήτημα τό ἄν θά συγκληθεῖ συντακτική συνέλευση (σ' αὐτό ἀκόμα καί ὁ ὑπουργός-μεσίτης, ὁ κύριος Βίττε, θά συμφωνήσει ἴσως αὔριο), ἀλλά τό ἄν θά εἶναι πραγματικά παλλαϊκή καί πραγματικά συντακτική.

Πραγματικά ἡ πείρα τῆς ἐπανάστασής μας, παρ' ὅλο πού τώρα μόλις ἀρχίζει, ἔδειξε ὁλοκάθαρα τί μανοῦβρες μπορεῖ νά γίνουν μέ τά λόγια καί τίς ὑποσχέσεις γενικά, καί ἰδιαίτερα μέ τό σύνθημα τῆς συντακτικῆς συνέλευσης. Θυμηθεῖτε τό πρόσφατο συνέδριο τῶν ζέμτσι καί τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, «τῶν καντέτων», πού ἔγινε στή Μόσχα. Θυμηθεῖτε τήν περίφημη διατύπωσή τους: Κρατική δούμα μέ συντακτική δικαιοδοσία γιά τήν ἐκπόνηση συντάγματος, πού θά εἶναι ὑπό τήν ἔγκριση τοῦ ἡγεμόνα... 'Ακόμα καί ὁ ἀστικοδημοκρατικός τύπος σημείω-

σε τήν ἐσωτερική ἀντιφατικότητα καί τόν παραλογισμό αὐτῆς τῆς διατύπωσης. «Νά ἐγκαθιδρύει κανείς» νέο κρατικό καθεστώς «μέ τήν ἔγκριση» τοῦ ἐπικεφαλῆς τῆς παλιᾶς κυβέρνησης — μά αὐτό σημαίνει ὅτι νομιμοποιεῖ δυό ἐξουσίες, δυό ἰσότιμες (στό χαρτί) ἀνώτατες ἐξουσίες: τήν ἐξουσία τοῦ λαοῦ πού ἐξεγέρθηκε καί τήν ἐξουσία τῆς παλιᾶς ἀπολυταρχίας. Εἶναι εὐνόητο πώς ἡ ἰσότητα μεταξύ τους εἶναι καθαρά φαινομενική, πώς ἡ «συμφωνία» μεταξύ τους καθορίζεται στήν πράξη ἀπό τήν ὑπεροχή τῆς *δύναμης* τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Συνεπῶς οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί στό «ἰδανικό» σχέδιό τους γιά τό πέρασμα ἀπό τήν παλιά Ρωσία στή νέα νομιμοποιοῦσαν τή συνύπαρξη δυό ἴσων ἀντιμαχόμενων ἐχθρικῶν δυνάμεων, δηλ. νομιμοποιοῦσαν μιά αἰώνια πάλη χωρίς διέξοδο.

Ἡ ἀντίφαση αὐτή εἶναι ἀνεξήγητη ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἁπλῆς τυπικῆς λογικῆς. Τήν ἐξηγεῖ ὅμως ἀπόλυτα ἡ λογική τῶν ταξικῶν συμφερόντων τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ ἀστική τάξη φοβᾶται τήν πλήρη ἐλευθερία, φοβᾶται τόν πλήρη ἐκδημοκρατισμό, ἐπειδή ξέρει πώς τό συνειδητό, δηλ. τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο θά χρησιμοποιήσει τήν ἐλευθερία γιά τήν πάλη ἐνάντια στήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου. Γι' αὐτό ἡ ἀστική τάξη στήν οὐσία δέ θέλει πλήρη ἐλευθερία, πλήρη κυριαρχία τοῦ λαοῦ, ἀλλά συναλλαγή μέ τήν ἀντίδραση, συναλλαγή μέ τήν ἀπολυταρχία. Ἡ ἀστική τάξη θέλει τόν κοινοβουλευτισμό γιά νά ἐξασφαλίσει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου καί ὄχι τῆς γραφειοκρατίας, καί ταυτόχρονα θέλει τή μοναρχία, τό μόνιμο στρατό, τή διατήρηση ὁρισμένων πλεονεκτημάτων τῆς γραφειοκρατίας, γιά νά μήν ἀφήσει τήν ἐπανάσταση νά φτάσει ὥς τό τέλος, γιά νά μήν ἐξοπλίσει τό προλεταριάτο· καί ὅταν μιλάει γιά ἐξοπλισμό ἐννοεῖ καί τόν ἄμεσο ἐξοπλισμό μέ ὅπλα καί τόν ἐξοπλισμό μέ πλήρη ἐλευθερία. Ἡ ἀντιφατική ταξική θέση τῆς κεφαλαιοκρατίας ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στό προλεταριάτο γεννάει ἀναπόφευκτα, ἀκόμα καί ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέληση ἤ τή συνείδηση τούτων εἴτε τῶν ἄλλων μεμονωμένων προσώπων, ἄστοχες καί παράλογες φόρμουλες «συμφωνίας». Τό σύνθημα τῆς συντακτικῆς συνέλευσης ἔχει μετατραπεῖ σέ φράση, ἡ μεγάλη διεκδίκηση τοῦ ἐξεγερμένου γιά ἐλευθερία προλεταριάτου καταντάει διακωμώδηση· ἔτσι ἡ κεφαλαιοκρατία βεβηλώνει τούς πάντες καί τά πάντα στόν κόσμο, ἀντικαθιστώντας τήν πάλη μέ τήν μπακαλίστικη συναλλαγή.

Οἱ ριζοσπάστες ἀστοί τῆς «Νάσα Ζίζν» δέν καταλαβαίνουν αὐτή τήν ἀναπόφευκτα-ψεύτικη καί ἀπατηλή τοποθέτηση τοῦ

ζητήματος ἀπό τούς φιλελευθέρους, ὅταν αὐτοί μέ σοβαρό ὕφος περιγράφουν τήν ἐκπόνηση «σχεδίου» σύγκλησης τῆς συντακτικῆς συνέλευσης ἀπό τούς κ. κ. Φάλμπορκ καί Τσαρνολούσκι, καί ἔπειτα καί ἀπό τό κεντρικό γραφεῖο τῆς Ἕνωσης τῶν ἑνώσεων. Εἶναι γελοῖο νά γράφετε τέτοια «σχέδια», κύριοι! Ἀκολουθεῖτε τό δρόμο τῶν «καντέτων», πού πρόδοσαν τήν ἐπανάσταση. Ξεχνᾶτε πώς τά χάρτινα σχέδια, ὅπως καί οἱ κάθε λογῆς συνταγματικές αὐταπάτες διαφθείρουν τήν ἐπαναστατική συνείδηση τοῦ λαοῦ καί ἐξασθενοῦν τή μαχητική του δραστηριότητα, ἐπειδή τό κέντρο βάρους τοῦ ζητήματος συγκαλύπτεται, ἐπειδή ἡ ὅλη τοποθέτησή του διαστρεβλώνεται. Ἐξάλλου σεῖς δέν κάνετε προπαγάνδα τοῦ πολιτικοῦ ἀλφαβήτου, ἀλλά βάζετε τό ζήτημα *πρακτικά*· αὐτό τό δείχνει ὁ ἴδιος ὁ χαρακτήρας τῆς συζήτησης τοῦ σχεδίου «ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν ἄκρων καί τῶν μετριοπαθῶν κομμάτων», πού σεῖς οἱ ἴδιοι τή σκαρώσατε. Αὐτό εἶναι μανιλοφισμός[69], ἀξιότιμοι δημοκράτες τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅταν ἀπό τή μιά μεριά παραδέχεστε πώς καλό θά ἦταν νά ἔχει ἡ συντακτική συνέλευση «ὁλόκληρη» τήν ἐξουσία καί ἀπό τήν ἄλλη προσπαθεῖτε νά συνενώσετε τά κόμματα τῶν ἄκρων μέ τά «μετριοπαθῆ», δηλ. ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦν μιά τέτοια πληρότητα μ' ἐκείνους πού δέν τήν ἐπιθυμοῦν.

Κάτω τά ἀπατηλά περιβλήματα! Φτάνουν οἱ ψεύτικες φιλελεύθερες φράσεις! Εἶναι καιρός νά διαχωριστοῦμε. Δεξιά — ἡ ἀπολυταρχία καί ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, πού τούς συνένωσε στήν πραγματικότητα τό γεγονός ὅτι δέ θέλουν νά μεταβιβαστεῖ στή συντακτική συνέλευση ἡ ὅλη ἑνιαία, πλήρης καί ἀδιαίρετη ἐξουσία. Ἀριστερά — τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο καί ἡ ἐπαναστατική ἀγροτιά εἴτε, πιό πλατιά, ὅλη ἡ ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία. Αὐτοί θέλουν πλήρη ἐξουσία γιά τή συντακτική συνέλευση. Αὐτοί μποροῦν καί πρέπει νά κλείσουν γι' αὐτό τό σκοπό μαχητική συμμαχία, χωρίς φυσικά νά συγχωνευτοῦν μεταξύ τους. Τούς χρειάζονται ὄχι χάρτινα σχέδια ἀλλά μαχητικά μέτρα, τούς χρειάζεται ὄχι ὀργάνωση δουλειᾶς γραφείου ἀλλά ὀργάνωση νικηφόρας πάλης γιά τήν ἐλευθερία.

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 18, 20 τοῦ Νοέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

Η ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΑ ΠΟΥ ΠΕΘΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΑ ΟΡΓΑΝΑ ΛΑΪΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ[70]

Ἁπλώνεται ἡ ἐξέγερση. Μεγαλώνει ἡ ἀδυναμία, τό πελάγωμα, ἡ ἀποσύνθεση τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης τοῦ Βίττε. Ἁπλώνεται σέ πλάτος καί σέ βάθος ἡ ὀργάνωση τῶν πιό διαφορετικῶν ὁμάδων, στρωμάτων καί τάξεων τοῦ λαοῦ, ἡ ὀργάνωση τῶν ἐπαναστατικῶν καί τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων.

Αὐτή εἶναι ἡ σημερινή κατάσταση. Μποροῦμε νά τή διατυπώσουμε μέ τά λόγια: ὀργάνωση καί κινητοποίηση τῆς ἐπανάστασης. Τή ναυμαχία πού ἔγινε στή Σεβαστούπολη τήν ἀκολουθοῦν, χωρίς καμιά διακοπή, οἱ συγκρούσεις ξηρᾶς πού ἔγιναν στό Βορόνεζ καί στό Κίεβο. Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση στήν τελευταία αὐτή πόλη κάνει, ὅπως φαίνεται, ἀκόμα ἕνα βῆμα πρός τά μπρός, ἕνα βῆμα πρός τή συγχώνευση τοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ μέ τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο καί μέ τούς φοιτητές. Αὐτό τουλάχιστο δείχνει ἡ ἀνακοίνωση τῆς «Ρούς» γιά συγκέντρωση 16 000 ἀτόμων στό πολυτεχνικό ἰνστιτοῦτο τοῦ Κιέβου, κάτω ἀπό τήν προστασία ἑνός τάγματος μηχανικοῦ ἐξεγερμένων στρατιωτῶν.

Εἶναι ὁλότελα φυσικό πώς μέσα σέ τέτοιες συνθῆκες ἀκόμα καί ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, πού λαχταρᾶ ὁλόψυχα τό συμβιβασμό μέ τήν ἀπολυταρχία, ἀρχίζει νά χάνει τήν ὑπομονή της, νά χάνει τήν πίστη στό «μεγάλο» ἀκροβάτη Βίττε, νά στρέφει τό βλέμμα της πρός τ' ἀριστερά, ἀναζητώντας μιά δύναμη ἱκανή νά πραγματοποιήσει τήν ἀλλαγή, πού ἔγινε ἀπόλυτη ἀνάγκη.

Ἐξαιρετικά διδακτική εἶναι ἡ θέση τῆς «Ρούς» στό σημειο

αὐτό. Ἡ ἐφημερίδα βλέπει καθαρά ὅτι «ἀρχίζει νά σημειώνεται, ὅπως καί πρίν ἀπό τίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη, μιά τέτοια συσσώρευση γεγονότων, πού θυμίζει ὀγκούμενη χιονοστιβάδα». Καί νά, ἀπό τή μιά μεριά ἀπευθύνεται πρός τούς ἴδιους ἐκείνους ζέμτσι πού ἔδειξαν πελάγωμα, ἀνικανότητα καί ἀδυναμία ὄχι λιγότερο ἀπό τήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση. Ἡ «Ρούς» καλεῖ τούς ζέμτσι «νά μήν ἀργοποροῦν» καί νά πάρουν «μέρος στά ἐπερχόμενα γεγονότα», «νά δόσουν στήν ἔκβαση τῶν γεγονότων αὐτῶν ἤπιες, λιγότερο ἐπιζήμιες, περισσότερο εὐνοϊκές γιά τή χώρα μορφές». Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἡ ἴδια πάλι «Ρούς» λογομαχεῖ μέ τή «Σλόβο» [71], δηλώνει πώς «κανένας δέν πιστεύει ὅτι ἡ σημερινή κυβέρνηση, στίς σημερινές συνθῆκες, μπορεῖ νά συγκαλέσει τήν Κρατική δούμα». «Τώρα — λέει ἡ „Ρούς“ — πρέπει νά σκεφτόμαστε γιά σχηματισμό κυβέρνησης πού θά μποροῦσε νά συγκαλέσει Δούμα».

Κι ἔτσι ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, κάνει ἀκόμα ἕνα βῆμα πρός τά ἀριστερά. Χτές ἐκδήλωνε τήν πρόθεση νά παζαρέψει μέ τόν Βίττε καί τοῦ ἔδινε (στό συνέδριο τῶν ζέμστβο) ψῆφο ἐμπιστοσύνης ὑπό ὅρους. Σήμερα ἡ ἐμπιστοσύνη πρός τόν Βίττε ἐξαντλεῖται καί τό κεφάλαιο ἀπαιτεῖ νέα κυβέρνηση. Ἡ «Ρούς» προτείνει σ᾽ ὅλα τά ἀπελευθερωτικά κόμματα νά συγκροτήσουν εἰδικό παλλαϊκό σοβιέτ βουλευτῶν, πού θά γινόταν «ἰσχυρό μέσο πίεσης πάνω στήν κυβέρνηση, ἄν αὐτή ἀποδείξει πώς εἶναι ἀκόμα (!!!) ἱκανή γιά δουλειά, καί ἕτοιμο κιόλας ὄργανο ἐξουσίας τοῦ λαοῦ γιά νά ἀναλάβει προσωρινά τά καθήκοντα τῆς κυβέρνησης σέ περίπτωση πλήρους ἀνικανότητας ἤ χρεοκοπίας τῆς τελευταίας».

Τό ὄργανο τῆς ἐξουσίας τοῦ λαοῦ, πού θά ἀναλάβει προσωρινά τά καθήκοντα μιᾶς κυβέρνησης πού χρεοκόπησε, ὀνομάζεται, στήν ἁπλή καί ξεκάθαρη ρωσική γλώσσα, προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Μιά τέτοια κυβέρνηση πρέπει νά εἶναι προσωρινή, ἐπειδή ἡ ἐξουσιοδότησή της λήγει μέ τή σύγκληση τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης. Μιά τέτοια κυβέρνηση πρέπει νά εἶναι ἐπαναστατική, ἐπειδή ἀντικαθιστᾶ μιά κυβέρνηση πού χρεοκόπησε καί τήν ἀντικαθιστᾶ στηριζόμενη στήν ἐπανάσταση. Ἡ ἴδια αὐτή καθαυτή ἡ ἀντικατάσταση δέν μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά παρά μόνο μέ ἐπαναστατικό τρόπο. Ἡ κυβέρνηση αὐτή πρέπει νά γίνει «ὄργανο λαϊκῆς ἐξουσίας», πραγματοποιώντας παντοῦ τίς διεκδικήσεις πού πρόβαλε ὁ λαός καί ἀντικαθιστώντας παντοῦ, εὐθύς ἀμέσως, χωρίς ἀνο-

πορία, ὅλα τά παλιά «ὄργανα ἐξουσίας» τῆς ἀπολυταρχίας καί τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν μέ ὄργανα τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας, δηλ. μέ ὄργανα εἴτε ἐξουσιοδοτημένα ἀπό τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, εἴτε ἐκλεγμένα, σ' ὅλες τίς περιπτώσεις πού μποροῦν, ἐννοεῖται, νά γίνουν ἐκλογές μέ βάση τήν καθολική, ἴση, ἄμεση καί μυστική ψηφοφορία.

Εἴμαστε πολύ εὐτυχεῖς πού ἡ φιλελεύθερη μοναρχική ἀστική τάξη κατέληξε στήν ἰδέα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Χαιρόμαστε γι' αὐτό ὄχι γιατί νομίσαμε πώς οἱ φιλελεύθεροι πέρασαν μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης, ὄχι γιατί πιστέψαμε ξαφνικά στήν εἰλικρίνεια, στή σταθερότητα καί στή συνέπειά τους. Ὄχι, χαιρόμαστε γι' αὐτό, ἐπειδή αὐτό εἶναι ἔκδηλο καί ἀναμφισβήτητο σημάδι δύναμης τῆς ἐπανάστασης. Θά πεῖ πώς ἡ ἐπανάσταση ἔγινε δύναμη, ἀφοῦ καί ἡ φιλελεύθερη μοναρχική ἀστική τάξη κατάλαβε τώρα τήν ἀνάγκη σχηματισμοῦ προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης.

Δέν ξεχνᾶμε φυσικά πώς οἱ φιλελεύθεροι δέν ἐπιθυμοῦν τόσο τό σχηματισμό τέτοιας κυβέρνησης, ὅσο θέλουν ν' ἀπειλήσουν μέ τήν κυβέρνηση αὐτή τήν ἀπολυταρχία, ὅπως ὁ ἀγοραστής ἀπειλεῖ τόν πουλητή λέγοντας πώς θά πάει σ' ἄλλο μαγαζί. Ὑποχωρεῖστε ἀπέναντί μας, κύριε Βίττε, ἀλλιῶς θά πᾶμε στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πού «ἐπί τό ἠπιότερον» ὀνομάζεται: «γενικό σοβιέτ τῶν βουλευτῶν» ἤ «παλλαϊκό σοβιέτ τῶν βουλευτῶν»! Μόνο μέ τήν ἐπιθυμία αὐτή, νά συνεχιστοῦν τά παζαρέματα, ἐξηγοῦνται οἱ πρόδηλες ἀρλοῦμπες καί οἱ παραλογισμοί τῆς «Ρούς», νά κηρύττει τήν κυβέρνηση τοῦ Βίττε ἀνίκανη νά συγκαλέσει τούς λαϊκούς ἀντιπροσώπους καί παράλληλα νά παραδέχεται τήν ἴδια στιγμή ὅτι εἶναι δυνατόν ἡ κυβέρνηση αὐτή «ν' ἀποδείξει πώς εἶναι *ἀκόμα* ἱκανή γιά δουλειά».

Ὄχι, κύριοι φιλελεύθεροι, δέν εἶναι τώρα οἱ καιροί τέτοιοι πού θά μποροῦσαν νά πιάσουν οἱ πονηριές, πού θά μποροῦσε νά μή ξεσκεπαστεῖ ἡ διπλοπροσωπία! Ὁ λαός παλαίβει ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία πού ὑποσχέθηκε (στίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη) ἐλευθερία γιά νά ἐμπαίζει τήν ἐλευθερία, γιά νά ἐξευτελίζει τήν ἐλευθερία. Ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση εἶναι ἕνα ὄργανο τοῦ λαοῦ πού παλαίβει γιά ἐλευθερία. Ἡ πάλη γιά τήν ἐλευθερία ἐνάντια στήν κυβέρνηση πού καταπατάει τήν ἐλευθερία ἔχει (σέ ὁρισμένη βαθμίδα ἀνάπτυξης αὐτῆς τῆς πάλης) χαρακτήρα ἔνοπλης ἐξέγερσης, καί τέτοια ἐξέγερση ἔχουμε τώρα στή Ρωσία, σ' ὅλη τή γραμμή. Ἡ προσωρινή ἐπαναστα-

τική κυβέρνηση εἶναι τό ὄργανο τῆς ἐξέγερσης, πού συνενώνει ὅλους τούς ἐξεγερμένους καί καθοδηγεῖ πολιτικά τήν ἐξέγερση. Γι' αὐτό, τό νά μιλάει κανείς γιά τή δυνατότητα καί τήν ἀνάγκη προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί ταυτόχρονα νά δέχεται τή συναλλαγή μέ τήν παλιά κυβέρνηση, πού πρέπει νά ἀντικατασταθεῖ, σημαίνει πώς εἴτε τά μπερδεύει, εἴτε προδίνει. Πραγματικά, γιά σκεφτεῖτε το, κύριοι δημοσιολόγοι τῆς «Ρούς»: εἶναι δυνατόν νά βρεθοῦν ἀνάμεσα στούς ὀπαδούς τῆς ἐπανάστασης τέτοιοι ἀνόητοι πού θά δέχονταν οἰκειοθελῶς στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση ἀνθρώπους εἴτε ἀντιπροσώπους ἑνός κόμματος, οἱ ὁποῖοι παραδέχονται ὅτι ἡ παλιά κυβέρνηση εἶναι «ἱκανή γιά δουλειά» καί ἐξακολουθοῦν νά τήν ἐπισκέπτονται ἀπό τήν πίσω πόρτα καί νά παζαρεύουν μαζί της; Γιά σκεφθεῖτε: θά κέρδιζε ἤ θά ἔχανε ὁ ρωσικός στρατός ἄν συμπεριλάβαινε στίς γραμμές του τήν πατριωτική νεολαία τῆς Μαντζουρίας; Ὅπως φαίνεται, θά ἔχανε, γιατί οἱ μαντζουριανοί πατριῶτες θά πρόδιναν τούς ρώσους στούς γιαπωνέζους. Καί ὁ ἐπαναστατικός λαός τῆς Ρωσίας θά χάσει ἄν τέτοιοι «πατριῶτες», ὅπως εἶναι οἱ πατριῶτες τοῦ μπεζαχτᾶ μέ τίς μοναρχικές διαθέσεις (δηλ. οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί), τόν προδόσουν στήν ἀπολυταρχία τοῦ Βίττε.

Μπορεῖ γιά τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση νά εἶναι μιά ἁπλή ἀπειλή κατά τῆς ἀπολυταρχίας. Γιά τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο, γιά τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά καί γιά ὅλους ἐκείνους πού στήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία τάσσονται ἀποφασιστικά καί ἀμετάκλητα στό πλευρό τους, αὐτό εἶναι ἕνα μεγάλο καί σοβαρότατο καθῆκον, πού κάθε μέρα γίνεται ὅλο καί πιό ἐπιτακτικό. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, σέ συνδυασμό μέ τίς κατοπινές στρατιωτικές ἐξεγέρσεις, ἀδυνάτισε τήν ἀπολυταρχία σέ τέτοιο βαθμό πού τά ὄργανα τῆς νέας λαϊκῆς ἐξουσίας ἄρχισαν νά ἀναπτύσσονται αὐτόβουλα πάνω στό ἔδαφος, τό ὀργωμένο ἀπό τήν πολιτική ἀπεργία καί λιπασμένο ἀπό τό αἷμα τῶν μαχητῶν τῆς ἐλευθερίας. Τά ὄργανα αὐτά εἶναι τά ἐπαναστατικά κόμματα καί οἱ μαχητικές ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἄλλων λαϊκῶν στοιχείων πού διεξάγουν πραγματικά ἐπαναστατική πάλη. Τά ὄργανα αὐτά πραγματοποιοῦν στήν πράξη τή συμμαχία τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἐπαναστατική μικροαστική τάξη. Αὐτή τή μαχητική συμμαχία πρέπει τώρα νά τήν εὐρύνουμε καί νά τή δυναμώσουμε, νά τῆς δόσουμε μορφή καί νά τή συσπειρώσουμε, ὥστε τά ὄργανα τῆς νέας ἐξουσίας νά

εἶναι ἕτοιμα γιά τήν ἐπερχόμενη ἐπανάληψη τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη, γιά νά δράσουν τότε ὅλοι οἱ ἀγωνιστές τῆς ἐλευθερίας σ' ὅλη τή Ρωσία μέ ἕνα κοινό πρόγραμμα ἄμεσων πολιτικῶν μετασχηματισμῶν, ὀργανωμένοι, σταθεροί, μέ καθαρή ἐπίγνωση τοῦ σκοποῦ, διαχωρίζοντας τούς ἑαυτούς των ἀπ' ὅλους τούς προδότες, ἀπ' ὅλους τούς ἀμφιταλαντευομένους, ἀπ' ὅλους τούς ἀργόσχολους φαφλατάδες. Γιά μᾶς, τούς ἐκπροσώπους τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου, ἡ ἐπικείμενη δημοκρατική ἀνατροπή εἶναι μόνο ἕνα ἀπό τά βήματα πρός τό μεγάλο σκοπό τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνατροπῆς. Ἔχοντάς το ὑπόψη ποτέ δέ θά συγχωνευτοῦμε μέ μικροαστικά κόμματα καί ὁμάδες, ὅσο κι ἄν εἶναι εἰλικρινεῖς, ἐπαναστατικές καί ἰσχυρές· ξέρουμε καλά πώς ὁ ἐργάτης καί ὁ μικρονοικοκύρης στό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό θά διαφωνήσουν ἀναπόφευκτα πολλές φορές. Ὅμως, γιά τό συμφέρον ἀκριβῶς τοῦ σοσιαλισμοῦ, θά καταβάλουμε τώρα ὅλες μας τίς δυνάμεις γιά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ δημοκρατική ἀνατροπή πιό γρήγορα, πιό ὁλοκληρωμένα καί πιό ἀποφασιστικά. Γι' αὐτό θά κλείσουμε καί κλείνουμε προσωρινή μαχητική συμμαχία μέ ὅλη τήν ἐπαναστατική δημοκρατία, γιά νά πετύχουμε τόν κοινό ἄμεσο πολιτικό σκοπό μας. Γι' αὐτό μπαίνουμε, διατηρώντας αὐστηρά τόν ἰδιαίτερο κομματικό χαρακτήρα μας καί τήν κομματική αὐτοτέλειά μας, καί στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν καί στίς ἄλλες ἐπαναστατικές ἑνώσεις. Ζήτω τά νέα ὄργανα ἐξουσίας τοῦ λαοῦ! Ζήτω τό ἑνιαῖο, ἀνώτατο καί νικηφόρο ὄργανο τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας!

Καί ἀποχαιρετώντας τούς ριζοσπάστες ἀστούς θά τούς ποῦμε: Ἐξακολουθεῖστε νά φλυαρεῖτε, κύριοι, γιά ὄργανα ἐξουσίας τοῦ λαοῦ. Ἐξουσία μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἡ δύναμη. Καί δύναμη στή σημερινή κοινωνία μπορεῖ νά εἶναι μόνο ὁ ἐξοπλισμένος λαός καί τό ἐξοπλισμένο προλεταριάτο ἐπικεφαλῆς τοῦ λαοῦ. Ἄν ἡ συμπάθεια πρός τήν ἐλευθερία ἀποδειχνόταν μέ λόγια, τότε θά βρισκόμασταν ἴσως στήν ἀνάγκη νά θεωροῦμε ὀπαδούς τῆς ἐλευθερίας ἀκόμα καί τούς συντάκτες τοῦ Διαγγέλματος τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη. Ἄν ἡ συμπάθεια αὐτή ἀποδείχνεται μέ ἔργα, τότε τό μοναδικό τέτοιο ἔργο εἶναι τώρα νά βοηθήσουμε στόν ἐξοπλισμό τῶν ἐργατῶν, νά βοηθήσουμε τή συγκρότηση καί τό δυνάμωμα ἑνός πραγματικά ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ. Κάντε τήν ἐκλογή σας, κύριοι: εἴτε στόν προθάλαμο τοῦ κ. Βίττε γιά νά ἐκλιπαρεῖτε μερικά ψίχουλα ἐλευθερίας, γιά νά παζαρεύετε τό κουτσούρεμα τῆς ἐλευθερίας, εἴτε στά «ὄργανα ἐξουσίας τοῦ λαοῦ», εἴτε στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυ-

βέρνηση γιά νά παλαίψετε ὁλόψυχα γιά πλήρη ἐλευθερία. Κάντε τήν ἐκλογή σας!

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 19,
23 τοῦ Νοέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ

Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ἀποφάσισε χτές, 23 τοῦ Νοέμβρη, νά ἀπορρίψει τήν αἴτηση τῶν ἀναρχικῶν πού ζητοῦν νά ἐπιτραπεῖ ἡ συμμετοχή ἀντιπροσώπων τους στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή καί στό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Τήν αἰτία τῆς ἀπόφασης αὐτῆς ἡ ἴδια ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τήν ἐξέθεσε μέ τόν παρακάτω τρόπο: «1) ὅπως δείχνει ὅλη ἡ διεθνής πρακτική πείρα, στά συνέδρια καί στίς σοσιαλιστικές συνδιασκέψεις δέν παίρνουν μέρος ἀντιπρόσωποι τῶν ἀναρχικῶν, γιατί δέν ἀναγνωρίζουν τόν πολιτικό ἀγώνα σά μέσο γιά τήν ἐπίτευξη τῶν ἰδανικῶν τους· 2) δικαίωμα ἀντιπροσώπευσης μποροῦν νά ἔχουν τά κόμματα, ἐνῶ οἱ ἀναρχικοί δέν εἶναι κόμμα».

Νομίζουμε πώς ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἐνέργεια ἀπόλυτα σωστή, πού ἔχει τεράστια σημασία καί ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί ἀπό πρακτική-πολιτική ἄποψη. Φυσικά, ἄν θεωρήσουμε τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν κοινοβούλιο τῶν ἐργατῶν ἤ ὄργανο αὐτοδιοίκησης τοῦ προλεταριάτου, τότε ἡ ἄρνηση νά δεχτοῦν τούς ἀναρχικούς δέ θά ἦταν σωστή. Ὅσο μηδαμινή κι ἄν εἶναι (εὐτυχῶς) ἡ ἐπιρροή τῶν ἀναρχικῶν στά ἐργατικά μας στρώματα, ὡστόσο ὑπάρχει ἕνας ἀριθμός ἐργατῶν πού ἀναμφισβήτητα εἶναι μέ τό μέρος τους. Τό ἄν οἱ ἀναρχικοί ἀποτελοῦν κόμμα, εἴτε ὀργάνωση, εἴτε ὁμάδα, εἴτε ἐλεύθερη ἕνωση ὁμοϊδεατῶν, αὐτό εἶναι ζήτημα τυπικό, πού δέν ἔχει σοβαρή σημασία ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Τέλος τό ὅτι οἱ ἀναρχικοί, πού ἀρνιοῦνται τόν πολιτικό ἀγώνα, ζητοῦν οἱ ἴδιοι νά μποῦν σέ θεσμό πού διεξάγει αὐτό τόν ἀγώνα, ἡ κατάφωρη αὐτή ἀσυνέπεια δείχνει φυσικά, γιά πολλοστή φορά, ὅλη τήν ἀστάθεια τῆς κοσμοθεωρίας καί τῆς τακτικῆς τῶν ἀναρχικῶν. Εἶναι ὡστόσο εὐνόητο πώς δέν ἐπιτρέπεται ν' ἀποκλείει κανείς ὁποιον-

δήποτε άπό τό «κοινοβούλιο» ή άπό τό «όργανο αυτοδιοίκησης» γιά αστάθεια.

Νομίζουμε πώς ή άπόφαση τής Εκτελεστικής Επιτροπής είναι απόλυτα σωστή καί δέν έρχεται καθόλου σέ αντίθεση μέ τά καθήκοντα, τό χαρακτήρα καί τή σύνθεση αύτοΰ τοΰ θεσμοΰ. Τό Σοβιέτ τών εργατών βουλευτών δέν είναι εργατικό κοινοβούλιο, ούτε όργανο προλεταριακής αυτοδιοίκησης, γενικά δέν είναι όργανο αυτοδιοίκησης, άλλά μαχητική οργάνωση γιά τήν επίτευξη ορισμένων σκοπών.

Σ' αυτή τή μαχητική οργάνωση ανήκουν, μέ βάση μιά προσωρινή, μή διατυπωμένη επίσημα μαχητική συμφωνία, αντιπρόσωποι τοΰ Σοσιαλδημοκρατικού Εργατικού Κόμματος τής Ρωσίας (κόμματος τοΰ προλεταριακού σοσιαλισμού), τοΰ κόμματος τών «σοσιαλιστών-επαναστατών» (αντιπρόσωποι τοΰ μικροαστικού σοσιαλισμού, είτε ή άκρα αριστερά τής επαναστατικής αστικής δημοκρατίας) καί τέλος πολλοί εργάτες «ακομματικοί». Ωστόσο οί τελευταίοι αυτοί δέν είναι γενικά ακομματικοί, άλλά μόνο ακομματικοί επαναστάτες, γιατί όλη ή συμπάθειά τους βρίσκεται μέ τό μέρος τής επανάστασης καί αγωνίζονται γιά τή νίκη τής επανάστασης μέ απεριόριστο ενθουσιασμό, ενεργητικότητα καί αυταπάρνηση. Γι' αυτό είναι ολότελα φυσικό νά συμπεριληφθοΰν στήν Εκτελεστική Επιτροπή καί αντιπρόσωποι τής επαναστατικής αγροτιάς.

Ουσιαστικά τό Σοβιέτ τών εργατών βουλευτών αποτελεί μιά μή διατυπωμένη επίσημα πλατιά μαχητική συμμαχία τών σοσιαλιστών καί τών επαναστατών δημοκρατών, όπου βέβαια ή «ακομματική επαναστατικότητα» σκεπάζει ολόκληρη σειρά άπό ενδιάμεσα σκαλοπάτια ανάμεσα στούς πρώτους καί στούς δεύτερους. Είναι ολοφάνερη ή ανάγκη τέτοιας συμμαχίας γιά τή διεξαγωγή πολιτικών απεργιών καί άλλων, πιό δραστικών μορφών πάλης γιά τίς ζωτικές, αναγνωρισμένες καί εγκριμένες άπό τήν τεράστια πλειοψηφία τοΰ πληθυσμοΰ δημοκρατικές διεκδικήσεις. Ή παρουσία τών αναρχικών σέ μιά τέτοια συμμαχία θά ήταν μιά αρνητική καί όχι θετική πλευρά της. Αυτοί δέν μποροΰν νά φέρουν παρά μόνο αποδιοργάνωση· έτσι θά εξασθενίσουν τή δύναμη τής κοινής επίθεσης· ακόμα, αυτοί «είναι άξιοι» καί «νά συζητοΰν» γιά τόν επιτακτικό χαρακτήρα ή τή σπουδαιότητα τών πολιτικών μετασχηματισμών. Ό αποκλεισμός τών αναρχικών άπό τή μαχητική συμμαχία πού διεξάγει, νά ποΰμε, τή δημοκρατική μας επανάσταση είναι ολότελα απαραίτητος άπό τήν άποψη αυτής τής επανάστασης καί τών συμφερόντων

της. Στή μαχητική συμμαχία ὑπάρχει θέση μόνο γιά ὅσους ἀγωνίζονται γιά τούς σκοπούς αὐτῆς τῆς συμμαχίας. Καί ἄν, λχ., οἱ «καντέτοι» ἤ τό «κόμμα τῆς ἔννομης τάξης» [72] μάζευαν στίς ὀργανώσεις τους τῆς Πετρούπολης ἀκόμα καί μερικές ἑκατοντάδες ἐργάτες, ζήτημα εἶναι ἄν ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν θά ἄνοιγε τίς πόρτες της στούς ἀντιπροσώπους παρόμοιων ὀργανώσεων.

Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή γιά νά ἑρμηνεύσει τήν ἀπόφασή της ἐπικαλεῖται τήν πρακτική πείρα ἀπό τά διεθνῆ σοσιαλιστικά συνέδρια. Ἐπικροτοῦμε θερμά αὐτή τή δήλωση τοῦ ὀργάνου τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης, μέ τήν ὁποία ἀναγνωρίζει τήν ἰδεολογική καθοδήγηση ἀπομέρους τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας ἀπέκτησε κιόλας διεθνῆ σημασία. Οἱ ἐχθροί τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία ἄρχισαν κιόλας νά συνωμοτοῦν μέ τόν Γουλιέλμο τό Β΄, μέ κάθε εἴδους φωτοσβέστες, καταπιεστές, καραβανάδες καί ἐκμεταλλευτές τῆς Εὐρώπης ἐνάντια στήν ἐλεύθερη Ρωσία. Δέ θά ξεχάσουμε κι ἐμεῖς πώς ἡ ὁλοκληρωτική νίκη τῆς ἐπανάστασής μας ἀπαιτεῖ τή συμμαχία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας μέ τούς σοσιαλιστές ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν.

Τά διεθνῆ σοσιαλιστικά συνέδρια δέν πῆραν χωρίς λόγο τήν ἀπόφαση νά μή γίνονται δεκτοί οἱ ἀναρχικοί. Ἀνάμεσα στό σοσιαλισμό καί στόν ἀναρχισμό ὑπάρχει ὁλόκληρη ἄβυσσος, πού τοῦ κάκου προσπαθοῦν νά τήν παρουσιάσουν σάν ἀνύπαρκτη οἱ προβοκάτορες πράκτορες τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας καί οἱ λακέδες δημοσιογράφοι τῶν ἀντιδραστικῶν κυβερνήσεων. Ἡ κοσμοθεωρία τῶν ἀναρχικῶν εἶναι ἡ ἀστική κοσμοθεωρία, γυρισμένη ἀπό τήν ἀνάποδη. Οἱ ἀτομικιστικές τους θεωρίες, τό ἀτομικιστικό τους ἰδανικό βρίσκονται σέ ἄμεση ἀντίθεση μέ τό σοσιαλισμό. Οἱ ἀπόψεις τους δέν ἐκφράζουν τό μέλλον τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, πού βαδίζει μέ ἀκατάσχετη δύναμη πρός τήν κοινωνικοποίηση τῆς ἐργασίας, ἀλλά τό παρόν ἤ ἀκόμα καί τό παρελθόν αὐτοῦ τοῦ καθεστῶτος, τήν κυριαρχία τῆς τυφλῆς καί τυχαίας σύμπτωσης πάνω στό μεμονωμένο, χωριστό μικροπαραγωγό. Ἡ τακτική τους, πού ἀνάγεται στήν ἄρνηση τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα, διαιρεῖ τούς προλεταρίους καί στήν πραγματικότητα τούς μετατρέπει σέ παθητικούς συμμετόχους τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ἀστικῆς πολιτικῆς, γιατί μιά πραγματική ἀπομάκρυνση τῶν ἐργατῶν ἀπό τήν πολιτική εἶναι ἀδύνατη καί ἀκατόρθωτη.

Στή σημερινή ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας τό καθῆκον τῆς συ-

σπείρωσης τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου, τῆς ὀργάνωσής του, τῆς πολιτικῆς ἐκπαίδευσης καί διαπαιδαγώγησης τῆς ἐργατικῆς τάξης προβάλλει ἐξαιρετικά ἐπιτακτικό. Ὅσο περισσότερες αὐθαιρεσίες κάνει ἡ μαυροεκατονταρχίτικη κυβέρνηση, ὅσο μεγαλύτερο ζῆλο δείχνουν στή δουλειά τους οἱ πράκτορες-προβοκάτορές της γιά νά ἀνάψουν τά τυφλά πάθη τῆς ἀμόρφωτης μάζας, ὅσο πιό ἀπεγνωσμένα οἱ ὑπερασπιστές τῆς ἀπολυταρχίας πού σαπίζει ζωντανή ἁρπάζονται ἀπό τίς προσπάθειες νά δυσφημήσουν τήν ἐπανάσταση, ὀργανώνοντας ληστεῖες, πογκρόμ, δολοφονίες, μεθώντας τούς ἀλῆτες, τόσο πιό βασικό εἶναι τό καθῆκον αὐτό τῆς ὀργάνωσης, πού πέφτει πρῶτ' ἀπ' ὅλα στό κόμμα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου. Καί γι' αὐτό θά χρησιμοποιήσουμε ὅλα τά μέσα τῆς ἰδεολογικῆς πάλης γιά νά μείνει ἡ ἐπιρροή τῶν ἀναρχικῶν μέσα στούς ρώσους ἐργάτες τόσο μηδαμινή ὅσο ἦταν καί ὥς σήμερα.

Γράφτηκε στίς 24 τοῦ Νοέμβρη (7 τοῦ Δεκέμβρη) 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 25 τοῦ Νοέμβρη 1905 στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 21
Ὑπογραφή: Ν. Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΑΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

I

Τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Ρωσίας, ἀγκαλιάζοντας γοργά ὅλο καί καινούργια στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, δημιουργεῖ ὁλόκληρη σειρά ἀπό ἀκομματικές ὀργανώσεις. Ἡ ἀνάγκη γιά ἑνότητα ξεπηδάει μέ τόσο μεγαλύτερη δύναμη, ὅσο περισσότερο καιρό τήν καταπίεζαν καί τήν καταδίωκαν. Ἐμφανίζονται συνεχῶς ὀργανώσεις, μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη, συχνά ἀσχημάτιστη μορφή καί μάλιστα μέ ἐξαιρετικά πρωτότυπο χαρακτήρα. Ἐδῶ δέν ὑπάρχουν ἐντόνως ξεχωριστά πλαίσια, ὅμοια μέ τά πλαίσια τῶν εὐρωπαϊκῶν ὀργανώσεων. Τά συνδικάτα παίρνουν πολιτικό χαρακτήρα. Ἡ πολιτική πάλη συγχωνεύεται μέ τήν οἰκονομική, — λχ. μέ τή μορφή ἀπεργιῶν — δημιουργώντας συμπαγεῖς μορφές προσωρινῶν ἤ λίγο-πολύ μονίμων ὀργανώσεων.

Ποιά εἶναι ἡ σημασία αὐτοῦ τοῦ φαινομένου; Ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντί του;

Ἡ αὐστηρή κομματικότητα εἶναι ὁ συνοδοιπόρος καί τό ἀποτέλεσμα μιᾶς ταξικῆς πάλης πού ἔχει ἀναπτυχθεῖ σέ μεγάλο βαθμό. Καί, ἀντίθετα, τό συμφέρον τῆς ἀνοιχτῆς καί πλατιᾶς ταξικῆς πάλης ἀπαιτεῖ τήν ἀνάπτυξη μιᾶς αὐστηρῆς κομματικότητας. Γι' αὐτό τό λόγο τό κόμμα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου, ἡ σοσιαλδημοκρατία, ἀπόλυτα δικαιολογημένα παλαίβει πάντοτε ἐνάντια στήν ἀκομματικότητα καί δουλεύει συνεχῶς γιά τή δημιουργία συνεποῦς ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, γερά συσπειρωμένου σοσιαλιστικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Ἡ δουλειά αὐτή ἔχει ἐπιτυχία μέσα στίς μάζες στό βαθμό πού ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ διασπᾶ ὁλοένα καί βαθύτερα τό λαό σέ τάξεις, ὀξύνοντας τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσά τους.

Εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο γιατί ἡ σημερινή ἐπανάσταση στή Ρωσία γέννησε καί γεννάει τόσο πολλές ἀκομματικές ὀργανώσεις. Ἡ ἐπανάσταση αὐτή εἶναι δημοκρατική, δηλ. ἀστική ἀπό τήν ἄποψη τοῦ κοινωνικοῦ-οἰκονομικοῦ περιεχομένου της. Ἡ ἐπανάσταση αὐτή ἀνατρέπει τό ἀπολυταρχικό-δουλοπαροικιακό σύστημα, ἀπελευθερώνει ἔτσι τό ἀστικό σύστημα ἀπό τή δουλοπαροικία καί πραγματοποιεῖ τίς διεκδικήσεις ὅλων τῶν τάξεων τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, ὄντας μέ τήν ἔννοια αὐτή ἐπανάσταση παλλαϊκή. Αὐτό φυσικά δέ σημαίνει πώς ἡ ἐπανάστασή μας δέν εἶναι ταξική· ἀσφαλῶς, ὄχι. Στρέφεται ὅμως ἐνάντια στίς τάξεις καί στίς κάστες, πού ἀπό τή σκοπιά τῆς ἀστικῆς κοινωνίας ξεπεράστηκαν ἤ ξεπερνιοῦνται, πού εἶναι ξένες πρός αὐτήν τήν κοινωνία καί ἐμποδίζουν τήν ἀνάπτυξή της. Καί ἐπειδή ὅλη ἡ οἰκονομική ζωή τῆς χώρας σέ ὅλα τά βασικά χαρακτηριστικά της ἔχει πιά γίνει ἀστική, ἐπειδή ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ στήν πραγματικότητα ζεῖ κιόλας μέσα σέ ἀστικές συνθῆκες ὕπαρξης, γι' αὐτό εἶναι φυσικό τά ἀντεπαναστατικά στοιχεῖα νά εἶναι ὀλιγάριθμα μέχρι μηδαμινότητας, ν' ἀποτελοῦν στήν πραγματικότητα μιά «χούφτα» σέ σύγκριση μέ τό «λαό». Γι' αὐτό ὁ ταξικός χαρακτήρας τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης ἐκδηλώνεται ἀναπόφευκτα μέ τόν «παλλαϊκό», ἀταξικό ἀπό πρώτη ματιά, χαρακτήρα τῆς πάλης ὅλων τῶν τάξεων τῆς ἀστικῆς κοινωνίας ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί στή δουλοπαροικία.

Ἡ ἐποχή τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης καί στή Ρωσία, ὅπως καί σέ ἄλλες χῶρες, διακρίνεται γιά τό σχετικά μή ἀναπτυγμένο χαρακτήρα τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων τῆς κεφαλαιοκρατικῆς κοινωνίας. Εἶναι ἀλήθεια πώς στή Ρωσία ὁ καπιταλισμός εἶναι σήμερα πολύ πιό ἀναπτυγμένος ἀπ' ὅ,τι ἦταν στή Γερμανία τό 1848, ἀφήνω πιά τή Γαλλία τοῦ 1789, δέ χωράει ὅμως ἀμφιβολία πώς στή χώρα μας οἱ καθαρά κεφαλαιοκρατικές ἀντιθέσεις ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νά ἐπισκιάζονται σέ πάρα πολύ μεγάλο βαθμό ἀπό τίς ἀντιθέσεις μεταξύ τοῦ «πολιτισμοῦ» καί τοῦ ἀσιατισμοῦ, μεταξύ τοῦ εὐρωπαϊσμοῦ καί τοῦ ταταρισμοῦ, μεταξύ τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς δουλοπαροικίας, δηλ. στήν πρώτη γραμμή προωθοῦνται τέτοιου εἴδους διεκδικήσεις πού ἡ ἐκπλήρωσή τους θά ἀναπτύξει τόν καπιταλισμό, θά τόν ξεκαθαρίσει ἀπό τή σκουριά τῆς φεουδαρχίας, θά καλυτερέψει τίς συνθῆκες τῆς ζωῆς καί τῆς πάλης καί γιά τό προλεταριάτο καί γιά τήν ἀστική τάξη.

Πραγματικά, ἄν κοιτάξουμε προσεκτικά τίς διεκδικήσεις, τίς

ἐντολές, τίς doléances*, πού σέ τεράστιο ἀριθμό διατυπώνονται σήμερα στή Ρωσία σέ κάθε ἐργοστάσιο, σέ κάθε γραφεῖο, σέ κάθε σύνταγμα, σέ κάθε τμῆμα χωροφυλακῆς, σέ κάθε ἐπισκοπή, σέ κάθε ἐκπαιδευτικό ἵδρυμα κτλ. κτλ., τότε θά καταλάβουμε εὔκολα πώς στήν τεράστια πλειοψηφία τους εἶναι διεκδικήσεις καθαρά «ἐκπολιτιστικές», ἄν μποροῦμε νά ἐκφραστοῦμε ἔτσι. Θέλω νά πῶ ὅτι στήν οὐσία οἱ διεκδικήσεις αὐτές δέν εἶναι εἰδικά ταξικές διεκδικήσεις, ἀλλά διεκδικήσεις στοιχειωδῶς νομικές, διεκδικήσεις πού δέ συντρίβουν τόν καπιταλισμό, ἀλλά ἀντίθετα τόν μπάζουν στά πλαίσια τοῦ εὐρωπαϊσμοῦ, ἀπαλλάσσουν τόν καπιταλισμό ἀπό τή βαρβαρότητα, τήν ἀγριότητα, τή δωροδοκία καί τίς ἄλλες «ρωσικές» ἐπιβιώσεις τῆς δουλοπαροικίας. Στήν οὐσία καί οἱ προλεταριακές διεκδικήσεις περιορίζονται στίς περισσότερες περιπτώσεις σέ μετασχηματισμούς πέρα γιά πέρα πραγματοποιήσιμους μέσα στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ. Τό ρωσικό προλεταριάτο ἀπαιτεῖ τώρα ἀμέσως καί χωρίς ἀργοπορία ὄχι ἐκεῖνο πού ὑποσκάπτει τόν καπιταλισμό, ἀλλά ἐκεῖνο πού τόν ξεκαθαρίζει καί τόν ἐπιταχύνει, πού δυναμώνει τήν ἀνάπτυξή του.

Φυσικά ἡ εἰδική θέση τοῦ προλεταριάτου μέσα στήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία ἔχει σάν ἀποτέλεσμα νά ξεπηδάει μέ αὐθόρμητη δύναμη, ἀπό τίς πρῶτες κιόλας βαθμίδες τοῦ κινήματος, ἡ τάση τῶν ἐργατῶν πρός τό σοσιαλισμό, ἡ συμμαχία τους μέ τό σοσιαλιστικό κόμμα. Ὡστόσο οἱ εἰδικά σοσιαλιστικές διεκδικήσεις εἶναι ἕνα ζήτημα μελλοντικό, ἐνῶ στήν ἡμερήσια διάταξη βρίσκονται οἱ δημοκρατικές διεκδικήσεις τῶν ἐργατῶν στόν τομέα τῆς πολιτικῆς, οἱ οἰκονομικές διεκδικήσεις στόν τομέα τῆς οἰκονομίας, μέσα στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀκόμα καί τό προλεταριάτο κάνει τήν ἐπανάσταση, μποροῦμε νά ποῦμε, μέσα στά πλαίσια τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ καί ὄχι τοῦ προγράμματος-μάξιμουμ. Ὅσο γιά τήν ἀγροτιά, αὐτή τή γιγάντια, τή συντριπτική ὡς πρός τόν ἀριθμό της μάζα τοῦ πληθυσμοῦ, οὔτε λόγος νά γίνεται. Τό δικό της «πρόγραμμα-μάξιμουμ», οἱ τελικοί σκοποί της δέ βγαίνουν ἀπό τά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ, πού θά ἀναπτυσσόταν ἀκόμα πιό πλατιά καί πιό ἔντονα μέ τό πέρασμα ὅλης τῆς γῆς στά χέρια ὅλης τῆς ἀγροτιᾶς καί ὅλου τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀγροτική ἐπανάσταση εἶναι σήμερα ἀστική ἐπανάσταση, ὅσο κι ἄν τά λόγια αὐτά «θά ἐθι-

* — *τά παράπονα.* Ἡ *Σύντ.*

γαν» τό συναισθηματικό ἀφτί τῶν συναισθηματικῶν ἱπποτῶν τοῦ μικροαστικοῦ μας σοσιαλισμοῦ.

Δόσαμε μιά σκιαγραφία τοῦ χαρακτήρα τῆς σημερινῆς ἐπανάστασης, ὁ ὁποῖος γεννάει ἀπόλυτα φυσιολογικά ἀκομματικές ὀργανώσεις. Ἔτσι ὅλο τό κίνημα στό σύνολό του ἀποκτάει ἀναπόφευκτα τή σφραγίδα τῆς ἐξωτερικῆς ἀκομματικότητας, τήν ἐπίφαση τῆς ἀκομματικότητας — μά μόνο τήν ἐπίφαση, φυσικά. Ἡ ἀνάγκη γιά «ἀνθρώπινη» πολιτισμένη ζωή, γιά ἑνότητα, γιά ὑπεράσπιση τῆς ἀξιοπρέπειάς τους, τῶν δικαιωμάτων πού πρέπει νά ἔχουν σάν ἄνθρωποι καί πολίτες ἀγκαλιάζει τούς πάντες καί τά πάντα, ἑνώνει ὅλες τίς τάξεις, ξεπερνάει κατά πολύ, ἐξαιρετικά πολύ κάθε κομματικότητα, κινητοποιεῖ τούς ἀνθρώπους, ἀκόμα καί ἐκείνους πού ἔχουν πολύ μικρές ἱκανότητες γιά νά ὑψωθοῦν ὥς τήν κομματικότητα. Ἡ ἀπόλυτη ἀνάγκη γιά τά πιό ἄμεσα, στοιχειωδῶς ἀναγκαῖα δικαιώματα καί μεταρρυθμίσεις παραμερίζει, θά λέγαμε, τίς σκέψεις καί τούς συλλογισμούς γιά ὁ,τιδήποτε μελλοντικό. Ὁ ἐνθουσιασμός ἀπό τήν πάλη πού διεξάγεται, ἐνθουσιασμός ἀπαραίτητος καί δικαιολογημένος, πού χωρίς αὐτόν εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐπιτυχία τῆς πάλης, ἐξωθεῖ στήν ἐξιδανίκευση αὐτῶν τῶν ἄμεσων στοιχειώδικων σκοπῶν, τούς ζωγραφίζει μέ ρόδινο χρῶμα καί τούς περιβάλλει μάλιστα κάποτε μ' ἕνα φανταστικό μανδύα· ὁ ἁπλός δημοκρατισμός, ὁ ἀστικός δημοκρατισμός τῆς ἀράδας, παίρνεται γιά σοσιαλισμός καί συμπεριλαμβάνεται στή σφαίρα «ἁρμοδιότητας» τοῦ σοσιαλισμοῦ. Οἱ πάντες καί τά πάντα λές κι εἶναι «ἀκομματικά»· οἱ πάντες καί τά πάντα λές καί συνυφαίνονται σ' ἕνα «ἀπελευθερωτικό κίνημα» (κίνημα πού στήν πράξη ἀπελευθερώνει ὅλη τήν ἀστική κοινωνία)· οἱ πάντες καί τά πάντα ἀποκτοῦν ἕνα ἐλαφρό, ἐλαφρότατο ἐπίχρισμα «σοσιαλισμοῦ», ἰδιαίτερα χάρη στόν πρωτοπόρο ρόλο τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου στό δημοκρατικό ἀγώνα.

Ἡ ἰδέα τῆς ἀκομματικότητας δέν μπορεῖ μέσα σέ τέτοιες συνθῆκες νά μήν κερδίζει ὁρισμένες προσωρινές νίκες. Ἡ ἀκομματικότητα δέν μπορεῖ νά μή γίνεται σύνθημα τῆς μόδας, γιατί ἡ μόδα σέρνεται ἀνίσχυρη στήν οὐρά τῆς ζωῆς, καί σάν τό πιό «συνηθισμένο» φαινόμενο τῆς πολιτικῆς ἐπιφάνειας φαίνεται ἴσα ἴσα ἡ ἀκομματική ὀργάνωση, ὁ ἀκομματικός δημοκρατισμός, ἡ ἀκομματική ἀπεργιακή κίνηση, ἡ ἀκομματική ἐπαναστατικότητα.

Μπαίνει τώρα τό ἐρώτημα, ποιά στάση *εἶναι ὑποχρεωμένοι* νά τηροῦν ἀπέναντι σ' αὐτό τό γεγονός τῆς ἀκομματικότητας

καί άπέναντι σ' αὐτή τήν ἰδέα τῆς ἀκομματικότητας οἱ ὀπαδοί, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν διαφόρων τάξεων; Κι' ὅταν λέμε «εἶναι ὑποχρεωμένοι», αὐτό δέν τό ἐννοοῦμε μέ τήν ὑποκειμενική ἔννοια, ἀλλά μέ τήν ἀντικειμενική, δηλ. ὄχι μέ τὴν ἔννοια: ποιά στάση ὀφείλουν νά τηροῦν ἀπέναντι σ' αὐτό τό γεγονός, ἀλλά μέ τήν ἔννοια: ποιά στάση διαμορφώνεται ἀναπόφευκτα ἀπέναντι σ' αὐτό τό γεγονός, ἀνάλογα μέ τά συμφέροντα καί τίς ἀπόψεις τῶν διαφόρων τάξεων.

II

Σύμφωνα μέ ὅσα ἐκθέσαμε ἤδη, ἡ ἀκομματικότητα εἶναι καρπός — ἤ, ἄν θέλετε, ἔκφραση — τοῦ ἀστικοῦ χαρακτήρα τῆς ἐπανάστασής μας. Ἡ ἀστική τάξη δέν μπορεῖ παρά νά τραβιέται πρός τήν ἀκομματικότητα, γιατί ἡ ἀνυπαρξία κομμάτων ἀνάμεσα στούς ἀγωνιζομένους γιά τήν ἐλευθερία τῆς ἀστικῆς κοινωνίας σημαίνει καί ἀνυπαρξία καινούργιων ἀγώνων ἐνάντια στήν ἴδια τήν ἀστική κοινωνία. Ὅποιος κάνει «ἀκομματικό» ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία, αὐτός ἤ δέν ἔχει ἐπίγνωση τοῦ ἀστικοῦ χαρακτήρα τῆς ἐλευθερίας, ἤ δικαιώνει αὐτό τό ἀστικό καθεστώς, ἤ παραπέμπει στίς ἑλληνικές καλένδες [73] τήν πάλη ἐνάντιά του, τήν «τελειοποίησή» του. Καί ἀντίθετα, ὅποιος εἶναι, συνειδητά εἴτε ἀσυνείδητα, ὑπέρ τῆς ἀστικῆς τάξης πραγμάτων, αὐτός δέν μπορεῖ νά μήν αἰσθάνεται ἕλξη πρός τήν ἰδέα τῆς ἀκομματικότητας.

Σέ μιά κοινωνία πού βασίζεται στό χωρισμό σέ τάξεις ἡ πάλη ἀνάμεσα στίς ἐχθρικές τάξεις ἀναπόφευκτα, σέ ὁρισμένη βαθμίδα τῆς ἀνάπτυξής της, γίνεται πολιτική πάλη. Ἡ πιό ὁλοκληρωμένη, πλήρης καί διαμορφωμένη ἔκφραση τῆς πολιτικῆς πάλης τῶν τάξεων εἶναι ἡ πάλη τῶν κομμάτων. Ἡ ἀκομματικότητα εἶναι ἀπάθεια ἀπέναντι στήν πάλη τῶν κομμάτων. Ἡ ἀπάθεια ὅμως αὐτή δέν ἰσοδυναμεῖ μέ οὐδετερότητα, μέ ἀποχή ἀπό τήν πάλη, γιατί στήν ταξική πάλη δέν μπορεῖ νά ὑπάρχουν οὐδέτεροι· στήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία δέν μπορεῖ «νά ἀπόσχει» κανείς ἀπό τήν συμμετοχή στήν ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων ἤ τῆς ἐργατικῆς δύναμης. Καί ἡ ἀνταλλαγή γεννάει ἀναπόφευκτα τήν οἰκονομική πάλη καί σέ συνέχεια καί τήν πολιτική πάλη. Γι' αὐτό, στήν πραγματικότητα, ἡ ἀπάθεια ἀπέναντι στήν πάλη δέν εἶναι καθόλου ἀπομάκρυνση ἀπό τήν πάλη, ἀποχή ἀπ' αὐτήν ἤ οὐδετερότητα. Ἡ ἀπάθεια εἶναι σιωπηρή ὑποστήριξη ἐκείνου πού εἶναι ἰσχυρός, ἐκείνου πού κυριαρχεῖ. Ὅποιος στή Ρωσία

ἦταν ἀπαθής ἀπέναντι στήν ἀπολυταρχία μέχρι τήν πτώση της, τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη, αὐτός ὑποστήριζε σιωπηρά τήν ἀπολυταρχία. Ὅποιος στή σημερινή Εὐρώπη εἶναι ἀπαθής ἀπέναντι στήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης, αὐτός ὑποστηρίζει σιωπηρά τήν ἀστική τάξη. Ὅποιος εἶναι ἀπαθής ἀπέναντι στήν ἰδέα τοῦ ἀστικοῦ χαρακτήρα τῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία, αὐτός ὑποστηρίζει σιωπηρά τήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης σ' αὐτή τήν πάλη, τήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης στήν ἐλεύθερη Ρωσία πού γεννιέται. Ἡ πολιτική ἀδιαφορία εἶναι πολιτικός κόρος. Μέ «ἀδιαφορία», μέ «ἀπάθεια» βλέπει τό κομμάτι τό ψωμί ὁ χορτάτος· ὁ νηστικός θά εἶναι πάντοτε «κομματικός» ἀπέναντι στό κομμάτι τό ψωμί. «Ἡ ἀδιαφορία καί ἡ ἀπάθεια» γιά τό κομμάτι τό ψωμί δέ σημαίνουν πώς ὁ ἄνθρωπος αὐτός δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό ψωμί, ἀλλά πώς ὁ ἄνθρωπος ἔχει πάντοτε ἐξασφαλισμένο τό ψωμί, πώς δέν ἔχει ποτέ ἀνάγκη ἀπό ψωμί, πώς βολεύτηκε γερά στό «κόμμα» τῶν χορτάτων. Ἡ ἀκομματικότητα στήν ἀστική κοινωνία εἶναι ἁπλῶς μιά ὑποκριτική, σκεπασμένη, παθητική ἔκφραση τοῦ ὅτι ἀνήκει κανείς στό κόμμα τῶν χορτάτων, στό κόμμα τῶν κρατούντων, στό κόμμα τῶν ἐκμεταλλευτῶν.

Ἡ ἀκομματικότητα εἶναι ἰδέα ἀστική. Ἡ κομματικότητα εἶναι ἰδέα σοσιαλιστική. Αὐτή ἡ θέση ἰσχύει γενικά γιά ὅλη τήν ἀστική κοινωνία. Φυσικά πρέπει νά ξέρει κανείς νά ἐφαρμόζει αὐτήν τή γενική ἀλήθεια στά χωριστά ἐπιμέρους ζητήματα καί στίς ἐπιμέρους περιπτώσεις. Τό νά ξεχνάει ὅμως αὐτή τήν ἀλήθεια σέ καιρούς πού ὅλη ἡ ἀστική κοινωνία στό σύνολό της ξεσηκώνεται ἐνάντια στή δουλοπαροικία καί στήν ἀπολυταρχία σημαίνει πώς στήν πράξη παραιτεῖται ὁλότελα ἀπό τή σοσιαλιστική κριτική τῆς ἀστικῆς κοινωνίας.

Ἡ ρωσική ἐπανάσταση, παρ' ὅλο πού βρίσκεται ἀκόμα στήν ἀρχή τῆς ἀνάπτυξής της, δίνει κιόλας ὄχι καί λίγο ὑλικό γιά τήν ἐπιβεβαίωση τῶν γενικῶν σκέψεων πού ἐκτέθηκαν. Τήν αὐστηρή κομματικότητα τήν ὑπεράσπιζε πάντοτε καί τήν ὑπερασπίζει μόνο ἡ σοσιαλδημοκρατία, τό κόμμα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου. Οἱ φιλελεύθεροί μας, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἀπόψεων τῆς ἀστικῆς τάξης, δέν μποροῦν νά ὑποφέρουν τή σοσιαλιστική κομματικότητα καί οὔτε θέλουν ν' ἀκούσουν γιά ταξική πάλη: ἄς θυμηθοῦμε, λχ., τούς πρόσφατους λόγους τοῦ κ. Ροντίτσεφ, πού ἐπανέλαβε γιά ἑκατοστή φορά ὅ,τι ἔλεγαν κι ἀναμασοῦσαν τόσο τό «Ὄσβομποζντένιγε» τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅσο καί τά ἀμέτρητα ὑποτελῆ ὄργανα τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Τέ-

λος ἡ ἰδεολογία τῆς ἐνδιάμεσης τάξης, τῆς μικροαστικῆς, ἐκφράστηκε χτυπητά στίς ἀπόψεις τῶν ρώσων «ριζοσπαστῶν» διαφόρων ἀποχρώσεων, ἀρχίζοντας ἀπό τή «Νάσα Ζίζν», τούς ρ.-δ. («ριζοσπάστες-δημοκράτες»)[74] καί τελειώνοντας μέ τούς «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες». Αὐτοί οἱ τελευταῖοι ἀνακατεύουν τό περιεχόμενο τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ δημοκρατισμοῦ, καί αὐτό φαίνεται καθαρότερα ἀπό κάθε ἄλλη περίπτωση στό ἀγροτικό ζήτημα, καί συγκεκριμένα στό σύνθημά τους γιά τή «σοσιαλιστικοποίηση» (τῆς γῆς, χωρίς σοσιαλιστικοποίηση τοῦ κεφαλαίου). Εἶναι ἐπίσης γνωστό πώς, ἐνῶ ἀνέχονται τόν ἀστικό ριζοσπατισμό, δέν ἀνέχονται τήν ἰδέα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικότητας.

Στό θέμα μας δέν περιλαμβάνεται ἡ ἀνάλυση τοῦ ἑξῆς ζητήματος: πῶς ἀκριβῶς ἀντικαθρεφτίζονται τά συμφέροντα τῶν διαφόρων τάξεων στό πρόγραμμα καί στήν τακτική τῶν κάθε λογῆς ρώσων φιλελευθέρων καί ριζοσπαστῶν. Τό ἐνδιαφέρον αὐτό ζήτημα τό θίξαμε ἐδῶ μόνο στά πεταχτά καί εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά περάσουμε τώρα στά πολιτικά ἀπό πρακτική πλευρά συμπεράσματα γιά τή στάση τοῦ κόμματός μας ἀπέναντι στίς ἀκομματικές ὀργανώσεις.

Ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν σέ ἀκομματικές ὀργανώσεις; Ἄν ναί, τότε κάτω ἀπό ποιούς ὅρους ἐπιτρέπεται; ποιά τακτική πρέπει ν' ἀκολουθοῦμε σέ τέτοιου εἴδους ὀργανώσεις;

Στό πρῶτο ἐρώτημα δέν ἐπιτρέπεται ν' ἀπαντήσουμε μέ ἕνα ἀπόλυτο καταρχήν: ὄχι. Δέ θά ἦταν σωστό νά ποῦμε πώς σέ καμιά περίπτωση καί κάτω ἀπό ὁποιουσδήποτε ὅρους δέν ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή σοσιαλιστῶν σέ ἀκομματικές (δηλ. λίγο-πολύ συνειδητά εἴτε ἀσυνείδητα ἀστικές) ὀργανώσεις. Σέ ἐποχή δημοκρατικῆς ἐπανάστασης ἡ ἄρνηση συμμετοχῆς σέ ἀκομματικές ὀργανώσεις σέ ὁρισμένες περιπτώσεις θά ἰσοδυναμοῦσε μέ ἄρνηση συμμετοχῆς στή δημοκρατική ἐπανάσταση. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο πώς οἱ σοσιαλιστές πρέπει νά περιορίσουν αὐτές τίς «ὁρισμένες περιπτώσεις» σέ στενά πλαίσια, πώς μποροῦν νά ἐπιτρέπουν παρόμοια συμμετοχή μόνο μέ αὐστηρά καθορισμένους, περιοριστικούς ὅρους. Γιατί ἄν οἱ ἀκομματικές ὀργανώσεις γεννιοῦνται, ὅπως τό εἴπαμε κιόλας, σάν ἀποτέλεσμα τῆς σχετικά μή ἀναπτυγμένης ταξικῆς πάλης, τότε, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἡ αὐστηρή κομματικότητα εἶναι ἕνας ἀπό τούς ὅρους πού κάνουν τήν ταξική πάλη συνειδητή, ξεκάθαρη, συγκεκριμένη, πάλη ἀρχῶν.

Ἡ περιφρούρηση τῆς ἰδεολογικῆς καί πολιτικῆς αὐτοτέλειας τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου εἶναι μιά μόνιμη, παντοτεινή καί ἀναμφισβήτητη ὑποχρέωση τῶν σοσιαλιστῶν. Ὅποιος δέν ἐκπληρώνει αὐτή τήν ὑποχρέωση παύει *στήν πραγματικότητα* νά εἶναι σοσιαλιστής, ὅσο εἰλικρινεῖς καί ἄν εἶναι οἱ «σοσιαλιστικές» του (στά λόγια σοσιαλιστικές) πεποιθήσεις. Γιά τό σοσιαλιστή ἡ συμμετοχή σέ ἀκομματικές ὀργανώσεις ἐπιτρέπεται μόνο σάν ἐξαίρεση. Καί οἱ ἴδιοι οἱ σκοποί αὐτῆς τῆς συμμετοχῆς καί ὁ χαρακτήρας της, οι ὅροι κτλ. πρέπει νά ὑποτάσσονται ὁλότελα στό βασικό καθῆκον: τήν προετοιμασία καί τήν ὀργάνωση τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου γιά τή συνειδητή καθοδήγηση τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Οἱ περιστάσεις μποροῦν νά μᾶς ὑποχρεώσουν νά πάρουμε μέρος σέ ἀκομματικές ὀργανώσεις, ἰδιαίτερα σέ περίοδο δημοκρατικῆς ἐπανάστασης καί, εἰδικότερα, μιᾶς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στήν ὁποία τό προλεταριάτο παίζει ἐξέχοντα ρόλο. Ἡ τέτοια συμμετοχή μπορεῖ ν' ἀποδειχτεῖ ἀναγκαία, λχ., γιά τήν προπαγάνδα τοῦ σοσιαλισμοῦ μπροστά σ' ἕνα ἀόριστα δημοκρατικό ἀκροατήριο ἤ γιά τήν κοινή πάλη τῶν σοσιαλιστῶν καί τῶν ἐπαναστατῶν δημοκρατῶν ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση. Στήν πρώτη περίπτωση ἡ συμμετοχή αὐτή θά εἶναι ἕνα μέσο γιά νά διοχετεύσουμε τίς ἀπόψεις μας· στή δεύτερη, θά εἶναι μιά μαχητική συμφωνία γιά νά πετύχουμε ὁρισμένους ἐπαναστατικούς σκοπούς. Καί στίς δυό περιπτώσεις ἡ συμμετοχή μπορεῖ νά εἶναι μόνο προσωρινή. Καί στίς δυό περιπτώσεις ἡ συμμετοχή ἐπιτρέπεται μόνο ἐφόσον θά περιφρουρεῖται ἀπόλυτα ἡ αὐτοτέλεια τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος καί θά ἐλέγχονται καί θά καθοδηγοῦνται ὑποχρεωτικά ἀπομέρους ὁλοκλήρου τοῦ κόμματος τά μέλη καί οἱ ὁμάδες τοῦ κόμματος πού «στέλνονται σάν ἀντιπρόσωποι» σέ ἀκομματικές ἑνώσεις ἤ συμβούλια.

Ὅταν ἡ δράση τοῦ κόμματός μας ἦταν μυστική, ἡ ἄσκηση τέτοιου ἐλέγχου καί τέτοιας καθοδήγησης παρουσίαζε τεράστιες, καί κάποτε σχεδόν ἀνυπέρβλητες, δυσκολίες. Τώρα πού ἡ δράση τοῦ κόμματος γίνεται ὅλο καί περισσότερο ἀπροκάλυπτη, αὐτός ὁ ἔλεγχος κι αὐτή ἡ καθοδήγηση μποροῦν καί πρέπει νά ἀσκοῦνται μέ τόν πιό πλατύ τρόπο, καί ἀπαραίτητα ὄχι μόνο μπροστά στίς «κορυφές» ἀλλά καί μπροστά στή «βάση» τοῦ κόμματος, μπροστά σέ ὅλους τούς ὀργανωμένους ἐργάτες πού ἀνήκουν στό κόμμα. Οἱ ἀπολογισμοί σχετικά μέ τίς ὁμιλίες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στίς ἀκομματικές ἑνώσεις ἤ συμβούλια, οἱ εἰσηγήσεις γιά τίς συνθῆκες καί τούς σκοπούς μιᾶς τέ-

τοιας ὁμιλίας, οἱ ἀποφάσεις τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων κάθε τύπου ἀπ' ἀφορμή τέτοιες ὁμιλίες πρέπει ν' ἀποτελοῦν ὁπωσδήποτε μέρος τῆς πρακτικῆς δουλειᾶς τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Μόνο μιά τέτοια *πραγματική* συμμετοχή ὅλου τοῦ κόμματος, συμμετοχή στόν *προσανατολισμό* ὅλων τῶν τέτοιων ἐκδηλώσεων μπορεῖ νά ἀντιπαραθέσει ἔμπρακτα τή γνήσια σοσιαλιστική δουλειά στήν πανδημοκρατική δουλειά.

Ποιά τακτική πρέπει νά ἐφαρμόσουμε στίς ἀκομματικές ἑνώσεις; Πρῶτο, νά ἐκμεταλλευόμαστε κάθε δυνατότητα γιά νά δημιουργοῦμε αὐτοτελεῖς δεσμούς καί νά προπαγανδίζουμε ὁλόκληρο τό σοσιαλιστικό μας πρόγραμμα. Δεύτερο, νά καθορίζουμε τά ἄμεσα πολιτικά καθήκοντα τῆς στιγμῆς ἀπό τήν ἄποψη τῆς πιό ὁλοκληρωμένης καί ἀποφασιστικῆς πραγματοποίησης τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς, νά δίνουμε πολιτικά συνθήματα στή διάρκεια τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, νά προβάλλουμε τό «πρόγραμμα» τῶν μετασχηματισμῶν ἐκείνων πού πρέπει νά πραγματοποιεῖ ἡ ἀγωνιζόμενη ἐπαναστατική δημοκρατία, σέ διάκριση ἀπό τή φιλελεύθερη δημοκρατία πού κάνει παζάρια.

Μόνο μέ μιά τέτοια τοποθέτηση τοῦ ζητήματος μπορεῖ νά ἐπιτρέπεται καί νά εἶναι γόνιμη ἡ συμμετοχή μελῶν τοῦ κόμματός μας σέ ἀκομματικές ἐπαναστατικές ὀργανώσεις, πού δημιουργοῦνται σήμερα ἀπό τούς ἐργάτες, αὔριο ἀπό τούς ἀγρότες, μεθαύριο ἀπό τούς στρατιῶτες κλπ. Μόνο μέ μιά τέτοια τοποθέτηση τῆς ὑπόθεσης θά εἴμαστε σέ θέση νά ἐκπληρώσουμε τό διπλό καθῆκον τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στήν ἀστική ἐπανάσταση: νά ὁλοκληρώσουμε τή δημοκρατική ἐπανάσταση, νά εὐρύνουμε καί νά δυναμώσουμε τά στελέχη τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου, πού χρειάζεται τήν ἐλευθερία στόν ἀμείλικτο ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαίου.

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλων 22 καί 27,
26 τοῦ Νοέμβρη καί 2 τοῦ Δεκέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Νόβαγια Ζίζν»

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ὅλη ἡ σύγχρονη κοινωνία εἶναι θεμελιωμένη πάνω στήν ἐκμετάλλευση τῶν τεράστιων μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό μιά μηδαμινή μειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, πού ἀνήκει στίς τάξεις τῶν γαιοκτημόνων καί τῶν κεφαλαιοκρατῶν. Ἡ κοινωνία αὐτή εἶναι δουλοκτητική, γιατί οἱ «ἐλεύθεροι» ἐργάτες, πού ὅλη τους τή ζωή δουλεύουν στό κεφάλαιο, «ἔχουν δικαίωμα» μόνο σέ τόσα μέσα ὕπαρξης ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα γιά τή συντήρηση δούλων πού παράγουν κέρδος, γιά τήν ἐξασφάλιση καί τή διαιώνιση τῆς κεφαλαιοκρατικῆς δουλείας.

Ἡ οἰκονομική καταπίεση τῶν ἐργατῶν προκαλεῖ καί γεννάει ἀναπόφευκτα κάθε εἴδους πολιτική καταπίεση, κοινωνική ταπείνωση, ἐξαγρίωση καί συσκότιση τῆς πνευματικῆς καί ἠθικῆς ζωῆς τῶν μαζῶν. Οἱ ἐργάτες μποροῦν νά πετύχουν περισσότερη εἴτε λιγότερη πολιτική ἐλευθερία μέ σκοπό τή διεξαγωγή τοῦ ἀγώνα γιά τήν οἰκονομική τους ἀπελευθέρωση, καμιά ὅμως ἐλευθερία δέ θά τούς ἀπαλλάξει ἀπό τήν ἀθλιότητα, τήν ἀνεργία καί τήν καταπίεση, ὅσο δέ θά ἔχει ἀποτιναχτεῖ ἡ ἐξουσία τοῦ κεφαλαίου. Ἡ θρησκεία εἶναι μιά ἀπό τίς μορφές πνευματικῆς καταπίεσης, πού παντοῦ καί πάντοτε βάραινε τίς λαϊκές μάζες, τίς τσακισμένες ἀπό τήν αἰώνια δουλειά γιά τούς ἄλλους, τήν ἀνέχεια καί τή μοναξιά. Ἡ ἀδυναμία τῶν τάξεων πού ὑφίστανται τήν ἐκμετάλλευση στήν πάλη ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές γεννάει ἀναπόφευκτα τήν πίστη γιά μιά καλύτερη μετά θάνατον ζωή, ὅπως ἀκριβῶς καί ἡ ἀδυναμία τοῦ πρωτόγονου ἀνθρώπου στήν πάλη μέ τή φύση γεννάει τήν πίστη στούς θεούς, στούς διαβόλους, στά θαύματα κτλ. Σ'αὐτόν πού σ'ὅλη του τή ζωή δουλεύει καί στερεῖται, ἡ θρησκεία διδάσκει ταπεινοφροσύνη καί ὑπομονή στήν ἐπίγεια ζωή, παρηγορώντας τον μέ τήν ἐλπίδα τῆς ἐπουράνιας ἀνταμοιβῆς. Καί σ' ἐκείνους πού ζοῦν ἀπό ξένη ἐργασία

ἡ θρησκεία διδάσκει τήν ἀγαθοεργία στήν ἐπίγεια ζωή, προσφέροντάς τους μιά πολύ φτηνή δικαίωση γιά ὅλη τήν ἐκμεταλλευτική τους ὕπαρξη καί πουλώντας τους σέ συμφέρουσα τιμή εἰσιτήρια γιά τήν ἐπουράνια μακαριότητα. Ἡ θρησκεία εἶναι τό ὅπιο τοῦ λαοῦ. Ἡ θρησκεία εἶναι ἕνα εἶδος πνευματικοῦ ἀλκοόλ, μέσα στό ὁποῖο οἱ σκλάβοι τοῦ κεφαλαίου πνίγουν τήν ἀνθρώπινη μορφή τους, τίς διεκδικήσεις τους γιά μιά κάπως ἀνθρώπινη ζωή.

Ὁ δοῦλος ὅμως πού ἔνιωσε τή δουλεία του καί ξεσηκώθηκε στήν πάλη γιά τήν ἀπελευθέρωσή του παύει κιόλας κατά τό ἥμισυ νά εἶναι δοῦλος. Ὁ σύγχρονος συνειδητός ἐργάτης, διαπαιδαγωγημένος ἀπό τή μεγάλη ἐργοστασιακή βιομηχανία, φωτισμένος ἀπό τή ζωή τῆς πόλης, ἀποτινάζει μέ περιφρόνηση τίς θρησκευτικές προλήψεις, ἀφήνει τόν οὐρανό στή διάθεση τῶν παπάδων καί τῶν ἀστῶν ὑποκριτῶν, κατακτώντας μιά καλύτερη ζωή ἐδῶ στή γῆ. Τό σύγχρονο προλεταριάτο τάσσεται μέ τό μέρος τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἐπιστρατεύει τήν ἐπιστήμη στήν πάλη ἐνάντια στή θρησκευτική θολούρα καί λυτρώνει τόν ἐργάτη ἀπό τήν πίστη στή μετά θάνατον ζωή, συσπειρώνοντάς τον στήν πραγματική πάλη γιά μιά καλύτερη ἐπίγεια ζωή.

Ἡ θρησκεία πρέπει νά ἀνακηρυχθεῖ ἀτομική ὑπόθεση· μέ τά λόγια αὐτά καθιερώθηκε νά ἐκφράζεται συνήθως ἡ στάση τῶν σοσιαλιστῶν ἀπέναντι στή θρησκεία. Μά ἡ σημασία αὐτῶν τῶν λέξεων πρέπει νά καθοριστεῖ μέ ἀκρίβεια, γιά νά μήν μποροῦν νά προκαλοῦν κανενός εἴδους παρανοήσεις. Ἡ θρησκεία πρέπει νά εἶναι ἀτομική ὑπόθεση γιά τό κράτος, αὐτό ζητᾶμε ἐμεῖς, σέ καμιά περίπτωση ὅμως δέν μποροῦμε νά θεωροῦμε τή θρησκεία ἀτομική ὑπόθεση γιά τό κόμμα μας. Τό κράτος δέν πρέπει νάχει καμιά δουλειά μέ τή θρησκεία, οἱ θρησκευτικοί σύλλογοι δέν πρέπει νά συνδέονται μέ τήν κρατική ἐξουσία. Ὁ καθένας πρέπει νά εἶναι ὁλότελα ἐλεύθερος νά πρεσβεύει ὅποια θρησκεία θέλει ἤ νά μήν παραδέχεται καμιά θρησκεία, δηλ. νά εἶναι ἄθεος, ὅπως καί εἶναι συνήθως κάθε σοσιαλιστής. Δέν ἐπιτρέπονται σέ καμιά περίπτωση κανενός εἴδους διακρίσεις δικαιωμάτων ἀνάμεσα στούς πολίτες ἐξαιτίας τῶν θρησκευτικῶν τους πεποιθήσεων. Πρέπει νά καταργηθεῖ ἀπόλυτα ἀκόμα καί κάθε ὑπόμνηση στά ἐπίσημα ἔγγραφα σχετικά μέ τό ἄλφα ἤ βῆτα θρήσκευμα τῶν πολιτῶν. Δέν πρέπει νά δίνεται καμιά ἐπιχορήγηση στήν ἐπίσημη ἐκκλησία τοῦ κράτους, καμιά ἐπιχορήγηση ἀπό τά χρήματα τοῦ δημοσίου στίς ἐκκλησιαστικές καί θρησκευτικές ἑνώσεις, πού πρέπει νά γίνουν ἑνώσεις πολι-

τῶν-ὁμοϊδεατῶν ὁλότελα ἐλεύθερες, ἀνεξάρτητες ἀπό τήν κρατική ἐξουσία. Μόνο μέ τήν ὁλοκληρωτική ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν διεκδικήσεων μπορεῖ νά μπεῖ τέρμα στό ἐπαίσχυντο καί καταραμένο ἐκεῖνο παρελθόν, τότε πού ἡ ἐκκλησία βρισκόταν σέ δουλοπαροικιακή ἐξάρτηση ἀπό τό κράτος, ἐνῶ οἱ ρῶσοι πολίτες βρίσκονταν σέ δουλοπαροικιακή ἐξάρτηση ἀπό τήν ἐπίσημη ἐκκλησία, τότε πού ὑπῆρχαν καί ἐφαρμόζονταν μεσαιωνικοί ἱεροεξεταστικοί νόμοι (πού διατηροῦνται μέχρι σήμερα στούς ποινικούς κώδικες καί κανόνες), νόμοι πού πρόβλεπαν διωγμούς γιά τήν πίστη ἤ γιά τήν ἀπιστία, πού ἀσκοῦσαν βία στή συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου, πού συνέδεαν τίς δημόσιες θεσοῦλες καί τά δημόσια ἔσοδα μέ τή διάδοση κάθε λογῆς πνευματικοῦ ὀπίου πού διοχετεύει ἡ ἐκκλησία τοῦ κράτους. Ὁλοκληρωτικός χωρισμός τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος — αὐτή τή διεκδίκηση προβάλλει τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο στό σημερινό κράτος καί στή σημερινή ἐκκλησία.

Ἡ ρωσική ἐπανάσταση πρέπει νά πραγματοποιήσει αὐτήν τή διεκδίκηση σάν ἀπαραίτητο συστατικό μέρος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ἡ ρωσική ἐπανάσταση, ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, βρίσκεται σέ ἐξαιρετικά εὐνοϊκές συνθῆκες, γιατί ἡ ἀηδιαστική ρουτίνα τῆς ἀστυνομικο-δουλοπαροικιακῆς ἀπολυταρχίας προκάλεσε δυσαρέσκεια, ἀναβρασμό καί ἀγανάκτηση ἀκόμα καί μέσα στόν κλῆρο. Ὅσο κακομοιριασμένος, ὅσο ἀμόρφωτος καί ἄν εἶναι ὁ ρωσικός ὀρθόδοξος κλῆρος, ὡστόσο καί αὐτός ἀκόμα ξύπνησε μέ τόν πάταγο πού προξένησε τό σώριασμα τῆς παλιᾶς μεσαιωνικῆς τάξης πραγμάτων στή Ρωσία. Ἀκόμα καί ὁ κλῆρος αὐτός προσχωρεῖ στή διεκδίκηση τῆς ἐλευθερίας, διαμαρτύρεται ἐνάντια στή ρουτίνα καί στή γραφειοκρατική αὐθαιρεσία, ἐνάντια στόν ἀστυνομικό χαφιεδισμό πού ἐπιβλήθηκε στούς «λειτουργούς τοῦ ὑψίστου». Ἐμεῖς οἱ σοσιαλιστές πρέπει νά ὑποστηρίξουμε αὐτό τό κίνημα, ὁλοκληρώνοντας τίς διεκδικήσεις τῶν τίμιων καί εἰλικρινῶν ἀνθρώπων τοῦ κλήρου· νά τούς παρουσιάσουμε τά ἴδια τους τά λόγια γιά ἐλευθερία καί νά τούς ζητήσουμε νά κόψουν ἀποφασιστικά κάθε δεσμό ἀνάμεσα στή θρησκεία καί στήν ἀστυνομία. Εἴτε εἶσθε εἰλικρινεῖς, καί τότε πρέπει νά ὑποστηρίζετε τόν ὁλοκληρωτικό χωρισμό τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος καί τοῦ σχολειοῦ ἀπό τήν ἐκκλησία, νά ὑποστηρίζετε τήν πλήρη καί χωρίς ὅρους ἀνακήρυξη τῆς θρησκείας σέ ἀτομική ὑπόθεση. Εἴτε δέν παραδέχεστε αὐτές τίς συνεπεῖς διεκδικήσεις τῆς ἐλευθερίας, καί τότε σημαίνει πώς εἶστε ἀκόμα αἰχμάλωτοι τῶν παραδόσεων

τῆς ἱερῆς ἐξέτασης, τότε σημαίνει πώς ἐξακολουθεῖτε νά κολλᾶτε στίς δημόσιες θεσοῦλες καί στό δημόσιο κορβανά, τότε σημαίνει πώς δέν πιστεύετε στήν πνευματική δύναμη τοῦ ὅπλου σας, πώς ἐξακολουθεῖτε νά δωροδοκεῖστε ἀπό τήν κρατική ἐξουσία· στήν περίπτωση αὐτή οἱ συνειδητοί ἐργάτες ὅλης τῆς Ρωσίας σᾶς κηρύττουν ἀμείλικτο πόλεμο.

Γιά τό κόμμα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου ἡ θρησκεία δέν εἶναι ἀτομική ὑπόθεση. Τό κόμμα μας εἶναι ἕνωση συνειδητῶν, πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Μιά τέτοια ἕνωση δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά στέκει ἀδιάφορη ἀπέναντι στήν ἔλλειψη συνειδητότητας, στήν καθυστέρηση ἤ στό σκοταδισμό μέ τή μορφή θρησκευτικῶν δοξασιῶν. Ἀπαιτοῦμε ὁλοκληρωτικό χωρισμό τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος γιά νά καταπολεμοῦμε τή θρησκευτική θολούρα μέ καθαρά ἰδεολογικά, καί μόνο ἰδεολογικά ὅπλα, μέ τόν τύπο μας, μέ τό λόγο μας. Ἄλλωστε ἐμεῖς συγκροτήσαμε τήν ἕνωσή μας, τό ΣΔΕΚΡ, γιά νά διεξάγουμε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἕναν τέτοιον ἀκριβῶς ἀγώνα ἐνάντια σέ κάθε θρησκευτική ἀποβλάκωση τῶν ἐργατῶν. Γιά μᾶς ἡ ἰδεολογική πάλη δέν εἶναι ἀτομική ὑπόθεση ἀλλά ὑπόθεση ὅλου τοῦ κόμματος, ὅλου τοῦ προλεταριάτου.

Ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, τότε γιατί δέ δηλώνουμε στό πρόγραμμά μας πώς εἴμαστε ἄθεοι; γιατί δέν ἀπαγορεύουμε στούς χριστιανούς καί σ' ἐκείνους πού πιστεύουν στό θεό νά μπαίνουν στό κόμμα μας;

Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα θά ἐξηγήσει τήν πολύ σοβαρή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν ἀστικοδημοκρατική καί στή σοσιαλδημοκρατική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος τῆς θρησκείας.

Ὁλόκληρο τό πρόγραμμά μας εἶναι θεμελιωμένο πάνω σέ ἐπιστημονική καί, συνάμα, στήν ὑλιστική ἀκριβῶς κοσμοθεωρία. Γι' αὐτό ἡ ἐξήγηση τοῦ πρόγράμματός μας συμπεριλαμβάνει ὑποχρεωτικά καί τήν ἐξήγηση γιά τίς πραγματικές ἱστορικές καί οἰκονομικές ρίζες τῆς θρησκευτικῆς θολούρας. Ἡ προπαγάνδα μας συμπεριλαμβάνει ὑποχρεωτικά καί τήν προπαγάνδα τοῦ ἀθεϊσμοῦ· ἡ ἔκδοση τῆς ἀντίστοιχης ἐπιστημονικῆς φιλολογίας, πού ὥς σήμερα τήν ἀπαγόρευε αὐστηρά καί τήν καταδίωκε ἡ ἀπολυταρχική-δουλοπαροικιακή κρατική ἐξουσία, πρέπει ν' ἀποτελέσει τώρα ἕναν ἀπό τούς τομεῖς τῆς κομματικῆς μας δουλειᾶς. Τώρα θά βρεθοῦμε ἴσως στήν ἀνάγκη ν' ἀκολουθήσουμε τή συμβουλή πού ἔδοσε κάποτε ὁ Ἔνγκελς στούς

γερμανούς σοσιαλιστές: μετάφραση καί μαζική διάδοση τῆς γαλλικῆς διαφωτιστικῆς καί ἀθεϊστικῆς φιλολογίας τοῦ XVIII αἰώνα [75].

Ταυτόχρονα ὅμως δέν πρέπει σέ καμιά περίπτωση νά ξεπέφτουμε σέ ἀφηρημένη, σέ ἰδεαλιστική τοποθέτηση τοῦ θρησκευτικοῦ ζητήματος, ξεκινώντας «ἀπό τό λόγο» καί ὄχι ἀπό τήν ταξική πάλη, τοποθέτηση πού κάνουν συχνά οἱ ριζοσπάστες δημοκράτες τῆς ἀστικῆς τάξης. Θά ἦταν ἀνοησία νά νομίζουμε πώς, σέ μιά κοινωνία πού στηρίζεται στήν ἀπεριόριστη καταπίεση καί ἀποκτήνωση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, εἶναι δυνατόν νά διαλύσουμε τίς θρησκευτικές προλήψεις μέ καθαρά προπαγανδιστικά μέσα. Θά ἦταν ἀστική στενοκεφαλιά νά ξεχνᾶμε πώς ἡ θρησκευτική καταπίεση τῆς ἀνθρωπότητας εἶναι ἁπλῶς προϊόν καί ἀντανάκλαση τῆς οἰκονομικῆς καταπίεσης στούς κόλπους τῆς κοινωνίας. Μέ κανενός εἴδους φυλλάδες καί μέ κανενός εἴδους κήρυγμα δέν μπορεῖς νά διαφωτίσεις τό προλεταριάτο, ἄν δέν τό διαφωτίσει ἡ ἴδια ἡ πάλη του ἐνάντια στίς σκοτεινές δυνάμεις τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ ἑνότητα αὐτῆς τῆς πάλης, πάλης πραγματικά ἐπαναστατικῆς, πού διεξάγει ἡ καταπιεζόμενη τάξη γιά τή δημιουργία ἑνός ἐπίγειου παραδείσου, εἶναι γιά μᾶς σπουδαιότερη ἀπό τήν ἑνότητα γνωμῶν τῶν προλεταρίων γιά τόν ἐπουράνιο παράδεισο.

Νά γιατί δέ μιλᾶμε, καί δέν πρέπει νά μιλᾶμε στό πρόγραμμά μας γιά τόν ἀθεϊσμό μας· νά γιατί δέν ἀπαγορεύουμε καί δέν πρέπει νά ἀπαγορεύουμε στούς προλεταρίους πού ἔχουν διατηρήσει τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά ὑπολείμματα τῶν παλαιῶν προλήψεων νά πλησιάσουν στό κόμμα μας. Ἐμεῖς θά προπαγανδίζουμε πάντοτε τήν ἐπιστημονική κοσμοθεωρία· μᾶς εἶναι ἀπαραίτητο νά καταπολεμοῦμε τήν ἀσυνέπεια ὁποιωνδήποτε «χριστιανῶν», αὐτό ὅμως δέ σημαίνει καθόλου πώς πρέπει νά προωθοῦμε τό θρησκευτικό ζήτημα στήν πρώτη σειρά, γιατί σέ καμιά περίπτωση δέν εἶναι αὐτή ἡ σειρά του, αὐτό δέ σημαίνει πώς πρέπει νά ἐπιτρέπουμε τό κομμάτιασμα τῶν δυνάμεων τῆς πραγματικά ἐπαναστατικῆς, οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς πάλης γιά τριτεύουσες ἀπόψεις καί φαντασιοπληξίες, πού χάνουν γρήγορα κάθε πολιτική σημασία, πετιοῦνται γρήγορα στήν ἀποθήκη ἀχρήστων ἀπό τήν ἴδια τήν πορεία τῆς οἰκονομικῆς ἐξέλιξης.

Ἡ ἀντιδραστική ἀστική τάξη φρόντιζε παντοῦ, καί τώρα ἀρχίζει νά φροντίζει καί στή χώρα μας, ν' ἀνάψει τή θρησκευτική ἔχθρα γιά νά τραβήξει πρός τά κεῖ τήν προσοχή τῶν μαζῶν, ἀποσπώντας την ἀπό τά πραγματικῶς σοβαρά καί θεμελιακά οἰ-

κονομικά καί πολιτικά ζητήματα, τά όποῖα λύνει τώρα πρακτικά τό πανρωσικό προλεταριάτο πού ένώνεται στήν έπαναστατική του πάλη. Ἡ ἀντιδραστική αὐτή πολιτική τοῦ κατατεμαχισμοῦ τῶν προλεταριακῶν δυνάμεων, πού σήμερα ἐκδηλώνεται κυρίως μέ τή μορφή τῶν πογκρόμ στά όποῖα προβαίνουν οἱ μαυροεκατονταρχίτες, ἴσως νά καταλήξει αὔριο σέ τίποτε πιό ἐκλεπτυσμένες μορφές. Ἐμεῖς, ἐν πάση περιπτώσει, θά τῆς ἀντιτάξουμε τό ἤρεμο, τό σταθερό καί ὑπομονητικό, τό ἀπαλλαγμένο ἀπό κάθε συδαύλιση διαφωνιῶν δευτερεύουσας σημασίας κήρυγμα τῆς προλεταριακῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς ἐπιστημονικῆς κοσμοθεωρίας.

Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο θά κατορθώσει ὥστε ἡ θρησκεία νά γίνει πραγματικά ἀτομική ὑπόθεση γιά τό κράτος. Καί μέσα σ' αὐτό τό ξεκαθαρισμένο ἀπό τή μεσαιωνική μούχλα πολιτικό καθεστώς τό προλεταριάτο θ' ἀρχίσει μιά πλατιά, ἀνοιχτή πάλη γιά τήν ἐξάλειψη τῆς οἰκονομικῆς δουλείας, πού εἶναι ἡ ἀληθινή πηγή τῆς θρησκευτικῆς ἀποβλάκωσης τῆς ἀνθρωπότητας.

«Νόβαγια Ζίζν» ἀρ. φύλλου 28,
3 τοῦ Δεκέμβρη 1905
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν»

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΗΣ «ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ» ΣΤΟ ΤΑΜΜΕΡΦΟΡΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ [76]

1. Ἡ συνδιάσκεψη διαπιστώνει ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος ἐπιβεβαιώνει πέρα γιά πέρα τίς βασικές ἀπόψεις ἀρχῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ τόσο γιά τόν ἐπαναστατικό χαρακτήρα, ὅσο καί γιά τήν ἀληθινή κοινωνικο-οικονομική οὐσία αὐτοῦ τοῦ κινήματος, πού συντρίβει τά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας καί δημιουργεῖ τίς ἐλεύθερες ἀστικές σχέσεις στό χωριό· ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ὅτι τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ κόμματός μας καλά θά ἦταν νά τροποποιηθεῖ ὡς ἑξῆς: νά ἀφαιρεθεῖ ἡ παράγραφος σχετικά μέ τά ὀτρέζκι*· στή θέση της νά μπεῖ ὅτι τό κόμμα ὑποστηρίζει τά ἐπαναστατικά μέτρα τῆς ἀγροτιᾶς μέχρι καί τή δήμευση ὅλης τῆς κρατικῆς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς, τῆς μοναστηριακῆς γῆς, τῆς γῆς τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας, τῆς γῆς πού ἀνῆκε στίς αὐλικές ὑπηρεσίες καί τῆς ἰδιόκτητης γῆς, βάζοντας σάν κύριο καί μόνιμο καθῆκον του τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ, τήν ἐξήγηση σ'αὐτό τῆς ἀνειρήνευτης ἀντίθεσης τῶν συμφερόντων του μέ τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ, τήν ὑπόδειξη τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού εἶναι ὁ μόνος ἱκανός νά ἐξαλείψει τό χωρισμό τῆς κοινωνίας σέ τάξεις καί κάθε ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο.

2. Ἡ συνδιάσκεψη ἐκφράζει τήν ἐπιθυμία νά ἀφαιρεθεῖ ἀπό τό ἀγροτικό πρόγραμμα ἡ διεκδίκηση γιά τήν ἐπιστροφή τῶν πληρωμῶν πού ἔγιναν γιά τήν ἐξαγορά καί ἡ διεκδίκηση γιά

---

*.— κομμάτια γῆς πού οἱ τσιφλικάδες τά ἀποσποῦσαν ἀπό τούς κλήρους τῶν ἀγροτῶν κατά τήν ἀγροτική μεταρρύθμιση τοῦ 1861 στή Ρωσία. *Σημ μετ.*

τή δημιουργία ἰδιαίτερου ταμείου ἀπό τά ποσά πού θά συγκεντρωθοῦν μ' αὐτόν τόν τρόπο. Καί ἡ διεκδίκηση γιά δήμευση τῆς κρατικῆς, μοναστηριακῆς κλπ. γῆς νά μεταφερθεῖ σέ ἄλλη παράγραφο.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Δεκέμβρη 1905

Δημοσιεύτηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1905
σέ ξεχωριστή πολυγραφημένη προκήρυξη
μαζί μέ τίς ἄλλες ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης.
Ἔκδ. τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς προκήρυξης

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ[77]

Τά γενικά καθήκοντα τῶν φοιτητῶν στό ρωσικό ἀπελευθερωτικό κίνημα ἔχουν πιά διευκρινιστεῖ ἐπανειλημμένα στό σοσιαλδημοκρατικό τύπο καί δέ θά σταθοῦμε σ' αὐτά στό σημερινό ἄρθρο μας. Δέν ὑπάρχει ἀνάγκη νά ἀποδείχνουμε στούς σοσιαλδημοκράτες φοιτητές οὔτε τόν κύριο ρόλο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, οὔτε τήν τεράστια σημασία τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, οὔτε τή σπουδαιότητα τῆς βοήθειας καί πρός τό ἕνα καί πρός τό ἄλλο ἀπομέρους τῶν διανοουμένων πού μελέτησαν μέ προσοχή τή μαρξιστική κοσμοθεωρία, τάχθηκαν μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου καί εἶναι ἕτοιμοι νά διαπλάσουν τόν ἑαυτό τους ἔτσι ὥστε νά γίνουν ἀληθινά μέλη τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος.

Θέλουμε νά σταθοῦμε, ἔστω καί γιά λίγο, σ' ἕνα ἄλλο ζήτημα πού παρουσιάζει σήμερα τή μεγαλύτερη πρακτική σημασία.

Ποιά ἰδιομορφία παρουσιάζει ἡ κατάσταση στή σημερινή φάση τῆς μεγάλης ἐπανάστασης τῆς Ρωσίας;

Παρουσιάζει τούτη τήν ἰδιομορφία: τά γεγονότα ξεσκέπασαν πέρα γιά πέρα ὅλον τόν ἀπατηλό χαρακτήρα τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 τοῦ 'Οχτώβρη. Οἱ συνταγματικές αὐταπάτες διαλύθηκαν. 'Αντίδραση σέ ὅλη τή γραμμή. 'Η ἀπολυταρχία ἀποκαταστάθηκε πέρα γιά πέρα, καί μάλιστα μέ «αὐξημένα» τά δικτατορικά δικαιώματα τῶν τοπικῶν σατράπηδων, ἀρχίζοντας ἀπό τόν Ντουμπάσοφ καί τελειώνοντας στήν κατώτερη ἀστυνομία. 'Ο ἐμφύλιος πόλεμος λυσσομανάει. 'Η πολιτική ἀπεργία, αὐτή καθαυτή, ἀρχίζει νά ἐξαντλεῖται, νά περνάει στό παρελθόν σάν ξεπερασμένη μορφή τοῦ κινήματος. Στήν Πετρούπολη, λχ., οἱ ἐξαντλημένοι καί ἐξασθενημένοι ἐργάτες φάνηκε πώς δέν ἦταν σέ θέση νά κάνουν τήν ἀπεργία τοῦ Δεκέμβρη. 'Από τήν

ἄλλη μεριά, τό κίνημα στό σύνολό του, πού αὐτή τή στιγμή συνθλίβεται ἀπό τήν ἀντίδραση, ἀνέβηκε ἀναμφισβήτητα σέ πολύ πιό ὑψηλή βαθμίδα.

Τό ἡρωικό προλεταριάτο τῆς Μόσχας ἔδειξε πώς ὑπάρχει ἡ δυνατότητα δραστήριας πάλης καί τράβηξε στήν πάλη αὐτή πάρα πολλά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλης, πού ὥς τώρα θεωροῦνταν πολιτικά ἀπαθῆ, ἄν ὄχι ἀντιδραστικά. Καί τά γεγονότα τῆς Μόσχας[78] ἦταν ἁπλῶς μιά ἀπό τίς πιό ἀνάγλυφες ἐκδηλώσεις τοῦ «ρεύματος» πού ξεχύθηκε σέ ὅλες τίς γωνιές τῆς Ρωσίας. Ἡ καινούργια μορφή ἐκδήλωσης βρισκόταν μπροστά σέ τόσο γιγάντια καθήκοντα πού, ἐννοεῖται, δέν μποροῦσαν νά λυθοῦν μονομιᾶς. Τά καθήκοντα ὅμως μπαίνουν τώρα καθαρά καί σταράτα μπροστά σέ ὅλο τό λαό, τό κίνημα ἀνέβηκε πιό ψηλά, ἔγινε συμπαγέστερο, ἀτσαλώθηκε. Τίποτε δέν εἶναι σέ θέση νά ἀφαιρέσει ἀπό τήν ἐπανάσταση αὐτό τό ἀπόκτημα.

Τά κανόνια τοῦ Ντουμπάσοφ ἐπαναστατικοποίησαν σέ πρωτοφανῆ κλίμακα καινούργιες μάζες τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀνακαινισμένη γελοιογραφική Δούμα, πρίν ἀκόμα ἐμφανιστεῖ, συναντᾶ μιά πολύ πιό ἐχθρική ὑποδοχή στίς γραμμές τῶν πρωτοπόρων ἀγωνιστῶν καί ἀσύγκριτα περισσότερο σκεπτικισμό στίς γραμμές τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπ' ὅ,τι ἡ παλιά Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν.

Τί θά γίνει τώρα;

Θά δοῦμε τήν πραγματικότητα κατά πρόσωπο. Τώρα πρόκειται νά γίνει καινούργια δουλειά ἀφομοίωσης καί ἐπεξεργασίας τῆς πείρας τῶν τελευταίων μορφῶν πάλης, δουλειά προετοιμασίας καί ὀργάνωσης τῶν δυνάμεων στά κυριότερα κέντρα τοῦ κινήματος.

Στήν κυβέρνηση θά σύφερνε ἐξαιρετικά ἄν τσάκιζε τίς σκόρπιες ἐκδηλώσεις τῶν προλεταρίων, ὅπως γινόταν προηγούμενα. Ἡ κυβέρνηση θάθελε νά προκαλέσει ἀμέσως σέ μάχη τούς ἐργάτες καί στήν Πετρούπολη, κάτω ἀπό τούς πιό ἀσύμφορους γι' αὐτούς ὅρους. Οἱ ἐργάτες ὅμως δέ θά παρασυρθοῦν στήν προβοκάτσια αὐτή καί θά κατορθώσουν νά κρατηθοῦν στό δικό τους τό δρόμο, στό δρόμο τῆς ἀνεξάρτητης προετοιμασίας τους γιά τήν ἑπόμενη ἐκδήλωσή τους σέ πανρωσική κλίμακα.

Οἱ δυνάμεις γιά μιά τέτοια ἐκδήλωση ὑπάρχουν: ἀναπτύσσονται πιό γρήγορα ἀπό κάθε ἄλλη φορά. Μόνο ἕνα μικρό μέρος τους εἶχε τραβηχτεῖ στό χείμαρρο τῶν γεγονότων τοῦ Δεκέμβρη. Τό κίνημα ἀπέχει πολύ ἀπό τό νά ἔχει ἀναπτυχθεῖ σ' ὅλο του τό πλάτος καί σ' ὅλο του τό βάθος.

Κοιτάχτε, λχ., τόν άστικο-μετριοπαθῆ καί τόν μαυροεκατονταρχίτικο τύπο. Κανένας, οὔτε καί ἡ «Νόβογε Βρέμια» δέν πιστεύει τίς καυχησιολογίες τῆς κυβέρνησης ὅτι θά πνίξει ἀμέσως στή γέννησή της κάθε καινούργια ἐνεργό ἐκδήλωση. Κανένας δέν ἀμφιβάλλει πώς μόνο κατά τήν ἄνοιξη θά πάρει φωτιά ὅπως πρέπει τό τεράστιο εὔφλεκτο ὑλικό, ἡ ἀγροτιά. Κανένας δέν πιστεύει ὅτι ἡ κυβέρνηση ἤθελε εἰλικρινά νά συγκαλέσει τή Δούμα καί ὅτι μποροῦσε νά τή συγκαλέσει στίς συνθῆκες τοῦ παλαιοῦ συστήματος τῶν διωγμῶν, τῆς ἀναβλητικότητας, τῆς γραφειοκρατίας, τῆς ἔλλειψης δικαιωμάτων καί τοῦ σκοταδισμοῦ.

Δέν εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός τῶν ἐπαναστατῶν πού ἐπιφυλάσσει χίλιους κινδύνους σέ ἕνα τέτοιο ζήτημα, ὅπως εἶναι τό ζήτημα τῆς ἀποφασιστικῆς ἐκδήλωσης, ἀλλά τά ὁλοφάνερα, τά ἀναγνωριζόμενα ἀκόμα καί ἀπό τούς ἀντιπάλους τῆς ἐπανάστασης γεγονότα εἶναι ἐκεῖνα πού δείχνουν πώς ἡ κυβέρνηση κέρδισε στή Μόσχα μιά «νίκη», πού ἔκανε τήν κατάστασή της ἀκόμα πιό ἀπελπιστική ἀπ' ὅ,τι ἦταν πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη.

Ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν δυναμώνει. Ἡ οἰκονομική χρεοκοπία πλησιάζει. Τό συνάλλαγμα σέ χρυσό ἐξαφανίζεται. Τό ἔλλειμμα μισοῦ δισεκατομμυρίου ρουβλιῶν δέν μπορεῖ νά καλυφθεῖ, ἀκόμα καί παρ' ὅλη τήν προθυμία τῆς ἀντιδραστικῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης νά βοηθήσει τήν ἀπολυταρχία. Τά κατάλληλα γιά ἀγώνα ἐνάντια στήν ἐπανάσταση στρατεύματα κινητοποιήθηκαν ὅλα, ὡστόσο ὁ «κατευνασμός» τοῦ Καυκάσου καί τῆς Σιβηρίας ὅλο καί καθυστερεῖ. Ὁ ἀναβρασμός πού ἐκδηλώθηκε ἔντονα στό στρατό καί στό στόλο ὕστερα ἀπό τίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη δέ θά καταλαγιάσει βέβαια μέ τή χρησιμοποίηση βίας ἐνάντια στούς ἀγωνιστές τῆς ἐλευθερίας σέ ὅλη τή Ρωσία. Ἡ ἐπιστροφή τῶν αἰχμαλώτων καί ἡ ἐπιστροφή τοῦ στρατοῦ τῆς Μαντζουρίας σημαίνουν ὄξυνση αὐτοῦ τοῦ ἀναβρασμοῦ. Ἡ ἐπιστράτευση νέων στρατιωτικῶν μονάδων ἐνάντια στόν ἐσωτερικό ἐχθρό γεννάει καινούργιους κινδύνους γιά τήν ἀπολυταρχία. Ἡ κρίση ὄχι μόνο δέν τερματίστηκε, μά ἀπεναντίας ἐπεκτάθηκε καί ὀξύνθηκε μέ τή «νίκη» τῆς Μόσχας.

Ἄς μποῦν λοιπόν καθαρά μπροστά στό ἐργατικό κόμμα τά καθήκοντά του. Κάτω οἱ συνταγματικές αὐταπάτες! Πρέπει νά συγκεντρώνουμε τίς καινούργιες δυνάμεις πού πρόσκεινται στό προλεταριάτο. Πρέπει «νά συγκεντρώσουμε τήν πείρα» τῶν δυό μεγάλων μηνῶν τῆς ἐπανάστασης (Νοέμβρης καί Δεκέμβρης). Πρέπει νά προσαρμοστοῦμε πάλι στήν ἀποκαταστημένη ἀπολυ-

ταρχία, πρέπει νά κατορθώσουμε παντοῦ, ὅπου χρειάζεται, νά ξαναχωθοῦμε στήν παρανομία. Πρέπει νά τοποθετήσουμε πιό συγκεκριμένα, πρακτικά, τά τεράστια καθήκοντα τῆς καινούργιας ἐνεργητικῆς ἐκδήλωσης, νά ἑτοιμαζόμαστε γι' αὐτήν μέ περισσότερη συνέπεια, πιό συστηματικά, πιό ἐπίμονα, φυλάγοντας ὅσο εἶναι δυνατόν τίς δυνάμεις τοῦ ἐξαντλημένου ἀπό τήν ἀπεργιακή πάλη προλεταριάτου.

Τό ἕνα κύμα ἔρχεται πίσω ἀπό τό ἄλλο. Πίσω ἀπό τήν πρωτεύουσα ἡ ἐπαρχία. Πίσω ἀπό τίς ἀκρινές περιοχές ἡ ἴδια ἡ καρδιά τῆς Ρωσίας. Πίσω ἀπό τό προλεταριάτο ἡ μικροαστική τάξη τῆς πόλης. Πίσω ἀπό τήν πόλη τό χωριό. Ἡ ἀποτυχία τῆς ἀντιδραστικῆς κυβέρνησης στήν ἐκπλήρωση τῶν τεράστιων καθηκόντων της εἶναι ἀναπόφευκτη. Ἀπό τήν προετοιμασία μας γιά τήν ἄνοιξη τοῦ 1906 ἐξαρτῶνται πολλά σχετικά μέ τήν ἔκβαση τῆς πρώτης φάσης τῆς μεγάλης ἐπανάστασης τῆς Ρωσίας.

Γράφτηκε στό τέλος τοῦ Δεκέμβρη 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 4 τοῦ Γενάρη 1906 στήν ἐφημερίδα «Μολοντάγια Ροσσίγια» ἀρ. φύλλου 1
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ, Η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

1) Τό ἐργατικό κίνημα ξεσηκώνει τό προλεταριάτο μιᾶς ἐξαρχῆς κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ ΣΔΕΚΡ καί *ἀφυπνίζει* τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη: 1895–1901/2.

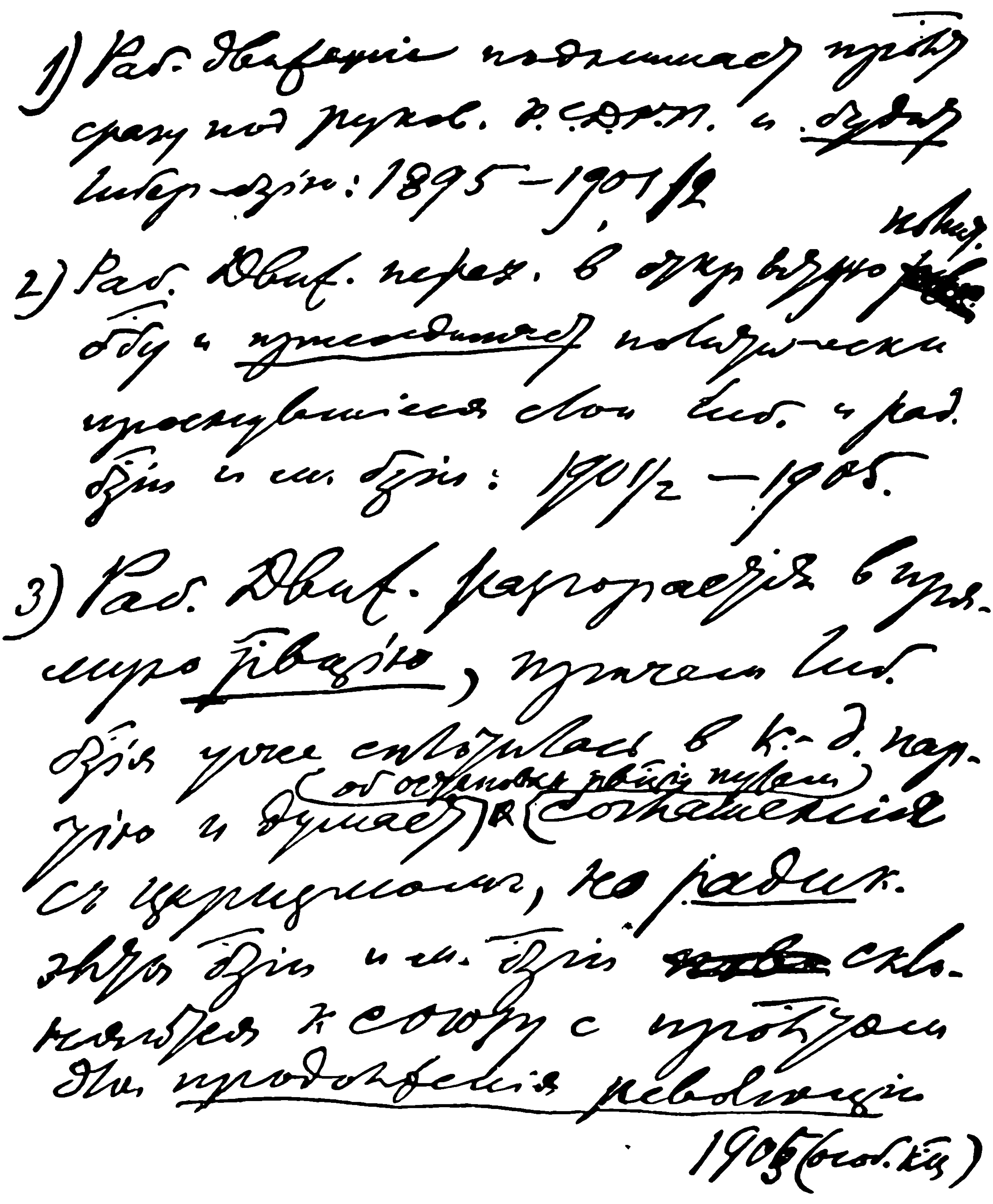
2) Τό ἐργατικό κίνημα περνάει σέ ἀνοιχτή πολιτική πάλη καί *προσεταιρίζεται* τά στρώματα τῆς φιλελεύθερης καί τῆς ριζοσπαστικῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς μικροαστικῆς τάξης πού ἀφυπνίστηκαν πολιτικά: 1901/2–1905.

3) Τό ἐργατικό κίνημα φουντώνει σέ ἀνοιχτή *ἐπανάσταση*, ἐνῶ ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη ἔχει κιόλας συγκροτηθεῖ σ' ἕνα συνταγματικό δημοκρατικό κόμμα καί σκέπτεται νά σταματήσει τήν ἐπανάσταση ἐρχόμενη σέ συμφωνία μέ τόν τσαρισμό, ἐνῶ τά *ριζοσπαστικά* στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς καί τῆς μικροαστικῆς τάξης κλίνουν πρός τή συμμαχία μέ τό προλεταριάτο γιά *τή συνέχιση τῆς ἐπανάστασης*: 1905 (ἰδιαίτερα στό τέλος).

4) Τό ἐργατικό κίνημα νικάει στή *δημοκρατική* ἐπανάσταση, σέ συνθῆκες ὅπου οἱ φιλελεύθεροι βρίσκονται σέ κατάσταση παθητικῆς ἀναμονῆς, ἐνῶ ἡ *ἀγροτιά* παρέχει ἐνεργό ὑποστήριξη. Σύν ἡ ριζοσπαστική δημοκρατική διανόηση καί τά ἀντίστοιχα στρώματα τῆς μικροαστικῆς τάξης τῶν πόλεων. Ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν νικάει, ἡ ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων ἔχει τσακιστεῖ.

(«Ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς»).

5) Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, πού κράτησε στάση ἀναμονῆς στήν 3η περίοδο καί παθητική στάση στήν 4η, γίνεται ἀνοιχτά ἀντεπαναστατική καί ὀργανώνεται γιά ν' ἀφαιρέσει ἀπό τό προλεταριάτο τίς κατακτήσεις τῆς ἐπανάστασης. Ὅλο τό εὔπορο κομμάτι τῆς ἀγροτιᾶς καί ἀρκετή μερίδα τῆς μεσαίας ἐπί-



Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Τά στάδια, ἡ κατεύθυνση καί οἱ προοπτικές τῆς ἐπανάστασης». — 1905

Σμίκρυνση

σης «βάζει μυαλό», ήσυχάζει, στρέφεται πρός τό μέρος τῆς ἀντεπανάστασης γιά ν' ἀποσπάσει τήν ἐξουσία ἀπό τά χέρια τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ πού συμπαθεῖ τό προλεταριάτο.

6) Στή βάση τῶν σχέσεων πού δημιουργήθηκαν στήν 5η περίοδο δυναμώνει καί φουντώνει καινούργια κρίση καί καινούργιος ἀγώνας, ἐνῶ τό προλεταριάτο ἀγωνίζεται πιά γιά τή διατήρηση τῶν δημοκρατικῶν κατακτήσεων, ἐπιδιώκοντας τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ὁ ἀγώνας αὐτός θά ἦταν σχεδόν χωρίς ἐλπίδα ἐπιτυχίας ἄν τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας ἔμενε μόνο του καί ἡ ἧττα του θά ἦταν τό ἴδιο ἀναπόφευκτη, ὅπως ἡ ἧττα τοῦ γερμανικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος στά 1849–1850, ἤ ὅπως ἡ ἧττα τοῦ γαλλικοῦ προλεταριάτου στά 1871, *ἄν* δέν ἐρχόταν σέ βοήθεια τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας τό *σοσιαλιστικό προλεταριάτο τῆς Εὐρώπης*.

Ὥστε στό στάδιο αὐτό ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί ἡ εὔπορη ἀγροτιά (+ ὥς ἕνα βαθμό ἡ μεσαία) ὀργανώνουν ἀντεπανάσταση. Τό ρωσικό προλεταριάτο *σύν* τό προλεταριάτο τῆς Εὐρώπης ὀργανώνουν τήν ἐπανάσταση.

Μέσα σέ τέτοιες συνθῆκες τό ρωσικό προλεταριάτο μπορεῖ νά κερδίσει δεύτερη νίκη. Ἡ ὑπόθεση δέν εἶναι πιά χωρίς ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Ἡ δεύτερη νίκη θά εἶναι ἡ *σοσιαλιστική ἐπανάσταση στήν Εὐρώπη*.

Οἱ εὐρωπαῖοι ἐργάτες θά μᾶς δείξουν «πῶς γίνεται αὐτό», καί τότε μαζί μ' αὐτούς θά κάνουμε τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Γράφτηκε στό τέλος τοῦ 1905
ἤ ἀρχές τοῦ 1906

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

Ν' ΑΠΟΣΧΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ;

ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΤΗΣ «ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ»

Τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό Σοσιαλδημοκρατικό 'Εργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας ἑνώνεται. Τά δυό μέρη του συγχωνεύονται καί ἑτοιμάζουν τό ἑνωτικό συνέδριο τοῦ κόμματος, πού ἔχει κιόλας ἀναγγελθεῖ.

'Ανάμεσα ὅμως στά δυό μέρη τοῦ διχοτομημένου κόμματος ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει ἀκόμα μιά διαφωνία σχετικά μέ τήν Κρατική δούμα. Ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος πρέπει ν' ἀποκτήσουν σαφῆ ἀντίληψη αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, γιά νά ἐκλέξουν συνειδητά τούς ἀντιπροσώπους γιά τό κοινό συνέδριο, γιά νά λυθεῖ ἡ διαφωνία ἔτσι ὅπως τό θέλουν ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, καί ὄχι ὅπως τό θέλουν μόνο τά σημερινά κεντρικά καί τοπικά ὄργανά του.

Οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι εἶναι σύμφωνοι πώς ἡ τωρινή Δούμα εἶναι μιά θλιβερή παραποίηση τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης, πώς πρέπει νά καταπολεμήσουμε αὐτή τήν ἀπάτη, νά ἑτοιμαστοῦμε γιά ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τή σύγκληση μιᾶς ἐλεύθερα ἐκλεγμένης ἀπ' ὅλο τό λαό συντακτικῆς συνέλευσης.

Συζήτηση γίνεται μόνο γιά τήν τακτική ἀπέναντι στή Δούμα. Οἱ μενσεβίκοι λένε: τό κόμμα μας πρέπει νά πάρει μέρος στήν ἐκλογή τῶν πληρεξουσίων καί τῶν ἐκλεκτόρων. Οἱ μπολσεβίκοι λένε: ἐνεργός ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας. Θά ἐκθέσουμε σ' αὐτή τήν προκήρυξη τήν ἄποψη τῶν μπολσεβίκων, πού στήν πρόσφατη συνδιάσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων 26 ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ* πῆραν ἀπόφαση ἐνάντια στή συμμετοχή στίς ἐκλογές.

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 165–166 *Ἡ Σύντ.*

Τί σημαίνει ἐνεργός ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας; Ἀποχή σημαίνει ἄρνηση συμμετοχῆς στίς ἐκλογές. Δέ θέλουμε νά ἐκλέξουμε οὔτε βουλευτές γιά τή Δούμα, οὔτε ἐκλέκτορες, οὔτε πληρεξουσίους. Ἐνεργός ἀποχή σημαίνει ὄχι ἁπλή ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές, ἀλλά πλατιά ἐκμετάλλευση τῶν ἐκλογικῶν συγκεντρώσεων γιά σοσιαλδημοκρατική ζύμωση καί ὀργάνωση. Ἐκμεταλλεύομαι τίς συγκεντρώσεις θά πεῖ εἰσχωρῶ σ' αὐτές καί νόμιμα (ἐγγραφόμενος στούς ἐκλογικούς καταλόγους) καί παράνομα, ἐκθέτω σ' αὐτές ὅλο τό πρόγραμμα καί ὅλες τίς ἀπόψεις τῶν σοσιαλιστῶν, δείχνω ὅλη τήν ψευτιά καί τήν καλπιά τῆς Δούμας, καλῶ στήν πάλη γιά συντακτική συνέλευση.

Γιατί ἀρνιούμαστε νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές;

Γιατί, παίρνοντας μέρος στίς ἐκλογές, θά ἐνισχύσουμε ἄθελά μας μέσα στό λαό τήν πίστη πρός τή Δούμα, θά ἐξασθενίσουμε ἔτσι τή δύναμη τῆς πάλης μας ἐνάντια στήν παραποίηση τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης. Ἡ Δούμα δέν εἶναι κοινοβούλιο ἀλλά τέχνασμα τῆς ἀπολυταρχίας. Πρέπει νά ματαιώσουμε αὐτό τό τέχνασμα, ἀποκρούοντας κάθε συμμετοχή στίς ἐκλογές.

Γιατί ἄν θ' ἀναγνωρίζαμε ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή στίς ἐκλογές, τότε θάπρεπε νά τραβήξουμε ὥς τό τέλος, ὥς τήν ἐκλογή βουλευτῶν γιά τή Δούμα. Οἱ ἀστοί δημοκράτες, λχ. ὁ Χόντσκι στό «Ναρόντνογε Χοζιάιστβο», μᾶς συμβουλεύουν κιόλας νά κλείσουμε γι' αὐτόν τό σκοπό ἐκλογικές συμφωνίες μέ τούς καντέτους. Τώρα ὅμως ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες, καί οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι, ἀποκρούουν αὐτές τίς συμφωνίες, καταλαβαίνοντας πώς ἡ Δούμα δέν εἶναι κοινοβούλιο ἀλλά μιά καινούργια ἀστυνομική ἀπάτη.

Γιατί τώρα δέν μποροῦμε ν' ἀποκομίσουμε κομματική ὠφέλεια ἀπό τίς ἐκλογές. Δέν ὑπάρχει ἐλευθερία ζύμωσης. Τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης βρίσκεται σέ δυσμένεια. Τούς ἀντιπροσώπους του τούς φυλακίζουν χωρίς δίκη, ἔκλεισαν τίς ἐφημερίδες του, ἀπαγόρευσαν τίς συγκεντρώσεις του. Τό κόμμα δέν μπορεῖ νά ξεδιπλώσει τή σημαία του νόμιμα στίς ἐκλογές, δέν μπορεῖ νά παρουσιάσει δημόσια τούς ἐκλεκτούς του χωρίς νά τούς παραδόσει στήν ἀστυνομία. Σέ μιά τέτοια κατάσταση πραγμάτων ἡ ἐπαναστατική χρησιμοποίηση τῶν συγκεντρώσεων χωρίς ἐκλογές ἐξυπηρετεῖ πολύ καλύτερα τούς σκοπούς τῆς ζύμωσης καί ὀργάνωσής μας ἀπ' ὅ,τι ἡ συμμετοχή στίς συγκεντρώσεις γιά νόμιμες ἐκλογές.

Οἱ μενσεβίκοι ἀποκρούουν τίς ἐκλογές βουλευτῶν γιά τή Δούμα, θέλουν ὅμως νά ἐκλέξουν πληρεξουσίους καί ἐκλέκτο-

ρες. Γιατί; Γιά νά συγκροτήσουν ἀπ' αὐτούς λαϊκή Δούμα ἤ ἐλεύθερη, παράνομη ἀντιπροσώπευση, κάτι σάν τό πανρωσικό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν (ἐπιπλέον καί ἀγροτῶν) βουλευτῶν;

Ἐμεῖς ἔχουμε ἀντίθετη γνώμη πάνω σ' αὐτό: ἄν χρειάζονται ἐλεύθεροι ἀντιπρόσωποι, τότε γιά ποιό λόγο κατά τήν ἐκλογή τους νά ὑπολογίζουμε σέ κάποια Δούμα; Γιατί νά δόσουμε στήν ἀστυνομία τούς καταλόγους τῶν πληρεξουσίων μας; Ἀλλά καί γιά ποιό λόγο νά δημιουργήσουμε καινούργια Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν μέ καινούργιο τρόπο, ὅταν ὑπάρχουν ἀκόμα (λχ. στήν Πετρούπολη) τά παλιά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν; Αὐτό θά ἦταν ἀνώφελο, ἀκόμα καί ἐπιζήμιο, γιατί θά προκαλοῦσε τή λαθεμένη καί χιμαιρική ἐντύπωση ὅτι εἶναι τάχα δυνατόν τά Σοβιέτ πού ξεφτίζουν καί ἀποσυντίθενται νά τά ζωντανέψει κανείς μέ καινούργιες ἐκλογές καί ὄχι μέ καινούργια προετοιμασία καί ἐπέκταση τῆς ἐξέγερσης. Καί τό νά ορίζονται νόμιμες ἐκλογές σέ νόμιμες προθεσμίες γιά νά ἐξυπηρετηθοῦν οἱ σκοποί τῆς ἐξέγερσης εἶναι ἁπλῶς γελοῖο.

Οἱ μενσεβίκοι ἐπικαλοῦνται τή συμμετοχή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ὅλων τῶν χωρῶν στά κοινοβούλια, ἀκόμα καί σέ ἄσχημα κοινοβούλια. Τό νά ἐπικαλούμαστε κάτι τέτοιο δέν εἶναι σωστό. Σ' ἕνα κοινοβούλιο καί ἐμεῖς θά πάρουμε μέρος ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος. Ἀλλά καί οἱ ἴδιοι οἱ μενσεβίκοι τό βλέπουν πώς ἡ Δούμα δέν εἶναι κοινοβούλιο, ἀρνοῦνται καί οἱ ἴδιοι νά πάρουν μέρος σ' αὐτήν. Λένε πώς ἡ ἐργατική μάζα κουράστηκε καί θέλει νά ξεκουραστεῖ μέ τίς νόμιμες ἐκλογές. Τό κόμμα ὅμως δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά οἰκοδομεῖ τήν τακτική του πάνω στήν προσωρινή κούραση ὁρισμένων κέντρων. Αὐτό θά σήμαινε χαντάκωμα τοῦ κόμματος, γιατί οἱ κουρασμένοι ἐργάτες θά ἔβγαζαν στίς ἐκλογές μή κομματικούς ὑποψηφίους, πού δέ θά εἶναι ἱκανοί νά κάνουν τίποτ' ἄλλο παρά νά ἐκθέσουν τό κόμμα. Πρέπει νά κάνουμε τή δουλειά μας ἐπίμονα καί ὑπομονητικά, διατηρώντας τίς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου, χωρίς ὅμως νά χάνουμε τήν πίστη πώς ἡ πτώση τῶν διαθέσεων εἶναι προσωρινή, πώς οἱ ἐργάτες θά ξεσηκωθοῦν μέ ἀκόμα μεγαλύτερη δύναμη, ἀκόμα πιό θαρραλέα ἀπ' ὅ,τι στή Μόσχα, πώς θά σαρώσουν τήν τσαρική Δούμα. Οἱ καθυστερημένοι, οἱ ἀμόρφωτοι ἄνθρωποι ἄς πᾶνε στή Δούμα· — τό κόμμα δέ θά συνδέσει τήν τύχη του μ' αὐτούς. Τό κόμμα θά τούς πεῖ: ἡ ἀτομική σας πείρα ἀπό τή ζωή θά ἐπιβεβαιώσει τίς πολιτικές μας προβλέψεις. Θά δεῖτε μόνοι σας τί ἀπάτη εἶναι αὐτή ἡ Δούμα καί τότε, βλέποντας τήν ὀρθότητα τῶν συμβουλῶν του, θά γυρίσετε στό κόμμα.

Ἡ τακτική τῶν μενσεβίκων εἶναι ἀντιφατική καί ἀσυνεπής (συμμετοχή στίς ἐκλογές, ἀλλά ἀποχή ἀπό τήν ἐκλογή βουλευτῶν γιά τή Δούμα). Εἶναι ἀκατάλληλη γιά μαζικό κόμμα, γιατί ἀντί μιά ἁπλή καί καθαρή λύση θά δόσει λύση μπερδεμένη καί διφορούμενη. Δέν εἶναι πρακτική, γιατί ἄν οἱ κατάλογοι τῶν πληρεξουσίων πέσουν στά χέρια τῆς ἀστυνομίας τό κόμμα θά πάθει μεγάλη ζημιά. Τέλος ἡ τακτική αὐτή δέν μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ στήν πράξη, γιατί ἡ ἐμφάνιση τῶν μενσεβίκων στίς συγκεντρώσεις μέ τό πρόγραμμά μας θά καταλήξει ἀναπόφευκτα στό νάχουμε, ἀντί γιά νόμιμες ἐκλογές, τήν παράνομη χρησιμοποίηση τῶν συγκεντρώσεων χωρίς ἐκλογές. Ἐξαιτίας τῶν ἀστυνομικῶν συνθηκῶν ἡ συμμετοχή τῶν μενσεβίκων στίς συγκεντρώσεις θά μετατραπεῖ ἀπό συμμετοχή τῶν μενσεβίκων στίς ἐκλογές σέ ἐπαναστατική χρησιμοποίηση τῶν συγκεντρώσεων ἀπό τούς μπολσεβίκους.

Κάτω ἡ Δούμα! Κάτω ἡ καινούργια ἀστυνομική ἀπάτη! Πολίτες! Τιμεῖστε τή μνήμη τῶν ἡρώων πού ἔπεσαν στή Μόσχα μέ καινούργια προετοιμασία γιά ἔνοπλη ἐξέγερση! Ζήτω ἡ ἐλεύθερα ἐκλεγμένη παλλαϊκή συντακτική συνέλευση!

Αὐτό εἶναι τό μαχητικό μας σύνθημα. Καί μ' αὐτό τό σύνθημα μόνο ἡ τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς συμβιβάζεται.

Γράφτηκε τό Γενάρη τοῦ 1906

Δημοσιεύτηκε τό Γενάρη τοῦ 1906 σέ προκηρύξεις τῆς ΚΕ καί τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς προκήρυξης τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ ΚΑΙ Η ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΤΑΚΤΙΚΗ[79]

Γράφτηκε τό Γενάρη τοῦ 1906

Δημοσιεύτηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1906 στήν μπροσούρα: «Ἡ Κρατική δούμα καί ἡ σοσιαλδημοκρατία». Ἔκδ. «Προλετάρσκογε Ντιέλο» Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

Ὁ νόμος τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη[80] ἔβαλε ξανά στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς τακτικῆς μας ἀπέναντι στή Δούμα. Νά πάρουμε ἤ νά μήν πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές τῆς Δούμας; ὁ ἀστικοδημοκρατικός μας τύπος μέ μεγάλη ζωηρότητα συζητάει ἀπ' ὅλες τίς πλευρές τό ζήτημα αὐτό. Ἡ συνδιάσκεψη τῶν ὀργανώσεων «τῆς πλειοψηφίας» τοῦ ΣΔΕΚΡ εἶπε πρίν ἀπό λίγον καιρό τή γνώμη της πάνω σ' αὐτό. Ἡ συνδιάσκεψη αὐτή, στήν ὁποία πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι 26 ὀργανώσεων, ἀνάμεσα σ' αὐτούς 14 ἐργάτες, ἐκλεγμένοι ἀπό 4000 καί πάνω ὀργανωμένα μέλη τοῦ κόμματος, ἀντικατέστησε τό IV συνέδριο τοῦ κόμματος, πού εἶχε ὁριστεῖ καί ἀναγγελθεῖ ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή. Τό συνέδριο δέν μπόρεσε νά γίνει ἐξαιτίας τῆς ἀπεργίας τῶν σιδηροδρομικῶν, τῆς ἐξέγερσης τῆς Μόσχας καί διαφόρων ἄλλων γεγονότων πού συνέβησαν στίς πιό διαφορετικές ἄκρες τῆς Ρωσίας. Οἱ ἀντιπρόσωποι ὅμως πού συγκεντρώθηκαν ὀργάνωσαν συνδιάσκεψη «τῆς πλειοψηφίας», ἡ ὁποία συζήτησε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τό ζήτημα τῶν ἐκλογῶν τῆς Δούμας, πού τό ἔλυσε ἀρνητικά, μέ τήν ἔννοια τῆς μή συμμετοχῆς στίς ἐκλογές. Νά τό σχετικό μέρος τῆς ἀπόφασης πού πῆρε ἡ συνδιάσκεψη:

«Ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση σ' ὅλο τό διάστημα ὕστερα ἀπό τίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη παραβίαζε ὅλες τίς βασικές ἐλευθερίες τοῦ πολίτη πού ἔχουν κατακτηθεῖ ἀπό τό προλεταριάτο. Ἡ κυβέρνηση ἔπνιξε ὅλη τή χώρα στό αἷμα, ματοκυλώντας μέ τά κανόνια καί τά πολυβόλα τούς ἐργάτες, τούς ἀγρότες, τούς στρατιῶτες καί τούς ναῦτες πού ἀγωνίζονται γιά τήν ἐλευθερία! Ἡ κυβέρνηση χλευάζει τό παλλαϊκό αἴτημα γιά σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης καί μέ τό νόμο τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη προσπαθεῖ καί πάλι νά ἐξαπατήσει τό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά καί νά ἀπομακρύνει χρονικά τόν τελικό χαμό της.

Ὁ νόμος τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη στήν πράξη ἀποκλείει τή συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου καί τῆς μάζας τῶν ἀγροτῶν στήν Κρατική δούμα καί προσπαθεῖ ἀπό πρίν μέ κάθε λογῆς τεχνάσματα καί ἀστυνομικούς περιορισμούς

νά ἐξασφαλίσει στά μαυροεκατονταρχίτικα στοιχεῖα τῶν ἐκμεταλλευτριῶν τάξεων τήν ὑπεροχή μέσα στή Δούμα.

Ἡ συνδιάσκεψη ἐκφράζει τήν πεποίθησή της πώς ἡ ἀπάντηση ὅλου τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας στόν καινούργιο τσαρικό νόμο θά εἶναι ἡ ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια σ' αὐτή τήν παραποίηση τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης, ὅπως ἐπίσης καί ἐνάντια σέ κάθε ἄλλη παραποίηση.

Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ πώς ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά ἐπιδιώξει τή ματαίωση τῆς ἀστυνομικῆς αὐτῆς Δούμας, ἀποκρούοντας κάθε συμμετοχή σ' αὐτή» [81].

Ἡ ἀπόφαση συνιστᾶ παραπέρα σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις νά ἐκμεταλλευτοῦν πλατιά τίς προεκλογικές συγκεντρώσεις, ὄχι ὅμως γιά νά κάνουν ὁποιεσδήποτε ἐκλογές, ὑποτασσόμενες στούς ἀστυνομικούς περιορισμούς, ἀλλά γιά νά πλατύνουν τήν ἐπαναστατική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου καί νά κάνουν μέσα σέ ὅλα τά στρώματα τοῦ λαοῦ ζύμωση γιά ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, γιατί μόνο ὕστερα ἀπό μιά πλήρη νίκη ἐναντίον της εἶναι δυνατή ἡ σύγκληση πραγματικῶς ἐλεύθερα ἐκλεγμένων ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ.

Εἶναι σωστή ἡ τέτοια λύση τοῦ ζητήματος; Γιά ν' ἀπαντήσουμε σ' αὐτό, ἄς ἐξετάσουμε πρῶτα τίς ἐνδεχόμενες ἀντιρρήσεις. Γιά τή συμμετοχή στή Δούμα μποροῦσε νά συνηγορεῖ τώρα τό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες ἀπέκτησαν μερικά δικαιώματα ἐκλογῆς στή Δούμα, καθώς καί τό γεγονός ὅτι ἡ ἐλευθερία ζύμωσης εἶναι κάπως πλατύτερη ἀπ' ὅ,τι στήν περίοδο τῆς «πρώτης» Δούμας τοῦ Μπουλίγκιν, πού τή σύγκλησή της ὑποσχόταν ὁ νόμος τῆς 6 τοῦ Αὐγούστου. Οἱ σκέψεις αὐτές, σέ συνδυασμό μέ τήν καταστολή τῶν ἐξεγέρσεων στή Μόσχα καί ἀλλοῦ, πού προκάλεσε τήν ἀνάγκη κάποιας περιόδου ἠρεμίας, συγκέντρωσης καί προετοιμασίας καινούργιων δυνάμεων, εἶναι φυσικό ὅτι ἔσπρωχναν καί σπρώχνουν τή «μειοψηφία» τοῦ ΣΔΕΚΡ νά ἐκδηλωθεῖ ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς στίς ἐκλογές, τουλάχιστο τῶν πληρεξουσίων καί τῶν ἐκλεκτόρων. Οἱ σοσιαλδημοκράτες αὐτοί ἔχουν τή γνώμη πώς δέν πρέπει νά ἐπιδιώκουμε νά μποῦμε στήν Κρατική δούμα, πώς δέν πρέπει νά πᾶμε πιό πέρα ἀπό τήν ἐκλογή ἐκλεκτόρων, μά πώς εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐκμεταλλευτοῦμε τή δυνατότητα πού μᾶς παρέχεται γιά ἐκλογές στίς ἐργατικές κουρίες γιά τή ζύμωση, γιά τήν ὀργάνωση καί τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου.

Σχετικά μέ τά παραπάνω ἐπιχειρήματα θά σημειώσουμε πρῶτα ἀπ' ὅλα πώς αὐτά ἀπορρέουν ὁλότελα φυσιολογικά ἀπό τίς γενικές βάσεις τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοθεωρίας καί τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς τακτικῆς. Ἐμεῖς, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς «πλειο-

ψηφίας», πρέπει νά τό ἀναγνωρίσουμε αὐτό, γιά νά μήν πέσουμε σέ φραξιονιστική ἀκρότητα, πού εἶναι ἱκανή νά βλάψει τήν ἀπόλυτα ἀπαραίτητη ἑνότητα τοῦ κόμματος. Πρέπει ἀπαραίτητα νά συζητήσουμε ἐκ νέου, κατά πρακτικό τρόπο τό ζήτημα τῆς τακτικῆς. Ἐπειδή τά γεγονότα ἐπιβεβαίωσαν τήν ὀρθότητα τῆς τακτικῆς μας σχετικά μέ τή Δούμα τῆς 6 τοῦ Αὐγούστου, πού πραγματικά τορπιλίστηκε, μποϋκοταρίστηκε καί σαρώθηκε ἀπό τό προλεταριάτο, ἀπ' αὐτό δέν προκύπτει καθόλου αὐτόματα τό συμπέρασμα πώς θά πετύχουμε νά ματαιώσουμε καί τή νέα Δούμα κατά τόν ἴδιο τρόπο. Τώρα ἡ κατάσταση δέν εἶναι ἡ ἴδια καί πρέπει νά ζυγίσουμε πολύ προσεκτικά τά ὑπέρ καί τά κατά τῆς συμμετοχῆς ἐπιχειρήματα.

Ἐκθέσαμε σέ συντομία τά βασικά, κατά τή γνώμη μας, ἐπιχειρήματα ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς. Θά περάσουμε στά ἐπιχειρήματα κατά τῆς συμμετοχῆς.

Ἡ νέα Δούμα ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα γελοιογραφία λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης. Ἡ συμμετοχή μας στίς ἐκλογές θά δόσει στίς λαϊκές μάζες διαστρεβλωμένη ἀντίληψη γιά τήν ἐκτίμηση πού δίνουμε στή Δούμα.

Ἐλευθερία ζύμωσης δέν ὑπάρχει. Οἱ συγκεντρώσεις διαλύονται. Οἱ ἀντιπρόσωποι συλλαμβάνονται.

Πέφτοντας στήν παγίδα τοῦ «συνταγματισμοῦ» τύπου Ντουμπάσοφ, δέ θά μπορέσουμε νά ξεδιπλώσουμε τήν κομματική μας σημαία μπροστά στίς μάζες, ἐνῶ θά ἐξασθενίσουμε τίς κομματικές μας δυνάμεις μέ μικρή ὠφέλεια γιά τήν ὑπόθεσή μας, γιατί ἡ «νόμιμη» ἐμφάνιση τῶν ὑποψηφίων μας ἁπλῶς θά δόσει στήν ἀστυνομία ἕτοιμους καταλόγους γιά συλλήψεις.

Στίς περισσότερες περιοχές τῆς Ρωσίας μαίνεται ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἐδῶ ἡ γαλήνη δέν μπορεῖ νά εἶναι παρά μόνο προσωρινή. Ἡ προετοιμασία εἶναι ξανά καί ξανά ἀπαραίτητη. Ἡ σύνδεση τῆς προετοιμασίας αὐτῆς μέ τήν ὑπόθεση τῶν ἐκλογῶν, σύμφωνα μέ τό νόμο τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη, εἶναι γιά τό κόμμα μας καί ἄστοχη καί ἀνεφάρμοστη στήν πράξη. Δέν πρόκειται νά πετύχουμε ἐκλογές «σύμφωνα μέ τό νόμο», ἀκόμα καί ἄν τό θελήσουμε, γιατί οἱ συνθῆκες τῆς πάλης δέ θά τό ἐπιτρέψουν. Μεμονωμένες ἐξαιρέσεις, βέβαια, μπορεῖ νά ὑπάρξουν, δέν εἶναι ὅμως ὀρθολογικό νά μπάσουμε γιά χάρη τους τή σύγχυση, τήν ἀποδιοργάνωση καί τήν ἔλλειψη ἑνότητας στήν πανρωσική προλεταριακή τακτική.

Οἱ ἐκλογές γιά τή Δούμα, σύμφωνα μέ τό νόμο τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη καί κάτω ἀπό τήν κυριαρχία τῶν Ντουμπάσοφ καί τῶν

Ντουρνοβό, εἶναι ἁπλούστατα ἕνα παιχνίδι κοινοβουλευτισμοῦ. Γιά τό προλεταριάτο εἶναι ἀνάρμοστο νά πάρει μέρος στό παιχνίδι.

Ἡ τακτική τοῦ μαζικοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου πρέπει νά εἶναι ἁπλή, καθαρή, ἴσια. Οἱ ἐκλογές ὅμως πληρεξουσίων καί ἐκλεκτόρων χωρίς ἐκλογή βουλευτῶν γιά τή Δούμα δημιουργοῦν μπερδεμένη καί διττή λύση τοῦ ζητήματος. Ἀπό τή μιά μεριά ἀναγνωρίζεται ἡ νόμιμη μορφή τῶν ἐκλογῶν σύμφωνα μέ τό νόμο. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά «τορπιλίζεται» ὁ νόμος, γιατί οἱ ἐκλογές δέ γίνονται γιά νά ἐφαρμοστεῖ ὁ νόμος, οὔτε γιά νά σταλοῦν βουλευτές στή Δούμα. Ἀπό τή μιά μεριά ἀρχίζει ἡ ἐκλογική καμπάνια· ἀπό τήν ἄλλη μεριά διακόπτεται ἡ καμπάνια αὐτή στό πιό σπουδαῖο (γιά κάθε ἐκλογή) σημεῖο, ὅταν πρόκειται νά καθοριστεῖ ἡ ἄμεση σύνθεση τῆς Δούμας. Ἀπό τή μιά μεριά οἱ ἐργάτες περιορίζουν τίς ἐκλογές τους (πληρεξουσίων καί ἐκλεκτόρων) στά ἀνόητα καί ἀντιδραστικά πλαίσια τοῦ νόμου τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά σ' αὐτές τίς ἐργατικές ἐκλογές, πού εἶναι φανερό πώς δέν ἀντανακλοῦν ὁλοκληρωμένα καί σωστά τίς πρωτοπόρες ἐπιδιώξεις τοῦ προλεταριάτου, ἀνατίθεται τό καθῆκον νά πραγματοποιήσουν αὐτές τίς ἐπιδιώξεις ἔξω ἀπό τή Δούμα (μέ τή μορφή μιᾶς κάποιας παράνομης ἀντιπροσώπευσης, εἴτε παράνομης Δούμας, εἴτε λαϊκῆς Δούμας κτλ.). Προκύπτει ὁ παραλογισμός: ἐκλογές μέ βάση ἕνα ἀνύπαρκτο ἐκλογικό δικαίωμα γιά ἕνα ἀνύπαρκτο κοινοβούλιο. Τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας ἔχουν ἐκλεγεῖ ἀπό τούς ἴδιους τούς ἐργάτες, ὄχι σύμφωνα μέ τούς «νόμιμους» ἀστυνομικούς «τύπους». Καί οἱ συλλήψεις αὐτῶν τῶν Σοβιέτ ἔδοσαν ἕνα ἀρκετά σπουδαῖο μάθημα στούς ἐργάτες. Οἱ συλλήψεις αὐτές ἔδειξαν πόσο ἐπικίνδυνο εἶναι νά ἔχει κανείς ἐμπιστοσύνη στόν ψευτοσυνταγματισμό, πόσο ἀσταθής εἶναι «ἡ ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση» χωρίς τή νίκη τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, πόσο ἀνεπαρκής εἶναι ἡ προσωρινή ἀκομματική ὀργάνωση, πού κάποτε μπορεῖ νά συμπληρώσει, μά ποτέ δέ θά μπορέσει ν' ἀντικαταστήσει τή σταθερή καί μακρόχρονη μαχητική κομματική ὀργάνωση. Τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς πρωτεύουσας ἔπεσαν, γιατί δέν εἶχαν ἀρκετά γερό στήριγμα μέσα στή μαχητική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου. Ἄν ἀντικαταστήσουμε αὐτά τά Σοβιέτ μέ συγκεντρώσεις ἐκλεκτόρων ἤ πληρεξουσίων, αὐτό θἆναι τοποθέτηση ἑνός ὑποθετικοῦ στηρίγματος στή θέση ἑνός στηρίγματος μαχητικοῦ, τοποθέτηση ἑνός στηρίγματος δῆθεν κοι-

νοβουλευτικοῦ στή θέση ἑνός στηρίγματος ἐπαναστατικοῦ. Αὐτό θά ἦταν τό ἴδιο σά νά ἀντικαθιστούσαμε τό κανόνι πού μᾶς λείπει μ' ἕνα κανόνι ζωγραφισμένο πάνω σέ χαρτόνι.

Παρακάτω, παίρνοντας μέρος στίς ἐκλογές, προσανατολίζουμε τό προλεταριάτο λαθεμένα ἀπέναντι στήν ἀστική δημοκρατία. Ἡ τελευταία διασπᾶται ξανά. Οἱ μετριοπαθεῖς φιλελεύθεροι (οἱ καντέτοι) εἶναι δλόψυχα ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς. Οἱ ριζοσπάστες κλίνουν πρός τήν ἀποχή. Τό ταξικό ὑπόβαθρο αὐτῆς τῆς διάσπασης εἶναι φανερό: ἡ δεξιά πτέρυγα τῆς ἀστικῆς τάξης κλίνει πρός τή συναλλαγή μέ τήν ἀντίδραση μέσω τῆς Δούμας. Ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῆς ἀστικῆς τάξης κλίνει πρός τή συμμαχία μέ τήν ἐπανάσταση, ἤ τουλάχιστο πρός τήν ὑποστήριξή της (θυμηθεῖτε τήν προσχώρηση τῆς Ἕνωσης τῶν Ἑνώσεων στό μανιφέστο τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης, σχετικά μέ τήν οἰκονομική χρεοκοπία τῆς κυβέρνησης [82]). Ἡ τακτική τῆς ἀποχῆς δημιουργεῖ μιά ξεκάθαρη καί σωστή στάση τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στήν ἐπαναστατική καί ὀπορτουνιστική ἀστική τάξη. Ἡ τακτική τῆς συμμετοχῆς θά προκαλοῦσε φοβερό χάος, ἐμποδίζοντας τό προλεταριάτο νά διακρίνει τούς ἄμεσους συμμάχους του ἀπό τούς ἐχθρούς του.

Τέλος οἱ πρακτικοί σκοποί τῆς συμμετοχῆς μποροῦν ἐξίσου καλά, ἄν ὄχι καί καλύτερα, νά ἐπιτευχθοῦν καί μέ τήν ἀποχή. Ὁ ὑπολογισμός τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου, ἡ ζύμωση καί ἡ ὀργάνωση, ἡ ἐξασφάλιση τῆς κυριαρχίας τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς ἐργατικές κουρίες, ὅλα αὐτά εἶναι πέρα γιά πέρα ἐφικτά καί μέ τήν ἐπαναστατική χρησιμοποίηση τῶν ἐκλογικῶν συνελεύσεων, ἀντί τῆς συμμετοχῆς σ' αὐτές, ὅλα αὐτά δέν ἀπαιτοῦν καθόλου τήν ἐκλογή σώνει καί καλά «πληρεξουσίων», σώνει καί καλά «ἐκλεκτόρων». Ὅλα αὐτά πετυχαίνονται χειρότερα μέ τήν ἀπόσπαση δυνάμεων γι' αὐτές τίς γελοῖες νόμιμες ἐκλογές, ἀφοῦ κι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δέν ἀναγνωρίζουμε τούς σκοπούς αὐτῶν τῶν ἐκλογῶν καί δέ μᾶς συμφέρει καθόλου νά πληροφοροῦμε τήν ἀστυνομία γι' αὐτές. Στήν πράξη πάντα σχεδόν θά προκύψει μάλλον ἡ ἐπαναστατική ἴσα ἴσα χρησιμοποίηση τῶν προεκλογικῶν συνελεύσεων καί ὄχι ἡ συμμετοχή σ' αὐτές, γιατί οἱ ἐργάτες δέ θά ὑποκύψουν στούς ἀστυνομικούς περιορισμούς, δέ θά παραμερίσουν τά «ξένα πρόσωπα» (διάβαζε: τούς σοσιαλδημοκράτες), δέ θά τηρήσουν τούς κανονισμούς τῶν ἐκλογῶν. Ἡ δύναμη τῶν πραγμάτων, ἡ δύναμη τῆς ἐπαναστατικῆς κατάστασης θά ὁδηγήσει στό νά μή καταλήξουν

οἱ «ἐκλογικές» συνελεύσεις σέ ἐκλογές, ἀλλά νά καταλήξουν σέ κομματική ζύμωση, παρά τίς ἐκλογές καί ἐνάντια στίς ἐκλογές, δηλαδή θά ἔχουμε τή λεγόμενη «ἐνεργό ἀποχή». Ὅπως κι ἄν βλέπουμε τά πράγματα, ὁποιαδήποτε ἑρμηνεία κι ἄν δίνουμε στίς ἀπόψεις μας, ὁποιεσδήποτε διευκρινίσεις κι ἄν κάνουμε, ὁπωσδήποτε ἡ συμμετοχή στίς ἐκλογές ἔχει ἀναπόφευκτα τήν τάση νά γεννάει τή σκέψη γιά ἀντικατάσταση τῆς συντακτικῆς συνέλευσης μέ τή Δούμα, γιά σύγκληση τῆς συντακτικῆς συνέλευσης μέσω τῆς Δούμας κτλ. Μέ τό ν' ἀποδείχνει κανείς ὅτι ἡ ἀντιπροσώπευση στή Δούμα εἶναι ψεύτικη καί πλασματική, μέ τό ν' ἀπαιτεῖ σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης μέ ἐπαναστατικό τρόπο, ἐνῶ ταυτόχρονα θά συμμετέχει στή Δούμα, ἀκολουθεῖ μιά τακτική πού σέ ἐπαναστατική στιγμή τό μόνο πού μπορεῖ νά ἀποδόσει εἶναι νά ἀποπροσανατολίσει τό προλεταριάτο, τό μόνο πού μπορεῖ νά ἀποδόσει εἶναι νά ἐνισχύσει τά λιγότερο συνειδητά καί τά λιγότερο τίμια στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς μάζας, τά λιγότερο συνεπῆ ἀπό ἄποψη ἀρχῶν στοιχεῖα ἀπό τούς ἀρχηγούς αὐτῆς τῆς μάζας. Μποροῦμε νά δηλώσουμε ὅτι οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὑποψηφιότητές μας ἔχουν πλήρη, πληρέστατη αὐτοτέλεια, ὅτι ἡ συμμετοχή μας εἶναι καθαρά, καθαρότατα κομματική, ὅμως ἡ πολιτική κατάσταση βαραίνει περισσότερο ἀπ' ὅλες τίς δηλώσεις. Στήν πραγματικότητα τό ἀποτέλεσμα δέ θά εἶναι, δέ θά μπορέσει νά εἶναι σύμφωνο μέ τίς δηλώσεις αὐτές. Σέ περίπτωση συμμετοχῆς σήμερα στήν τωρινή Δούμα θά προκύψει ἀναπόφευκτα στήν πραγματικότητα, παρά τή θέλησή μας, μή σοσιαλδημοκρατική καί μή κομματική ἐργατική πολιτική.

Ἡ τακτική πού συνιστᾶ ἡ συνδιάσκεψη «τῆς πλειοψηφίας» εἶναι ἡ μοναδικά σωστή τακτική.

Ἐνδιαφέρουσα ἐπιβεβαίωση (ἔμμεση) αὐτοῦ τοῦ συμπεράσματος εἶναι ἡ θέση τῶν «κάντέτων». Στό τελευταῖο «ἐπιθανάτιό» της φύλλο (τῆς 20 τοῦ Δεκέμβρη) ἡ «Ναρόντναγια Σβομπόντα» [83] κάνει τούς παρακάτω συλλογισμούς ἀπ' ἀφορμή τό ζήτημα πού ἀνέκυψε ξανά, ἄν θά πρέπει δηλ. νά πάρουν μέρος στή Δούμα. Τό ἄμεσο καθῆκον εἶναι ἡ σύγκληση παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης. Ἡ ἐφημερίδα παίρνει αὐτή τή θέση σάν ἀποδειγμένη. Ποιός καί πῶς θά συγκαλέσει αὐτή τή συντακτική συνέλευση; Σ' αὐτό, κατά τή γνώμη τῆς «Ναρόντναγια Σβομπόντα», εἶναι δυνατόν νά δοθοῦν τρεῖς ἀπαντήσεις: 1) μιά κυβέρνηση νόμιμη (ἤ de facto ἀπολυταρχική)· 2) μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση· 3) μιά Κρατική δούμα, σάν «ἐξουσία ἀν-

ταγωνιζόμενη τήν ἐξουσία». Εἶναι αὐτονόητο πώς οἱ «καντέτοι» υἱοθετοῦν τήν τρίτη «διέξοδο» καί ἀκριβῶς γι' αὐτήν τή διέξοδο ἐπιμένουν στήν ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς στή Δούμα. Τήν πρώτη διέξοδο τήν ἀπορρίπτουν, μή ἔχοντας καμιά ἐλπίδα στήν κυβέρνηση. Γιά τή δεύτερη διέξοδο μᾶς δίνουν τό παρακάτω χαρακτηριστικότατο δεῖγμα συλλογισμοῦ:

«Μποροῦμε ἄραγε νά ὑπολογίζουμε πώς εἶναι *πρακτικά* πραγματοποιήσιμη ἡ συγκρότηση τῆς προσωρινῆς ἐκείνης κυβέρνησης, τήν ὁποία καί σήμερα ἀκόμα — ὅταν ἐξακολουθεῖ νά ἀχνίζει τό αἷμα μετά τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης — συνεχίζουν νά ὀνειρεύονται τά ἐπαναστατικά κόμματα; Θά τό ποῦμε ἀνοιχτά: ὄχι, δέν μποροῦμε, καί δέν μποροῦμε ὄχι γιατί ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση εἶναι ἀδύνατη: ἡ Μόσχα ἀπέδειξε τό ἀντίθετο· κι ἀκόμα, ὄχι γιατί μιά τέτοια ἐξέγερση μοιραῖα θά καταπνιγεῖ μέ τήν ἔνοπλη βία: ποιός μπορεῖ νά προφητέψει τό μέλλον;

Δέν μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε σέ προσωρινή κυβέρνηση, γιατί *κάτω ἀπό ὁποιεσδήποτε συνθῆκες* — ἀκόμα καί σέ περίπτωση νικηφόρας ἐξέγερσης — ἡ κυβέρνηση αὐτή δέ θά ἔχει ἀρκετή σταθερότητα καί κύρος «γιά νά συμμαζέψει τό ἐρειπωμένο οἰκοδόμημα» τῆς ρωσικῆς γῆς. Θά τή σαρώσει τό ἀντεπαναστατικό κύμα πού σηκώνεται ἀπό τά κοινωνικά βάθη. Ἡ ρωσική ἐπανάσταση διαρκεῖ τώρα ὄχι μῆνες ἀλλά χρόνια· στό διάστημα αὐτό κατόρθωσε νά χαράξει τό δρόμο της συγκεκριμένα καί ἔντονα, καί πρέπει νά τό ποῦμε ἀνοιχτά πώς ὁ δρόμος αὐτός δέν ὁδηγεῖ οὔτε στήν ἔνοπλη ἐξέγερση, οὔτε στήν προσωρινή κυβέρνηση. Δέ θά κλείσουμε τά μάτια μπροστά στήν πραγματικότητα. Καί ἡ φιλελεύθερη διανόηση, καί ἡ ἀγροτιά, καί τό προλεταριάτο εἶναι ἐπαναστατικά στοιχεῖα, ἡ ἐπαναστατική ὅμως συνεργασία τῶν τριῶν αὐτῶν στοιχείων κάτω ἀπό τή σημαία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης *εἶναι ἀδύνατη*. Δέν πρόκειται νά ἐξετάσουμε ποιός ἔχει δίκιο καί ποιός φταίει· τό γεγονός παραμένει γεγονός. Σέ μιά τέτοια περίπτωση ὅμως ἀπό ποιά στοιχεῖα θά μποροῦσε νά προέλθει ἡ περιβόητη προσωρινή κυβέρνηση τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων; Σάν τί θά μποροῦσε νά εἶναι; Δικτατορία τοῦ προλεταριάτου; Μά γιά δικτατορία τοῦ προλεταριάτου στή σημερινή Ρωσία δέν μπορεῖ κάν λόγος νά γίνεται...»

Σκόπιμα ἀντιγράψαμε ὁλόκληρο αὐτό τό συλλογισμό, γιατί εἶναι ὑπέροχος καί γιατί δίνει μέ σπάνια γιά τούς «καντέτους» σαφήνεια τήν οὐσία τῆς ἀστικοφιλελεύθερης ἄποψης. Τά λάθη αὐτοῦ τοῦ συλλογισμοῦ εἶναι τόσο φανερά πού ἀρκεῖ νά τά ὑποδείξει κανείς μέ δυό λόγια. Ἄν ἡ δυνατότητα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης εἶναι τώρα ἀποδειγμένη καί ἡ καταδίκη της σέ ἀποτυχία δέν μπορεῖ ν' ἀποδειχτεῖ ἀπό πρίν, τότε τί λογῆς ἀντίρρηση εἶναι αὐτή: «Θά τή σαρώσει ἡ ἀντεπανάσταση»; Αὐτό εἶναι μιά γελοία, γιά τήν ἀδυναμία της, ὑπεκφυγή. Ἐπανάσταση χωρίς ἀντεπανάσταση δέν ὑπάρχει καί οὔτε μπορεῖ νά ὑπάρχει. Νά τώρα καί ἡ 17 τοῦ Ὀχτώβρη σαρώθηκε ἀπό τό ἀντεπαναστατικό κύμα, μά μήπως αὐτό εἶναι ἐκεῖνο πού ἀποδείχνει τό

ἀκατόρθωτο τῶν συνταγματικῶν διεκδικήσεων; Τό ζήτημα δέν εἶναι ἄν θά ὑπάρξει ἀντεπανάσταση, ἀλλά τό ποιός, σέ τελευταία ἀνάλυση, θά βγεῖ νικητής ὕστερα ἀπό τίς ἀναπόφευκτα μακρόχρονες μάχες, τίς γεμάτες ἀπό κάθε λογῆς ἐναλλαγές τῆς τύχης.

Ἡ «Ναρόντναγια Σβομπόντα» καταλαβαίνει πώς τό ζήτημα αὐτό λύνεται μέ τόν ὑπολογισμό τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Καί αὐτή κάνει τόν ὑπολογισμό, παραδέχεται τήν ἐπαναστατικότητα καί τοῦ προλεταριάτου, καί τῆς ἀγροτιᾶς, καί τῆς φιλελεύθερης διανόησης. Ὅμως ἡ ἐφημερίδα «θεσπίζει»: «ἡ συνεργασία» τους «κάτω ἀπό τή σημαία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης εἶναι ἀδύνατη». Γιατί; Σ' αὐτό βρίσκεται ὅλος ὁ κόμπος τοῦ ζητήματος καί ἐδῶ δέν μπορεῖ κανείς νά ξεφύγει μέ μιά ἀστήρικτη δήλωση. Ὅτι ξεσηκώνεται τό προλεταριάτο, ὅτι ξεσηκώνεται καί ἡ ἀγροτιά, μέ τή συμμετοχή τουλάχιστο μιᾶς κάποιας μερίδας τῆς ἀστικῆς διανόησης, αὐτό εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο. Ἡ ἐφημερίδα ἀναγνωρίζοντας τό γεγονός (πού δέ χρειάζεται σήμερα τήν ἀναγνώριση κανενός) πώς εἶναι δυνατή ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση, ἀναγνωρίζοντας πώς δέν μπορεῖ κανείς νά προδικάσει τήν ἀναπόφευκτη ἀποτυχία ὅλων τῶν μελλοντικῶν ἐκρήξεων, ἀφαίρεσε κάθε βάση ἀπό τούς συλλογισμούς της. Ἡ ἐφημερίδα σώζει τόν ἑαυτό της μόνο μέ τή λαθροχειρία, ἀρνούμενη τή δυνατότητα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, δηλ. τῆς σοσιαλιστικῆς δικτατορίας, ἐνῶ ἔπρεπε νά μιλήσει γιά δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ συμπάθεια καί ἡ ὑποστήριξη τῶν τάξεων αὐτῶν ἀπό μιά ὁρισμένη μερίδα τῆς μικροαστικῆς τάξης γενικά, καί ἀπό τήν ἀστική διανόηση εἰδικότερα, εἶναι ἐξασφαλισμένες· μένει τό ζήτημα τοῦ βαθμοῦ ὀργάνωσης καί τῆς μαχητικῆς ἱκανότητας. Φυσικά αὐτό εἶναι ἕνα πολύ μεγάλο καί σοβαρό ζήτημα, καί μόνο ἄνθρωποι πού ὁλοφάνερα θέλουν ν' ἀποφύγουν τή λύση του μποροῦν νά τό λύνουν στά κουτουροῦ ἀρνητικά.

Ἡ θέση τῶν φιλελεύθερων τσιφλικάδων εἶναι ξεκάθαρη. Αὐτοί θέλουν νά πάρουν μέρος στή Δούμα ἀκριβῶς ἐπειδή δέ θέλουν νά πάρουν μέρος στόν ἐπαναστατικό ἀγώνα. Θέλουν τή σύγκληση τῆς Δούμας ἀκριβῶς ἐπειδή δέ θέλουν τήν ἐπαναστατική σύγκληση τῆς συντακτικῆς συνέλευσης. Θέλουν τή Δούμα ἀκριβῶς ἐπειδή θέλουν τή συναλλαγή. Ἡ διαφορετική στάση τῶν φιλελευθέρων καί τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἀπέναντι στή Δούμα ἐκφράζει ἔτσι, ἐντελῶς ξεκάθαρα, τή διαφορά τῆς ταξικῆς θέσης πού κατέχουν ἡ ἀστική τάξη καί τό προλεταριά-

το. Καί τό πόσο μάταιοι εἶναι οἱ στεναγμοί γιά συναλλαγή καί γιά Δούμα σέ περίοδο ὀξυμένου ἐμφύλιου πολέμου φαίνεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί ἀπό τό κλείσιμο τῶν ἐφημερίδων τῶν «καντέτων» καί ἀπό τή θλιβερή ἐξακολούθηση τῆς ὕπαρξης ὅλου τοῦ νόμιμου φιλελεύθερου τύπου γενικά. Ὅλος αὐτός ὁ τύπος δημοσιεύει καθημερινά ἕνα σωρό γεγονότα πού δείχνουν ὅτι παραποιεῖται πλήρως ἡ ἀντιπροσώπευση στή Δούμα, ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατη ἡ διεξαγωγή κάπως ἐλεύθερης ζύμωσης, κάπως γνήσιων ἐκλογῶν. Ἡ πραγματικότητα τῆς ἐπαναστατικῆς καί ἀντεπαναστατικῆς κατάστασης διαλύει καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλο μέσο τά ὄνειρα γιά συμμετοχή στή Δούμα μέ ἀγωνιστικούς σκοπούς, ἐπιβεβαιώνει καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλο ἐπιχείρημα τήν ὀρθότητα τῆς τακτικῆς τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς.

Τέλος, δυό λόγια ἀκόμα γιά τό πῶς πρέπει νά ὀργανώσουμε τήν ἐσωκομματική μας ζύμωση σχετικά μέ τήν ἐνεργό ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές γιά τή Δούμα, σέ συνδυασμό μέ τή συντελούμενη συγχώνευση τῶν ὁμάδων καί τήν πλήρη ἑνοποίηση τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἡ συγχώνευση εἶναι ἀναγκαία. Ἡ συγχώνευση πρέπει νά ὑποστηρίζεται. Πρός τό συμφέρον τῆς συγχώνευσης πρέπει, μέσα στά πλαίσια τῆς συντροφικότητας, νά διεξάγουμε πάλη ἐναντίον τῶν μενσεβίκων γιά τό ζήτημα τῆς τακτικῆς, προσπαθώντας νά μεταπείσουμε ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, μετατρέποντας τήν πολεμική σέ συγκεκριμένη ἔκθεση τῶν ἐπιχειρημάτων πού εἶναι ὑπέρ καί κατά τῶν ἀπόψεών μας, σέ διευκρίνιση τῆς θέσης καί τῶν ταξικῶν καθηκόντων τοῦ προλεταριάτου. Ὡστόσο ἡ συγχώνευση δέ μᾶς δημιουργεῖ καμιά ὑποχρέωση νά σκεπάζουμε τίς διαφωνίες μας τακτικῆς ἤ νά διατυπώνουμε τήν τακτική μας μέ ἀσυνέπεια εἴτε κατά τρόπο ἀσαφῆ. Κάθε ἄλλο. Τήν ἰδεολογική πάλη γιά τήν τακτική πού ἐμεῖς παραδεχόμαστε γιά σωστή πρέπει νά τή διεξάγουμε ἀνοιχτά, ἄμεσα καί ἀποφασιστικά ὥς τό τέλος, δηλ. ὥς τό ἑνωτικό συνέδριο τοῦ κόμματος. Σ' ἕνα ἑνιαῖο κόμμα ἡ τακτική πού καθορίζει τήν ἄμεση δράση τοῦ κόμματος πρέπει νά εἶναι μιά. Τέτοια ἑνιαία τακτική πρέπει νά γίνει ἡ τακτική τῆς πλειοψηφίας τῶν μελῶν τοῦ κόμματος: καί ἀφοῦ ἡ πλειοψηφία διαμορφώθηκε πιά ὁριστικά, ἡ μειοψηφία ὀφείλει νά ὑποταχθεῖ σ' αὐτήν στό ζήτημα τῆς πολιτικῆς της στάσης, διατηρώντας τό δικαίωμα τῆς κριτικῆς καί τῆς ζύμωσης γιά τή λύση τοῦ ζητήματος στό νέο συνέδριο.

Στή σημερινή κατάσταση τοῦ κόμματός μας καί οἱ δυό μερί-

δες συμφώνησαν γιά σύγκληση ένωτικοῦ συνεδρίου, καί οἱ δυό συμφώνησαν νά πειθαρχήσουν στίς ἀποφάσεις του. Τό ένωτικό συνέδριο θά καθορίσει καί τήν ένιαία τακτική τοῦ κόμματος. Τό καθῆκον μας εἶναι νά ἐπισπεύσουμε μέ ὅλα τά μέσα τή σύγκληση αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου καί νά ἐπιδιώξουμε μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο, ὥστε ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος νά καταλάβουν καί ν' ἀποκτήσουν σαφῆ ἀντίληψη γιά τή διαφορά ἀνάμεσα στίς τακτικές σχετικά μέ τή συμμετοχή στή Δούμα· ὥστε ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, μέ πλήρη γνώση τῆς ὑπόθεσης, ζυγίζοντας καλά τά ἐπιχειρήματα τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης πλευρᾶς, νά κάνουν συνειδητά καί ὄχι τυχαῖα τήν ἐκλογή τῶν ἀντιπροσώπων τους γιά τό κοινό συνέδριο πού θά ἑνώσει ὅλο τό κόμμα καί θά ἑνοποιήσει τήν τακτική μας.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ [84]

Τό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας περνάει μιά πολύ δύσκολη στιγμή. Ὁ στρατιωτικός νόμος, οἱ ἐκτελέσεις καί οἱ σωματικές ποινές, οἱ ἀσφυκτικά γεμάτες φυλακές, τό βασανισμένο ἀπό τήν πείνα προλεταριάτο, τό ὀργανωτικό χάος πού ἐπιτείνεται ἀπό τήν καταστροφή πολλῶν παράνομων σημείων στήριξης καί ἀπό τήν ἔλλειψη νόμιμων τέτοιων σημείων, τέλος οἱ συζητήσεις γιά τήν τακτική, πού συμπέσανε μέ τό δύσκολο ἔργο τῆς ἀποκατάστασης τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος, ὅλα αὐτά προκαλοῦν ἀναπόφευκτα ὁρισμένο ξεχαρβάλωμα τῶν κομματικῶν δυνάμεων.

Τό τυπικό μέσο γιά νά βγοῦμε ἀπ' αὐτό τό ξεχαρβάλωμα εἶναι ἡ σύγκληση ἑνωτικοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος, καί ἔχουμε τήν ἀκράδαντη πεποίθηση πώς ὅλα τά κομματικά στελέχη πρέπει μέ ὅλες τίς δυνάμεις τους νά ἐπισπεύσουν αὐτήν τή σύγκληση. Στή διάρκεια ὅμως τῆς δουλειᾶς γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου εἶναι ἀνάγκη νά μπεῖ μπροστά σέ ὅλους καί νά συζητηθεῖ μέ ἐξαιρετική σοβαρότητα τό ἄκρως σπουδαῖο ζήτημα σχετικά μέ τίς βαθύτερες αἰτίες τοῦ ξεχαρβαλώματος. Τό ζήτημα τῆς ἀποχῆς ἀπό τίς ἐκλογές γιά τήν Κρατική δούμα εἶναι στήν οὐσία ἕνα μικρό μόνο κομματάκι τοῦ μεγάλου ζητήματος πού ἀφορᾶ τήν ἀναθεώρηση τῆς ὅλης τακτικῆς τοῦ κόμματος. Κι αὐτό τό τελευταῖο ζήτημα, μέ τή σειρά του, εἶναι μόνο ἕνα μικρό κομματάκι τοῦ μεγάλου ζητήματος σχετικά μέ τή σημερινή κατάσταση στή Ρωσία καί σχετικά μέ τή σημασία τῆς σημερινῆς στιγμῆς στήν ἱστορία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Διαγράφονται δυό γραμμές τακτικῆς σχετικά μέ τίς δυό ἐκτιμήσεις πού δίνονται σ' αὐτή τή στιγμή. Μερικοί (βλ. λχ. τό

ἄρθρο τοῦ Λένιν στή «Μολοντάγια Ροσσίγια»*) θεωροῦν τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης στή Μόσχα καί ἀλλοῦ ἁπλῶς προπαρασκευή τοῦ ἐδάφους καί τῶν συνθηκῶν γιά καινούργιο, πιό ἀποφασιστικό ἔνοπλο ἀγώνα. Τή σημασία τῆς στιγμῆς τή βλέπουν στό γεγονός ὅτι διαλύθηκαν οἱ συνταγματικές αὐταπάτες. Οἱ δυό μεγάλοι μῆνες τῆς ἐπανάστασης (Νοέμβρης καί Δεκέμβρης) θεωροῦνται σάν περίοδος πού ἡ εἰρηνική γενική ἀπεργία μετεξελίσσεται σέ παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση. Ἡ δυνατότητα μιᾶς τέτοιας ἐξέγερσης ἔχει ἀποδειχτεῖ, τό κίνημα ἔχει ἀνεβεῖ σέ ἀνώτερη βαθμίδα, ἡ πρακτική πείρα, ἡ ἀπαραίτητη γιά τήν ἐπιτυχία τῆς μελλοντικῆς ἐξέγερσης, ἔχει συσσωρευτεῖ ἀπό τίς πλατιές μάζες, οἱ εἰρηνικές ἀπεργίες ἐξάντλησαν τίς δυνατότητές τους. Πρέπει νά συγκεντρωθεῖ πιό ἐπιμελημένα αὐτή ἡ πείρα, νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα στό προλεταριάτο νά συγκεντρώσει τίς δυνάμεις του, νά ἐγκαταλειφθοῦν ἀποφασιστικά κάθε λογῆς συνταγματικές αὐταπάτες καί κάθε σκέψη γιά συμμετοχή στή Δούμα, νά ἑτοιμάζεται πιό ἐπίμονα καί πιό ὑπομονητικά ἡ νέα ἐξέγερση, νά στερεώνονται οἱ δεσμοί μέ τίς ὀργανώσεις τῆς ἀγροτιᾶς πού, ὅπως φαίνεται, θά ξεσηκωθεῖ μέ περισσότερη ἀκόμα ὁρμή κατά τήν ἄνοιξη.

Ἄλλοι κάνουν διαφορετική ἐκτίμηση τῆς στιγμῆς. Ὁ σ. Πλεχάνοφ στό τεῦχος 3 καί ἰδιαίτερα στό τεῦχος 4 τοῦ «Ντνεβνίκ»[85] του μέ τή μεγαλύτερη συνέπεια ἔκανε σέ γενικές γραμμές διαφορετική ἐκτίμηση, ἄν καί δυστυχῶς δέν ὁλοκλήρωσε σέ ὅλα τά σημεῖα τίς σκέψεις του.

«Ἡ πολιτική ἀπεργία πού ἄρχισε ἄκαιρα — λέει ὁ σ. Πλεχάνοφ — ὁδήγησε στήν ἔνοπλη ἐξέγερση στή Μόσχα, στό Ροστόβ κτλ. Ἡ δύναμη τοῦ προλεταριάτου ἀποδείχτηκε ἀνεπαρκής γιά τή νίκη. Δέν ἦταν δύσκολο νά προβλέψουμε τό γεγονός αὐτό. Καί γι' αὐτό δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα». Τό πρακτικό καθῆκον τῶν συνειδητῶν στοιχείων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος «συνίσταται στό νά δείξουν στό προλεταριάτο τό λάθος του, νά τοῦ ἐξηγήσουν πόσο ριψοκίνδυνο εἶναι τό παιχνίδι πού ὀνομάζεται ἔνοπλη ἐξέγερση». Ὁ Πλεχάνοφ δέν ἀμφισβητεῖ πώς θέλει νά φρενάρει τό κίνημα. Ὑπενθυμίζει πώς ὁ Μάρξ μισό χρόνο πρίν τήν Κομμούνα προειδοποιοῦσε τό προλεταριάτο τοῦ Παρισιοῦ γιά τά ἄκαιρα ξεσπάσματα[86] «Ἡ ζωή ἔδειξε — λέει ὁ Πλεχάνοφ — πώς ἡ τακτική πού ἀκολουθοῦσε τό κόμμα μας τούς τελευταίους μῆνες ἦταν ἀνεδαφική.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 150–153 *Ἡ Σύντ.*

Γιά ν' ἀποφύγουμε καινούργιες ἧττες ὀφείλουμε νά ἀφομοιώσουμε καινούργιες μεθόδους τακτικῆς»... «Τό κυριότερο εἶναι νά δόσουμε ἀμέσως μεγαλύτερη προσοχή στό συνδικαλιστικό ἐργατικό κίνημα». — «Ἕνα πολύ σημαντικό μέρος τῶν συντρόφων μας ἐνθουσιάστηκε ὑπερβολικά ἀπό τή σκέψη τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, τόσο πού δέν μποροῦσε ν' ἀσχοληθεῖ κάπως σοβαρά μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος»... «Πρέπει νά θεωροῦμε πολύτιμη τήν ὑποστήριξη ἀπομέρους τῶν μή προλεταριακῶν ἀντιπολιτευτικῶν κομμάτων καί νά μήν τά ἀπωθοῦμε μέ φερσίματα πού στεροῦνται τάκτ». Εἶναι πέρα γιά πέρα φυσικό τό ὅτι ὁ Πλεχάνοφ ἐκφράζεται καί ἐνάντια στήν ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές Δούμας (χωρίς νά ξεκαθαρίζει πλήρως ἄν εἶναι ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς στή Δούμα, εἴτε ὑπέρ τῆς συγκρότησης ἀπό τούς ἐκλέκτορες «ὀργάνων ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης» πού προτιμοῦν «οἱ μενσεβίκοι»). «Ἡ προεκλογική ζύμωση στήν ὕπαιθρο θάβαζε ὀρθά-κοφτά τό ζήτημα τῆς γῆς». Ἡ ἀφαίρεση τῆς γῆς ἔχει ἐγκριθεῖ κι ἀπό τίς δυό μερίδες τοῦ κόμματός μας, καί οἱ ἀποφάσεις τους «εἶναι τώρα καιρός νά ἐφαρμοστοῦν».

Αὐτές εἶναι οἱ ἀπόψεις τοῦ Πλεχάνοφ, πού τίς ἐκθέσαμε σχεδόν ὁλόκληρες μέ τά λόγια τοῦ ἴδιου τοῦ ἀρθρογράφου τοῦ «Ντνεβνίκ».

Ὁ ἀναγνώστης πείστηκε, ἐλπίζουμε, ἀπό τήν ἔκθεση αὐτή πώς τό ζήτημα τῆς τακτικῆς σχετικά μέ τή Δούμα εἶναι μόνο ἕνα μέρος τοῦ ζητήματος τῆς γενικῆς τακτικῆς, πού μέ τή σειρά του εἶναι ὑποταγμένο στό ζήτημα πού ἀφορᾶ τήν ἐκτίμηση τῆς ὅλης σημερινῆς ἐπαναστατικῆς στιγμῆς. Οἱ ρίζες τῆς διαφωνίας γιά τήν τακτική συνοψίζονται στά παρακάτω. Δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα, λένε μερικοί, καλώντας νά διευκρινιστεῖ τό ριψοκίνδυνο τῆς ἐξέγερσης καί νά μεταφερθεῖ τό κέντρο τοῦ βάρους στό συνδικαλιστικό κίνημα. Καί ἡ 2η ἀπεργία καί ἡ 3η καί ἡ ἐξέγερση ἦταν λάθη. Ἄλλοι ὅμως πιστεύουν πώς ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα, γιατί διαφορετικά τό κίνημα δέν μποροῦσε ν' ἀνεβεῖ σέ ἀνώτερη βαθμίδα, δέν μποροῦσε νά δημιουργήσει τήν ἀπαραίτητη πρακτική πείρα στά ζητήματα τῆς ἐξέγερσης, δέν μποροῦσε νά λυτρωθεῖ ἀπό τίς στενές πλευρές μιᾶς εἰρηνικῆς καί μόνο ἀπεργίας πού σά μέσο πάλης ἐξάντλησε τίς δυνατότητές της. Συνεπῶς γιά μερικούς τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης οὐσιαστικά ἀποσύρεται ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη — τουλάχιστο ὥσπου νά δημιουργηθεῖ καινούργια κατάσταση πού θά μᾶς ὑποχρέωνε νά ἀναθεωρήσουμε τήν τακτική μας ἀκόμα μιά φορά. Ἡ προσαρμογή στό «σύνταγμα» (συμ-

μετοχή στή Δούμα καί έντατική δουλειά στό νόμιμο συνδικαλιστικό κίνημα) άπορρέει άπό έδῶ άναπόφευκτα. Γιά άλλους, άντίθετα, τό ζήτημα τῆς έξέγερσης τώρα άκριβῶς μπαίνει στήν ήμερήσια διάταξη μέ βάση τήν πείρα πού άποκτήθηκε στήν πράξη καί πού άπέδειξε τή δυνατότητα τῆς πάλης ένάντια στό στρατό, χάραξε σέ γενικές γραμμές τά άμεσα καθήκοντα μιᾶς πιό έπίμονης καί πιό ύπομονητικῆς προετοιμασίας γιά τήν έπόμενη έξόρμηση. Κι άπό δῶ βγαίνει τό σύνθημα: κάτω οί συνταγματικές αύταπάτες! καί ή παραχώρηση στό νόμιμο συνδικαλιστικό κίνημα μιᾶς άσήμαντης, έν πάση περιπτώσει όχι τῆς «κυριότερης» θέσης.

Εἶναι αύτονόητο πώς έμεῖς πρέπει νά έξετάσουμε αύτό τό έπίμαχο ζήτημα όχι άπό τήν άποψη άν εἶναι έπιθυμητός τοῦτος ή έκεῖνος ό τρόπος δράσης, άλλά άπό τήν άποψη τῶν άντικειμενικῶν συνθηκῶν τῆς στιγμῆς καί τοῦ ύπολογισμοῦ τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Τήν άποψη τοῦ Πλεχάνοφ τή θεωροῦμε λαθεμένη. Ή έκτίμηση τῆς έξέγερσης τῆς Μόσχας, πού συνοψίζεται στό ότι «δέν έπρεπε νά πάρουμε τά όπλα», εἶναι έξαιρετικά μονόπλευρη. Νά άποσύρουμε άπό τήν ήμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς έξέγερσης σημαίνει στήν ούσία νά άναγνωρίσουμε πώς έληξε ή έπαναστατική περίοδος καί άρχισε ή «συνταγματική» περίοδος τῆς δημοκρατικῆς άλλαγῆς, δηλ. νά έξισώσουμε, άς ποῦμε, τήν κατάπνιξη τῶν έξεγέρσεων τοῦ Δεκέμβρη στή Ρωσία μέ τήν κατάπνιξη τῶν έξεγέρσεων τοῦ 1849 στή Γερμανία. Φυσικά δέν εἶναι άδύνατη μιά τέτοια έκβαση τῆς έπανάστασής μας καί, παίρνοντας ύπόψη τήν τωρινή στιγμή πού ή άντίδραση άναπτύσσει τίς δυνάμεις της στά γιομάτα, εἶναι εύκολο νά παραδεχτεῖ κανείς πώς μιά παρόμοια έκβαση έφτασε κιόλας. Δέ χωράει έπίσης άμφιβολία πώς εἶναι σκοπιμότερο νά παραιτηθεῖ κανείς κατηγορηματικά άπό τήν ίδέα τῆς έξέγερσης, άν οί άντικειμενικές συνθῆκες τήν κάνουν άδύνατη, παρά νά καταναλώνει δυνάμεις σέ καινούργιες, άκαρπες άπόπειρες.

Αύτό όμως σημαίνει νά γενικεύει κανείς πολύ βιαστικά καί γιά ολόκληρη περίοδο νά άνάγει σέ νόμο τήν κατάσταση πραγμάτων πού έχει διαμορφωθεῖ τούτη τή στιγμή. Μήπως δέ βλέπαμε τήν άντίδραση νά έκδηλώνεται μέ όλη της τή λύσσα ύστερα άπό κάθε σχεδόν σοβαρό βῆμα πού κάνει ή έπανάσταση πρός τά μπρός; Καί μήπως, παρά τήν άντίδραση αύτή, τό κίνημα δέν άνέβαινε ξανά άκόμα ίσχυρότερο ύστερα άπό ορισμένο χρονικό διάστημα; Ή άπολυταρχία δέν ύποχώρησε μπροστά

στίς ἀναπότρεπτες ἀπαιτήσεις ὅλης τῆς κοινωνικῆς ἀνάπτυξης· ἀντίθετα, ἡ ἀπολυταρχία τραβάει πρός τά πίσω, προκαλώντας κιόλας διαμαρτυρίες καί μέσα στήν ἴδια τήν ἀστική τάξη πού χαιρέτισε τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης. Οἱ δυνάμεις τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων, τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς κάθε ἄλλο παρά ἔχουν ἐξαντληθεῖ. Ἡ οἰκονομική κρίση, τό δημοσιονομικό ξεχαρβάλωμα μάλλον πλαταίνουν καί βαθαίνουν παρά ἐξομαλύνονται. Τήν πιθανότητα ἑνός καινούργιου ξεσπάσματος, ἐνῶ δέν ἔχει τελειώσει ἀκόμα ἡ κατάπνιξη τῆς πρώτης ἐξέγερσης, τήν ἀναγνωρίζουν ἀπό τώρα ἀκόμα καί τά ὄργανα τῆς «νομιμόφρονης» ἀστικῆς τάξης, πού χωρίς ἀμφιβολία εἶναι ἐχθρός τῆς ἐξέγερσης*. Ἡ κωμωδία σχετικά μέ τή Δούμα διακρίνεται ὅλο καί καθαρότερα, ἐνῶ γίνεται ὅλο καί πιό ἀναμφίβολο ὅτι ἡ προσπάθεια γιά συμμετοχή τοῦ κόμματος στίς ἐκλογές εἶναι μάταιη.

Θά ἦταν μυωπία, θά ἦταν δουλοφροσύνη ἀπέναντι στήν κατάσταση τούτης τῆς στιγμῆς ἄν ἐμεῖς σέ τέτοιες συνθῆκες ἀποσύραμε ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης. Κοιτάχτε σέ τί ἀντίφαση πέφτει ὁ Πλεχάνοφ ὅταν συμβουλεύει μέ θέρμη νά ἐφαρμόσουμε τήν ἀπόφαση πού ἀφορᾶ τή ζύμωση στήν ἀγροτιά γιά τήν ἀφαίρεση τῆς γῆς, ἐνῶ ταυτόχρονα ἔχει βάλει σκοπό του νά μήν ἀπωθοῦμε ἀπό κοντά μας τά ἀντιπολιτευόμενα κόμματα μέ φερσίματα πού στεροῦνται τάκτ ἤ ὅταν ὀνειρεύεται νά θέσει τό ζήτημα τῆς γῆς «ὀρθά-κοφτά» κατά τήν προεκλογική ζύμωση στήν ὕπαιθρο. Μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα πώς οἱ φιλελεύθεροι τσιφλικάδες θά σᾶς συγχωρήσουν ἑκατομμύρια περιπτώσεις «ἔλλειψης τάκτ», δέ θά σᾶς συγχωρήσουν ὅμως τά συνθήματα γιά ἀφαίρεση τῆς γῆς. Δέ λένε τοῦ κάκου ἀκόμα καί οἱ καντέτοι πώς καί αὐτοί εἶναι ὑπέρ τῆς κατάπνιξης τῶν ἀγροτικῶν ἐξεγέρσεων μέ τή στρατιωτική βία, φτάνει τά στρατεύματα νά τά διαφεντεύουν αὐτοί καί ὄχι ἡ γραφειοκρατία (βλ. τό ἄρθρο τοῦ πρίγκιπα Ντολγκοροῦκοφ στό «Πράβο» [87]). Μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα πώς ἴσα ἴσα στήν προεκλογική ζύμωση εἶναι πού τό ζήτημα τῆς γῆς δέ θά μπεῖ ποτέ «ὀρθά-κοφτά», ὅπως μπῆκε, μπαίνει καί

* Νά, λχ., τί γράφει ἡ συντηρητική ἀστική ἐφημερίδα «Σλόβο» (ἀρ. φύλλου 364 τῆς 25 τοῦ Γενάρη): «Ἀνάμεσα στούς πιό σταθερούς ὀπαδούς τοῦ κέντρου ἀκούγεται ὅλο καί συχνότερα ἡ φωνή — εἶναι ἀλήθεια, ἀκόμα δειλά καί διστακτικά — ὅτι μεταρρύθμιση, πλήρης καί ὁλοκληρωμένη στό βαθμό πού χρειάζεται, δέν πρόκειται νά πραγματοποιηθεῖ χωρίς ἕνα καινούργιο ξέσπασμα, προετοιμασμένο ἀπό τά ἐπαναστατικά κόμματα... Σχεδόν δέν ὑπάρχει πιά τώρα ἐλπίδα γιά ἐφαρμογή τῆς μεταρρύθμισης ἀπό τά πάνω μέ εἰρηνικό τρόπο».

θά μπαίνει ἔξω ἀπό τή Δούμα καί ἔξω ἀπό τίς ἐκλογές πού γίνονται μέ τή συμμετοχή τῆς ἀστυνομίας.

Ἐμεῖς ταχθήκαμε ὁλοκληρωτικά ὑπέρ τοῦ συνθήματος νά ἀφαιρεθεῖ ἡ γῆ. Ἡ ἀφαίρεση ὅμως τῆς γῆς, ὅταν δέ σημαίνει νίκη τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, εἶναι ἁπλῶς μιά κούφια φράση, γιατί ἐνάντια στούς ἀγρότες εἶναι τώρα ὄχι μόνο ὁ στρατός ἀλλά καί τά τμήματα ἐθελοντῶν πού μισθώνουν οἱ τσιφλικάδες. Ἐμεῖς, προπαγανδίζοντας τήν ἀφαίρεση τῆς γῆς, καλοῦμε τούς ἀγρότες σέ ἐξέγερση. Θάχαμε ὅμως τό δικαίωμα νά τό κάνουμε αὐτό, δίχως νά ξεπέφτουμε σέ ἐπαναστατική λογοκοπία, ἄν δέν ὑπολογίζαμε στήν ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν στίς πόλεις, στήν ὑποστήριξη τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς ἐργάτες; Θά ἦταν πικρή εἰρωνεία ἄν οἱ ἐργάτες πρότειναν στούς ἀγρότες, πού θά ξεσηκωθοῦν σάν κύμα καί θ' ἀρχίσουν νά ἀφαιροῦν τή γῆ, νά τούς ὑποστηρίξουν μέ συνδικαλιστικά σωματεῖα πού θά βρίσκονταν κάτω ἀπό τήν κηδεμονία τῆς ἀστυνομίας, ἐπειδή δέ θά ὑπῆρχαν οἱ μαχητικές ὀργανώσεις.

Ὄχι, ἐμεῖς δέν ἔχουμε λόγους ν' ἀποσύρουμε ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης. Δέν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀναπροσαρμόσουμε ἀπό τήν ἀρχή τήν τακτική τοῦ κόμματος, παίρνοντας ὑπόψη τίς τωρινές συνθῆκες τῆς ἀντίδρασης. Δέν μποροῦμε καί δέν πρέπει νά χάνουμε τήν ἐλπίδα πώς στό τέλος θά κατορθώσουμε νά συγχωνέψουμε τούς τρεῖς χωριστούς χειμάρρους τῆς ἐξέγερσης — τούς χειμάρρους τῆς ἐργατιᾶς, τῆς ἀγροτιᾶς καί τοῦ στρατοῦ — σέ μιά νικηφόρα ἐξέγερση. Πρέπει νά προετοιμαζόμαστε γι' αὐτό τό πράγμα, χωρίς νά ἀρνιόμαστε βέβαια νά χρησιμοποιοῦμε τά κάθε λογῆς «νόμιμα» μέσα γιά νά πλατύνουμε τήν προπαγάνδα, τή ζύμωση καί τήν ὀργάνωση, ἀλλά χωρίς καμιά αὐταπάτη γιά τή σταθερότητα καί τή σημασία αὐτῶν τῶν μέσων. Πρέπει νά συγκεντρώνουμε τήν πείρα ἀπό τίς ἐξεγέρσεις τῆς Μόσχας, τοῦ Ντονέτς, τοῦ Ροστόβ καί τῶν ἄλλων περιοχῶν, νά τίς κάνουμε πλατιά γνωστές, νά ἑτοιμάζουμε μέ ἐπιμονή καί ὑπομονή καινούργιες μαχητικές δυνάμεις, νά τίς ἐκπαιδεύουμε καί νά τίς ἀτσαλώνουμε σέ μιά σειρά παρτιζάνικες μαχητικές ἐκδηλώσεις. Τό νέο ξέσπασμα μπορεῖ καί νά μήν ἐκδηλωθεῖ ἀκόμα τήν ἄνοιξη, ὅμως ζυγώνει, δέν εἶναι, κατά πάσαν πιθανότητα, πολύ μακριά. Πρέπει νά μᾶς βρεῖ ἐξοπλισμένους, ὀργανωμένους στρατιωτικά, ἱκανούς γιά ἀποφασιστικές ἐπιθετικές ἐνέργειες.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ ἐδῶ μιά μικρή παρέκβαση σχετικά μέ τίς παρτιζάνικες ἐκδηλώσεις τῶν μαχητικῶν ὁμάδων. Νομίζουμε

πώς ή σύγκρισή τους μέ τήν τρομοκρατία τοῦ παλιοῦ τύπου εἶναι λαθεμένη. Ἡ τρομοκρατία ἦταν ἐκδίκηση ἐνάντια σέ μεμονωμένα ἄτομα. Ἡ τρομοκρατία ἦταν συνωμοσία διανοουμενίστικων ὁμάδων. Ἡ τρομοκρατία δέ συνδεόταν καθόλου μέ κανενός εἴδους διαθέσεις τῶν μαζῶν. Ἡ τρομοκρατία δέν προετοίμαζε κανενός εἴδους μαχητικούς καθοδηγητές τῶν μαζῶν. Ἡ τρομοκρατία ἦταν ἀποτέλεσμα — καθώς ἐπίσης σύμπτωμα καί συνοδοιπόρος — τῆς δυσπιστίας πρός τήν ἐξέγερση, τῆς ἔλλειψης τῶν ὅρων πού ἀπαιτοῦνται γιά τήν ἐξέγερση.

Οἱ παρτιζάνικες ἐνέργειες δέν εἶναι ἐκδίκηση ἀλλά στρατιωτική δράση. Δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τυχοδιωκτισμούς, ὅπως καί οἱ ἐπιδρομές τῶν ἀνιχνευτικῶν ὁμάδων στά μετόπισθεν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, σέ περίοδο ἠρεμίας στό κύριο πεδίο σύρραξης, δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τούς φόνους τῶν μονομάχων ἤ τῶν συνωμοτῶν. Ἡ παρτιζάνικη δράση τῶν μαχητικῶν ὁμάδων, πού ἔχουν κιόλας συγκροτηθεῖ ἀπό καιρό ἀπό τούς σοσιαλδημοκράτες καί τῶν δυό ὁμάδων σ' ὅλα τά μεγαλύτερα κέντρα τοῦ κινήματος καί περιλαμβάνουν στούς κόλπους τους κυρίως ἐργάτες, ἀναμφισβήτητα συνδέεται μέ τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν κατά τόν πιό ὁλοφάνερο, τόν πιό ἄμεσο τρόπο. Ἡ παρτιζάνικη δράση τῶν μαχητικῶν ὁμάδων προετοιμάζει ἄμεσα μαχητικούς καθοδηγητές τῶν μαζῶν. Τώρα ἡ παρτιζάνικη δράση τῶν μαχητικῶν ὁμάδων ὄχι μόνο δέν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς δυσπιστίας πρός τήν ἐξέγερση ἤ τοῦ ἀδύνατου τῆς ἐξέγερσης, ἀλλά ἀντίθετα εἶναι ἀναγκαῖο συστατικό μέρος τῆς συντελούμενης ἐξέγερσης. Φυσικά παντοῦ καί πάντοτε εἶναι δυνατόν νά γίνονται λάθη, εἶναι δυνατόν νά γίνονται ἄκαιρες ἀπόπειρες ἐκδηλώσεων πού δέν ἔχουν τή θέση τους· εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξουν ὑπερβολές καί ἀκρότητες, πού πάντοτε καί ἀναντίρρητα εἶναι ἐπιβλαβεῖς καί ἱκανές νά ζημιώσουν καί τήν πιό σωστή τακτική. Τό ζήτημα ὅμως εἶναι ὅτι ὥς τώρα, στά περισσότερα καθαρῶς ρωσικά κέντρα, ὑποφέρουμε ἀπό ἄλλη ἀκρότητα, ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ μαχητικές μας ὁμάδες δέν ἔχουν ἀρκετή πρωτοβουλία, δέν ἔχουν ἀρκετή μαχητική πείρα, ἔχουν λίγη ἀποφασιστικότητα στίς ἐνέργειές τους. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή μᾶς ξεπέρασαν καί ὁ Καύκασος, καί ἡ Πολωνία, καί ἡ περιοχή τῆς Βαλτικῆς, δηλ. ἐκεῖνα ἀκριβῶς τά κέντρα, ὅπου τό κίνημα ἀπομακρύνθηκε περισσότερο ἀπό τήν παλιά τρομοκρατία, ὅπου ἡ ἐξέγερση ἔχει προετοιμαστεῖ κατά τόν καλύτερο τρόπο, ὅπου ὁ μαζικός χαρακτήρας τῆς προλεταριακῆς πάλης ἔχει τήν ἰσχυρότερη καί λαμπρότερη ἔκφραση.

Πρέπει νά προσπαθήσουμε νά φτάσουμε αὐτά τά κέντρα. Δέν πρέπει νά συγκρατοῦμε ἀλλά νά ἐνθαρρύνουμε τήν παρτιζάνικη δράση τῶν μαχητικῶν ὁμάδων, ἄν θέλουμε νά ἑτοιμάζουμε τήν ἐξέγερση ὄχι μόνο στά λόγια καί ἄν παραδεχόμαστε ὅτι τό προλεταριάτο εἶναι στά σοβαρά ἕτοιμο γιά τήν ἐξέγερση.

Ἡ ρωσική ἐπανάσταση ἄρχισε ἀπό τό γεγονός ὅτι παρακαλοῦσαν τόν τσάρο νά χαρίσει τήν ἐλευθερία. Οἱ ἐκτελέσεις, ἡ ἀντίδραση, τό καθεστώς τοῦ Τρέποφ δέν ἔπνιξαν ἀλλά φούντωσαν τό κίνημα. Ἡ ἐπανάσταση ἔκαμε τό δεύτερο βῆμα. Ἀπέσπασε μέ τή βία ἀπό τόν τσάρο τήν ἀναγνώριση τῆς ἐλευθερίας. Μέ τό ὅπλο στό χέρι ὑπεράσπισε αὐτή τήν ἐλευθερία. Δέν κατόρθωσε νά τήν ὑπερασπίσει μονομιᾶς. Οἱ ἐκτελέσεις, ἡ ἀντίδραση, τό καθεστώς τοῦ Ντουμπάσοφ δέ θά πνίξουν ἀλλά θά φουντώσουν τό κίνημα. Μπροστά μας διαγράφεται τό τρίτο βῆμα πού θά καθορίσει τήν ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης, δηλαδή ἡ πάλη τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ γιά μιά ἐξουσία πού θά εἶναι ἱκανή νά φέρει ἔμπρακτα τήν ἐλευθερία. Στήν πάλη αὐτή πρέπει νά ὑπολογίζουμε στήν ὑποστήριξη ὄχι τῶν ἀντιπολιτευόμενων ἀλλά τῶν ἐπαναστατικῶν δημοκρατικῶν κομμάτων. Πλάι στό σοσιαλιστικό προλεταριάτο θά βαδίσει ἐδῶ ἡ δημοκρατική ἐπαναστατική ἀγροτιά. Αὐτό εἶναι μεγάλος ἀγώνας, δύσκολος ἀγώνας, εἶναι ἀγώνας γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, γιά τήν πλήρη νίκη της. Καί ὅλα τά σημάδια σήμερα δείχνουν πώς ἡ πορεία τῶν πραγμάτων μᾶς φέρνει κοντά σ' ἕνα τέτοιον ἀγώνα. Ἄς φροντίσουμε λοιπόν τό νέο κύμα νά βρεῖ τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας ἕτοιμο ξανά γιά μάχη.

«Παρτίινιγε 'Ισβέστιγια» άρ. φύλλου 1,
7 τοῦ Φλεβάρη 1906
'Υπογραφή: Μ π ο λ σ ε β ί κ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Παρτίινιγε 'Ισβέστιγια»

ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ [88]

11 (24) ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ 1906

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930
στό περιοδικό
«Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια»
τεῦχος 12

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τίς σημειώσεις
τῶν πρακτικογράφων, πού φυλάγονται
στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο
τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

1

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗΣ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΒΙΜΠΟΡΓΚ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΒΙΜΠΟΡΓΚ

1

Μέ τήν απόφαση πού πάρθηκε σχετικά μέ τήν περιφερειακή οργάνωση τορπιλίστηκε επίσημα ή πρώτη απόφαση τής συνδιάσκεψης γιά γενικό έλεγχο τών πληρεξουσίων. Στήν περιφερειακή οργάνωση υπήρχαν 56 αμφίβολες ψήφοι καί μόνο γι' αυτές μπορούσε νά γίνει λόγος. Ἡ ἐπιτροπή καί ἡ ἀχτιδική συνδιάσκεψη ἔκαναν τόν ἔλεγχο τῆς ἐκλογῆς· ἄν δέν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στήν ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης σχετικά μέ τήν περιφερειακή ὀργάνωση, τότε πρέπει νά εἴμαστε συνεπεῖς καί νά προχωρήσουμε στόν ἔλεγχο ὅλων τῶν ἀχτίδων.

2

Ὁ σύντροφος Ντάν δέν ξέρει τήν κοινοβουλευτική τακτική. Σέ καμιά χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης τό μέλος τοῦ γραφείου δέν ἔχει στερηθεῖ ἀπό τό δικαίωμα νά ὑποβάλλει προτάσεις.

3

Τό ζήτημα πού πρότεινε ὁ σ. Μάρτοφ ἀφορᾶ τήν τυπική πλευρά· ἄν ἀποφασίσατε νά ἐξετάσετε ἐδῶ μιά ἀχτίδα λόγω τῶν διαμαρτυριῶν πού ἔγιναν, τότε πρέπει νά πάρετε τήν ἴδια ἀπόφαση καί γιά τίς ἄλλες ἀχτίδες γιά τίς ὁποῖες ὑποβάλλεται διαμαρτυρία. Ὁ σ. Ἀκίμ βρίσκει κάτι τό ἀντικανονικό στήν ἀχτίδα τοῦ Βίμποργκ, καί ἡ συνδιάσκεψη πού πῆρε ἀπόφαση γιά τήν περιφερειακή ὀργάνωση πρέπει νά ἐπεκτείνει τήν ἀπόφαση αὐτή καί στήν ἀχτίδα τοῦ Βίμποργκ.

4

Ἄς τηρήσουμε τήν τάξη. Μιά καί ἡ ἐπιτροπή Πετρούπολης ἀναγνώρισε τήν περιφερειακή ὀργάνωση σάν ὀργάνωση μέ πλήρη δικαιώματα, μέ παραξενεύει ἡ πρόταση τοῦ σ. Μάρτοφ νά ἀποκλειστεῖ ἡ τελευταία ἀπό τή συνδιάσκεψη.

5

Ὑπάρχουν δυό προτάσεις: νά παρθεῖ ἀπόφαση γιά τό ζήτημα τῶν 56 ψήφων καί νά ἀποκλεισθεῖ ἀπό τή συνδιάσκεψη ὁλόκληρη ἡ περιφερειακή ὀργάνωση. Παρακαλῶ νά γίνει ψηφοφορία.

6

Παρακαλῶ νά μπεῖ σέ ψηφοφορία τό ζήτημα: εἶναι δυνατόν ἕνα τμῆμα τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης νά στερηθεῖ ἐδῶ ἀπό τό δικαίωμα τῆς ἀντιπροσώπευσης;

7

Ἡ πρόταση τοῦ σ. Μάρτοφ δέν μπορεῖ νά μπεῖ σέ ψηφοφορία· τό ζήτημα πού ἔθιξε μπορεῖ νά τό λύσει μόνο ἡ ἐπιτροπή Πετρούπολης.

8

Σκεφθεῖτε, σύντροφοι, τί τερατούργημα σᾶς προτείνουν. Συζητιόταν ἕνα σπουδαῖο ζήτημα, πού στή λύση του ἔπρεπε νά πάρει μέρος ὅλη ἡ ὀργάνωση Πετρούπολης, καί ξαφνικά σᾶς προτείνουν νά ἀποκόψετε ἕνα τεράστιο τμῆμα της — τήν περιφερειακή ὀργάνωση Πετρούπολης. Σκεφθεῖτε το αὐτό. Μιά τέτοια ψηφοφορία τή θεωρῶ ἀπαράδεκτη ἀπό ἄποψη οὐσίας. Παρακαλῶ νά μπεῖ σέ ψηφοφορία: ἐπιθυμεῖ ἡ συνέλευση νά μπεῖ σέ ψηφοφορία ἡ πρόταση τοῦ σ. Μάρτοφ;

9

Παρακαλῶ πρῶτα νά μπεῖ σέ ψηφοφορία ἡ δική μου πρόταση: συμφωνεῖ ἡ συνέλευση νά μπεῖ σέ ψηφοφορία ἡ πρόταση τοῦ σ. Μάρτοφ;

10

Πρέπει νά δοῦμε τήν ὑπόθεση ψύχραιμα. Τό ζήτημα εἶναι τοῦτο δῶ: μποροῦμε νά στερήσουμε τήν περιφερειακή ὀργάνωση ἀπό τό δικαίωμα ψήφου στή συνδιάσκεψη; μιά καί ἡ ἀντιπροσώπευσή της εἶναι νόμιμη, τότε ἡ μή συμμετοχή της στήν τωρινή ψηφοφορία εἶναι τό ἀποκορύφωμα τῆς παρανομίας· ἀναγνωρίσατε τήν ἀντιπροσώπευσή της νόμιμη, αὐτή δέν ψήφισε ὅταν ἐξεταζόταν τό ζήτημα τῆς νομιμότητας τῆς ἀντιπροσώπευσής της· σέ ὅλα τά ἑπόμενα ζητήματα πρέπει νά ψηφίζει.

11

῾Ο σ. Νικολάι ὑπέβαλε μιά πρόταση πού πολύ σωστά τή χαρακτήρισε ριζοσπαστική [89]· ὅταν ὑποβάλλεται μιά πρόταση πού ἀνατρέπει ὅλες τίς ἄλλες, τότε ἡ πρόταση αὐτή μπαίνει πρώτη σέ ψηφοφορία.

12

῾Η συνέλευση θεωρεῖ πώς τό ζήτημα πού ἀνακίνησε ὁ σ. Μάρτοφ δέν ἐπιδέχεται συζήτηση καί δέ χρειάζεται νά μπεῖ σέ ψηφοφορία.

2

ΟΜΙΛΙΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

1

ΟΜΙΛΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΑΡΤΟΦ ΝΑ ΑΠΟΣΥΡΘΕΙ Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Ὁ σ. Μάρτοφ δέν ἔχει δίκιο· λέει πώς δέν ἐπιτρέπονται παρατηρήσεις σάν αὐτή: «ξανασηκώνεται»· αὐτό δέν εἶναι σωστό. Παντοῦ στίς συνελεύσεις ἐπιτρέπονται κάθε εἴδους παρατηρήσεις. Ὅσον ἀφορᾶ τήν εἰσήγηση, εἶναι ἀπαραίτητο νά τήν ἀκούσουμε. Ἡ εἰσήγηση θά κρατήσει ὅλο κι ὅλο καμιά 15–20 λεπτά, διαφορετικά μποροῦν νά μᾶς ποῦν πώς στή συνδιάσκεψη ἐκτός ἀπό τά σφάλματα ἠθικῆς τάξης ἔγιναν καί σφάλματα νομικά (ἐκτός ἀπό τίς ἠθικές, ἔγιναν καί νομικές παραλείψεις). Τήν εἰσήγηση πρέπει νά τήν ἀκούσουμε ὁπωσδήποτε. Καὶ ἄν νομίσετε πώς πρέπει νά τήν ἐγκρίνετε, ἐγκρίνετέ την, ἄν ὄχι, τότε μήν τήν ἐγκρίνετε.

2

ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Θέλω νά ὑποβάλω μιά πρόταση. Τό ζήτημα πού ἔθιξε ὁ σ. Ἀκίμ γιά ἔγκριση τῆς εἰσήγησης μπορεῖ νά ἀποσυρθεῖ ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη· ἐγώ προτείνω τήν ἑξῆς ἀπόφαση: «Ἡ συνέλευση, ἀφοῦ ἄκουσε τήν εἰσήγηση τῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, ἀναγνώρισε τήν ἀντιπροσώπευση στή συνδιάσκεψη νόμιμη, τή συνδιάσκεψη ἔγκυρη καί τήν ἀπόφασή της γιά τή σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση τῆς Πετρούπολης ὑποχρεωτική».

3

ΟΜΙΛΙΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Συμφωνῶ πώς πρέπει νά ψηφίσουμε μέ τή λογική σειρά, νομίζω ὅμως πώς ἡ πρότασή μου εἶναι ἡ πιό ριζοσπαστική, ἐνῶ οἱ ἄλλες εἶναι συμβιβαστικές. Ἄν ἀπορρίψετε τή ριζοσπαστική, τότε ἀρχίστε νά ψηφίζετε τίς συμβιβαστικές προτάσεις.

ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ (II)

ΤΕΛΗ ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ–ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1906

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στό περιοδικό
«Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια»
τεῦχος 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τίς σημειώσεις
τῶν πρακτικογράφων, πού φυλάγονται
στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο
τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

1

ΟΜΙΛΙΕΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΧΗΣ

1

Ἡ ἀπόφαση εἶναι μακροσκελής — «λιτανεία», ὅπως λέει ὁ σ. Ντάν —, αὐτό εἶναι σωστό, τό μειονέκτημα ὅμως αὐτό ἐξαγοράζεται μέ τό πλεονέκτημα ὅτι στήν ἀπόφαση ἐξετάζονται ὅλα τά ἐπιχειρήματα, καί ἄν δέ γινόταν αὐτό ἡ διευκρίνιση τῆς τακτικῆς δέ θά ἦταν μελετημένη, δέ θά ἦταν σωστή. Γιά τίς μάζες χρειάζεται συντομία, ἡ ἀπόφαση ὅμως αὐτή προορίζεται γιά τίς ὀργανώσεις καί ὄχι γιά τίς μάζες. Δέν ἔγινε συζήτηση πάνω σέ ὅλα τά σημεῖα. Θίχτηκαν ὅμως ὅλα. Πρέπει νά ἀναπτυχθεῖ τό σύνολο τῶν ἀπόψεων πού χρησιμοποιοῦνται στήν πολιτική ζύμωση. Οὔτε κάν λόγος μπορεῖ νά γίνει γιά ὁποιαδήποτε καταπίεση τῆς μειοψηφίας ἀπό τήν πλειοψηφία, ἄν καί εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ θέση τῆς ἡττημένης μερίδας δέν εἶναι εὐχάριστη. Μποροῦμε νά προτείνουμε σά διέξοδο ἕνα καταμερισμό τῆς δουλειᾶς: σεῖς νά κάνετε κριτική στή Δούμα, κι ἐμεῖς θά ἀναπτύσσουμε τήν τακτική. Κανένας δέ θέλει νά ἐπιβάλει στό σ. Ντάν νά ὑπερασπίσει τά σημεῖα μέ τά ὁποῖα δέν εἶναι σύμφωνος. Ἡ κατηγορία γιά φραξιονισμό καί πολεμική εἶναι ἀστήρικτη.

2

Καί στή σύντομη ἀπόφαση (τοῦ Μάρτοφ) ὑπάρχει πολεμική. Γιατί λοιπόν ἐσεῖς, προτείνοντάς μας νά τήν ψηφίσουμε, θέλετε νά μᾶς γελοιοποιήσετε; Στό σχέδιο τῆς μακροσκελοῦς ἀπόφασης σά νά ὑπάρχουν ἐπιχειρήματα πού δέ συζητήθηκαν ἀπό τό προλεταριάτο. Τό ἀνδρείκελο ὅμως τῶν πανικοβλήτων γελοιοποιοῦσε τήν ἴδια τήν ἰδέα τῆς ἀντιπροσώπευσης [90], καί σίγουρα αὐτοί εἶχαν ταυτόχρονα ὑπόψη τους καί τήν ἀγροτιά.

2

ΑΝΤΙΡΡΗΣΕΙΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΙΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ 2, 3 ΚΑΙ 6 ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

1

Ἡ κυβέρνηση ἐξασφαλίζει ἤδη, ὅμως ἡ ἐπανάσταση θά ἐκμηδενίσει αὐτήν τήν ἐξασφάλιση. Ἐξασφαλίζει, ἀλλά δέν ἐξασφάλισε.

2

Σεῖς ἀδυνατίζετε τήν ἀπόφαση, ἡ κυβέρνηση ὄχι μόνο ἐμποδίζει τίς ἐκλογές, ἀλλά ἐπιπλέον τοποθετεῖ σάν ὑποψηφίους καί τούς ζέμσκι νατσάλνικ*.

3

Ἡ τροποποίηση πού προτείνει ὁ σ. Ντάν δέν εἶναι ἀκριβής. Ἡ «Ἕνωση τῆς 17 τοῦ Ὀκτώβρη»[91] ἀνήκει στήν ἀντιπολίτευση, ὡστόσο δέν καταδιώκεται. Ἐμεῖς πρέπει νά ὑποστηρίξουμε τούς καντέτους, ἄν τούς καταδιώκουν, ἀκόμα καί ἄν τούς καταδιώκουν χωρίς λόγο.

4

Ὁ «ζουμπατοφισμός»[92] δέν ἀποτελεῖ μόνο ἀστυνομική μορφή ψαρέματος αὐτῶν πού δέν ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη, ἀλλά παίρνει ὑπόψη του καί τό ἐργατικό κίνημα, εἶναι ὀργάνωση τῆς

* Ἀξιωματοῦχοι τῆς προεπαναστατικῆς Ρωσίας πού ἦταν τοποθετημένοι στίς ἀγροτικές περιοχές καί ἀσκοῦσαν διοικητική καί δικαστική ἐξουσία στά χωριά. *Σημ. μετ.*

ἐργατικῆς τάξης. Ὁ «ζουμπατοφισμός» ἀποτελεῖ γνήσια ρωσική ἐφεύρεση. Καί ἡ ἐφεύρεση αὐτή ἐφαρμόζεται καί τώρα. Ἡ Δούμα εἶναι ἀστυνομικό παιχνίδι, σ' αὐτήν ὅμως δέν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος συντάγματος. Γενικά ἐδῶ ἡ λέξη «ζουμπατοφισμός» χρησιμοποιήθηκε σά σύγκριση, καί γι' αὐτό σάν ὁρισμός δέν εἶναι πλήρης. Τέλος, ἐμεῖς λέμε πώς αὐτό εἶναι μιά «καινούργια» μορφή *πανρωσικοῦ*, *κρατικοῦ* «ζουμπατοφισμοῦ». Καί ἡ τακτική μας ἐδῶ εἶναι ἡ ἴδια πού ἦταν πάντοτε ἀπέναντι στό «ζουμπατοφισμό». Ἐμεῖς πηγαίναμε καί στίς συνελεύσεις τῶν ζουμπατοφικῶν, ὅμως ποτέ δέν εἴμασταν μέλη τους.

3

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ 7 ΚΑΙ 8 ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

1

Ἡ δήλωση τοῦ σ. Ντάν γιά ἀνακρίβεια τῶν στοιχείων εἶναι γιά μένα σπουδαῖο νέο. Πουθενά ὥς σήμερα δέν ἔχει δηλωθεῖ ἐπίσημα πώς ἐπιτρέπεται «ἡ συμμετοχή στή Δούμα»[93]. Ὥς σήμερα οὔτε ὁ Πάρβους, οὔτε καί ὁ Πλεχάνοφ ἀκόμα, δέν τό εἶπαν αὐτό. Ἔπειτα, τό νά μή πάρουμε ὑπόψη μας τό γεγονός ὅτι ἕνα συνειδητό τμῆμα τοῦ προλεταριάτου βλέπει τό ζήτημα ἔτσι καί ὄχι ἀλλιῶς θά ἦταν γιά μᾶς στενοκεφαλιά, κι ἐμεῖς τό παίρνουμε αὐτό ὑπόψη, τό γεγονός αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο. Εἶμαι πρόθυμος νά κάνω τήν τροποποίηση: «ἡ συντριπτική πλειοψηφία» ἀντί: «ὅλοι».

2

Ἡ ἐπίσημη δήλωση τοῦ σ. Ντάν εἶναι γιά μένα ἐξαιρετικά πολύτιμη. Γενικά γιά πρώτη φορά ἀκούω μιά τέτοια δήλωση. Δέ μένει παρά νά εὐχηθοῦμε νά δημοσιευθεῖ στόν τύπο, γιατί ὥς σήμερα δέν εἴδαμε στόν τύπο κάτι παρόμοιο. Οἱ μενσεβίκοι μάλιστα διαμαρτύρονταν πάντοτε, ὅταν τούς ἀποδίδαμε μιά τέτοια γνώμη. Ἡ προκήρυξη τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ βεβαιώνει πώς καί τά δυό μέρη τοῦ κόμματος εἶναι σύμφωνα ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά πᾶμε στή Δούμα[94]. Αὐτό εἶναι ντοκουμέντο καί δέν ἔρχεται καθόλου σέ ἀντίφαση μέ τό σημεῖο αὐτό τῆς ἀπόφασής μας. Ἡ παρατήρηση τοῦ Ντάν σχετικά μέ τόν Πλεχάνοφ δέν εἶναι σωστή. Ὁ Πλεχάνοφ ἁπλῶς εἶπε: «εἶμαι ἐνάντια στήν ἀποχή», καί στό πιό ἐνδιαφέρο σημεῖο ἔβαλε τελεία καί παύλα. Εἴμαστε ἀρκετά ἐνημερωμένοι, καί τό ἐπιχείρημα τῆς Πολτά-

βας δέν κλόνισε τή γνώμη μας γιά τήν άποψη τής πλειοψηφίας τοΰ προλεταριάτου στό ζήτημα τής συμμετοχής στή Δούμα. Ἡ ἀλληλεγγύη πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ.

3

Ὁ Ντάν νομίζει πώς ἄν τυχόν συγκληθεῖ ἡ Δούμα, αὐτό θά εἶναι κιόλας ἕνα 1849. Δέν εἶναι ἀλήθεια. Ἡ Δούμα εἶναι τό ἑνωμένο λάνταγκ τοῦ 1847[95], καί σέ ἑνωμένο λάνταγκ τοῦ 1847 δέν πρόκειται νά πᾶμε. Νομίζω πώς εἶναι ἀπαραίτητο νά πάρουμε ὑπόψη μας τίς ὑποδείξεις τοῦ Λουνατσάρσκι. Θεωρῶ ἀπαραίτητο νά ἀπαντήσω σέ τρία ἐρωτήματα: 1) εἶναι γεγονός ὅτι ἡ πλειοψηφία ἔχει δίκιο; - εἶναι γεγονός· κανένας δέ μᾶς διέψευσε· ὅλα ὅσα εἰπώθηκαν εἶναι ἀερολογίες καί δέν μποροῦν ν' ἀποτελέσουν ἀποχρῶντα λόγο γιά νά μή γίνεται ἡ παραπομπή σ' αὐτό τό γεγονός· 2) πρέπει νά ὑπολογίζουμε τό γεγονός αὐτό; — εἶναι ἀπαραίτητο νά τό ὑπολογίζουμε· 3) ποιά στάση κρατάει ἡ σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου στό ζήτημα πού θίγεται μέ τό σημεῖο αὐτό τῆς αἰτιολόγησης; — Ἐγώ ὑποστηρίζω πώς ἡ σύνταξη παραδεχόταν ὅτι ἡ συμμετοχή στή Δούμα *εἶναι ἀδύνατη*. Δέν πίστευα πώς αὐτό θά θίξει τόσο πολύ τούς συντρόφους μενσεβίκους· κανένας ὥς σήμερα, ποτέ καί πουθενά δέν εἶπε κάτι τό παρόμοιο μ' αὐτά πού εἶπε ὁ σ. Ντάν. Ὁ σ. Ντάν ταλαντεύεται, καί αὐτό δέ μέ χαροποιεῖ καθόλου.

4

Λένε πώς ὅλα τά ἑπόμενα εἶναι γεμάτα πολεμική. Δέν εἶναι ἀλήθεια, τέτοιους σκοπούς ἐμεῖς δέ θά τούς ἐπιδιώκαμε. Γιατί δέν ἐπιτρέπεται νά πᾶμε στή Δούμα; Γιατί ὁ λαός μπορεῖ νά σκεφτεῖ πώς ἀξίζει νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές, ἀνεξάρτητα ἀπό τό τί σκέπτονται γιά τό λαό, οἱ σύντροφοι μενσεβίκοι. Δέν ὑβρίζουμε, ἀναλύουμε τό ἐπιχείρημα. Νομίζουμε πώς εἶναι ἀνάγκη νά στέλνουμε ἐκεῖ μονάχα ἀνδρείκελα.

4

ΟΜΙΛΙΑ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ 8 ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Γιά τή θεμελιακή γνώμη πάνω σ' αὐτή τήν ψηφοφορία προτείνω σχετική ἀπόφαση (ὁ Λένιν διαβάζει τήν ἀπόφαση).

Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά αἰτιολογήσει λεπτομερειακά τήν ἀπόφαση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης ὅτι δέν εἶναι σκόπιμη ἡ συμμετοχή στίς ἐκλογές, ὄχι γιά λόγους πολεμικῆς ἐνάντια στούς πρώην μενσεβίκους συντρόφους, οὔτε γιά νά τούς ἀμαυρώσει σά σοσιαλδημοκράτες, ἀλλά γιά νά ἐκθέσει ἀκριβολογημένα καί ἐπίσημα τή γνώμη τῆς πλειοψηφίας τῆς ὀργάνωσης γιά τό χαρακτήρα καί τή σημασία τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀποχῆς.

5

ΓΡΑΠΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ

Δήλωση ἀποκατάστασης τῶν πραγμάτων. Δηλώνω πώς οἱ ἰσχυρισμοί τοῦ σ. Ντάν δέν εἶναι σωστοί καί πώς αὐτός δέ διαψεύδει οὔτε μιά ἀπό τίς δηλώσεις μου γιά τό ὅτι δέν ὑπάρχουν στόν τύπο ἰσχυρισμοί παρόμοιοι μέ τή δήλωση τοῦ σ. Ντάν.

ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΡΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ [96]

Σύντροφοι ἐργάτες! Οἱ ὀργανωμένοι σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες ὅλης τῆς ὀργάνωσης τῆς Πετρούπολης καί τῆς περιφερειακῆς ὀργάνωσης τοῦ ΣΔΕΚΡ ψήφισαν τήν τελική καί ὑποχρεωτική γιά τήν ἐπιτροπή τοῦ κόμματος καί γιά ὅλες τίς τοπικές ὀργανώσεις του ἀπόφασή τους πάνω στό ζήτημα τῶν ἐκλογῶν γιά τήν Κρατική δούμα. Παρ' ὅλα τά ἐμπόδια καί τίς παγίδες τῆς ἀστυνομίας, οἱ ἐργάτες κατόρθωσαν νά ὀργανώσουν *120 συνελεύσεις ὁμίλων*, στίς ὁποῖες συζητήθηκε τό ζήτημα λεπτομερειακά, μέ συμμετοχή ἐκπροσώπων καί τῶν δυό τακτικῶν πού χαράχτηκαν στό κόμμα μας. *Περισσότεροι ἀπό 2000 ἐργάτες* καί διανοούμενοι, πού ἀνήκουν στό κόμμα μας, ψήφισαν πάνω στό ζήτημα αὐτό, καί μέ 1168 ψήφους ὑπέρ καί 926 κατά (ψήφισαν συνολικά 2094) τάχθηκαν *ὑπέρ τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀποχῆς* ὄχι μόνο ἀπό τή Δούμα, ἀλλά καί *ἀπό κάθε λογῆς ἐκλογές* γι' αὐτήν. Ἡ συνδιάσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων πού ἐκλέχτηκαν σ' ὅλες τίς ἀχτίδες (ἕνας ἀντιπρόσωπος γιά κάθε 30 μέλη τοῦ κόμματος πού ψήφισαν) συζήτησε ἄλλη μιά φορά τό ζήτημα καί μέ 36 ψήφους ὑπέρ καί 29 κατά (οἱ ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο ἦταν 65) πῆρε τήν *τελική* ἀπόφαση ὑπέρ τῆς τακτικῆς τῆς *ἐνεργοῦ ἀποχῆς*.

Συνεπῶς τό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης εἶπε τό λόγο του. Τώρα ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης, ὅλες οἱ προσπάθειες τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν πού συμπαθοῦν τή σοσιαλδημοκρατία καί θέλουν νά σέβονται τίς ἀποφάσεις της πρέπει ν' ἀποβλέπουν στό νά κάνουν γνωστή τήν ἀπόφαση τῆς σοσιαλδημοκρατίας στά πιό πλατιά στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ, νά διαδόσουν μέσα στίς μάζες τή σωστή κατανόηση τῶν σκοπῶν πού βάζει

μπροστά του τό συνειδητό προλεταριάτο καί τῶν μέσων πού διαλέγει γιά τήν ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν του.

Γιατί οἱ σοσιαλδημοκράτες τῆς Πετρούπολης κήρυξαν ὁλοκληρωτική ἀποχή ἀπό τή Δούμα, ὁλοκληρωτική ἄρνηση συμμετοχῆς σέ κάθε εἶδους ἐκλογές;

Γιατί ἡ Κρατική δούμα εἶναι μιά κάλπικη Δούμα. Εἶναι παραποίηση τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης. Δέν εἶναι λαϊκή ἀλλά ἀστυνομική καί τσιφλικάδικη Δούμα. Οἱ ἐκλογές ὁρίστηκαν ὄχι ἴσες γιά ὅλους, ἀλλά μαγειρεύτηκαν ἔτσι πού οἱ τσιφλικάδες καί οἱ μεγάλοι κεφαλαιοκράτες νά ἔχουν ἀπόλυτη ὑπεροχή ἀπέναντι στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες. Τά τρία τέταρτα ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης δέν ἔχουν κανένα ἐκλογικό δικαίωμα, ἐνῶ τό ὑπόλοιπο τέταρτο τό καλοῦν νά ἐκλέξει μέ κοσκίνισμα τῶν βουλευτῶν ἀπό τρία κόσκινα, νά ἐκλέξει πρῶτα πληρεξουσίους, οἱ πληρεξούσιοι νά ἐκλέξουν ἐκλέκτορες καί οἱ ἐκλέκτορες (ὅλοι ὅλοι 24) πρέπει μαζί μέ τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές (πού εἶναι περισσότεροι ἀπό 100) νά ἐκλέξουν τά μέλη τῆς Δούμας.

Ἀκόμα πιό χοντροκομμένα κοροϊδεύει ἡ κυβέρνηση τούς ἀγρότες. Τούς βουλευτές τῶν ἀγροτῶν τούς περνοῦν ἀπό τέσσερα κόσκινα: πρῶτα ἐκλέγουν σέ κάθε ἐπαρχία ἕναν ἀντιπρόσωπο γιά κάθε δέκα νοικοκυριά (καί ἡ φτωχή ἀγροτιά πού δέν ἔχει σπίτι καί γῆ ἀποκλείεται ἀπό τίς ἐκλογές αὐτές)· ἔπειτα οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοί τῶν νοικοκυριῶν ἐκλέγουν τούς πληρεξουσίους· οἱ πληρεξούσιοι ἐκλέγουν ἐκλέκτορες· οἱ ἐκλέκτορες ἐκλέγουν τά μέλη τῆς Δούμας καί οἱ ἐκλογές γίνονται μέ τέτοιον τρόπο ὥστε οἱ ἀγρότες, στό συνολικό ἀριθμό τῶν ἐκλεκτόρων κατά κυβερνεῖο, νά εἶναι συχνά μειοψηφία.

Γιατί σκαρώθηκε αὐτό τό κοσκίνισμα ἀπό τρία καί τέσσερα κόσκινα; Γιά νά μήν μποροῦν οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες νά στείλουν στή Δούμα τούς πραγματικούς ἐκλεκτούς των. Νά μήν μποροῦν νά βρεθοῦν στή Δούμα ἄνθρωποι πού ὑπερασπίζουν τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες. Γιά νά μποροῦν μιά χούφτα μαυροεκατονταρχίτες τσιφλικάδες καί κεφαλαιοκράτες, πού ληστεύουν μέ τή βοήθεια τῆς ἀστυνομίας ὅλο τόν ἐργαζόμενο λαό, νά αὐτοτιτλοφορηθοῦν λαϊκοί ἀντιπρόσωποι.

Ἐργάτες καί ἀγρότες! Μήν ἔχετε ἐμπιστοσύνη στήν ἀστυνομική καί τσιφλικάδικη Δούμα. Ἐκεῖ δέ συγκαλοῦν λαϊκούς ἀντιπροσώπους, ἀλλά ἐχθρούς τοῦ λαοῦ γιά νά ὀργανώσουν καλύτερα τή συνωμοσία ἐνάντια στούς ἐργάτες καί ἐνάντια στούς ἀγρότες. Κοιτάχτε γύρω σας: μήπως μποροῦν οἱ ἐργάτες καί οἱ

ἀγρότες νά ἐκλέξουν ἐλεύθερα τούς πραγματικούς ἀντιπροσώπους τους, τούς βουλευτές γιά τή Δούμα; Μήπως δέν πιάνει ἡ ἀστυνομική κυβέρνηση χωρίς δίκη καί ἀνάκριση τούς καλύτερους ἐργάτες καί τούς καλύτερους ἀγρότες; Σ' ὅλη τή Ρωσία γίνονται ἐκτελέσεις καί μαζικοί ξυλοδαρμοί ἀγροτῶν πού ἀγωνίστηκαν γιά τή λαϊκή ὑπόθεση. Ὅλη ἡ Ρωσία ἔχει παραδοθεῖ στήν ἀχαλίνωτη λεηλασία ἀπό μιά συμμορία ξεπεσμένων εὐγενῶν μέ στρατιωτική στολή. Ὅλες οἱ ὑποσχέσεις γιά ἐλευθερία πού ἀκούσαμε ἀπό τήν κυβέρνηση ποδοπατήθηκαν ἀπό τούς βιαστές τῆς λαϊκῆς θέλησης. Ὅλες οἱ φυλακές εἶναι ἀσφυκτικά γεμάτες ἀπό ἀγωνιστές τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ.

Ἡ κυβέρνηση θέλει νά ἐξαπατήσει τό λαό συγκαλώντας τήν κάλπικη Δούμα. Ἡ κυβέρνηση θέλει μέ τή βοήθεια τῆς τσιφλικάδικης Δούμας νά δανειστεῖ καί ἄλλα χρήματα γιά τήν καταπίεση τοῦ λαοῦ, γιά τόν πόλεμο ἐνάντια στόν ἴδιο της τό λαό, ἐνάντια στούς ἀγρότες καί τούς ἐργάτες. Ἡ κυβέρνηση θέλει νά μᾶς παρασύρει στήν ἀστυνομική παγίδα γιά νά δεχτοῦμε νά πάρουμε μέρος σ' αὐτή τήν ἀπάτη πού ὀνομάζεται ἐκλογές Δούμας.

Οἱ συνειδητοί ἐργάτες δέν πέφτουν σ' αὐτή τήν ἀστυνομική παγίδα. Χωρίς κανενός εἴδους ἐκλογές πρέπει νά δηλώσουμε ἀνοιχτά στήν κυβέρνηση καί σ' ὅλο τό λαό πώς δέν παίρνουμε μέρος στήν κωμωδία. Δέ θά ἐπιτρέψουμε τήν ἀπάτη. Θά ξεσκεπάσουμε μπροστά σέ ὅλους τό ἀστυνομικό ψέμα. Προειδοποιοῦμε τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες πού δέν κατάλαβαν ἀκόμα τήν ἀπάτη καί περιμένουν τό καλό τοῦ λαοῦ ἀπό τή Δούμα πώς, ἄν παρ' ὅλα αὐτά δοκιμάσουν νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές, θά δοῦν ὅτι στή Δούμα δέν μπαίνουν οἱ ἐργατικοί καί οἱ ἀγροτικοί βουλευτές, ἀλλά οἱ ἀρεστοί στήν ἀστυνομία κεφαλαιοκράτες καί τσιφλικάδες. Καλοῦμε ὅλους τούς ἐργάτες καί ὅλους τούς ἀγρότες, ὅλους τούς τίμιους ἀνθρώπους στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀστυνομική ἀπάτη.

Παλαίβουμε, ὅπως καί προηγούμενα, γιά πραγματική συνέλευση πραγματικῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων. Μιά τέτοια συνέλευση πρέπει νά ἐκλεγεῖ ἐλεύθερα, ἰσότιμα ἀπ' ὅλους, χωρίς κανένα προνόμιο γιά τούς τσιφλικάδες καί τούς πλουσίους, χωρίς κανένα ἐμπόδιο ἀπομέρους τῆς διοίκησης καί τῆς ἀστυνομίας. Μόνο μιά ἐλεύθερα ἐκλεγμένη παλλαϊκή συντακτική συνέλευση μπορεῖ νά ἀποτελέσει πραγματική καί ὄχι κάλπικη Δούμα. Μόνο μιά τέτοια συνέλευση μπορεῖ νά ἐγκαθιδρύσει καλύτερους θεσμούς στή Ρωσία, νά ἀνακουφίσει τή ζωή τῶν ἐργατῶν,

νά δόσει γῆ στούς ἀγρότες, νά δόσει ἐλευθερία σ' ὅλο τό λαό.

Στίς 17 τοῦ 'Οχτώβρη οἱ ἐργάτες μέ τήν πάλη τους ἀπέσπασαν ἀπό τήν κυβέρνηση τήν ὑπόσχεση γιά ἐλευθερία. 'Η κυβέρνηση ἀθέτησε ὅλες τίς ὑποσχέσεις της. Οἱ ἐργάτες θά παλαίψουν τώρα ἀκόμα πιό μονοιασμένα, ἀκόμα πιό ἐπίμονα γιά τήν ἐλευθερία τοῦ λαοῦ. Οἱ ἐργάτες δέ χάνουν τό ἠθικό τους ἀπό τίς προσωρινές ἧττες. Οἱ ἐργάτες ξέρουν πώς ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐλευθερία εἶναι δύσκολος καί σκληρός, μά ἡ ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας εἶναι ὑπόθεση ὅλου τοῦ λαοῦ. 'Η ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας θά νικήσει, ἡ πάλη θά φουντώσει ἀκόμα πιό πλατιά. Οἱ ἐργάτες θά συνέλθουν ἀπό τίς ἧττες πού ὑπέστησαν. Θά συσπειρωθοῦν ἀκόμα πιό μονοιασμένα καί πιό σφιχτά ἐνάντια στήν κυβέρνηση. Θά συγκεντρώσουν καινούργιες δυνάμεις. Θά ἐξηγήσουν σέ ἀκόμα πιό πλατιές μάζες ἀγροτῶν ὅλες τίς ἀπάτες τῆς κυβέρνησης καί τήν ἀνάγκη τῆς πάλης ἐναντίον της. Οἱ ἐργάτες θά σηκωθοῦν μαζί μέ τούς ἀγρότες καί θ' ἀνατρέψουν τήν κυβέρνηση τῶν ἀστυνομικῶν βιαστῶν τῆς λαϊκῆς θέλησης πού ἐξευτελίζουν τό λαό.

Κάτω ἡ κάλπικη, ἀστυνομική καί τσιφλικάδικη Δούμα!

Ζήτω ἡ ἐλεύθερα ἐκλεγμένη παλλαϊκή συντακτική συνέλευση!

Γράφτηκε τό Φλεβάρη,
ὕστερα ἀπό τίς 11 (24), τοῦ 1906

Δημοσιεύτηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1906 σέ ξεχωριστή προκήρυξη τῆς 'Ενοποιημένης 'Επιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο, ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τῆς προκήρυξης

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΠΟΧΗΣ [97]

Παίρνοντας ὑπόψη ὅτι:

1) ἡ Κρατική δούμα, πού συγκαλεῖται μέ βάση τούς νόμους τῆς 6 τοῦ Αὐγούστου –11 τοῦ Δεκέμβρη, εἶναι ἡ πιό χοντροκομμένη παραποίηση τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης, ἐπειδή ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς οὐσιαστικά ἔχει ἀποκλειστεῖ ἀπό τή συμμετοχή στή Δούμα, μιά καί δέν ἔχει παραχωρηθεῖ γενικό ἐκλογικό δικαίωμα καί ἀφοῦ τό κοσκίνισμα τῶν ἐκλεκτόρων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν γίνεται ἀπό τρία καί τέσσερα κόσκινα·

2) μέ τήν ἔντεχνη ἐπιλογή τῆς σύνθεσης τῶν ἐκλεκτόρων καί μέ τή δημιουργία μιᾶς σειρᾶς προνομίων πρός ὄφελος τῶν πλούσιων τσιφλικάδων καί τῶν μεγάλων κεφαλαιοκρατῶν ἡ κυβέρνηση προσπαθεῖ νά ἐξασφαλίσει μέσα στή Δούμα πλήρη ὑπεροχή τῶν ἀντιπροσώπων ὄχι ἁπλῶς τῶν ἐκμεταλλευτριῶν τάξεων, ἀλλά ἴσα ἴσα τῶν μαυροεκατονταρχίτικων στοιχείων αὐτῶν τῶν τάξεων·

3) ἡ κυβέρνηση νοθεύει μέ τόν πιό ξετσίπωτο τρόπο ἀκόμα κι αὐτές τίς στενές, καστικά περιορισμένες ἐκλογές, μήν ἐπιτρέποντας καμιά ἐλευθερία ζύμωσης, κηρύσσοντας παντοῦ τό στρατιωτικό νόμο καί ἐπιβάλλοντας τήν ἀπόλυτη αὐθαιρεσία τῆς ἀστυνομίας, διώκοντας παρά πάντα νόμον καί χωρίς δίκη ὄχι μόνο τούς ἐκπροσώπους τῶν ἐπαναστατικῶν καί τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων, ἀλλά ἀκόμα καί τοῦ κόμματος τῆς μοναρχικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης (τούς συνταγματικούς-δημοκράτες κ. ἄ.)·

4) ἡ κυβέρνηση καταργεῖ τώρα ἀκόμα καί τόν ἴδιο της τό νόμο γιά ταυτόχρονη διεξαγωγή τῶν ἐκλογῶν, γιά νά ὁρίσει ἔντεχνα στίς διάφορες περιοχές τίς πιό εὐνοϊκές γι' αὐτήν ἡμερομηνίες καί νά στριμώξει χρονικά τόσο πολύ τίς ἴδιες τίς ἐκλογές, ὥστε νά κάνει ἀδύνατη κάθε ἐπικοινωνία τῶν ἐκλεκτῶν μέ τόν πληθυσμό·

5) ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση ὑπολογίζει μέ τή σύγκληση τῆς Δούμας νά ἐπηρεάσει τήν κοινή γνώμη τῆς Ρωσίας καί, ἰδιαίτερα, τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά νά ἀναβάλει τόν ἀναπόφευκτο χαμό της καί νά πάρει καινούργια δάνεια ἑκατομμυρίων γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης καί τήν παραπέρα καταπίεση τοῦ λαοῦ·

6) [98] ὁ νόμος τῆς 20 τοῦ Φλεβάρη [99], πού μετατρέπει τό Συμβούλιο τοῦ κράτους σέ ἄνω βουλή, χειροτερεύει ἀκόμα περισσότερο τή θέση τῆς Δούμας, προσπαθώντας νά τήν περιορίσει ὁριστικά στό ρόλο ἀνίσχυρου συμβουλευτικοῦ ἐξαρτήματος τῆς ἀπολυταρχικῆς γραφειοκρατίας·

7) [100] ἡ συμμετοχή σέ μιά τέτοια Δούμα καί μέσα σέ τέτοιες πολιτικές συνθῆκες θεωρεῖται ἀδύνατη ἀπό τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων καί τῶν ὀργανώσεων ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς χώρας·

8) ἡ συμμετοχή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στό ἕνα ἤ στό ἄλλο στάδιο τῶν ἐκλογῶν Κρατικῆς δούμας μπορεῖ νά καλλιεργήσει στό λαό τή λαθεμένη ἀντίληψη πώς εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξουν κάπως γνήσιες ἐκλογές γιά τά κόμματα πού ὑπερασπίζουν τά συμφέροντα τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν·

9) ἡ συμμετοχή στίς ἐκλογές μπορεῖ νά μεταφέρει τό κέντρο βάρους τῆς προσοχῆς τοῦ προλεταριάτου ἀπό τά ἐπαναστατικά κινήματα τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν, τῶν στρατιωτῶν κτλ., πού διαδραματίζονται ἀνεξάρτητα ἀπό τή Δούμα, στό κομματάκι τῆς ψευτονόμιμης, ψευτοσυνταγματικῆς ἐκλογικῆς καμπάνιας καί νά ρίξει ἀκόμα πιό χαμηλά τίς προσωρινά πεσμένες διαθέσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης, δημιουργώντας τήν ἐντύπωση πώς τάχα ἡ ἐπαναστατική περίοδος τῆς πάλης τέλειωσε, πώς τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης ἀποσύρθηκε ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη καί τό κόμμα μπαίνει στό συνταγματικό δρόμο·

10) οἱ ἐκλογές γιά Κρατική δούμα προϋποθέτουν συνθῆκες οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦν ἀπό τό κόμμα νά τηρήσει νομιμότητα καί ἠρεμία· ἔτσι ἡ συμμετοχή μας στίς ἐκλογές αὐτές θά ἔχει βλαβερό ἀντίκτυπο πάνω στό ζωτικό ἐπαναστατικό καθῆκον: δυ-

νάμωμα τῆς ἐνεργοῦ δράσης ἐνάντια στήν κυβέρνηση, στήν περίοδο ἴσα ἴσα τῶν ἐκλογῶν καί τῆς σύγκλησης τῆς Δούμας·

11) τό κόμμα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, γιά νά διαπαιδαγωγήσει πρακτικά τίς λιγότερο ἀναπτυγμένες μάζες, δέν μπορεῖ νά τραβήξει μαζί τους γιά τίς ἐκλογές, γιατί αὐτές οἱ λίγο ἐξελιγμένες μάζες θέλουν νά τραβήξουν ὥς τήν ἴδια τή Δούμα, καί μάλιστα ἀκολουθώντας τό νόμιμο δρόμο, ἐνῶ τό κόμμα, μή ὑποτασσόμενο στούς νόμους, δέ θά προκαλοῦσε παρά τή φυσική δυσπιστία τῶν μαζῶν αὐτῶν καί θά τίς ἐμπόδιζε νά ἀφομοιώσουν μέ εἰλικρίνεια καί συνέπεια τά διδάγματα τῆς καμπάνιας γύρω ἀπό τή Δούμα·

12) οἱ πληρεξούσιοι καί οἱ ἐκλέκτορες τῶν ἐργατῶν, ἐξαιτίας τοῦ ἔντεχνου ἀστυνομικοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο ἔγινε ἡ σύνθεση τῶν ἐκλογέων τους, ἐξαιτίας τοῦ βραχυπρόθεσμου καί περιορισμένου χαρακτήρα τῆς ἐξουσιοδότησής τους, ἐξαιτίας τῶν ἐκλογικῶν συνθηκῶν πού ἀναφέρθηκαν παραπάνω, δέν μποροῦν νά προσφέρουν τίποτα γιά μιά πραγματικά ἐπαναστατική ὀργάνωση τῶν πλατιῶν στρωμάτων τῆς ἐργατικῆς τάξης·

13) μέ τήν ἀποχώρηση ἀπό τίς ἐκλογικές συγκεντρώσεις τῶν κυβερνείων τῆς μερίδας ἐκείνης τῶν ἐκλεκτόρων πού στήν καλύτερη περίπτωση ἡ σοσιαλδημοκρατία θά μποροῦσε νά τούς τραβήξει μέ τό μέρος της, δέν εἶναι δυνατόν νά ματαιωθεῖ ἡ Δούμα·

14) οἱ συνειδητοί ἐκπρόσωποι τοῦ προλεταριάτου τῶν πιό καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας (πολωνική, ἑβραϊκή, λεττονική, λιθουανική σοσιαλδημοκρατία) ἀποκρούουν κατηγορηματικά κάθε συμμετοχή στήν ἐκλογική κωμωδία καί παλαίβουν μ' ὅλη τους τή δραστηριότητα ἐνάντια στούς ὀργανωτές της·

15) ἡ κοινή γνώμη ὅλων τῶν μαχητικῶν στοιχείων τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί τῆς ἀγροτιᾶς (Ἀγροτική ἕνωση, Ἕνωση δασκάλων [101], Ἕνωση ἑνώσεων, κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν, σοσιαλιστικό κόμμα Πολωνίας [102], πολωνικό προοδευτικό κόμμα κτλ.) ἀποκρούει καί τή Δούμα καί τίς ἐκλογές γι' αὐτήν.

Παίρνοντας ὅλα αὐτά ὑπόψη ἐμεῖς, ἡ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης πού ἀνήκουμε στό ΣΔΕΚΡ, θεωροῦμε ἀπαραίτητο:

1) νά παραιτηθοῦμε ἀπόλυτα ἀπό κάθε συμμετοχή στήν Κρατική δούμα·

2) νά παραιτηθοῦμε ὁπωσδήποτε ἀπό κάθε λογῆς ἐκλογές γιά τήν Κρατική δούμα σ' ὁποιοδήποτε στάδιο·

3) νά ἀναπτύξουμε ὅσο τό δυνατόν πλατύτερη ζύμωση μέσα στό λαό, ἐξηγώντας τόν πραγματικό χαρακτήρα τῆς Δούμας, διαλύοντας τήν ἀπάτη στήν ὁποία ὁδηγεῖται ἡ κοινή γνώμη τῆς Ρωσίας καί τῆς Εὐρώπης, καί δείχνοντας πώς εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ ἀπαγοήτευση τῆς μερίδας τῆς ἀγροτιᾶς πού περιμένει καλό ἀπό τή Δούμα·

4) νά ἐκμεταλλευτοῦμε μέ κάθε τρόπο, νόμιμα καί παράνομα, τίς κάθε λογῆς συγκεντρώσεις πού συνδέονται μέ τίς ἐκλογές, γιά νά ἐκθέσουμε τίς ἀπόψεις τῶν σοσιαλδημοκρατῶν γενικά, γιά νά ἐπικρίνουμε τή Δούμα εἰδικά, γιά νά καλέσουμε στήν πάλη γιά ἐπαναστατική σύγκληση παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης ἰδιαίτερα·

5) ἀντιπαραθέτοντας στήν πάλη μέσω τῆς Δούμας τίς ἐπαναστατικές μεθόδους πάλης γιά τήν ἐλευθερία, νά δόσουμε κατά τή ζύμωση αὐτή μεγάλη προσοχή στό νά γνωρίσουν οἱ ἐργάτες καί ὅλος ὁ λαός τήν πείρα τῆς ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη, πού σημειώνει τήν ἀπαρχή ἑνός ἀνώτερου σταδίου τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης γιά πραγματική λαϊκή ἐλευθερία·

6) νά δόσουμε μεγάλη προσοχή κατά τή διάρκεια τῆς ζύμωσης ἀπ' ἀφορμή τή Δούμα στή βαθιά οἰκονομική καί δημοσιονομική κρίση, στό ἐξαιρετικό δυνάμωμα τῆς ἐκμετάλλευσης τῶν ἐργατῶν ἀπό τούς ἀντιδραστικούς κεφαλαιοκράτες, στήν ὄξυνση τῆς ἀνεργίας στίς πόλεις καί τῆς πείνας στό χωριό, στό ἐπικείμενο κατά τήν ἄνοιξη ἀγροτικό κίνημα, στά γεγονότα τοῦ ἀναβρασμοῦ πού παρουσιάζονται στό στρατό, θεωρώντας ὅλα αὐτά σάν περιστατικά πού κάνουν ἐξαιρετικά πιθανό στό κοντινό μέλλον ἕνα καινούργιο λαϊκό ξέσπασμα, τό ὁποῖο θά σαρώσει τήν Κρατική δούμα εἴτε πρίν ἀπό τή σύγκλησή της, εἴτε μετά, ὅταν ὁ πληθυσμός θ' ἀπογοητευθεῖ όριστικά ἀπ' αὐτήν·

7) νά χρησιμοποιοῦμε αὐτή τή ζύμωση, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί γιά νά στιγματίζουμε τούς δειλούς ἐκείνους ἐκπροσώπους τῆς φιλελευθερο-μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης (τύπου καντέτων) πού διαφθείρουν τήν πολιτική συνείδηση τοῦ πληθυσμοῦ, προπαγανδίζοντας τίς συνταγματικές αὐταπάτες σέ περίοδο ὀξυμένου ἐμφύλιου πολέμου, συνιστώντας τή Δούμα καί τή συμμετοχή σ' αὐτήν, ἀρνούμενοι τή χρήση βίας γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς ἐλευθερίας καί τῶν δικαιωμάτων τῆς τεράστιας πλειοψηφίας

τοῦ λαοῦ σέ μιά ἐποχή πού μόνο μέ τήν ἄγρια βία συγκρατοῦνται οἱ ἐξοπλισμένες συμμορίες πού αὐτοτιτλοφοροῦνται κυβέρνηση.

Γράφτηκε στό τέλος τοῦ Φλεβάρη–
ἀρχές τοῦ Μάρτη 1906

Δημοσιεύτηκε τό Μάρτη τοῦ 1906
σέ ξεχωριστή προκήρυξη τῆς Ἑνοποιημένης
Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς προκήρυξης

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

I

Ποιά εἶναι ἡ κατάσταση τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία: συντρίφτηκε ἤ περνᾶμε ἁπλῶς μιά προσωρινή ἠρεμία; Ἦταν ἡ ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη τό ἀνώτατο σημεῖο τῆς ἐπανάστασης καί τώρα κατρακυλᾶμε ἀσυγκράτητα στό «σιποφικό-συνταγματικό» καθεστώς[103]; Ἤ τό ἐπαναστατικό κίνημα στό σύνολό του δέν ὑποχωρεῖ ἀλλά ἐξακολουθεῖ νά ἀνεβαίνει, προετοιμάζοντας καινούργιο ξέσπασμα, συγκεντρώνοντας στή διάρκεια τῆς ἠρεμίας καινούργιες δυνάμεις, ὑποσχόμενο ὕστερ' ἀπό τήν πρώτη ἀποτυχημένη ἐξέγερση μιά δεύτερη ἐξέγερση πού θάχει ἀσύγκριτα περισσότερες ἐλπίδες ἐπιτυχίας;

Αὐτά εἶναι τά θεμελιακά ζητήματα πού ὀρθώνονται τώρα μπροστά στούς σοσιαλδημοκράτες τῆς Ρωσίας. Μένοντας πιστοί στό μαρξισμό, δέν μποροῦμε καί δέν πρέπει ν' ἀποφεύγουμε μέ γενικές φράσεις τήν ἀνάλυση τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν, πού ὁ ὑπολογισμός τους σέ τελευταία ἀνάλυση λύνει ὁριστικά αὐτά τά ζητήματα. Καί ἀπό τή λύση τους ἐξαρτᾶται ἡ ὅλη τακτική τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί οἱ συζητήσεις μας, λχ., γιά ἀποχή ἀπό τή Δούμα (συζητήσεις πού ἐξάλλου πλησιάζουν πιά πρός τό τέλος τους, μιά καί ἡ πλειοψηφία τῶν ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀποχῆς) δέν εἶναι παρά ἕνα μικρούτσικο κομματάκι τῶν μεγάλων αὐτῶν ζητημάτων.

Τώρα δά εἴπαμε πώς δέν ἁρμόζει στό μαρξιστή νά ξεφορτώνεται αὐτά τά ζητήματα μέ γενικές φράσεις. Τέτοιου εἴδους γενικές φράσεις ἀποτελοῦν ἀκόμα καί οἱ διαβεβαιώσεις ὅτι ἐμεῖς ποτέ δέν ἐννοούσαμε πώς ἐπανάσταση σημαίνει μονάχα «παλούκια καί δικράνια», ὅτι ἐμεῖς εἴμασταν ἐπαναστάτες καί τότε

πού δέ ρίχναμε σύνθημα γιά ἄμεση ἐξέγερση, ὅτι θά μείνουμε ἐπαναστάτες καί στήν κοινοβουλευτική περίοδο, ὅταν θά ἔρθει κτλ. Τέτοια λόγια θά ἦταν θλιβερές ὑπεκφυγές, ἀντικατάσταση τοῦ συγκεκριμένου ἱστορικοῦ ζητήματος μέ ἀφηρημένους συλλογισμούς, πού δέ διευκρινίζουν ἀπολύτως τίποτε καί πού χρησιμεύουν μόνο γιά νά κρύψουν τήν ἀνεπάρκεια εἴτε τό πολιτικό πελάγωμα. Γιά νά ὑποστηρίξουμε τή σκέψη μας μέ παράδειγμα, θ᾽ ἀναφερθοῦμε στή στάση τοῦ Μάρξ ἀπέναντι στή γερμανική ἐπανάσταση τοῦ 1848. Ἡ παραπομπή αὐτή μπορεῖ νά σταθεῖ ἀκόμα περισσότερο χρήσιμη, γιά τό λόγο ὅτι σ᾽ ἐμᾶς παρατηροῦνται πολλά σημάδια τοῦ ἴδιου καί μάλιστα ἀκόμα πιό χτυπητοῦ χωρισμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης σέ ἀντιδραστική καί σέ ἐπαναστατική, χωρισμοῦ πού δέν ὑπῆρχε, λχ., στή μεγάλη γαλλική ἐπανάσταση. Οὐσιαστικά καί τά θεμελιακά προβλήματα γιά τήν κατάσταση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πού θέσαμε παραπάνω, μποροῦν νά διατυπωθοῦν, σ᾽ ὅ,τι ἀφορᾶ τόν παραλληλισμό μέ τή Γερμανία (ἐννοεῖται μόνο μέ τή συμβατική καί περιορισμένη ἔννοια πού ἐπιτρέπει γενικά ὁ ἱστορικός παραλληλισμός), μ᾽ αὐτά τά λόγια: 1847 ἤ 1849; Βρισκόμαστε (ὅπως ἡ Γερμανία τό 1847, ὅταν συγκαλοῦνταν καί συγκλήθηκε ἡ γερμανική βουλή, τό λεγόμενο ἑνωμένο λάνταγκ) στό τέλος τῆς πιό μεγάλης ἀνόδου τῆς ἐπανάστασης, ἤ βρισκόμαστε (ὅπως ἡ Γερμανία τό 1849) στό τέλος τῆς οριστικῆς ἐκτόνωσης τῆς ἐπανάστασης καί στήν ἀρχή τῶν θλιβερῶν ἡμερῶν ἑνός κουτσουρεμένου συντάγματος;

Ὁ Μάρξ στή διάρκεια ἀκριβῶς τοῦ 1850 ἔθεσε αὐτό τό ζήτημα, πού τό ἔλυνε καί τό ἔλυσε τελικά ὄχι μέ ὑπεκφυγή, ἀλλά δίνοντάς του συγκεκριμένη ἀπάντηση, βγαλμένη ἀπό τήν ἀνάλυση τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν. Τό 1849 ἡ ἐπανάσταση καταπνίγηκε, μιά σειρά ἐξεγέρσεις τέλειωσαν μέ ἀποτυχία, ἡ ἐλευθερία πού οὐσιαστικά εἶχε κατακτηθεῖ ἀπό τό λαό τοῦ ἀφαιρέθηκε, ἡ ἀντίδραση ὀργίαζε ἐνάντια στούς «ἐπαναστάτες». Ἡ ἀνοιχτή πολιτική δράση τῆς «Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν» [104] (τῆς τότε σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης πού καθοδηγοῦνταν οὐσιαστικά ἀπό τόν Μάρξ) ἔγινε ἀδύνατη. «Παντοῦ πρόβαλλε ἡ ἀνάγκη — λέει ἡ προκήρυξη τῆς ΚΕ τῆς Ἕνωσης πρός τά μέλη της τόν Ἰούλη τοῦ 1850 — γιά μιά ἰσχυρή *μυστική* (ὅλες οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι δικές μας) ὀργάνωση ἐπαναστατικοῦ κόμματος σ᾽ ὅλη τή Γερμανία». Ἡ ΚΕ στέλνει ἀπό τό ἐξωτερικό εἰδικό ἀπεσταλμένο στή Γερμανία, πού συγκεντρώνει «ὅλες τίς κατάλληλες δυνάμεις στά χέρια τῆς Ἕνωσης».

Ὁ Μάρξ γράφει («Προκήρυξη» τοῦ Μάρτη 1850) γιά πιθανότητα καινούργιας ἀνόδου, καινούργιας ἐπανάστασης, συμβουλεύει τούς ἐργάτες νά ὀργανώνονται σέ αὐτοτελεῖς ὀργανώσεις, ἐπιμένει ἰδιαίτερα στήν ἀνάγκη τοῦ ἐξοπλισμοῦ ὅλου τοῦ προλεταριάτου, στή δημιουργία προλεταριακῆς φρουρᾶς, στήν ἀνάγκη: «κάθε ἀπόπειρα γιά ἀφοπλισμό νά ματαιώνεται μέ τή βία». Ὁ Μάρξ ἀπαιτεῖ τό σχηματισμό «ἐπαναστατικῶν ἐργατικῶν κυβερνήσεων» καί ἐξετάζει τή στάση τοῦ προλεταριάτου «στή διάρκεια τῆς ἐπικείμενης ἐξέγερσης καί ὕστερα ἀπ' αὐτήν». Ὁ Μάρξ προβάλλει στή γερμανική δημοκρατία σάν παράδειγμα γιά μίμηση τή Γαλλία τῶν γιακωβίνων τοῦ 1793 (βλ. «Ἡ δίκη τῶν κομμουνιστῶν στήν Κολωνία», ρωσική μετάφραση, σελ. 115 κ. ἄ.)[105].

Περνάει μισός χρόνος. Ἡ ἄνοδος πού ἀναμενόταν δέν ἔρχεται. Οἱ προσπάθειες τῆς Ἕνωσης δέ στεφανώνονται μέ ἐπιτυχία. «Ἡ ἄνοδος τῆς ἐπανάστασης — ἔγραφε ὁ Ἔνγκελς τό 1885 — στή διάρκεια τοῦ 1850 γινόταν ὅλο καί λιγότερο πιθανή καί μάλιστα ἀδύνατη»[106]. Ἡ βιομηχανική κρίση τοῦ 1847 τέλειωσε. Ἄρχιζε ἡ βιομηχανική ἄνθιση. Καί νά πού ὁ Μάρξ, παίρνοντας ὑπόψη τίς ἀντικειμενικές συνθῆκες, βάζει τό ζήτημα καθαρά καί σταράτα. Τό φθινόπωρο τοῦ 1850 δηλώνει κατηγορηματικά πώς τώρα, πού παρατηρεῖται τόσο πλούσια ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, «*οὔτε κάν λόγος μπορεῖ νά γίνει γιά πραγματική ἐπανάσταση*»[107].

Ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ὁ Μάρξ δέν προσπαθεῖ νά ξεφύγει ἀπό τό δύσκολο πρόβλημα. Δέν παίζει μέ τή λέξη ἐπανάσταση, δέν ἀντικαθιστᾶ τό ζωτικό πολιτικό ζήτημα μέ κούφιες ἀφαιρέσεις. Δέν ξεχνάει πώς ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐπανάσταση γενικά προχωρεῖ, γιατί ἀναπτύσσεται ἡ ἀστική κοινωνία, καί λέει ἀνοιχτά πώς εἶναι ἀδύνατη ἡ διεξαγωγή δημοκρατικῆς ἐπανάστασης μέ τήν ἄμεση καί στενή ἔννοια τῆς λέξης. Ὁ Μάρξ λύνει τό δύσκολο πρόβλημα, χωρίς νά ἐπικαλεῖται τίς «διαθέσεις» — διαθέσεις πού δείχνουν κατάπτωση καί κούραση — τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου στρώματος τοῦ προλεταριάτου (ὅπως κάνουν συχνά οἱ σοσιαλδημοκράτες πού πέφτουν σέ χβοστισμό). Ὄχι, ὅσο δέν εἶχε ἄλλα στοιχεῖα, ἐκτός ἀπό τό γεγονός τῆς πεσμένης διάθεσης (τό Μάρτη τοῦ 1850), ἐξακολουθοῦσε νά καλεῖ σέ ἐξοπλισμό καί ἐξέγερση, νά τήν προετοιμάζει, χωρίς νά μειώνει μέ τό σκεπτικισμό καί τίς ἐπιφυλάξεις του τό ἠθικό τῶν ἐργατῶν. Ὁ Μάρξ μόνο ὅταν ἔδειξε τό ἀναπόφευκτο τῆς «ἐκτόνωσης» τῆς «πραγματικῆς ἐπανάστασης», μό-

νο τότε ἄλλαξε γνώμη. Καί ἀλλάζοντας γνώμη ὁ Μάρξ ἀξίωσε, ἀπερίφραστα καί ἀνοιχτά, τή ριζική ἀλλαγή τῆς τακτικῆς, τό ὁλοκληρωτικό σταμάτημα τῆς προετοιμασίας τῆς ἐξέγερσης, γιατί τότε ἡ προετοιμασία αὐτή δέν μποροῦσε νά εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό παιχνίδι. Τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης ἀποσύρθηκε ἀμέσως ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη. Ἀναγνωρίστηκε ἀνοιχτά καί συγκεκριμένα πώς «ἡ μορφή τοῦ κινήματος ἄλλαξε».

Τό παράδειγμα αὐτό τοῦ Μάρξ πρέπει νά τό ἔχουμε πάντα μπροστά στά μάτια μας στήν τωρινή δύσκολη στιγμή. Τό ζήτημα τῆς δυνατότητας διεξαγωγῆς «πραγματικῆς ἐπανάστασης» στό ἄμεσο μέλλον, τό ζήτημα τῆς βασικῆς «μορφῆς τοῦ κινήματος», τῆς ἐξέγερσης καί τῆς προετοιμασίας της, πρέπει νά τό ἀντιμετωπίζουμε μέ τή μεγαλύτερη σοβαρότητα, τό ἀγωνιζόμενο ὅμως πολιτικό κόμμα ὀφείλει νά λύσει τό ζήτημα αὐτό ἀνοιχτά καί συγκεκριμένα, χωρίς ὑπεκφυγές, χωρίς προφάσεις, χωρίς ὁποιεσδήποτε παρασιωπήσεις. Ἕνα κόμμα πού δέ θά κατόρθωνε νά δόσει στόν ἑαυτό του ξεκάθαρη ἀπάντηση σέ ἕνα τέτοιο ζήτημα δέ θ' ἄξιζε νά λέγεται κόμμα.

II

Ἔτσι, λοιπόν, τί ἀντικειμενικά δεδομένα ἔχουμε γιά τή λύση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος; Ὑπέρ τῆς γνώμης ὅτι ἐξαντλήθηκε ὁλότελα ἡ ἄμεσα ἐπαναστατική «μορφή τοῦ κινήματος», ὅτι εἶναι ἀδύνατη μιά καινούργια ἐξέγερση, ὅτι στή Ρωσία ἄρχισε ἡ ἐποχή ἑνός ἄθλιου ἀστικοῦ ψευτοσυνταγματισμοῦ συνηγοροῦν μιά σειρά γεγονότα πού βρίσκονται, νά ποῦμε, στήν ἐπιφάνεια καί χτυποῦν στά μάτια ὅλων. Ἡ μεταστροφή μέσα στήν ἀστική τάξη εἶναι ἀναμφισβήτητη. Ὁ τσιφλικάς ἔφυγε ἀπό τούς καντέτους καί πῆγε στήν Ἕνωση τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη. Ἡ κυβέρνηση χάρισε κιόλας «σύνταγμα» μέ δυό βουλές. Μέ τό στρατιωτικό νόμο, τίς ἐκτελέσεις καί τίς συλλήψεις δημιουργεῖται ἡ δυνατότητα σύγκλησης μιᾶς κάλπικης Δούμας. Ἡ ἐξέγερση στίς πόλεις ἔχει καταπνιγεῖ καί τό ἀνοιξιάτικο κίνημα τῶν ἀγροτῶν μπορεῖ νά βρεθεῖ ξεμοναχιασμένο, ἀνίσχυρο. Τό ξεπούλημα τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων συνεχίζεται καί συνεπῶς δυναμώνει τό στρῶμα τῆς ἀστικῆς «ἥσυχης» ἀγροτιᾶς. Ὑπάρχει φανερή πτώση τῶν διαθέσεων ὕστερα ἀπό τήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης. Τέλος δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε καί τοῦτο: πώς γενικά εἶναι πιό εὔκολο καί πιό ἀκίνδυνο, γιά νά ἐκφραστοῦμε ἔτσι, νά προλέγεται ἡ ἧττα τῆς ἐπανάστασης παρά νά προλέγεται ἡ ἄνοδός της,

γιατί τώρα ή έξουσία βρίσκεται μέ τό μέρος τῆς ἀντίδρασης, καί μέχρι σήμερα οἱ ἐπαναστάσεις «ὡς ἐπί τό πλεῖστον» τέλειωναν... ἡμιτελεῖς.

Ποιά εἶναι τά δεδομένα ὑπέρ τῆς ἀντίθετης γνώμης; Ἄς δόσουμε, πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, τό λόγο στόν Κ. Κάουτσκι, πού ἡ νηφαλιότητα τῶν ἀπόψεών του καί ἡ ἱκανότητά του νά ἐξετάζει τά φλέγοντα καί ἀκανθώδη πολιτικά ζητήματα μέ τόν πιό ἥρεμο, τόν πιό πρακτικό καί ἐξονυχιστικό τρόπο εἶναι γνωστές σ' ὅλους τούς μαρξιστές. Ὁ Κάουτσκι διατύπωσε τήν ἄποψή του ἀμέσως μετά τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης τῆς Μόσχας στό ἄρθρο: «Οἱ πιθανότητες ἐπιτυχίας τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης». Τό ἄρθρο αὐτό δημοσιεύτηκε σέ ρωσική μετάφραση — ὄχι βέβαια χωρίς διαστρεβλώσεις τῆς λογοκρισίας (σάν κι ἐκεῖνες πού ἔπαθε καί ἡ ρωσική μετάφραση τοῦ ἄλλου ἔξοχου ἔργου τοῦ Κάουτσκι: «Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Ρωσία»).

Ὁ Κάουτσκι δέν προσπαθεῖ νά ξεφορτωθεῖ τό δύσκολο ζήτημα. Δέν προσπαθεῖ νά ξεγλιστρήσει μέ κούφιες φράσεις γιά τό ἀκατανίκητο τῆς ἐπανάστασης γενικά, γιά παντοτεινή καί διαρκῆ ἐπαναστατικότητα τῆς τάξης τῶν προλεταρίων κτλ. Ὄχι, ὁ Κάουτσκι βάζει ὀρθά-κοφτά τό συγκεκριμένο ἱστορικό πρόβλημα γιά τίς πιθανότητες ἐπιτυχίας τῆς σημερινῆς, τῆς τωρινῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Ἀρχίζει τό ἄρθρο του χωρίς περιστροφές, ἀπό τό γεγονός ὅτι ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1906 φθάνουν ἀπό τή Ρωσία σχεδόν ἀποκλειστικά καί μόνο θλιβερές εἰδήσεις, πού «*θά μποροῦσαν νά δημιουργήσουν τή γνώμη πώς ἡ ἐπανάσταση αὐτή ἔχει ὁριστικά καταπνιγεῖ καί βρίσκεται στήν τελευταία της πνοή*». Δέν εἶναι μόνο οἱ ἀντιδραστικοί πού πανηγυρίζουν ἀπ' αὐτή τήν ἀφορμή, ἀλλά καί οἱ ρῶσοι φιλελεύθεροι, λέει ὁ Κάουτσκι, περιλούζοντας τούς τελευταίους αὐτούς ἥρωες «τοῦ κουπονιοῦ» [108] μέ περιφρονητικές ἐκφράσεις πού τούς ἀξίζουν πέρα γιά πέρα (ὁ Κάουτσκι, ὅπως φαίνεται, δέν πίστεψε ἀκόμα στή θεωρία τοῦ Πλεχάνοφ, πώς τάχα οἱ ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες πρέπει «νά θεωροῦν πολύτιμη τήν ὑποστήριξη τῶν μή προλεταριακῶν *ἀντιπολιτευόμενων* κομμάτων»).

Καί νά ὁ Κάουτσκι ἀναλύει λεπτομερειακά αὐτή τή γνώμη, πού ἐπιβάλλεται μέ φυσικότητα μόνη της. Ἡ ἐξωτερική ὁμοιότητα τῆς ἥττας τῶν ἐργατῶν τό Δεκέμβρη στή Μόσχα μέ τήν ἥττα τῶν ἐργατῶν τόν Ἰούνη (1848) στό Παρίσι εἶναι ἀναμφισβήτητη. Καί ἐκεῖ καί ἐδῶ ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν «εἶχε προκληθεῖ» ἀπό τήν κυβέρνηση σέ στιγμή πού ἡ ἐργατι-

κή τάξη δέν ἦταν ἀκόμα ἀρκετά ὀργανωμένη. Καί ἐκεῖ καί ἐδῶ, παρά τήν ἡρωική ἀντίσταση τῶν ἐργατῶν, ἡ ἀντίδραση νίκησε. Καί τί συμπέρασμα βγάζει ἀπό δῶ ὁ Κάουτσκι; Μήπως βγάζει τό συμπέρασμα, κατά τό πρότυπο τῶν σχολαστικῶν νουθεσιῶν τοῦ Πλεχάνοφ, πώς δέν ἔπρεπε κάν νά πάρουμε τά ὅπλα; Ὄχι, ὁ Κάουτσκι δέ βιάζεται νά περάσει ἐκ τῶν ὑστέρων σέ μιά κοντόφθαλμη καί φτηνή ἠθικολογία. *Ἐρευνᾶ* τά ἀντικειμενικά δεδομένα πού εἶναι ἱκανά νά λύσουν τό ζήτημα τοῦ ἄν ἡ ρωσική ἐπανάσταση ἔχει ὁριστικά καταπνιγεῖ.

Τέσσερις ριζικές διαφορές διακρίνει ὁ Κάουτσκι ἀνάμεσα στήν ἧττα τοῦ προλεταριάτου τοῦ Παρισιοῦ (1848) καί τῆς Μόσχας (1905). Πρῶτο· ἡ ἧττα τοῦ Παρισιοῦ ἦταν ἧττα ὅλης τῆς Γαλλίας. Τίποτε τό παρόμοιο δέν μποροῦμε νά ποῦμε γιά τή Μόσχα. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, τοῦ Κιέβου, τῆς Ὀδησσοῦ, τῆς Βαρσοβίας, τοῦ Λότζ δέν τσακίστηκαν. Ἔχουν ἐξαντληθεῖ ἀπό τόν τρομερά δύσκολο ἀγώνα πού διαρκεῖ ὁλόκληρο χρόνο τώρα, τό θάρρος τους ὅμως δέν τσακίστηκε. Συγκεντρώνουν τίς δυνάμεις τους γιά νά ξαναρχίσουν τήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία.

Δεύτερο· μιά ἀκόμα οὐσιαστικότερη διαφορά εἶναι ὅτι τό 1848 οἱ ἀγρότες στή Γαλλία ἦταν μέ τό μέρος τῆς ἀντίδρασης, ἐνῶ τό 1905 στή Ρωσία εἶναι μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης. Συνεχίζονται οἱ ἀγροτικές ἐξεγέρσεις. Ὁλόκληρες στρατιές ἀσχολοῦνται μέ τήν κατάπνιξή τους. Οἱ στρατιές αὐτές ἐρημώνουν τή χώρα ἔτσι ὅπως μόνο ἡ Γερμανία εἶχε ἐρημωθεῖ στόν τριακονταετῆ πόλεμο [109]. Οἱ στρατιωτικοί μαζικοί διωγμοί φοβίζουν προσωρινά τούς ἀγρότες· τό μόνο τους ὅμως ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι μεγαλώνουν τήν ἀθλιότητά τους, ὅτι καθιστοῦν πιά ἀδιέξοδη τήν κατάστασή τους. Θά ξεσηκώνουν ἀναπόφευκτα, ὅπως οἱ ἐρημώσεις τοῦ τριακονταετοῦς πολέμου, ὅλο καί νέες μάζες ἀνθρώπων, πού θ' ἀναγκασθοῦν νά κηρύξουν τόν πόλεμο ἐνάντια στό ὑπάρχον καθεστώς, πού δέ θά ἐπιτρέψουν νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἡσυχία στή χώρα καί θά προσχωροῦν σέ κάθε λογῆς ἐξέγερση.

Τρίτο· μιά ἐξαιρετικά σοβαρή διαφορά εἶναι ἡ παρακάτω. Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1848 προετοιμάστηκε ἀπό τήν κρίση καί τήν πείνα τοῦ 1847. Ἡ ἀντίδραση στηριζόταν στόν τερματισμό τῆς κρίσης καί στήν ἄνθιση τῆς βιομηχανίας. «Τό τωρινό τρομοκρατικό καθεστώς τῆς Ρωσίας δέν μπορεῖ παρά νά ὁδηγήσει ἀναπόφευκτα στήν ὄξυνση τῆς οἰκονομικῆς κρίσης πού χρόνια βαραίνει ὅλη τή χώρα». Ἡ πείνα τοῦ 1905 θά ἐκδηλω-

θεῖ κιόλας στούς ἀμέσως ἑπόμενους μῆνες, μέ ὅλες τίς συνέπειές της. Ἡ κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης εἶναι ὁ πιό μεγάλος ἐμφύλιος πόλεμος, πόλεμος ἐνάντια σ' ὅλο τό λαό. Ὁ πόλεμος αὐτός δέ στοιχίζει λιγότερο ἀπό ἕναν ἐξωτερικό πόλεμο, συνάμα καταστρέφει ὄχι μιά ξένη ἀλλά τήν ἴδια του τή χώρα. Ἐπέρχεται ἡ δημοσιονομική κατάρρευση. Κι ἐκτός ἀπ' αὐτό οἱ νέες ἐμπορικές συμφωνίες ἀπειλοῦν τή Ρωσία μέ ἐξαιρετικό κλονισμό καί μποροῦν νά προκαλέσουν ἀκόμα καί παγκόσμια οἰκονομική κρίση. Ἔτσι, ὅσο περισσότερο θά διαρκέσει ἡ ἀντιδραστική τρομοκρατία, τόσο πιό ἀπελπιστική θά γίνει ἡ οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας, τόσο πιό ἰσχυρή θά εἶναι ἡ ἀγανάκτηση ἐνάντια στό μισητό καθεστώς. «Ἡ κατάσταση αὐτή — λέει ὁ Κάουτσκι — κάνει ἀκατανίκητο κάθε ἰσχυρό κίνημα ἐνάντια στόν τσαρισμό. Καί ἀπό τέτοιο κίνημα δέ θά ὑπάρχει ἔλλειψη. Θά φροντίσει γι' αὐτό τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, πού ἔδοσε κιόλας τόσο μεγάλα δείγματα τοῦ ἡρωισμοῦ του καί τῆς αὐταπάρνησής του».

Ἡ τέταρτη οιαφορά πού ὑποδείχνει ὁ Κάουτσκι παρουσιάζει γιά τούς ρώσους μαρξιστές ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Σήμερα ἀνάμεσά μας ἔχουν δυστυχῶς ἀρκετή πέραση κάτι εἰρωνικά μειδιάματα — στήν οὐσία πρόκειται γιά μειδιάματα καθαρῶς καντέτικου τύπου — σχετικά μέ τά «μπράουνιγκ» καί τίς «μαχητικές ὁμάδες». Κανένας δέν ἔχει ἀρκετό ἀνδρισμό καί εὐθύτητα, πού τό πρότυπό τους μᾶς τό ἔδοσε ὁ Μάρξ, γιά νά πεῖ ὅτι ἡ ἐξέγερση εἶναι ἀδύνατη καί δέ χρειάζεται πιά νά τήν ἑτοιμάζουμε. Μᾶς ἀρέσει ὅμως πολύ νά κρυφογελᾶμε εἰρωνικά γιά τήν πολεμική δράση τῶν ἐπαναστατῶν. Αὐτοτιτλοφορούμαστε μαρξιστές, τήν ἀνάλυση ὅμως τῆς *στρατιωτικῆς* πλευρᾶς τῆς ἐξέγερσης (στήν ὁποία ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς ἔδιναν πάντα σοβαρή σημασία [110]) προτιμοῦμε νά τήν ἀποφεύγουμε, δηλώνοντας μέ ἀμίμητα μεγαλόπρεπο δογματισμό: «δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα. . .». Ὁ Κάουτσκι ἐνεργεῖ διαφορετικά. Ὅσο λίγα καί ἄν ἦταν ἀκόμα τά στοιχεῖα πού εἶχε γιά τήν ἐξέγερση, ὡστόσο προσπαθεῖ νά ἐμβαθύνει καί στή στρατιωτική πλευρά τοῦ ζητήματος. Προσπαθεῖ νά κρίνει τό κίνημα σά μιά καινούργια μορφή πάλης, μορφή πού δημιουργήθηκε ἀπό τίς μάζες, καί ὄχι ὅπως κρίνουν τίς συγκρούσεις οἱ δικοί μας ἐπαναστάτες τύπου Κουροπάτκιν: δηλαδή ἄν σοῦ δίνουν κάτι, παῖρνε το· ἄν σέ δέρνουν, φεύγα· ἄν σέ τσάκισαν, θά πεῖ πώς δέν ἔπρεπε κάν νά πάρεις τά ὅπλα!

«Καί ἡ μάχη τοῦ Παρισιοῦ τόν Ἰούνη — λέει ὁ Κάουτσκι — καί τῆς Μόσχας τό Δεκέμβρη ἦταν μάχες ὁδοφραγμάτων. Ἡ πρώτη ὅμως ἦταν καταστροφή, ἦταν τό τέλος τῆς παλιᾶς τακτικῆς ὁδοφραγμάτων. Ἡ δεύτερη ἦταν ἡ ἀπαρχή μιᾶς καινούργιας τακτικῆς ὁδοφραγμάτων. Καί ἀντίστοιχα πρέπει νά ἀναθεωρήσουμε τήν ἄποψη πού ἐξέθεσε ὁ Ἔνγκελς στόν πρόλογό του στό ἔργο τοῦ Μάρξ «Ἡ πάλη τῶν τάξεων», συγκεκριμένα τήν ἄποψη πώς τάχα πέρασε ὁριστικά ἡ ἐποχή γιά μάχες ὁδοφραγμάτων [111]. Στήν πραγματικότητα πέρασε μόνο ἡ ἐποχή τῆς *παλιᾶς* τακτικῆς ὁδοφραγμάτων. Νά τί ἀπέδειξε ἡ μάχη τῆς Μόσχας, ὅπου μιά χούφτα ἐξεγερμένοι κατόρθωσαν νά κρατήσουν δυό βδομάδες ἐνάντια σέ ὑπέρτερες μαχητικές δυνάμεις, ἐφοδιασμένες μέ ὅλα τά εἴδη τοῦ σύγχρονου πυροβολικοῦ».

Αὐτά λέει ὁ Κάουτσκι. Δέν ψέλνει νεκρώσιμο τροπάριο στήν ἐξέγερση ἐπειδή ἀπέτυχε ἡ πρώτη προσπάθεια. Δέν γκρινιάζει γιά τήν ἀποτυχία. ἀλλά *ἐρευνᾶ* τή γέννηση καί τήν ἀνάπτυξη τῆς καινούργιας, τῆς ἀνώτερης μορφῆς πάλης, ἀναλύει τή σημασία τῆς ἀποδιοργάνωσης καί τῆς δυσαρέσκειας μέσα στό στρατό, τῆς βοήθειας πρός τούς ἐργάτες ἀπομέρους τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων, τοῦ συνδυασμοῦ τῆς μαζικῆς ἀπεργίας μέ τήν ἐξέγερση. Ἐρευνᾶ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο τό προλεταριάτο *μαθαίνει* τήν ἐξέγερση. Ἀναθεωρεῖ τίς παλιωμένες στρατιωτικές θεωρίες, καλώντας ἔτσι ὅλο τό κόμμα νά δουλέψει καί νά ἀφομοιώσει τήν πείρα τῆς Μόσχας. Βλέπει ὅλο τό κίνημα σάν πέρασμα ἀπό τήν ἀπεργία στήν ἐξέγερση, προσπαθώντας νά καταλάβει μέ τί τρόπο πρέπει νά συνδυάζουν οἱ ἐργάτες τό ἕνα μέ τό ἄλλο γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐπιτυχίας.

Ὁ Κάουτσκι τελειώνει τό ἄρθρο του μέ τά λόγια: «Αὐτά εἶναι τά διδάγματα τῆς Μόσχας. Κατά πόσο αὐτά θά ἐπηρεάσουν τίς μορφές τῆς μελλοντικῆς πάλης, δέν εἶναι δυνατόν σήμερα νά τό προβλέψουμε ἀπό δῶ (δηλ. ἀπό τή Γερμανία). Πραγματικά, μέχρι σήμερα σέ ὅλες τίς προηγούμενες ἐκδηλώσεις τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης βλέπαμε αὐθόρμητα ξεσπάσματα ἀνοργάνωτων μαζῶν, καμιά ἀπ' αὐτές τίς ἐκδηλώσεις δέν ἦταν προσχεδιασμένη καί προετοιμασμένη ἀπό πρίν. Πιθανόν γιά ὁρισμένο χρονικό διάστημα ἔτσι θά γίνεται καί στό μέλλον.

Ἄν ὅμως σήμερα δέν μποροῦμε ἀκόμα νά προβλέψουμε μέ ἀκρίβεια τίς μελλοντικές μορφές πάλης, ὡστόσο ὅλα τά σημάδια δείχνουν πώς ὁπωσδήποτε πρέπει νά περιμένουμε παραπέρα μάχες, πώς ἡ τωρινή ζοφερή (οὐνχάιμλιχε) ἡσυχία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά γαλήνη πρίν ἀπό τή θύελλα. Τό κίνημα τοῦ Ὀχτώβρη ἔδειξε στίς μάζες τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ τί δύναμη εἶναι σέ θέση νά ἀναπτύξουν. Ἡ ἀντίδραση τοῦ Γενάρη τίς ἔσπρωξε κατόπιν σ' ἕνα βάραθρο γεμάτο βάσανα. Σ' αὐ-

τό τό βάραθρο τό καθετί τίς ξεσηκώνει, τίς κάνει ν' άγανακτοῦν, καί δέν ὑπάρχει τίμημα πού θά τό θεωροῦσαν ὑπερβολικά μεγάλο γιά νά γλιτώσουν ἀπ' αὐτό τό βάραθρο. Γρήγορα θά ξεσηκωθοῦν πάλι οἱ μάζες, γρήγορα θά ἐκδηλωθοῦν μέ μεγαλύτερη ἀκόμα δύναμη! Ἄς πανηγυρίζει ἡ ἀντεπανάσταση τό θρίαμβό της πάνω στά πτώματα τῶν ἡρώων τοῦ ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία: πλησιάζει πιά τό τέλος αὐτοῦ τοῦ θριάμβου, προβάλλει ἡ κόκκινη χαραυγή, ἔρχεται ἡ *προλεταριακή ἐπανάσταση*».

III

Τό ζήτημα πού σκιαγραφήσαμε εἶναι θεμελιακό ζήτημα ὅλης τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς τακτικῆς. Τό ἐπικείμενο συνέδριο τοῦ κόμματος πρέπει πρῶτ' ἀπ' ὅλα νά λύσει αὐτό τό ζήτημα κατά τόν πιό ξεκάθαρο καί ἀδιαμφισβήτητο τρόπο· ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες πρέπει ἀμέσως νά ἐντείνουν ὅλες τίς δυνάμεις τους γιά νά συγκεντρώσουν ὁλόπλευρο ὑλικό γιά τή λύση τοῦ ζητήματος, νά τό συζητήσουν καί νά στείλουν στό συνέδριο ἀντιπροσώπους τελείως προετοιμασμένους γι' αὐτό τό σοβαρό καί ὑπεύθυνο καθῆκον τους.

Οἱ ἐκλογές γιά τό συνέδριο πρέπει νά γίνουν στή βάση τῆς πλήρους διευκρίνισης τῶν θέσεων στά ζητήματα τακτικῆς. Καί στήν οὐσία, ἡ μιά εἴτε ἡ ἄλλη συνεπής καί ὁλοκληρωμένη ἀπάντηση στό ζήτημα αὐτό προαποφασίζει ὅλα τά ἐπιμέρους ζητήματα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς πλατφόρμας σχετικά μέ τήν τακτική.

Εἴτε — εἴτε.

Εἴτε παραδεχόμαστε πώς σήμερα «δέν μπορεῖ κάν λόγος νά γίνει γιά πραγματική ἐπανάσταση», καί τότε πρέπει νά τό δηλώσουμε ἀνοιχτά καί μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο, εἰς ἐπήκοον ὅλων, γιά νά μή παραπλανᾶμε οὔτε τόν ἑαυτό μας, οὔτε τό προλεταριάτο, οὔτε τό λαό. Τότε πρέπει νά ἀπορρίψουμε ἀπόλυτα τήν ὁλοκλήρωση τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης σάν *ἄμεσο* καθῆκον τοῦ προλεταριάτου. Τότε ὀφείλουμε ν' ἀποσύρουμε τελείως ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης, νά σταματήσουμε κάθε δουλειά γιά ἐξοπλισμό καί οργάνωση μαχητικῶν ὁμάδων, γιατί δέν ταιριάζει σ' ἕνα ἐργατικό κόμμα νά παίζει μέ τήν ἐξέγερση. Τότε πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς οἱ δυνάμεις τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας ἔχουν ἐξαντληθεῖ καί νά βάλουμε σάν ἄμεσο καθῆκον μας τήν ὑποστήριξη τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου στρώματος τῆς φιλελεύθερης δημοκρα-

τίας, σάν πραγματικῆς ἀντιπολιτευτικῆς δύναμης σέ συνταγματικό καθεστώς. Τότε πρέπει νά βλέπουμε τήν Κρατική δούμα σάν κοινοβούλιο, ἔστω καί ἄσχημο, νά πάρουμε μέρος ὄχι μόνο στίς ἐκλογές ἀλλά καί στήν ἴδια τή Δούμα. Τότε πρέπει νά προβάλλουμε στήν πρώτη γραμμή τή νομιμοποίηση τοῦ κόμματος, τήν ἀντίστοιχη ἀλλαγή τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος, τήν προσαρμογή τῆς ὅλης δουλειᾶς στά «νόμιμα» πλαίσια ἤ, τουλάχιστο, τήν παραχώρηση στήν παράνομη δουλειά ἐλάχιστης καί δευτερεύουσας θέσης. Τότε τό καθῆκον τῆς ὀργάνωσης ἐπαγγελματικῶν ἑνώσεων μποροῦμε νά τό ἀναγνωρίσουμε σάν ἐξίσου πρωταρχικό κομματικό καθῆκον, ὅπως ἦταν στήν προηγούμενη ἱστορική περίοδο ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση. Τότε θά πρέπει ἐπίσης νά ἀποσύρουμε ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη καί τά ἐπαναστατικά συνθήματα τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος (ὅπως τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων), γιατί στήν πράξη τά συνθήματα αὐτά εἶναι συνθήματα ἐξέγερσης καί τό νά καλεῖ κανείς σέ ἐξέγερση, χωρίς νά προετοιμάζεται γι' αὐτήν στά σοβαρά κατά στρατιωτικό τρόπο, χωρίς νά πιστεύει σ' αὐτήν, θά ἦταν ἕνα ἀνάρμοστο παιχνίδι ἐξέγερσης. Τότε πρέπει νά ἀπορρίψουμε κάθε συζήτηση ὄχι μόνο γιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ἀλλά καί γιά τή λεγόμενη «ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση», γιατί ἡ πείρα ἔδειξε πώς οἱ θεσμοί πού καλῶς ἤ κακῶς δηλώνονται μ' αὐτό τόν ὅρο στήν πραγματικότητα μετατρέπονται ἀπό τή δύναμη τῶν πραγμάτων σέ ὄργανα τῆς ἐξέγερσης, σέ ἔμβρυα τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης.

Εἴτε παραδεχόμαστε πώς σήμερα μπορεῖ καί πρέπει νά γίνεται λόγος γιά πραγματική ἐπανάσταση καί πώς οἱ καινούργιες καί ἀνώτερες μορφές τῆς ἄμεσης ἐπαναστατικῆς πάλης εἶναι ἀναπόφευκτες ἤ, τουλάχιστο, περισσότερο πιθανές. Τότε τό κύριο πολιτικό καθῆκον τοῦ προλεταριάτου, τό νεῦρο τῆς ὅλης δουλειᾶς του, ἡ ψυχή τῆς ὅλης ὀργανωτικῆς *ταξικῆς* του δράσης πρέπει νά εἶναι *ἡ ὁλοκλήρωση τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης*. Τότε κάθε ὑπεκφυγή ἀπ' αὐτό τό καθῆκον δέ θά ἦταν παρά ὑποβίβαση τῆς ἔννοιας τῆς ταξικῆς πάλης ὥς τήν ἑρμηνεία πού τῆς δίνει ὁ Μπρεντάνο [112], θά ἦταν μετατροπή τοῦ προλεταριάτου σέ οὐραγό τῆς φιλελεύθερης μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης. Τότε τό πιό ἐπιτακτικό καί κεντρικό πολιτικό καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι ἡ προετοιμασία τῶν δυνάμεων καί ἡ ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, πού ἀποτελεῖ τήν ἀνώτατη μορφή πάλης ὅπου ἔφτασε τό κίνημα. Τότε ὀφείλουμε νά μελετήσουμε κριτικά ὅλη τήν πείρα τῆς ἐξέγερ-

σης τοῦ Δεκέμβρη γιά τούς πιό ἄμεσους πρακτικούς σκοπούς. Τότε πρέπει νά δεκαπλασιάσουμε τίς προσπάθειες γιά τήν ὀργάνωση μαχητικῶν ὁμάδων καί τόν ἐξοπλισμό τους. Τότε πρέπει νά ἑτοιμαζόμαστε γιά τήν ἐξέγερση καί μέ παρτιζάνικες μαχητικές ἐνέργειες, γιατί θά ἦταν γελοῖο νά τήν «ἑτοιμάζουμε» μόνο μέ ἐγγραφές καί καταχωρήσεις. Τότε πρέπει νά θεωροῦμε πώς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἔχει κηρυχθεῖ καί συνεχίζεται, ὁπότε *ὅλη* ἡ δράση τοῦ κόμματος πρέπει νά ὑποταχθεῖ στήν ἀρχή: «μιά καί ἔχουμε πόλεμο, ὅλα πρέπει νά γίνονται ὅπως στόν πόλεμο». Τότε ἡ διαπαιδαγώγηση τῶν στελεχῶν τοῦ προλεταριάτου γιά *ἐπιθετικές* πολεμικές ἐνέργειες εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητη. Τότε τό ρίξιμο ἐπαναστατικῶν συνθημάτων στίς ἀγροτικές μάζες εἶναι λογικό καί συνεπές. Τό καθῆκον γιά μαχητικές συμφωνίες μέ τήν ἐπαναστατική καί μόνο μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία προβάλλει στήν πρώτη γραμμή: σά βάση διαχωρισμοῦ τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας παίρνεται ἀκριβῶς τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης. Ὅσο γιά κείνους πού εἶναι ὑπέρ τῆς ἐξέγερσης, μ' αὐτούς τό προλεταριάτο «χτυπάει μαζί», ἄν καί «βαδίζει χωριστά»· ὅσο γιά κείνους πού εἶναι κατά τῆς ἐξέγερσης, ἐνάντια σ' αὐτούς παλαίβουμε ἀνελέητα, εἴτε τούς διώχνουμε ἀπό κοντά μας σά σιχαμερούς ὑποκριτές καί ἰησουίτες (καντέτοι). Τότε σ' ὅλη μας τή ζύμωση προβάλλουμε στήν πρώτη γραμμή τήν κριτική καί τό ξεσκέπασμα κάθε συνταγματικῆς αὐταπάτης ἀπό τή σκοπιά τοῦ ἀνοιχτοῦ ἐμφύλιου πολέμου, προβάλλουμε τά γεγονότα καί τούς ὅρους πού προετοιμάζουν σταθερά τά αὐθόρμητα ἐπαναστατικά ξεσπάσματα. Τότε δέ θεωροῦμε τή Δούμα κοινοβούλιο ἀλλά ἀστυνομικό γραφεῖο καί ἀποκρούομε ὁποιαδήποτε συμμετοχή στήν ἐκλογική κωμωδία, σάν κάτι πού διαφθείρει καί ἀποδιοργανώνει τό προλεταριάτο. Τότε στή βάση τῆς ὀργάνωσης τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης βάζουμε (ὅπως ἔβαλε ὁ Μάρξ τό 1849) «τήν ἰσχυρή μυστική ὀργάνωση», πού πρέπει νά ἔχει ἰδιαίτερο μηχανισμό γιά «ἀνοιχτές ἐκδηλώσεις», ν' ἁπλώνει ἰδιαίτερα πλοκάμια σ' ὅλα τά νόμιμα σωματεῖα καί ἱδρύματα, ἀρχίζοντας ἀπό τίς συνδικαλιστικές ἐργατικές ἑνώσεις καί τελειώνοντας στό νόμιμο τύπο.

Μέ λίγα λόγια: εἴτε πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση τέλειωσε, ν' ἀποσύρουμε ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης καί νά μποῦμε στό «συνταγματικό» δρόμο. Εἴτε παραδεχόμαστε πώς ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση συνεχίζεται, βάζουμε στήν πρώτη γραμμή τό καθῆκον τῆς ὁλοκλήρωσής της, αναπτύσσουμε καί ἐφαρμόζουμε

στήν πράξη τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης, κηρύσσουμε τόν ἐμφύλιο πόλεμο καί στιγματίζουμε ἀνελέητα κάθε λογῆς συνταγματικές αὐταπάτες.

Ζήτημα εἶναι ἄν ὑπάρχει ἀνάγκη νά δηλώσουμε στούς ἀναγνῶστες πώς τασσόμαστε κατηγορηματικά ὑπέρ τῆς *τελευταίας* λύσης τοῦ ζητήματος πού ὀρθώνεται μπροστά στό κόμμα μας. Ἡ πλατφόρμα τακτικῆς πού ἐπισυνάπτουμε πρέπει νά συνοψίζει καί νά ἐκθέτει συστηματικά τίς ἀπόψεις μας, πού θά ὑποβάλουμε καί θά ὑποστηρίξουμε στό συνέδριο καί στή διάρκεια τῆς ὅλης δουλειᾶς γιά τήν προετοιμασία τοῦ συνεδρίου. Τήν πλατφόρμα αὐτή πρέπει νά τή βλέπουμε ὄχι σάν κάτι τό τελειωτικό, ἀλλά σά μιά σύντομη περίληψη γιά τή διευκρίνιση τῶν ζητημάτων τακτικῆς καί σάν πρώτη πρόχειρη διατύπωση τῶν ἀποφάσεων καί ἐντολῶν πού θά ὑποστηρίξουμε στό συνέδριο τοῦ κόμματος. Ἡ πλατφόρμα αὐτή συζητήθηκε σέ ἀνεπίσημες συγκεντρώσεις ὁμοϊδεατῶν πρώην «μπολσεβίκων» (συμπεριλαμβανομένων συντακτῶν καί συνεργατῶν τῆς «Προλετάρι») καί εἶναι καρπός συλλογικῆς δουλειᾶς.

«Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια» ἀρ. φύλλου 2,
20 τοῦ Μάρτη 1906
Ὑπογραφή: Μ π ο λ σ ε β ί κ

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια»

ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΝΩΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΝΩΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ [113]

Δημοσιεύτηκε στίς 20 τοῦ Μάρτη 1906 στήν ἐφημερίδα «Παρτίινιγε 'Ισβέστιγια» ἀρ. φύλλου 2

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

Οἱ ἕντεκα ἀποφάσεις πού θέτουμε ὑπόψη τοῦ ἀναγνώστη καταρτίστηκαν ἀπό ὁμάδα ὁμοϊδεατῶν, ἀποτελούμενη ἀπό πρώην συντάκτες καί συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» καί ἀπό μερικούς πρακτικούς. Δέν ἀποτελοῦν τελειωτικό σχέδιο, ἀλλά ἕνα προσχέδιο πού ὀφείλει νά δόσει κατά τό δυνατόν ὁλοκληρωμένη ἀντίληψη γιά τό σύνολο τῶν ἀπόψεων τακτικῆς ὁρισμένης μερίδας τοῦ κόμματος καί νά διευκολύνει τή συστηματική συζήτηση πού ἀνοίγει τώρα σέ ὅλους τούς κύκλους καί τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας, μέ πρόσκληση τῆς Ἑνοποιημένης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς.

Οἱ ἀποφάσεις πάνω στήν τακτική εἶναι προσαρμοσμένες στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου πού προτάθηκε στή γνωστή προκήρυξη [114] τῆς ΕΚΕ (Ἑνοποιημένης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς). Ὡστόσο τά μέλη τοῦ κόμματος δέν εἶναι καθόλου ὑποχρεωμένα νά περιοριστοῦν σ' αὐτή τήν ἡμερήσια διάταξη. Γιά νά μπορεῖ νά γίνει μιά πλήρης ἔκθεση ὅλων τῶν ἀπόψεων πάνω στήν τακτική, θεωρήσαμε ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νά προσθέσουμε δυό ζητήματα πού δέ συμπεριλήφθηκαν στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς ΕΚΕ, καί συγκεκριμένα: «Ἡ σημερινή στιγμή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης» καί «Τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στή σημερινή στιγμή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης». Χωρίς τή διευκρίνιση αὐτῶν τῶν ζητημάτων δέν μποροῦν νά συζητηθοῦν τά μερικότερα ζητήματα τακτικῆς. Γι' αὐτό προτείνουμε στό συνέδριο νά συμπεριλάβει στήν ἡμερήσια διάταξή του τό γενικό ζήτημα: «Ἡ σημερινή στιγμή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης καί τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου».

Ὅσο γιά τό ἀγροτικό πρόγραμμα καί τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα, πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα χρειάζεται ἰδιαίτερη μπροσούρα*. Ἐκτός ἀπ' αὐτό ἡ ΕΚΕ ὅρισε εἰδική ἐπιτροπή,

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 239 - 268. *Ἡ Σύντ.*

πού ἑτοιμάζει εἰσήγηση γιά τό συνέδριο πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα[115].

Δημοσιεύοντας τά δικά μας προσχέδια ἀποφάσεων, καλοῦμε ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος νά πάρουν μέρος στή συζήτηση, διόρθωση καί συμπλήρωσή τους. Γραπτές εἰσηγήσεις καί σχέδια μποροῦν νά στέλνονται μέσω τῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματός μας στήν 'Επιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, γιά νά διαβιβαστοῦν στήν ὁμάδα πού ἐπεξεργάστηκε τά σχέδια τῶν ἀποφάσεων.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς μέ τή μαζική καταστροφή τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καί τήν πρωτοφανῆ ἐξαθλίωση τοῦ λαοῦ ἡ οἰκονομική καί δημοσιονομική κρίση πού περνάει ἡ Ρωσία ὄχι μόνο δέν ἐξασθενεῖ, ἀλλ' ἀντίθετα ἐπεκτείνεται καί ὀξύνεται, προκαλώντας φοβερή ἀνεργία στίς πόλεις καί πείνα στά χωριά·

2) πώς παρ' ὅλο πού στούς κόλπους τῆς μεγαλοκεφαλαιοκρατικῆς καί τῆς τσιφλικάδικης τάξης, τρομαγμένης ἀπό τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία δράσης τοῦ λαοῦ πού ἀπειλεῖ τά προνόμια καί τά ληστρικά της συμφέροντα, σημειώνεται ἀπότομη ἀλλαγή τῆς ἀντιπολιτευτικῆς στάσης μέ μιά στάση συναλλαγῆς μέ τήν ἀπολυταρχία γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης, οἱ διεκδικήσεις γιά ἔμπρακτη ἐφαρμογή πολιτικῶν ἐλευθεριῶν καί κοινωνικοπολιτικῶν μετασχηματισμῶν ἐπεκτείνονται παρ' ὅλα αὐτά καί δυναμώνουν μέσα σέ καινούργια στρώματα τῆς μικροαστικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς·

3) πώς ἡ σημερινή ἀντιδραστική κυβέρνηση, προσπαθώντας στήν πραγματικότητα νά διατηρήσει τήν παλιά ἀπολυταρχία, καταπατώντας ὅλες τίς ἐλευθερίες πού ἡ ἴδια διακήρυξε, παραχωρώντας συμβουλευτική μόνο ψῆφο στίς κορυφές τῶν εὐπόρων τάξεων, νοθεύοντας κατάφωρα τή λαϊκή ἀντιπροσώπευση, ἐπιβάλλοντας καθεστώς στρατιωτικῶν ἀντιποίνων, θηριώδικων διωγμῶν καί μαζικῶν ἐκτελέσεων σ' ὅλη τή χώρα, δυναμώνοντας σέ πρωτοφανῆ βαθμό τήν ἀστυνομική καί τή διοικητική αὐθαιρεσία, προκαλεῖ μ' ὅλα αὐτά ἀναβρασμό καί δυσαρέσκεια μέσα στά πλατιά στρώματα τῆς ἀστικῆς τάξης, ὀργή καί ἀγανάκτηση μέσα στίς μάζες τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς καί ἑτοιμάζει τό ἔδαφος γιά καινούργια, πλατύτερη καί ὀξύτερη πολιτική κρίση·

4) πώς ἡ πορεία τῶν γεγονότων στό τέλος τοῦ 1905 — οἱ μαζικές ἀπεργίες στίς πόλεις, ἡ ἀγανάκτηση στά χωριά καί ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη, πού προκλήθηκε ἀπό τόν πόθο τοῦ λαοῦ νά ὑπερασπίσει τίς ἐλευθερίες πού ἀπέκτησε καί πού τοῦ τίς ἀφαίρεσε ἡ κυβέρνηση καί κατόπιν ἡ ἀνελέητη στρατιωτική κατάπνιξη τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος — ἔδειξαν πώς ἦταν μάταιες οἱ συνταγματικές αὐταπάτες καί ἄνοιξαν τά μάτια στίς πλατιές μάζες τοῦ λαοῦ, κάνοντάς τες νά δοῦν τή ζημιά πού φέρνουν οἱ αὐταπάτες αὐτές σέ μιά ἐποχή στήν ὁποία ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐλευθερία πῆρε τήν ἔνταση ἀνοιχτοῦ ἐμφύλιου πολέμου·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση στή Ρωσία ὄχι μόνο δέν ὑποχωρεῖ, ἀλλά ἀντίθετα βαδίζει πρός καινούργια ἄνοδο καί πώς τή σημερινή περίοδο σχετικῆς ἠρεμίας πρέπει νά τή βλέπουμε ὄχι σάν ἥττα τῶν δυνάμεων τῆς ἐπανάστασης ἀλλά σάν περίοδο συσσώρευσης ἐπαναστατικῆς ἐνέργειας, ἀφομοίωση τῆς πολιτικῆς πείρας τῶν προηγούμενων σταδίων, προσέλκυσης καινούργιων λαϊκῶν στρωμάτων στό κίνημα καί συνεπῶς προετοιμασίας καινούργιας, ἀκόμα πιό ἰσχυρῆς ἐπαναστατικῆς ἐπίθεσης·

2) πώς ἡ κύρια μορφή τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος σήμερα δέν εἶναι ἡ νόμιμη πάλη πάνω σέ ψευτοσυνταγματική βάση, ἀλλά τό ἄμεσο ἐπαναστατικό κίνημα τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν, πού συντρίβουν τούς ἀστυνομικο-δουλοπαροικιακούς νόμους, δημιουργοῦν ἐπαναστατικό δίκαιο καί ἐξολοθρεύουν μέ τή βία τά ὄργανα καταπίεσης τοῦ λαοῦ·

3) πώς τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, σάν πρωτοπόρας τάξης τῆς σύγχρονης κοινωνίας, ἀπαιτοῦν ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στίς συνταγματικές αὐταπάτες πού καλλιεργεῖ ἡ φιλελευθερομοναρχική ἀστική τάξη (μαζί καί τό κόμμα τῶν συνταγματικῶν-δημοκρατῶν), καλύπτοντας ἔτσι τά στενά ταξικά συμφέροντά της, αὐταπάτες πού σέ περίοδο ἐμφύλιου πολέμου ἐξασκοῦν τήν πιό ἀποσυνθετική ἐπίδραση στήν πολιτική αὐτοσυνείδηση τοῦ λαοῦ.

Η ΕΝΟΠΛΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς ὅλη ἡ ἱστορία τῆς σημερινῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία μᾶς δείχνει γενικά σταθερή ἄνοδο τοῦ κινήματος σέ ἀκόμα πιό μαζικές, ἀποφασιστικές καί ἐπιθετικές

μορφές πάλης ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, πού ἀγκαλιάζουν ὅλη τή χώρα·

2) πώς ἡ πολιτική ἀπεργία τοῦ 'Οχτώβρη, ματαιώνοντας τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, ἀναγκάζοντας τήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση νά διακηρύξει τίς ἀρχές τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, ἔδειξε τή γιγάντια δύναμη τοῦ προλεταριάτου καί τή δυνατότητα ὁμόφωνης πανρωσικῆς ἐκδήλωσής του, ἀκόμα καί παρ' ὅλες τίς ἐλλείψεις τῶν ταξικῶν ὀργανώσεων·

3) πώς ἡ εἰρηνική γενική ἀπεργία μέ τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος ἀποδείχτηκε ἀνεπαρκής καί πώς ἡ μερική χρησιμοποίησή της δέν πετυχαίνει τό σκοπό καί ἐξαρθρώνει τίς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου·

4) πώς ὁλόκληρο τό ἐπαναστατικό κίνημα μέ αὐθόρμητη δύναμη σέ συνέχεια ὁδήγησε στήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη, ὅπου ὄχι μόνο τό προλεταριάτο ἀλλά καί νέες δυνάμεις τῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ πῆραν τά ὅπλα γιά νά ὑπερασπίσουν ἀπό τήν ἐπιβουλή τῆς ἀντιδραστικῆς κυβέρνησης τίς ἐλευθερίες πού κατέκτησε ὁ λαός·

5) πώς ἡ ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη ἀνέδειξε μιά καινούργια τακτική ὁδοφραγμάτων καί ἀπέδειξε γενικά πώς μπορεῖ νά γίνει ἀνοιχτή ἔνοπλη πάλη τοῦ λαοῦ ἀκόμα καί ἐνάντια στό σύγχρονο στρατό·

6) πώς μέσα στίς λαϊκές μάζες, λόγω τοῦ ὅτι, παρά τίς συνταγματικές ὑποσχέσεις, ἐπιβλήθηκε στρατιωτικο-αστυνομική δικτατορία, ὡριμάζει ἡ συναίσθηση τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀγώνα γιά πραγματική ἐξουσία, τήν ὁποία ὁ ἐπαναστατικός λαός μπορεῖ νά κατακτήσει μόνο μέ ἀνοιχτή πάλη ἐνάντια στίς δυνάμεις τῆς ἀπολυταρχίας·

7) πώς ἡ ἀπολυταρχία ἐξασθενεῖ καί ἐκφυλίζει τίς στρατιωτικές της δυνάμεις, χρησιμοποιώντας τες γιά νά ὑποτάξει μέ τήν ἔνοπλη βία τόν πληθυσμό πού ἕνα κομμάτι του ἀποτελοῦν κι αὐτές οἱ ἴδιες, μή ἐφαρμόζοντας στό στρατό τίς μεταρρυθμίσεις πού ἔχουν ὡριμάσει καί πού τήν ἐφαρμογή τους τήν ἀπαιτοῦν ὅλα τά τίμια στοιχεῖα τοῦ στρατοῦ, μή παίρνοντας μέτρα γιά νά ἀνακουφίσει τήν ἀπελπιστική κατάσταση τῶν ἐφέδρων καί ἀπαντώντας στά αἰτήματα τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ναυτῶν μόνο μέ τό δυνάμωμα τῆς ἀστυνομικῆς-στρατιωτικῆς αὐστηρότητας·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση σήμερα δέν εἶναι ἁπλῶς ἀπαραίτητο μέσο πάλης γιά τήν ἐλευθερία, ἀλλά καί βαθμίδα τοῦ κι-

νήματος πού οὐσιαστικά ἔχει πιά ἐπιτευχθεῖ, βαθμίδα πού μέ τό μεγάλωμα καί τήν ὄξυνση τῆς καινούργιας πολιτικῆς κρίσης ἀνοίγει τό πέρασμα ἀπό τίς ἀμυντικές στίς ἐπιθετικές μορφές τῆς ἔνοπλης πάλης·

2) πώς τή γενική πολιτική ἀπεργία πρέπει νά τήν ἐξετάζουμε στή σημερινή στιγμή τοῦ κινήματος ὄχι τόσο σάν αὐτοτελές μέσο πάλης, ὅσο σά βοηθητικό μέσο σέ σχέση μέ τήν ἐξέγερση· πώς, συνεπῶς, ἡ ἐκλογή τῆς στιγμῆς γιά μιά τέτοια ἀπεργία, ἡ ἐκλογή τοῦ τόπου καί τῶν κλάδων ἐργασίας πού πρέπει ν' ἀγκαλιάσει, εἶναι ἐπιθυμητό νά ὑποτάσσονται στή στιγμή καί στίς συνθῆκες τῆς κύριας μορφῆς πάλης, δηλ. τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης·

3) πώς τό κόμμα στή δουλειά τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης πρέπει νά συγκεντρώνει μεγαλύτερη προσοχή στή μελέτη τῆς πρακτικῆς πείρας τῆς ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη, στήν κριτική της ἀπό στρατιωτική ἄποψη καί στήν ἐξαγωγή ἄμεσων διδαγμάτων γιά τό μέλλον·

4) πώς πρέπει ν' ἀναπτύξουμε ἀκόμα μεγαλύτερη δραστηριότητα γιά τήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαχητικῶν ὁμάδων, τήν καλυτέρευση τῆς ὀργάνωσής τους καί τόν ἐφοδιασμό τους μέ κάθε λογῆς ὅπλα, καί ταυτόχρονα, σύμφωνα μέ τίς ὑποδείξεις τῆς πείρας, πρέπει νά ὀργανώσουμε ὄχι μόνο κομματικές μαχητικές ὁμάδες, ἀλλά ἀκόμα καί ὁμάδες πού πρόσκεινται στό κόμμα καί εἶναι ὁλότελα ἐξωκομματικές·

5) πώς εἶναι ἀπαραίτητο νά δυναμώσουμε τή δουλειά στό στρατό, ἔχοντας ταυτόχρονα ὑπόψη πώς γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ κινήματος δέν ἀρκεῖ ὁ ἁπλός ἀναβρασμός στό στρατό, ἀλλά χρειάζεται ἄμεση συμφωνία μέ τά ὀργανωμένα ἐπαναστατικά-δημοκρατικά στοιχεῖα τοῦ στρατοῦ, πού θά ἀποβλέπει στίς πιό ἀποφασιστικές ἐπιθετικές ἐνέργειες ἐνάντια στήν κυβέρνηση·

6) πώς ἐνόψει τοῦ ἀναπτυσσόμενου ἀγροτικοῦ κινήματος, πού μπορεῖ στό πιό κοντινό μέλλον νά διογκωθεῖ σέ ὁλόκληρη ἐξέγερση, καλό εἶναι νά κατευθύνουμε τίς προσπάθειές μας πρός τήν ἑνότητα δράσης τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν γιά νά ὀργανώσουμε, ὅσο μποροῦμε, κοινές καί ταυτόχρονες μαχητικές ἐνέργειες.

ΟΙ ΠΑΡΤΙΖΑΝΙΚΕΣ ΜΑΧΗΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς ἀπό τήν ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη καί δῶθε σχεδόν πουθενά στή Ρωσία δέ σημειώθηκε ὁλοκληρωτικό σταμάτημα

τῆς πολεμικῆς δράσης, πού ἀπό τήν πλευρά τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ ἐκδηλώνεται τώρα σέ μεμονωμένες παρτιζάνικες ἐπιθέσεις ἐνάντια στόν ἐχθρό·

2) πώς ἡ παρτιζάνικη αὐτή δράση, πού εἶναι ἀναπόφευκτη ἐφόσον ὑπάρχουν δυό ἐχθρικές ἔνοπλες δυνάμεις καί ὀργιάζουν τά στρατιωτικά ἀντίποινα πού θριάμβευσαν προσωρινά, συντελεῖ ταυτόχρονα στήν ἀποδιοργάνωση τοῦ ἐχθροῦ καί προετοιμάζει τή μελλοντική ἀνοιχτή καί μαζική ἔνοπλη δράση·

3) πώς παρόμοιες ἐνέργειες εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητες καί γιά τή μαχητική διαπαιδαγώγηση καί τή στρατιωτική ἐκπαίδευση τῶν μαχητικῶν μας ὁμάδων, πού τόν καιρό τῆς ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη σέ πολλά μέρη ἀποδείχτηκαν πρακτικά ἀπροετοίμαστες νά κάνουν τήν καινούργια γι' αὐτές δουλειά·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς τό κόμμα πρέπει νά ἀναγνωρίσει ὅτι στή σημερινή περίοδο οἱ παρτιζάνικες μαχητικές ἐνέργειες τῶν ὁμάδων πού ἀνήκουν εἴτε πρόσκεινται στό κόμμα εἶναι καταρχήν ἀποδεκτές καί σκόπιμες·

2) πώς οἱ παρτιζάνικες μαχητικές ἐνέργειες πρέπει ὡς πρός τό χαρακτήρα τους ν' ἀνταποκρίνονται στό καθῆκον νά διαπαιδαγωγοῦν στελέχη-καθοδηγητές ἐργατικῶν μαζῶν στήν περίοδο τῆς ἐξέγερσης καί νά δημιουργοῦν πεῖρα γιά ἐπιθετικές καί αἰφνιδιαστικές πολεμικές ἐπιχειρήσεις·

3) πώς τό κυριότερο ἄμεσο καθῆκον τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν πρέπει νά θεωρηθεῖ τό τσάκισμα τοῦ κυβερνητικοῦ, ἀστυνομικοῦ καί στρατιωτικοῦ μηχανισμοῦ καί ἡ ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στίς ἐνεργά-μαυροεκατονταρχίτικες ὀργανώσεις πού χρησιμοποιοῦν τή βία καί τήν τρομοκρατία ἐνάντια στόν πληθυσμό·

4) πώς ἐπιτρέπονται ἐπίσης μαχητικές ἐνέργειες γιά τήν ἀπόσπαση χρηματικῶν μέσων πού ἀνήκουν στόν ἐχθρό, δηλ. στήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση, καί τή διάθεση αὐτῶν τῶν μέσων γιά τίς ἀνάγκες τῆς ἐξέγερσης· νά δίνεται ὅμως ἀπαραίτητα μεγάλη προσοχή ὥστε τά συμφέροντα τοῦ πληθυσμοῦ νά παραβλάπτονται ὅσο τό δυνατόν λιγότερο·

5) πώς οἱ παρτιζάνικες μαχητικές ἐνέργειες πρέπει νά γίνονται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ κόμματος καί συνάμα ἔτσι πού οἱ δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου νά μή σπαταλῶνται ἄσκοπα καί μαζί μ' αὐτό νά παίρνονται ὑπόψη οἱ συνθῆκες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή δοσμένη περιοχή καί οἱ διαθέσεις τῶν πλατιῶν μαζῶν.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς τό ἐπαναστατικό κίνημα ἐνάντια στήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση, περνώντας στήν ἔνοπλη πάλη, ἔπαιρνε ὥς τώρα τή μορφή σκόρπιων τοπικῶν ἐξεγέρσεων·

2) πώς στήν ἀνοιχτή αὐτή πάλη τά στοιχεῖα τοῦ ντόπιου πληθυσμοῦ πού εἶναι ἱκανά νά δράσουν ἀποφασιστικά ἐνάντια στήν παλιά ἐξουσία (σχεδόν ἀποκλειστικά τό προλεταριάτο καί τά πρωτοπόρα στρώματα τῆς μικροαστικῆς τάξης) βρέθηκαν στήν ἀνάγκη νά δημιουργοῦν ὀργανώσεις, πού στήν πραγματικότητα ἀποτελοῦσαν ἔμβρυα τῆς καινούργιας ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας — τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν στήν Πετρούπολη, στή Μόσχα καί σέ ἄλλες πόλεις, τά Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν στό Βλαντιβοστόκ, στό Κρασνογιάρσκ καί ἀλλοῦ, οἱ ἐπιτροπές τῶν σιδηροδρομικῶν στή Σιβηρία καί στό Νότο, οἱ ἐπιτροπές τῶν ἀγροτῶν στό κυβερνεῖο τοῦ Σαράτοφ, οἱ ἐπαναστατικές ἐπιτροπές πόλης στό Νοβοροσίσκ καί σέ ἄλλες πόλεις καί τέλος τά αἱρετά ἀγροτικά ὄργανα στόν Καύκασο καί στήν περιοχή τῆς Βαλτικῆς·

3) πώς σέ ἀντιστοιχία μέ τή στοιχειώδη, ἐμβρυακή μορφή τῆς ἐξέγερσης βρίσκονταν καί τά ὄργανά της αὐτά: ἦταν ἐξίσου σκόρπια, ἐμφανίζονταν τυχαῖα, ἦταν ἀναποφάσιστα στίς ἐνέργειές τους καί δέ στηρίζονταν στήν ὀργανωμένη ἔνοπλη δύναμη τῆς ἐπανάστασης, καί γι' αὐτό ἦταν ἀναπόφευκτα καταδικασμένα σέ χαμό μέ τίς πρῶτες κιόλας ἐπιθετικές ἐνέργειες τῶν ἀντεπαναστατικῶν στρατευμάτων·

4) πώς μόνο μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, σάν ὄργανο τῆς νικηφόρας ἐξέγερσης, εἶναι σέ θέση νά τσακίσει κάθε ἀντίσταση τῆς ἀντίδρασης, νά ἐξασφαλίσει πλήρη ἐλευθερία προεκλογικῆς ζύμωσης, νά συγκαλέσει, μέ βάση τήν καθολική, ἴση, ἄμεση καί μυστική ψηφοφορία, συντακτική συνέλευση, ἱκανή νά πραγματοποιήσει στήν πράξη τή λαϊκή κυριαρχία καί νά ἐφαρμόσει τό κατώτερο ὅριο τῶν κοινωνικο-οικονομικῶν διεκδικήσεων τοῦ προλεταριάτου·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐπανάστασης προβάλλει τώρα μπροστά στό προλεταριάτο τό ἐπιτακτικό καθῆκον νά συμβάλει, ἀπό κοινοῦ μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία, στήν ἑνοποίηση τῆς ἐξέγερσης καί στή δημιουργία ἑνός ὀργάνου πού νά

ἑνοποιεῖ αὐτή τήν ἐξέγερση μέ τή μορφή προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης·

2) πώς ἕνας ἀπό τούς ὅρους γιά τήν ἐπιτυχῆ ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης εἶναι ἡ δημιουργία, μέ βάση τήν καθολική, ἴση, ἄμεση καί μυστική ψηφοφορία, ὀργάνων τοπικῆς ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης σέ ὅλες τίς πόλεις καί τίς κοινότητες πού πρόσκεινται στήν ἐξέγερση·

3) πώς ἡ συμμετοχή πληρεξουσίων τοῦ κόμματός μας σέ μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, μαζί μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία, ἐπιτρέπεται ἀνάλογα μέ τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων καί πρέπει νά περιορίζεται ἐπίσημα ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ κόμματος πάνω στούς πληρεξουσίους του καί, στήν οὐσία, ἀπό τήν ὑπεράσπιση τῶν αὐτοτελῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τήν ἀπαρέγκλιτη διαφύλαξη τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού ἐπιδιώκει τήν πλήρη σοσιαλιστική ἀνατροπή καί γι' αὐτό εἶναι ἀνειρήνευτα ἐχθρική πρός ὅλα τά ἀστικά κόμματα·

4) πώς, ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἄν θά εἶναι δυνατή ἡ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας σέ μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πρέπει νά προπαγανδίζουμε στά πιό πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου τήν ἰδέα ὅτι γιά τήν περιφρούρηση, τή σταθεροποίηση καί τήν ἐπέκταση τῶν κατακτήσεων τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀσκεῖται διαρκής πίεση πάνω στήν προσωρινή κυβέρνηση ἀπομέρους τοῦ ἔνοπλου προλεταριάτου πού καθοδηγεῖται ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία.

ΤΑ ΣΟΒΙΕΤ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ἐμφανίζονται αὐθόρμητα, ἐξαιτίας τῶν μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν, σάν ἐξωκομματικές ὀργανώσεις τῶν πλατιῶν ἐργατικῶν μαζῶν·

2) πώς τά Σοβιέτ αὐτά στήν πορεία τῆς πάλης ἀναπόφευκτα ἀλλάζουν, τόσο ὡς πρός τή σύνθεσή τους, ἐντάσσοντας στίς γραμμές τους τά πιό ἐπαναστατικά στοιχεῖα τῆς μικροαστικῆς τάξης, ὅσο καί ὡς πρός τό περιεχόμενο τῆς δράσης τους, μετατρεπόμενα ἀπό καθαρά ἀπεργιακές ὀργανώσεις σέ ὄργανα τῆς γενικῆς ἐπαναστατικῆς πάλης·

3) πώς, ἐφόσον τά Σοβιέτ αὐτά εἶναι ἔμβρυα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, ἡ δύναμη καί ἡ σημασία τους ἐξαρτῶνται ὁλοκληρωτικά ἀπό τή δύναμη καί τήν ἐπιτυχία τῆς ἐξέγερσης·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας πρέπει νά συμμετέχει στά ἐξωκομματικά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, συγκροτώντας ἀπαραίτητα σέ κάθε Σοβιέτ ὅσο τό δυνατόν πιό ἰσχυρές ὁμάδες μελῶν τοῦ κόμματος καί κατευθύνοντας τή δράση αὐτῶν τῶν ὁμάδων σέ στενό συνδυασμό μέ τή γενική δράση τοῦ κόμματος·

2) πώς ἡ δημιουργία τέτοιων ὀργανώσεων, γιά τήν πλατύτερη καί βαθύτερη ἐπιρροή τῆς σοσιαλδημοκρατίας πάνω στό προλεταριάτο καί τοῦ προλεταριάτου πάνω στήν πορεία καί τήν ἔκβαση τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, μπορεῖ, κάτω ἀπό ορισμένες συνθῆκες, νά εἶναι καθῆκον τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματός μας·

3) πώς πρέπει νά προσελκύονται καί νά συμμετέχουν στά ἐξωκομματικά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ὅσο τό δυνατόν πλατύτερα στρώματα ἐργατῶν, καθώς καί ἐκπρόσωποι τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, καί ἰδιαίτερα ἀπό ἀγρότες, στρατιῶτες καί ναῦτες·

4) πώς μέ τό πλάταιμα τῆς δράσης καί τῆς σφαίρας ἐπιρροῆς τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν εἶναι ἀπαραίτητο νά τονίζουμε πώς τέτοιου εἴδους θεσμοί, ὅταν δέ στηρίζονται στόν ἐπαναστατικό στρατό καί δέν ἀνατρέπουν τίς κυβερνητικές ἀρχές (δηλ. ὅταν δέν μετατρέπονται σέ προσωρινές ἐπαναστατικές κυβερνήσεις), εἶναι καταδικασμένοι σέ ἀναπόφευκτη κατάρρευση· γι᾽ αὐτό ὁ ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ καί τό δυνάμωμα τῆς στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου πρέπει νά θεωροῦνται σάν ἕνα ἀπό τά κύρια καθήκοντα αὐτῶν τῶν θεσμῶν σέ κάθε ἐπαναστατική στιγμή.

Η ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς ἡ σοσιαλδημοκρατία παραδεχόταν πάντα τήν ἀνάγκη νά ὑποστηρίζεται κάθε ἀντιπολιτευτικό καί ἐπαναστατικό κίνημα πού στρέφεται ἐνάντια στό ὑπάρχον κοινωνικό καί πολιτικό καθεστώς τῆς Ρωσίας·

2) πώς σήμερα, πού ἡ ἐπανάσταση προκαλεῖ τήν ἀνοιχτή δράση τῶν διαφόρων τάξεων καί πάνω σ᾽ αὐτή τή βάση ἀρχίζουν νά σχηματίζονται πολιτικά κόμματα, ἐπιτακτικό καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι νά καθορίσει τό ταξικό τους πε-

ριεχόμενο, νά ὑπολογίσει τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν τάξεων στή δοσμένη στιγμή καί, ἀνάλογα μ' αὐτά, νά καθορίσει τή στάση της ἀπέναντι στά διάφορα κόμματα·

3) πώς τό κύριο καθῆκον τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν τρέχουσα στιγμή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης εἶναι νά τήν ὁλοκληρώσει, πράγμα πού ἐπιβάλλει στή σοσιαλδημοκρατία, προκειμένου νά καθορίσει τή στάση της ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα, νά προσέχει ἰδιαίτερα κατά πόσο τό ἕνα ἤ τό ἄλλο κόμμα εἶναι ἱκανό νά συντελέσει δραστήρια σ' αὐτόν τό σκοπό·

4) πώς ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ὅλα τά μή σοσιαλδημοκρατικά κόμματα πού ὑπάρχουν στή Ρωσία (ἐξαιρώντας τά ἀντιδραστικά) χωρίζονται σέ δυό βασικές ὁμάδες: στά φιλελευθερο-μοναρχικά κόμματα καί στά ἐπαναστατικο-δημοκρατικά κόμματα·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς ἡ δεξιά πτέρυγα τῶν φιλελευθερο-μοναρχικῶν κομμάτων (Ἕνωση τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη, κόμμα τῆς ἔννομης τάξης, ἐμπορο-βιομηχανικό κόμμα[116] κτλ.) εἶναι ταξικές ὀργανώσεις τῶν τσιφλικάδων καί τῆς μεγάλης ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης, ὁλοφάνερα ἀντεπαναστατικές, πού δέν ἔκλεισαν ὅμως ἀκόμα ὁριστική συμφωνία γιά τό μοίρασμα τῆς ἐξουσίας μέ τήν ἀπολυταρχική γραφειοκρατία· πώς τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου, χρησιμοποιώντας γιά τούς σκοπούς του αὐτή τήν προστριβή πού ἀκόμα δέν τέλειωσε, πρέπει ταυτόχρονα νά κάνει τήν πιό ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στά τέτοια κόμματα·

2) πώς τά φιλελευθερο-μοναρχικά κόμματα τῆς δεξιᾶς πτέρυγας (κόμμα δημοκρατικῶν μεταρρυθμίσεων [117], συνταγματικοί-δημοκράτες κτλ.), ἐπειδή δέν εἶναι ἀποκρυσταλλωμένες ταξικές ὀργανώσεις, ταλαντεύονται διαρκῶς ἀνάμεσα στή δημοκρατική μικροαστική τάξη καί στά ἀντεπαναστατικά στοιχεῖα τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης, ἀνάμεσα στήν τάση νά στηριχθοῦν στό λαό καί στό φόβο τους ἀπό τήν ἐπαναστατική του πρωτοβουλία δράσης, καί δέ βγαίνουν, ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐπιδιώξεις τους, ἔξω ἀπό τά πλαίσια μιᾶς εὐνομούμενης ἀστικῆς κοινωνίας, πού ἡ μοναρχία καί τό σύστημα τῶν δυό βουλῶν τήν προασπίζουν κατά τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ προλεταριάτου· ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά χρησιμοποιεῖ τή δράση αὐτῶν τῶν κομμάτων γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση τοῦ λαοῦ, ἀντιπαραθέτοντας στήν ὑποκριτική δημοκρατική λογοκοπία τους τό συνεπῆ δημοκρατισμό τοῦ προλεταριάτου καί ξεσκεπάζοντας ἀμείλικτα τίς συνταγματικές αὐταπάτες πού διαδίδουν αὐτά τά κόμματα·

3) πώς τά ἐπαναστατικά-δημοκρατικά κόμματα καί ὀργανώ-

σεις (κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν, Ἀγροτική Ἕνωση, τμήματα μισοσυνδικαλιστικῶν ἑνώσεων καί τμήματα μισοπολιτικῶν ἑνώσεων κτλ.) ἐκφράζουν καλύτερα τά συμφέροντα καί τίς ἀπόψεις τῶν πλατιῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς καί τῆς μικροαστικῆς τάξης, τασσόμενα ἀποφασιστικά ἐνάντια στήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία καί τό δουλοπαροικιακό κράτος, προσπαθώντας νά ἐφαρμόσουν μέ συνέπεια τό δημοκρατισμό καί περιβάλλοντας τά ἀστικοδημοκρατικά, στήν οὐσία, καθήκοντά τους μέ λίγο-πολύ νεφελώδικη σοσιαλιστική ἰδεολογία· ἡ σοσιαλδημοκρατία θεωρεῖ πώς εἶναι δυνατές καί ἀπαραίτητες οἱ μαχητικές συμφωνίες μέ τά κόμματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους· ταυτόχρονα ὅμως ξεσκεπάζει σταθερά τόν ψευτοσοσιαλιστικό τους χαρακτήρα καί παλαίβει ἐνάντια στήν προσπάθειά τους νά συγκαλύψουν τήν ταξική ἀντίθεση ἀνάμεσα στόν προλετάριο καί στό μικρονοικοκύρη·

4) πώς ὁ ἄμεσος πολιτικός σκοπός τῶν προσωρινῶν μαχητικῶν συμφωνιῶν αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἀνάμεσα στή σοσιαλδημοκρατία καί στήν ἐπαναστατική δημοκρατία εἶναι ἡ σύγκληση, μέ ἐπαναστατικό τρόπο, παλλαϊκῆς, ἀπόλυτα κυρίαρχης, συντακτικῆς συνέλευσης μέ βάση τήν καθολική, ἄμεση, ἴση καί μυστική ψηφοφορία·

5) πώς οἱ προσωρινές μαχητικές συμφωνίες εἶναι δυνατές καί σκόπιμες στή δοσμένη στιγμή μόνο μέ στοιχεῖα πού ἀναγνωρίζουν τήν ἔνοπλη ἐξέγερση σά μέσο πάλης καί τή βοηθοῦν δραστήρια.

Η ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης τό προλεταριάτο ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς Ρωσίας συσπειρώνεται ὅλο καί περισσότερο μέσω τῆς κοινῆς πάλης·

2) πώς αὐτή ἡ κοινή πάλη ὁδηγεῖ στήν ὁλοένα καί μεγαλύτερη προσέγγιση τῶν διαφόρων ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Ρωσίας·

3) πώς σέ πολλές πόλεις σχηματίζονται κιόλας, στή θέση τῶν πρώην ὁμοσπονδιακῶν, ἑνιαῖες ἐπιτροπές ὅλων τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ δοσμένου τόπου·

4) πώς ἡ πλειοψηφία τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων δέν ἐπιμένει πιά σήμερα στήν ὁμοσπονδιακή ἀρχή, πού

πολύ σωστά άπορρίφτηκε άπό τό II συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά παρθοῦν τά πιό δραστήρια μέτρα γιά τήν ταχύτατη συγχώνευση ὅλων τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Ρωσίας σέ ἑνιαῖο Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας·

2) πώς βάση γιά τή συνένωση πρέπει νά εἶναι ἡ πλήρης συγχώνευση ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων κάθε τόπου·

3) πώς τό κόμμα πρέπει νά ἐξασφαλίσει ἔμπρακτα τήν ἱκανοποίηση ὅλων τῶν κομματικῶν συμφερόντων καί ἀναγκῶν τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου κάθε δοσμένης ἐθνικότητας, παίρνοντας ὑπόψη καί τίς πολιτιστικές-βιοτικές ἰδιομορφίες του· μέτρα γιά μιά τέτοια ἐξασφάλιση μποροῦν νά εἶναι: ἡ ὀργάνωση εἰδικῶν συνδιασκέψεων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς δοσμένης ἐθνικότητας, ἡ ἀντιπροσώπευση τῆς ἐθνικῆς μειονότητας στά τοπικά, περιοχικά καί κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος, ἡ δημιουργία ἰδιαίτερων φιλολογικῶν, ἐκδοτικῶν, προπαγανδιστικῶν ὁμάδων κτλ.

Σημείωση. Ἡ ἀντιπροσώπευση τῆς ἐθνικῆς μειονότητας στήν ΚΕ τοῦ κόμματος θά μποροῦσε νά ὀργανωθεῖ, λχ., ἔτσι πού τό παγκομματικό συνέδριο νά συμπεριλάβει στή σύνθεση τῆς ΚΕ ὁρισμένο ἀριθμό μελῶν ἀπό τούς ὑποψηφίους πού ὑπέδειξαν τά περιοχικά συνέδρια τῶν τόπων ἐκείνων τῆς Ρωσίας ὅπου σήμερα ὑπάρχουν αὐτοτελεῖς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις.

ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς ἡ σοσιαλδημοκρατία θεωροῦσε πάντα τήν οἰκονομική πάλη σάν ἕνα ἀπό τά συστατικά μέρη τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου·

2) πώς ἡ πιό σκόπιμη ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης γιά τήν οἰκονομική πάλη εἶναι, ὅπως δείχνει ἡ πείρα ὅλων τῶν κεφαλαιοκρατικῶν χωρῶν, τά πλατιά συνδικάτα·

3) πώς σήμερα παρατηρεῖται σέ πλατιά κλίμακα μιά τάση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν τῆς Ρωσίας νά ἑνώνονται σέ συνδικάτα·

4) πώς ἡ οἰκονομική πάλη μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ σταθερή καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν καί στό δυνάμωμα τῆς πραγματικά ταξικῆς τους ὀργάνωσης μόνο ὑπό τόν

δρο τοῦ σωστοῦ συνδυασμοῦ της μέ τήν πολιτική πάλη τοῦ προλεταριάτου·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς δλες οἱ ὀργανώσεις τοῦ κόμματος πρέπει νά βοηθοῦν τή συγκρότηση ἐξωκομματικῶν συνδικάτων καί νά παρακινοῦν δλους τούς ἐκπροσώπους τοῦ δοσμένου ἐπαγγέλματος πού ἀνήκουν στό κόμμα νά μποῦν σ' αὐτά·

2) πώς τό κόμμα πρέπει νά ἐπιδιώκει μέ δλα τά μέσα νά διαπαιδαγωγεῖ τούς ἐργάτες πού ἀνήκουν στά συνδικάτα μέ τό πνεῦμα τῆς πλατιᾶς κατανόησης τῆς ταξικῆς πάλης καί τῶν σοσιαλιστικῶν καθηκόντων τοῦ προλεταριάτου, νά κατακτᾶ μέ τή δράση του ἡγετικό στήν οὐσία ρόλο μέσα σ' αὐτά καί, τέλος, νά μποροῦν αὐτά τά συνδικάτα, κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, νά προσκολλῶνται ἄμεσα στό κόμμα, χωρίς ὡστόσο νά ἀποκλείουν καθόλου ἀπό τίς γραμμές τους τά μή κομματικά μέλη.

Η ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς ἡ Κρατική δούμα ἀποτελεῖ χοντροκομμένη νοθεία τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης, ἐπειδή:

α) τό ἐκλογικό δικαίωμα δέν εἶναι καθολικό, ἴσο, μά πολυβάθμιο, ἕνα σωρό ἐργάτες καί ἀγρότες ἔχουν στήν οὐσία ἀποκλειστεῖ ἀπό τή συμμετοχή στήν Κρατική δούμα καί ἡ αναλογία τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλεκτόρων τῶν διαφόρων ὁμάδων τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει κανονιστεῖ σύμφωνα μέ τά σχέδια τῆς ἀστυνομίας·

β) ἡ Δούμα ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἔκτασης τῶν δικαιωμάτων της καί τῆς θέσης της ἀπέναντι στό Συμβούλιο τοῦ κράτους ἀποτελεῖ ἀνίσχυρο ἐξάρτημα τῆς ἀπολυταρχικῆς γραφειοκρατίας·

γ) οἱ ἐκλογικές συνθῆκες ἀποκλείουν τελείως τή δυνατότητα νά ἐκφράσει ὁ λαός τήν πραγματική του θέληση, γιατί δέν ὑπάρχει ἐλευθερία ζύμωσης, γιατί ὑπάρχουν τά στρατιωτικά ἀντίποινα, οἱ μαζικές ἐκτελέσεις, οἱ συλλήψεις, ἡ ἀστυνομική καί ἡ διοικητική αὐθαιρεσία·

δ) ὁ μοναδικός σκοπός πού ἐπιδιώκει ἡ κυβέρνηση μέ τή σύγκληση τέτοιας Κρατικῆς δούμας εἶναι νά ἐξαπατήσει τό λαό, νά δυναμώσει τήν ἀπολυταρχία, νά διευκολυνθεῖ στίς καινούργιες οἰκονομικές ἀγυρτίες καί συναλλαγές της μέ τά ἀντιδραστικά στοιχεῖα τῶν ἐκμεταλλευτριῶν τάξεων, στά ὁποῖα ἐξασφαλίζεται ἡ ὑπεροχή στήν Κρατική δούμα·

2) πώς ή συμμετοχή στίς έκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας, χωρίς νά δίνει τίποτα γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ προλεταριάτου, γιά τό δυνάμωμα καί τήν ἐπέκταση τῆς ταξικῆς του ὀργάνωσης καί τῆς μαχητικῆς του προετοιμασίας, εἶναι ἱκανή μάλλον ν' ἀποδιοργανώσει καί νά διαφθείρει τό προλεταριάτο, ἐπειδή:

α) ή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς ἐκλογές θά ὑπέθαλπε ἀναπόφευκτα μέσα στό λαό τίς συνταγματικές αὐταπάτες, τήν πίστη πώς οί ἐκλογές μποροῦν νά δόσουν μιά κάπως γνήσια ἔκφραση τῆς λαϊκῆς θέλησης καί τήν ἀντίληψη πώς τάχα τό κόμμα μπαίνει σ' ἕνα ψευτοσυνταγματικό δρόμο·

β) τά σώματα τῶν πληρεξουσίων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐκλεκτόρων δέν μποροῦν νά δόσουν τίποτα γιά μιά πραγματικά ἐπαναστατική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, ἐπειδή εἶναι ὀλιγάριθμα καί οί λειτουργίες τους εἶναι περιορισμένης διαρκείας καί εἰδικῆς φύσης·

γ) ή συμμετοχή στίς ἐκλογές μεταφέρει τό κέντρο τοῦ βάρους τῆς προσοχῆς τοῦ προλεταριάτου ἀπό τό ἐπαναστατικό κίνημα, πού παρακάμπτει τή Δούμα, στήν κυβερνητική κωμωδία, μεταφέρει τό κέντρο τοῦ βάρους ἀπό τήν πλατιά ζύμωση μεταξύ τῶν μαζῶν στούς μικρούς κύκλους τῶν ἐκλεκτόρων·

δ) ή συμμετοχή μας στίς ἐκλογές δέν μπορεῖ νά βοηθήσει στή σοσιαλδημοκρατική διαπαιδαγώγηση τῶν πιό καθυστερημένων στρωμάτων τῆς μάζας πού πᾶνε γιά Δούμα, καί μάλιστα ἀποκλειστικά ἀπό τό νόμιμο δρόμο, τόν ὁποῖο δέν μπορεῖ νά ἀκολουθήσει τώρα τό ΣΔΕΚΡ·

ε) ή ἀποχώρηση ἑνός μέρους τῶν ἐκλεκτόρων ἀπό τίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων δέ θά μποροῦσε οὔτε νά τορπιλίσει τή Δούμα, οὔτε νά προκαλέσει ἕνα πλατύ λαϊκό κίνημα·

3) πώς ή συμμετοχή στίς ἐκλογές στή δοσμένη πολιτική κατάσταση θά ἀναγκάσει τούς σοσιαλδημοκράτες εἴτε ν' ἀποτραβηχτοῦν χωρίς νά φέρουν κανένα ὄφελος στό κίνημα, εἴτε νά κατρακυλήσουν οὐσιαστικά στό ρόλο ἄφωνων βοηθῶν τῶν καντέτων·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς τό ΣΔΕΚΡ πρέπει νά ἀρνηθεῖ κατηγορηματικά νά πάρει μέρος στήν Κρατική δούμα·

2) πώς τό ΣΔΕΚΡ πρέπει νά ἀρνηθεῖ κατηγορηματικά νά πάρει μέρος στίς ἐκλογές τῆς Κρατικῆς δούμας, σ' ὁποιοδήποτε στάδιό τους·

3) πώς τό ΣΔΕΚΡ πρέπει νά χρησιμοποιήσει μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο ὅλες τίς συγκεντρώσεις πού ἔχουν σχέση μέ τίς ἐκλογές, γιά νά ἐκθέσει τίς ἀπόψεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας γενικά, γιά νά κατακρίνει ἀμείλικτα τήν Κρατική δούμα εἰδικά, καί ἰδιαίτερα γιά νά καλέσει στήν πάλη γιά ἐπαναστατική σύγκληση παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης·

4) πώς τό ΣΔΕΚΡ πρέπει νά χρησιμοποιήσει ἐπίσης τή ζύμωση ἀπ' ἀφορμή τή Δούμα γιά νά κάνει γνωστές σέ ὅσο τό δυνατόν πλατύτερες μάζες τοῦ λαοῦ ὅλες τίς ἀπόψεις τακτικῆς τοῦ κόμματος, σχετικά μέ ὅλη τήν τρέχουσα ἐπαναστατική περίοδο καί μέ ὅλα τά καθήκοντα πού ἀπορρέουν ἀπ' αὐτήν.

ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) πώς **ἡ ἀρχή τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ** μέσα στό κόμμα ἀναγνωρίζεται σήμερα ἀπ' ὅλους·

2) πώς ἡ ἐφαρμογή της στήν πράξη, παρ' ὅλο πού δυσκολεύεται ἀπό τίς ὑπάρχουσες πολιτικές συνθῆκες, ὡστόσο εἶναι δυνατή σέ ὁρισμένα ὅρια·

3) πώς τό μπέρδεμα τοῦ παράνομου μέ τό νόμιμο μηχανισμό τῆς ὀργάνωσης τοῦ κόμματος ἀποδείχτηκε ἐξαιρετικά καταστροφικό γιά τό κόμμα καί χύνει νερό στό μύλο τῶν κυβερνητικῶν προκλήσεων·

Δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά κάνει δεκτό:

1) πώς **ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας** στίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματος πρέπει νά **ἐφαρμοστεῖ ἀπό τά κάτω ὡς τά πάνω**·

2) πώς ὑποχωρήσεις ἀπ' αὐτή τήν ἀρχή, λογουχάρη ἐνέργεια δευτεροβάθμιων ἐκλογῶν ἤ προσλήψεις σέ αἱρετά ὄργανα κτλ., ἐπιτρέπονται μόνο ὅταν ὑπάρχουν ἀνυπέρβλητα ἀστυνομικά ἐμπόδια καί σέ ἐξαιρετικές, εἰδικά προβλεπόμενες περιπτώσεις·

3) πώς εἶναι ἐπιτακτικά ἀναγκαῖο νά διατηρήσουμε καί νά δυναμώσουμε τόν παράνομο πυρήνα τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης·

4) πώς γιά τίς κάθε λογῆς ἀνοιχτές ἐνέργειες (στόν τύπο, στίς συγκεντρώσεις, στίς ἑνώσεις, προπάντων στά συνδικάτα κτλ.) πρέπει νά ὀργανωθοῦν ἰδιαίτερα τμήματα τῶν ὀργανώσεων, πού σέ καμιά περίπτωση νά μήν μποροῦν νά βλάψουν τήν ἀκεραιότητα τῶν παράνομων πυρήνων·

5) πώς τό κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματος πρέπει νά εἶναι

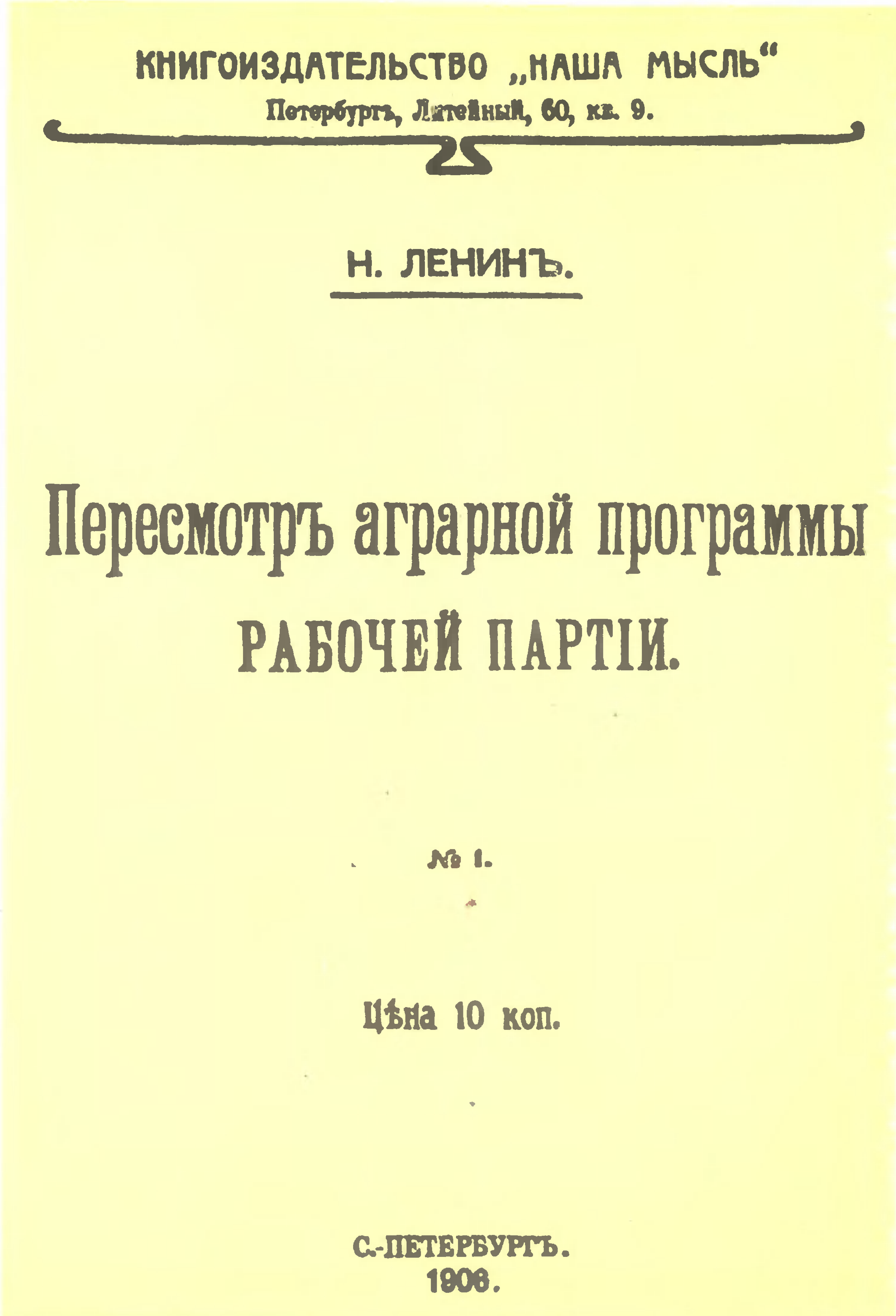
ἑνιαῖο, δηλ. τό κοινό συνέδριο τοῦ κόμματος πρέπει νά ἐκλέξει ἑνιαία ΚΕ, ἡ ὁποία ὁρίζει τή σύνταξη τοῦ ΚΟ τοῦ κόμματος κτλ.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ [118]

Γράφτηκε τό δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάρτη 1906

Δημοσιεύτηκε στήν Πετρούπολη στίς ἀρχές τοῦ 'Απρίλη 1906 σέ χωριστή μπροσούρα στό ἐκδ. «Νάσα Μίσλ»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας


КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „НАША МЫСЛЬ“
Петербургъ, Литейный, 60, кв. 9.

Н. ЛЕНИНЪ.

Пересмотръ аграрной программы
РАБОЧЕЙ ПАРТІИ.

№ 1.

Цѣна 10 коп.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
1906.

Τό ἐξώφυλλο τῆς μπροσούρας τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος». — 1906

Σμίκρυνση

Ἡ ἀνάγκη νά ἀναθεωρηθεῖ τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος ἔχει ἀναγνωριστεῖ σήμερα ἀπ' ὅλους. Ἡ τελευταία συνδιάσκεψη τῆς «πλειοψηφίας» (Δεκέμβρης 1905) ἔθεσε ἐπίσημα τό ὥριμο αὐτό ζήτημα, πού ἔχει κιόλας μπεῖ στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ ἑνωτικοῦ συνεδρίου.

Σκοπεύουμε νά δόσουμε πρῶτα μιά συντομότατη σκιαγραφία, στήν ὁποία νά φαίνεται ἡ τοποθέτηση τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος στήν ἱστορία τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ὕστερα μιά ανασκόπηση τῶν διαφόρων σχεδίων προγράμματος πού προτείνουν σήμερα οἱ σοσιαλδημοκράτες, καί τέλος τό πρόχειρο σχέδιο πού ὑποστηρίζουμε ἐμεῖς.

I. ΣΥΝΤΟΜΗ ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ἡ ρωσική σοσιαλδημοκρατία, ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμα τῆς ἐμφάνισής της, ἀναγνώριζε τήν τεράστια σπουδαιότητα τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος καί τοῦ εἰδικοῦ προβλήματος τῆς ἀγροτιᾶς στή Ρωσία· γι' αὐτό καί σ' ὅλα της τά προγραμματικά ντοκουμέντα ἔκανε δική της αὐτοτελῆ ἀνάλυση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος.

Ἡ ἀντίθετη γνώμη, πού διαδίδουν συχνά οἱ ναρόντνικοι καί οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, στηρίζεται στήν ὁλοκληρωτική ἄγνοια ἤ στή σκόπιμη διαστρέβλωση τῆς ὑπόθεσης.

Στό πρῶτο κιόλας σχέδιο προγράμματος τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν, πού δημοσιεύτηκε ἀπό τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» τό 1884, ὑπάρχει ἡ διεκδίκηση τῆς «ριζικῆς ἀναθεώρησης τῶν ἀγροτικῶν σχέσεων» καί τῆς ἐξάλειψης ὅλων τῶν σχέσεων δουλοπαροικίας στό χωριό (ἐπειδή δέν ἔχουμε πρόχειρη τήν παλιά σοσιαλδημοκρατική φιλολογία πού ἔβγαινε στό ἐξωτερικό, ἀναγκαζόμαστε νά δίνουμε τίς περικοπές ἀπό

μνήμης, ἐγγυώμενοι γιά τό γενικό νόημα καί ὄχι γιά τό καθαυτό κείμενο τῶν περικοπῶν).

Ἀργότερα ὁ Πλεχάνοφ, καί στό περιοδικό «Σοτσιαλ-Ντεμοκράτ»[119] (στά τέλη τῆς δεκαετίας 1880–1890) καί στίς μπροσοῦρες: «Πανρωσική καταστροφή» καί τά «Καθήκοντα τῶν σοσιαλιστῶν στήν καταπολέμηση τῆς πείνας στή Ρωσία» (1891–1892), ἐπανειλημμένα καί μέ τίς *πιό κατηγορηματικές* ἐκφράσεις ὑπογράμμιζε τήν τεράστια σπουδαιότητα τοῦ ζητήματος τῆς ἀγροτιᾶς στή Ρωσία, τόνιζε μάλιστα πώς στήν ἐπικείμενη δημοκρατική ἐπανάσταση εἶναι δυνατόν νά πραγματοποιηθεῖ καί ὁ «γενικός ἀναδασμός», καί πώς ἡ σοσιαλδημοκρατία δέ φοβᾶται καί δέν ἀποφεύγει καθόλου αὐτή τήν προοπτική. Ὁ «γενικός ἀναδασμός», χωρίς νά εἶναι καθόλου σοσιαλιστικό μέτρο, θάδινε τεράστια ὤθηση στήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, στό μεγάλωμα τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, στό ἀνέβασμα τῆς εὐημερίας τῆς ἀγροτιᾶς, στήν ἀποσύνθεση τῆς κοινότητας, στήν ἀνάπτυξη τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων στό χωριό, στήν ἐξάλειψη ὅλων τῶν ὑπολειμμάτων τῆς παλιᾶς Ρωσίας μέ τίς δουλοπαροικιακές ὑποδουλωτικές σχέσεις της.

Ἡ ὑπόδειξη αὐτή τοῦ Πλεχάνοφ γιά τό «γενικό ἀναδασμό» ἔχει γιά μᾶς ἰδιαίτερη ἱστορική σπουδαιότητα. Δείχνει παραστατικά πώς οἱ σοσιαλδημοκράτες εὐθύς ἐξαρχῆς τοποθέτησαν θεωρητικά τό ἀγροτικό ζήτημα τῆς Ρωσίας κατά τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο πού ἐξακολουθοῦν νά τό τοποθετοῦν ἀπαρέγκλιτα ὥς σήμερα.

Οἱ ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἐμφάνισης τοῦ κόμματός τους ὥς σήμερα ὑποστήριζαν πάντα τίς παρακάτω τρεῖς θέσεις. *Πρώτη*. Ἡ ἀγροτική ἀνατροπή θ' ἀποτελέσει ἀναπόφευκτα μέρος τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς στή Ρωσία. Ἡ ἀπαλλαγή τοῦ χωριοῦ ἀπό τίς δουλοπαροικιακές ὑποδουλωτικές σχέσεις θά εἶναι τό περιεχόμενο αὐτῆς τῆς ἀνατροπῆς. *Δεύτερη*. Ἡ ἐπικείμενη ἀγροτική ἀνατροπή θά εἶναι, ἀπό τήν ἄποψη τῆς κοινωνικοοικονομικῆς της σημασίας, ἀστικοδημοκρατική ἀνατροπή· δέ θ' ἀδυνατίσει ἀλλά θά δυναμώσει τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῶν κεφαλαιοκρατικῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων. *Τρίτη*. Ἡ σοσιαλδημοκρατία ἔχει κάθε λόγο νά ὑποστηρίζει τήν ἀνατροπή αὐτή μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο, χαράζοντας ταυτόχρονα τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά ἄμεσα καθήκοντα, χωρίς ὅμως νά δένει τά χέρια της καί χωρίς ν' ἀρνιέται καθόλου νά ὑποστηρίξει ἀκόμα καί τό «γενικό ἀναδασμό».

Ὅποιος δέν ξέρει τίς τρεῖς αὐτές θέσεις, ὅποιος δέν τίς ἔβγα-

λε ἀπό τή μελέτη *ὅλης* τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς φιλολογίας γιά τό ἀγροτικό ζήτημα στή Ρωσία, αὐτός εἴτε δέν ξέρει τό ζήτημα εἴτε παρακάμπτει τήν οὐσία τοῦ ζητήματος (ὅπως κάνουν διαρκῶς οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες).

Ξαναγυρνώντας στό ἱστορικό τῆς ἐξέλιξης τῶν ἀπόψεων τῆς σοσιαλδημοκρατίας πάνω στό πρόβλημα τῆς ἀγροτιᾶς, θά σημειώσουμε ἀκόμα ἀπό τή φιλολογία τοῦ τέλους τῆς δεκαετίας 1890–1900 τήν μπροσούρα «Τά καθήκοντα τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» (1897)*, στήν ὁποία ἀντικρούεται ἀποφασιστικά ἡ ἄποψη γιά «ἀδιάφορη» στάση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἀπέναντι στήν ἀγροτιά καί ὅπου ἐπαναλαμβάνονται οἱ γενικές ἀπόψεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας, καθώς καί τήν ἐφημερίδα «*Ἴσκρα*». Στό 3ο φύλλο της πού βγῆκε τήν **ἄνοιξη** (Μάρτης καί Ἀπρίλης) τοῦ **1901**, δηλ. *ἕνα χρόνο* πρίν ἀπό τήν πρώτη μεγάλη ἀγροτική ἐξέγερση στή Ρωσία, δημοσιεύτηκε ἄρθρο τῆς σύνταξης «Τό ἐργατικό κόμμα καί ἡ ἀγροτιά»**, πού ὑπογράμμιζε ἀκόμα μιά φορά τή σπουδαιότητα τοῦ προβλήματος τῆς ἀγροτιᾶς καί πού ἔβαζε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, μαζί μέ τίς ἄλλες διεκδικήσεις καί τή διεκδίκηση τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ὀτρέζκι.

Αὐτό τό ἄρθρο μπορεῖ νά θεωρηθεῖ σάν τό πρῶτο σχέδιο τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού εἶχε δημοσιευτεῖ ἐξονόματος τῆς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά» [120] τό καλοκαίρι τοῦ 1902 καί πού στό II συνέδριο τοῦ κόμματός μας (Αὔγουστος 1903) ἔγινε τό ἐπίσημο πρόγραμμα τοῦ κόμματος.

Στό πρόγραμμα αὐτό *ὅλη* ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία ἐξετάζεται σάν πάλη τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος ἐνάντια στή δουλοπαροικία, καί ὅσον ἀφορᾶ τή θεμελιακή μαρξιστική ἄποψη, αὐτή ἐκφράζεται μέ τόν πιό ξεκάθαρο τρόπο στή βασική θέση τοῦ ἀγροτικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος: «γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ δουλοπαροικιακοῦ καθεστῶτος, πού σάν καταθλιπτικός ζυγός βαραίνει ἄμεσα τούς ἀγρότες, καί γιά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό, τό κόμμα ἀπαιτεῖ. . .»

Ὅλοι σχεδόν οἱ κριτικοί τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προγράμματος *παρακάμπτουν* σιωπηρά τή βασική αὐτή θέση: δέ βλέπουν τόν ἐλέφαντα.

Ὁρισμένα σημεῖα τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος πού ψηφίστη-

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 2ος, σελ. 459 - 496. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 436 - 444. *Ἡ Σύντ.*

κε στό ΙΙ συνέδριο, ἐκτός ἀπό τίς ἀδιαφιλονίκητες διεκδικήσεις (κατάργηση τῶν φεουδαρχικῶν φόρων, ἐλάττωση τοῦ ἐνοικίου τῆς γῆς καί ἐλεύθερη διάθεση τῆς γῆς), περιελάμβαναν καί τή διεκδίκηση νά ἐπιστραφοῦν οἱ πληρωμές ἐξαγορᾶς καί νά συγκροτηθοῦν ἐπιτροπές ἀγροτῶν γιά τήν ἐπιστροφή τῶν ὀτρέζκι καί γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τῶν δουλοπαροικιακῶν σχέσεων.

Τό τελευταῖο σημεῖο γιά τά ὀτρέζκι προκαλοῦσε τή μεγαλύτερη κριτική στίς γραμμές τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Τό σημεῖο αὐτό τό κατέκρινε καί ἡ σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα «Μπορμπά», πού πρότεινε (ἄν δέ μέ ἀπατᾶ ἡ μνήμη) τήν ἀπαλλοτρίωση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς[121], τό κατέκρινε καί ὁ σ. Ἴξ (ἡ κριτική του μαζί μέ τήν ἀπάντησή μου* κυκλοφόρησε σέ χωριστή μπροσούρα στή Γενεύη τό καλοκαίρι τοῦ 1903, τίς παραμονές ἀκριβῶς τοῦ ΙΙ συνεδρίου, πού οἱ ἀντιπρόσωποί του τήν εἶχαν μπροστά τους). Ὁ σ. Ἴξ ἀντί τῶν ὀτρέζκι καί τῆς ἐπιστροφῆς τῶν πληρωμῶν ἐξαγορᾶς πρότεινε: 1) δήμευση τῆς ἐκκλησιαστικῆς γῆς, τῆς μοναστηριακῆς γῆς καί τῆς γῆς τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας καί μεταβίβασή της «στήν κατοχή τοῦ δημοκρατικοῦ κράτους», 2) «ἐπιβολή προοδευτικῆς φορολογίας ἐπί τῆς γαιοπροσόδου τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων, μέ σκοπό νά περάσει τό εἶδος αὐτό τῶν ἐσόδων στά χέρια τοῦ δημοκρατικοῦ κράτους γιά τίς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ», καί 3) «πέρασμα ἑνός μέρους τῆς ἰδιωτικῆς γῆς (τῆς μεγάλης γαιοκτησίας), καί ἄν εἶναι δυνατόν καί ὅλης τῆς γῆς, στήν κατοχή τῶν αὐτοδιοικούμενων μεγάλων κοινωνικῶν ὀργανώσεων (ζέμστβο)».

Ἐγώ κατέκρινα τό πρόγραμμα αὐτό, χαρακτηρίζοντάς το σά μιά «χειρότερη καί ἀντιφατική διατύπωση τῆς διεκδίκησης τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς» καί ὑπογράμμισα πώς οἱ ἐπιτροπές ἀγροτῶν ἔχουν σημασία σά μαχητικό σύνθημα πού ξεσηκώνει μιά καταπιεζόμενη κάστα· πώς ἡ σοσιαλδημοκρατία δέν πρέπει νά δένει τά χέρια της, παραιτούμενη ἔστω καί ἀπό τό «ξεπούλημα» τῆς δημευμένης γῆς· πώς ἡ ἐπιστροφή τῶν ὀτρέζκι καθόλου *δέν περιορίζει τίς ἐπιδιώξεις* τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀλλά περιορίζει μονάχα τή δυνατότητα νά προβάλουν κοινά ζητήματα τό ἀγροτικό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτική ἀστική τάξη. Τόνισα πώς, «ἄν τώρα ἡ διεκδίκηση ὅλης τῆς γῆς θά εἶναι διεκδίκηση ἐθνικοποίησης εἴτε περάσματος τῆς γῆς στή σημερι-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 215 - 230. *Ἡ Σύντ.*

νή εὐκατάσταση ἀγροτιά, ἐμεῖς θά ἐκτιμήσουμε αὐτή τή διεκδίκηση ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου, *ἀφοῦ πάρουμε ὑπόψη ὅλα τά καθέκαστα* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μας): λογουχάρη, δέν μποροῦμε νά ποῦμε ἀπό τά πρίν πῶς θά ἐμφανιστεῖ ἡ εὐκατάστατη ἀγροτιά μας ὅταν ἡ ἐπανάσταση τή σπρώξει στήν πολιτική ζωή: θά ἐμφανιστεῖ σά δημοκρατικό ἐπαναστατικό κόμμα ἤ σάν κόμμα τῆς ὑπάρχουσας τάξης;» (σελ. 35–36 τῆς μπροσούρας πού ἀναφέραμε)*.

Τήν ἴδια ἰδέα, ὅτι τά ὀτρέζκι δέν περιορίζουν οὔτε τήν ἔκταση τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, οὔτε τήν ὑποστήριξή του ἀπομέρους μας ἄν τραβήξει πιό πέρα, τήν ἀνέπτυξα καί στήν μπροσούρα «Πρός τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ» (ἐκδόθηκε τό 1903, πρίν ἀπό τό ΙΙ σὐνέδριο), στήν ὁποία τά «ὀτρέζκι» ὀνομάζονται ὄχι «τοῖχος», ἀλλά «πόρτα»**, καί ἡ ἰδέα να περάσει *ὅλη ἡ γῆ* στήν ἀγροτιά ὄχι μόνο δέν ἀπορρίπτεται καθόλου, ἀλλά καί χαιρετίζεται κάτω ἀπό ὁρισμένες πολιτικές συνθῆκες.

Σχετικά μέ τό γενικό ἀναδασμό ἔγραφα τόν Αὔγουστο τοῦ 1902 («Ζαριά», τεῦχος 4, σελ. 176), ὑπερασπίζοντας τό σχέδιο τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος:

«᾿Από τή διεκδίκηση τοῦ γενικοῦ ἀναδασμοῦ ἀντιδραστική εἶναι ἡ οὐτοπία νά γενικευτεῖ καί διαιωνιστεῖ ἡ μικρή ἀγροτική παραγωγή, ὅμως ἡ διεκδίκηση αὐτή ἔχει (ἐκτός ἀπό τήν οὐτοπία πώς ἡ «ἀγροτιά» μπορεῖ τάχα νά γίνει φορέας τῆς *σοσιαλιστικῆς* ἀνατροπῆς) καί τήν ἐπαναστατική πλευρά της, καί συγκεκριμένα: τόν πόθο νά σαρωθοῦν μέ τήν ἀγροτική ἐξέγερση ὅλα τά ὑπολείμματα τοῦ καθεστῶτος τῆς δουλοπαροικίας»***.

Συνεπῶς τά στοιχεῖα ἀπό τή φιλολογία τοῦ 1902–1903 ἀποδείχνουν ἀδιάψευστα πώς οἱ συντάκτες τοῦ σημείου αὐτοῦ δέν ἐννοοῦσαν ποτέ τή διεκδίκηση γιά τά ὀτρέζκι μέ τήν ἔννοια νά περιοριστεῖ ἡ ἔκταση τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος καί ἡ ὑποστήριξή του ἀπομέρους μας. Παρ' ὅλα αὐτά ἡ πορεία τῶν γεγονότων ἔδειχνε πώς τό σημεῖο αὐτό τοῦ προγράμματος δέν εἶναι ἱκανοποιητικό, γιατί τό κίνημα τῆς ἀγροτιᾶς ἀναπτύσσεται σέ πλάτος καί σέ βάθος μέ τεράστια ταχύτητα, καί τό πρόγραμμά μας γεννάει ἀπορίες στίς πλατιές μάζες, ἐνῶ τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης πρέπει νά παίρνει ὑπόψη του τίς πλατιές μάζες καί

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 224. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 188 - 189. *Ἡ Σύντ.*

*** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 338. *Ἡ Σύντ.*

δέν μπορεῖ νά ἐπικαλεῖται μόνο τά σχόλια, τά ὁποῖα ἐξηγοῦν μέ ἐπιχειρήματα, πού δέν εἶναι ὑποχρεωτικά γιά τό κόμμα, τό πρόγραμμα πού εἶναι ὑποχρεωτικό γιά ὅλους.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναθεώρησης τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος ὡρίμαζε. Στίς ἀρχές τοῦ 1905 σέ ἕνα φύλλο τῆς «μπολσεβίκικης» σοσιαλδημοκρατικῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» [122] (πού ἀπό τό Γενάρη ὥς τό Μάη τοῦ 1905 ἔβγαινε κάθε βδομάδα στή Γενεύη) εἶχε ἀναπτυχθεῖ τό σχέδιο τροποποίησης τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος, μέ ἀπάλειψη τοῦ σημείου γιά τά ὀτρέζκι καί τήν ἀντικατάστασή του «μέ τήν ὑποστήριξη τῶν διεκδικήσεων τῶν ἀγροτῶν μέχρι καί τή δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς»*. Στό III ὅμως συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Μάης 1905) καί στήν ταυτόχρονη «συνδιάσκεψη» τῆς «μειοψηφίας» δέν εἶχε μπεῖ ζήτημα ἀναθεώρησης τοῦ ἴδιου τοῦ προγράμματος. Ἡ ὑπόθεση περιορίστηκε στήν ἐκπόνηση ἀπόφασης γιά τήν *τακτική*. Στήν περίπτωση αὐτή καί οἱ δυό μερίδες τοῦ κόμματος βρέθηκαν σύμφωνες νά ὑποστηρίξουν τό ἀγροτικό κίνημα *μέχρι καί τή δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς*.

Οὐσιαστικά οἱ ἀποφάσεις αὐτές προδικάσανε τό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στήν τελευταία συνδιάσκεψη τῆς «πλειοψηφίας» (Δεκέμβρης 1905) ἔγινε δεκτή ἡ πρότασή μου νά διατυπωθεῖ ἡ εὐχή νά ἀφαιρεθοῦν τά σημεῖα γιά τά ὀτρέζκι καί γιά τήν ἐπιστροφή τῶν πληρωμῶν ἐξαγορᾶς καί ν' ἀντικατασταθοῦν μέ τήν ὑπόδειξη νά ὑποστηριχτεῖ τό ἀγροτικό κίνημα μέχρι καί τή δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς**.

Μ' αὐτά τελειώνουμε τή σύντομη σκιαγραφία τῆς ἱστορικῆς ἀνάπτυξης τῶν ἀπόψεων τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ἀγροτικό ζήτημα.

ΙΙ. ΤΕΣΣΕΡΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γιά τό ζήτημα αὐτό ἔχουμε σήμερα, ἐκτός ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς «μπολσεβίκικης» συνδιάσκεψης πού ἀναφέραμε, δυό ἕτοιμα σχέδια ἀγροτικοῦ προγράμματος — τῶν σ. σ. Μάσλοφ καί Ροζκόφ καί τίς παρατηρήσεις καί σκέψεις τῶν σ. σ. Φίν, Πλε-

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 352. *Ἡ Σύντ.*

** Ἡ ἀπόφαση εἶχε δημοσιευτεῖ στίς ἐφημερίδες «Ρούς», «Νάσα Ζίζν» καί στό περιοδικό «Πράβντα» [123]. (Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 148 - 149. *Ἡ Σύντ.*)

χάνοφ καί Κάουτσκι, πού δέν εἶναι ὁλοκληρωμένες, δηλ. πού δέν προσφέρουν ἕνα ἕτοιμο σχέδιο προγράμματος.

Θά ἐκθέσουμε σέ συντομία τίς ἀπόψεις αὐτῶν τῶν συγγραφέων.

Ὁ σ. Μάσλοφ προτείνει μέ κάποια παραλλαγή τό σχέδιο τοῦ σ. Ἴξ. Συγκεκριμένα, ἀφαιρεῖ ἀπό τό σχέδιο τοῦ Ἴξ τήν ἐπιβολή προοδευτικῆς φορολογίας ἐπί τῆς γαιοπροσόδου καί τροποποιεῖ τή διεκδίκηση νά παραδοθοῦν οἱ ἰδιωτικές γαῖες στά χέρια τῶν ζέμστβο. Ἡ τροποποίηση τοῦ Μάσλοφ συνίσταται, πρῶτο, στό ὅτι ἀφαιρεῖ τίς λέξεις τοῦ Ἴξ «ἄν εἶναι δυνατόν καί ὅλη ἡ γῆ» (δηλαδή νά περάσει ὅλη ἡ γῆ στήν κατοχή τῶν ζέμστβο)· δεύτερο, ὁ Μάσλοφ ἀφαιρεῖ ὁλότελα τή λέξη «ζέμστβο» πού αναφέρει ὁ Ἴξ καί ἀντί γιά «μεγάλες κοινωνικές ὀργανώσεις-ζέμστβο» μιλάει γιά «μεγάλες ὀργανώσεις περιοχῆς». Ὁλόκληρο τό ἀντίστοιχο σημεῖο διατυπώνεται ἀπό τόν Μάσλοφ ἔτσι:

«Μεταβίβαση τῶν ἰδιωτικῶν γαιῶν (τῆς μεγάλης γαιοκτησίας) στήν κατοχή αὐτοδιοικούμενων μεγάλων ὀργανώσεων περιοχῆς. Τό κατώτατο ὅριο ἔκτασης τῶν κτημάτων πού ὑπόκεινται σέ ἀπαλλοτρίωση καθορίζεται ἀπό τό λαϊκό ἀντιπροσωπευτικό ὄργανο περιοχῆς». Ἑπομένως ὁ Μάσλοφ ἀπορρίπτει κατηγορηματικά τήν πλήρη ἐθνικοποίηση πού παραδέχεται ὑπό ὅρους ὁ Ἴξ καί ἀπαιτεῖ τή «δημοτικοποίηση» ἤ, ἀκριβέστερα, τήν «ἐπαρχιακοποίηση» τῆς γῆς. Ἐνάντια στήν ἐθνικοποίηση ὁ Μάσλοφ προβάλλει τρία ἐπιχειρήματα: 1) ἡ ἐθνικοποίηση θ' ἀποτελοῦσε ἐπιβουλή ἐνάντια στήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνοτήτων· 2) οἱ ἀγρότες, καί κυρίως οἱ ἀγρότες μέ δικό τους νοικοκυριό δέ θά δεχτοῦν τήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς τους· 3) ἡ ἐθνικοποίηση θά δυναμώσει τή γραφειοκρατία πού εἶναι ἀναπόφευκτη στό ταξικό, ἀστικοδημοκρατικό κράτος.

Τό μοίρασμα τῆς τσιφλικάδικης γῆς («διανομή») ὁ Μάσλοφ τό κριτικάρει ἁπλῶς σάν ψευτοσοσιαλιστική οὐτοπία τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν, χωρίς νά δίνει τήν ἐκτίμηση αὐτοῦ τοῦ μέτρου σέ σύγκριση μέ τήν «ἐθνικοποίηση».

Ὅσον ἀφορᾶ τόν Ροζκόφ, αὐτός δέ θέλει οὔτε τό μοίρασμα, οὔτε τήν ἐθνικοποίηση καί ἀπαιτεῖ μόνο νά ἀντικατασταθεῖ τό σημεῖο γιά τά ὀτρέζκι μέ ἕνα τέτοιου εἴδους σημεῖο: «Μεταβίβαση στούς ἀγρότες χωρίς ἐξαγορά ὅλων ἐκείνων τῶν γαιῶν πού χρησιμεύουν σάν ὄργανο γιά τήν οἰκονομική τους ὑποδούλωση» (βλ. τή συλλογή «Ἡ τρέχουσα στιγμή» [124], σελ. 6 τοῦ ἄρθρου τοῦ σ. Ν. Ροζκόφ). Ὁ σ. Ροζκόφ ἀπαιτεῖ τή δήμευση τῶν ἐκκλησιαστικῶν καί τῶν ἄλλων γαιῶν, χωρίς νά μιλάει γιά

«μεταβίβασή τους στήν κατοχή τοῦ δημοκρατικοῦ κράτους» (ὅπως τό θέλει αὐτό ὁ σ. Μάσλοφ).

Παρακάτω, ὁ σ. Φίν στό ἡμιτελές ἄρθρο του («Μίρ Μπόζι» [125], 1906) ἀποκρούει τήν ἐθνικοποίηση καί κλίνει, φαίνεται, πρός τήν ἄποψη νά μοιραστεῖ ἡ τσιφλικάδικη γῆ καί νά δοθεῖ μέ μορφή ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στούς ἀγρότες.

Καί ὁ σ. Πλεχάνοφ στό τεῦχος 5 τοῦ «Ντνεβνίκ» δέ λέει οὔτε λέξη γιά τό ζήτημα τῶν συγκεκριμένων ἀλλαγῶν στό ἀγροτικό μας πρόγραμμα. Ἐπικρίνοντας τόν Μάσλοφ, ὑποστηρίζει ἁπλῶς τήν «εὐλύγιστη τακτική» γενικά, ἀπορρίπτει τήν «ἐθνικοποίηση» (ἐπικαλούμενος τά παλιά ἐπιχειρήματα τοῦ «Ζαριά») καί σά νά κλίνει πρός τό μοίρασμα τῆς τσιφλικάδικης γῆς στούς ἀγρότες.

Τέλος, ὁ Κ. Κάουτσκι στό ὑπέροχο ἔργο του «Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Ρωσία» ἐκθέτει τίς γενικές βάσεις τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἀπόψεων πάνω στό ζήτημα αὐτό, ἐκφράζοντας ὅλη τή συμπάθειά του γιά τό μοίρασμα τῆς τσιφλικάδικης γῆς σά νά δέχεται, κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους, καί τήν ἐθνικοποίηση, χωρίς νά θίγει ἔστω μέ μιά λέξη οὔτε τό παλιό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ, οὔτε τά σχέδια τροποποίησής του.

Συνοψίζοντας τίς ἀπόψεις πού ἐκφράσθηκαν μέσα στό κόμμα μας γιά τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἔχουμε τούς παρακάτω *τέσσερις* βασικούς τύπους τῶν ἀπόψεων αὐτῶν:

1) τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ δέν πρέπει νά ζητάει οὔτε ἐθνικοποίηση, οὔτε δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς (εἶναι ἡ ἄποψη αὐτῶν πού ὑπερασπίζουν τό τωρινό πρόγραμμα ἤ μικρές ἀλλαγές του, σάν κι αὐτές πού προτείνει ὁ σ. Ν. Ροζκόφ)·

2) τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ πρέπει νά ζητάει τή δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς, χωρίς νά ζητάει ἐθνικοποίηση τῆς γῆς μέ ὁποιαδήποτε μορφή (εἶναι ἡ ἄποψη, ὅπως φαίνεται, τοῦ σ. Φίν, καί ἴσως καί τοῦ σ. Πλεχάνοφ, ἄν καί ἡ ἄποψή του δέν εἶναι ξεκάθαρη)·

3) ἀπαλλοτρίωση τῆς τσιφλικάδικης γῆς παράλληλα μέ μιά ἰδιόμορφη καί περιορισμένη ἐθνικοποίηση (ζεμστβικοποίηση καί «ἐπαρχιακοποίηση» τῶν Ἴξ, Μάσλοφ, Γκρόμαν καί ἄλλων)·

4) δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς καί, *κάτω ἀπό ὁρισμένους πολιτικούς ὅρους*, ἐθνικοποίηση τῆς γῆς (εἶναι τό πρόγραμμα πού προτείνει ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς πού ὁρίστηκε ἀπό τήν Ἑνοποιημένη Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματός μας· αὐτό τό πρόγραμμα, πού τό ὑπερασπίζει ὁ συγγραφέας αὐτῆς τῆς μπροσούρας, δημοσιεύεται παρακάτω, στό τέλος τῆς μπροσούρας)*.

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 267 - 268. *Ἡ Σύντ.*

Ἄς ἐξετάσουμε ὅλες αὐτές τίς γνῶμες.

Οἱ ὀπαδοί τοῦ τωρινοῦ προγράμματος ἤ ἑνός προγράμματος σάν κι αὐτό πού προτείνει ὁ σ. Ροζκόφ ξεκινοῦν εἴτε ἀπό τήν ἀντίληψη πώς ἡ δήμευση τῶν μεγάλων τσιφλικιῶν, πού ὁδηγεῖ στό μοίρασμά τους σέ μικρά, δέν μπορεῖ γενικά νά ὑποστηρίζεται ἀπό σοσιαλδημοκρατική ἄποψη, εἴτε ἀπό τήν ἀντίληψη πώς σέ καμιά περίπτωση ἡ δήμευση δέν μπορεῖ νά ἔχει θέση στό πρόγραμμα, πώς ἡ θέση της εἶναι μόνο σέ μιά ἀπόφαση γιά τήν τακτική.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τήν πρώτη ἀντίληψη. Μᾶς λένε πώς τά μεγάλα τσιφλίκια εἶναι προηγμένος κεφαλαιοκρατικός τύπος. Ἡ δήμευσή τους, τό μοίρασμά τους εἶναι ἀντιδραστικό μέτρο, εἶναι βῆμα πρός τά πίσω, πρός τό μικρό νοικοκυριό. Οἱ σοσιαλδημοκράτες δέν μποροῦν νά ὑποστηρίζουν ἕνα τέτοιο μέτρο.

Αὐτή ἡ ἄποψη μᾶς φαίνεται λαθεμένη.

Ἐμεῖς πρέπει νά ὑπολογίζουμε τό γενικό καί τελικό ἀποτέλεσμα τοῦ σύγχρονου ἀγροτικοῦ κινήματος καί ὄχι νά τό πνίγουμε μέσα στίς μεμονωμένες περιπτώσεις καί λεπτομέρειες. Γενικά ἡ σύγχρονη τσιφλικάδικη οἰκονομία στή Ρωσία ἀκολουθεῖ περισσότερο τό δουλοπαροικιακό-ὑποδουλωτικό σύστημα οἰκονομίας παρά τό κεφαλαιοκρατικό. Ὅποιος τό ἀρνιέται αὐτό δέ θά μπορέσει νά ἐξηγήσει τό σημερινό πλατύ καί βαθύ ἐπαναστατικό ἀγροτικό κίνημα στή Ρωσία. Τό λάθος μας, ὅταν προβάλλαμε τή διεκδίκηση νά ἐπιστραφοῦν τά ὀτρέζκι, ἦταν ὅτι ὑποτιμούσαμε τό πλάτος καί τό βάθος τοῦ δημοκρατικοῦ, τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ ἀκριβῶς κινήματος μέσα στήν ἀγροτιά. Στό λάθος αὐτό δέν εἶναι λογικό νά ἐπιμένουμε σήμερα πού ἔχουμε τόσα πολλά διδαχτεῖ ἀπό τήν ἐπανάσταση. Γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ ἡ δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς θά μᾶς δώσει ἀσύγκριτα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα ἀπό τά μειονεκτήματα πού θά προκύψουν ἀπό τό μοίρασμα τῆς μεγάλης κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας. Τό μοίρασμα δέ θά ἐξαλείψει τόν καπιταλισμό καί δέ θά τόν σύρει πρός τά πίσω, ἀλλά θά καθαρίσει, θά γενικεύσει, θά πλατύνει καί θά δυναμώσει σέ τεράστιο βαθμό τό ἔδαφος γιά τήν καινούργια ἀνάπτυξή του (τοῦ καπιταλισμοῦ). Ἐμεῖς λέγαμε πάντα πώς δέν εἶναι καθόλου δουλειά τῶν σοσιαλδημοκρατῶν νά περιορίζουν τήν ἔκταση τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, καί στίς σημερινές στιγμές ἡ παραίτηση ἀπ' τή διεκδίκηση νά δημευτεῖ ὅλη ἡ τσιφλικάδικη γῆ θά ἦταν ὁλοφάνερος περιορισμός τῆς ἔκτασης τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος πού ἔχει ἀποκρυσταλλωθεῖ.

Γι' αὐτό οἱ σύντροφοι πού σήμερα παλαίβουν ἐνάντια στή διεκδίκηση νά δημευτεῖ ὅλη ἡ τσιφλικάδικη γῆ κάνουν τό ἴδιο λάθος μέ τούς ἄγγλους ἀνθρακωρύχους πού, ἐπειδή ἔχουν μικρότερη ἀπό οκτάωρη ἐργάσιμη μέρα, παλαίβουν ἐνάντια στή νομοθετική καθιέρωση τοῦ ὀκτάωρου σ' ὅλη τή χώρα.

Ἄλλοι σύντροφοι συμβιβάζονται μέ τό «πνεῦμα τῆς ἐποχῆς». Στό πρόγραμμα, λένε, πρέπει νά μποῦν τά ὀτρέζκι ἤ ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν γαιῶν πού χρησιμεύουν σά μέσα ὑποδούλωσης. Στήν ἀπόφαση γιά τήν τακτική νά μπεῖ ἡ δήμευση. Δέν πρέπει, λένε, νά συγχέουμε τό πρόγραμμα μέ τήν τακτική.

Ἡ ἀπάντησή μας σ' αὐτό εἶναι πώς ἡ προσπάθεια νά χαραχτοῦν ἀπολύτως αὐστηρά ὅρια ἀνάμεσα στό πρόγραμμα καί στήν τακτική ὁδηγεῖ μονάχα στό σχολαστικισμό καί στή μικρολογία. Τό πρόγραμμα καθορίζει τίς γενικές, τίς βασικές σχέσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης πρός τίς ἄλλες τάξεις. Ἡ τακτική καθορίζει τίς μερικότερες καί προσωρινές σχέσεις. Αὐτό φυσικά εἶναι σωστό. Δέν πρέπει ὅμως νά ξεχνᾶμε πώς ὅλος ὁ ἀγώνας μας ἐνάντια στά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας στό χωριό εἶναι ἕνα μερικότερο καί προσωρινό καθῆκον, σέ σύγκριση μέ τά γενικά σοσιαλιστικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου. Ἄν τό «συνταγματικό καθεστώς» ἀ λά Σίποφ κρατήσει στή Ρωσία 10–15 χρόνια, τά ὑπολείμματα αὐτά θά ἐξαφανιστοῦν, ἀφοῦ προξενήσουν ἀμέτρητα δεινά στόν πληθυσμό, ὡστόσο θά ἐξαφανιστοῦν, θά ἀπονεκρωθοῦν μόνα τους. Τότε θά εἶναι ἀδύνατο νά ὑπάρχει ἕνα κάπως ἰσχυρό δημοκρατικό ἀγροτικό κίνημα· δέ θά μποροῦμε νά ὑποστηρίζουμε κανένα ἀγροτικό πρόγραμμα «γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας». Συνεπῶς ἡ διάκριση ἀνάμεσα στό πρόγραμμα καί στήν τακτική εἶναι μονάχα σχετική. Ἡ ζημιά ὅμως γιά ἕνα μαζικό κόμμα, πού ἐμφανίζεται ἀκριβῶς σήμερα πιό ἀνοιχτά ἀπό πρίν, θά εἶναι πολύ μεγάλη ἄν τό πρόγραμμα περιέχει τή μερική, τήν περιορισμένη καί στενή διεκδίκηση, καί ἡ ἀπόφαση γιά τά ζητήματα τακτικῆς τή γενική, τήν πλατιά καί καθολική διεκδίκηση. Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ κόμματός μας θά χρειαστεῖ ὁπωσδήποτε καί πολύ σύντομα νά τό ἀναθεωρήσουμε ξανά ἀπ' τήν ἀρχή: καί στήν περίπτωση πού θά σταθεροποιηθεῖ τό «σύνταγμα» Ντουμπάσοφ-Σίποφ, καί στήν περίπτωση πού θά νικήσει ἡ ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν. Συνεπῶς δέ χρειάζεται καί τόσο πολύ νά πασχίζουμε νά φτιάξουμε ἕνα σπίτι γιά τόν αἰώνα τόν ἅπαντα.

Περνᾶμε στή δεύτερη κατηγορία ἀπόψεων. Μᾶς λένε: δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς, μοίρασμά της — μάλιστα· σέ κα-

μιά περίπτωση ὅμως καί ἐθνικοποίηση. Γιά νά ὑποστηρίξουν τό μοίρασμα ἐπικαλοῦνται τόν Κάουτσκι, ἐπαναλαμβάνουν τά παλιά ἐπιχειρήματα ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν (σύγκρ. «Ζαριά» τεῦχος 4) ἐνάντια στήν ἐθνικοποίηση. Εἴμαστε πέρα γιά πέρα καί ἀπόλυτα σύμφωνοι πώς τό μοίρασμα τῆς τσιφλικάδικης γῆς σήμερα θά ἦταν γενικά ἕνα ἀποφασιστικά προοδευτικό μέτρο καί ἀπό οἰκονομική καί ἀπό πολιτική ἄποψη. Εἴμαστε ἀκόμα σύμφωνοι καί μέ τήν ἄποψη πώς στήν ἀστική κοινωνία, *κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες*, ἡ τάξη τῶν μικροϊδιοκτητῶν εἶναι «πιό ἰσχυρό στήριγμα τῆς δημοκρατίας παρά ἡ τάξη τῶν ἐνοικιαστῶν γῆς πού ἐξαρτῶνται ἀπό τό ἀστυνομικό-ταξικό, ἔστω καί συνταγματικό, κράτος» (*Λένιν*. «Ἀπάντηση στόν Ἴξ», σελ. 27)*.

Νομίζουμε ὅμως πώς ἄν στή σημερινή στιγμή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία *περιοριζόμασταν* σ᾽ αὐτές τίς ἀπόψεις, ἄν περιοριζόμασταν στήν ὑποστήριξη τῆς παλιᾶς θέσης τοῦ 1902, αὐτό θά σήμαινε ἀναμφισβήτητα πώς δέν ὑπολογίζουμε τήν κοινωνικο-ταξική καί πολιτική συγκυρία πού ἄλλαξε οὐσιαστικά. Τό περιοδικό «Ζαριά» τόνιζε τόν Αὔγουστο τοῦ 1902 (τεῦχος 4, ἄρθρο τοῦ Πλεχάνοφ, σελ. 36) πώς στή χώρα μας ἡ ἐφημερίδα «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι» ὑποστηρίζει τήν ἐθνικοποίηση καί ἔκανε τήν ἀδιαφιλονίκητα σωστή σκέψη ὅτι ἡ διεκδίκηση τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς δέν εἶναι καθόλου παντοῦ καί πάντα ἐπαναστατική. Αὐτό τό τελευταῖο εἶναι βέβαια σωστό, ἀλλά στό ἴδιο ἄρθρο τοῦ Πλεχάνοφ (σελ. 37) ἀναφέρεται πώς *«σέ ἐπαναστατική ἐποχή»* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ Πλεχάνοφ) ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων μπορεῖ ν᾽ ἀποτελέσει γιά μᾶς ἀναγκαιότητα καί πώς κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες θά εἶναι ἀπαραίτητο νά θέσουμε τό ζήτημα αὐτό.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο πώς σέ σύγκριση μέ τό 1902 ἡ κατάσταση πραγμάτων ἄλλαξε τώρα οὐσιαστικά. Ἡ ἐπανάσταση ἀνέβηκε ψηλά τό 1905 καί ἑτοιμάζει τώρα δυνάμεις γιά καινούργια ἄνοδο. Δέν μπορεῖ κάν νά γίνεται λόγος γιά ὑποστήριξη (μέ τήν κάπως σοβαρή ἔννοια τῆς λέξης) τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς ἀπό τή «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι». Ἀντίθετα ἡ ὑποστήριξη τοῦ ἀπαραβίαστου τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς ἔγινε τό βασικό μοτίβο καί στούς λόγους τοῦ Νικολάου Β΄ καί στά οὐρλιαχτά τῶν Γκρίνγκμουτ καί Σίας. Ἡ ἀγροτική ἐπανάσταση ἔχει

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 216. *Ἡ Σύντ.*

πιά άναταράξει τή δουλοπαροικιακή Ρωσία, καί δλες οί έλπίδες τής άπολυταρχίας πού ξεψυχάει στηρίζονται τώρα άποκλειστικά στή συναλλαγή μέ τήν τάξη τών τσιφλικάδων, πού έχει τρομοκρατηθεί μέχρι θανάτου άπό τό άγροτικό κίνημα. Όχι μόνο ή «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι», μά καί ή «Σλόβο», δργανο τών σιποφικών, έπιτίθεται ένάντια στόν Βίττε καί στό «σοσιαλιστικό» σχέδιο τού Κούτλερ, πού πρότεινε δχι έθνικοποίηση, άλλ' άπλώς τήν ύποχρεωτική *έξαγορά* ένός μέρους τής γής. Οί λυσσασμένοι διωγμοί τής κυβέρνησης ένάντια στήν «'Αγροτική ένωση» καί οί λυσσασμένες έπιθέσεις τών «δραγόνων» ένάντια στούς έξεγερμένους άγρότες δείχνουν πεντακάθαρα πώς έχει πιά γίνει δλοφάνερος ό έπαναστατικός-δημοκρατικός χαρακτήρας τού άγροτικού κινήματος.

Τό κίνημα αύτό, δπως κάθε βαθύ λαϊκό κίνημα, έχει πιά προκαλέσει καί έξακολουθεί νά προκαλεί τόν τεράστιο έπαναστατικό ένθουσιασμό καί τήν έπαναστατική ένεργητικότητα τής άγροτιάς. Στόν άγώνα τους ένάντια στήν τσιφλικάδικη ίδιοκτησία γής, ένάντια στήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, οί άγρότες, μέ τούς πρωτοπόρους έκπροσώπους τους, προχωρούν άπό τήν ίδια τήν άνάγκη καί προχώρησαν πιά σέ τέτοιο σημείο, ώστε νά διεκδικούν τήν κατάργηση γενικά κάθε άτομικής ίδιοκτησίας γής*.

Δέν μπορεί νά ύπάρχει ή παραμικρότερη άμφιβολία πώς ή ίδέα τής παλλαϊκής ίδιοκτησίας γής ζυμώνεται τώρα έξαιρετικά πλατιά μέσα στήν άγροτιά. Δέν ύπάρχει έπίσης άμφιβολία πώς παρ' δλη τήν άμορφωσιά τής άγροτιάς, παρ' δλα τά άντιδραστικά ούτοπικά στοιχεία τών πόθων της αύτή ή ίδέα, στό σύνολό της, έχει έπαναστατικό δημοκρατικό χαρακτήρα**.

---

* Βλ. «'Αποφάσεις τών συνεδρίων τής 'Αγροτικής ένωσης τής 1 Αύγούστου καί τής 6 Νοέμβρη 1905», Πετρούπολη 1905, σελ. 6, καί «Πρακτικά τού ίδρυτικού συνεδρίου τής Πανρωσικής άγροτικής ένωσης» (Πετρούπολη 1905) passim (παντού. *Ή Σύντ.*).

** Ό σ. Πλεχάνοφ στό «Ντνεβνίκ» τεύχος 5 προειδοποιεί τή Ρωσία νά μήν έπαναλάβει τά πειράματα τού Βάν Γκάν-τσέ (κινέζου άναμορφωτή τού XI αίώνα, πού έφάρμοσε άποτυχημένα τήν έθνικοποίηση τής γής) καί προσπαθεί νά άποδείξει πώς ή ίδέα τών άγροτών γιά έθνικοποίηση τής γής είναι άπό τήν άποψη τής προέλευσής της άντιδραστική. Ό παρατραβηγμένος χαρακτήρας αύτής τής έπιχειρηματολογίας χτυπάει στά μάτια. Πραγματικά qui prouve trop, ne prouve rien (δποιος φέρνει ύπερβολικά πολλές άποδείξεις, δέν άποδείχνει τίποτα). Άν μπορούσαμε νά συγκρίνουμε τή Ρωσία τού XX αίώνα μέ τήν Κίνα τού XI αίώνα, τότε άσφαλώς δέ θά μιλούσαμε μέ τόν Πλεχάνοφ ούτε γιά έπαναστατικό δημοκρατικό χαρακτήρα τού άγροτικού κινήματος, ούτε γιά καπιταλισμό στή Ρωσία. Όσο

Δέ χωράει συζήτηση πώς οἱ σοσιαλδημοκράτες πρέπει νά ξεκαθαρίζουν αὐτή τήν ἰδέα ἀπό τίς ἀντιδραστικές καί μικροαστικές-σοσιαλιστικές διαστρεβλώσεις της. Θά ἐνεργοῦσαν ὅμως πολύ λαθεμένα οἱ σοσιαλδημοκράτες ἄν ἀπέρριπταν ὅλη αὐτήν τή διεκδίκηση καί δέν κατόρθωναν νά ξεχωρίσουν τήν ἐπαναστατική δημοκρατική πλευρά της. Ἐμεῖς πρέπει νά ποῦμε στόν ἀγρότη μέ ἀπόλυτη εἰλικρίνεια καί κατηγορηματικότητα πώς ἡ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς εἶναι ἀστικό μέτρο, πώς εἶναι ὠφέλιμο *μόνο* σέ ὁρισμένες πολιτικές συνθῆκες, ἄν ὅμως ἐμεῖς οἱ σοσιαλιστές παρουσιαζόμαστε μπροστά στήν ἀγροτική μάζα μέ μιά *σκέτη* ἄρνηση αὐτοῦ τοῦ μέτρου γενικά, αὐτό θἆταν κοντόφθαλμη πολιτική. Καί δέ θἆταν μόνο κοντόφθαλμη πολιτική, ἀλλά καί θεωρητική διαστρέβλωση τοῦ μαρξισμοῦ, πού καθόρισε ἀπολύτως συγκεκριμένα πώς ἡ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς εἶναι δυνατή, εἶναι νοητή καί στήν ἀστική κοινωνία, πώς δέ θά ἀνακόψει μά θά ἐντείνει τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, πώς εἶναι τό *ἀνώτατο ὅριο* τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν μεταρρυθμίσεων στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν σχέσεων.

Καί μπορεῖ τάχα ν' ἀρνηθεῖ κανείς πώς *τώρα* ἴσα ἴσα πρέπει νά παρουσιαστοῦμε μπροστά στήν ἀγροτιά μέ τό ἀνώτατο ὅριο τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν; Μπορεῖ ἄραγε νά μή βλέπει κανείς ἀκόμα ὥς σήμερα τή σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή ριζοσπαστικότητα τῶν ἀγροτικῶν διεκδικήσεων τοῦ ἀγρότη (κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς) καί στή ριζοσπαστικότητα τῶν πολιτικῶν του διεκδικήσεων (δημοκρατία κτλ.);

Ὄχι, ἡ θέση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στό ἀγροτικό πρόβλημα τώρα, πού πρόκειται γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς, μπορεῖ νά εἶναι μονάχα ἡ παρακάτω: ἐνάντια στήν τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία καί ὑπέρ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν ἀγροτῶν,

---

γιά τόν ἰσχυρισμό ὅτι εἶναι ἀντιδραστική ἡ προέλευση (ἤ ὁ χαρακτήρας) τῆς ἰδέας τῶν ἀγροτῶν γιά ἐθνικοποίηση τῆς γῆς, πρέπει νά ποῦμε πώς καί στήν ἰδέα τοῦ γενικοῦ ἀναδασμοῦ ὑπάρχουν ἀναμφισβήτητα γνωρίσματα ὄχι μόνο τῆς ἀντιδραστικῆς της προέλευσης, ἀλλά καί τοῦ ἀντιδραστικοῦ της χαρακτήρα σήμερα. Ἀντιδραστικά στοιχεῖα ὑπάρχουν σέ ὅλο τό ἀγροτικό κίνημα καί σέ ὅλη τήν ἀγροτική ἰδεολογία, ὅμως αὐτό δέν ἀναιρεῖ καθόλου τό γενικό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό χαρακτήρα ὅλου αὐτοῦ τοῦ κινήματος στό σύνολό του. Γι' αὐτό ὁ Πλεχάνοφ ὄχι μόνο δέν ἀπέδειξε μέ τίποτε τή θέση του (ὅτι δέν εἶναι δυνατόν οἱ σοσιαλδημοκράτες νά προβάλλουν τή διεκδίκηση ἐθνικοποίησης τῆς γῆς κάτω ἀπό ὁρισμένες πολιτικές συνθῆκες), ἀλλά καί τήν ἀδυνάτισε ἐξαιρετικά μέ τήν ὑπερβολικά παρατραβηγμένη ἐπιχειρηματολογία του.

ὅσο θά ὑπάρχει γενικά ἀτομική ἰδιοκτησία γῆς. Ἐνάντια στήν ἀτομική ἰδιοκτησία γῆς καί ὑπέρ τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς *κάτω ἀπό ορισμένες πολιτικές συνθῆκες*.

Περνᾶμε τώρα στήν τρίτη κατηγορία ἀπόψεων: στήν «ζεμστβικοποίηση» ἤ στήν «ἐπαρχιακοποίηση» τοῦ Ἴξ, τοῦ Μάσλοφ καί ἄλλων. Ἐνάντια στόν Μάσλοφ βρίσκομαι στήν ἀνάγκη νά ἐπαναλάβω ἐδῶ ἐνμέρει τά ἴδια πού ἔλεγα καί τό 1903 ἐνάντια στόν Ἴξ, καί συγκεκριμένα: πώς αὐτός δίνει μιά «χειρότερη καί ἀντιφατική διατύπωση τῆς διεκδίκησης τῆς ἐθνικοποίησης τῆς γῆς» (*Λένιν*. «Ἀπάντηση στόν Ἴξ», σελ. 42 *). «Ἡ γῆ — ἔγραφα στήν ἴδια ἀπάντηση — (μιλώντας γενικά) καλά εἶναι νά περάσει στά χέρια τοῦ δημοκρατικοῦ κράτους καί ὄχι τῶν *μικρῶν* κοινωνικῶν ὀργανώσεων (σάν τά σημερινά εἴτε τά μελλοντικά ζέμστβο)».

Τί προτείνει ὁ Μάσλοφ; Προτείνει ἕνα ἀνακάτωμα ἀπό ἐθνικοποίηση *σύν* ζεμστβικοποίηση, *σύν* ἀτομική ἰδιοκτησία γῆς, *χωρίς νά ἀναφέρει καθόλου* τίς διάφορες πολιτικές συνθῆκες στίς ὁποῖες συμφέρει στό προλεταριάτο (συγκριτικά) τό ἕνα ἤ τό ἄλλο σύστημα ἀγροτικῶν σχέσεων. Πραγματικά ὁ Μάσλοφ στό τρίτο σημεῖο τοῦ σχεδίου του ζητάει τή «δήμευση» τῶν ἐκκλησιαστικῶν καί τῶν ἄλλων γαιῶν καί τή «μεταβίβασή τους στήν κατοχή τοῦ δημοκρατικοῦ κράτους». Αὐτό εἶναι καθαρή μορφή ἐθνικοποίησης. Μπαίνει τό ἐρώτημα, γιατί δέν μπαίνουν σάν προϋπόθεση οἱ πολιτικές συνθῆκες πού κάνουν ἀβλαβῆ τήν ἐθνικοποίηση στήν ἀστική κοινωνία; Γιατί *ἐδῶ* ἀντί τῆς ἐθνικοποίησης δέν προτάθηκε ἡ ζεμστβικοποίηση; Γιατί προτιμήθηκε μιά διατύπωση πού *ἀποκλείει* τό ξεπούλημα τῆς δημευμένης γῆς**; Σ' ὅλα αὐτά τά ἐρωτήματα ὁ Μάσλοφ δέ δίνει ἀπάντηση.

Ὅταν ὁ Μάσλοφ προτείνει τήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν μοναστηριῶν καί τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας καί ταυτόχρονα διαφωνεῖ γιά τήν ἐθνικοποίηση γενικά, ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του. Τά ἐπιχειρήματά του ἐνάντια στήν ἐθνικοποίηση εἶναι ἐνμέρει λειψά καί ἀνακριβῆ καί ἐνμέρει

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 230. *Ἡ Σύντ.*

** *Σύγκρ. Λένιν*. «Ἀπάντηση στόν Ἴξ», σελ. 27: «Δέ θά ἦταν σωστό νά ποῦμε πώς ἡ σοσιαλδημοκρατία θά εἶναι πάντα καί σέ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες ἐνάντια στό πούλημα» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 216. *Ἡ Σύντ.*). Νά θεωροῦμε ἀκατάλυτη τήν ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς καί νά παραιτούμαστε ἀπό τό ξεπούλημά της καί παράλογο εἶναι καί ἀσύνετο.

πολύ ἀδύνατα. Πρῶτο ἐπιχείρημα: ἡ ἐθνικοποίηση ἀποτελεῖ ἐπιβουλή ἐνάντια στήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνοτήτων. Δέν εἶναι δυνατόν ἀπό τήν Πετρούπολη νά διαχειρίζεσαι τά ἐδάφη τῆς Ὑπερκαυκασίας. Αὐτό δέν εἶναι ἐπιχείρημα ἀλλά πλήρης παρανόηση. Πρῶτο, τό δικαίωμα τῶν ἐθνοτήτων γιά αὐτοδιάθεση τό ἔχει ἀναγνωρίσει τό πρόγραμμά μας, καί ἑπομένως ἡ Ὑπερκαυκασία «ἔχει τό δικαίωμα» νά αὐτοδιατεθεῖ, ἀποχωριζόμενη ἀπό τήν Πετρούπολη. Δέ φαντάζομαι ὁ Μάσλοφ νά ἔχει ἀντίρρηση ἐνάντια στό τετράπτυχο [126] μέ τήν αἰτιολογία πώς ἡ «Ὑπερκαυκασία» μπορεῖ νά μή συμφωνήσει! Δεύτερο, τό πρόγραμμά μας παραδέχεται *γενικά* τήν *πλατιά* τοπική καί περιφερειακή αὐτοδιοίκηση, καί ἑπομένως τό νά λές ὅτι «ἡ γραφειοκρατία τῆς Πετρούπολης θά διαχειρίζεται τή γῆ τῶν ὀρεινῶν τοῦ Καυκάσου» (Μάσλοφ, σελ. 22) εἶναι αὐτόχρημα γελοῖο! Τρίτο, τό νόμο γιά τή «ζεμστβικοποίηση» τῆς γῆς *στήν Ὑπερκαυκασία* θά χρειαστεῖ ὁπωσδήποτε νά τόν ἐκδόσει ἡ συντακτική συνέλευση τῆς *Πετρούπολης*, γιατί ὁ Μάσλοφ δέ θέλει βέβαια νά δόσει σέ ὁποιαδήποτε περιοχή τήν ἐλευθερία νά διατηρεῖ τήν τσιφλικάδικη ἰδιοκτησία! Συνεπῶς πέφτει ὅλο τό ἐπιχείρημα τοῦ Μάσλοφ.

Τό δεύτερο ἐπιχείρημα: «Ἡ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς προϋποθέτει τή μεταβίβαση *ὅλων* τῶν γαιῶν στά χέρια τοῦ κράτους. Μά μήπως θά δεχτοῦν οἱ ἀγρότες, καί ἰδιαίτερα οἱ ἀγρότες κτηματίες, νά μεταβιβάσουν ἐθελοντικά σ' ὁποιονδήποτε τή γῆ τους;» (Μάσλοφ, σελ. 20).

Πρῶτο, ὁ Μάσλοφ παίζει μέ τίς λέξεις ἤ μπερδεύει τίς ἔννοιες. Ἐθνικοποίηση σημαίνει μεταβίβαση τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας γῆς, τοῦ δικαιώματος τῆς εἴσπραξης γαιοπροσόδου, καί δέ σημαίνει καθόλου μεταβίβαση τῆς ἴδιας τῆς γῆς. Ἐθνικοποίηση δέ σημαίνει καθόλου νά παραδόσουν ἀναγκαστικά ὅλοι οἱ ἀγρότες τή γῆ τους σ' ὁποιονδήποτε. Ἄς τό ἐξηγήσουμε αὐτό στόν Μάσλοφ μ' ἕνα παράδειγμα. Σοσιαλιστική ἐπανάσταση σημαίνει μεταβίβαση στά χέρια ὅλης τῆς κοινωνίας ὄχι μόνο τῆς ἰδιοκτησίας γῆς, ἀλλά καί τῆς ἴδιας τῆς γῆς, σάν ἀντικειμένου οἰκονομίας. Σημαίνει μήπως αὐτό ὅτι οἱ σοσιαλιστές θέλουν νά ἀφαιρέσουν ἀπό τούς μικροαγρότες τή γῆ τους παρά τή θέλησή τους; Ὄχι, κανένας λογικός σοσιαλιστής δέν πρότεινε ποτέ τέτοια ἀνοησία.

Ὑπάρχει κανείς πού νά θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά διευκρινίζεται ἰδιαίτερα αὐτό τό ζήτημα στό σοσιαλιστικό πρόγραμμα, πού μιλάει γιά ἀντικατάσταση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας

γῆς μέ τήν κοινωνική; Ὄχι. Κανένα κόμμα σοσιαλδημοκρατῶν δέν κάνει μιά τέτοια διευκρίνιση. Πολύ περισσότερο δέν ὑπάρχει λόγος νά σκαρώνουμε μέ τή φαντασία μας τρομερά πράγματα γιά τήν ἐθνικοποίηση. Ἐθνικοποίηση θά πεῖ μεταβίβαση τῆς γαιοπροσόδου στό κράτος. Οἱ ἀγρότες στίς περισσότερες περιπτώσεις δέν παίρνουν καμιά γαιοπρόσοδο ἀπό τή γῆ. Συνεπῶς δέν πρόκειται νά πληρώσουν τίποτα μέ τήν ἐθνικοποίηση, ἐνῶ τό ἀγροτικό-δημοκρατικό κράτος (πού τό προϋποθέτει σιωπηρά ὁ Μάσλοφ μέ τήν ζεμστβικοποίησή του, χωρίς νά τό καθορίζει μέ ἀκρίβεια) θά ἐφαρμόσει ἀκόμα καί τήν προοδευτική φορολογία τοῦ εἰσοδήματος καί θά ἐλαττώσει τίς πληρωμές τῶν μικρονοικοκυρέων. Ἡ ἐθνικοποίηση θά διευκολύνει τήν ἀξιοποίηση τῆς γῆς, δέ σημαίνει ὅμως καθόλου κανενός εἴδους ἀφαίρεση τῆς γῆς ἀπό τούς μικρούς ἀγρότες παρά τή θέλησή τους.

Δεύτερο, σχετικά μέ τήν ἐπιχειρηματολογία ἐνάντια στήν ἐθνικοποίηση, ἀπό τήν ἄποψη τῆς «ἐθελοντικῆς συγκατάθεσης» τῶν ἀγροτῶν πού ἔχουν δικό τους νοικοκυριό, βάζουμε στόν Μάσλοφ τό ἐρώτημα: οἱ μουζίκοι ἰδιοκτῆτες «θά συγκατατεθοῦν ἐθελοντικά» νά τούς δίνει τό «δημοκρατικό κράτος» — στό ὁποῖο οἱ ἀγρότες θ' ἀποτελοῦν τή δύναμη — τήν καλύτερη γῆ, συγκεκριμένα τή γῆ τῶν τσιφλικάδων, τῆς ἐκκλησίας καί τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας, *μόνο μέ νοίκι;* Τί σημαίνει αὐτό; Τήν ἄσχημη γῆ, τή γῆ τῶν κοινοτικῶν κλήρων, νά, πάρτην ἰδιοκτησία σου, καί τήν καλή γῆ, τή γῆ τῶν τσιφλικάδων πάρτην μέ νοίκι. Τό μαῦρο ψωμί πάρτο χάρισμα, γιά τό ἄσπρο ὅμως πλήρωσε παραδάκι. Ποτέ οἱ ἀγρότες δέ θά συμφωνήσουν μ' αὐτό. Ἕνα ἀπό τά δυό, σ. Μάσλοφ: ἤ οἱ οἰκονομικές σχέσεις δημιουργοῦν τήν ἀνάγκη τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καί αὐτή εἶναι συφερτική, καί τότε πρέπει νά μιλᾶμε γιά μοίρασμα τῆς τσιφλικάδικης γῆς ἤ γιά δήμευση γενικά. Ἤ εἶναι δυνατή καί συφερτική ἡ ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς, καί τότε δέν ὑπάρχει λόγος νά κάνουμε ὁπωσδήποτε ἰδιαίτερη ἐξαίρεση γιά τούς ἀγρότες. Ὁ συνδυασμός τῆς ἐθνικοποίησης μέ τήν ἐπαρχιακοποίηση καί τῆς ἐπαρχιακοποίησης μέ τήν ἀτομική ἰδιοκτησία εἶναι ἁπλούστατα σύγχυση. Μποροῦμε νά ἐγγυηθοῦμε πώς ἕνα τέτοιο μέτρο δέ θά μποροῦσε ποτέ νά ἐφαρμοστεῖ, ἀκόμα καί στίς συνθῆκες *τῆς πιό ὁλοκληρωτικῆς νίκης τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης*.

III. ΤΟ ΚΥΡΙΟ ΛΑΘΟΣ ΤΟΥ σ. ΜΑΣΛΟΦ

Ἐδῶ πρέπει νά σταθοῦμε σέ μιά ἀκόμα σκέψη πού ἀπορρέει ἀπό τά προηγούμενα, μά πού ἀπαιτεῖ πιό λεπτομερειακή ἐξέταση. Εἴπαμε τώρα δά πώς μποροῦμε νά ἐγγυηθοῦμε ὅτι τό πρόγραμμα τοῦ Μάσλοφ εἶναι ἀπραγματοποίητο, ἀκόμα καί στίς συνθῆκες τῆς πιό ὁλοκληρωτικῆς νίκης τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Καταλήγοντας σημειώνουμε ὅτι τό «ἀπραγματοποίητο» δρισμένων διεκδικήσεων τοῦ προγράμματος, μέ τήν ἔννοια ὅτι δέν ὑπάρχει πιθανότητα νά πραγματοποιηθοῦν στή δοσμένη κατάσταση πραγμάτων ἤ στό ἄμεσο μέλλον, δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἐπιχείρημα ἐνάντια σ' αὐτές τίς διεκδικήσεις. Ὁ Κ. Κάουτσκι τό ἔδειξε αὐτό ἐξαιρετικά ἀνάγλυφα στό ἄρθρο του ἐνάντια στή Ρόζα Λούξεμπουργκ γιά τό ζήτημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πολωνίας*. Ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ μιλοῦσε γιά τό «ἀπραγματοποίητο» αὐτῆς τῆς ἀνεξαρτησίας καί ὁ Κ. Κάουτσκι ἔφερε ἀντίρρηση ὅτι δέν πρόκειται γιά τό «πραγματοποιήσιμο» μέ τήν ἔννοια πού ἀναφέρθηκε, ἀλλά γιά τό ἄν μιά δρισμένη διεκδίκηση ἀνταποκρίνεται στή γενική κατεύθυνση τῆς ἐξέλιξης τῆς κοινωνίας ἤ στή γενική οἰκονομική καί πολιτική κατάσταση ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Ἄς πάρουμε λχ. — ἔλεγε ὁ Κάουτσκι — τή διεκδίκηση τοῦ γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προγράμματος νά ἐκλέγονται ὅλοι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπό τό λαό. Φυσικά ἡ διεκδίκηση αὐτή εἶναι «ἀπραγματοποίητη» ἀπό τήν ἄποψη τῆς σημερινῆς κατάστασης στή Γερμανία. Παρ' ὅλα αὐτά ἡ διεκδίκηση αὐτή εἶναι ἐντελῶς σωστή καί ἀπαραίτητη, γιατί ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο συστατικό μέρος τῆς συνεποῦς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς, πρός τήν ὁποία βαδίζει ὅλη ἡ κοινωνική ἀνάπτυξη καί τήν ὁποία ἐπιδιώκει ἡ σοσιαλδημοκρατία σάν προϋπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί σάν ἀπαραίτητο συστατικό στοιχεῖο τοῦ πολιτικοῦ ἐποικοδομήματος τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Γι' αὐτό ἀκριβῶς, μιλώντας γιά τό ἀπραγματοποίητο τοῦ προγράμματος τοῦ Μάσλοφ, ὑπογραμμίζουμε τά λόγια: ἀκόμα καί στίς συνθῆκες τῆς πιό ὁλοκληρωτικῆς νίκης τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Δέ λέμε καθόλου πώς τό πρόγραμμα τοῦ Μάσλοφ εἶναι ἀπραγματοποίητο ἀπό τήν ἄποψη τῶν σημερι-

* Ἀπόσπασμα τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ δημοσιεύεται στό περιοδικό «Ζαριά» τεῦχος 4, στό ἄρθρο μου γιά τό σχέδιο τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος. (Βλ. Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 321-322.*Ἡ Σύντ.*).

νῶν πολιτικῶν σχέσεων καί συνθηκῶν. Ὄχι. Ἐμεῖς βεβαιώνουμε πώς ἀκριβῶς σέ μιά πλήρη καί συνεπῆ ὥς τό τέλος δημοκρατική ἀνατροπή, δηλαδή ἀκριβῶς σέ πολιτικές συνθῆκες πού περισσότερο ἀπό ὁποιεσδήποτε ἄλλες θά ἀπέχουν ἀπό τίς τωρινές καί πού θά εἶναι οἱ πιό εὐνοϊκές γιά ριζικές ἀγροτικές μεταρρυθμίσεις, ἀκριβῶς σέ τέτοιες συνθῆκες τό πρόγραμμα τοῦ Μάσλοφ εἶναι ἀπραγματοποίητο, ὄχι γιατί εἶναι, ἄς ποῦμε, πολύ μεγάλο, ἀλλά γιατί εἶναι πολύ μικρό ἀπό τήν ἄποψη αὐτῶν τῶν συνθηκῶν. Μέ ἄλλα λόγια: ἄν ἡ ὑπόθεση δέ φτάσει ὥς τήν πλήρη νίκη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης δέ θά μπορεῖ νά γίνεται σοβαρά λόγος γιά καμιά ἐκμηδένιση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας, γιά καμιά δήμευση τῆς γῆς τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας κτλ., γιά καμιά δημοτικοποίηση κτλ. Ἀντίθετα, ἄν ἡ ὑπόθεση φτάσει ὥς τήν πλήρη νίκη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, τότε ἡ ἀνατροπή *δέν μπορεῖ* νά περιοριστεῖ μόνο στή δημοτικοποίηση ἑνός μέρους τῆς γῆς. Καί μιά ἀνατροπή πού σαρώνει ὅλη τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία (καί ἀκριβῶς μιά τέτοια ἀνατροπή προϋποθέτουν καί ὁ Μάσλοφ καί ὅλοι ὅσοι ὑποστηρίζουν τό μοίρασμα ἤ τή δήμευση τῶν τσιφλικάδικων κτημάτων), μιά τέτοια ἀνατροπή ἀπαιτεῖ πρωτοφανῆ ἐπαναστατική δραστηριότητα καί ἐπαναστατική ὁρμή, σέ βαθμό πού δέ γνώρισε ὥς τώρα ἡ ἱστορία. Καί ἡ προϋπόθεση πώς εἶναι δυνατόν νά γίνει τέτοια ἀνατροπή χωρίς νά δημευτεῖ ἡ τσιφλικάδικη γαιοκτησία (ὁ Μάσλοφ μιλάει στό σχέδιό του μονάχα γιά «ἀπαλλοτρίωση» καί ὄχι γιά δήμευση), χωρίς νά διαδοθεῖ πολύ πλατιά στό «λαό» ἡ ἰδέα γιά τήν ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς, χωρίς νά δημιουργηθοῦν οἱ πιό πρωτοπόρες, ἀπό πολιτική ἄποψη, μορφές δημοκρατισμοῦ, εἶναι μιά ἀνόητη προϋπόθεση. Ὅλες οἱ πλευρές τῆς κοινωνικῆς ζωῆς συνδέονται στενά μεταξύ τους καί, σέ τελευταία ἀνάλυση, ὑποτάσσονται ὁλοκληρωτικά στίς σχέσεις παραγωγῆς. Τό ριζικό μέτρο τῆς ἐξάλειψης τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ χωρίς τή ριζική ἀλλαγή τῶν πολιτειακῶν μορφῶν (καί ἡ ἀλλαγή αὐτή στίς συνθῆκες τῆς δοσμένης οἰκονομικῆς μεταρρύθμισης εἶναι δυνατόν νά γίνει μόνο πρός τήν κατεύθυνση τοῦ δημοκρατισμοῦ), δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ ἐφόσον ἡ «λαϊκή» καί ἀγροτική σκέψη, πού ἀπαιτεῖ τήν ἐξάλειψη τοῦ μεγαλύτερου εἴδους ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς, δέν ἐξεγερθεῖ ἐνάντια στήν ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς γενικά. Μέ ἄλλα λόγια: τέτοια ἀποφασιστική ἀνατροπή ὅπως εἶναι ἡ ἐξάλειψη τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας θά δόσει ἀναπόφευκτα μόνη της τήν πιό ἰσχυρή ὤθηση

πρός τά μπρός σέ ὅλη τήν κοινωνική, οἰκονομική καί πολιτική ἀνάπτυξη. Ὁ σοσιαλιστής πού βάζει στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα μιᾶς τέτοιας ἀνατροπῆς πρέπει ἀπαραίτητα νά σκεφτεῖ καλά καί τά καινούργια ζητήματα πού ἀπορρέουν ἀπ' αὐτήν, πρέπει νά ἐξετάσει τήν ἀνατροπή αὐτή ὄχι μόνο ἀπό τήν ἄποψη τοῦ παρελθόντος της, ἀλλά καί ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μέλλοντός της.

Καί ἀκριβῶς ἀπό τήν πλευρά αὐτή δέν εἶναι καθόλου ἱκανοποιητικό τό σχέδιο τοῦ σ. Μάσλοφ. Τό σχέδιο αὐτό διατυπώνει λαθεμένα, πρῶτο, τά συνθήματα ἐκεῖνα πού τώρα, τούτη τή στιγμή, ἀμέσως πρέπει ν' ἀνάψουν, νά δυναμώσουν, νά διαδόσουν καί νά «ὀργανώσουν» τήν ἀγροτική ἐπανάσταση: τέτοια συνθήματα μποροῦν νά εἶναι μονάχα ἡ *δήμευση* ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς καί ἡ ὁπωσδήποτε δημιουργία γι' αὐτό τό σκοπό *ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν*, πού ἀποτελοῦν τή μοναδικά κατάλληλη μορφή ὀργάνων τῆς τοπικῆς, ἀγαπητῆς στό λαό καί ἰσχυρῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας. Δεύτερο, τό σχέδιο αὐτό εἶναι λαθεμένο, γιατί δέν ἀναφέρει μέ ἀκρίβεια τίς πολιτικές συνθῆκες, χωρίς τίς ὁποῖες «ἡ δημοτικοποίηση» ὄχι μόνο δέν εἶναι ἕνα ὁπωσδήποτε ὠφέλιμο μέτρο, ἀλλά σίγουρα εἶναι καί βλαβερό γιά τό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά, γιατί δέ δίνει συγκεκριμένα κανένα ἀκριβῆ καί μή διφορούμενο ὁρισμό τῆς ἔννοιας: «δημοκρατικό κράτος». Τρίτο, τό σχέδιο αὐτό — πράγμα πού εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό οὐσιώδη μειονεκτήματά του, πού σπάνια προσέχονται — δέν ἐξετάζει τή σημερινή ἀγροτική ἀνατροπή ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μέλλοντός της, δέν τονίζει τά καθήκοντα πού ἀπορρέουν ἄμεσα ἀπ' αὐτή τήν ἀνατροπή, πάσχει ἀπό ἔλλειψη ἀντιστοιχίας ἀνάμεσα στίς οἰκονομικές καί στίς πολιτικές προϋποθέσεις, πάνω στίς ὁποῖες στηρίζεται τό σχέδιο αὐτό.

Πραγματικά, κοιτάξτε πιό προσεκτικά τό πιό γερό (τό τρίτο) ἐπιχείρημα, πού μ' αὐτό θά μποροῦσε κανείς νά ὑποστηρίξει τό σχέδιο τοῦ Μάσλοφ. Τό ἐπιχείρημα αὐτό λέει: ἡ ἐθνικοποίηση θά δυναμώσει τήν ἐξουσία τοῦ ἀστικοῦ κράτους, ἐνῶ τά δημοτικά καί γενικά τά τοπικά ὄργανα αὐτοῦ τοῦ κράτους εἶναι πιό δημοκρατικά, δέν ἐπιβαρύνονται μέ στρατιωτικές δαπάνες, δέν ἐκτελοῦν ἄμεσα καθήκοντα ἀστυνομικῆς καταπίεσης τοῦ προλεταριάτου κτλ. κτλ. Εἶναι εὔκολο νά δεῖ κανείς πώς τό ἐπιχείρημα αὐτό προϋποθέτει ἕνα *ὄχι ὁλότελα δημοκρατικό* κράτος, καί συγκεκριμένα τέτοιο ὅπου τό πιό σπουδαῖο ἀκριβῶς στοιχεῖο, ἡ κεντρική ἐξουσία, διατηρεῖ τή μεγαλύτερη συγγένεια μέ τήν παλιά στρατιωτικο-γραφειοκρατική τάξη πραγμάτων, ὅπου τά τοπικά ὄργανα, σά δευτερεύοντα καί ὑποταγμένα, εἶναι

καλύτερα, εἶναι δημοκρατικότερα ἀπό τά κεντρικά ὄργανα, δηλ. τό ἐπιχείρημα αὐτό προϋποθέτει *μή ὁλοκληρωμένη δημοκρατική ἀνατροπή*. Τό ἐπιχείρημα αὐτό προϋποθέτει *σιωπηρά* κάτι τό ἐνδιάμεσο ἀνάμεσα στή Ρωσία τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου Γ', ὅταν τά ζέμστβο ἦταν καλύτερα ἀπό τά κεντρικά ὄργανα, καί στή Γαλλία τῆς ἐποχῆς τῆς «δημοκρατίας χωρίς δημοκράτες», ὅταν ἡ *ἀντιδραστική* ἀστική τάξη, φοβισμένη ἀπό τό δυνάμωμα τοῦ προλεταριάτου, δημιούργησε τήν ἀντιδημοκρατική «μοναρχική δημοκρατία» μέ κεντρικά ὄργανα πού ἦταν πολύ χειρότερα ἀπό τά τοπικά, λιγότερο δημοκρατικά, περισσότερο διαποτισμένα μέ τό πνεῦμα τῆς στρατοκρατίας καί τῆς γραφειοκρατίας, μέ τό πνεῦμα τῆς ἀστυνομοκρατίας. Οὐσιαστικά τό σχέδιο τοῦ Μάσλοφ προϋποθέτει σιωπηρά πώς οἱ διεκδικήσεις τοῦ πολιτικοῦ μας προγράμματος-μίνιμουμ δέν ἔχουν ὁλότελα πραγματοποιηθεῖ, πώς ἡ ἀπολυταρχία τοῦ λαοῦ δέν ἔχει ἐξασφαλιστεῖ, ὁ τακτικός στρατός δέν ἔχει καταργηθεῖ, ἡ αἱρετότητα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων δέν ἔχει καθιερωθεῖ κτλ., μέ ἄλλα λόγια πώς καί ἡ δική μας δημοκρατική ἐπανάσταση δέν ὁλοκληρώθηκε, ὅπως καί οἱ περισσότερες εὐρωπαϊκές δημοκρατικές ἐπαναστάσεις, πώς καί αὐτή τήν κουτσουρέψανε, τή διαστρεβλώσανε, τήν «ἔστρεψαν πρός τά πίσω», ὅπως καί ὅλες τίς εὐρωπαϊκές. Τό σχέδιο τοῦ Μάσλοφ εἶναι εἰδικά προσαρμοσμένο σέ μιά μεσοβέζικη, ἀσυνεπῆ, λειψή ἤ κουτσουρεμένη δημοκρατική ἀνατροπή, πού ἡ ἀντίδραση τήν ἔκανε «ἀκίνδυνη» *.

Ἀκριβῶς αὐτό τό γεγονός κάνει τό σχέδιο τοῦ Μάσλοφ ἐντελῶς τεχνητό, μηχανικό, ἀπραγματοποίητο μέ τήν ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης πού ἀναφέραμε πιό πάνω, ἐσωτερικά ἀντιφατικό καί ἀσταθές, τέλος μονόπλευρο (γιατί δέ βλέπει τίποτε ἄλλο παρά ἕνα πέρασμα ἀπό τή δημοκρατική ἀνατροπή πρός τήν ἀντιδημοκρατική ἀστική ἀντίδραση καί ὄχι πρός τήν ὀξυμένη πάλη τοῦ προλεταριάτου γιά τό σοσιαλισμό).

Εἶναι ἐντελῶς ἀπαράδεκτο νά προϋποθέτουμε *σιωπηρά* τή μή ὁλοκλήρωση τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς, τή μή πραγματοποίηση τῶν θεμελιακῶν διεκδικήσεων τοῦ πολιτικοῦ μας προγράμματος-μίνιμουμ. Ἕνα τέτοιο πράγμα ὁπωσδήποτε δέν πρέπει νά τό ἀποσιωπήσουμε, μά νά τό τονίσουμε μέ ὅλη τήν ἀκρίβεια. Ἄν ὁ Μάσλοφ ἤθελε νά εἶναι συνεπής μέ τόν ἑαυτό του,

* Ὁ Κάουτσκι, πού τόν ἐπικαλεῖται ὁ Μάσλοφ, διευκρινίζει εἰδικά στό βιβλίο του «Agrarfrage» («Τό ἀγροτικό ζήτημα». *Ἡ Σύντ.*) πώς ἡ ἐθνικοποίηση, πού εἶναι παράλογη στίς συνθῆκες τοῦ Μεκλενβούργου, θά εἶχε ἄλλη σημασία στή δημοκρατική Ἀγγλία εἴτε στήν Αὐστραλία.

ἄν ἤθελε νά ἐξαλείψει κάθε στοιχεῖο ἀσάφειας, καθετί τό ψεύτικο στό σχέδιό του, θάπρεπε νά πεῖ: ἐπειδή τό κράτος πού θά προκύψει στή χώρα μας ἀπό τήν τωρινή ἀνατροπή θά εἶναι, «πιθανόν», πολύ λίγο δημοκρατικό, εἶναι καλύτερα νά μήν ἐνισχύσουμε τήν ἐξουσία του μέ τήν ἐθνικοποίηση, ἀλλά νά περιοριστοῦμε στή ζεμστβικοποίηση, γιατί τά ζέμστβο θά εἶναι, «*πρέπει νά τό ὑποθέτουμε*», καλύτερα καί δημοκρατικότερα ἀπό τά κεντρικά κρατικά ὄργανα. Τέτοιας λογῆς, καί μόνο τέτοιας, εἶναι ἡ σιωπηρή προϋπόθεση τοῦ σχεδίου τοῦ Μάσλοφ. Γι' αὐτό ὅταν χρησιμοποιεῖ στό σχέδιό του τήν ἔκφραση «δημοκρατικό κράτος» (σημεῖο 3), καί μάλιστα χωρίς καμιά διευκρίνιση, λέει τή μεγαλύτερη ἀνακρίβεια, ἐξαπατᾶ τόν ἑαυτό του καί τό προλεταριάτο καί ὅλο τό λαό, γιατί στήν πραγματικότητα «προσαρμόζει» τό σχέδιό του στά μέτρα ἑνός *μή* δημοκρατικοῦ κράτους, ἑνός ἀντιδραστικοῦ κράτους πού γεννήθηκε ἀπό ἕνα μή ὁλοκληρωμένο δημοκρατισμό ἤ ἀπό δημοκρατισμό πού τόν «ἀφαίρεσε» ἡ ἀντίδραση.

Μιά καί εἶναι ἔτσι— καί ἀναμφισβήτητα ἔτσι εἶναι—, τότε γίνεται φανερός ὅλος ὁ τεχνητός καί «ἐπινοημένος» χαρακτήρας τοῦ σχεδίου τοῦ Μάσλοφ. Πράγματι, ὅταν προϋποθέτει κανείς ἕνα κράτος μέ κεντρική ἐξουσία πιό ἀντιδραστική ἀπό τίς τοπικές ἀρχές, ἕνα κράτος σάν τήν τρίτη γαλλική δημοκρατία δίχως δημοκράτες, τότε εἶναι ὁλότελα γελοῖο νά κάνει τή σκέψη ὅτι εἶναι δυνατόν σ' αὐτό τό κράτος νά καταργηθεῖ ἡ τσιφλικάδικη γαιοκτησία, ἤ ἔστω νά διατηρηθεῖ ἡ κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας πού πραγματοποιήθηκε μέ ἐπαναστατική πίεση. Κάθε *τέτοιου εἴδους* κράτος, στό τμῆμα τοῦ κόσμου πού ὀνομάζεται Εὐρώπη καί στόν αἰώνα πού λέγεται εἰκοστός, θά ἔπρεπε ἀναπόφευκτα, μέ τήν ἀντικειμενική λογική τῆς ταξικῆς πάλης, *ν' ἀρχίσει ἀπό τήν περιφρούρηση* τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας ἤ ἀπό τήν *ἀποκατάστασή* της, σέ περίπτωση πού εἶχε κιόλας ἐνμέρει ἐκμηδενιστεῖ. Ἄλλωστε ὅλο τό νόημα, τό ἀντικειμενικό νόημα κάθε τέτοιου μισοδημοκρατικοῦ καί στήν πραγματικότητα ἀντιδραστικοῦ κράτους εἶναι νά ὑπερασπίζει τά *κύρια* βάθρα τῆς ἀστικοτσιφλικάδικης καί γραφειοκρατικῆς ἐξουσίας, θυσιάζοντας μονάχα τά λιγότερο οὐσιαστικά προνόμια. Ἄλλωστε ἡ συνύπαρξη σέ τέτοια κράτη τῆς ἀντιδραστικῆς κεντρικῆς ἐξουσίας καί τῶν σχετικά «δημοκρατικῶν» τοπικῶν ὀργάνων, τῶν ζέμστβο, τῶν δημοτικῶν διοικήσεων κτλ. ἐξηγεῖται ἀποκλειστικά καί μόνο μέ τό ὅτι τά τοπικά αὐτά ὄργανα ἀσχολοῦνται μέ τό *ἀκίνδυνο γιά τό ἀστικό κράτος* «γάνω-

μα νιπτήρων», μέ τήν ΰδρευση, μέ τά ἠλεκτροκίνητα τράμ καί μέ ἄλλα παρόμοια μέτρα, πού εἶναι ἀνίκανα νά ὑποσκάψουν τίς *βάσεις* ἐκείνου πού ὀνομάζουμε «ὑπάρχον κοινωνικό καθεστώς». Θά ἦταν παιδιάστικη ἀφέλεια ἄν, μέ βάση τίς παρατηρήσεις ἀπό τή δράση τῶν ζέμστβο στόν τομέα τῆς ὕδρευσης καί τοῦ φωτισμοῦ, ἔβγαζε κανείς τό συμπέρασμα ὅτι μποροῦν νά δείξουν «δραστηριότητα» καί γιά τήν ἐξάλειψη τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας. Αὐτό θά ἦταν τό ἴδιο ἄν τό δημοτικό συμβούλιο κάποιας ἀπόκεντρης γαλλικῆς ποσεχόνιε[127], στό ὁποῖο ἔχουν ἐκλεγεῖ μόνο σοσιαλδημοκράτες, ἀποφάσιζε «νά δημοτικοποιήσει» σ' ὅλη τή Γαλλία τήν ἀτομική ἰδιοκτησία στά οἰκόπεδα πού πάνω τους εἶναι χτισμένα ἰδιωτικά κτίρια. Μά αὐτοῦ ἀκριβῶς εἶναι ἡ οὐσία, πώς τό μέτρο πού καταργεῖ τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία διαφέρει λιγάκι ὡς πρός τό χαρακτήρα του ἀπό τά μέτρα γιά τή βελτίωση τῆς ὕδρευσης, τοῦ φωτισμοῦ, τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας κτλ. Μά αὐτοῦ ἀκριβῶς εἶναι ἡ οὐσία, πώς τό πρῶτο «*μέτρο*» «θίγει» μέ τόν πιό θαρρετό τρόπο τίς κύριες βάσεις *ὅλου* τοῦ «ὑπάρχοντος κοινωνικοῦ καθεστῶτος», κλονίζει καί ὑποσκάπτει τίς βάσεις αὐτές μέ γιγάντια δύναμη, διευκολύνει τήν ἐπίθεση τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια σ' ὅλο τό αστικό καθεστώς σέ πρωτόφαντες γιά τήν ἱστορία διαστάσεις. Φυσικά σ' αὐτή τήν περίπτωση κάθε ἀστικό κράτος πρῶτα ἀπ' ὅλα καί περισσότερο ἀπ' ὅλα θά ὑποχρεωθεῖ νά φροντίσει γιά τή διατήρηση τῶν βάσεων τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας: κάθε δικαίωμα καί προνόμιο σχετικό μέ τό αὐτόνομο γάνωμα τῶν νιπτήρων θά καταργηθεῖ στό ἄψε-σβῆσε, κάθε δημοτικοποίηση θά πάει μονομιᾶς κατά διαβόλου καί τά «καταδιωκτικά ἀποσπάσματα» δέ θ' ἀφήσουν οὔτε ἴχνος δημοκρατισμοῦ στά τοπικά ὄργανα, μιά πού θά θίγονται τά κύρια συμφέροντα τοῦ ἀστικοτσιφλικάδικου κράτους. Καί ὅταν προεξοφλᾶς μέ ἀθῶο ὕφος πώς μέσα σέ συνθῆκες μιᾶς ἀντιδραστικῆς κεντρικῆς ἐξουσίας μπορεῖ νά ὑπάρχει δημοτική δημοκρατική αὐτονομία καί, ἐπιπλέον, ὅταν ἐπεκτείνεις αὐτή τήν «αὐτονομία» καί στήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας, αὐτό σημαίνει πώς παρουσιάζεις ἕνα ἀμίμητο παράδειγμα ὁλοφάνερου παραλογισμοῦ ἤ ἀπεριόριστης πολιτικῆς ἀφέλειας.

IV. ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τό ζήτημα τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ΣΔΕΚΡ θά διευκρινιζόταν σημαντικά ἄν δοκιμάζαμε νά ἐκθέσουμε τό πρό-

γραμμα αὐτό μέ τή μορφή ἁπλῶν καί κατανοητῶν συμβουλῶν πού ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά δόσει στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά τήν ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης.

Χωρίς ἄλλο ἡ πρώτη συμβουλή θά εἶναι: νά κατευθύνουν ὅλες τίς προσπάθειες στήν πλήρη νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης. Χωρίς τή νίκη αὐτή δέν μποροῦμε κάν νά μιλᾶμε σοβαρά οὔτε γιά «ἀπόσπαση τῆς γῆς» ἀπό τούς τσιφλικάδες, οὔτε γιά δημιουργία πραγματικά δημοκρατικοῦ κράτους. Καί τό σύνθημα πού καλεῖ τούς ἀγρότες γιά ἐξέγερση μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἕνα: δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς (σέ καμιά περίπτωση ἐκποίηση γενικά, εἴτε ἀπαλλοτρίωση γενικά, πού ἀφήνουν σκοτεινό τό ζήτημα τῆς ἐξαγορᾶς), καί μάλιστα δήμευση πού πρέπει ὁπωσδήποτε νά γίνει ἀπό τίς ἐπιτροπές ἀγροτῶν ὡσότου συγκληθεῖ ἡ συντακτική συνέλευση.

Κάθε ἄλλη συμβουλή (μαζί καί τό σύνθημα τῆς «ἐκποίησης» πού ρίχνει ὁ Μάσλοφ καί ὅλη ἡ δημοτικοποίησή του) ἀποτελεῖ σύνθημα γιά τή λύση τοῦ ζητήματος ὄχι μέ ἐξέγερση ἀλλά μέ συναλλαγή μέ τούς τσιφλικάδες, μέ συναλλαγή μέ τήν ἀντιδραστική κεντρική ἐξουσία, ἀποτελεῖ σύνθημα γιά τή λύση τοῦ ζητήματος ὄχι ἐπαναστατικά ἀλλά γραφειοκρατικά, γιατί καί οἱ πιό δημοκρατικές ὀργανώσεις περιοχῆς καί οἱ ὀργανώσεις τῶν ζέμστβο δέν μποροῦν νά μήν εἶναι γραφειοκρατικές σέ σύγκριση μέ τίς ἐπαναστατικές ἐπιτροπές τῶν ἀγροτῶν, πού ἐδῶ, ἐπιτόπου, ἀμέσως, πρέπει νά ξεκαθαρίσουν τούς λογαριασμούς τους μέ τούς τσιφλικάδες καί ν' ἀποσπάσουν τά δικαιώματα πού θά ὑπόκεινται σέ ἐπικύρωση ἀπό τήν παλλαϊκή συντακτική συνέλευση.

Ἡ δεύτερη συμβουλή θά εἶναι ἀναπόφευκτα τούτη: χωρίς τόν ὁλοκληρωτικό ἐκδημοκρατισμό τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος, χωρίς τή δημοκρατία καί τήν ἐξασφάλιση στήν πράξη τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ λαοῦ δέν μποροῦμε κάν νά σκεφτόμαστε οὔτε γιά διατήρηση τῶν κατακτήσεων τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης, οὔτε γιά παραπέρα πρόοδο ἔστω καί κατά ἕνα βῆμα. Αὐτή μας τή συμβουλή στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες πρέπει νά τή διατυπώσουμε μέ ἐξαιρετική σαφήνεια καί ἀκρίβεια, γιά νά μήν μποροῦν νά ὑπάρχουν κανενός εἴδους ἀμφιβολίες, κανενός εἴδους διφορούμενα, κανενός εἴδους παρερμηνεῖες, κανενός εἴδους σιωπηρή παραδοχή ἑνός παραλογισμοῦ, σάν κι αὐτόν πού λέει ὅτι εἶναι δυνατόν μέ ἀντιδραστική τήν κεντρική ἐξουσία νά καταργηθεῖ ἡ τσιφλικάδικη γαιοκτησία. Καί γι' αὐτό, προωθώντας ἐντατικά τίς πολιτικές μας συμβουλές, πρέπει νά ποῦμε

στόν ἀγρότη: ἀφοῦ πάρεις τή γῆ πρέπει νά τραβήξεις μπροστά, ἀλλιῶς οἱ τσιφλικάδες καί ἡ μεγαλοαστική τάξη ἀναπόφευκτα θά σέ τσακίσουν καί θά σέ ρίξουν πίσω. Δέν μπορεῖ νά πάρεις τή γῆ καί νά τήν κρατήσεις χωρίς καινούργιες πολιτικές κατακτήσεις, χωρίς νά καταφέρεις καινούργιο καί ἀκόμα πιό ἀποφασιστικό χτύπημα ἐνάντια σέ ὅλη τήν ἀτομική ἰδιοκτησία γῆς γενικά. Στήν πολιτική, ὅπως καί σέ ὅλη τήν κοινωνική ζωή, ἄν δέν τραβᾶς μπροστά σημαίνει ὅτι θά σέ ρίξουν πίσω. Εἴτε ἡ ἀστική τάξη, ἀφοῦ δυναμώσει ὕστερα ἀπό τή δημοκρατική ἀνατροπή (πού φυσιολογικά δυναμώνει τήν ἀστική τάξη), θά ἀφαιρέσει ὅλες τίς κατακτήσεις καί τῶν ἐργατῶν καί τῆς ἀγροτικῆς μάζας, εἴτε τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτική μάζα θά ἀνοίξουν τό δρόμο τους πρός τά μπρός. Καί αὐτό σημαίνει δημοκρατία καί πλήρη ἀπολυταρχία τοῦ λαοῦ. Αὐτό σημαίνει, μέ τήν προϋπόθεση ὅτι θά κατακτηθεῖ ἡ δημοκρατία, ἐθνικοποίηση ὅλης τῆς γῆς, σάν τό ἀνώτατο δυνατό ὅριο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἀνατροπῆς, σάν τό φυσιολογικό καί ἀπαραίτητο βῆμα πρός τά μπρός ἀπό τή νίκη τοῦ ἀστικοῦ δημοκρατισμοῦ πρός τήν ἀπαρχή τῆς πραγματικῆς πάλης γιά τό σοσιαλισμό.

Ἡ τρίτη καί τελευταία συμβουλή: ὀργανωθεῖτε χωριστά, προλετάριοι καί μισοπρολετάριοι τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ. Μήν ἐμπιστεύεστε σέ κανενός εἴδους μικρονοικοκυρέους, ἄς εἶναι καί μικροί, ἄς εἶναι καί «ἐργαζόμενοι». Μή γοητεύεστε ἀπό τό μικρό νοικοκυριό ἐφόσον διατηρεῖται ἡ ἐμπορευματική παραγωγή. Ὅσο πιό πολύ ζυγώνει ἡ ὑπόθεση πρός τή νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης, τόσο πιό κοντά ἔρχεται ἡ στροφή τῶν ἀγροτῶν νοικοκυρέων ἐνάντια στό προλεταριάτο, τόσο πιό ἀπαραίτητη γίνεται ἡ αὐτοτελής προλεταριακή ὀργάνωση, τόσο πιό δραστήρια, πιό ἐπίμονα, πιό ἀποφασιστικά καί πιό φωναχτά πρέπει νά καλοῦμε στόν ἀγώνα γιά τήν πλήρη σοσιαλιστική ἀνατροπή. Ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε τό ἀγροτικό κίνημα ὥς τό τέλος, δέν πρέπει ὅμως νά ξεχνᾶμε πώς εἶναι κίνημα ἄλλης τάξης, *ὄχι ἐκείνης* πού μπορεῖ νά πραγματοποιήσει καί θά πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἀνατροπή. Γι' αὐτό ἀφήνουμε κατά μέρος τό ζήτημα τί θά κάνουμε μέ τή γῆ, ἀπό τήν ἄποψη τῆς κατανομῆς της σάν ἀντικειμένου τῆς οἰκονομίας — αὐτό τό ζήτημα στήν ἀστική κοινωνία μποροῦν νά τό λύσουν καί θά τό λύσουν μονάχα οἱ νοικοκυρέοι καί οἱ μικρονοικοκυρέοι. Ἐμᾶς ὅμως μᾶς ἐνδιαφέρει ὁλοκληρωτικά (καί ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης σχεδόν ἀποκλειστικά) τό ζήτημα: τί πρέπει νά κάνει τό ἀγροτικό προλεταριάτο; Ἀσχολούμαστε καί θά

ἀσχοληθοῦμε κυρίως μ' αὐτό τό ζήτημα, ἀφήνοντας τούς ἰδεολόγους τῶν μικροαστῶν νά ἐπινοοῦν τόν ἐξισωτισμό στή χρήση τῆς γῆς καί τά παρόμοια. Σ' αὐτό τό ζήτημα, πού εἶναι βασικό ζήτημα τῆς καινούργιας, τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς Ρωσίας, ἀπαντᾶμε: τό ἀγροτικό προλεταριάτο πρέπει νά ὀργανωθεῖ σέ αὐτοτελῆ ὀργάνωση μαζί μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης, στόν ἀγώνα γιά τήν πλήρη σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Ἑπομένως τό ἀγροτικό μας πρόγραμμα πρέπει ν' ἀποτελεῖται ἀπό τρία βασικά μέρη: πρῶτο, ἀπό τή διατύπωση τῆς πιό ἀποφασιστικῆς ἔκκλησης γιά ἐπαναστατική ἔφοδο τῆς ἀγροτιᾶς ἐνάντια στήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία· δεύτερο, ἀπό τήν ἀκριβῆ ὑπόδειξη τοῦ παραπέρα βήματος πού μπορεῖ καί πρέπει νά κάνει τό κίνημα γιά τήν κατοχύρωση τῶν κατακτήσεων τῆς ἀγροτιᾶς καί γιά τό πέρασμα ἀπό τή νίκη τῆς δημοκρατίας στόν ἄμεσο ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου γιά τό σοσιαλισμό· τρίτο, ἀπό τήν ὑπόδειξη τῶν ταξικῶν προλεταριακῶν καθηκόντων τοῦ κόμματος, πού ὅσο πιό κοντά εἶναι ἡ νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης τόσο πιό ἐπιτακτικά ὀρθώνονται μπροστά μας καί τόσο πιό ἐπίμονα ἀπαιτοῦν τήν ξεκάθαρη τοποθέτησή τους.

Τό πρόγραμμα τοῦ Μάσλοφ δέ δίνει λύση σέ κανένα ἀπό τά βασικά ἐκεῖνα προβλήματα πού πρέπει νά λύσει σήμερα τό ΣΔΕΚΡ: τό πρόγραμμα αὐτό δέ δίνει ἕνα σύνθημα τέτοιο πού τώρα, αὐτή τή στιγμή, στήν ἐποχή τοῦ πιό ἀντιδημοκρατικοῦ κράτους νά κατευθύνει τό ἀγροτικό κίνημα στήν νίκη· τό πρόγραμμα αὐτό δέν καθορίζει μέ ἀκρίβεια τούς πολιτικούς μετασχηματισμούς πού εἶναι ἀπαραίτητοι γιά τήν ὁλοκλήρωση καί τήν κατοχύρωση τῶν μετασχηματισμῶν πού ἀφοροῦν τή γαιοκτησία, δέν ὑποδείχνει τά ἀπαραίτητα μέτρα στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης στίς συνθῆκες τοῦ πιό ὁλοκληρωμένου καί συνεποῦς δημοκρατισμοῦ, δέ δίνει τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς προλεταριακῆς θέσης τοῦ κόμματός μας ἀπέναντι σέ ὅλους τούς ἀστικοδημοκρατικούς μετασχηματισμούς. Τό πρόγραμμα αὐτό δέν καθορίζει οὔτε τούς ὅρους τοῦ «πρώτου βήματος», οὔτε τά καθήκοντα τοῦ «δευτέρου βήματος», ἀλλά τά ἀνακατώνει ὅλα σ' ἕνα σωρό, ἀρχίζοντας ἀπό τή μεταβίβαση τῆς γῆς τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας στά χέρια ἑνός ἀνύπαρκτου «δημοκρατικοῦ κράτους» καί συνεχίζοντας μέ τή μεταβίβαση τῆς τσιφλικάδικης γῆς στά χέρια δημοκρατικῶν δήμων ἀπό τό φόβο τοῦ μή δημοκρατικοῦ χαρακτήρα τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας! Τό πρόγραμμα αὐτό, πού δέν εἶναι ἐπαναστατικό ἀπό τήν πρακτική του σημασία στή σημερινή στιγμή, πού στηρίζεται στήν

προϋπόθεση τῆς ὁλότελα τεχνητῆς καί ὁλότελα ἀπίθανης συναλλαγῆς μέ τή μισοαντιδραστική κεντρική ἐξουσία, δέν μπορεῖ νά δόσει καθοδήγηση στό ἐργατικό κόμμα σέ καμιά ἀπό τίς πιθανές καί δυνατές κατευθύνσεις ἀνάπτυξης τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς στή Ρωσία.

Συγκεφαλαιώνουμε: τό μόνο σωστό πρόγραμμα στίς συνθῆκες τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς εἶναι τοῦτο: πρέπει νά διεκδικήσουμε ἀμέσως τή δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς καί τήν ἵδρυση ἐπιτροπῶν ἀγροτῶν* καί νά μήν περιβάλουμε τή διεκδίκηση αὐτή μέ κανενός εἴδους περιοριστικές ἐπιφυλάξεις. Ἡ διεκδίκηση αὐτή εἶναι ἐπαναστατική καί ἐπωφελής ἀπό τήν ἄποψη καί τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς σέ ὅλες, ἀκόμα καί στίς χειρότερες συνθῆκες. Ἡ διεκδίκηση αὐτή σέρνει μαζί της ἀναπόφευκτα τή χρεοκοπία τοῦ ἀστυνομικοῦ κράτους καί τό δυνάμωμα τοῦ δημοκρατισμοῦ.

Δέν μποροῦμε ὅμως νά περιοριστοῦμε στή δήμευση. Στήν ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης καί τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης δέν μποροῦμε σέ καμιά περίπτωση νά ἀπορρίπτουμε ἀπόλυτα τήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς. Μόνο πού εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑποδείξουμε μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια μέσα σέ ποιό συγκεκριμένα πολιτικό καθεστώς εἶναι πραγματοποιήσιμη αὐτή ἡ διεκδίκηση, πού χωρίς αὐτό ἡ ἐθνικοποίηση θά μποροῦσε νά βλάψει τό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά.

Ἕνα τέτοιο πρόγραμμα θά εἶναι πλῆρες καί ἄρτιο. Θά δόσει τό ἀπόλυτο μάξιμουμ ἐκείνου πού εἶναι γενικά νοητό σέ κάθε ἀστικοδημοκρατική ἀνατροπή. Δέ θά δέσει τά χέρια τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἐπιτρέποντας καί τό μοίρασμα καί τήν ἐθνικοποίηση στίς διάφορες πολιτικές συγκυρίες. Δέ θά σπείρει σέ καμιά περίπτωση τή διχόνοια ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά καί στό

---

* Ὅπως ὁ Ἴξ, ἔτσι καί ὁ Μάσλοφ «βλέπει μιάν ἀντίθεση στό γεγονός ὅτι ἐμεῖς ζητοῦμε νά ἐξαλειφθοῦν οἱ κάστες καί νά ἱδρυθοῦν ἐπιτροπές τῶν ἀγροτῶν, δηλ. ἐπιτροπές κάστας. Στήν πραγματικότητα ἐδῶ ἡ ἀντίθεση εἶναι μόνο φαινομενική: γιά νά ἐξαλειφθοῦν οἱ κάστες χρειάζεται «δικτατορία» τῆς κατώτερης, τῆς καταπιεζόμενης κάστας, — ἀκριβῶς ὅπως γιά νά ἐξαλειφθοῦν οἱ τάξεις γενικά, μαζί καί ἡ τάξη τῶν προλεταρίων, χρειάζεται δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ὅλο τό ἀγροτικό μας πρόγραμμα ἔχει γιά σκοπό τήν ἐξάλειψη τῶν παραδόσεων τῆς δουλοπαροικίας καί τῶν καστῶν στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν σχέσεων, καί γιά τήν ἐξάλειψη αὐτή μποροῦμε νά ἀπευθυνθοῦμε μόνο στήν κατώτερη κάστα, σ' ἐκείνους πού καταπιέζονται ἀπ' αὐτά τά ὑπολείμματα τοῦ δουλοπαροικιακοῦ συστήματος». *Λένιν*. «Ἀπάντηση στόν Ἴξ», σελ. 29. (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 217. *Ἡ Σύντ.*).

προλεταριάτο, σάν ἀγωνιστῶν γιά τό δημοκρατισμό*. Θά προβάλει τώρα κιόλας, στίς συνθῆκες τοῦ ἀστυνομικοῦ-ἀπολυταρχικοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος συνθήματα ἀπόλυτα ἐπαναστατικά, συνθήματα πού ἐπαναστατικοποιοῦν αὐτό τό καθεστώς, προβάλλοντας ταυτόχρονα καί τίς παραπέρα διεκδικήσεις σέ περίπτωση πού ἡ νίκη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης θά εἶναι πλήρης, δηλαδή σέ περίπτωση πού ἡ κατάσταση θά εἶναι τέτοια πού ἡ ὁλοκλήρωση τῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς θ' ἀνοίξει καινούργιες προοπτικές καί θά βάλει καινούργια καθήκοντα.

Εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο στό πρόγραμμα νά ὑποδείχνεται μέ ἀκρίβεια ἡ ἰδιαίτερη προλεταριακή μας θέση σ' ὅλη τή δημοκρατική ἀγροτική ἀνατροπή. Δέν πρέπει νά μᾶς στενοχωρεῖ τό γεγονός ὅτι ἡ θέση τῆς ὑπόδειξης αὐτῆς εἶναι στήν ἀπόφαση γιά τά ζητήματα τακτικῆς ἤ τό γεγονός ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ ἐπανάληψη τοῦ γενικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος.

Γιά νά γίνει ξεκάθαρη ἡ θέση μας καί γιά νά ἐξηγηθεῖ μπροστά στίς μάζες, ἀξίζει νά θυσιάσουμε τό ἁρμονικό ἐκεῖνο σχῆμα σύμφωνα μέ τό ὁποῖο τά θέματα χωρίζονται σέ θέματα προγραμματικά καί σέ θέματα τακτικῆς.

Προτείνουμε τώρα τό ἀντίστοιχο σχέδιο τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος πού ἐξεπόνησε ἡ πλειοψηφία τῆς «ἀγροτικῆς ἐπιτροπῆς» (ἡ «ἀγροτική ἐπιτροπή» διορίστηκε ἀπό τήν Ἑνοποιημένη Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τήν κατάρτιση τοῦ σχεδίου τοῦ καινούργιου ἀγροτικοῦ προγράμματος).

V. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ δουλοπαροικιακοῦ καθεστῶτος, πού σάν καταθλιπτικός ζυγός βαραίνει ἄμεσα τούς ἀγρότες, καί γιά τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης στό χωριό τό κόμμα ἀπαιτεῖ:

1) δήμευση ὅλων τῶν γαιῶν πού ἀνήκουν στήν ἐκκλησία, στά μοναστήρια, στήν τσαρική οἰκογένεια, στό κράτος, στό στέμμα καί στούς τσιφλικάδες·

* Γιά ν' ἀποκλειστεῖ κάθε σκέψη ὅτι δῆθεν τό ἐργατικό κόμμα θέλει νά ἐπιβάλει στήν ἀγροτιά κάποια φανταστικά σχέδια γιά μεταρρυθμίσεις ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέληση τῆς ἀγροτιᾶς, ἀνεξάρτητα ἀπό τό αὐτοτελές κίνημα μέσα στήν ἀγροτιά, στό σχέδιο τοῦ προγράμματος ἐπισυνάπτεται ἡ *παραλλαγή* Α, στήν ὁποία ἀντί τῆς ἄμεσης διεκδίκησης γιά ἐθνικοποίηση ἀναφέρεται στήν ἀρχή πώς τό κόμμα ὑποστηρίζει τήν τάση τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγροτιᾶς γιά κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς.

2) Ἵδρυση ἐπιτροπῶν ἀγροτῶν γιά τήν ἄμεση ἐξάλειψη κάθε ἴχνους τσιφλικάδικης ἐξουσίας καί τῶν τσιφλικάδικων προνομίων καί γιά τήν ἔμπρακτη διαχείριση ὅλης τῆς δημευμένης γῆς, ὡσότου ἡ παλλαϊκή συντακτική συνέλευση ρυθμίσει τό καινούργιο καθεστώς ἀγροτικῶν σχέσεων·

3) κατάργηση ὅλων τῶν δοσιμάτων καί τῶν ὑποχρεώσεων πού βαραίνουν σήμερα τήν ἀγροτιά σά μιά φορολογούμενη κάστα·

4) κατάργηση ὅλων τῶν νόμων πού ἐμποδίζουν τόν ἀγρότη νά διαθέτει τή γῆ του·

5) παραχώρηση στά αἱρετά λαϊκά δικαστήρια τοῦ δικαιώματος νά ἐλαττώνουν τά ὑπερβολικά μεγάλα νοίκια τῆς γῆς καί νά ἀκυρώνουν τίς συμφωνίες πού ἔχουν ὑποδουλωτικό χαρακτήρα.

Καί ἄν ἡ ἀποφασιστική νίκη τῆς σημερινῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία ἐξασφαλίσει πέρα γιά πέρα τήν ἀπολυταρχία τοῦ λαοῦ, δηλαδή τή δημιουργία δημοκρατίας καί ἑνός δημοκρατικοῦ κρατικοῦ καθεστῶτος, τότε τό κόμμα θά* ἐπιδιώξει τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς καί τό πέρασμα ὅλης τῆς γῆς στήν κοινή ἰδιοκτησία ὅλου τοῦ λαοῦ.

Ταυτόχρονα τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας σ' ὅλες τίς περιπτώσεις καί σ' ὁποιαδήποτε κατάσταση πού θά παρουσιάσουν οἱ δημοκρατικοί ἀγροτικοί μετασχηματισμοί βάζει γιά καθῆκον του νά ἐπιδιώκει ἀπαρέγκλιτα τήν αὐτοτελῆ ταξική ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου, νά τοῦ ἐξηγεῖ τήν ἀνειρήνευτη ἀντίθεση ἀνάμεσα στά συμφέροντά του καί στά συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης, νά τό προφυλάσσει ἀπό τίς ἀπατηλές ἐλπίδες τίς ὁποῖες στηρίζει στό σύστημα τοῦ μικροῦ νοικοκυριοῦ, πού στίς συνθῆκες τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς δέν εἶναι ποτέ σέ θέση νά ἐξαλείψει τήν ἀθλιότητα τῶν μαζῶν καί, τέλος, νά τοῦ τονίζει τήν ἀνάγκη τῆς πλήρους σοσιαλιστικῆς ἀνατροπῆς σάν τοῦ μοναδικοῦ μέσου γιά νά ἐξαλειφτεῖ κάθε ἀθλιότητα καί κάθε ἐκμετάλλευση.

---

* Παραλλαγή Α.

...τότε τό κόμμα θά ὑποστηρίξει τήν τάση τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγροτιᾶς γιά κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς καί θά ἐπιδιώξει τό πέρασμα ὅλης τῆς γῆς στήν ἰδιοκτησία τοῦ κράτους.

Η ΝΙΚΗ ΤΩΝ ΚΑΝΤΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Γράφτηκε στίς 24–28 τοῦ Μάρτη (6–10 τοῦ 'Απρίλη) 1906

Δημοσιεύτηκε τόν 'Απρίλη τοῦ 1906 σέ χωριστή μπροσούρα ἀπό τό ἐκδ. «Νάσα Μίσλ»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

I

ΠΟΙΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΕΙΧΕ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΑΣ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΔΟΥΜΑΣ;

Οἱ νίκες τῶν καντέτων ξεσήκωσαν τά μυαλά τοῦ φιλελεύθερου τύπου μας. Οἱ καντέτοι συσπείρωσαν γύρω τους στήν ἐκλογική καμπάνια ὅλους ἤ σχεδόν ὅλους τούς φιλελευθέρους. Ἐφημερίδες πού ὥς τότε δέν ἀνῆκαν στό κόμμα τῶν καντέτων στήν οὐσία ἔγιναν ὄργανα αὐτοῦ τοῦ κόμματος. Ὁ φιλελεύθερος τύπος πανηγυρίζει. Ἀπ' ὅλες τίς πλευρές ἀκούγονται νικητήριες ἰαχές καί ἀπειλές ἐνάντια στήν κυβέρνηση. Μ' αὐτές τίς ἰαχές — γεγονός ἐξαιρετικά χαρακτηριστικό — ἀνακατεύονται πάντοτε ἐκδηλώσεις πότε χαιρέκακες καί πότε συγκαταβατικές γιά τούς σοσιαλδημοκράτες.

— Κοιτάξτε τί λάθος κάνατε μέ τό νά ἀρνηθεῖτε νά πάρετε μέρος στίς ἐκλογές! Βλέπετε τώρα; Ἀναγνωρίζετε τό λάθος σας; Ἐκτιμᾶτε τώρα τίς συμβουλές τοῦ σοφοῦ καί διορατικοῦ Πλεχάνοφ; — Τέτοια καί παρόμοια λόγια ἀκούγονται ἀπό τίς σελίδες τοῦ ἔξαλλου ἀπό τόν ἐνθουσιασμό φιλελεύθερου τύπου. Γιά τόν Πλεχάνοφ ἐξαιρετικά σωστά εἶπε ὁ σ. Στεπάνοφ (Συλλογή: «Τρέχουσα στιγμή», ἄρθρο «Ἀπό μακριά») πώς μ' αὐτόν συνέβηκε κάτι παρόμοιο μ' ἐκεῖνο πού συνέβηκε μέ τόν Μπέρνσταϊν. Καί ὅπως τόν Μπέρνσταϊν ἕναν καιρό τόν σήκωναν στά χέρια οἱ γερμανοί φιλελεύθεροι καί τόν ἀνέβαζαν ὥς τόν οὐρανό ὅλες οἱ «προοδευτικές» ἀστικές ἐφημερίδες, ἔτσι καί τώρα στή Ρωσία δέν ὑπάρχει φιλελεύθερη ἐφημερίδα, ἀκόμα καί φιλελεύθερο ἄρθρο ἐφημερίδας (μέχρι καί τήν ἐφημερίδα: «*Σλόβο*», ναί, ναί, μέχρι καί τή «*Σλόβο*» τῶν ὀχτωβριστῶν!), πού νά μήν ἀγκάλιασαν, νά μή φίλησαν, νά μή χάιδεψαν τό σοφό καί διορατικό, τό συνετό καί θετικό Πλεχάνοφ, πού εἶχε τό θάρρος νά ξεσηκωθεῖ ἐνάντια στήν ἀποχή.

Ἄς δοῦμε λοιπόν τί ἀπέδειξαν οἱ νίκες τῶν καντέτων. Ποιανοῦ λάθος ἀποκάλυψαν; Ποιά τακτική ἀποκάλυψαν ὅτι εἶναι ἄκαρπη;
Ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Στροῦβε καί Σία μᾶς λένε καί ξαναλένε πώς ἡ ἀποχή ἦταν λάθος. Εἶναι ὁλοφάνερο γιά ποιό λόγο οἱ καντέτοι σκέπτονται ἔτσι. Ἡ πρότασή τους νά μπάσουν στή Δούμα ἕναν ἐργάτη ἀπομέρους τῆς Μόσχας (βλ. «Νάσα Ζίζν» τῆς 23 τοῦ Μάρτη) δείχνει πώς οἱ καντέτοι ξέρουν νά ἐκτιμοῦν τή βοήθεια τῶν ἐργατῶν, πώς ἐπιζητοῦν συμφωνίες μέ τούς σοσιαλδημοκράτες γιά νά ὁλοκληρώσουν καί νά κατοχυρώσουν τή νίκη τους, πώς κλείνουν τέτοια συμφωνία μέ τούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες, τό ἴδιο ὅπως θά τήν ἔκλειναν καί μέ τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Εἶναι φυσικότατο ὅτι οἱ καντέτοι μισοῦν τήν ἀποχή σάν ἄρνηση παροχῆς ὑποστήριξης πρός αὐτούς, πρός τούς καντέτους, σάν ἄρνηση τῶν «ἀριστερῶν» νά συμφωνήσουν μ' αὐτούς, μέ τούς καντέτους.

Τί θέλουν ὅμως ὁ Πλεχάνοφ καί οἱ ἀντιαποχικοί μενσεβίκοι ἤ οἱ δικοί μας ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες πού κλίνουν πρός αὐτόν (μερικοί συνειδητά καί ἄλλοι ἀσυνείδητα); Ἀλίμονο, ἀλίμονο! Ὁ Πλεχάνοφ ἀπ' ὅλους πιό θαρραλέα, ἀπ' ὅλους συνεπέστερα, ἀπ' ὅλους πιό ἐλεύθερα καί καθαρά ἐκθέτει τίς ἀπόψεις του καί στό πέμπτο του «Ντνεβνίκ»* δείχνει ξανά καί ξανά πώς *καί ὁ ἴδιος δέν ξέρει τί θέλει*. Ξεφωνίζει πώς πρέπει νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές. Γιατί; Γιά νά δημιουργήσουμε τήν ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση πού διακηρύττουν οἱ μενσεβίκοι; ἤ γιά νά μποῦμε στή Δούμα;

Ὁ Πλεχάνοφ στριφογυρίζει, ἑλίσσεται, ταλαντεύεται, προσπαθεῖ μέ σοφίσματα νά ξεφύγει, νά ξεγλιστρήσει ἀπ' αὐτά τά ἁπλά, ἄμεσα καί ὁλοφάνερα ζητήματα. Ἀφοῦ σώπαινε μῆνες καί μῆνες, ὅταν οἱ μενσεβίκοι ἀπό τίς σελίδες τῆς «Ἴσκρα» ἀκόμα διακήρυσσαν τήν ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση *(καί ὅταν ἀπερίφραστα διακήρυσσε τή συμπάθειά του πρός τή μενσεβίκικη τακτική)*, ξαφνικά ὁ Πλεχάνοφ πετάει τώρα τήν πιό περιφρονητική φράση ἐνάντια σ' αὐτή τή «διάσημη ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση» τῶν μενσεβίκων. Γιατί καί γιά ποιό λόγο διάσημη, σ. Πλεχάνοφ; Μήπως συνέβαλαν στή «διασημότητά» της οἱ ἴδιοι αὐτοί μπολσεβίκοι πού ὁ Πλεχάνοφ θέλει τώρα νά τούς κάνει πόλεμο καί πού ἀπό καιρό τόνιζαν τήν ἀνεπάρκεια, τήν ἀοριστία καί τό μεσοβέζικο χαρακτήρα αὐτοῦ τοῦ συνθήματος;

Ἀπάντηση δέν ὑπάρχει. Ὁ Πλεχάνοφ δέν ἐξηγεῖ τίποτα.

* «Ντνεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» ἀριθ. τεύχους 5.

Πετάει ἁπλῶς τό χρησμό τοῦ μαντείου καί προσπερνάει. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό μαντεῖο καί στόν Πλεχάνοφ στήν περίπτωση αὐτή εἶναι ὅτι τό μαντεῖο προλέγει τά γεγονότα, ἐνῶ ὁ Πλεχάνοφ ἀπαγγέλλει τίς ἐτυμηγορίες του ὕστερα ἀπό τά γεγονότα, προσφέρει τή μουστάρδα ὕστερα ἀπό τό δεῖπνο. Ὅταν οἱ μενσεβίκοι, πρίν ἀπό τά ἐπαναστατικά γεγονότα τοῦ Ὀχτώβρη, πρίν ἀπό τήν ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη, μιλοῦσαν γιά «ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση», μιλοῦσαν προτοῦ ἀρχίσει ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος, τότε ὁ Πλεχάνοφ σώπαινε, ἐγκρίνοντας ὡστόσο τή μενσεβίκικη τακτική γενικά, σώπαινε, λές καί καιροφυλακτοῦσε, λές καί βρισκόταν σέ ἀμηχανία, μή ἀποφασίζοντας νά σχηματίσει μιά κάπως συγκεκριμένη γνώμη. Ὅταν τό ἐπαναστατικό κύμα ἔπεσε, ὅταν πέρασαν «οἱ μέρες τῆς λευτεριᾶς» καί οἱ μέρες τῆς ἐξέγερσης, ὅταν ἀποσύρθηκαν ἀπό τή σκηνή τά διάφορα Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν, τῶν σιδηροδρομικῶν κ. ἄ. βουλευτῶν (τά Σοβιέτ πού φαίνονταν στούς μενσεβίκους ὅτι εἶναι ὄργανα ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης καί πού οἱ μπολσεβίκοι τά θεωροῦσαν σάν ἐμβρυώδη, σκόρπια, αὐθόρμητα, καί γι' αὐτό ἀνίσχυρα ὄργανα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας) — μέ μιά λέξη, ὅταν τό ζήτημα ἔχασε τήν ὀξύτητά του, ὅταν εἶχε τελειώσει τό δεῖπνο, τότε ἐμφανίζεται ὁ Πλεχάνοφ μέ τή μουστάρδα, τότε παρουσιάζει τήν προσφιλῆ στούς κ.κ. Στροῦβε καί Σία σοφία καί διορατικότητα... σχετικά μέ τή χτεσινή μέρα.

Γιά ποιό λόγο ὁ σ. Πλεχάνοφ δέν εἶναι εὐχαριστημένος μέ τήν ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση, αὐτό παραμένει ἄγνωστο. Ὁ Πλεχάνοφ συμφωνεῖ τώρα μέ τούς μπολσεβίκους ὅτι ἡ ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση κάνει ἀρκετούς «νά τά χάνουν» («Ντνεβνίκ» τεῦχος 5), ὅμως σύμφωνα μ' ὅλες τίς ἐνδείξεις ἕνα παρόμοιο σύνθημα φαίνεται στόν Πλεχάνοφ ὑπερβολικό, ἐνῶ στούς μπολσεβίκους φαίνεται πολύ ἀνεπαρκές. Ὁ Πλεχάνοφ νομίζει πώς τό σύνθημα αὐτό προχωρεῖ πολύ μακριά, ἐνῶ ἐμεῖς νομίζουμε πώς δέν προχωρεῖ ἀρκετά μακριά. Ὁ Πλεχάνοφ ἐπιδιώκει νά ἀνακαλέσει τούς μενσεβίκους ἀπό τήν «ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση» πρός τά πίσω, σέ μιά νηφάλια καί θετική δουλειά στή Δούμα. Ἐμεῖς ἐπιδιώκουμε — καί ὄχι μόνο ἐπιδιώκουμε ἀλλά καί καλοῦμε συνειδητά καί σταράτα — νά γίνει ἕνα βῆμα μπρός, πέρα ἀπό τήν ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση, πρός τήν ἀναγνώριση τῆς ἀναγκαιότητας ἄρτιων, σχεδιομετρικά συγκροτημένων, ἐπιθετικά δρώντων ὀργάνων ἐξέγερσης, ὀργάνων ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας. Ὁ Πλεχάνοφ στήν πράξη βγάζει ἀπό τήν

ἡμερήσια διάταξη τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης (ἄν καί δέν τολμᾶ νά τό πεῖ ἀνοιχτά καί συγκεκριμένα)· — εἶναι πολύ φυσικό πώς ἀπορρίπτει καί τό σύνθημα τῆς ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης, πού χωρίς ἐξέγερση κι ἔξω ἀπό τίς συνθῆκες τῆς ἐξέγερσης θά ἦταν ἕνα γελοῖο καί ἐπιζήμιο παιχνίδι. Ὁ Πλεχάνοφ εἶναι λιγάκι πιό συνεπής ἀπό τούς ὁμοϊδεάτες του, τούς μενσεβίκους.

Γιατί λοιπόν νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές καί μέ ποιόν τρόπο νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές, σύντροφε Πλεχάνοφ; Ὄχι γιά τήν ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση πού μόνο κάνει ἀρκετούς «νά τά χάνουν». Ὥστε γιά συμμετοχή στή Δούμα; — Ἐδῶ ὅμως ὁ Πλεχάνοφ γίνεται ἐξαιρετικά ἄτολμος. Δέ θέλει νά ἀπαντήσει, ἐπειδή ὅμως n+1 σύντροφοι ἀπό τή Ρωσία, πού ἐπιθυμοῦν ὄχι μόνο «νά ψευτοδιαβάζουν» τά ἡμερολόγια τοῦ συγγραφέα πού «κουτσογράφει», ἀλλά καί νά δροῦν κάπως συγκεκριμένα μέσα στήν ἐργατική μάζα, ἐπειδή αὐτοί οἱ n+1 φορτικοί ἀνταποκριτές ἀπαιτοῦν ἀπ' αὐτόν ἀκριβολογημένη ἀπάντηση, ὁ Πλεχάνοφ ἀρχίζει νά θυμώνει. Εἶναι δύσκολο νά φανταστεῖ κανένας κάτι πιό ἀνίσχυρο καί πιό τραγελαφικό ἀπό τήν ὀργισμένη δήλωσή του πώς θά ἦταν σχολαστικό, σχηματικό κτλ. ν' ἀπαιτοῦσε ἀπό τούς ἐκλογεῖς νά ξέρουν γιά ποῦ καί γιατί ἐκλέγουν. Νά μᾶς συμπαθᾶτε, σ. Πλεχάνοφ! Μά θά σᾶς κοροϊδέψουν ἁπλούστατα καί οἱ φίλοι σας καντέτοι καί οἱ ἐργάτες μας ἄν ἀρχίσετε νά ὑπερασπίζετε στά σοβαρά μπροστά στίς μάζες αὐτό τό ὑπέροχο πρόγραμμα: πάρτε μέρος στίς ἐκλογές, ἐκλέξτε, μά μή ρωτᾶτε γιά ποῦ ἐκλέγετε, γιατί ἐκλέγετε. Ἐκλέξτε μέ βάση τόν ἐκλογικό νόμο γιά τίς ἐκλογές τῆς Δούμας, μή τολμήσετε ὅμως νά σκεφτεῖτε (αὐτό θά ἦταν σχολαστικό καί σχηματικό) ὅτι ἐκλέγετε γιά τή Δούμα.

Γιά ποιό λόγο μπερδεύτηκε τόσο ὁλοφάνερα ὁ σ. Πλεχάνοφ, πού κάποτε ἦταν ἱκανός νά γράφει ξάστερα καί νά δίνει ἀκριβεῖς ἀπαντήσεις; Ἐπειδή, ἀφοῦ ἐκτίμησε λαθεμένα τή δεκεμβριανή ἐξέγερση, σχημάτισε ριζικά λαθεμένη ἀντίληψη γιά τήν τρέχουσα πολιτική στιγμή. Βρέθηκε σέ τέτοια κατάσταση πού τόν ἀναγκάζει νά φοβᾶται νά ὁλοκληρώσει τίς σκέψεις του, νά φοβᾶται νά κοιτάξει κατά πρόσωπο τήν πραγματικότητα.

Τώρα ἡ ἀφτιασίδωτη πραγματικότητα «τῆς καμπάνιας γύρω ἀπό τή Δούμα» διαγράφηκε πιά ὁλοκάθαρα. Τώρα τά ἴδια τά γεγονότα ἀπάντησαν στό ἐρώτημα ποιά ἀντικειμενική σημασία ἔχουν οἱ ἐκλογές καί ἡ συμμετοχή σ' αὐτές, ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέληση, τήν ἐπίγνωση, τούς λόγους καί τίς ὑποσχέσεις αὐτῶν τῶν ἴδιων πού παίρνουν μέρος σ' αὐτές. Γι' αὐτό καί ὁ πιό ἀναμ-

φισβήτητος μενσεβίκος, ὁ σ. Πλεχάνοφ, φοβᾶται νά ἐκδηλωθεῖ ἀνοιχτά ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς στή Δούμα, γιατί αὐτή ἡ συμμετοχή καθόρισε κιόλας τό χαρακτήρα της. *Παίρνω μέρος στίς ἐκλογές σημαίνει εἴτε ὅτι ὑποστηρίζω τούς καντέτους καί κλείνω συμφωνία μαζί τους, εἴτε ὅτι παίζω ἐκλογές*. Ἡ ἴδια ἡ ζωή τώρα ἀπέδειξε τήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς θέσης. Στό τεῦχος 5 τοῦ «Ντνεβνίκ» ὁ Πλεχάνοφ ἀναγκάστηκε νά ἀναγνωρίσει τήν ὀρθότητα τοῦ δεύτερου μέρους αὐτοῦ τοῦ συλλογισμοῦ, νά ἀναγνωρίσει τόν παραλογισμό τοῦ συνθήματος: «ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση». Στό τεῦχος 6 τοῦ «Ντνεβνίκ» ὁ Πλεχάνοφ, ἄν δέν προσπαθήσει ν' ἀποφύγει τήν ἐξέταση τῆς οὐσίας τοῦ ζητήματος, θά ὑποχρεωθεῖ νά παραδεχτεῖ καί τό πρῶτο μέρος τοῦ συλλογισμοῦ.

Ἡ πολιτική πραγματικότητα ὁδήγησε σέ τελειωτική χρεοκοπία τήν τακτική τῶν μενσεβίκων, τήν τακτική πού ὑπεράσπιζαν στήν «πλατφόρμα» τους (πολυγραφημένη προκήρυξη πού ἀναφέρει τά ὀνόματα τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν καί πού ἐκδόθηκε στήν Πετρούπολη στά τέλη τοῦ 1905 ἤ στίς ἀρχές τοῦ 1906) καί στίς ἔντυπες δηλώσεις τους (προκήρυξη τῆς ΕΚΕ μέ ἔκθεση γιά τίς δυό τακτικές, ἄρθρο τοῦ Ντάν στή γνωστή μπροσούρα). Αὐτή ἦταν τακτική συμμετοχῆς στίς ἐκλογές ὄχι ὅμως γιά ἐκλογή Δούμας. Ἐπαναλαμβάνουμε πώς οὔτε ἕνας ἀπό τούς κάπως ἐπιφανεῖς μενσεβίκους δέν τόλμησε νά βγάλει τσιμουδιά στόν τύπο γιά συμμετοχή στή Δούμα. Καί νά, αὐτή ἀκριβῶς ἡ «καθαρή» μενσεβίκικη τακτική ἀνατράπηκε τελειωτικά ἀπό τήν ἴδια τή ζωή. Ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε καί νά μιλᾶμε τώρα στά σοβαρά γιά συμμετοχή στίς ἐκλογές μέ σκοπό τήν «ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση», γιά ἀποχώρηση ἀπό τίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων κτλ. Τά γεγονότα ἔδειξαν μέ τόν πιό παραστατικό τρόπο πώς ἕνα τέτοιο παιχνίδι ἐκλογῶν, ἕνα τέτοιο παιχνίδι κοινοβουλευτισμοῦ δέν μπορεῖ νά δόσει στή σοσιαλδημοκρατία τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό δυσφήμηση, ντροπή καί σκάνδαλα.

Ἄν χρειάζονται καί ἄλλες ἐπιβεβαιώσεις γι' αὐτό πού εἰπώθηκε, τότε μιά ἀπό τίς πιό λαμπρές τήν ἔδοσε ἡ Περιφερειακή ἐπιτροπή τῆς κομματικῆς μας ὀργάνωσης τῆς Μόσχας, ἡ ὁποία εἶναι μιά μικτή ὀργάνωση πού συνένωσε τίς ὁμάδες τῆς πλειοψηφίας καί τῆς μειοψηφίας. Ἡ τακτική πού ἐφαρμόστηκε ἦταν ἐπίσης «μικτή», δηλ. ἡ μισή τουλάχιστο μενσεβίκικη: συμμετοχή στίς ἐκλογές τῶν πληρεξουσίων γιά νά δυναμώσει ἡ ἐπιρροή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν ἐργατική κουρία καί κα-

τόπιν τορπίλισμα τῶν ἐκλογῶν μέ τήν ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές τῶν ἐκλεκτόρων. Αὐτό ἦταν μιά ἀπόπειρα ἐπανάληψης τῆς τακτικῆς πού ἐφαρμόστηκε σχετικά μέ τήν ἐπιτροπή τοῦ Σιντλόβσκι [128]. Αὐτό ἦταν τό «πρῶτο βῆμα» ἀκριβῶς στό πνεῦμα τῶν μέτρων πού συνιστᾶ ὁ σ. Πλεχάνοφ: θά πάρουμε μέρος, καί ἀργότερα ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα του θά ἐξετάσουμε τό ζήτημα πιό λεπτομερειακά.

Ὅπως ἔπρεπε νά περιμένει κανείς, ἡ μενσεβίκικη-πλεχανοφική τακτική τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας χρεοκόπησε παταγώδικα. Ἐκλέχτηκαν πληρεξούσιοι. Βγῆκαν σοσιαλδημοκράτες, καί μάλιστα μερικοί εἶναι καί μέλη τῆς ὀργάνωσης. Πάνω στή στιγμή ἦρθε καί ὁ νόμος ἐνάντια στήν ἀποχή [129]. Οἱ πληρεξούσιοι βρέθηκαν στή μέγγενη: εἴτε νά πᾶνε φυλακή γιά ζύμωση ὑπέρ τῆς ἀποχῆς, εἴτε νά ἐκλέξουν ἐκλέκτορες. Ἡ ζύμωση τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς, ὄντας παράνομη, ὅπως καί ἡ ζύμωση ὅλων τῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματός μας, ἀποδείχτηκε ἀνίσχυρη νά τά βγάλει πέρα μέ τίς δυνάμεις πού ἡ ἴδια κινητοποίησε. *Οἱ πληρεξούσιοι παραβίασαν τήν ὑπόσχεση πού εἶχαν δόσει*, καταπάτησαν τίς κατηγορηματικές ἐντολές τους καί. . . *ἐκλέξανε ἐκλέκτορες*. Ἀνάμεσα στούς ἐκλέκτορες βρέθηκαν ἐπίσης καί μερικοί σοσιαλδημοκράτες, ἀκόμα καί μέλη τῆς ὀργάνωσης.

Ὁ συντάκτης τῶν γραμμῶν αὐτῶν παραβρισκόταν στήν ἐξαιρετικά δύσκολη σκηνή τῆς συνεδρίασης τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας ὅταν ἡ ἡγετική σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση συζητοῦσε τό ζήτημα: τί νά κάνουμε καί πῶς νά φερθοῦμε τώρα μ' αὐτή τήν (πλεχανοφική) τακτική πού χρεοκόπησε. Ἡ χρεοκοπία τῆς τακτικῆς ἦταν τόσο ὁλοφάνερη πού δέ βρέθηκε *οὔτε ἕνας* μενσεβίκος, ἀπό τά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, πού νά πάρει θέση ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐκλεκτόρων στήν ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου, εἴτε ὑπέρ τῆς ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης, εἴτε γιά κάτι παρόμοιο. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἦταν δύσκολο ν' ἀποφασίσει κανείς νά πάρει μέτρα τιμωρίας ἐνάντια στούς ἐργάτες-πληρεξουσίους πού παραβίασαν τίς κατηγορηματικές ἐντολές τους. Ἡ ἐπιτροπή ὑποχρεώθηκε νά νίψει τάς χεῖρας της, νά ἀναγνωρίσει σιωπηρά τό λάθος της.

Τέτοιο ἦταν τό ἀποτέλεσμα τῆς πλεχανοφικῆς τακτικῆς: συμμετοχή στίς ἐκλογές χωρίς προηγούμενα νά καλοσκεφτοῦμε (μή θέλοντας μάλιστα νά καλοσκεφτοῦμε, μή θέλοντας καθόλου νά σκεφτοῦμε: βλ. τεῦχος 5 τοῦ «Ντεβνίκ») πρός τί καί γιά ποιό σκοπό νά ψηφίσουμε. Ἡ μενσεβίκικη «τακτική» στήν πρώτη

ἐπαφή μέ τήν πραγματικότητα ἔγινε κουρνιαχτός—καί αὐτό δέν εἶναι παράξενο, γιατί «ἡ τακτική» αὐτή (τῆς συμμετοχῆς στίς ἐκλογές ὄχι γιά τίς ἐκλογές) ἀποτελοῦνταν μόνο ἀπό ὡραῖα λόγια καί καλές προθέσεις. Οἱ προθέσεις ἔμειναν προθέσεις, τά λόγια ἔμειναν λόγια, στήν πραγματικότητα ὅμως ἔγινε ἐκεῖνο πού ὑπαγόρευε ἡ ἀμείλικτη λογική τῆς ἀντικειμενικῆς πολιτικῆς κατάστασης: εἴτε νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές γιά νά ὑποστηρίξουμε τούς καντέτους, εἴτε νά παίξουμε ἐκλογές. Ἑπομένως τά γεγονότα ἐπιβεβαίωσαν κατά γράμμα ἐκεῖνο πού ἔγραψα στό ἀρθράκι μου: «Ἡ Κρατική δούμα καί ἡ σοσιαλδημοκρατική τακτική»: «Μποροῦμε νά δηλώσουμε ὅτι οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὑποψηφιότητές μας ἔχουν πλήρη, πληρέστατη αὐτοτέλεια, ὅτι ἡ συμμετοχή μας εἶναι καθαρά, καθαρότατα κομματική, ὅμως *ἡ πολιτική κατάσταση βαραίνει περισσότερο ἀπ' ὅλες τίς δηλώσεις*. Στήν πραγματικότητα τό ἀποτέλεσμα δέ θά εἶναι, δέ θά μπορέσει νά εἶναι σύμφωνο μέ τίς δηλώσεις αὐτές. Σέ περίπτωση συμμετοχῆς σήμερα στήν τωρινή Δούμα θά προκύψει ἀναπόφευκτα στήν πραγματικότητα, παρά τή θέλησή μας, μή σοσιαλδημοκρατική καί μή κομματική ἐργατική πολιτική» (σελ. 5)*.

Ἄς δοκιμάσουν οἱ μενσεβίκοι ἤ οἱ πλεχανοφικοί νά ἀναιρέσουν αὐτό τό συμπέρασμα, ὄχι ὅμως μέ λόγια ἀλλά μέ ἔργα, μέ γεγονότα. Τώρα στό κόμμα μας κάθε τοπική ὀργάνωση εἶναι αὐτόνομη σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν τακτική της. Γιατί λοιπόν πουθενά στή Ρωσία δέν παρουσιάστηκε κάποια μενσεβίκικη τακτική τῆς προκοπῆς πού νάχει νόημα; Γιατί ἡ ὁμάδα τοῦ ΣΔΕΚΡ Μόσχας, πού εἶναι μενσεβίκικη καί δέν ἔχει συγχωνευτεῖ μέ τήν μπολσεβίκικη ἐπιτροπή, δέν προετοίμασε μιά «πλεχανοφική» εἴτε δική της ἐκλογική καμπάνια γιά τίς ἐκλογές πού θά γίνουν στή Μόσχα μεθαύριο, τήν Κυριακή, στίς 26 τοῦ Μάρτη; Φυσικά ὄχι ἀπό ἔλλειψη ἐπιθυμίας. Εἶμαι βέβαιος πώς οὔτε καί ἀπό ἀνικανότητα. Ἀλλά ἐπειδή ἡ ἀντικειμενική πολιτική κατάσταση ἐπέβαλε εἴτε τήν ἀποχή, εἴτε τήν ὑποστήριξη τῶν καντέτων. Τώρα ἀνάμεσα στούς ἐκλέκτορες τοῦ κυβενείου Μόσχας ὑπάρχουν σοσιαλδημοκράτες. Ἡ εἰκόνα τῶν ἐκλογῶν ἔχει διαγραφεῖ καθαρά. Ἡ ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου δέ θά γίνει σύντομα. Ὑπάρχει καιρός, σύντροφε Πλεχάνοφ. Ὑπάρχει καιρός, σύντροφοι μενσεβίκοι! Συμβουλέψτε λοιπόν αὐτούς

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 170. *Ἡ Σύντ.*

τούς ἐκλέκτορες τί νά κάνουν *. Δεῖξτε τους ἔστω καί μιά φορά ὄχι ἐκ τῶν ὑστέρων πώς ἔχετε τακτική. Πρέπει μήπως οἱ ἐκλέκτορες αὐτοί ν' ἀποχωρήσουν ἁπλῶς ἀπό τήν ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου; Ἤ ν' ἀποχωρήσουν καί νά σχηματίσουν ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση; Ἤ νά ρίξουν λευκά ψηφοδέλτια; Ἤ τέλος νά ἐκλέξουν γιά τή Δούμα, καί ἄν ναί, τότε ποιόν; τό δικό τους σοσιαλδημοκράτη γιά κούφια καί χωρίς ἐλπίδες παρασκηνιακή ἐπίδειξη; Τέλος, τό κυριότερο ἐρώτημα στό ὁποῖο πρέπει ν' ἀπαντήσετε ἐσεῖς, σύντροφοι μενσεβίκοι καί σύντροφε Πλεχάνοφ: τί πρέπει νά κάνουν αὐτοί οἱ ἐκλέκτορες ἄν οἱ ψῆφοι τους πρόκειται νά κρίνουν τήν ἐκλογή τῶν καντέτων ἤ τῶν ὀχτωβριστῶν; ἄν λχ. οἱ καντέτοι θά εἶναι Α—1, οἱ ὀχτωβριστές Α καί οἱ ἐκλέκτορες σοσιαλδημοκράτες δυό; ἄν στήν περίπτωση αὐτή κάνουν ἀποχή **, αὐτό θά σήμαινε ὅτι βοηθᾶνε τούς ὀχτωβριστές νά νικήσουν τούς καντέτους! τούς μέ-

---

* Οἱ γραμμές αὐτές εἶχαν κιόλας γραφτεῖ ὅταν διάβασα τό φύλλο 30 τῆς ἐφημερίδας «Ρέτς»[130] τῆς 24 τοῦ Μάρτη, στό ὁποῖο σέ ἀνταπόκριση ἀπό τή Μόσχα ἀναφέρεται: «'Απ' ὅ,τι μπορεῖ κανείς νά κρίνει τώρα, στήν ἐπικείμενη ἐκλογική πάλη στά κυβερνεῖα οἱ ἐλπίδες ἐπιτυχίας ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στά δεξιά κόμματα εἶναι περίπου οἱ ἴδιες: ὅπως οἱ ὀχτωβριστές (11) μέ τούς ἐμποροβιομηχάνους (26) καί τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἄκρων δεξιῶν κομμάτων (13) ἀριθμοῦν συνολικά 50 ἀρκετά ἀποκρυσταλλωμένες ψήφους, τό ἴδιο ἀκριβῶς καί οἱ καντέτοι (22), ἄν σ' αὐτούς προσθέσουμε τούς ἀνεξάρτητους προοδευτικούς (11) καί τούς ἐργάτες (17), συγκεντρώνουν ἐπίσης 50 ψήφους. Ἔτσι ἡ ἐπιτυχία θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τό μέ ποιό κόμμα θά πᾶνε οἱ 9 ἐκλέκτορες πού ἡ κατεύθυνσή τους παραμένει ἄγνωστη».

Ἄς παραδεχτοῦμε πώς αὐτοί οἱ 9 εἶναι φιλελεύθεροι καί πώς οἱ 17 ἐργάτες εἶναι πληρεξούσιοι τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος (ὅπως τόθελαν ὁ Πλεχάνοφ καί οἱ μενσεβίκοι). Τότε τό ἀποτέλεσμα εἶναι: καντέτοι 42, δεξιοί 50, σοσιαλδημοκράτες 17. Τί ἄλλο ἀπομένει στούς σοσιαλδημοκράτες νά κάνουν ἐκτός ἀπό μιά ἐκλογική συμφωνία μέ τούς καντέτους γιά τό μοίρασμα τῶν θέσεων στή Δούμα;

** Ζήτημα εἶναι ἄν χρειάζεται νά προσθέσουμε πώς ψηφίζοντας αὐτοί οἱ δυό τό δικό τους σοσιαλδημοκράτη *στήν πραγματικότητα θά βοηθοῦσαν τούς μαυροεκατονταρχίτες*. Ἡ ὑπερψήφιση σοσιαλδημοκράτη θά ἰσοδυναμοῦσε μέ ἀποχή, θά ἰσοδυναμοῦσε δηλ. μέ παθητική ἀπομάκρυνση ἀπό τή μάχη, ὅπου οἱ μαυροεκατονταρχίτες χτυποῦν τούς καντέτους.

P. S. Στό κείμενο εἰπώθηκε λαθεμένα πώς ἡ ἐκλογική συνέλευση τοῦ κυβερνείου δέ θά γίνει σύντομα. Αὐτή ἔγινε κιόλας. Οἱ μαυροεκατονταρχίτες νίκησαν, γιατί οἱ ἀγρότες δέ συμφώνησαν μέ τούς καντέτους. Μέ τήν εὐκαιρία, στό ἴδιο φύλλο τῆς «Νάσα Ζίζν», ἀπ' ὅπου παίρνουμε αὐτή τήν εἴδηση (ἀρ. φύλλου 405, τῆς 28 τοῦ Μάρτη), ἀνακοινώνεται: «Ἡ ἐφημερίδα „Πούτ“ μεταδίδει ἀπό ἀξιόπιστη πηγή πώς πολλοί μενσεβίκοι-σοσιαλδημοκράτες πῆραν χτές (στήν Μόσχα) ἐνεργό μέρος στίς ἐκλογές, δίνοντας τίς ψήφους τους ὑπέρ τοῦ ψηφοδελτίου «λαϊκή ἐλευθερία». Νᾶναι ἄραγε ἀλήθεια;

νει τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά ψηφίσουν τούς καντέτους καί *γιά τήν ἐξυπηρέτηση αὐτή νά τούς ζητήσουν κάποια θεσούλα στή Δούμα;*

Αὐτό δέν εἶναι καθόλου συμπέρασμα πού τό ἐπινοήσαμε ἐμεῖς. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου ξέσπασμα πολεμικῆς ἐνάντια στούς μενσεβίκους. Αὐτό τό συμπέρασμα εἶναι ἡ ἴδια ἡ πραγματικότητα. Ἡ συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στίς ἐκλογές, ἡ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς ἐκλογές *στήν πραγματικότητα* δδηγεῖ σ' αὐτό, καί μόνο σ' αὐτό. Οἱ καντέτοι ὑπολόγισαν σωστά τήν πείρα τῆς Πετρούπολης, ὅταν τούς ψήφισαν οἱ μή κομματικοί ἐργάτες νοικάρηδες, γιά νά μήν ἐπιτρέψουν στούς ὀχτωβριστές νά νικήσουν. Παίρνοντας ὑπόψη αὐτή τήν πείρα οἱ καντέτοι ἔκαναν στούς ἐργάτες τῆς Μόσχας τήν ἀνοιχτή πρόταση: ὑποστηρίξτε μας, κι ἐμεῖς θά φέρουμε ἕναν ἀπό τούς ἐκλεγμένους σας στή Δούμα. Οἱ καντέτοι κατάλαβαν τήν πραγματική σημασία τῆς πλεχανοφικῆς τακτικῆς πιό σωστά ἀπό τόν ἴδιο τόν Πλεχάνοφ. Μέ τήν πρότασή τους προεξόφλησαν τό ἀναπόφευκτο πολιτικό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν. Καί σέ περίπτωση πού στή θέση τῶν μή κομματικῶν ἐργατῶν-ἐκλεκτόρων ἦταν κομματικοί ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες. θά βρίσκονταν καί αὐτοί μπροστά στό ἴδιο δίλημμα: εἴτε ν' ἀποτραβηχτοῦν, βοηθώντας ἔτσι τούς μαυροεκατονταρχίτες, εἴτε νά κλείσουν ἄμεση ἤ ἔμμεση, σιωπηρή ἤ διατυπωμένη σέ συμφωνία συναλλαγή μέ τούς καντέτους.

Ναί, ναί, δέν εἶναι ἀνιδιοτελεῖς, μά καθόλου *ἀνιδιοτελεῖς* οἱ ἀσπασμοί τῶν καντέτων πρός τόν Πλεχάνοφ! Τό ἀντίτιμο αὐτῶν τῶν ἀσπασμῶν εἶναι ὁλοφάνερο. Do ut des, ὅπως λέει ἡ λατινική παροιμία. Σοῦ δίνω γιά νά μοῦ δόσεις. Σοῦ δίνω τό φίλημα γιατί σύ μέ τίς συμβουλές σου *μοῦ* δίνεις παραπανίσιες ψήφους. Πράγματι, ἐσύ ἴσως νά μήν τό ἤθελες καθόλου· ντρεπόσουν μάλιστα νά ὁμολογήσεις δημόσια ὅτι δέχτηκες τά φιλήματά μας. Ἀπέφευγες μέ κάθε θεμιτό καί ἀθέμιτο (ἰδιαίτερα μέ ἀθέμιτο!) μέσο τήν ἀπάντηση στά ἐρωτήματα πού ἐντελῶς χωρίς περιστροφές, ἐντελῶς ἄμεσα ἔθιγαν τήν ἴδια τήν οὐσία τῆς ἐρωτικῆς μας συναλλαγῆς. Μά ἡ οὐσία δέ βρίσκεται καθόλου στίς ἐπιθυμίες σου, στούς σκοπούς σου, στίς ἀγαθές (ἀπό σοσιαλδημοκρατική ἄποψη ἀγαθές) προθέσεις σου. Ἡ οὐσία βρίσκεται στά *ἀποτελέσματα*, καί αὐτά εἶναι συφερτικά γιά μᾶς.

Ἡ ἀντίληψη τῶν καντέτων γιά τήν πλεχανοφική τακτική ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα. Γι' αὐτό καί προκύπτει τό ἐπιθυμητό γι' αὐτούς ἀποτέλεσμα: ἐξασφάλιση ἐργατικῶν ψήφων, κλείσιμο συμφωνίας μέ τούς ἐργάτες, *τράβηγμα τῶν ἐργα-*

τῶν σέ ἀλληλέγγυα (μαζί μέ τούς καντέτους) *εὐθύνη γιά τήν καντέτικη Δούμα*, γιά τήν καντέτικη πολιτική.

Ἡ πλεχανοφική ἀντίληψη τῆς τακτικῆς πού προτείνει ὁ ἴδιος δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα. Γι' αὐτό οἱ ἀγαθές προθέσεις τοῦ Πλεχάνοφ χρησιμεύουν μόνο γιά νά στρωθεῖ ὁ δρόμος πρός τήν κόλαση. Ἡ σοσιαλδημοκρατική ζύμωση *στίς μάζες*, ἀπ' ἀφορμή τίς ἐκλογές, ἡ ὀργάνωση τῶν *μαζῶν*, ἡ κινητοποίηση τῶν *μαζῶν* γύρω ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία κτλ. κτλ. (βλ. τή δημηγορία τοῦ ὁμοϊδεάτη τοῦ Πλεχάνοφ Ντάν στήν μπροσούρα του), ὅλ' αὐτά μένουν στά χαρτιά. Ὅσο καί ἄν θά τό ἐπιθυμοῦσε αὐτό κάποιος ἀπό μᾶς, οἱ ἀντικειμενικές συνθῆκες ἐμποδίζουν τήν πραγματοποίηση τῶν ἐπιθυμιῶν. Δέν κατορθώνουμε νά ξεδιπλώσουμε τή σοσιαλδημοκρατική σημαία μπροστά στίς μάζες (θυμηθεῖτε τό παράδειγμα τῆς Περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας), ἡ παράνομη ὀργάνωση δέν ἔχει τή δυνατότητα νά μετατραπεῖ σέ νόμιμη, τό πανί τῆς βάρκας ξεφεύγει ἀπό τά χέρια τοῦ ἀνίσχυρου τιμονιέρη πού ρίχτηκε στό quasi-κοινοβουλευτικό* ρεῦμα χωρίς κανένα σοβαρό ἐξοπλισμό. *Στήν πραγματικότητα ἔχουμε σάν ἀποτέλεσμα ὄχι σοσιαλδημοκρατική, οὔτε καί κομματική ἐργατική πολιτική*, ἀλλά καντέτικη ἐργατική πολιτική.

Μά ἡ ἀποχή σας ἀποδείχτηκε ἕνα τελείως ἀνώφελο καί ἀνίσχυρο πράγμα! μᾶς φωνάζουν ἀπ' ὅλες τίς πλευρές οἱ καντέτοι. Οἱ ἐργάτες, πού μέ τό παράδειγμά τους τῆς ἀποχῆς θέλανε νά ρεζιλέψουν τή Δούμα καί μᾶς, τούς καντέτους, οἱ ἐργάτες πού ἐκλέξανε ἕνα ἀνδρείκελο γιά τή Δούμα, ἔκαναν ἕνα ὁλοφάνερο λάθος! Ἡ Δούμα δέ θά εἶναι Δούμα ἀνδρεικέλων ἀλλά Δούμα τῶν καντέτων!

Ἀρκετά, κύριοι! Εἶστε ἀφελεῖς ἤ παριστάνετε τόν ἀφελῆ. Ἄν ἡ Δούμα θά εἶναι καντέτικη, ἡ κατάσταση πού θά προκύψει θά εἶναι διαφορετική, ὡστόσο ἡ Δούμα θά εἶναι ἀνδρείκελο. Οἱ ἐργάτες ὁδηγήθηκαν ἀπό τό ἐξαιρετικά εὐαίσθητο ταξικό ἔνστικτο ὅταν στήν ἀπαράμιλλη διαδήλωσή τους συμβόλιζαν μέ τήν ἐκλογή ἑνός ἀνδρεικέλου τή μελλοντική Δούμα, ἐφιστοῦσαν τήν προσοχή τοῦ εὔπιστου λαοῦ καί ἔβγαζαν ἀπό πάνω τους τήν εὐθύνη γιά τό παιχνίδι ἀνδρεικέλων.

Δέν τό καταλαβαίνετε αὐτό; Ἐπιτρέψτε νά σᾶς τό ἐξηγήσουμε.

---

* — δῆθεν κοινοβουλευτικό. *Ἡ Σύντ.*

II

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Οἱ πρῶτες πολιτικές ἐκλογές στή Ρωσία ἔχουν πολύ μεγάλη πολιτική καί κοινωνική σημασία. Οἱ καντέτοι ὅμως, μεθυσμένοι ἀπό τή νίκη τους καί βουτηγμένοι ὁλοκληρωτικά στίς συνταγματικές αὐταπάτες, εἶναι ἐντελῶς ἀνίκανοι νά καταλάβουν τήν πραγματική σημασία αὐτῶν τῶν ἐκλογῶν.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἄς ἐξετάσουμε ποιά ταξικά στοιχεῖα συσπειρώνονται γύρω ἀπό τούς καντέτους. Οἱ ἐκλογές δίνουν πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα ἐξαιρετικά διδακτικό καί πολύτιμο ὑλικό, πού ἀκόμα δέν εἶναι καθόλου, μά καθόλου πλῆρες. Ὡστόσο μερικά πράγματα διαφαίνονται κιόλας καί ἀξίζουν ἰδιαίτερη προσοχή. Νά τά γενικά στοιχεῖα γιά τούς ἐκλέκτορες ὥς τίς 18 τοῦ Μάρτη (δηλ. πρίν ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Πετρούπολης), πού τά πήραμε ἀπό τήν ἐφημερίδα «Ρούσκιγε Βέντομοστι»:

Πολιτικά ρεύματα*	Ἀριθμός ἐκλεκτόρων πού ἐκλέχτηκαν ἀπό τά συνέδρια: ἐκλογεῖς τῶν πόλεων	γαιοκτήμονες	*Σύνολο*
Ἀριστεροί	268	128	396
Δεξιοί	118	172	290
Ἐξωκομματικοί	101	178	279
Σύνολο	487	478	965

Ὅσο πενιχρά κι ἄν εἶναι ἀκόμα αὐτά τά στοιχεῖα, ὡστόσο ἀφήνουν νά φανεῖ (καί οἱ ἐκλογές τῆς Πετρούπολης ἁπλῶς ἐνισχύουν αὐτό τό συμπέρασμα) πώς στό ρωσικό ἀπελευθερωτικό κίνημα γενικά, στό κόμμα τῶν καντέτων ἰδιαίτερα, σημειώνεται ὁρισμένη κοινωνική ἀλλαγή. Τό κέντρο τοῦ βάρους αὐτοῦ τοῦ κινήματος μετατοπίζεται περισσότερο πρός τίς πόλεις. Τό κίνημα δημοκρατικοποιεῖται. Προωθεῖται ὁ μικροαστός τῆς πόλης πού ἀνήκει στό «λαουτζίκο».

Ἀνάμεσα στούς γαιοκτήμονες ἐπικρατοῦν οἱ δεξιοί (ἄν υπο-

* Στούς ἀριστερούς βάλαμε — σοσιαλδημοκράτες (2), καντέτους (304), κόμμα δημοκρατικῶν μεταρρυθμίσεων (4), προοδευτικό ρεῦμα (59), μετριοπαθεῖς φιλελευθέρους (17), ἕνωση ἰσοτιμίας τῶν ἑβραίων (3) καί πολωνούς ἐθνικιστές (7). Στούς δεξιούς βάλαμε — ὀχτωβριστές (124), ἐμποροβιομηχανικό κόμμα (51), συνταγματικούς μοναρχικούς (7), κόμμα ἔννομης τάξης (5), δεξιούς (49), μοναρχικούς (54).

θέσουμε πώς οἱ ἀνεξάρτητοι κατανέμονται ἐξίσου ἀνάμεσα στούς ἀριστερούς καί στούς δεξιούς, ὑπόθεση πού ἴσως κλείνει μάλλον περισσότερη ἀπαισιοδοξία παρά αἰσιοδοξία). Ἀνάμεσα στούς ἐκλογεῖς τῶν πόλεων εἶναι ἀσύγκριτα πιό ἰσχυρή ἡ ὑπεροχή τῶν ἀριστερῶν.

Ὁ τσιφλικάς πέρασε ἀπό τούς καντέτους στήν Ἕνωση τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη καί στά παρόμοια κόμματα. Σέ ἀντιστάθμισμα ὅμως ἡ μικροαστική τάξη, τουλάχιστο τῶν πόλεων (γιά τήν ἀγροτική δέν ὑπάρχουν ἀκόμα στοιχεῖα, μά θᾶναι καί δύσκολο νάχουμε τέτοια στοιχεῖα πρίν ἀπ' τή Δούμα), μπαίνει ἀνοιχτά στόν πολιτικό στίβο, στρέφεται ἀνοιχτά πρός τό δημοκρατισμό. Καί ἐνῶ στό ἀστικο-απελευθερωτικό (καί στό «όσβομποζντενικό») κίνημα τῶν συνεδρίων τῶν ζέμστβο ὑπερτεροῦσαν οἱ τσιφλικάδες, τώρα οἱ ἀγροτικές ἐξεγέρσεις καί τά ἐπαναστατικά γεγονότα τοῦ Ὀχτώβρη ἔριξαν ἀναμφισβήτητα ἕνα μεγάλο μέρος τους πρός τήν ἀντεπανάσταση. Τό κόμμα τῶν καντέτων παραμένει δισυπόστατο — σ' αὐτό βλέπουμε καί τή μικροαστική τάξη τῆς πόλης καί τούς φιλελεύθερους τσιφλικάδες —, οἱ τελευταῖοι ὅμως, ὅπως φαίνεται, ἀποτελοῦν κιόλας τή μειοψηφία στό κόμμα. Ἡ μικροαστική δημοκρατία ἐπικρατεῖ.

Συνεπῶς μποροῦμε μέ μεγάλη πιθανότητα, σχεδόν ἀδιαφιλονίκητα, νά βγάλουμε τά δυό παρακάτω συμπεράσματα: πρῶτο, ἡ μικροαστική τάξη διαμορφώνεται πολιτικά καί ἐκδηλώνεται συγκεκριμένα ἐνάντια στήν κυβέρνηση· δεύτερο, τό κόμμα τῶν καντέτων γίνεται «κοινοβουλευτικό» κόμμα τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας.

Αὐτά τά συμπεράσματα δέ συμπίπτουν τό ἕνα μέ τό ἄλλο, ὅπως θά μποροῦσε νά φανεῖ ἀπό πρώτη ματιά. Τό δεύτερο συμπέρασμα εἶναι πολύ πιό στενό ἀπό τό πρῶτο, γιατί τό κόμμα τῶν καντέτων δέν συμπεριλαμβάνει ὅλα τά μικροαστικά δημοκρατικά στοιχεῖα, καί ἐκτός ἀπ' αὐτό εἶναι κόμμα μονάχα «κοινοβουλευτικό» (δηλ., *ἐννοεῖται, δῆθεν κοινοβουλευτικό, ψευτοκοινοβουλευτικό*). Ὅσο γιά τή σημασία λχ. τῶν ἐκλογῶν τῆς Πετρούπολης, ὅλες οἱ μαρτυρίες συμφωνοῦν καταπληκτικά, ἀρχίζοντας ἀπό τήν τολμηρή καί ριζοσπαστικίζουσα ἐφημερίδα «Ρούς», συνεχίζοντας μέ τόν κ. Ναμπόκοφ, μέλος τῆς ΚΕ τῶν καντέτων καί ὑποψήφιο γιά τή Δούμα, καί τελειώνοντας μέ τή «Νόβογε Βρέμια», — συμφωνοῦν στό ὅτι στήν οὐσία δέν ἐπρόκειτο τόσο γιά ψηφοφορία *ὑπέρ* τῶν καντέτων, ὅσο γιά ψηφοφορία *ἐνάντια στήν κυβέρνηση*. Οἱ καντέτοι πέτυχαν τή νίκη σέ σημαντικό βαθμό μόνο *γιατί αὐτοί βρέθηκαν νᾶναι* (χάρη στόν Ντουρνοβό

καί Σία) *τό πιό ἀριστερό κόμμα*. Τά πραγματικά ἀριστερά κόμματα παραμερίστηκαν μέ τή βία, τίς συλλήψεις, τά ματοκυλίσματα, τόν ἐκλογικό νόμο κτλ. Ὅλα τά δυσαρεστημένα, ἐξερεθισμένα, ἀγανακτισμένα, μισοεπαναστατικά στοιχεῖα, κάτω ἀπό τή δύναμη τῶν πραγμάτων καί τή λογική τῆς ἐκλογικῆς πάλης, βρέθηκαν στήν ἀνάγκη νά συσπειρωθοῦν γύρω ἀπό τούς καντέτους*. Ἡ ἕνωση αὐτή ὅλων τῶν προοδευτικῶν ἐκλεκτόρων μέ τούς καντέτους, πού κάναμε στόν πίνακα πού παραθέσαμε πιό πάνω, ἔγινε καί στήν πραγματικότητα. Στήν οὐσία πάλαιψαν δυό ἰσχυρές δυνάμεις: ὑπέρ τῆς κυβέρνησης (ὁ ἀντεπαναστάτης τσιφλικάς, ὁ κεφαλαιοκράτης καί ὁ ἀποθηριωμένος κρατικός λειτουργός) καί ἐνάντια στήν κυβέρνηση (ὁ φιλελεύθερος τσιφλικάς, ἡ μικροαστική τάξη καί τά κάθε λογῆς ἀκαθόριστα στοιχεῖα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας). Τό ὅτι τά στοιχεῖα πού βρίσκονται ἀριστερότερα ἀπό τούς καντέτους τούς ἔδιναν τίς ψήφους τους, αὐτό βγαίνει ἀναμφισβήτητα ἀπό τή γενική εἰκόνα τῶν ἐκλογῶν τῆς Πετρούπολης**, αὐτό τό ἐπιβεβαιώνουν καί οἱ ἄμεσες καταθέσεις πολυάριθμων μαρτύρων (πώς ὁ «ἁπλός κοσμάκης» ψήφισε τή «λευτεριά» κτλ. κτλ.), αὐτό φαίνεται ἔμμεσα καί ἀπό τό γενικό πέρασμα στό στρατόπεδο τῶν καντέτων τοῦ δημοκρατικοῦ τύπου πού εἶναι λιγάκι ἀριστερότερος ἀπό τόν τύπο τῶν καντέτων. Ἑπομένως, ἄν τόν πυρήνα τοῦ τωρινοῦ κόμματος τῶν καντέτων τόν ἀποτελοῦν, ἀναμφισβήτητα, ἄνθρωποι πού πραγματικά δέν εἶναι ἱκανοί γιά τίποτα τῆς προκοπῆς παρά μόνο γιά ψευτοκοινοβουλευτική πολυλογία, αὐτό σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦμε νά τό ποῦμε γιά ὅλη τή μάζα τῶν μικροαστῶν ἐκλογέων πού ψήφισαν τούς καντέτους. «Στήν οὐσία μ' ἐμᾶς ἔγινε τό ἴδιο πού γίνεται στίς ἐκλογές τῆς Γερμανίας μέ τούς σοσιαλδημοκράτες — εἶπε ἕνας καντέτος σέ συντάκτη τῆς καντέτικης (εἴτε μισοκαντέτικης) «Νάσα Ζίζν» (ἀρ. φύλλου 401 τῆς 23 τοῦ Μάρτη) —, πολλοί τούς ψηφίζουν γιατί αὐτοί εἶναι τό πιό ἀντιπολιτευόμενο κόμμα ἀπέναντι στήν κυβέρνηση».

---

* «Μολβά», 22 τοῦ Μάρτη: «Γιά κανένα δέν εἶναι μυστικό πώς ἀπό τή Δούμα αὐτή δέν περιμένει κανείς δημιουργική δουλειά, καί τούς καντέτους τούς στέλνουν ἐκεῖ τίς περισσότερες φορές ἄνθρωποι πού δέ συμφωνοῦν μέ τό πρόγραμμά τους, ἀναθέτοντάς τους μόνο τήν ἱερή ὑπόθεση καί τήν τεράστια δουλειά νά καθαρίσουν τήν πολύχρονη βρωμιά στούς δικούς μας σταύλους τοῦ Αὐγείου, τουτέστι τῆς κυβέρνησης».

** Οἱ ἐκλογές τῆς Πετρούπολης, πού δόσαν καί τίς 160 ἕδρες στούς καντέτους, ἀποκάλυψαν ἁπλῶς ἐξαιρετικά καθαρά αὐτό πού προδιαγραφόταν καί προδιαγράφεται γιά τίς ἐκλογές σέ πολλά ἄλλα μέρη. Αὐτοῦ βρίσκεται ὅλη ἡ σημασία τῶν ἐκλογῶν τῆς Πετρούπολης.

Πολύ σωστά τό εἴπατε αὐτό. Λείπει μονάχα μιά μικρή, μικρούτσικη προσθήκη: οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες, σά μαχητικό καί πρωτοπόρο, μέ τήν πλήρη ἔννοια τῆς λέξης, σοσιαλιστικό κόμμα, συσπειρώνουν γύρω τους πολλά σχετικῶς καθυστερημένα στοιχεῖα. Οἱ ρῶσοι καντέτοι, πού εἶναι ἕνα κυριολεκτικά καθυστερημένο καί μή μαχητικό δημοκρατικό κόμμα, τράβηξαν πίσω τους πολλά πρωτοπόρα καί ἱκανά γιά πάλη δημοκρατικά στοιχεῖα χάρη στή βίαιη ἀπομάκρυνση ἀπό τό πεδίο τῆς μάχης τῶν πραγματικά δημοκρατικῶν κομμάτων. Μέ ἄλλα λόγια: οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες τραβοῦν μαζί τους ἐκείνους πού βαδίζουν πίσω ἀπ' αὐτούς· οἱ ρῶσοι καντέτοι βαδίζουν οἱ ἴδιοι πίσω ἀπό τή δημοκρατική ἐπανάσταση καί τραβοῦν μαζί τους πολλούς πρωτοπόρους, τότε μόνο ὅταν ἐκεῖνοι πού βαδίζουν μπροστά ἀπ' αὐτούς βρίσκονται κυρίως σέ φυλακές καί σέ τόπους αἰώνιας ἀνάπαυσης... * Αὐτά ἐν παρόδω, γιά νά μή σχηματίζουν μεγάλη ἰδέα γιά τόν ἑαυτό τους οἱ καντέτοι μας ἀπ' ἀφορμή τή σύγκρισή τους μέ τούς γερμανούς σοσιαλδημοκράτες.

Χάρη στήν ἀπομάκρυνση τῶν πρωτοπόρων δημοκρατικῶν στοιχείων ἀπό τή σκηνή τῆς ψευτοκοινοβουλευτικῆς πάλης καί ὅσο θά διαρκεῖ ἡ ἀπομάκρυνση οἱ καντέτοι ἔχουν φυσικά πιθανότητα νά κατακτήσουν αὐτό τό ψευτοκοινοβούλιο πού λέγεται ρωσική Κρατική δούμα. Ἄν πάρουμε τούς ἀριθμούς πού παραθέσαμε πιό πάνω, ἄν πάρουμε ὑπόψη τή νίκη τῶν καντέτων στήν Πετρούπολη καί τίς ἄλλες νίκες πού σημείωσαν οἱ ἴδιοι ἀργότερα, ἄν ὑπολογίσουμε πάνω κάτω τήν τεράστια ὑπεροχή τῶν ἐκλεκτόρων τοῦ χωριοῦ ἀπέναντι στούς ἐκλέκτορες τῆς πόλης, ἄν προσθέσουμε τούς ἐκλεγμένους ἀπό τούς ἀγρότες στούς ἐκλεγμένους ἀπό τούς γαιοκτήμονες, τότε γενικά πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς εἶναι ὁλότελα δυνατή, ἀκόμα καί πιθανή ἡ προϋπόθεση ὅτι ἡ Δούμα θά εἶναι καντέτικη.

* Εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ ὁμολογία τῆς «Ρούς» πώς μιά ἀπό τίς αἰτίες τῆς ἐπιτυχίας τῶν καντέτων ἦταν ὅτι δέχονταν στίς συγκεντρώσεις τους «ἀριστερούς». Ὁ κ. Σ. Α—τς γράφει στή «Μολβά» ἀρ. φύλλου 18 (22 τοῦ Μάρτη): «Τό κόμμα αὐτό (οἱ καντέτοι) κέρδισε πολύ στά μάτια τῶν ἐκλογέων ἀπό τό γεγονός ὅτι δεχόταν στίς συγκεντρώσεις του ἐκπροσώπους τῶν ἄκρων ἀριστερῶν κομμάτων καί τάβγαζε πέρα νικηφόρα στίς συζητήσεις μαζί τους». Τά τρόπαια τῶν καντέτων ἀπό τίς συζητήσεις τους μαζί μας ἄς μείνουν στόν κ. Α—τς. Ἐμεῖς εἴμαστε πέρα γιά πέρα ἱκανοποιημένοι ἀπό τά ἀποτελέσματα τῆς πάλης ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες καί στούς καντέτους στίς συγκεντρώσεις τῆς Πετρούπολης τό Μάρτη τοῦ 1906. Κάποτε οἱ ἀμερόληπτοι ἀπ' αὐτούς πού πῆραν μέρος στίς συγκεντρώσεις θά ἀφηγηθοῦν ποιός ἔμενε νικητής.

III

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ;

Τί ρόλο μπορεῖ νά παίξει καί πρέπει νά παίξει ἡ Δούμα τῶν καντέτων; Γιά ν' ἀπαντήσουμε σ' αὐτό τό ἐρώτημα εἶναι ἀπαραίτητο στήν ἀρχή νά σταθοῦμε σέ πιό λεπτομερειακό χαρακτηρισμό τοῦ ἴδιου τοῦ κόμματος τῶν καντέτων.

Σημειώσαμε κιόλας τό βασικό γνώρισμα τῆς ταξικῆς διάρθρωσης αὐτοῦ τοῦ κόμματος. Τό κόμμα αὐτό δέ συνδέεται μέ μιά ὁποιαδήποτε συγκεκριμένη τάξη τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, ὅμως εἶναι πέρα γιά πέρα ἀστικό ὅσον ἀφορᾶ τή σύνθεσή του, τό χαρακτήρα του, τά ἰδανικά του καί γι' αὐτό ταλαντεύεται ἀνάμεσα στή δημοκρατική μικροαστική τάξη καί στά ἀντεπαναστατικά στοιχεῖα τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης. Κοινωνικό ἔρεισμα αὐτοῦ τοῦ κόμματος εἶναι, ἀπό τή μιά μεριά, ἡ μάζα τῶν μικροαστῶν τῆς πόλης — αὐτῶν τῶν ἴδιων μικροαστῶν τῆς πόλης πού ἔφτιαχναν μέ ζῆλο ὁδοφράγματα στή Μόσχα στίς ἔνδοξες μέρες τοῦ Δεκέμβρη — καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ὁ φιλελεύθερος τσιφλικάς, πού μέ τή μεσολάβηση τοῦ φιλελευθερίζοντος κρατικοῦ λειτουργοῦ τείνει πρός τή συναλλαγή μέ τήν ἀπολυταρχία, στό «ἄκακο» μοίρασμα τῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα στό λαό καί στούς κάθε λογῆς ἐλέῳ θεοῦ καταπιεστές τοῦ λαοῦ. Αὐτό τό ἐξαιρετικά πλατύ, ἀκαθόριστο καί ἐσωτερικά ἀντιφατικό ταξικό ἔρεισμα τοῦ κόμματος (πού προβάλλει καθαρά στή στατιστική τῶν ἐκλεκτόρων τῶν καντέτων, ὅπως σημειώθηκε κιόλας παραπάνω) ἀντικαθρεφτίζεται ἐξαιρετικά ἀνάγλυφα στό πρόγραμμα καί στήν τακτική τῶν καντέτων. Τό πρόγραμμά τους εἶναι πέρα γιά πέρα ἀστικό, οἱ καντέτοι δέν μποροῦν οὔτε νά φανταστοῦν ἄλλο κοινωνικό σύστημα ἀπό τό κεφαλαιοκρατικό, πού τά ὅριά του δέν μποροῦν νά τά ξεπεράσουν οὔτε οἱ πιό τολμηρές ἐπιθυμίες τους. Στόν τομέα τῆς πολιτικῆς τό πρόγραμμά τους συνδυάζει τό δημοκρατισμό, τή «λαϊκή ἐλευθερία», καί τήν ἀντεπανάσταση, τήν ἐλευθερία καταπίεσης τοῦ λαοῦ ἀπό τήν ἀπολυταρχία, καί τά συνδυάζει μέ καθαρά μικροαστική καί δασκαλίστικα σχολαστική λεπτολογία. Ἡ κρατική ἐξουσία μοιράζεται περίπου σέ τρία μέρη, αὐτό εἶναι τό ἰδανικό τοῦ καντέτου. Τό ἕνα μέρος ἀνήκει στήν ἀπολυταρχία. Ἡ μοναρχία παραμένει. Ὁ μονάρχης διατηρεῖ ἴσα δικαιώματα μέ τή λαϊκή ἀντιπροσώπευση, πού «συμφωνάει» μαζί του σχετικά μέ τούς νόμους πού πρόκειται νά ἐκδοθοῦν καί τοῦ ὑποβάλλει γιά *ἔγκριση τά νομοσχέδιά της*. Τό ἄλλο μέρος τῆς ἐξουσίας ἀνήκει στόν τσι-

φλικά καί στό μεγαλοκεφαλαιοκράτη. Αὐτοί παίρνουν τήν ἄνω βουλή, ἀπ' ὅπου οἱ δευτεροβάθμιες ἐκλογές καί τό τίμημα τοῦ χρόνου διαμονῆς στόν ἴδιο τόπο πρέπει νά ἀποδιώχνουν τά στοιχεῖα τοῦ «ἁπλοῦ λαοῦ». Τέλος, τό τρίτο μέρος τῆς ἐξουσίας ἀνήκει στό λαό, πού παίρνει τήν κάτω βουλή μέ βάση τήν καθολική, ἴση, ἄμεση καί μυστική ψηφοφορία. Πρός τί ὁ ἀγώνας, γιατί ἡ ἐσωτερική διχόνοια; λέει ὁ Ἰούντουσκα*-καντέτος, ἀνυψώνοντας τά μάτια πρός τόν οὐρανό καί κοιτώντας ἐπιτιμητικά καί τόν ἐπαναστάτη λαό καί τήν ἀντεπαναστατική κυβέρνηση. Ἀδελφοί! Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους! Ἅς εἶναι καί ὁ λύκος χορτάτος καί τά πρόβατα σωστά, καί ἡ μοναρχία μέ τήν ἄνω βουλή ἀπαραβίαστη καί ἡ «λαϊκή ἐλευθερία» ἐξασφαλισμένη.

Ἡ ὑποκρισία αὐτῆς τῆς θέσης ἀρχῶν τῶν καντέτων χτυπάει στά μάτια, ἡ ψευτιά τῶν «ἐπιστημονικῶν» (δασκαλίστικα ἐπιστημονικῶν) ἐπιχειρημάτων μέ τά ὁποῖα ὑποστηρίζεται εἶναι καταπληκτική. Μά θά ἦταν βέβαια ὁλότελα λαθεμένο νά ἐξηγήσουμε αὐτή τήν ὑποκρισία και αὐτή τήν ψευτιά μέ τίς προσωπικές ἰδιότητες τῶν ἀρχηγῶν τῶν καντέτων ἤ ὁρισμένων καντέτων. Μιά παρόμοια χυδαία ἐξήγηση, πού συχνά μᾶς ἀποδίδουν οἱ ἀντίπαλοί μας, εἶναι ὁλότελα ξένη στό μαρξισμό. Ὄχι, ἀνάμεσα στούς καντέτους ὑπάρχουν ἀναμφισβήτητα εἰλικρινέστατοι ἄνθρωποι, πού πιστεύουν πώς τό κόμμα τους εἶναι κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας». Ὅμως ἡ δισυπόστατη καί ταλαντευόμενη ταξική βάση τοῦ κόμματός τους γεννάει ἀναπότρεπτα τή διπρόσωπη πολιτική τους, τήν ψευτιά καί τήν ὑποκρισία τους.

Αὐτά τά χαριτωμένα γνωρίσματα ἐκδηλώνονται καί στήν τακτική τῶν καντέτων, ἴσως ἀκόμα πιό καθαρά ἀπ' ὅ,τι στό πρόγραμμά τους. Τό περιοδικό «Πολιάρναγια Ζβεζντά» [131], στό ὁποῖο ὁ κ. Στροῦβε μέ τόσο ζῆλο καί ἐπιτυχία παρομοίαζε τόν καντετισμό μέ τό νοβοβρεμενισμό, ἔδοσε μιά ὑπέροχη, μεγαλόπρεπη, ἀμίμητη περιγραφή τῆς τακτικῆς τῶν καντέτων. Τόν καιρό ἀκριβῶς πού σιγοῦσε τό τουφεκίδι στή Μόσχα, πού ἡ στρατιωτικο-αστυνομική δικτατορία πανηγύριζε μέ τά ἄγρια ὄργιά της, πού εἴχαμε διωγμούς καί μαζικά βασανιστήρια σέ ὅλη τή Ρωσία, στό περιοδικό «Πολιάρναγια Ζβεζντά» ἀντηχοῦσαν φωνές ἐνάντια στή βία ἀπό τά ἀριστερά, ἐνάντια στίς ἀπεργιακές ἐπι-

* — Κύριο δρῶν πρόσωπο στό ἔργο τοῦ Σαλτικοφ-Στσεντρίν «Οἱ κύριοι Γκολοβιόφ». Ἀντιπροσωπεύει τόν ἁρπακτικό, βάναυσο τσιφλικά τῆς προμεταρρυθμιστικῆς ἐποχῆς. Ὁ Λένιν χρησιμοποιεῖ συχνά τό ὄνομα αὐτό γιά νά χαρακτηρίσει τήν ὑποκρισία, τή διπλοπροσωπία, τήν προδοσία καί τήν ἀποστασία. *Σημ. μετ.*

τροπές τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων. Οἱ καντέτοι καθηγητάδες, πού καπηλεύονται τήν ἐπιστήμη γιά λογαριασμό τῶν Ντουμπάσοφ, ἔφταναν ὥς τό σημεῖο (ὁ κ. Κιζεβέτερ, μέλος τῆς ΚΕ τῶν καντέτων καί ὑποψήφιος γιά τή Δούμα) νά μεταφράζουν τή λέξη δικτατορία μέ τή λέξη ἐνισχυμένη ἀσφάλεια. Οἱ «ἄνθρωποι τῆς ἐπιστήμης» διαστρέβλωναν ἀκόμα καί τά λατινικά τοῦ γυμνασίου τους γιά νά μειώσουν τήν ἐπαναστατική πάλη. Δικτατορία σημαίνει — μάθετέ το μιά γιά πάντα, κύριοι Κιζεβέτερ, Στροῦβε, Ἰζγκόγεφ καί Σία -- ἀπεριόριστη ἐξουσία πού στηρίζεται στή βία καί ὄχι στό νόμο. Τόν καιρό τοῦ ἐμφύλιου πολέμου κάθε ἐξουσία πού ἔχει νικήσει μπορεῖ νά εἶναι μόνο δικτατορία. Μά τό ζήτημα εἶναι πώς ὑπάρχει δικτατορία τῆς μειοψηφίας πάνω στήν πλειοψηφία, δικτατορία μιᾶς ἀστυνομικῆς χούφτας πάνω στό λαό, καί ὑπάρχει καί δικτατορία τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ πάνω σέ μιά χούφτα βιαστές τῆς λαϊκῆς θέλησης, κλέφτες καί σφετεριστές τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας. Μέ τή χυδαία διαστρέβλωση ἀπομέρους τους τῆς ἐπιστημονικῆς ἔννοιας δικτατορία, μέ τίς κραυγές τους ἐνάντια στή βία ἀπό τά ἀριστερά στήν περίοδο ἐκείνη τῆς πιό ἄνομης ἀποχαλίνωσης, τῆς πιό ἄτιμης βίας ἀπό τά δεξιά,. οἱ κύριοι καντέτοι ἔδειξαν πεντακάθαρα ποιά εἶναι ἡ θέση τῶν «συμβιβαστῶν» στήν ὀξυμένη ἐπαναστατική πάλη. Ὁ «συμβιβαστής» κρύβεται δειλά ὅταν ἡ πάλη φουντώνει. Ὅταν ἔχει νικήσει ὁ ἐπαναστατημένος λαός (17 τοῦ Ὀχτώβρη), ὁ «συμβιβαστής» βγαίνει ἀπό τήν τρύπα του, κορδώνεται κομπαστικά, γλωσσοκοπανάει ἀκατάσχετα καί ξεφωνίζει ἔξαλλα: αὐτή ἦταν μιά «ἔνδοξη» πολιτική ἀπεργία. Ὅταν νικάει ἡ ἀντεπανάσταση, ὁ συμβιβαστής ἀρχίζει νά βομβαρδίζει τούς ἡττημένους μέ ὑποκριτικές παραινέσεις καί νουθεσίες. Ἡ ἀπεργία πού ἔληξε μέ νίκη ἦταν «ἔνδοξη». Οἱ ἀπεργίες πού ἔληξαν μέ ἥττα ἦταν ἐγκληματικές, βάρβαρες, παράλογες, ἀναρχικές. Ἡ ἡττημένη ἐξέγερση ἦταν τρέλα, ἀποχαλίνωση τοῦ αὐθόρμητου, βαρβαρότητα, ἀνοησία. Μέ λίγα λόγια, ἡ πολιτική συνείδηση καί ἡ πολιτική λογική τοῦ «συμβιβαστῆ» συνίσταται στό νά σέρνεται μπροστά στόν ἰσχυρό τῆς ἡμέρας, νά μπερδεύεται στά πόδια αὐτῶν πού παλαίβουν, νά ἐμποδίζει πότε τή μιά καί πότε τήν ἄλλη πλευρά, νά ἀμβλύνει τήν πάλη καί νά στομώνει τήν ἐπαναστατική συνείδηση τοῦ λαοῦ πού παλαίβει ἀπεγνωσμένα γιά τή λευτεριά.

Οἱ ἀγρότες παλαίβουν ἐνάντια στήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία. Ἡ πάλη φτάνει τώρα στό κορύφωμά της. Ὀξύνθηκε τόσο πού τό ζήτημα μπῆκε πιά ὀρθά-κοφτά: οἱ τσιφλικάδες θέλουν

πολυβόλα γιά νά χτυποῦν καί τίς παραμικρότερες ἀπόπειρες πού κάνουν οἱ ἀγρότες γιά νά καταλάβουν τή γῆ πού ἔχουν ἁρπάξει οἱ εὐγενεῖς στή διάρκεια τόσων αἰώνων. Οἱ ἀγρότες θέλουν νά πάρουν ὅλη τή γῆ. Τότε τό «Πολιάρναγια Ζβεζντά» μέ μιά γλυκανάλατη διευκρινισούλα θά ρίξει στή μάχη τούς κυρίους Κάουφμαν, πού θ' ἀποδείχνουν ὅτι οἱ τσιφλικάδες δέν ἔχουν πολλή γῆ, ὅτι οὐσιαστικά τό ζήτημα δέν εἶναι ἡ γῆ καί ὅτι ὅλα μποροῦν νά τελειώσουν φιλικά.

Ἡ ἀπόφαση τοῦ τελευταίου συνεδρίου τῶν καντέτων [132] γιά τήν τακτική συνοψίζει πολύ καλά τόν πολιτικαντισμό τῶν καντέτων. Ὕστερα ἀπό τή δεκεμβριανή ἐξέγερση, ὅταν ἔγινε ὁλοφάνερο γιά ὅλους πώς ἡ εἰρηνική ἀπεργία ἔδοσε ὅ,τι εἶχε νά δόσει, πώς ἐξάντλησε ὅλες τίς δυνάμεις της καί ἀποδείχτηκε πώς εἶναι ἀκατάλληλη πιά σάν αὐτοτελές μέσο πάλης, εἶδε τό φῶς τῆς ἡμέρας ἡ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τῶν καντέτων (προτάθηκε, μοῦ φαίνεται, ἀπό τόν κ. Βινάβερ) πού ἀναγνώριζε τήν *εἰρηνική* πολιτική ἀπεργία σά μέσο πάλης!

Θαυμάσια, ἔξοχα, κύριοι καντέτοι! Τό πνεῦμα καί τό νόημα τοῦ ἀστικοῦ πολιτικαντισμοῦ τό ἀφομοιώσατε μέ ἄφθαστη ἐπιδεξιότητα. Πρέπει λοιπόν νά βάλετε τά δυνατά σας γιά νά στηριχτεῖτε στό λαό. Χωρίς αὐτό ἡ ἀστική τάξη δέ θά πάρει τήν ἐξουσία καί οὔτε πῆρε ποτέ τήν ἐξουσία. Πρέπει ὅμως ταυτόχρονα νά ἀναχαιτίζετε τήν ἐπαναστατική πίεση τοῦ λαοῦ, ἔτσι πού οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες νά μή κατακτήσουν, θεός φυλάξοι, πλήρη καί ἀποφασιστική δημοκρατία, γνήσια καί ὄχι μοναρχική, ὄχι λαϊκή λευτεριά «μέ δυό βουλές». Γι' αὐτό πρέπει νά στήνετε ἐμπόδια στήν ἐπανάσταση κάθε φορά πού νικάει, κι αὐτό πρέπει νά τό κάνετε μέ ὅλα τά μέσα, μέ ὅλα τά μέτρα, ἀρχίζοντας ἀπό τήν «ἐπιστημονική» διαστρέβλωση τῶν λατινικῶν πού θά κάνουν οἱ «καθηγητάδες», γιά νά ρεζιλεύεται ἡ ἴδια ἡ ἰδέα τῆς ἀποφασιστικῆς νίκης τοῦ λαοῦ, καί τελειώνοντας ἔστω καί μέ τήν ἀναγνώριση μόνο τῶν μέσων ἐκείνων τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης πού, ὅταν ἐσεῖς τά ἀναγνωρίζετε, θά ἔχουν *πιά* ξεπεραστεῖ! Αὐτό ὄχι μόνο δέ βλάπτει ἀλλά καί ὠφελεῖ. Δέ βλάπτει, γιατί τό στομωμένο ὅπλο ἀσφαλῶς δέ θά δόσει τή νίκη στό λαό, δέ θ' ἀνεβάσει τό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά στήν ἐξουσία, στήν καλύτερη περίπτωση ἁπλῶς θά κλονίσει λίγο τήν ἀπολυταρχία καί θά βοηθήσει τούς καντέτους νά παζαρέψουν γιά τήν ἀστική τάξη ἕνα περίσσιο κομματάκι «δικαιώματα». Ὠφελεῖ, γιατί ἔχει τήν ἐπίφαση τῆς «ἐπαναστατικότητας», ἔχει ὄψη συμπάθειας ἀπέναντι στή λαϊκή πά-

λη, τραβάει μέ τό μέρος τῶν καντέτων τίς συμπάθειες πάρα πολλῶν στοιχείων πού εἰλικρινά καί πραγματικά θέλουν τή νίκη τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ἴδια ἡ οὐσία τῆς οἰκονομικῆς θέσης τῶν μικροαστῶν, πού ταλαντεύονται ἀνάμεσα στό κεφάλαιο καί στήν ἐργασία, γεννάει ἀναπόφευκτα τήν πολιτική ἀστάθεια καί τή διπλοπροσωπία τοῦ κόμματος τῶν καντέτων, ὁδηγεῖ στήν περιβόητη θεωρία τους τοῦ συμβιβασμοῦ («ὁ λαός ἔχει δικαιώματα, ἡ ἔγκριση ὅμως τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν εἶναι δικαίωμα τοῦ μονάρχη»), κάνει τό κόμμα τους κόμμα τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν. Ὁ θεωρητικός τῶν μικροαστῶν δέν μπορεῖ νά καταλάβει τήν «οὐσία τοῦ συντάγματος». Ὁ μικροαστός ἔχει πάντα τήν τάση νά παίρνει τό χαρτάκι γιά οὐσία τῆς ὑπόθεσης. Δέν εἶναι ἀρκετά ἱκανός γιά αὐτοτελῆ ὀργάνωση πού νά μήν εἶναι προσκολλημένη σέ μιά μαχητική τάξη, γιά ὀργάνωση μιᾶς πάλης ἄμεσα ἐπαναστατικῆς. Ἀπομακρυσμένος ὁλότελα ἀπό τήν ὀξύτατη οἰκονομική πάλη τῆς ἐποχῆς μας, προτιμᾶ καί στήν πολιτική νά παραχωρεῖ τήν πρώτη θέση στίς ἄλλες τάξεις ὅταν πρόκειται γιά πραγματική κατάκτηση τοῦ συντάγματος, γιά τήν ἐξασφάλιση στήν πράξη πραγματικοῦ συντάγματος. Γιά συνταγματικό ἔδαφος ἄς παλαίβει τό προλεταριάτο, καί πάνω στό συνταγματικό ἔδαφος, ἐφόσον αὐτό θά κρατιέται ἔστω καί πάνω στά πτώματα τῶν ἐργατῶν πού σκοτώνονται στήν ἐξέγερση, ἄς παίζουν κοινοβουλευτισμό τά ἀνθρωπάκια πού δουλειά τους εἶναι τό παιχνίδι· αὐτή εἶναι ἡ ἔμφυτη τάση τῆς ἀστικῆς τάξης, καί τό κόμμα τῶν καντέτων, αὐτή ἡ ραφιναρισμένη, ἐξευγενισμένη, ἐξαγνισμένη, ἀρωματισμένη, ἐξιδανικευμένη, ζαχαρωμένη προσωποποίηση τῶν ἐπαναστατικῶν τάσεων, δρᾶ πρός αὐτή τήν κατεύθυνση μέ ἀξιοθαύμαστη σταθερότητα.

Αὐτοτιτλοφορεῖστε κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας; Ἀφῆστε τα αὐτά! Ἐσεῖς εἴσαστε τό κόμμα τῆς μικροαστικῆς ἀπάτης σέ βάρος τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας, τό κόμμα τῶν μικροαστικῶν αὐταπατῶν σχετικά μέ τή λαϊκή ἐλευθερία. Ἐσεῖς παρουσιάζεστε σάν κόμμα τῆς ἐλευθερίας, ἐπειδή θέλετε νά ὑποτάξετε τήν ἐλευθερία στό μονάρχη καί στήν ἄνω, στήν τσιφλικάδικη βουλή. Παρουσιάζεστε σάν κόμμα τοῦ λαοῦ, ἐπειδή φοβᾶστε τή νίκη τοῦ λαοῦ, δηλ. τήν πλήρη νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης, τήν πλήρη ἐλευθερία τῆς ἐργατικῆς πάλης γιά τήν ἐργατική ὑπόθεση. Παρουσιάζεστε σάν κόμμα πάλης, ἐπειδή κρύβεστε πίσω ἀπό τίς γλυκανάλατες δασκαλίστικες ὑπεκφυγές κάθε φορά πού φουντώνει ἡ πραγματική, ἡ ἀνοιχτή, ἡ ἄμεση ἐπαναστατική πάλη

ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ἐσεῖς εἶσαστε τό κόμμα τῶν λόγων καί ὄχι τῶν ἔργων, τῶν ὑποσχέσεων καί ὄχι τῶν πραγματοποιήσεων, τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν καί ὄχι τῆς σοβαρῆς πάλης γιά ἕνα πραγματικό (ὄχι μόνο χάρτινο) σύνταγμα.

Ὅταν ἔρχεται ἡ ἠρεμία ὕστερα ἀπό σκληρή πάλη, ὅταν ἀπάνω «ξεκουράζεται τό κουρασμένο ἀπό τή νίκη», τό παραχορτασμένο θεριό*, καί κάτω «τροχᾶνε τά σπαθιά» συγκεντρώνοντας καινούργιες δυνάμεις, ὅταν στά κατάβαθα τοῦ λαοῦ ξαναρχίζει σιγά σιγά ὁ ἀναβρασμός καί ὁ κοχλασμός, ὅταν μόλις προετοιμάζεται ἡ καινούργια πολιτική κρίση καί ἡ καινούργια μεγάλη μάχη, τότε τό κόμμα τῶν μικροαστικῶν αὐταπατῶν σχετικά μέ τή λαϊκή ἐλευθερία φτάνει στό ἀποκορύφωμα τῆς ἀνάπτυξής του, μεθάει ἀπό τίς νίκες του. Τό βαρυστομαχιασμένο θεριό βαριέται νά ξανασηκωθεῖ γιά νά ἐπιτεθεῖ ἄμεσα ἐνάντια στούς φιλελεύθερους φαφλατάδες (ἔχουμε καιρό! δέν ὑπάρχει λόγος νά βιαζόμαστε!). Γιά τούς ἀγωνιστές ὅμως τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς δέν ἔφτασε ἀκόμα ὁ καιρός γιά καινούργιο ξεσήκωμα. Τώρα εἶναι ἴσα ἴσα ἡ εὐκαιρία νά ἐκμεταλλευτοῦν τή στιγμή, ἡ εὐκαιρία νά συγκεντρώσουν τίς ψήφους ὅλων τῶν δυσαρεστημένων (καί ποιός δέν εἶναι δυσαρεστημένος σήμερα;), τώρα εἶναι ἴσα ἴσα καιρός νά κελαηδήσουν σάν ἀηδόνια οἱ καντέτοι μας.

Οἱ καντέτοι εἶναι τά βρωμοσκούληκα τῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἐπανάσταση θάφτηκε. Τήν τρῶνε τά σκουλήκια. Ἡ ἐπανάσταση ὅμως ἔχει τήν ἰδιότητα ν' ἀνασταίνεται γρήγορα καί ν' ἀναπτύσσεται πλούσια σ' ἕνα καλά προετοιμασμένο ἔδαφος. Καί τό ἔδαφος τό προετοίμασαν ὑπέροχα, θαυμάσια οἱ μέρες λευτεριᾶς τοῦ Ὀχτώβρη καί ἡ ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη. Κι ἐμεῖς δέν ἀρνιούμαστε καθόλου ὅτι τά σκουλήκια κάνουν ὠφέλιμη δουλειά τόν καιρό πού θάβεται ἡ ἐπανάσταση. Γιατί τά καλοθρεμμένα αὐτά σκουλήκια λιπαίνουν τόσο καλά τό ἔδαφος. .

Ὁ ἀγρότης στή Δούμα θά εἶναι καντέτος! ἀναφώνησε κάποτε ὁ κ. Στροῦβε στήν ἐπιθεώρηση «Πολιάρναγια Ζβεζντά». Αὐτό εἶναι πολύ ἀληθοφανές. Ὁ ἀγρότης στήν πλειοψηφία του εἶναι φυσικά ὑπέρ τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας. Θ' ἀκούσει αὐτά τά ὡραῖα,

* *Σκιτάλετς* — «Τριγύρω ἁπλώθηκε σιγή»: «Σπάσαν οἱ χορδές! βουβάσου τώρα, τραγούδι! Ὅλα τάπαμε πρίν ἀπ' τή μάχη. Ξαναζωντάνεψε ὁ δράκος, τό θεριό πού ψοφολόγα, κι ἀντίς βιολιά, σπαθιά ἀχολογῆσαν. . . Τριγύρω ἁπλώθηκε σιγή· τή νύχτα αὐτή τή ζοφερή, οὔτε ἀχός ἀπ' τή ζωή τήν πρώτη. Ἐκεῖ κάτω — τροχᾶνε οἱ νικημένοι τά σπαθιά, ἀπάνω — ὁ νικητής ἀποσταμένος. Σαραβαλιάστηκε κι ἔρεψε τό παραχορτασμένο θεριό. Κάτι βλέπει ἐκεῖ κάτω ξανά, ἡ σάπια πύλη τρέμει καί τρίζει, ὁ θρυλικός γίγαντας συντρίβει τά δεσμά» [133].

μεγάλα λόγια, θά δεῖ μπροστά του μεταμφιεσμένους μέ διάφορα «όχτωβριανά» κοστούμια τούς ἐνωματάρχες, τούς σταυρωτῆδες ἀστυνομικούς σταθμάρχες, τούς ἀντιδραστικούς τσιφλικάδες. Θά πάει ἀσφαλῶς μέ τό μέρος τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας, θά τόν τραβήξει ἡ ὁμορφομπογιατισμένη ταμπέλα, δέ θά μυριστεῖ μέ τό πρῶτο τή μικροαστική ἀπάτη, θά γίνει καντέτος... Θά εἶναι καντέτος ὥς τήν ὥρα πού ἡ πορεία τῶν γεγονότων θά τοῦ δείξει πώς ἡ λαϊκή ἐλευθερία πρέπει *ἀκόμα* νά κατακτηθεῖ, ὅτι ἡ πραγματική πάλη γιά τή λαϊκή ἐλευθερία πρόκειται νά διεξαχθεῖ *ἔξω* ἀπό τή Δούμα. Καί τότε... τότε καί ὁ ἀγρότης καί ἡ μάζα τῶν μικροαστῶν τῆς πόλης θά διασπαστεῖ: μιά ὄχι μεγάλη, ὅμως οἰκονομικά ἰσχυρή, κουλάκικη μειοψηφία μπορεῖ νά πάει ἀποφασιστικά πιά μέ τό μέρος τῆς ἀντεπανάστασης, ἕνα μέρος θά πάει μέ τό μέρος τοῦ «συμβιβασμοῦ», τῆς «συμφιλίωσης», τῆς φιλικῆς συναλλαγῆς μέ τή μοναρχία καί τούς τσιφλικάδες, ἕνα μέρος θά πάει μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ μικροαστός ἔστηνε ὁδοφράγματα τό Δεκέμβρη, τόν καιρό τοῦ μεγάλου ἀγώνα. Ὁ μικροαστός διαμαρτυρόταν ἐνάντια στήν κυβέρνηση, ἐκλέγοντας τόν καντέτο ὕστερα ἀπό τήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης τό Μάρτη. Ὁ μικροαστός θά ξεμακρύνει ἀπό τόν καντέτο καί θά πάει στήν ἐπανάσταση ὅταν θά χρεοκοπήσουν οἱ τωρινές συνταγματικές αὐταπάτες. Κι ἀπό τόν ὄγκο τῶν μικροαστῶν πού θά ξεκόψουν ἀπό τή φλυαρία τῶν καντέτων καί θ' ἀκολουθήσουν τήν ἐπαναστατική πάλη, ἀπό τόν ὄγκο τῶν ἀγροτῶν πού θά ἐνωθοῦν μαζί τους, ἀπό τό βαθμό τῆς ἐνεργητικότητας, ὀργανωτικότητας καί ἀποτελεσματικότητας πού θά διακρίνουν τήν ἐκδήλωση τοῦ προλεταριάτου στήν καινούργια ἐπίθεση, ἀπ' ὅλα αὐτά θά κριθεῖ ἡ ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης.

Τό κόμμα τῶν καντέτων εἶναι ἐφήμερο, εἶναι κόμμα χωρίς ζωή. Αὐτός ὁ ἰσχυρισμός μπορεῖ νά φανεῖ παραδοξολογία σέ μιά στιγμή πού οἱ καντέτοι κερδίζουν λαμπρές νίκες στίς ἐκλογές, ὅταν μπροστά τους ἔχουν, προφανῶς, ἀκόμα λαμπρότερες «κοινοβουλευτικές» νίκες στή Δούμα. Ὁ μαρξισμός ὅμως μᾶς διδάσκει νά ἐξετάζουμε κάθε φαινόμενο στήν ἐξέλιξή του καί νά μήν ἱκανοποιούμαστε μόνο μέ τό ἐπιφανειακό περίγραμμα, νά μήν πιστεύουμε στίς ὄμορφες ταμπέλες, νά ἐρευνοῦμε τίς οἰκονομικές, τίς ταξικές βάσεις τῶν κομμάτων, νά μελετᾶμε τήν ἀντικειμενική πολιτική κατάσταση πού θά προδικάσει τή σημασία καί τήν ἔκβαση τῆς πολιτικῆς τους δράσης. Ἐφαρμόστε αὐτή τή μέθοδο ἔρευνας στούς καντέτους καί θά δεῖτε τήν ὀρθότητα τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας. Οἱ καντέτοι δέν εἶναι κόμμα ἀλλά μιά

συμπτωματική κατάσταση. Δέν εἶναι πολιτική δύναμη ἀλλά ἀφρός πού γεννιέται ἀπό τή σύγκρουση ἀντιμαχομένων δυνάμεων, πού λίγο-πολύ ἡ μιά ἀντισταθμίζει τήν ἄλλη. Πραγματικά, συνταιριάζουν μέσα τους τόν κύκνο, τόν κάβουρα καί τό λοῦτσο, τή φλύαρη, ξιπασμένη, αὐτάρεσκη, στενοκέφαλη, δειλή ἀστική διανόηση, τόν ἀντεπαναστάτη τσιφλικά πού θέλει μέ συγκαταβατική τιμή νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ἐπανάσταση, καί τέλος τόν καλοστεκούμενο, νοικοκυρεμένο, οἰκονόμο καί τσιγκούνη μικροαστό. Τό κόμμα αὐτό δέ θέλει καί δέν μπορεῖ νά ἐξουσιάζει κάπως σταθερά στήν ἀστική κοινωνία γενικά, δέ θέλει καί δέν μπορεῖ νά δδηγεῖ σέ κάποιον καθορισμένο δρόμο τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση. Οἱ καντέτοι δέ θέλουν νά κυριαρχοῦν, προτιμώντας «νά βρίσκονται στήν ὑπηρεσία» τῆς μοναρχίας καί τῆς ἄνω βουλῆς! Δέν μποροῦν νά ἐξουσιάζουν γιατί τά πραγματικά ἀφεντικά τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, οἱ διάφοροι Σίποφ καί Γκουτσκόφ, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ μεγάλου κεφαλαίου καί τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας στέκουν παράμερα ἀπ' αὐτό τό κόμμα. Οἱ καντέτοι εἶναι κόμμα πού ὀνειροπολεῖ λευκή, ἁγνή, ὁμαλή, «ἰδανική» ἀστική κοινωνία. Οἱ Γκουτσκόφ καί οἱ Σίποφ εἶναι τό κόμμα τοῦ μαύρου, τοῦ γνήσιου, τοῦ πραγματικοῦ κεφαλαίου στή σημερινή ἀστική κοινωνία. Οἱ καντέτοι δέν μποροῦν νά ὁδηγήσουν τήν ἐπανάσταση μπροστά, γιατί δέν τούς ἀκολουθεῖ μιά συσπειρωμένη καί πραγματικά ἐπαναστατική τάξη. Φοβοῦνται τήν ἐπανάσταση. Συσπειρώνουν γύρω τους ὅλους, ὅλο τό «λαό» μόνο πάνω στή βάση τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν, ἑνώνουν μόνο μέ ἀρνητικούς δεσμούς: μέ τό μίσος ἐνάντια στό παραχορταμένο θεριό — τήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση, πού ἐνάντιά της, *ἀριστερότερα ἀπ' ὅλους* στή δοσμένη «νόμιμη» βάση, στέκουν σήμερα οἱ καντέτοι.

Ὁ ἱστορικός ρόλος τῶν καντέτων εἶναι παροδικός, ρόλος τῆς στιγμῆς. Οἱ καντέτοι θά καταρρεύσουν ταυτόχρονα μέ τήν ἀναπόφευκτη καί γρήγορη κατάρρευση τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν, ὅπως κατέρρευσαν καί οἱ ἐξίσου μικροαστοί γάλλοι σοσιαλδημοκράτες στό τέλος τῆς δεκαετίας 1840–1850, πού μοιάζαν πάρα πολύ μέ τούς δικούς μας καντέτους. Οἱ καντέτοι θά πέσουν, λιπαίνοντας τό ἔδαφος. . . εἴτε γιά ἕνα μακρόχρονο θρίαμβο τῶν Σίποφ καί τῶν Γκουτσκόφ, γιά μακρόχρονο ἐνταφιασμό τῆς ἐπανάστασης, γιά «σοβαρό» ἀστικό συνταγματισμό· εἴτε γιά τήν ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς.

IV

ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΝΤΕΤΙΚΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

Συνεπῶς ἡ Κρατική δούμα, μᾶς λένε οἱ φιλελεύθερες ἐφημερίδες, θά εἶναι καντέτικη. Δείξαμε κιόλας πώς ἡ προϋπόθεση αὐτή εἶναι πολύ πιθανή. Θά προσθέσουμε μόνο πώς ἄν οἱ καντέτοι, παρά τίς τωρινές νίκες τους, βρεθοῦν μειοψηφία στή Δούμα, ζήτημα εἶναι ἄν τό γεγονός αὐτό θά ἀλλάξει πολύ οὐσιαστικά τήν πορεία τῆς πολιτικῆς κρίσης πού ὡριμάζει τώρα ξανά στή Ρωσία. Τά στοιχεῖα τῆς ἐπαναστατικῆς αὐτῆς κρίσης ἔχουν πολύ βαθιές ρίζες· ἔτσι ὁποιαδήποτε σύνθεση τῆς Δούμας δέν μπορεῖ νά ἐπηρεάσει σοβαρά τήν κρίση. Ἡ στάση τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ ἀπέναντι στήν κυβέρνηση εἶναι καθαρότατη. Ἡ στάση τῆς κυβέρνησης ἀπέναντι στίς ὥριμες ἀνάγκες τῆς ὅλης κοινωνικῆς ἀνάπτυξης εἶναι περισσότερο ἀπό καθαρή. Ἡ ἐπανάσταση, φυσικά, μέ μιά τέτοια κατάσταση πραγμάτων θά προχωρεῖ. Καί μόνο μιά πιθανή ἐπιβράδυνση, σέ ὁρισμένες πλευρές τῆς πολιτικῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας, θά συνδέεται μέ τήν ὑπεροχή τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν στήν πρώτη Δούμα. Συγκεκριμένα: ἄν οἱ καντέτοι θά εἶναι τώρα μειοψηφία, θά ἐπιβραδυνθεῖ ἡ χρεοκοπία τοῦ κόμματος τῶν καντέτων καί τῆς γοητείας τῶν καντέτων μέσα στό λαό. Γι' αὐτούς θά εἶναι τώρα πολύ εὐνοϊκό νά εἶναι μειοψηφία, νά παραμένουν ἀντιπολίτευση. Ἡ ὑπεροχή τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν θά ἦταν στά μάτια τοῦ κόσμου τό ἀποτέλεσμα τῶν κυβερνητικῶν διώξεων στίς ἐκλογές. Οἱ ἀντιπολιτευτικοί λόγοι τῶν καντέτων, πού καταλαβαίνουν πώς ἡ ἀντιπολίτευσή τους εἶναι «ἀβλαβής», θά ἦταν ἐξαιρετικά φλογεροί. Τό γόητρο τῶν καντέτων θά μποροῦσε ν' ἀνεβαίνει μέσα στίς πλατιές μάζες τοῦ πολιτικά καθυστερημένου πληθυσμοῦ, σέ συνθῆκες πού «τά λόγια» τῶν καντέτων θ' ἀντηχοῦσαν ἀκόμα πιό βροντερά ἀπ' ὅ,τι τώρα, ἐνῶ «τά ἔργα» τῶν καντέτων θά ἐξακολουθοῦσαν νά μένουν ἀκόμα «ἀσαφῆ», γιατί οἱ ὀχτωβριστές, χρησιμοποιώντας τήν πλειοψηφία τους, θά ἀνατρέπανε τίς προτάσεις τῶν καντέτων. Τό μεγάλωμα τῆς δυσαρέσκειας ἐνάντια στήν κυβέρνηση, ἡ προετοιμασία τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου θά ἀκολουθοῦσαν καί τότε τό δρόμο τους, τό ξεσκέπασμα ὅμως τῆς κενότητας τῶν καντέτων θά μποροῦσε κάπως νά ἀργοπορήσει.

Ἄς πάρουμε τώρα τήν ἄλλη ἐκδοχή, πού εἶναι καί πιό πιθανή ἄν πιστέψουμε τίς τωρινές διαβεβαιώσεις τῶν καντέτικων ἐφημερίδων. Ἄς παραδεχτοῦμε πώς οἱ καντέτοι θᾶναι στή Δούμα

πλειοψηφία, στήν περίπτωση φυσικά πού θά ἑνωθοῦν μέ τούς καντέτους φιλελεύθεροι διαφόρων ἀποχρώσεων: φιλελεύθεροι πού εἶναι ἔξω ἀπό κόμματα, φιλελεύθεροι πού ἀνήκουν σέ μικρά κόμματα κλπ., ὅπως ἀκριβῶς ἑνώθηκαν καί τώρα στίς ἐκλογές. Ποιά θά εἶναι ἡ σημασία καί ὁ ρόλος τῆς καντέτικης Δούμας;

Οἱ ἴδιοι οἱ καντέτοι δίνουν πολύ συγκεκριμένες ἀπαντήσεις σ' αὐτό τό ἐρώτημα. Οἱ δηλώσεις τους, οἱ ὑποσχέσεις τους, οἱ ἠχηρές φράσεις τους δείχνουν πνεῦμα σταθερότητας καί ἀποφασιστικότητας. Καί γιά μᾶς, γιά τά μέλη τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, εἶχε σπουδαιότατη σημασία νά μαζέψουμε μέ προσοχή ὅλες αὐτές τίς δηλῶσεις, νά τίς χαράξουμε καλά στό μυαλό μας, νά τίς διαδόσουμε πιό πλατιά μέσα στό λαό, νά κατορθώσουμε ὁπωσδήποτε νά μήν πᾶνε χαμένα τά μαθήματα τῆς πολιτικῆς διαπαιδαγώγησης (πού παραδίνουν στό λαό οἱ καντέτοι), νά ξέρουν ἀκριβῶς οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες *τί ὑπόσχονται* οἱ καντέτοι *καί πῶς ἐκπληρώνουν τίς ὑποσχέσεις τους.*

Στήν μπροσούρα αὐτή, πού δέν εἶναι παρά σύντομες σημειώσεις ἑνός περιοδεύοντος σοσιαλδημοκράτη δημοσιολόγου, πού μέ τή θέληση τοῦ Ντουρνοβό καί Σίας ἀπομακρύνθηκε ἀπό τή δημοσιογραφική δουλειά, στήν μπροσούρα αὐτή δέν μποροῦμε κάν νά σκεφτοῦμε νά συγκεντρώσουμε ὅλες, ἤ ἔστω τίς πιό οὐσιώδεις δηλώσεις καί ὑποσχέσεις τῶν καντέτων πού πήγαιναν γιά τή Δούμα. Μποροῦμε ἁπλῶς νά σημειώσουμε μερικά πράγματα, βασιζόμενοι στό ἔντυπο ὑλικό πού βρίσκεται τυχαῖα στά χέρια μας.

Ἄς πάρουμε τήν ἐφημερίδα «Ναρόνταγια Σβομπόντα», πού ἔβγαινε τό Δεκέμβρη καί μάνι μάνι κλείστηκε ἀπό τήν κυβέρνηση. Εἶναι τό ἄμεσο, τό ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Τήν ἐφημερίδα αὐτή τή διεύθυναν πρόσωπα περιωπῆς, ὅπως οἱ κ. κ. Μιλιουκόφ καί Γκέσεν, ἀπό τούς στυλοβάτες αὐτοῦ τοῦ κόμματος. Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἡ παραμικρότερη ἀμφιβολία πώς ὅλο τό κόμμα τῶν καντέτων φέρει εὐθύνη γιά τό περιεχόμενό της.

Στό φύλλο τῆς 20 τοῦ Δεκέμβρη ἡ «Ναρόνταγια Σβομπόντα» καταπιάνεται νά πείσει τόν ἀναγνώστη πώς ἡ εἴσοδος στή Δούμα εἶναι ἀπαραίτητη. Καί μέ ποιά ἐπιχειρήματα τό ὄργανο τῶν καντέτων τό ἀποδείχνει αὐτό; Ἡ «Ναρόνταγια Σβομπόντα» οὔτε κάν σκέπτεται νά ἀμφισβητήσει πώς τό ἄμεσο πολιτικό καθῆκον γιά τή Ρωσία εἶναι ἡ σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης. Τό ὄργανο τῶν καντέτων παίρνει τή θέση αὐτή σάν ἀποδεδειγμένη.

Τό ζήτημα, βλέπετε, εἶναι ἁπλῶς: ποιός θά συγκαλέσει αὐτή τή συντακτική συνέλευση. Μπορεῖ νά δοθεῖ τριπλή ἀπάντηση: 1) ἡ τωρινή, δηλ. οὐσιαστικά ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση· 2) μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί 3) ἡ Κρατική δούμα, σάν *«ἐξουσία πού συναγωνίζεται τήν ἐξουσία»*. Καί νά, οἱ καντέτοι ἀπορρίπτουν καί τίς δυό πρῶτες λύσεις — στήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση δέν ἐλπίζουν, καί στήν ἐπιτυχία τῆς ἐξέγερσης δέν πιστεύουν. Τήν τρίτη διέξοδο ὅμως οἱ καντέτοι τήν ἀποδέχονται. Γι' αὐτό ἀκριβῶς καί εἶναι ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς στή Δούμα, γιατί ὑποστηρίζουν πώς αὐτό εἶναι ὁ καλύτερος, ὁ σωστότερος κτλ. κτλ. τρόπος σύγκλησης τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης.

Νά θυμᾶστε καλά αὐτό τό συμπέρασμα, κύριοι! Τό κόμμα τῶν καντέτων, τό κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας» *ὑποσχέθηκε στό λαό* νά χρησιμοποιήσει τήν «ἐξουσία πού συναγωνίζεται τήν ἐξουσία», νά χρησιμοποιήσει τήν ὑπεροχή του στήν Κρατική δούμα (ἄν τό βοηθήσει ὁ λαός νά πετύχει τέτοια ὑπεροχή) *γιά νά συγκαλέσει παλλαϊκή συντακτική συνέλευση.*

Αὐτό εἶναι ἕνα ἱστορικό γεγονός. Αὐτό εἶναι μιά σοβαρή ὑπόσχεση. Αὐτό εἶναι ὁ πρῶτος ἔλεγχος γιά τό πῶς θά ὑπηρετεῖ τή λαϊκή ἐλευθερία χωρίς εἰσαγωγικά τό κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας» σέ εἰσαγωγικά.

Στίς τωρινές ἐφημερίδες τοῦ κόμματος τῶν καντέτων (καί μέ τό κόμμα αὐτό, ἐπαναλαμβάνουμε, *στήν πράξη* ἔσμιξαν σχεδόν ὅλα τά φιλελεύθερα ὄργανα, μαζί καί ἡ «Ρούς», ἡ «Νάσα Ζίζν» κλπ.) δέ θά βρεῖτε πιά τέτοια ὑπόσχεση. Μιλοῦν τό πολύ πολύ γιά «συντακτικές λειτουργίες» τῆς Δούμας, μά ὄχι πιά γιά σύγκληση τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης ἀπό τή Δούμα. Ὅσο πλησιάζει ὁ καιρός πού οἱ ὑποσχέσεις θά πρέπει νά ἐπικυρώνονται μέ τήν πραγματοποίησή τους *γίνεται κιόλας ἕνα βῆμα πίσω*, προετοιμάζεται κιόλας τό *παραθυράκι.*

Ἤ, ἴσως, τά πάντα ἐξηγοῦνται μέ τό γεγονός ὅτι οἱ δρακόντειοι νόμοι ἐμποδίζουν τώρα νά μιλᾶ κανείς ἀνοιχτά γιά συντακτική συνέλευση; Μήπως δέν εἶναι ἔτσι, κύριοι; Ἄλλωστε στή Δούμα, στήν ὁποία οἱ βουλευτές σας θά ἔχουν, *σύμφωνα μέ τό νόμο*, ἐλευθερία λόγου, θά μιλήσετε ξανά στή διαπασῶν, θά ἀπαιτήσετε νά συγκληθεῖ... τί λέω;... *θά συγκαλέσετε* παλλαϊκή συντακτική συνέλευση;

Θά ζήσουμε καί θά δοῦμε. Καί δέ θά λησμονήσουμε τήν ὑπόσχεση τῶν καντέτων ὅτι θά συγκαλέσουν μέσω τῆς Δούμας παλλαϊκή συντακτική συνέλευση. Οἱ ἐφημερίδες τῶν κα-

ντέτων εἶναι τώρα γεμάτες ἀπό δηλώσεις πώς αὐτοί, οἱ καντέτοι, θά γίνουν «κυβέρνηση», πώς θάχουν τήν «ἐξουσία» κτλ. κτλ. Ἡ ὥρα ἡ καλή, κύριοι! Ὅσο γρηγορότερα θάχετε τήν πλειοψηφία στή Δούμα, τόσο γρηγορότερα θαρθεῖ ὁ καιρός πού τά γραμμάτιά σας θά προσκομισθοῦν γιά ἐξόφληση. Νά, ἡ καντέτικη ἐφημερίδα «Ρούς», χαιρετίζοντας τή νίκη τοῦ κόμματος τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας» στήν Πετρούπολη, δημοσιεύει στό φύλλο τῆς 22 τοῦ Μάρτη τό φλογερό ἄρθρο: «Μέ τό λαό ἤ ἐνάντιά του;». Στό ἄρθρο αὐτό δέ γίνεται ἀνοιχτά λόγος γιά σύγκληση παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης ἀπό τή Δούμα. Ὅμως παρά τό ὑποχρεωτικό αὐτό βῆμα πού ἔκαναν οἱ καντέτοι, σχετικά μέ τίς ὑποσχέσεις πού ἔδοσαν, ἀπομένουν ὡστόσο πολλά καλά καντέτικα σχέδια γιά τό μέλλον.

«Ὁ κυριότερος προορισμός τῆς Δούμας πού συγκαλεῖται τώρα καί τοῦ κόμματος τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας πού θά συμμετάσχει σ' αὐτήν εἶναι νά ἀποτελοῦν τό μαστίγιο τῆς λαϊκῆς ὀργῆς.

Ἀφοῦ διώξει καί παραπέμψει σέ δίκη τούς ἐγκληματίες-μέλη τῆς κυβέρνησης, θά βρεθεῖ στήν ἀνάγκη νά καταπιαστεῖ μόνο μέ ἐπείγοντα μέτρα, καί μετά νά συγκαλέσει πραγματική Δούμα, σέ πιό πλατιές βάσεις, ἀντιπρόσωπο ὅλου τοῦ λαοῦ» (δηλ. νά συγκαλέσει συντακτική συνέλευση;).

«Αὐτοῦ βρίσκεται τό ἀναμφισβήτητο καθῆκον τῆς Δούμας, δηλ. τό καθῆκον πού τῆς ἀναθέτει τώρα ὁ ἴδιος ὁ λαός».

Ἔτσι εἶναι. Ἔτσι. Διώξιμο τῆς κυβέρνησης. Παραπομπή τῆς κυβέρνησης σέ δίκη. Σύγκληση πραγματικῆς Δούμας.

Καλά τά λέει ἡ ἐφημερίδα «Ρούς». Καλά τά λένε οἱ καντέτοι. Καταπληκτικά ὡραῖα τά λένε οἱ καντέτοι. Τό μόνο ἄσχημο εἶναι ὅτι τούς κλείνουν τίς ἐφημερίδες τους γι' αὐτά τά ὡραῖα λόγια...

Ἄς θυμούμαστε, κύριοι, τήν καινούργια αὐτή ὑπόσχεση πού δόθηκε τήν ἄλλη μέρα τῶν ἐκλογῶν τῆς Πετρούπολης, ἄς τή θυμούμαστε καλά. Οἱ καντέτοι πᾶνε στή Δούμα γιά νά διώξουν τήν κυβέρνηση, γιά νά παραπέμψουν σέ δίκη τήν κυβέρνηση, γιά νά συγκαλέσουν πραγματική Δούμα.

Ἀπό τίς ὑποσχέσεις τῶν καντέτων γιά τή Δούμα θά περάσουμε τώρα στίς κυβερνητικές «προθέσεις» γιά τή Δούμα τῶν καντέτων. Φυσικά κανένας δέν εἶναι σέ θέση νά ξέρει μέ ἀκρίβεια αὐτές τίς «προθέσεις», ὑπάρχουν ὅμως ὁρισμένα στοιχεῖα, ἀπό τά ὁποῖα μπορεῖ κανείς νά κρίνει γι' αὐτό, ἀκόμα καί στίς ἴδιες τίς αἰσιόδοξες ἐφημερίδες τῶν καντέτων. Νά, λχ., σχετικά μέ τό δάνειο ἀπό τή Γαλλία[134] ἔρχονται ὅλο καί πιό σίγουρες πληροφορίες πώς τό δάνειο αὐτό εἶναι ζήτημα ἀποφασισμένο,

πώς θά πραγματοποιηθεῖ πρίν ἀπό τή σύγκληση τῆς Δούμας. Ἡ ἐξάρτηση φυσικά τῆς κυβέρνησης ἀπό τή Δούμα θά εἶναι πιό χαλαρή.

Παρακάτω, σχετικά μέ τίς προοπτικές τῆς κυβέρνησης Βίττε-Ντουρνοβό, ἡ ἴδια ἡ ἐφημερίδα «Ρούς» (ἤ «Μολβά»), στό ἄρθρο πού περικοπές του παραθέσαμε παραπάνω, προτείνει στήν κυβέρνηση «νά πάει μέ τό λαό, δηλ. μέ τή Δούμα». Ὅπως βλέπετε, «τό διώξιμο τῶν ἐγκληματιῶν-μελῶν τῆς κυβέρνησης» τό ἐννοοῦν οὐσιαστικά μόνο μέ τήν ἔννοια ὁρισμένης ἀλλαγῆς προσώπων. Τί εἴδους ἀλλαγή ἐννοοῦν, φαίνεται ἀπό τά παρακάτω λόγια τῆς ἐφημερίδας:

«Σήμερα καί γιά τήν ἴδια τήν ἀντίδραση ἕνα ὑπουργεῖο ἑνός τέτοιου παράγοντα σάν τόν Ντ. Ν. Σίποφ θά ἦταν ἡ πιό συμφέρουσα λύση. Μόνο αὐτή θά μποροῦσε νά ἀποτρέψει τήν τελική σύγκρουση τῆς κυβέρνησης μέ τήν ἀνώτερη κοινωνία μέσα στή Δούμα». Μά ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε τή «χειρότερη δυνατότητα», παρατηρεῖ ἡ ἐφημερίδα, περιμένοντας σχηματισμό καθαρά ὑπαλληλικοῦ ὑπουργείου. «Ἐδῶ δέν ὑπάρχει τίποτα πού νά χρειάζεται ἀπόδειξη — λέει ἡ «Μολβά» —, εἶναι φῶς φανάρι γιά ὅλους πώς ἄν ἡ κυβέρνηση δέν ἑτοιμάζεται νά στερήσει τή Δούμα ἀπό τή σημασία της, τότε πρέπει, εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἀπολύσει ἀμέσως τόν Ντουρνοβό, τόν Βίττε καί τόν Ἀκίμοφ. Καί εἶναι ἐξίσου φανερό πώς ἄν αὐτό δέ γίνεται, ἄν αὐτό δέ γίνει, τότε αὐτό δέ σημαίνει παρά ὅτι ἑτοιμάζεται νά ἐφαρμόσει τή χωροφυλακίστικη πολιτική „τῆς χαλιναγώγησης καί τῆς πάταξης“ καί ἀπέναντι στούς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ καί ἐνάντια στήν Κρατική δούμα. Καί γιά τό σκοπό αὐτό φυσικά τά πιό κατάλληλα χέρια εἶναι τά βουτηγμένα πιά ὥς τόν ἀγκώνα στό αἷμα τοῦ λαοῦ. Εἶναι ὁλότελα φανερό πώς, ἄν ὁ κ. Ντουρνοβό παραμένει στήν ἀντιπολιτευόμενη Δούμα, αὐτό γίνεται μόνο καί μόνο γιά νά τή διαλύσει. Ἄλλο νόημα δέν ὑπάρχει καί οὔτε μπορεῖ νά ὑπάρχει. Αὐτό τό καταλαβαίνουν ὅλοι. Τό καταλαβαίνει καί τό χρηματιστήριο, καί τό ἐξωτερικό». «Ἀντιδρᾶς» στή Δούμα σημαίνει «ὅτι ρίχνεις τό σκάφος τῆς πολιτείας σ' ἕνα τόσο φουρτουνιασμένο πέλαγος» κτλ. κτλ.

Τέλος, γιά νά εἶναι ἡ εἰκόνα ὁλοκληρωμένη, θά παραθέσουμε καί τήν παρακάτω ἀνακοίνωση τῆς καντέτικης ἐφημερίδας «Νάσα Ζίζν» τῆς 21 τοῦ Μάρτη, σχετικά μέ τούς «γραφειοκρατικούς κύκλους», γιά τούς ὁποίους ἡ ἐφημερίδα αὐτή προσπαθεῖ νά πληροφορήσει τόν ἀναγνώστη μέ ἰδιαίτερη ἐπιμέλεια:

«Ἡ ὁλοένα μεγαλύτερη ἐπιτυχία τοῦ κόμματος τῶν καντέτων τράβηξε τήν προσοχή τῶν ὑπεύθυνων κύκλων. Στήν ἀρχή ἡ ἐπιτυχία αὐτή πῆγε νά προκαλέσει κάποια σύγχυση, τώρα ὅμως ἀντιμετωπίζεται τελείως ἤρεμα. Τήν Κυριακή γιά τό ζήτημα αὐτό ἔγινε ἀνεπίσημη σύσκεψη τῶν ἀνώτερων ἐκπροσώπων τῆς κυβέρνησης, στήν ὁποία διασαφηνίστηκε ἡ στάση αὐτή καί, ἐκτός ἀπ' αὐτό, χαράχτηκε, σά νά λέμε, ἡ τακτική. Ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἐκφράστηκαν καί πολύ χαρακτηριστικές ἀντιλήψεις. Κατά τή γνώμη μερικῶν ἡ ἐπιτυχία τῶν καντέτων συμφέρει ἀπόλυτα στήν κυβέρνηση, γιατί ἄν περάσουν στή Δούμα δεξιά στοιχεῖα, αὐτό θά ἦταν μόνο πρός ὄφελος τῶν ὁμάδων τῶν ἄκρων, πού θά τούς δινόταν ἡ δυνατότητα νά ἐπικαλοῦνται τή σύνθεση γιά νά προπαγανδίζουν ἐνάντια στή Δούμα καί νά λένε πώς ἡ ἀντιδραστική σύνθεσή της ὀφείλεται στήν τεχνητή ἐπιλογή· οἱ πλατιές μάζες τῆς κοινωνίας θά κρατήσουν ἀπέναντι στή Δούμα τόσο μεγαλύτερο σεβασμό ὅσο περισσότεροι ἀντιπρόσωποι τοῦ κόμματος τῶν καντέτων θά ὑπάρχουν ἐκεῖ. Ὅσο γιά τήν τακτική ἀπέναντι στή Δούμα, ἡ πλειοψηφία ἔχει τή γνώμη πώς δέν ὑπάρχει λόγος νά φοβούμαστε ἀπό τίς ὁποιεσδήποτε „ἐκπλήξεις", „ἄν πάρουμε ὑπόψη τά πλαίσια στά ὁποῖα ἔχει τοποθετηθεῖ ἡ Δούμα", ὅπως παρατήρησε εἰλικρινά ἕνας ἀπό τούς παρόντες. Γι' αὐτό ἡ πλειοψηφία δέ σκέπτεται καθόλου νά δημιουργήσει ἐμπόδια στά μελλοντικά μέλη τῆς Δούμας, „ἀκόμα καί ἄν αὐτά ἄρχιζαν νά ἐπικρίνουν ὁρισμένα κυβερνητικά πρόσωπα". Αὐτό τό περιμένουν πάρα πολλοί, καί ἡ γενική γνώμη τῶν γραφειοκρατῶν στό σημεῖο αὐτό συνοψίζεται σέ τοῦτο: „ἄς λένε"· „θά ζητήσουν παραπομπή σέ δίκη· μπορεῖ καί νά βάλουν μπρός τήν ὑπόθεση κτλ., ἀλλ' ἀργότερα θά βαριεστήσουν καί οἱ ἴδιοι· τό τί θά βγεῖ ἀπ' αὐτές τίς δουλειές — θά φανεῖ στό μέλλον, καί στό μεταξύ τά μέλη θἆναι ὁπωσδήποτε ὑποχρεωμένα ν' ἀσχοληθοῦν μέ τά ζητήματα τῆς χώρας, καί ὅλα θά μποῦν στόν κανονικό τους δρόμο. Καί ἄν κατέβει στά μέλη ἡ ἰδέα νά ἐκφράσουν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης πρός τήν κυβέρνηση, καί αὐτό ἐπίσης δέν ἔχει σημασία· στό κάτω κάτω οἱ ὑπουργοί δέ διορίζονται ἀπό τή Δούμα". Τά ἐπιχειρήματα αὐτά, ὅπως λένε, ἐπέδρασαν καθησυχαστικά ἀκόμα καί στόν Ντουρνοβό καί στόν Βίττε, πού στήν ἀρχή ταράχτηκαν ἀπό τίς ἐπιτυχίες τοῦ κόμματος τῶν καντέτων».

Κι ἔτσι ἔχετε μπροστά σας τίς γνῶμες, τίς ἀπόψεις καί τίς προθέσεις τῶν ἐνδιαφερομένων πού συμμετέχουν ἄμεσα στήν «ὑπόθεση». Ἀπό τή μιά μεριά, προοπτικές πάλης. Οἱ καντέτοι ὑπόσχονται νά διώξουν τήν κυβέρνηση καί νά συγκαλέσουν καινούργια Δούμα. Ἡ κυβέρνηση ἑτοιμάζεται νά διαλύσει τή Δούμα — καί τότε «φουρτούνα στά πελάγη». Συνεπῶς τό ζήτημα εἶναι τοῦτο: ποιός ποιόν θά διώξει ἤ ποιός ποιόν θά διαλύσει. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, προοπτικές συναλλαγῆς. Οἱ καντέτοι λογαριάζουν πώς ἕνα ὑπουργεῖο Σίποφ θά μποροῦσε νά ἀποτρέψει σύγκρουση τῆς κυβέρνησης μέ τήν κοινωνία. Ἡ κυβέρνηση σκέπτεται: ἄφησέ τους νά λένε, μπορεῖ μάλιστα νά τραβήξουν καί κανένα στό δικαστήριο, ὡστόσο τούς ὑπουργούς δέν τούς διορίζει ἡ Δούμα. Ἐπίτηδες παραθέσαμε ἀποκλειστικά γνῶμες τῶν ἴδιων ἐκείνων πού πῆραν μέρος στή συναλλαγή, καί μάλι-

στα ἀποκλειστικά μέ τίς ἴδιες τίς ἐκφράσεις τους. Δέν προσθέσαμε τίποτε τό δικό μας. Νά προσθέσουμε θά σήμαινε ν' ἀδυνατίσουμε τήν ἐντύπωση τῶν ἀποδεικτικῶν μαρτυριῶν. Οἱ μαρτυρίες αὐτές περιγράφουν μέ ὑπέροχη παραστατικότητα τήν οὐσία τῆς καντέτικης Δούμας.

Εἴτε πάλη, ὁπότε δέ θά παλαίψει ἡ Δούμα ἀλλά ὁ ἐπαναστατικός λαός. Καί ἡ Δούμα ἐλπίζει νά δρέψει τούς καρπούς τῆς νίκης. Εἴτε συναλλαγή, ὁπότε γελασμένος ἐν πάση περιπτώσει θά βγεῖ ὁ λαός, δηλ. τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά. Γιά τούς ὅρους συναλλαγῆς οἱ πρακτικοί, μέ τήν ἀληθινή σημασία τῆς λέξης, ἄνθρωποι δέ μιλοῦν πρόωρα, καί μόνο οἱ παράφοροι «ριζοσπάστες» πετᾶνε κάποτε κουβέντες: νά, λογουχάρη, ἀντικατάσταση τοῦ ὑπαλληλικοῦ ὑπουργείου μέ ὑπουργεῖο τοῦ «τίμιου ἀστοῦ» Σίποφ· θά μπορούσαμε τότε νά συμφωνήσουμε χωρίς ζημιά καί γιά τίς δυό πλευρές... Τότε θά βρισκόμασταν πολύ πολύ κοντά στήν πραγματοποίηση τοῦ ἰδανικοῦ τῶν καντέτων: ἡ πρώτη θέση στή μοναρχία· ἡ δεύτερη, στήν ἄνω βουλή τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἐργοστασιαρχῶν, μέ τό κατάλληλο γιά τήν κατεύθυνσή της ὑπουργεῖο Σίποφ· ἡ τρίτη θέση στή «λαϊκή» Δούμα.

Εἶναι αὐτονόητο πώς τό δίλημμα αὐτό, ὅπως καί κάθε προϋπόθεση γιά τό κοινωνικό καί πολιτικό μέλλον, χαράζει μόνο τίς κύριες καί βασικές γραμμές τῆς ἐξέλιξης. Στήν πραγματική ζωή παρατηροῦνται συχνά μικτές λύσεις, γραμμές πού ἀλληλομπλέκονται — ἡ πάλη ἐναλλάσσεται μέ τή συναλλαγή, καί ἡ συναλλαγή συμπληρώνεται ἀπό τήν πάλη. Νά, ὁ κ. Μιλιουκόφ στήν ἐφημερίδα «Ρέτς» (τῆς Παρασκευῆς 24 τοῦ Μάρτη) ἔτσι, ἀκριβῶς ἔτσι, κρίνει σχετικά μέ τίς προοπτικές τῆς ξεκαθαρισμένης πιά νίκης τῶν καντέτων: ἄδικα, λέει, μᾶς θεωροῦν καί μᾶς ἀνακηρύττουν ἐπαναστάτες. Τό πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπό τίς περιστάσεις, κύριοι — διδάσκει τούς κατέχοντες τήν ἐξουσία ὁ «γοητευτικός διαλεκτικός» μας —, ἄλλωστε καί ὁ Σίποφ ἦταν ὥς τίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη «ἐπαναστάτης». Ἄν θελήσετε νά τά συμβιβάσουμε μέ τό μαλακό, μέ τό καλό, ἔ τότε θάχουμε μεταρρύθμιση καί ὄχι ἐπανάσταση. Ἄν δέ θελήσετε, τότε θά βρεθοῦμε ἴσως στήν ἀνάγκη νά σᾶς πιέσουμε λιγάκι ἀπό τά κάτω, ν' ἀφήσουμε νά πλησιάσει λιγάκι ἡ ἐπανάσταση, νά σᾶς σκιάξουμε, νά σᾶς ἀδυνατίσουμε μέ κανένα χτύπημα τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ· τότε θά γίνετε πιό καλόβολοι, καί, ὅπως καταλαβαίνετε, ἡ συναλλαγή θά εἶναι γιά μᾶς πιό συφερτική.

Συνεπῶς τά δεδομένα τοῦ προβλήματος εἶναι τά παρακάτω:

στήν ἐξουσία βρίσκεται κυβέρνηση πού ἀποδειγμένα δέν τῆς ἔχουν ἐμπιστοσύνη οἱ πλατιές μάζες τῆς ἀστικῆς τάξης καί τή μισοῦν οἱ ἐργάτες καί οἱ συνειδητοί ἀγρότες. Ἡ κυβέρνηση ἔχει στά χέρια της τεράστια μέσα δύναμης. Ἕνα εἶναι τό ἀδύνατο σημεῖο της — τά χρήματα. Μά κι αὐτό εἶναι ἀξεκαθάριστο: ἴσως νά τά καταφέρει νά βρεῖ δάνειο πρίν ἀπό τή σύγκληση τῆς Δούμας. Ἀπέναντι στήν κυβέρνηση στέκει, καθώς τό βλέπουμε ἐμεῖς, ἡ καντέτικη Δούμα. Τί θέλει αὐτή ἡ Δούμα; Τήν «πιό μεγάλη» τιμή πού ἀξιώνει τήν ξέρουμε: εἶναι τό πρόγραμμα τῶν καντέτων, μοναρχία καί ἄνω βουλή μέ δημοκρατική κάτω βουλή. Τήν «κανονική» τιμή της δέν τήν ξέρουμε. Ἴσως κάτι σάν ὑπουργεῖο Σίποφ περίπου... Αὐτός βέβαια εἶναι ἐνάντια στό ἄμεσο ἐκλογικό δικαίωμα, ὡστόσο εἶναι τίμιος ἄνθρωπος... πιθανόν νά τά συμφωνούσαμε. Μέσα πάλης της: ἡ ἄρνηση νά δόσει χρήματα. Τό μέσο δέν εἶναι ἀσφαλές γιατί, πρῶτο, χρήματα ἴσως νά βρεθοῦν καί χωρίς τή Δούμα, καί, δεύτερο, κατά νόμον, τά δικαιώματα τῆς Δούμας γιά δημοσιονομικό ἔλεγχο εἶναι τά πιό πενιχρά. Ἄλλο μέσο: «νά πυροβολοῦν αὐτοί» — θυμᾶστε πῶς παρίστανε ὁ Κατκόφ τή στάση τῶν φιλελευθέρων ἀπέναντι στήν κυβέρνηση: ὑποχώρησε, εἰδεμή «αὐτοί» θ' ἀρχίσουν νά πυροβολοῦν [135]. Τόν καιρό ὅμως τοῦ Κατκόφ «αὐτοί» ἦταν μιά χούφτα ἥρωες, πού δέν μποροῦσαν νά κάνουν τίποτε ἄλλο παρά νά ἐκτελοῦν μεμονωμένα πρόσωπα. Τώρα σ' «αὐτούς» ἀνήκει ὅλη ἡ μάζα τοῦ προλεταριάτου, πού τόν Ὀχτώβρη ἔδειξε πώς εἶναι ἱκανή γιά μιά καταπληκτικά ὁμόθυμη πανρωσική ἐκδήλωση, πού τό Δεκέμβρη ἔδειξε πώς εἶναι ἱκανή γιά ἐπίμονο ἔνοπλο ἀγώνα. Σ' «αὐτούς» ἀνήκει τώρα καί ἡ ἀγροτική μάζα πού ἔδειξε πώς εἶναι ἱκανή γιά μιά τέτοια μορφή ἐπαναστατικῆς πάλης, ὅπου δέν ὑπάρχει ἑνότητα, συνειδητοποίηση, ὁμοθυμία· ὅμως μέσα σ' αὐτή τή μάζα μεγαλώνει ὁ ἀριθμός τῶν συνειδητοποιουμένων [ἀνθρώπων], πού εἶναι ἱκανοί, μέσα σέ κατάλληλες συνθῆκες, μέ τήν παραμικρότερη πνοή ἐλεύθερου ἀέρα (τώρα εἶναι τόσο δύσκολα νά φυλαχτεῖς ἀπό τά ρεύματα!) νά τραβήξουν πίσω τους ἑκατομμύρια. «Αὐτοί» μποροῦν πιά τώρα νά μήν περιορίζονται στήν ἐκτέλεση ὑπουργῶν. «Αὐτοί» μποροῦν νά σαρώσουν ὁλότελα καί τή μοναρχία, καί κάθε ὑπαινιγμό γιά ἄνω βουλή, καί ὅλη τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, ἀκόμα καί τόν τακτικό στρατό. «Αὐτοί» ὄχι μόνο μποροῦν νά τό κάνουν αὐτό, «αὐτοί» ἀναπόφευκτα θά τό κάνουν, ὅταν ἀδυνατίσει ὁ ζυγός τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας — τό τελευταῖο καταφύγιο τοῦ παλιοῦ καθεστῶ-

τος, τελευταῖο ὄχι μέ βάση τό θεωρητικό ὑπολογισμό, ἀλλά μέ βάση τήν ἀποκτημένη πιά πρακτική πείρα.

Αὐτά εἶναι τά δεδομένα τοῦ προβλήματος. Τό πῶς θά λυθεῖ, αὐτό δέν εἶναι δυνατόν νά τό προφητέψει κανείς μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια. Γιά τό πῶς *θέλουμε* νά τό λύσουμε ἐμεῖς οἱ σοσιαλδημοκράτες, γιά τό πῶς *θά* τό λύσουν ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες καί οἱ συνειδητοί ἀγρότες, σ᾽ αὐτό δέ χωράει ἀμφιβολία: θά τό λύσουν ἐπιδιώκοντας τήν πλήρη νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης καί τήν κατάκτηση μιᾶς πραγματικά λαοκρατικῆς δημοκρατίας. Ποιά *θά εἶναι* ἡ τακτική τῶν καντέτων μ᾽ αὐτή τήν τοποθέτηση τοῦ προβλήματος, ποιά *πρέπει νά εἶναι* αὐτή ἡ τακτική, ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέληση καί τή συνείδηση τῶν μεμονωμένων προσώπων, ἐξαιτίας τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν ὕπαρξης τῶν μικροαστῶν στήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία πού παλαίβει γιά τήν ἀπελευθέρωσή της;

Ἡ τακτική τῶν καντέτων ἀναπότρεπτα καί ἀναπόφευκτα θά περιοριστεῖ στούς ἑλιγμούς ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στή νίκη τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ, μή ἀφήνοντας κανένα ἀπ᾽ τούς ἀντιπάλους νά συντρίψει τόν ἄλλο όριστικά καί τελειωτικά. Ἄν ἡ ἀπολυταρχία συντρίψει ὁριστικά καί τελειωτικά τήν ἐπανάσταση, τότε οἱ καντέτοι θά γίνουν ἀνίσχυροι, γιατί ἡ δύναμή τους εἶναι δύναμη πού ἀποτελεῖ παράγωγο τῆς ἐπανάστασης. Ἄν ὁ ἐπαναστατικός λαός, δηλ. τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά πού ξεσηκώνεται ἐνάντια σέ κάθε τσιφλικάδικη γαιοχρησία, συντρίψουν ὁριστικά καί τελειωτικά τήν ἀπολυταρχία, συνεπῶς ἄν σαρώσουν καί τή μοναρχία καί ὅλα τά ἐξαρτήματά της, τότε καί οἱ καντέτοι θά μείνουν ἀνίσχυροι, γιατί καθετί τό ζωντανό θά τούς ἐγκαταλείψει ἀμέσως καί θά πάει μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης, εἴτε τῆς ἀντεπανάστασης, καί στό κόμμα θά μείνουν ἕνα-δυό Κιζεβέτερ πού θ᾽ ἀναστενάζουν γιά «δικτατορία» καί θά ψάχνουν στά λατινικά λεξικά τίς σημασίες τῶν κατάλληλων λατινικῶν λέξεων. Μέ λίγα λόγια, τήν τακτική τῶν καντέτων μποροῦμε νά τή διατυπώσουμε ἔτσι: *νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ὑποστήριξη τοῦ κόμματος τῶν καντέτων ἀπό τόν ἐπαναστατικό λαό.* Ἡ λέξη: «ὑποστήριξη» πρέπει νά ἐκφράζει ἀκριβῶς τέτοιες ἐνέργειες τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ, πού, πρῶτο, πρέπει νά εἶναι ὑποταγμένες ὁλοκληρωτικά στά συμφέροντα τοῦ κόμματος τῶν καντέτων, στίς ὑποδείξεις του κτλ. καί πού, δεύτερο, δέν πρέπει νά εἶναι πολύ ἀποφασιστικές, ἐπιθετικές καί, τό πιό βασικό, δέν πρέπει νά εἶναι πολύ βίαιες ἐνέργειες. Ὁ ἐπαναστατικός λαός δέν πρέπει νά ἔχει ἀνεξαρτησία,

αὐτό εἶναι τό πρῶτο, καί δέν πρέπει νά κερδίζει ἀποφασιστικές νίκες, νά συντρίβει τόν ἀντίπαλό του, αὐτό εἶναι τό δεύτερο. Αὐτή τήν τακτική θά ἐφαρμόζει ἀναπόφευκτα, στίς γενικές της γραμμές, ὅλο τό κόμμα τῶν καντέτων καί κάθε καντέτικη Δούμα· ἐννοεῖται πώς ταυτόχρονα ἡ τακτική αὐτή θά στηρίζεται, θά προασπίζεται, θά δικαιολογεῖται μέ ὅλα τά πλούσια ἰδεολογικά ἐφόδια τῶν «ἐπιστημονικῶν» ἐρευνῶν *, τῶν «φιλοσοφικῶν» νεφελωμάτων, τῶν πολιτικῶν (εἶτε πολιτικάντικων) κοινοτοπιῶν, τῶν «φιλολογικοκριτικῶν» τσιριγμάτων (à la Μπερντιάγεφ) κτλ., κτλ.

Ἀντίθετα, ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία δέν μπορεῖ σήμερα νά καθορίζει τήν τακτική της μέ τή θέση: ὑποστήριξη τοῦ κόμματος τῶν καντέτων καί τῆς καντέτικης Δούμας. Ἡ τέτοια τακτική θά ἦταν λαθεμένη καί δλότελα ἀνώφελη.

Φυσικά θά μᾶς ἀντικρούσουν: πῶς; ἀναιρεῖτε αὐτό πού ἔχει ἀναγνωριστεῖ καί ἀπό τό πρόγραμμά σας καί ἀπό ὅλη τή διεθνῆ σοσιαλδημοκρατία; Τήν ὑποστήριξη ἀπομέρους τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου τῆς ἐπαναστατικῆς καί τῆς ἀντιπολιτευτικῆς ἀστικῆς δημοκρατίας; Μά αὐτό εἶναι ἀναρχισμός, οὐτοπισμός, ἀνταρσία, παράλογος ἐπαναστατισμός.

Ἐπιτρέψτε, κύριοι. Ἐπιτρέψτε πρῶτ' ἀπ' ὅλα νά σᾶς ὑπενθυμίσω πώς μπροστά μας δέν ἔχουμε τό γενικό, τό ἀφηρημένο ζήτημα: νά ὑποστηριχτεῖ ἡ ἀστική δημοκρατία γενικά, ἀλλά τό συγκεκριμένο ζήτημα: νά ὑποστηριχτεῖ τό κόμμα ἀκριβῶς τῶν καντέτων, ἡ καντέτικη ἀκριβῶς Δούμα. Δέν ἀρνιόμαστε τή γενική θέση, ἀλλά ζητᾶμε ἰδιαίτερη ἀνάλυση τῶν ὅρων τῆς συγκεκριμένης ἐφαρμογῆς αὐτῶν τῶν γενικῶν ἀρχῶν. Δέν ὑπάρχει ἀφηρημένη ἀλήθεια, ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντα συγκεκριμένη. Αὐτό τό λησμονάει, λχ., ὁ Πλεχάνοφ ὅταν προβάλλει, ὄχι πιά γιά πρώτη φορά, καί ὑπογραμμίζει ἰδιαίτερα τήν ἀκόλουθη τακτική: «Ἡ ἀντίδραση προσπαθεῖ νά μᾶς ἀπομονώσει. Ἐμεῖς πρέπει νά ἐπιδιώκουμε νά ἀπομονώσουμε τήν ἀντίδραση». Αὐτή ἡ θέση εἶναι σωστή, εἶναι ὅμως μέχρι γελοίου γενική: ἰσχύει τό ἴδιο καί γιά τή Ρωσία τοῦ 1870, καί γιά τή Ρωσία τοῦ 1906, καί γιά τή Ρωσία γενικά, καί γιά τήν Ἀφρική, τήν Ἀμερική, τήν Κίνα καί τίς Ἰνδίες. Τίποτα δέ λέει καί τίποτα δέ δίνει, γιατί ὅλο τό πρόβλημα εἶναι νά καθορίσουμε τί εἶναι ἀντίδραση καί μέ ποιόν συγκεκριμένα, πῶς συγκεκριμένα πρέπει νά

* Σάν τήν ἔρευνα τοῦ κ. Κιζεβέτερ, πού ἀνακάλυψε ὅτι δικτατορία λατινικά σημαίνει ἐνισχυμένη ἀσφάλεια.

ἑνωθοῦμε (εἴτε, ἄν δέν ἑνωθοῦμε, νά συντονίσουμε τίς ἐνέργειές μας), γιά ν' ἀπομονώσουμε τήν ἀντίδραση. Ὁ Πλεχάνοφ φοβᾶται νά κάνει συγκεκριμένη ὑπόδειξη, ὅμως στήν πραγματικότητα, στήν πράξη ἡ τακτική του, ὅπως τό ἐξηγήσαμε κιόλας, καταλήγει σέ ἐκλογικό καρτέλ σοσιαλδημοκρατῶν καί καντέτων, στήν ὑποστήριξη τῶν καντέτων ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία.

Οἱ καντέτοι εἶναι ἐνάντια στήν ἀντίδραση; Παίρνω τό φύλλο 18 τῆς «Μολβά» τῆς 22 τοῦ Μάρτη, ἀπό τό ὁποῖο παρέθεσα κιόλας περικοπές. Οἱ καντέτοι θέλουν νά διώξουν τήν κυβέρνηση. Αὐτό εἶναι ὑπέροχο, εἶναι ἐνάντια στήν ἀντίδραση. Οἱ καντέτοι θέλουν νά συμφιλιωθοῦν μέ τήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση πάνω στή βάση ἑνός ὑπουργείου Σίποφ*. Αὐτό εἶναι σιχαμερό. Πρόκειται γιά μιά ἀπό τίς χειρότερες μορφές τῆς ἀντίδρασης. Βλέπετε, κύριοι: μέ μιά ἀφηρημένη θέση, μέ μιά σκέτη φράση γιά ἀντίδραση δέν κάνετε οὔτε βῆμα μπροστά.

Οἱ καντέτοι εἶναι ἀστική δημοκρατία; Σωστό. Μά καί ἡ ἀγροτική μάζα πού ἐπιδιώκει τή δήμευση ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς, δηλ. αὐτό πού δέ θέλουν οἱ καντέτοι, εἶναι ἐπίσης ἀστική δημοκρατία. Καί οἱ μορφές καί τό περιεχόμενο τῆς πολιτικῆς δράσης καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης μερίδας τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας εἶναι διαφορετικές. Ποιά λοιπόν ἀπ' αὐτές εἶναι γιά μᾶς σπουδαιότερο νά ὑποστηρίξουμε ἴσα ἴσα σήμερα; Μποροῦμε, *γιά νά μιλήσουμε γενικά*, σέ ἐποχή δημοκρατικῆς ἐπανάστασης νά ὑποστηρίξουμε τήν πρώτη; Δέ θά σημαίνει αὐτό προδοσία ἀπέναντι στή δεύτερη; Ἤ μήπως πρόκειται ν' ἀρνηθεῖτε πώς οἱ καντέτοι, πού εἶναι ἕτοιμοι νά συμφιλιωθοῦν στήν πολιτική πάνω στή βάση ἑνός ὑπουργείου Σίποφ, εἶναι ἱκανοί νά συμφιλιωθοῦν στό ἀγροτικό ζήτημα μέ βάση τόν Κάουφμαν; Βλέπετε, κύριοι: μέ μιά ἀφηρημένη θέση, μέ μιά σκέτη φράση γιά ἀστική δημοκρατία δέν κάνετε οὔτε ἕνα βῆμα μπροστά.

— Μά οἱ καντέτοι εἶναι ἕνα ἑνιαῖο, ἰσχυρό, βιώσιμο, κοινοβουλευτικό κόμμα!

Δέν εἶναι ἀλήθεια. Οἱ καντέτοι δέν ἀποτελοῦν ἕνα κόμμα ἑνι-

* Ἴσως μοῦ ποῦν: αὐτό εἶναι ψέμα. Εἶναι ἁπλῶς μιά κουταμάρα πού ξέφυγε τῆς φλύαρης «Μολβά». Μέ συγχωρεῖτε: κατά τή γνώμη μου, αὐτό εἶναι ἀλήθεια. Ἡ φλύαρη «Μολβά» ἄφησε νά τῆς ξεφύγει ἡ ἀλήθεια — φυσικά ἡ κατά προσέγγιση, ὄχι ἡ κατά γράμμα ἀκριβής ἀλήθεια. Ποιός θά λύσει τή διαφωνία μας; Ἡ προσφυγή σέ δηλώσεις τῶν καντέτων; Στήν πολιτική ὅμως ἐγώ δέν πιστεύω στά λόγια. Τά ἔργα τῶν καντέτων; Μάλιστα, σ' αὐτό τό κριτήριο πιστεύω. Καί ὅποιος ἐξετάσει τήν ὅλη πολιτική διαγωγή τῶν καντέτων γενικά θά πρέπει νά ἀναγνωρίσει πώς αὐτό πού εἰπώθηκε ἀπό τή «Μολβά» στή βάση του εἶναι ἀλήθεια.

αῖο, δέν ἀποτελοῦν ἕνα ἰσχυρό, βιώσιμο καί κοινοβουλευτικό κόμμα. Οἱ καντέτοι δέν εἶναι ἑνιαῖοι, γιατί τούς ψήφισαν πολλοί ἄνθρωποι, ἱκανοί γιά πάλη ὥς τό τέλος καί ὄχι μόνο γιά συναλλαγή. Δέν εἶναι ἑνιαῖοι, γιατί τό κοινωνικό τους στήριγμα εἶναι ἐσωτερικά ἀντιφατικό: περιλαμβάνει καί τή δημοκρατική μικροαστική τάξη καί τόν ἀντεπαναστάτη τσιφλικά. Δέν εἶναι ἰσχυροί, γιατί σάν κόμμα δέ θέλουν καί δέν μποροῦν νά πάρουν μέρος στόν ὀξυμένο, ἀνοιχτό ἐμφύλιο πόλεμο, πού φούντωσε στή Ρωσία στά τέλη τοῦ 1905 καί πού ἔχει ὅλες τίς πιθανότητες ν' ἀνάψει μέ νέα ὁρμή στό κοντινό μέλλον. Οἱ καντέτοι δέν εἶναι κόμμα βιώσιμο γιατί, ἀκόμα καί σέ περίπτωση πραγματοποίησης τοῦ ἰδανικοῦ τους, ἡ δύναμη ἡ ὁποία θά ἔχει τήν πρωτοκαθεδρία στήν κοινωνία πού πρόκειται νά δημιουργηθεῖ σύμφωνα μ' αὐτό τό ἰδανικό δέ θά εἶναι αὐτοί, οἱ καντέτοι, ἀλλά θά εἶναι «σοβαροί» ἀστοί τύπου Σίποφ καί Γκουτσκόφ. Οἱ καντέτοι δέν εἶναι κοινοβουλευτικό κόμμα, γιατί στή χώρα μας δέν ὑπάρχει κοινοβούλιο. Δέν ὑπάρχει σύνταγμα, ὑπάρχει μόνο συνταγματική ἀπολυταρχία, ὑπάρχουν μόνο συνταγματικές αὐταπάτες, πού εἶναι ἐξαιρετικά βλαβερές σέ ἐποχή ὀξυμένου ἐμφύλιου πολέμου καί πού διαδίδονται μέ ἰδιαίτερο ζῆλο ἀπό τούς καντέτους.

Ἐδῶ φτάσαμε στό κεντρικό σημεῖο τοῦ ζητήματος. Οἱ ἰδιομορφίες τῆς τωρινῆς στιγμῆς στή ρωσική ἐπανάσταση εἶναι ἴσα ἴσα τέτοιες πού οἱ ἀντικειμενικές συνθῆκες προωθοῦν στό προσκήνιο τήν ἀποφασιστική, τήν ἐξωκοινοβουλευτική πάλη γιά τόν κοινοβουλευτισμό, καί γι' αὐτό σέ μιά τέτοια στιγμή τίποτε δέν εἶναι πιό ἐπιζήμιο καί πιό ἐπικίνδυνο ἀπό τίς συνταγματικές αὐταπάτες καί ἀπό τό παιχνίδι κοινοβουλευτισμοῦ. Τά κόμματα τῆς «κοινοβουλευτικῆς» ἀντιπολίτευσης σέ μιά τέτοια στιγμή μποροῦν νά εἶναι πιό ἐπικίνδυνα καί πιό ἐπιζήμια ἀπό τά κόμματα πού εἶναι ἀπροκάλυπτα καί ἀπόλυτα ἀντιδραστικά: αὐτή ἡ θέση μπορεῖ νά φανεῖ σάν παραδοξολογία μόνο σ' ἐκεῖνον πού εἶναι ὁλότελα ἀνίκανος νά σκεφθεῖ διαλεκτικά. Πραγματικά: ἄν στίς πιό πλατιές μάζες τοῦ λαοῦ ὡρίμασε ὁλότελα ἡ ἀπαίτηση γιά κοινοβουλευτισμό, ἄν ἡ ἀπαίτηση αὐτή στηρίζεται καί σέ ὅλη τή μακραίωνη κοινωνικοοικονομική ἐξέλιξη τῆς χώρας, ἄν ἡ πολιτική ἀνάπτυξη ὁδήγησε ἄμεσα στήν πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς ἀπαίτησης, τότε τί μπορεῖ νά εἶναι πιό ἐπικίνδυνο καί πιό ἐπιζήμιο ἀπό τήν προσποιητή πραγματοποίησή του; Ὁ ἀπροκάλυπτος ἀντικοινοβουλευτισμός εἶναι ἀκίνδυνος. Εἶναι καταδικασμένος σέ θάνατο.

Πέθανε. Οἱ ἀπόπειρες νά τόν ἀναστήσουν ἔχουν ἁπλῶς τήν καλύτερη ἐπίδραση ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπαναστατικοποίησης τῶν πιό καθυστερημένων στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ μοναδικός δυνατός τρόπος νά κρατηθεῖ ἡ ἀπολυταρχία εἶναι ἡ «συνταγματική ἀπολυταρχία», ἡ δημιουργία καί ἡ διάδοση συνταγματικῶν αὐταπατῶν. Αὐτή εἶναι γιά τήν ἀπολυταρχία ἡ μοναδικά σωστή, ἡ μοναδικά λογική πολιτική.

Καί ὑποστηρίζω πώς αὐτή τή λογική γιά τήν ἀπολυταρχία πολιτική τήν ἐνισχύουν σήμερα περισσότερο οἱ καντέτοι παρά ἡ ἐφημερίδα «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι». Πάρτε, λχ., τή διαμάχη ἀνάμεσα σ' αὐτή τήν ἔφημερίδα καί στό φιλελεύθερο τύπο στό ζήτημα ἄν ἡ Ρωσία εἶναι συνταγματική μοναρχία. Ὄχι, λέει ἡ «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι». Ναί, λένε ἐν χορῷ οἱ ἐφημερίδες τῶν καντέτων. Στή διαμάχη αὐτή ἡ «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι» εἶναι προοδευτική, ἐνῶ οἱ ἐφημερίδες τῶν καντέτων εἶναι ἀντιδραστικές, γιατί ἡ «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι» λέει τήν ἀλήθεια, ξεσκεπάζει τήν αὐταπάτη, aussprechen was ist*, ἐνῶ οἱ καντέτοι λένε ἕνα ψέμα καλοπροαίρετο, καλόβουλο, εἰλικρινά εὐσυνείδητο, ὄμορφο, ἁρμονικό, ἐπιστημονικά λουστραρισμένο, καλλωπισμένο κατά τή μέθοδο τοῦ Κιζεβέτερ, εὐπρεπές μέ τά κριτήρια τῶν σαλονιῶν, πού ὡστόσο εἶναι ψέμα. Καί δέν ὑπάρχει τίποτα πιό ἐπικίνδυνο, τίποτα πιό ἐπιζήμιο αὐτή τή στιγμή τῆς πάλης — ἐξαιτίας τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν αὐτῆς τῆς στιγμῆς — ἀπό ἕνα τέτοιο ψέμα.

Μιά μικρή παρέκβαση. Τελευταῖα μοῦ ἔτυχε νά κάνω πολιτική διάλεξη στό σπίτι ἑνός πολύ μορφωμένου καί ἐξαιρετικά εὐγενικοῦ καντέτου. Συζητήσαμε. Ὑποθέστε, ἔλεγε ὁ οἰκοδεσπότης, πώς ἔχουμε μπροστά μας ἕνα ἄγριο θεριό, ἕνα λιοντάρι, κι ἐμεῖς εἴμαστε δυό δοῦλοι πού τούς ρίξαν νά τούς κατασπαράξει τό θεριό. Ἐπιτρέπονται φιλονικίες μεταξύ μας; Δέν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἑνωθοῦμε γιά νά παλαίψουμε ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό, «ν' ἀπομονώσουμε τήν ἀντίδραση», ὅπως τό διατυπώνει θαυμάσια ὁ πιό σοφός καί πιό ὀξυδερκής σοσιαλδημοκράτης Γ. Β. Πλεχάνοφ; — Τό παράδειγμα εἶναι καλό καί τό δέχομαι — ἀπάντησα ἐγώ. Τί πρέπει ὅμως νά κάνουμε ὅταν ὁ ἕνας δοῦλος συμβουλεύει νά πάρουν τά ὅπλα καί νά ριχτοῦν στό λιοντάρι, ἐνῶ ὁ ἄλλος, τήν ὥρα ἀκριβῶς τῆς πάλης, βλέπει στό στῆθος τοῦ λιονταριοῦ μιά σαλιαρίστρα μέ ἐπιγραφή πού λέει «σύνταγμα» καί ξεφωνίζει: «Ἐγώ εἶμαι ἐνάντια στή βία καί ἀπό τά δεξιά

* — ἐκφράζει αὐτό πού ὑπάρχει. *Ἡ Σύντ.*

καί ἀπό τά ἀριστερά», «ἐγώ εἶμαι μέλος κοινοβουλευτικοῦ κόμματος, ἐγώ στέκω στό συνταγματικό ἔδαφος». Δέ θά μποροῦσε ἄραγε σ' αὐτές τίς συνθῆκες ν' ἀποδειχτεῖ ὅτι τό μικρό τό λιονταράκι, πού φλυαρώντας ἀφήνει νά τοῦ ξεφεύγουν οἱ πραγματικοί σκοποί τοῦ μεγάλου λιονταριοῦ, φάνηκε πιό ὠφέλιμος διαφωτιστής γιά τίς μάζες, διαφωτιστής πού ἀναπτύσσει τήν πολιτική καί ταξική συνείδησή τους, παρά ὁ σκλάβος πού κατασπαράζεται ἀπό τό λιοντάρι καί προπαγανδίζει τήν πίστη στή σαλιαρίστρα μέ τήν ἐπιγραφή;

Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία, πώς στούς συνηθισμένους συλλογισμούς γιά ὑποστήριξη τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας ἀπομέρους τῆς σοσιαλδημοκρατίας πολύ συχνά ξεχνοῦν, ἐξαιτίας τῶν γενικῶν, τῶν ἀφηρημένων θέσεων, τίς ἰδιομορφίες τῆς συγκεκριμένης στιγμῆς, ὅταν ὡριμάζει ἡ ἀποφασιστική πάλη γιά τόν κοινοβουλευτισμό καί ὅταν ἕνα ἀπό τά ὅπλα πάλης τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης ἐνάντια στόν κοινοβουλευτισμό εἶναι τό παιχνίδι κοινοβουλευτισμοῦ. Σέ συνθῆκες πού μᾶς περιμένει ἀκόμα ἡ τελική ἐξωκοινοβουλευτική μάχη θ' ἀποτελοῦσε αὐτόχρημα μοιραῖο λάθος, ἄν ὄχι ἔγκλημα ἀπέναντι στό προλεταριάτο, τό νά βάζεις στό ἐργατικό κόμμα τό καθῆκον νά ὑποστηρίζει τό κόμμα τῶν κοινοβουλευτικῶν συμβιβαστῶν, τό κόμμα τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν.

Ἄς ὑποθέσουμε πώς στή Ρωσία ἔχει ἐγκαθιδρυθεῖ κοινοβουλευτικό καθεστώς. Αὐτό θά σήμαινε πώς τό κοινοβούλιο ἔγινε πιά ἡ κύρια μορφή τῆς κυριαρχίας τῶν ἰθυνουσῶν τάξεων καί δυνάμεων, ἔγινε πιά ὁ κύριος στίβος τῆς πάλης τῶν κοινωνικοπολιτικῶν συμφερόντων. Ἐπαναστατικό κίνημα, μέ τήν ἄμεση σημασία αὐτῆς τῆς λέξης, δέν ὑπάρχει, οἱ οἰκονομικές καί ἄλλες συνθῆκες στή δοσμένη, δηλ. στήν ὑποτιθέμενη ἀπό μᾶς στιγμή δέ γεννοῦν ἐπαναστατικές ἐκρήξεις. Καμιά ἐπαναστατική διακήρυξη σέ τέτοιες συνθῆκες δέ θά μποροῦσε βέβαια «νά προκαλέσει» ἐπανάσταση. Σέ τέτοιες συνθῆκες ἡ ἄρνηση τῆς κοινοβουλευτικῆς πάλης θά ἦταν τελείως ἀπαράδεκτη γιά τή σοσιαλδημοκρατία. Τό ἐργατικό κόμμα θάπρεπε κατά τόν πιό σοβαρό τρόπο νά καταπιαστεῖ μέ τόν κοινοβουλευτισμό, νά πάρει μέρος στίς ἐκλογές τῆς «Δούμας» καί μέσα στήν ἴδια τή «Δούμα» νά ὑποτάξει ὅλη του τήν τακτική στούς ὅρους τῆς συγκρότησης καί τῆς ἀποτελεσματικῆς λειτουργίας τοῦ κοινοβουλευτικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Τότε ἡ ὑποστήριξή μας πρός τό κόμμα τῶν καντέτων στό κοινοβούλιο ἐνάντια σ' ὅλα τά κόμματα πού στέκουν πιό δεξιά θά ἦταν ἀπό-

λυτη ὑποχρέωσή μας. Τότε δέ θά ἐπιτρεπόταν νά ἐκφραζόμαστε ἀπόλυτα καί ἐνάντια στίς ἐκλογικές συμφωνίες μέ τό κόμμα αὐτό σέ κοινές ἐκλογές, λχ. στίς ἐκλογικές συνελεύσεις τῶν κυβερνείων (σέ ὄχι ἄμεσες ἐκλογές). Κάτι περισσότερο. Τότε, ἀκόμα καί ἡ ὑποστήριξη τῶν σιποφικῶν στό κοινοβούλιο ἀπό τούς σοσιαλδημοκράτες ἐνάντια στούς πραγματικούς καί ἀχαλίνωτους ἀντιδραστικούς θά ἦταν ὑποχρέωσή μας: ἡ ἀντίδραση προσπαθεῖ νά μᾶς ἀπομονώσει — θά λέγαμε τότε —, ἐμεῖς πρέπει νά προσπαθήσουμε νά ἀπομονώσουμε τήν ἀντίδραση.

Τώρα ὅμως στή Ρωσία δέν μπορεῖ κάν νά γίνεται λόγος ὅτι ὑπάρχει ἐγκαθιδρυμένο, ἀναγνωρισμένο ἀπ' ὅλους, πραγματικό κοινοβουλευτικό καθεστώς. Τώρα στή Ρωσία κύρια μορφή τῆς κυριαρχίας τῶν τάξεων καί τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων πού κυβερνοῦν ὁμολογημένα δέν εἶναι ἡ κοινοβουλευτική μορφή, κύριος στίβος πάλης τῶν κοινωνικοπολιτικῶν συμφερόντων ὁμολογημένα δέν εἶναι τό κοινοβούλιο. Ἡ παροχή ὑποστήριξης στό κόμμα τῶν κοινοβουλευτικῶν συμβιβαστῶν, μέσα σέ τέτοιες συνθῆκες, θ' ἀποτελοῦσε αὐτοκτονία γιά τό ἐργατικό κόμμα· καί ἀπεναντίας ἡ παροχή ὑποστήριξης στήν ἀστική δημοκρατία πού δρᾶ ὄχι κοινοβουλευτικά, ἔστω καί ἄν ἡ δράση της αὐτή εἶναι αὐθόρμητη, σκόρπια, μή συνειδητοποιημένη (ὅπως τά ἀγροτικά ξεσπάσματα), προωθεῖται στήν πρώτη σειρά τῶν καθηκόντων, γίνεται ὑπόθεση σοβαρή, οὐσιαστική, στήν ὁποία πρέπει νά ὑποτάσσονται ὅλα τά ἄλλα... Ἡ ἐξέγερση σέ τέτοιες κοινωνικοπολιτικές συνθῆκες εἶναι πραγματικότητα· ὁ κοινοβουλευτισμός εἶναι παιχνιδάκι, ἀσήμαντο πεδίο δράσης, πολύ περισσότερο δόλωμα παρά πραγματική παραχώρηση. Ἑπομένως τό ζήτημα δέ βρίσκεται καθόλου στό ὅτι ἐμεῖς ἀρνιόμαστε, εἴτε ὑποτιμοῦμε τόν κοινοβουλευτισμό, καί ἡ θέση μας δέν ἐπηρεάζεται καθόλου ἀπό τίς γενικολογίες γιά τόν κοινοβουλευτισμό. Τό ζήτημα ἔχει σχέση μέ τή συγκεκριμένη κατάσταση τῆς δοσμένης ἀκριβῶς στιγμῆς τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, ὅταν οἱ συμβιβαστές τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅταν οἱ φιλελεύθεροι μοναρχικοί, χωρίς καί οἱ ἴδιοι ν' ἀρνιοῦνται πώς εἶναι δυνατόν ὁ Ντουρνοβό νά διαλύσει ἁπλούστατα τή Δούμα, ἤ πώς ὁ νόμος τελειωτικά θά καταντήσει αὐτήν τή Δούμα ἕνα μηδενικό, διακηρύσσουν ὡστόσο πώς ὁ κοινοβουλευτισμός εἶναι σοβαρή ὑπόθεση, ἐνῶ ἡ ἐξέγερση εἶναι οὐτοπία, ἀναρχισμός, ἀνταρσία, ἀνίσχυρος ἐπαναστατισμός καί τά παρόμοια πού λένε ὅλοι αὐτοί οἱ Κιζεβέτερ, Μιλιουκόφ, Στροῦβε, Ἰζγκόγεφ καί οἱ ἄλλοι ἥρωες τοῦ μικροαστισμοῦ.

Ὑποθέστε πώς τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα πῆρε μέρος στίς ἐκλογές Δούμας. Ἀναδείχτηκε δρισμένος ἀριθμός σοσιαλδημοκρατῶν ἐκλεκτόρων. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι (μιά καί μπλέξαμε στήν ἀνόητη αὐτή ἐκλογική κωμωδία) νά ὑποστηρίζουμε τούς καντέτους γιά νά μή νικήσουν οἱ μαυροεκατονταρχίτες. Τό κόμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας κλείνει ἐκλογική συμφωνία μέ τούς καντέτους. Ὁρισμένος ἀριθμός σοσιαλδημοκρατῶν μπαίνει, μέ τή βοήθεια τῶν καντέτων, στή Δούμα. Γεννιέται τό ἐρώτημα: θάξιζε ἡ προβιά ὅσο τά ἔξοδα τῆς κατεργασίας της; θά βγαίναμε κερδισμένοι ἤ ζημιωμένοι στήν περίπτωση αὐτή; Πρῶτο, δέ θά μπορούσαμε, ἀπό σοσιαλδημοκρατική ἄποψη, νά διαφωτίσουμε πλατιά τίς μάζες γιά τούς ὅρους καί τό χαρακτήρα τῶν ἐκλογικῶν μας συμφωνιῶν μέ τούς καντέτους. Οἱ ἐφημερίδες τῶν καντέτων θά μεταδίδανε σέ ἑκατοντάδες χιλιάδες καί ἑκατομμύρια ἀντίτυπα τό ἀστικό ψέμα καί τήν ἀστική διαστρέβλωση γιά τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου. Οἱ προκηρυξοῦλες μας, οἱ μικροεπιφυλάξεις μας στίς χωριστές δηλώσεις θά ἦταν σταγόνα στόν ὠκεανό. Θά γινόμασταν *στήν πράξη* ἀκριβῶς ἕνα ἄφωνο ἐξάρτημα τῶν καντέτων. Δεύτερο, κλείνοντας μαζί τους συμφωνία, θά ἀναλαμβάναμε ἀναμφισβήτητα, εἴτε σιωπηρά εἴτε ἀνοιχτά καί ἐπίσημα — τό ἴδιο εἶναι — ἀπέναντι στό προλεταριάτο ὁρισμένη εὐθύνη γιά τούς καντέτους, ὅτι δηλ. εἶναι καλύτεροι ἀπ' ὅλους τούς ἄλλους, ὅτι ἡ καντέτικη Δούμα τους θά βοηθήσει τό λαό, εὐθύνη γιά ὅλη τήν καντέτικη πολιτική τους. Εἶναι ἀμφίβολο ἄν θά μπορούσαμε μέ κατοπινές «*δηλώσεις*» νά ἀποσείσουμε ἀπό τούς ὤμους μας τήν εὐθύνη γιά τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἐνέργεια τῶν καντέτων, καί οἱ δηλώσεις ἐξάλλου θά μέναν δηλώσεις, ἐνῶ θά ὑπῆρχε τό *γεγονός* τῆς ἐκλογικῆς συμφωνίας. Καί μήπως ἔχουμε καμιά βάση γιά νά δόσουμε στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτική μάζα ἔστω καί περιορισμένες, ἔστω καί ἔμμεσες ἐγγυήσεις γιά τούς καντέτους; Μήπως δέ μᾶς ἔδοσαν οἱ καντέτοι χιλιάδες ἀποδείξεις γιά τήν ὁμοιότητά τους μ' ἐκείνους ἀκριβῶς τούς γερμανούς καντέτους καθηγητάδες, μ' ἐκείνους ἀκριβῶς τούς «λογοκόπους τῆς Φραγκφούρτης», πού ὄχι μόνο τή Βουλή ἀλλά καί τή Συντακτική Ἐθνοσυνέλευση κατάφεραν νά μετατρέψουν ἀπό μέσο ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης σέ μέσο ἄμβλυνσης τῆς ἐπανάστασης, σέ μέσο κατάπνιξης (ἠθικῆς) τῆς ἐπανάστασης; Ἡ ὑποστήριξη τοῦ κόμματος τῶν καντέτων ἀπομέρους τῆς σοσιαλδημοκρατίας θά ἦταν λάθος, καί τό κόμμα μας ἔκανε καλά πού κήρυξε ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας.

Ἡ ὑποστήριξη τοῦ κόμματος τῶν καντέτων καί τώρα δέν μπορεῖ νά εἶναι καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Δέν μποροῦμε νά ὑποστηρίξουμε τήν καντέτικη Δούμα. Οἱ συμβιβαστές καί οἱ αὐτόμολοι σέ καιρό πολέμου μπορεῖ νά εἶναι πιό ἐπικίνδυνοι καί ἀπό τόν ἐχθρό. Ὁ Σίποφ τουλάχιστο δέν αὐτοτιτλοφορεῖται «δημοκράτης» καί δέ θά τόν ἀκολουθήσει ὁ «μουζίκος» πού θέλει «λαϊκή ἐλευθερία». Καί ἄν τό κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας», ἀφοῦ θάκλεινε πρῶτα κάποια συμφωνία γιά ἀμοιβαία ὑποστήριξη καντέτων καί σοσιαλδημοκρατῶν, ἔκλεινε συμφωνία μέ τήν ἀπολυταρχία γιά ἀντικατάσταση τῆς συντακτικῆς συνέλευσης μέ ἕνα ὑπουργεῖο τοῦ ἴδιου πάλι Σίποφ, ἤ περιόριζε τή «δράση» του σέ ἠχηρούς λόγους καί μεγαλόστομες ἀποφάσεις, θά βρισκόμασταν στήν πιό νόθα κατάσταση.

Ἄν στή σημερινή στιγμή βάζαμε στό ἐργατικό κόμμα τό καθῆκον νά ὑποστηρίξει τούς καντέτους, θά ἦταν τό ἴδιο σά νά διακηρύσσαμε ὅτι προορισμός τοῦ ἀτμοῦ δέν εἶναι νά κινεῖ τή μηχανή τοῦ πλοίου, ἀλλά νά ἐξασφαλίζει στό καράβι τή δυνατότητα νά σφυρίζει. Ὅσο θά ὑπάρχει ἀτμός στά καζάνια θά σφυρίζουν καί οἱ σειρῆνες. Ὅσο θάχει δύναμη ἡ ἐπανάσταση θά σφυρίζουν καί οἱ καντέτοι: τά σφυρίγματα μποροῦν νά παραποιηθοῦν, καί στήν ἱστορία τῆς πάλης *γιά* κοινοβουλευτισμό πολλές φορές οἱ ἀστοί προδότες τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας παραποιοῦσαν τά σφυρίγματα καί ἔσερναν ἀπό τή μύτη τούς ἀφελεῖς ἀνθρώπους πού ἔδιναν πίστη σέ κάθε λογῆς «πρῶτες ἀντιπροσωπευτικές συνελεύσεις».*

Καθῆκον μας δέν εἶναι νά ὑποστηρίξουμε τήν καντέτικη Δούμα, μά νά ἐκμεταλλευτοῦμε τίς συγκρούσεις μέσα σ' αὐτή τή Δούμα καί τίς συγκρούσεις πού συνδέονται μ' αὐτήν, γιά νά διαλέξουμε τήν καλύτερη στιγμή γιά τήν ἐπίθεση ἐνάντια στόν ἐχθρό, γιά τήν ἐξέγερση ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ὀφείλουμε νά παίρνουμε ὑπόψη πῶς μεγαλώνει ἡ πολιτική κρίση μέσα στή Δούμα καί γύρω ἀπό τή Δούμα. Γιά νά ὑπολογίζουμε τή διάθεση τῆς κοινωνίας, γιά νά καθορίζουμε πιό σωστά καί μέ περισσότερη ἀκρίβεια τό «σημεῖο βρασμοῦ», ὅλη αὐτή ἡ καμπάνια γύρω ἀπό τή Δούμα πρέπει νάχει γιά μᾶς τεράστια σημασία, ὅμως σημασία συμπτώματος καί ὄχι πραγματικοῦ πεδίου πάλης. Δέ θά ὑποστηρίζουμε τήν καντέτικη Δούμα, δέν πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη μας τό κόμμα τῶν καντέτων, ἀλλά τά στοιχεῖα ἐκεῖνα τῶν μικροαστῶν τῶν πόλεων καί ἰδιαίτερα τῆς ἀγροτιᾶς πού, ἀφοῦ ψήφισαν τούς καντέτους, θ' ἀρχίσουν ἀναπόφευκτα νά ἀπογοητεύονται ἀπ' αὐτούς καί ν' ἀποκτοῦν μα-

χητικές διαθέσεις, κι αὐτό θά γίνει τόσο γρηγορότερα ὅσο ἀποφασιστικότερη θά εἶναι ἡ νίκη τῶν καντέτων στή Δούμα. Καθῆκον μας εἶναι νά χρησιμοποιήσουμε ὅλη αὐτή τήν παράταση πού μᾶς δίνει ἡ ἀντιπολιτευόμενη Δούμα γιά νά ὀργανώσουμε τούς ἐργάτες, γιά νά ξεσκεπάσουμε τίς συνταγματικές αὐταπάτες, γιά νά προετοιμάσουμε τή στρατιωτική ἐπίθεση (ἡ παράταση εἶναι πολύ εὐνοϊκή γιά μᾶς, γιατί τό προλεταριάτο πρέπει νά συγκεντρώσει καλά τίς δυνάμεις του). Καθῆκον μας εἶναι νά βρισκόμαστε στό πόστο μας τή στιγμή πού ἡ κωμωδία τῆς Δούμας θά ξεσπάσει σέ καινούργια μεγάλη πολιτική κρίση, καί τότε σκοπό μας θά βάλουμε ὄχι τήν ὑποστήριξη τῶν καντέτων (στήν καλύτερη περίπτωση αὐτοί θά εἶναι ἕνα ἀδύνατο φερέφωνο τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ), ἀλλά τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης καί τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στά χέρια τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ. Ἄν τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά νικήσουν στήν ἐξέγερση, τότε ἡ καντέτικη Δούμα θά ὑπογράψει μέσα σέ λίγα λεπτά τό χαρτί γιά τήν προσχώρησή της στό μανιφέστο τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης πού θά συγκαλεῖ παλλαϊκή συντακτική συνέλευση. Ἄν κατασταλεῖ ἡ ἐξέγερση, τότε ὁ ἐξαντλημένος ἀπό τήν πάλη νικητής ἴσως βρεθεῖ στήν ἀνάγκη νά παραχωρήσει τουλάχιστο τή μισή ἐξουσία στήν καντέτικη Δούμα, πού θά στρογγυλοκαθήσει στό τραπέζι τῆς ἐξουσίας καί θά πάρει καί μιά ἀπόφαση στήν ὁποία θά ἐκφράζει τή λύπη της γιά τήν «παραφροσύνη» τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης σέ στιγμές πού ἡ πραγματική συνταγματική συγκρότηση ἦταν τάχα τόσο πιθανή, τόσο κοντά... Πτώματα νά ὑπάρχουν, καί τά σκουλήκια πάντα θά βρεθοῦν.

V

ΔΕΙΓΜΑΤΑΚΙ ΚΑΝΤΕΤΙΚΗΣ ΑΥΤΟΪΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Γιά νά ἐκτιμηθοῦν σωστά οἱ νίκες τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στή σημερινή στιγμή τεράστια σημασία θά εἶχε μιά ἀνάλυση τῆς προηγούμενης περιόδου τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πού θά ἔπρεπε νά γίνει σέ σύνδεση καί μέ τή σημερινή περίοδο. Τά σχέδια ἀποφάσεων τῆς πλειοψηφίας καί τῆς μειοψηφίας γιά τήν τακτική, τά ὁποῖα ἔχουν δημοσιευτεῖ, καθορίζουν δυό γραμμές, δυό κατευθυντήριες ἰδέες, πού συνδέονται μέ τούς διαφορετικούς τρόπους αὐτῆς τῆς ἐκτίμησης. Παραπέμποντας τόν ἀναγνώστη στίς ἀποφάσεις αὐ-

τές, σκοπεύουμε νά σταθοῦμε ἐδῶ σ' ἕνα ἄρθρο τῆς καντέτικης ἐφημερίδας «Νάσα Ζίζν». Τό ἄρθρο αὐτό, πού γράφτηκε ἀπ' ἀφορμή τήν πρώτη μενσεβίκικη ἀπόφαση, δίνει πάρα πολύ ὑλικό γιά νά ἐλέγξουμε, νά συμπληρώσουμε καί νά ἐξηγήσουμε ὅσα εἴπαμε πιό πάνω γιά τήν καντέτικη Δούμα. Γι' αὐτό θά παραθέσουμε ὁλόκληρο τό ἄρθρο αὐτό (*Ρ. Μπλάνκ*. «Γιά τά τρέχοντα ζητήματα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας», «Νάσα Ζίζν», 1906, ἀρ. φύλλου 401 τῆς 23 τοῦ Μάρτη):

«Ἡ ἀπόφαση τῆς „μενσεβίκικης" ὁμάδας τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας γιά τήν κομματική τακτική, πού δημοσιεύτηκε τίς μέρες αὐτές, εἶναι ἕνα ἐξαιρετικά πολύτιμο ντοκουμέντο. Δείχνει πώς τά σκληρά μαθήματα τῆς πρώτης περιόδου τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης δέν πέρασαν χωρίς ν' ἀφήσουν ἴχνη *γιά* τή μερίδα ἐκείνη τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας πού εἶναι *πιό εὐαίσθητη* στίς ἀπαιτήσεις τῆς πραγματικότητας καί πιό διαποτισμένη μέ τίς ἀρχές τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ. *Ἡ καινούργια τακτική* πού διατυπώθηκε σ' αὐτή τήν ἀπόφαση *ἐπιδιώκει νά κατευθύνει* τό ρωσικό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα *στό δρόμο πάνω στόν ὁποῖο κινεῖται ὅλη ἡ διεθνής σοσιαλδημοκρατία* μέ ἐπικεφαλῆς τό μεγάλο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα τῆς Γερμανίας. Λέω „*καινούργια τακτική*"· αὐτό δέν εἶναι ὁλότελα ἀκριβές, γιατί ἡ τακτική αὐτή ἀπό πολλές ἀπόψεις ἀποτελεῖ ἐπιστροφή στίς παλιές ἀρχές πού τέθηκαν ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἵδρυσής της καί πού ἀναπτύχθηκαν κατόπιν πολλές φορές ἀπό τούς θεωρητικούς καί τούς δημοσιολόγους της, ἀρχές πού ἀναγνωρίζονταν σχεδόν ἀπ' ὅλους τούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες ὥς τήν ἔναρξη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Οἱ ἀρχές ὅμως αὐτές λησμονήθηκαν. Ὁ σίφουνας τῆς ἐπανάστασης σήκωσε ὅλη τή σοσιαλδημοκρατία μας σάν ἀνάλαφρο πούπουλο καί τήν πῆρε μαζί του μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα· στή στιγμή ἐξαφανίστηκαν ἀπό τά μάτια μας ὅλες οἱ σοσιαλδημοκρατικές καί μαρξιστικές ἀρχές καί ἰδέες πού ἐκπονοῦνταν μέ τόσο ζῆλο καί ἀφοσίωση ἐπί ἕνα τέταρτο τοῦ αἰώνα, λές καί ἦταν μόνο μιά ἀνάλαφρη σκόνη πού σκέπαζε μέ λεπτό στρῶμα τήν ἐπιφάνεια· κλονίστηκαν συθέμελα τά ἴδια τά βάθρα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοαντίληψης καί μάλιστα θαρρεῖς κι ἔχουν τελείως ξεριζωθεῖ.

Μά ὁ σίφουνας στριφογύρισε καί καταλάγιασε στό ἴδιο σημεῖο, καί ἡ σοσιαλδημοκρατία γύρισε στήν ἀφετηρία της. Γιά τή δύναμη τοῦ σίφουνα μπορεῖ κανείς νά κρίνει ἀπό τό γεγονός ὅτι παρέσυρε ἀκόμα καί τόν Πάρβους, ὅπως τό παραδέχεται ὁ ἴδιος· ὅποιος γνωρίζει τόν Πάρβους κι ὅποιος ξέρει πόσο δύσκολα παρασέρνεται, θά καταλάβει τί σημαίνει αὐτό. . . „Ὁ ἐπαναστατικός χείμαρρος μᾶς τραβοῦσε ἀκράτητα μπροστά" — λέει ὁ Πάρβους στή γνωστή μπροσούρα του. „Ἐμεῖς ἤμασταν μόνο οἱ χορδές τῆς ἅρπας, μέ τίς ὁποῖες ἔπαιζε ὁ τυφώνας τῆς ἐπανάστασης" — παρατηρεῖ σ' ἄλλο σημεῖο τῆς ἴδιας μπροσούρας· κι αὐτό ἐπίσης εἶναι ὁλότελα σωστό καί ἐξηγεῖ ἀπόλυτα γιατί ἡ σοσιαλδημοκρατική μουσική ἐκεῖνο τόν καιρό θύμιζε τόσο λίγο συμφωνίες τοῦ Μπετόβεν, τοῦ Μπάχ, εἴτε — τοῦ Μάρξ. Ὅλες οἱ θεωρίες καί ἀρχές, ἀκόμα καί ἡ ἴδια ἡ σκέψη καί τό κοινό λογικό ἀποσύρονται στό βάθος τῆς σκηνῆς, σχεδόν ἐξαφανίζονται στά παρασκήνια, ὅταν ἐμφανίζεται στή σκηνή τό ἴδιο τό αὐθόρμητο στοιχεῖο μέ τήν παντοδυναμία τῶν στοιχειακῶν δυνάμεων.

Τώρα ὅμως ἦρθε ξανά ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ, καί μποροῦμε *νά γυρίσουμε* στή συνειδητή, προγραμματισμένη, συστηματική δράση. Εἶναι φανερό πώς ἡ πρώτη δουλειά πού πρέπει νά γίνει σ' αὐτή τήν περίπτωση εἶναι νά παρθοῦν προληπτικά μέτρα, γιά νά μήν ἐπαναληφθεῖ αὐτό πού ἔγινε στήν πρώτη περίοδο τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, στή „Sturm-und-Drang-Zeit" της, δηλ. μέτρα ἐνάντια στίς καταστροφικές ἐνέργειες τῶν ἐπαναστατικῶν χειμάρρων καί τυφώνων. Τό μοναδικό δραστικό μέσο γιά τή δουλειά αὐτή μπορεῖ νά εἶναι μόνο τό πλάταιμα καί τό δυνάμωμα τῆς ὀργάνωσης· γι' αὐτό εἶναι ὁλότελα φυσικό τό γεγονός ὅτι ἡ ὁμάδα τῶν „μενσεβίκων" προβάλλει στό προσκήνιο τό καθῆκον αὐτό καί τοῦ δίνει πλατιά διατύπωση, περιλαμβάνοντας στό πρόγραμμά της ἀκόμα καί τίς οἰκονομικές ὀργανώσεις καί ἀναγνωρίζοντας τήν ἀνάγκη νά χρησιμοποιηθοῦν ὅλες οἱ νόμιμες δυνατότητες. Ἡ ἀπόφαση εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπό τή ρωμαντική ἀποστροφή γιά τή «νομιμότητα» καί ἀπό τήν ἀριστοκρατική περιφρόνηση γιά τήν „οἰκονομία".

Ἡ ἀπόφαση κρατάει τήν ἴδια νηφάλια στάση ἀπέναντι στό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στήν ἐργατική καί ἀστική δημοκρατία, ἀναγνωρίζοντας ἀπόλυτα τήν ἀνάγκη τῆς ἀλληλοϋποστήριξης καί τόν κίνδυνο πού περικλείνει ἡ ἀπομονωμένη ἐκδήλωση τοῦ προλεταριάτου στήν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στήν ἐξοπλισμένη ἀντίδραση. Χρειάζεται νά προσεχτεῖ ἰδιαίτερα ἡ θέση τῆς ἀπόφασης γιά τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης· ἀναγνωρίζει πώς εἶναι ἀνάγκη „νά ἀποφεύγονται τέτοιου εἴδους ἐνέργειες, πού παρασέρνουν τό προλεταριάτο σέ ἔνοπλες συγκρούσεις μέ τήν κυβέρνηση, σέ συνθῆκες πού τό προλεταριάτο εἶναι καταδικασμένο νά μείνει ἀπομονωμένο στήν πάλη αὐτή".

Μόνο μ' αὐτό τόν τρόπο μπορεῖ ν' ἀποφευχθεῖ σ' ἐμᾶς ἡ ἐπανάληψη τῶν γεγονότων τοῦ Παρισιοῦ τοῦ Ἰούνη τοῦ 1848 καί νά ἐπιτευχθεῖ ἡ συντονισμένη, ἄν ὄχι ἡ συνασπισμένη πάλη τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, πού χωρίς αὐτήν εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐπιτυχία τοῦ κινήματος. Ἡ ἀστική δημοκρατία πού, ὅπως βεβαιώνει ὁ Κάρλ Μάρξ, ἔχει „τήν πιό μεγάλη σημασία σέ κάθε πρωτοπόρα ἐπανάσταση", δέν ἔχει μικρότερη σημασία καί γιά τή ρωσική ἐπανάσταση. Ἄν τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Ρωσίας δέν μπορεῖ, ἤ δέ θέλει νά τήν κάνει ἀπροκάλυπτο σύμμαχό του, ὡστόσο δέν πρέπει ἐν πάσῃ περιπτώσει νά τή σπρώχνει στό ἀντίπαλο στρατόπεδο, στήν ἀντίδραση, στήν ἀντεπανάσταση. Ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία δέν πρέπει, δέν ἔχει τό δικαίωμα νά τό κάνει αὐτό, *ὀφείλει* νά τό ἀποφύγει μέ ὅλα τά μέσα γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης καί γιά τήν ἴδια τή σοσιαλδημοκρατία. Καί ἄν ἡ ἀστική δημοκρατία τούτη τή στιγμή εἶναι ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση, τότε δέν μπορεῖ καί οὔτε πρέπει νά γίνεται λόγος γιά ἐξέγερση. Αὐτό πρέπει ἀπαραίτητα νά παίρνεται ὑπόψη, ἀκόμα καί στήν περίπτωση πού ἡ ἀστική τάξη θά κρατοῦσε αὐτή τή στάση ἐξαιτίας τῆς χαλαρότητας, τῆς ἀδυναμίας καί τῆς δειλίας πού χαρακτηρίζουν ἀποκλειστικά καί μόνο αὐτήν, — τέτοια γεγονότα πρέπει ἐπίσης νά παίρνονται ὑπόψη· ἀλλά μήπως ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγός τῆς γερμανικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας δέν ἔλεγε:

„In der Gewalt sind sie uns stets über!" — „Στήν ὠμή βία αὐτοί, δηλ. οἱ ἀντιδραστικοί, πάντοτε μᾶς ξεπερνοῦν!"

Ὁ ἰσχυρισμός „πάντοτε" ἴσως νά μήν εἶναι σωστός, ὅμως σχετικά μέ τό „τώρα" μπορεῖ κανείς, ἐν πάσῃ περιπτώσει, νά εἶναι τῆς γνώμης τοῦ Λῆμπκνεχτ καί τῆς σύμφωνης μ' αὐτόν γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, χωρίς νά εἶναι δειλός ἤ καί ἁπλῶς „πλαδαρός"... Ἡ ἀπόφαση τῶν „μενσεβίκων", ὅ-

πως φαίνεται, στέκει στήν ἴδια ἄποψη, ἤ τουλάχιστο τήν πλησιάζει πολύ· μά καί ἀπό ἄλλες ἀπόψεις εἶναι διαποτισμένη ἀπό τό πνεῦμα τοῦ πολιτικοῦ ρεαλισμοῦ, πού ἀποτελεῖ τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί πού σ' αὐτό χρωστάει ἡ τελευταία τίς πρωτοφανεῖς ἐπιτυχίες της.

Θά προσχωρήσει ὅλο τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Ρωσίας στήν ἀπόφαση τῶν „μενσεβίκων"; 'Απ' αὐτό ἐξαρτῶνται πολλά στό ἐπαναστατικό μας κίνημα, καί ἀκόμα περισσότερα στό σοσιαλδημοκρατικό μας κίνημα, ἴσως ὁλόκληρη ἡ τύχη αὐτοῦ τοῦ κινήματος γιά πολλά χρόνια. 'Απαράλλακτα ὅπως ἔγινε σ' ἄλλες χῶρες, ἔτσι καί στή Ρωσία ἡ σοσιαλδημοκρατία τότε μόνο μπορεῖ νά ριζώσει καί νά δυναμώσει, ὅταν θά εἰσχωρήσει βαθιά στή δημοκρατική μάζα. Ἄν ὅμως περιοριστεῖ στήν καλλιέργεια μόνο τοῦ ἀνώτερου, ἔστω καί τοῦ πιό καρποφόρου στρώματος τῆς δημοκρατίας, τότε ὁ καινούργιος τυφώνας θά μπορέσει εὔκολα νά τήν ἀποσπάσει μέ τίς ρίζες της ἀπό τό ρωσικό ἔδαφος, ὅπως ἔγινε μέ τή γαλλική σοσιαλδημοκρατία τό 1848, ἤ μέ τό ἀγγλικό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα τῆς δεκαετίας 1840–1850, πού εἶναι γνωστό μέ τό ὄνομα „χαρτιστικό κίνημα"».

Αὐτό εἶναι τό ἄρθρο τοῦ κυρίου Μπλάνκ. Χαρακτηριστικότατες κρίσεις «καντέτου», πού ὅλες οἱ ἀφετηρίες τους εἶναι γνωστές στόν καθένα πού διάβασε προσεκτικά τό περιοδικό «'Οσβομποζντένιγε» τοῦ κ. Στροῦβε καί τόν κατοπινό νόμιμο καντέτικο τύπο, κρίσεις πού συνδυάζονται ἐδῶ ἔτσι ὥστε ἡ ἐκτίμηση τῆς τωρινῆς πολιτικῆς τακτικῆς νά βασίζεται στήν ἐκτίμηση τῆς περασμένης περιόδου τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Θά σταθοῦμε πρῶτ' ἀπ' ὅλα σ' αὐτή *τήν ἐκτίμηση τοῦ παρελθόντος*, στό ἄν εἶναι σωστή εἴτε ὄχι.

'Ο κύριος Μπλάνκ παραβάλλει δυό περιόδους τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης: ἡ πρώτη ἀγκαλιάζει περίπου τόν 'Οχτώβρη-Δεκέμβρη τοῦ 1905. Εἶναι ἡ περίοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα. 'Η δεύτερη εἶναι ἡ τωρινή περίοδος, πού ἔχουμε φυσικά τό δικαίωμα νά τήν ὀνομάσουμε περίοδο νικῶν τῶν καντέτων στίς ἐκλογές Δούμας ἤ, ἴσως, ἄν διακινδυνεύσουμε νά προτρέξουμε, περίοδο τῆς καντέτικης Δούμας.

Γι' αὐτή τήν περίοδο ὁ κύριος Μπλάνκ λέει πώς ἦρθε ξανά ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ καί πώς μποροῦμε νά ἐπιστρέψουμε στή συνειδητή, προγραμματισμένη, συστηματική δράση. 'Αντίθετα, τήν πρώτη περίοδο ὁ κύριος Μπλάνκ τή χαρακτηρίζει σάν περίοδο διάστασης τῆς θεωρίας ἀπό τήν πράξη. 'Εξαφανίστηκαν ὅλες οἱ σοσιαλδημοκρατικές ἀρχές καί ἰδέες, λησμονήθηκε ἡ τακτική πού διακηρυσσόταν πάντοτε ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας, καί μάλιστα ἀνασκάφτηκαν συθέμελα τά ἴδια τά βάθρα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοαντίληψης.

Ὁ βασικός αὐτός ἰσχυρισμός τοῦ κ. Μπλάνκ στηρίζεται καθαρά σέ γεγονότα. Ὅλη ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ βρέθηκε σέ διάσταση μέ τήν «πρακτική» τῆς περιόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα.

Εἶναι σωστό αὐτό; Ποιό εἶναι τό πρῶτο καί κύριο «βάθρο» τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας; Τοῦτο: πώς ἡ μοναδική ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη τῆς σύγχρονης κοινωνίας καί γι' αὐτό πρωτοπόρα σέ κάθε ἐπανάσταση εἶναι τό προλεταριάτο. Γεννιέται τό ἐρώτημα ἄν ὁ ἐπαναστατικός σίφουνας ἀνέσκαψε τό «βάθρο» αὐτό τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοαντίληψης. Ὄχι, ἀπεναντίας ὁ σίφουνας ἐπιβεβαίωσε τήν ἀντοχή του μέ τόν πιό λαμπρό τρόπο. Τό προλεταριάτο ἀκριβῶς ἦταν ὁ κυριότερος, σχεδόν ὁ μοναδικός στήν ἀρχή *ἀγωνιστής* αὐτῆς τῆς περιόδου. Ἴσως γιά πρώτη φορά στήν παγκόσμια ἱστορία ἡ ἀστική ἐπανάσταση νά ξεχώρισε μέ μιά μέγιστη, πρωτοφανέρωτη, ἀκόμα καί γιά τίς πιό ἀναπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες, χρησιμοποίηση ἑνός καθαρά προλεταριακοῦ ὅπλου πάλης: τῆς μαζικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας. Τό προλεταριάτο ρίχτηκε σέ ἄμεσα ἐπαναστατικό ἀγώνα τότε πού οἱ κύριοι Στροῦβε καί οἱ κύριοι Μπλάνκ τό καλοῦσαν νά μπεῖ στή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν καί οἱ καντέτοι καθηγητές καλοῦσαν τούς φοιτητές νά κοιτάζουν τίς σπουδές τους. Τό προλεταριάτο μέ τό δικό του προλεταριακό ὅπλο πάλης κατέκτησε γιά τή Ρωσία ὁλόκληρο ἐκεῖνο τό «σύνταγμα», ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά τό ποῦμε «σύνταγμα», πού ἀπό τότε δέν ἔκαναν τίποτε ἄλλο παρά μόνο τό χαλνοῦσαν, τό κουτσούρευαν καί τό κολόβωναν. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 τό προλεταριάτο ἐφάρμοσε στόν τομέα τῆς τακτικῆς τή μέθοδο πάλης, γιά τήν ὁποία *πρίν μισό χρόνο* μιλοῦσε ἡ ἀπόφαση τοῦ 3ου *μπολσεβίκικου* συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, δίνοντας μεγάλη προσοχή στή σπουδαιότητα πού ἔχει ὁ συνδυασμός τῆς μαζικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας μέ τήν ἐξέγερση· ἀκριβῶς αὐτός ὁ συνδυασμός χαρακτηρίζει καί *ὅλη* τήν περίοδο τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα» ὅλο τό τελευταῖο τρίμηνο τοῦ 1905. Ἔτσι ὁ θεωρητικός μας τῆς μικροαστικῆς τάξης διαστρέβλωσε τήν πραγματικότητας μέ τόν πιό ἀναίσχυντο, μέ τόν πιό κατάφωρο τρόπο. Δέν ἀνέφερε οὔτε ἕνα *γεγονός* πού νά ἀποδείχνει διάσταση τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας ἀπό τήν πρακτική πείρα τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα»· προσπάθησε νά θολώσει τό βασικό γνώρισμα αὐτοῦ τοῦ σίφουνα, πού ἐπιβεβαίωσε περίλαμπρα «ὅλες τίς σοσιαλδημοκρατικές ἀρχές καί ἰδέες», «ὅλα τά βάθρα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοαντίληψης».

ΠΑΡΕΚΒΑΣΗ

ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΝΤΕΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΛΟΓΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΟΦΟΥΣ ΚΑΝΤΕΤΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Ποιά εἶναι, ὡστόσο, ἡ πραγματική αἰτία πού παρακίνησε τόν κ. Μπλάνκ νά καταλήξει σ'αὐτή τή φοβερά λαθεμένη γνώμη, πώς τάχα στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» ἐξαφανίστηκαν ὅλες οἱ μαρξιστικές ἀρχές καί ἰδέες; Ἡ ἐξέταση αὐτοῦ τοῦ περιστατικοῦ εἶναι πολύ ἐνδιαφέρουσα: μᾶς ἀποκαλύπτει γιά πολλοστή φορά τήν πραγματική φύση τοῦ μικροαστισμοῦ στήν πολιτική.

Ποιά ἦταν ἡ κύρια διαφορά ἀνάμεσα στήν περίοδο τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα» καί στήν τωρινή, τήν «καντέτικη» περίοδο ἀπό τήν ἄποψη τῶν διαφορετικῶν τρόπων πολιτικῆς δράσης; ἀπό τήν ἄποψη τῶν διαφόρων μεθόδων ἱστορικῆς δημιουργικότητας τοῦ λαοῦ; Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, καί κυρίως, ὅτι στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» ἐφαρμόζονταν μερικές ἰδιαίτερες μέθοδοι αὐτῆς τῆς δημιουργικότητας, ξένες γιά ἄλλες περιόδους τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Νά οἱ πιό οὐσιαστικές ἀπ' αὐτές τίς μεθόδους: 1) *«κατάκτηση» απομέρους τοῦ λαοῦ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας* — πραγματοποίησή της δίχως κανενός εἴδους δικαιώματα καί νόμους, δίχως κανενός εἴδους περιορισμούς (ἐλευθερία τῶν συνεδριάσεων τουλάχιστον στά πανεπιστήμια, ἐλευθερία τοῦ τύπου, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ συνέρχεσθαι κτλ.)· 2) δημιουργία καινούργιων ὀργάνων *ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας* — τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν, σιδηροδρομικῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν, καινούργια ὄργανα ἐξουσίας στά χωριά καί στίς πόλεις κτλ. κτλ. Τά ὄργανα αὐτά δημιουργοῦνταν ἀποκλειστικά *ἀπό τά ἐπαναστατημένα* στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, δημιουργοῦνταν ἔξω ἀπό κάθε λογῆς νόμους καί κανόνες, ὁλοκληρωτικά μέ ἐπαναστατικό τρόπο, σάν προϊόν τῆς πηγαίας λαϊκῆς δημιουργικότητας, σάν ἐκδήλωση αὐτενέργειας τοῦ λαοῦ πού λυτρώθηκε ἤ λυτρώνεται ἀπό τά παλιά ἀστυνομικά δεσμά. Τέλος, αὐτά ἦταν ἀκριβῶς ὄργανα *ἐξουσίας*, παρ' ὅλο τόν ἐμβρυώδη, αὐθόρμητο, ἀδιαμόρφωτο καί ἀσαφή χαρακτήρα τῆς σύνθεσης καί τῆς λειτουργίας τους. Δροῦσαν σάν ἐξουσία, ἐπιτάσσοντας λχ. τυπογραφεῖα (Πετρούπολη), συλλαμβάνοντας βαθμοφόρους τῆς ἀστυνομίας πού ἐμπόδιζαν τόν ἐπαναστατημένο λαό νά ἀσκεῖ τά δικαιώματά του (παραδείγματα εἴχαμε καί στήν Πετρούπολη, ὅπου τό ἀντίστοιχο ὄργανο τῆς καινούργιας ἐξουσίας ἦταν τό πιό ἀδύνατο, ἐνῶ ἡ παλιά ἐξουσία ἡ πιό ἰσχυρή). Ἐνεργοῦσαν σάν ἐξουσία, ἀπευθυνόμενα πρός ὅλον τό λαό μέ τήν προ-

τροπή νά μή δίνει χρήματα στήν παλιά κυβέρνηση. Έκαναν κατασχέσεις χρημάτων τῆς παλιᾶς κυβέρνησης (ἀπεργιακές ἐπιτροπές σιδηροδρομικῶν στό Νότο) καί τά διέθεταν γιά τίς ἀνάγκες τῆς καινούργιας, τῆς λαϊκῆς κυβέρνησης· μάλιστα, δέ χωράει ἀμφιβολία πώς ἦταν τά ἔμβρυα τῆς καινούργιας, τῆς λαϊκῆς ἤ, ἄν θέλετε, τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, καί ὡς πρός τόν κοινωνικοπολιτικό τους χαρακτήρα ἦταν, σέ ἐμβρυακή μορφή, δικτατορία τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ λαοῦ· σᾶς φαίνεται παράξενο, κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ; δέ βλέπετε ἐδῶ «ἐνισχυμένη ἀσφάλεια» πού γιά τόν ἀστό ἰσοδυναμεῖ μέ δικτατορία; Σᾶς τό εἴπαμε κιόλας πώς δέν ἔχετε ἰδέα γιά τήν ἐπιστημονική ἔννοια τῆς λέξης δικτατορία. Θά σᾶς τό ἐξηγήσουμε ἀμέσως, μά προηγούμενα θ' ἀναφέρουμε ποιά εἶναι ἡ *τρίτη* «μέθοδος» δράσης στήν ἐποχή τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα»: *εἶναι ἡ βία πού χρησιμοποιεῖ ὁ λαός ἀπέναντι στούς καταπιεστές τοῦ λαοῦ.*

Τά ὄργανα ἐξουσίας πού περιγράψαμε ἦταν δικτατορία σέ ἐμβρυακή κατάσταση, ἐπειδή ἡ ἐξουσία αὐτή δέν ἀναγνώριζε *καμιά* ἄλλη ἐξουσία καί *κανένα* νόμο, *κανένα* κανόνα, ἀπ' ὁποιονδήποτε καί ἄν ἐκπορευόταν. Ἡ ἀπεριόριστη, ἡ ἔξω ἀπό τό νόμο, ἡ στηριγμένη στή δύναμη, μέ τήν καθαυτό ἔννοια τῆς λέξης, ἐξουσία — αὐτό εἶναι ἀκριβῶς δικτατορία. Μά ἡ δύναμη στήν ὁποία στηριζόταν καί προσπαθοῦσε νά στηριχτεῖ αὐτή ἡ καινούργια ἐξουσία δέν ἦταν ἡ δύναμη τῶν λογχῶν πού τίς ἅρπαζαν στά χέρια τους μιά χούφτα στρατιωτικοί, δέν ἦταν ἡ δύναμη τοῦ «ἀστυνομικοῦ τμήματος», δέν ἦταν ἡ δύναμη τῶν χρημάτων, δέν ἦταν ἡ δύναμη ὁποιωνδήποτε προηγούμενων, καθιερωμένων θεσμῶν. Τίποτε ἀπ' αὐτά. Τά καινούργια ὄργανα τῆς καινούργιας ἐξουσίας δέν εἶχαν οὔτε ὅπλα, οὔτε χρήματα, οὔτε παλιούς θεσμούς. Ἡ δύναμή τους — μπορεῖτε νά τό φανταστεῖτε, κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ; — δέν εἶχε τίποτα τό κοινό μέ τά παλιά μέσα βίας, τίποτα τό κοινό μέ τήν «ἐνισχυμένη ἀσφάλεια», ἄν ἐξαιρέσουμε τήν ἐνισχυμένη ἀσφάλεια τοῦ λαοῦ ἐνάντια στήν καταπίεσή του ἀπό τούς ἀστυνομικούς καί ἀπό τά ἄλλα ὄργανα τῆς παλιᾶς ἐξουσίας.

Ποῦ στηριζόταν λοιπόν αὐτή ἡ δύναμη; Στηριζόταν στή λαϊκή μάζα. Νά ποιά εἶναι ἡ *βασική* διαφορά αὐτῆς τῆς καινούργιας ἐξουσίας ἀπ' ὅλα τά προηγούμενα ὄργανα τῆς παλιᾶς ἐξουσίας. Ἐκεῖνα ἦταν ὄργανα ἐξουσίας τῆς μειοψηφίας πάνω στό λαό, πάνω στή μάζα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Τοῦτα ἦταν ὄργανα τῆς ἐξουσίας τοῦ λαοῦ, τῶν ἐργατῶν καί

τῶν ἀγροτῶν πάνω στή μειοψηφία, πάνω σέ μιά χούφτα ἀστυνομικούς τυράννους, πάνω σέ μιά χούφτα προνομιούχους εὐγενεῖς καί κρατικούς λειτουργούς. Αὐτή εἶναι ἡ διαφορά τῆς δικτατορίας *πάνω* στό λαό ἀπό τή δικτατορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ *λαοῦ*· καί αὐτό νά τό θυμᾶστε καλά, κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ! Ἡ παλιά ἐξουσία, σά δικτατορία τῆς μειοψηφίας, μποροῦσε νά κρατηθεῖ ἀποκλειστικά μέ ἀστυνομικά τεχνάσματα, ἀποκλειστικά μέ τήν ἀπομάκρυνση, τόν παραμερισμό τῆς λαϊκῆς μάζας ἀπό τή συμμετοχή της στήν ἐξουσία καί ἀπό τήν ἐπίβλεψη πάνω στήν ἐξουσία. Ἡ παλιά ἐξουσία συστηματικά δέν εἶχε ἐμπιστοσύνη στίς μάζες, φοβόταν τό φῶς, κρατιόταν μέ τήν ἀπάτη. Ἡ καινούργια ἐξουσία, σά δικτατορία τῆς τεράστιας πλειοψηφίας, μποροῦσε νά κρατηθεῖ καί κρατιόταν ἀποκλειστικά χάρη στήν ἐμπιστοσύνη τῆς τεράστιας μάζας, ἀποκλειστικά χάρη στό ὅτι τραβοῦσε μέ τόν πιό ἐλεύθερο, τόν πιό πλατύ καί τόν πιό ἔντονο τρόπο ὅλη τή μάζα νά συμμετάσχει στήν ἐξουσία. Τίποτα τό κρυφό, τίποτα τό μυστικό, κανενός εἴδους κανονισμοί, κανενός εἴδους τυπικότητες. Εἶσαι ἄνθρωπος ἐργαζόμενος; Θέλεις νά παλαίψεις γιά τήν ἀπαλλαγή τῆς Ρωσίας ἀπό μιά χούφτα ἀστυνομικούς τυράννους; Εἶσαι σύντροφός μας. Ψήφισε καί διάλεξε τό βουλευτή σου. Διάλεξέ τον τώρα κιόλας, ἀμέσως, ὅπως σέ βολεύει· ἐμεῖς θά τόν δεχτοῦμε μέ χαρά καί προθυμία σάν ἰσότιμο μέλος τοῦ Σοβιέτ μας τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἀγροτῶν, τοῦ Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν κτλ. κτλ. Αὐτή εἶναι ἐξουσία ἀνοιχτή γιά ὅλους, πού ὅλες τίς ἐνέργειές της τίς κάνει μπροστά στή μάζα, προσιτή στή μάζα, εἶναι ἐξουσία πού προέρχεται ἄμεσα ἀπό τή μάζα, ἀπευθείας καί ἄμεσο ὄργανο τῆς λαϊκῆς μάζας καί τῆς θέλησής της. — Τέτοια ἦταν ἡ καινούργια ἐξουσία ἤ, πιό σωστά, τό φύτρο της, γιατί ἡ νίκη τῆς παλιᾶς ἐξουσίας τσαλαπάτησε τά βλαστάρια τοῦ νεαροῦ φυτοῦ πολύ νωρίς.

Θά ρωτήσετε ἴσως, κ. Μπλάνκ ἤ κ. Κιζεβέτερ: μά τί χρειάζεται ἐδῶ ἡ «δικτατορία», τί χρειάζεται ἡ «βία»; ἔχει ἀνάγκη ἡ τεράστια μάζα ἀπό τή βία ἐνάντια σέ μιά χούφτα, μποροῦν οἱ δεκάδες καί οἱ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια νά εἶναι δικτάτορες πάνω σέ χίλιους, πάνω σέ δέκα χιλιάδες;

Τό ἐρώτημα αὐτό τό βάζουν συνήθως ἄνθρωποι πού πρώτη φορά εἶδαν νά χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος δικτατορία μέ ἕνα καινούργιο γι' αὐτούς περιεχόμενο. Οἱ ἄνθρωποι συνήθισαν νά βλέπουν μόνο τήν ἀστυνομική ἐξουσία καί μόνο τήν ἀστυνομική δικτατορία. Τούς φαίνεται παράξενο ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρ-

χει ἐξουσία χωρίς καμιά ἀστυνομία, ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει μή ἀστυνομική δικτατορία. Λέτε πώς τά ἑκατομμύρια δέ χρειάζονται τή βία ἐνάντια σέ μερικές χιλιάδες ἀνθρώπους; Λάθος κάνετε, καί κάνετε λάθος γιατί δέν ἐξετάζετε τό φαινόμενο στήν ἐξέλιξή του. Ξεχνᾶτε πώς ἡ καινούργια ἐξουσία δέν πέφτει ἀπό τόν οὐρανό, ἀλλά προβάλλει, ἐμφανίζεται δίπλα στήν παλιά, ἐνάντια στήν παλιά ἐξουσία, στήν πάλη ἐνάντιά της. Χωρίς τή βία ἐνάντια στούς καταπιεστές, πού ἔχουν στά χέρια τους τά μέσα καί τά ὄργανα τῆς ἐξουσίας, δέν μπορεῖ κανείς νά ἀπαλλάξει τό λαό ἀπό τούς καταπιεστές.

Νά ἕνα ἁπλούστατο παραδειγματάκι, κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ, γιά νά μπορέσετε νά ἀφομοιώσετε αὐτή τήν ἀπρόσιτη στό καντέτικο μυαλό σοφία, «πού προκαλεῖ ἴλιγγο» στήν καντέτικη σκέψη. Φανταστεῖτε πώς ὁ Ἀβράμοφ βασανίζει καί σακατεύει τή Σπυριντόνοβα. Ἅς παραδεχτοῦμε πώς μέ τό μέρος τῆς Σπυριντόνοβα εἶναι δεκάδες κι ἑκατοντάδες ἄοπλοι ἄνθρωποι. Μέ τό μέρος τοῦ Ἀβράμοφ εἶναι μιά χούφτα κοζάκοι. Τί θά ἔκανε ὁ λαός ἄν τά βασανιστήρια τῆς Σπυριντόνοβα δέ γίνονταν στό μπουντρούμι; Θά μεταχειριζόταν βία ἐνάντια στόν Ἀβράμοφ καί στήν ἀκολουθία του. Θά θυσίαζε ἴσως μερικούς ἀγωνιστές, πού θά τούς σκότωνε ὁ Ἀβράμοφ, ὡστόσο θ' ἀφόπλιζε μέ τή βία τόν Ἀβράμοφ καί τούς κοζάκους, πολύ πιθανό μάλιστα νά σκότωνε ἐπιτόπου μερικούς ἀπ' αὐτούς τούς μέ τό συμπάθειο ἀνθρώπους καί τούς ὑπόλοιπους θά τούς ἔκλεινε σέ κάποια φυλακή, γιά νά τούς ἐμποδίσει ν' ἀσχημονοῦν περισσότερο καί γιά νά τούς παραδόσει στό λαϊκό δικαστήριο.

Βλέπετε λοιπόν, κ. Μπλάνκ καί κ. Κιζεβέτερ: ὅταν ὁ Ἀβράμοφ μέ τούς κοζάκους βασανίζει τή Σπυριντόνοβα, αὐτό εἶναι στρατιωτικοαστυνομική δικτατορία πάνω στό λαό. Ὅταν ὁ ἐπαναστατημένος (ἱκανός γιά πάλη ἐνάντια στούς καταπιεστές, καί ὄχι μόνο γιά παραινέσεις, διδαχές, συμπόνιες, ἐπικρίσεις, κλάψες καί παράπονα, ὄχι μικροαστικά περιορισμένος, ἀλλά ἐπαναστατημένος) λαός μεταχειρίζεται βία ἐνάντια στόν Ἀβράμοφ, καί στούς Ἀβράμοφ, αὐτό εἶναι δικτατορία τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ. Αὐτό εἶναι *δικτατορία*, γιατί εἶναι ἐξουσία τοῦ λαοῦ πάνω στούς Ἀβράμοφ, ἐξουσία πού δέν περιορίζεται ἀπό κανενός εἴδους νόμους (ὁ μικροαστός θά ἦταν ἴσως ἐνάντια στό ν' ἀποσπάσουμε τή Σπυριντόνοβα μέ τή βία ἀπό τόν Ἀβράμοφ: γιατί, βλέπετε, δέν εἶναι «σύμφωνο μέ τό νόμο»· ὑπάρχει σ' ἐμᾶς τέτοιος «νόμος» πού λέει νά σκοτώνουμε τόν Ἀβράμοφ; δέ δημιούργησαν μερικοί θεωρητικοί τοῦ μικροαστισμοῦ

τή θεωρία τῆς μή ἀντίταξης βίας στό κακό*;). Ἡ ἐπιστημονική ἔννοια τῆς δικτατορίας δέ σημαίνει τίποτε ἄλλο παρά ἐξουσία πού δέν περιορίζεται ἀπό τίποτα, ἀπό κανένα νόμο, πού δέν ἐμποδίζεται ἀπό κανένα ἀπολύτως κανόνα, ἐξουσία πού στηρίζεται ἄμεσα στή βία. *Τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπ' αὐτό* δέ σημαίνει ἡ ἔννοια: «δικτατορία», — νά τό θυμᾶστε καλά κ. κ. καντέτοι. Παρακάτω, στό παράδειγμα πού πήραμε βλέπουμε τή δικτατορία ἀκριβῶς τοῦ *λαοῦ*, γιατί ὁ λαός, ἡ μάζα τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ἀδιαμόρφωτη, πού συγκεντρώθηκε «τυχαῖα» στό δοσμένο μέρος, ἡ ἴδια βγαίνει ἄμεσα στή σκηνή, ἡ ἴδια δικάζει καί καταδικάζει, ἀσκεῖ τήν ἐξουσία, δημιουργεῖ καινούργιο ἐπαναστατικό δίκαιο. Τέλος, αὐτό εἶναι δικτατορία τοῦ ἐπαναστατημένου ἀκριβῶς λαοῦ. Γιατί μόνο τοῦ ἐπαναστατημένου καί ὄχι ὅλου τοῦ λαοῦ; Γιατί μέσα σ' ὅλο τό λαό, πού ὑποφέρει διαρκῶς καί κατά τόν πιό σκληρό τρόπο ἀπό τά κατορθώματα τῶν Ἀβράμοφ, ὑπάρχουν ἄνθρωποι σωματικά τσακισμένοι, φοβισμένοι, ἄνθρωποι ἠθικά ἐξουθενωμένοι, λχ. ἀπό τή θεωρία τῆς μή ἀντίταξης βίας στό κακό, ἤ ἀπλῶς ἐξουθενωμένοι ὄχι ἀπό τή θεωρία ἀλλ' ἀπό τήν πρόληψη, τή συνήθεια, τή ρουτίνα, ἄνθρωποι ἀπαθεῖς, τά λεγόμενα ἀνθρωπάκια, μικροαστοί, ἱκανοί μάλλον ν' ἀποφεύγουν τή σκληρή πάλη, νά προσπερνοῦν ἤ ἀκόμα καί νά κρύβονται (γιά νά μήν ἀρπάξουν ἐκεῖ στόν καβγά καμιά ἄξαφνη!). Νά γιατί τή δικτατορία δέν τήν ἐφαρμόζει ὅλος ὁ λαός, ἀλλά μόνο ὁ ἐπαναστατημένος λαός, πού ὅμως δέ φοβᾶται καθόλου ὅλο τό λαό, πού ἀποκαλύπτει σ' ὅλο τό λαό τίς αἰτίες τῶν ἐνεργειῶν του σ' ὅλες τίς λεπτομέρειές τους, πού τραβάει πρόθυμα *ὅλο* τό λαό νά συμμετάσχει ὄχι μόνο στή «διακυβέρνηση» τοῦ κράτους, ἀλλά καί στήν ἐξουσία, καί στήν ἴδια τήν ὀργάνωση τοῦ κράτους.

Ἔτσι τό ἁπλό παράδειγμα πού πήραμε περιέχει *ὅλα τά στοιχεῖα* τῆς ἐπιστημονικῆς ἔννοιας: «δικτατορία τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ», καθώς καί τῆς ἔννοιας: «στρατιωτικοαστυνομική δικτατορία». Ἀπό τό ἁπλό αὐτό παράδειγμα, πού εἶναι προσιτό ἀκόμα καί στό σοφό καντέτο καθηγητή, μποροῦμε νά περάσουμε στά πιό σύνθετα φαινόμενα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἡ ἐπανάσταση, μέ τή στενή, τήν ἄμεση σημασία αὐτῆς τῆς

* Κύριε Μπερντιάγεφ! κ. κ. συντάκτες τοῦ περιοδικοῦ «Πολιάρναγια Ζβεζντά» ἤ τοῦ «Σβομπόντα ἰ Κουλτούρα»[136]. Νά ἕνα ἀκόμα θέμα γιά μακρόχρονους θρήνους... συγγνώμη, γιά μακροσκελῆ ἄρθρα ἐνάντια στην «ἀλητεία» τῶν ἐπαναστατῶν. Ἀποκαλοῦν, λέει, τόν Τολστόι μικροαστό!! — «quelle horreur», ὅπως ἔλεγε ἡ ἀπό κάθε ἄποψη εὐχάριστη κυρία[137].

λέξης, εἶναι μιά τέτοια ἀκριβῶς περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ πού ἡ συσσωρευμένη ἀπό αἰῶνες ὀργή ἐνάντια στά κατορθώματα τῶν ᾿Αβράμοφ ξεσπάει σέ *ἐνέργειες* καί ὄχι σέ λόγια, καί μάλιστα σέ ἐνέργειες *τῶν μυριάδων τῆς λαϊκῆς μάζας* καί ὄχι σέ ἐνέργειες τῶν μεμονωμένων προσώπων. Ὁ λαός ἀφυπνίζεται καί ξεσηκώνεται γιά νά ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τούς ᾿Αβράμοφ. Ὁ λαός λυτρώνει ἀπό τούς ᾿Αβράμοφ ἀμέτρητες Σπυριντόνοβες τῆς ρωσικῆς πραγματικότητας, ἐφαρμόζει τή βία ἐνάντια στούς ᾿Αβράμοφ, παίρνει τήν ἐξουσία πάνω στούς ᾿Αβράμοφ. Βέβαια, αὐτό δέ γίνεται τόσο ἁπλά καί ἔτσι «μεμιᾶς», ὅπως στό παράδειγμα πού τό ἁπλουστέψαμε γιά τόν κ. καθηγητή Κιζεβέτερ, αὐτή ἡ πάλη τοῦ λαοῦ μέ τούς ᾿Αβράμοφ, ἡ πάλη μέ τή στενή, τήν ἄμεση ἔννοια,. τό γκρέμισμα αὐτό τῶν ᾿Αβράμοφ ἀπό τό λαό παρατείνεται μῆνες καί χρόνια «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα». Τό γκρέμισμα τῶν ᾿Αβράμοφ ἀπό τό λαό εἶναι ἀκριβῶς τό πραγματικό περιεχόμενο αὐτοῦ πού λέγεται μεγάλη ρωσική ἐπανάσταση. Αὐτό τό γκρέμισμα, ἄν τό ἐξετάσουμε ἀπό τήν πλευρά τῶν μεθόδων τῆς ἱστορικῆς δημιουργικότητας, γίνεται μέ τίς μορφές πού τώρα μόλις περιγράψαμε, ὅταν μιλούσαμε γιά τόν ἐπαναστατικό σίφουνα, καί συγκεκριμένα: κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀπό τό λαό, δηλ. τῆς ἐλευθερίας πού τήν πραγματοποίησή της ἐμπόδιζαν οἱ ᾿Αβράμοφ· — δημιουργία ἀπό τό λαό καινούργιας, ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, ἐξουσίας πάνω στούς ᾿Αβράμοφ, ἐξουσίας πάνω στούς καταπιεστές τοῦ παλιοῦ ἀστυνομικοῦ καθεστῶτος· — χρησιμοποίηση ἀπό τό λαό βίας ἐνάντια στούς ᾿Αβράμοφ γιά νά ἐξαλειφθοῦν, ν' ἀφοπλιστοῦν καί νά γίνουν ἀνίκανα νά βλάψουν αὐτά τά μαντρόσκυλα, ὅλοι οἱ ᾿Αβράμοφ, Ντουρνοβό, Ντουμπάσοφ, Μίν κλπ. κλπ.

Κάνει ἄραγε καλά ὁ λαός πού χρησιμοποιεῖ τέτοιες μορφές πάλης πού δέ λογαριάζουν νόμους, πού γίνονται χωρίς τάξη, πού εἶναι ἀπρογραμμάτιστες καί ἀσυστηματοποίητες, ὅπως εἶναι ἡ κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας, ἡ δημιουργία καινούργιας, μή ἀναγνωρισμένης ἐπίσημα ἀπό κανένα ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, ἡ χρησιμοποίηση βίας ἐνάντια στούς καταπιεστές τοῦ λαοῦ; Μάλιστα, κάνει πολύ καλά. Πρόκειται γιά τήν ἀνώτατη ἐκδήλωση τῆς λαϊκῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία. Πρόκειται γιά τή μεγάλη ἐκείνη ἐποχή πού τά ὄνειρα τῶν καλύτερων ἀνθρώπων τῆς Ρωσίας γιά ἐλευθερία μετατρέπονται σέ *ἔργο*, ἔργο τῶν ἴδιων τῶν λαϊκῶν μαζῶν καί ὄχι τῶν μεμονωμένων ἡρώων. Αὐτό εἶναι τόσο καλό ὅσο καλό εἶναι καί τό ὅτι τό πλῆθος (στό παράδειγμά μας) ἀπελευθέρωσε τή Σπυριντόνοβα ἀπό

τόν 'Αβράμοφ, ἀφόπλισε μέ τή βία τόν 'Αβράμοφ καί τόν ἔκανε ἀνίκανο νά βλάψει.

Καί ἐδῶ ἀκριβῶς φτάνουμε στό κεντρικό σημεῖο τῶν ἐνδόμυχων σκέψεων καί φόβων τῶν καντέτων. 'Ο καντέτος γι' αὐτό ἀκριβῶς εἶναι θεωρητικός τοῦ μικροαστισμοῦ, ἐπειδή μεταφέρει στήν πολιτική, στήν ἀπελευθέρωση ὅλου τοῦ λαοῦ, στήν ἐπανάσταση, τήν ἄποψη ἐκείνου τοῦ μικροαστοῦ πού, στό παράδειγμά μας τοῦ βασανισμοῦ τῆς Σπυριντόνοβα ἀπό τόν 'Αβράμοφ, θά συγκρατοῦσε τό πλῆθος, θά τό συμβούλευε νά μή παραβιάζει τό νόμο, νά μή βιάζεται ν' ἀπελευθερώσει τά θύματα ἀπό τά χέρια τοῦ δημίου πού ἐνεργεῖ ἐξονόματος τῆς νόμιμης ἐξουσίας. Φυσικά, στό παράδειγμά μας, ὁ μικροαστός αὐτός θά ἦταν πραγματικό ἠθικό τέρας, ὅταν ὅμως αὐτό τό ἐφαρμόζουμε σέ ὅλη τήν κοινωνική ζωή, τότε ἡ ἠθική διαστροφή τοῦ μικροαστοῦ δέν εἶναι καθόλου, τό ἐπαναλαμβάνουμε, ἀτομική ἰδιότητα ἀλλά κοινωνική, πού ἴσως καθορίζεται ἀπό τίς βαθιά ριζωμένες στό κεφάλι προλήψεις τῆς ἀστικοφιλισταϊκῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου.

Γιά ποιό λόγο ὁ κ. Μπλάνκ θεωρεῖ πώς δέ χρειάζεται κάν νά ἀποδειχτεῖ ὅτι στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» λησμονήθηκαν ὅλες οἱ μαρξιστικές ἀρχές; Γιά τό λόγο ὅτι διαστρέφει τό μαρξισμό σέ μπρεντανοϊσμό, θεωρώντας πώς «ἀρχές» σάν τήν κατάκτηση τῆς ἐλευθερίας, σάν τή δημιουργία ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, σάν τή χρησιμοποίηση βίας ἀπό τό λαό, δέν εἶναι μαρξιστικές. 'Η ἄποψη αὐτή διαφαίνεται σ' ὅλο τό ἄρθρο τοῦ κ. Μπλάνκ, καί μάλιστα ὄχι μόνο τοῦ Μπλάνκ, ἀλλά ὅλων τῶν καντέτων, ὅλων τῶν συγγραφέων τοῦ φιλελεύθερου καί τοῦ ριζοσπαστικοῦ στρατοπέδου ὥς τούς μπερνσταϊνικούς τοῦ περιοδικοῦ «Μπέζ Ζαγκλάβιγια» [138], τούς κ. κ. Προκοπόβιτς, Κουσκόβα καί tutti quanti*, πού ἐξυμνοῦν τώρα τόν Πλεχάνοφ γιά τήν ἀγάπη του πρός τούς καντέτους.

Ἄς δοῦμε πῶς ἐμφανίστηκε αὐτή ἡ ἄποψη καί γιατί ἔπρεπε νά ἐμφανιστεῖ.

'Εμφανίστηκε ἄμεσα ἀπό τήν μπερνσταϊνική εἴτε, πιό πλατιά, ἀπό τήν ὀπορτουνιστική ἀντίληψη τῆς δυτικοευρωπαϊκῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τά λάθη αὐτῶν τῶν ἀντιλήψεων, πού τά ξεσκέπασαν συστηματικά καί σ' ὅλη τή γραμμή οἱ «ὀρθόδοξοι» τῆς Δύσης, μεταφέρονται τώρα στά κρυφά, μέ ἄλλη σάλτσα καί ἀπ' ἄλλη ἀφορμή, στή Ρωσία. Οἱ μπερνσταϊνικοί παραδέχονταν καί παραδέχονται τό μαρξισμό, *ἐκτός* ἀπό τήν ἄμεσα

---

* — τούς ὁμοίους τους. *'Η Σύντ.*

ἐπαναστατική του πλευρά. Ἐξετάζουν τήν κοινοβουλευτική πάλη ὄχι σάν ἕνα ἀπό τά μέσα πάλης, κατάλληλο εἰδικά σέ ὁρισμένες ἱστορικές περιόδους, ἀλλά σάν τήν κυριότερη καί σχεδόν ἀποκλειστική μορφή πάλης, πού κάνει περιττή τή «βία», τά «παρσίματα μέ τή βία», τή «δικτατορία». Νά, αὐτήν ἀκριβῶς τή χυδαία, τή μικροαστική διαστρέβλωση τοῦ μαρξισμοῦ μεταφέρουν τώρα στή Ρωσία οἱ κ. κ. Μπλάνκ καί οἱ ἄλλοι φιλελεύθεροι ὑμνητές τοῦ Πλεχάνοφ. Τόσο ἐξοικειώθηκαν μέ τή διαστρέβλωση αὐτή, πού δέ θεωροῦν κάν πώς εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποδείξουν ὅτι λησμονήθηκαν οἱ μαρξιστικές ἀρχές καί ἰδέες στήν περίοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα.

Γιά ποιό λόγο ἔπρεπε νά ἐμφανιστεῖ μιά τέτοια ἄποψη; Γιατί ἀνταποκρίνεται βαθύτατα στήν ταξική θέση καί στά συμφέροντα τῆς μικροαστικῆς τάξης. Ὁ θεωρητικός τῆς «ξεκαθαρισμένης» ἀστικῆς κοινωνίας δέχεται *ὅλες* τίς μεθόδους πάλης τῆς σοσιαλδημοκρατίας, *ἐκτός ἀπό ἐκεῖνες ἀκριβῶς πού ἐφαρμόζει ὁ ἐπαναστατημένος λαός σέ ἐποχές «σίφουνα»* καί πού ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία ἐγκρίνει καί βοηθάει νά ἐφαρμοστοῦν. Τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπαιτοῦν τή συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, μά μόνο τέτοια συμμετοχή πού δέ θά κατέληγε στήν πρωτοκαθεδρία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, μόνο τέτοια συμμετοχή πού δέ θά ἐξάλειφε ὁλότελα τά παλιά, τά ἀπολυταρχικά δουλοπαροικιακά καί ἀστυνομικά ὄργανα ἐξουσίας. Ἡ ἀστική τάξη θέλει νά διατηρήσει αὐτά τά ὄργανα, μόνο πού τά θέλει ὑποταγμένα στόν ἄμεσο ἔλεγχό της, τά χρειάζεται *ἐνάντια στό προλεταριάτο*, πού τήν προλεταριακή του πάλη θά τή διευκόλυνε πάρα πολύ ἡ πλήρης καταστροφή αὐτῶν τῶν ὀργάνων. Νά γιατί τά συμφέροντα τῆς μπουρζουαζίας σάν τάξης ἀπαιτοῦν νά ὑπάρχει καί μοναρχία καί ἄνω βουλή, ἀπαιτοῦν τόν ἀποκλεισμό τῆς δικτατορίας τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ. Πάλαιβε ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, λέει ἡ ἀστική τάξη στό προλεταριάτο, μή θίγεις ὅμως τά παλιά ὄργανα ἐξουσίας, — τά ὄργανα αὐτά μοῦ χρειάζονται. Πάλαιβε «κοινοβουλευτικά», δηλ. μέσα στά ὅρια πού θά σοῦ προδιαγράψω ἐγώ σέ συμφωνία μέ τή μοναρχία, πάλαιβε μέσω τῶν ὀργανώσεων, ὄχι ὅμως τέτοιων ὀργανώσεων ὅπως οἱ γενικές ἀπεργιακές ἐπιτροπές, τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν κτλ., ἀλλά μέσω τέτοιων ὀργανώσεων πού τίς ἀναγνωρίζει καί τίς περιορίζει, τίς κάνει ἀβλαβεῖς γιά τό κεφάλαιο ὁ νόμος πού ἔχω ἐκδόσει ἐγώ σέ συμφωνία μέ τή μοναρχία.

'Απ' ὅλα αὐτά εἶναι εὐνόητο γιατί ἡ ἀστική τάξη μιλάει μέ περιφρόνηση, ἀποστροφή, κακία, μίσος* γιά τήν περίοδο τοῦ «σίφουνα», ἐνῶ γιά τήν περίοδο τοῦ συνταγματισμοῦ, πού τόν περιφρουρεῖ ὁ Ντουμπάσοφ, μιλάει μέ θαυμασμό, μέ ἔκσταση, μέ ἀπεριόριστο μικροαστικό ἔρωτα... γιά τήν ἀντίδραση. Εἶναι ἡ ἴδια διαρκής καί ἀναλλοίωτη ἰδιότητα τῶν καντέτων: ἡ τάση νά στηριχτοῦν στό λαό καί ὁ φόβος ἀπό τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία του.

Εἶναι ἐπίσης εὐνόητο γιά ποιό λόγο ἡ ἀστική τάξη φοβᾶται περισσότερο ἀπ' τή φωτιά τήν ἐπανάληψη τοῦ σίφουνα, γιά ποιό λόγο ἀγνοεῖ καί συγκαλύπτει τά στοιχεῖα τῆς καινούργιας ἐπαναστατικῆς κρίσης, γιά ποιό λόγο ὑποστηρίζει καί διαδίδει μέσα στό λαό συνταγματικές αὐταπάτες.

Τώρα ἐξηγήσαμε στό ἀκέραιο γιατί ὁ κ. Μπλάνκ καί οἱ ὅμοιοί του διακηρύσσουν πώς στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» λησμονήθηκαν ὅλες οἱ μαρξιστικές ἀρχές καί ἰδέες. Ὁ κ. Μπλάνκ, ὅπως καί ὅλοι οἱ μικροαστοί, παραδέχεται τό μαρξισμό, *ἐκτός ἀπό* τήν ἐπαναστατική του πλευρά, παραδέχεται τίς σοσιαλδημοκρατικές μεθόδους πάλης *ἐκτός ἀπό* τίς πιό ἐπαναστατικές καί ἄμεσα ἐπαναστατικές μεθόδους.

Ἡ στάση τοῦ κ. Μπλάνκ ἀπέναντι στήν περίοδο τοῦ «σίφουνα» εἶναι στό ἔπακρο χαρακτηριστική, γιατί δείχνει τήν ἀνικανότητα τῆς ἀστικῆς τάξης νά μπεῖ στό νόημα τῶν προλεταριακῶν κινημάτων, τό φόβο της μπροστά στήν ὀξυμένη καί ἀποφασιστική πάλη, τό μίσος της ἀπέναντι σ' ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τοῦ βίαιου, τοῦ καταλυτικοῦ ἀπέναντι στούς παλιούς θεσμούς, τοῦ κυριολεκτικά ἐπαναστατικοῦ τρόπου λύσης τῶν κοινωνικοϊστορικῶν ζητημάτων. Ὁ κύριος Μπλάνκ παρουσιάστη-

---

* Σύγκρινε λχ. τίς ἀπόψεις τῆς ἐφημερίδας «Ρούσκιγε Βέντομοστι», ἀρ. φύλλου 1 τοῦ 1906, γιά τή δράση τῆς 'Αγροτικῆς ἕνωσης, πού ἀποτελοῦν μιά καταγγελία στόν Ντουμπάσοφ ὅτι ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία ἔχει πουγκατσοφικές ἐπιδιώξεις, ὅτι ἐπιδοκιμάζει τήν κατάληψη τῆς γῆς, ὅτι δημιουργεῖ καινούργια ἐξουσία κτλ. 'Ακόμα καί οἱ ἀριστεροί καντέτοι ἀπό τό περιοδικό «Μπέζ Ζαγκλάβιγια» (τεῦχος 10) στιγμάτισαν τήν ἐφημερίδα «Ρούσκιγε Βέντομοστι», συγκρίνοντάς την δικαιολογημένα γιά τίς ἀπόψεις της μέ τήν ἐφημερίδα «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι». Δυστυχῶς οἱ ἀριστεροί καντέτοι στιγματίζουν τή «Ρούσκιγε Βέντομοστι» ἔτσι πού λές καί πᾶνε νά δικαιολογηθοῦν. Τό «Μπέζ Ζαγκλάβιγια» ὑποστηρίζει τήν 'Αγροτική ἕνωση, μά δέν κατηγορεῖ τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη. Δέν ξέρω ἄν αὐτός ὁ τρόπος πολεμικῆς μέ τή «Ρούσκιγε Βέντομοστι», πού δέν εἶναι καθόλου εὐπρεπής, πρέπει νά ἐξηγηθεῖ μέ τό «φόβο τῶν ἰουδαίων», εἴτε μέ τό ὅτι στό ὄργανο αὐτό γράφει ὁ κ. Μπλάνκ. Οἱ ἀριστεροί καντέτοι εἶναι ὡστόσο καντέτοι.

κε αὐτός πού εἶναι, παρουσιάστηκε μ' ὅλη τήν ἀστική του στενοκεφαλιά. Ἄκουσε καί διάβασε πώς οἱ σοσιαλδημοκράτες στήν περίοδο τοῦ σίφουνα ἔκαναν «λάθη», ἔσπευσε νά συμπεράνει καί νά δηλώσει μέ ἔμφαση, τελεσίδικα, ἀστήριχτα, πώς λησμονήθηκαν ὅλες οἱ «ἀρχές» τοῦ μαρξισμοῦ (γιά τίς ὁποῖες δέν ἔχει ἰδέα!). Θά παρατηρήσουμε σέ σχέση μέ τά «λάθη» αὐτά: ὑπῆρξε μήπως περίοδος στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, στήν ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού νά μήν ἔγιναν τοῦτα εἴτε ἐκεῖνα τά λάθη; πού νά μήν παρατηρήθηκαν τοῦτες εἴτε ἐκεῖνες οἱ παρεκκλίσεις πρός τά δεξιά ἤ πρός τά ἀριστερά; Μήπως ἡ ἱστορία τῆς κοινοβουλευτικῆς περιόδου τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς πάλης — τῆς περιόδου ἐκείνης πού σ' ὅλους τούς μυωπικούς ἀστούς ὅλου τοῦ κόσμου φαινόταν σάν ὅριο πού δέν μπορεῖ νά ξεπεραστεῖ! — δέν εἶναι γεμάτη ἀπό τέτοια λάθη; Ἄν ὁ κ. Μπλάνκ δέν ἦταν τελείως ἀγράμματος στά ζητήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ, θά τοῦ ἐρχόταν εὔκολα στό νοῦ καί ὁ Μύλμπεργκερ, καί ὁ Ντύριγκ, καί τό ζήτημα τῆς Dampfersubvention [139], καί οἱ «νέοι» [140], καί ἡ μπερνσταϊνιάδα, καί πολλά, πολλά ἄλλα. Γιά τόν κ. Μπλάνκ ὅμως τό σπουδαῖο δέν εἶναι ἡ μελέτη τῆς πραγματικῆς πορείας πού ἀκολούθησε ἡ ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας, αὐτός θέλει μονάχα νά μειώσει τήν προλεταριακή ὁρμή τῆς πάλης γιά νά ἐξυμνήσει τήν ἀστική κακομοιριά τοῦ καντέτικου κόμματός του.

Πράγματι, ἄν κοιτάξουμε τήν ὑπόθεση ἀπό τήν ἄποψη τῶν παρεκκλίσεων τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπό τό συνηθισμένο, τόν «κανονικό» δρόμο της, θά δοῦμε πώς καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ περίοδος τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα» δείχνει *μεγαλύτερη* καί ὄχι μικρότερη, σέ σύγκριση μέ τήν προηγούμενη περίοδο, συσπείρωση καί ἰδεολογική ἀκεραιότητα τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ τακτική τῆς ἐποχῆς τοῦ «σίφουνα» δέν ἀπομάκρυνε ἀλλά πλησίασε τίς δυό πτέρυγες τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Στή θέση τῶν παλιῶν διαφωνιῶν ἔχουμε ἑνότητα ἀπόψεων στό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Οἱ σοσιαλδημοκράτες καί τῶν δυό ὁμάδων δούλευαν στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, σ' αὐτά τά ἰδιόμορφα ὄργανα ἐμβρυώδους ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, τραβοῦσαν στρατιῶτες καί ἀγρότες σ' αὐτά τά Σοβιέτ, ἐκδίδανε ἐπαναστατικές διακηρύξεις μαζί μέ τά μικροαστικά ἐπαναστατικά κόμματα. Οἱ παλιές διαφωνίες τῆς προεπαναστατικῆς ἐποχῆς ἀντικαταστάθηκαν μέ τήν ἀλληλεγγύη στά πρακτικά ζητήματα. Ἡ ἄνοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κύματος παραμέρισε τίς διαφωνίες, ἐπιβάλλοντας τήν παραδοχή τῆς μαχητικῆς τακτι-

κῆς, ἐξαλείφοντας τό ζήτημα τῆς Δούμας, βάζοντας στήν πρώτη γραμμή τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης, πλησιάζοντας, μέ βάση τήν ἄμεση, τήν πιό κοντινή δουλειά, τή σοσιαλδημοκρατία μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία. Στήν ἐφημερίδα «Σέβερνι Γκόλος»[141] οἱ μενσεβίκοι μαζί μέ τούς μπολσεβίκους καλοῦσαν σέ ἀπεργία καί ἐξέγερση, καλοῦσαν τούς ἐργάτες νά μή σταματήσουν τόν ἀγώνα τους ὅσο ἡ ἐξουσία δέν περάσει στά χέρια τους. Ἡ ἴδια ἡ ἐπαναστατική κατάσταση ὑπαγόρευε τά πρακτικά συνθήματα. Οἱ διαφωνίες ἀφοροῦσαν μόνο τίς λεπτομέρειες γιά τήν ἐκτίμηση τῶν γεγονότων: ἡ «Νατσάλο»[142] λχ. ἔβλεπε τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν σάν ὄργανα ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης, ἐνῶ ἡ «Νόβαγια Ζίζν» — σάν ἐμβρυώδη ὄργανα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, πού ἑνώνουν τό προλεταριάτο μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία.
Ἡ «Νατσάλο» ἔκλινε πρός τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» στεκόταν στήν ἄποψη τῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Μήπως ὅμως τέτοιες καί παρόμοιες διαφωνίες στούς κόλπους τῆς σοσιαλδημοκρατίας δέ μᾶς παρουσιάζει ὁποιαδήποτε περίοδος ἀνάπτυξης ὁποιουδήποτε εὐρωπαϊκοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος;
Ὄχι, ἡ διαστρέβλωση τοῦ ζητήματος ἀπό τόν κύριον Μπλάνκ, ἡ ὁλοφάνερη παραποίηση ἀπ' αὐτόν τῆς πρόσφατης ἱστορίας ἐξηγεῖται μ' αὐτό, καί μόνο μ' αὐτό: ὅτι μπροστά μας ἔχουμε ἕνα τύπο αὐτάρεσκης ἀστικῆς προστυχιᾶς, πού οἱ περίοδοι τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα τοῦ φαίνονται παραφροσύνη («λησμονήθηκαν ὅλες οἱ ἀρχές», «ἡ ἴδια ἡ σκέψη καί τό κοινό λογικό σχεδόν ἐξαφανίζονται»), ἐνῶ οἱ περίοδοι καταστολῆς τῆς ἐπανάστασης καί τῆς μικροαστικῆς «προόδου» (πού περιφρουρεῖται ἀπό τούς Ντουμπάσοφ) τοῦ φαίνονται ἐποχή λογικῆς, συνειδητῆς καί προγραμματισμένης δράσης. Αὐτή ἡ συγκριτική ἐκτίμηση τῶν δυό περιόδων (τῆς περιόδου τοῦ «σίφουνα» καί τῆς καντέτικης περιόδου) περνάει σάν κόκκινη κλωστή μέσα ἀπ' ὅλο τό ἄρθρο τοῦ κυρίου Μπλάνκ. Ὅταν ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας προχωρεῖ μέ ταχύτητα ἀτμομηχανῆς, αὐτό εἶναι «σίφουνας», «χείμαρρος», «ἐξαφάνιση» ὅλων «τῶν ἀρχῶν καί ἰδεῶν». Ὅταν ἡ ἱστορία κινεῖται μέ ταχύτητα ἁραμπᾶ, αὐτό θεωρεῖται ἐνσάρκωση τῆς λογικῆς, προσωποποίηση τοῦ προγραμματισμοῦ. Ὅταν οἱ ἴδιες οἱ λαϊκές μάζες μέ ὅλο τόν ἁγνό πρωτογονισμό τους, τήν ἁπλή, τή σκαιή ἀποφασιστικότητά τους ἀρχίζουν νά δημιουργοῦν ἱστορία, νά ἐνσαρκώνουν στή ζωή ἀνοιχτά καί ἄμεσα «τίς ἀρχές καί τίς θεωρίες», — τότε

ὁ ἀστός νιώθει φόβο καί ξεφωνίζει ὅτι «τό λογικό ὑποχωρεῖ σε δεύτερη μοίρα» (θά ρωτούσαμε ὅμως τούς ἥρωες τοῦ μικροαστισμοῦ: μήπως συμβαίνει τό ἀντίθετο; μήπως σέ τέτοιες ἀκριβῶς στιγμές ἐμφανίζεται στήν ἱστορία τό λογικό τῶν μαζῶν καί ὄχι τό λογικό τῶν μεμονωμένων ἀτόμων, μήπως τότε ἀκριβῶς τό λογικό τῶν μαζῶν γίνεται ζωντανή, δρῶσα καί ὄχι θεωρητική δύναμη;). Ὅταν τό ἄμεσο κίνημα τῶν μαζῶν ἔχει καταπνιγεῖ μέ τούς τουφεκισμούς, τούς βασανισμούς, τούς ξυλοδαρμούς, τήν ἀνεργία καί τήν πείνα, ὅταν ἀπό τίς χαραμάδες ξετρυπώνουν οἱ κοριοί τῆς καθηγητικῆς ἐπιστήμης πού συντηρεῖται μέ τά χρήματα τοῦ Ντουμπάσοφ καί ἀρχίζουν νά λύνουν τά ζητήματα *ὑπέρ* τοῦ λαοῦ, *ἐξονόματος τῶν μαζῶν*, ξεπουλώντας καί προδίνοντας τά συμφέροντά τους σέ μιά χούφτα προνομιούχους, τότε οἱ ἱππότες τοῦ μικροαστισμοῦ φαντάζονται πώς ἔφτασε ἡ ἐποχή τῆς ἤρεμης καί ἥσυχης προόδου, «ἔφτασε ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ». Ὁ ἀστός παντοῦ καί πάντοτε εἶναι πιστός στόν ἑαυτό του: εἴτε τό περιοδικό «Πολιάρναγια Ζβεζντά» πάρετε, εἴτε τή «Νάσα Ζίζν», εἴτε τόν Στροῦβε διαβάσετε, εἴτε τόν Μπλάνκ, θ' ἀντιληφθεῖτε παντοῦ τά ἴδια πράγματα, θ' ἀντιληφθεῖτε παντοῦ ἕνα συντηρητισμό στήν ἐκτίμηση τῶν ἐπαναστατικῶν καί τῶν μεταρρυθμιστικῶν περιόδων, ἕνα συντηρητισμό πού τόν χαρακτηρίζει ὁ δασκαλίστικος σχολαστικισμός καί ἡ γραφειοκρατική ἀποστέωση. Οἱ πρῶτες εἶναι tolle Jahre, περίοδοι παραφροσύνης, ἐξαφάνισης τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ. Οἱ δεύτερες εἶναι περίοδοι «συνειδητῆς, συστηματικῆς» δράσης.

Μήν παρερμηνεύετε τά λόγια μου. Μήν πεῖτε πώς κάνω λόγο γιά τίς προτιμήσεις πού ἔχουν οἱ κύριοι Μπλάνκ σχετικά μέ τοῦτες εἴτε ἐκεῖνες τίς περιόδους. Δέν πρόκειται καθόλου γιά προτίμηση· ἡ ἐναλλαγή τῶν ἱστορικῶν περιόδων δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ὑποκειμενική προτίμησή μας. Πρόκειται γιά τό ὅτι *κατά τήν ἀνάλυση τῶν χαρακτηριστικῶν* τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης περιόδου (ἐντελῶς ἀνεξάρτητα ἀπό τήν προτίμησή μας, εἴτε ἀπό τίς συμπάθειές μας) οἱ κύριοι Μπλάνκ *διαστρεβλώνουν* ἀναίσχυντα τήν *ἀλήθεια*. Πρόκειται γιά τό ὅτι ἀκριβῶς στίς ἐπαναστατικές περιόδους ἡ ἱστορική δημιουργία παρουσιάζει μεγαλύτερο πλάτος, μεγαλύτερο πλοῦτο, μεγαλύτερη συνειδητότητα, μεγαλύτερο προγραμματισμό, μεγαλύτερη συστηματικότητα, μεγαλύτερη τόλμη καί φωτεινότητα ἀπ' ὅ,τι στίς περιόδους τῆς μικροαστικῆς, τῆς καντέτικης, τῆς μεταρρυθμιστικῆς προόδου. Οἱ κύριοι Μπλάνκ ὅμως παρουσιάζουν τά πράγματα ἀπό τήν ἀνάπο-

δη! Τήν κακομοιριά τήν παρουσιάζουν γιά πλοῦτο ἱστορικῆς δημιουργίας. Τήν ἀδράνεια τῶν ἐξουθενωμένων ἤ καταπιεσμένων μαζῶν τήν βλέπουν σά θρίαμβο τῆς «συστηματικότητας» στή δράση τῶν γραφειοκρατῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἀστῶν. Ξεφωνίζουν γιά ἐξαφάνιση τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ ὅταν στή θέση τοῦ κουτσουρέματος τῶν νομοσχεδίων ἀπό τούς κάθε λογῆς γραφειοκράτες χαρτογιακάδες καί φιλελεύθερους penny-a-liner's (γραφιάδες πού ζοῦν ἀπό τά ἀντιγραφικά μέ τή σελίδα) ἔρχεται ἡ περίοδος τῆς ἄμεσης πολιτικῆς δράσης τοῦ «ἁπλοῦ λαοῦ», πού χωρίς πολλά λόγια τσακίζει ἀμέσως τά ὄργανα καταπίεσης τοῦ λαοῦ, κατακτᾶ τήν ἐξουσία, παίρνει ἐκεῖνο πού θεωροῦνταν ὅτι ἀνῆκε σέ κάθε λογῆς ληστές τοῦ λαοῦ, μέ λίγα λόγια, ὅταν ἀκριβῶς ἀφυπνίζεται ἡ σκέψη καί τό λογικό τῶν ἑκατομμυρίων ἐξουθενωμένων ἀνθρώπων, ὅταν ἀφυπνίζεται ὄχι μόνο γιά διάβασμα φυλλαδίων, ἀλλά γιά δράση, γιά ζωντανή ἀνθρώπινη δράση, γιά ἱστορική δημιουργία.

Κοιτάχτε μέ τί μεγαλοπρέπεια στοχάζεται αὐτός ὁ καντέτος ἱππότης: «Ὁ σίφουνας στριφογύρισε καί καταλάγιασε τελικά *στό ἴδιο σημεῖο*». Καί ἄν οἱ φιλελεύθεροι μικροαστοί εἶναι ἀκόμα ζωντανοί, ἄν δέν τούς καταβρόχθισαν οἱ Ντουμπάσοφ, αὐτό ἔγινε *ἀκριβῶς χάρη σ' αὐτόν τό σίφουνα*. Λέτε ὅτι «καταλάγιασε στό ἴδιο σημεῖο»; Ἡ Ρωσία δηλαδή τῆς ἄνοιξης τοῦ 1906 βρίσκεται στό ἴδιο σημεῖο πού βρισκόταν καί τό Σεπτέμβρη τοῦ 1905; Καί στή διάρκεια ὅλης τῆς «καντέτικης» περιόδου οἱ Ντουμπάσοφ καί οἱ Ντουρνοβό τραβοῦν καί *θά τραβοῦν τή Ρωσία* «συνειδητά, προγραμματισμένα καί συστηματικά» πρός τά πίσω, γιά νά τή γυρίσουν στό Σεπτέμβρη τοῦ 1905, *δέν ἔχουν ὅμως ἀρκετή δύναμη γι' αὐτό*, γιατί τόν καιρό τοῦ σίφουνα ὁ προλετάριος, ὁ σιδηροδρομικός, ὁ ἀγρότης, ὁ ἐξεγερμένος στρατιώτης κίνησαν μπροστά ὅλη τή Ρωσία μέ ταχύτητα ἀτμομηχανῆς.

Ἄν ὁ ἐξωφρενικός αὐτός σίφουνας καταλάγιασε πραγματικά, τότε ἡ καντέτικη Δούμα θά πρέπει νά εἶναι καταδικασμένη νά ἀσχολεῖται μέ ζητήματα πού ἀφοροῦν τό γάνωμα νιπτήρων. Ὁ κύριος Μπλάνκ ὅμως οὔτε κάν ὑποπτεύεται πώς τό ζήτημα ἄν καταλάγιασε ὁ σίφουνας εἶναι ἕνα αὐτοτελές καί καθαρά ἐπιστημονικό ζήτημα, πού ἡ λύση του προαποφασίζει γιά ὁλόκληρη σειρά ζητημάτων τακτικῆς καί πού ἀντίθετα ἡ μή λύση του δέ μᾶς ἐπιτρέπει νά κατατοπιστοῦμε κάπως λογικά στά ζητήματα τῆς σημερινῆς τακτικῆς. Ὁ κύριος Μπλάνκ δέ στηρίχτηκε σέ τούτη εἴτε στήν ἄλλη ἀνάλυση τῶν στοιχείων καί τῶν

γνωμῶν γιά νά καταλήξει στό συμπέρασμα πώς δέν ὑπάρχουν τώρα συνθῆκες γιά κίνημα μέ τή μορφή τοῦ σίφουνα (τέτοιο συμπέρασμα, ἄν ἦταν αἰτιολογημένο, θά εἶχε πραγματικά θεμελιακή σημασία κατά τόν καθορισμό τῆς τακτικῆς, ἐπειδή, ἐπαναλαμβάνουμε, ὁ καθορισμός αὐτός εἶναι ἀπαράδεχτο νά στηζεται στήν ἁπλή «προτίμηση» τούτου ἤ τοῦ ἄλλου δρόμου)· ὄχι, ὁ κύριος Μπλάνκ ἐκφράζει ἀνοιχτά καί ἁπλά τή βαθιά (καί ἀπόλυτα μυωπική) πεποίθησή του πώς δέν μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά. Ὁ κ. Μπλάνκ οὐσιαστικά βλέπει τό «σίφουνα» ἀκριβῶς ὅπως τόν βλέπουν καί οἱ διάφοροι κύριοι Βίττε, Ντουρνοβό, Μπύλοφ καί οἱ ἄλλοι γερμανοί ἀξιωματοῦχοι πού διακήρυξαν ἀπό καιρό πιά πώς τό 1848 εἶναι «χρόνος παραφροσύνης». Ὁ κύριος Μπλάνκ μέ τά λόγια γιά καταλάγιασμα τοῦ σίφουνα δέν ἐκφράζει καμιά ἐπιστημονική πεποίθηση, ἀλλά μιά φιλισταϊκή ἀνοησία, γιά τήν ὁποία κάθε σίφουνας, καί ὁ σίφουνας γενικά, σημαίνει «ἐξαφάνιση τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ».

«Ἡ σοσιαλδημοκρατία γύρισε στήν ἀφετηρία της» — μᾶς βεβαιώνει ὁ κύριος Μπλάνκ. Ἡ καινούργια τακτική τῶν μενσεβίκων κατευθύνει τό ρωσικό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα στό δρόμο πάνω στόν ὁποῖο κινεῖται ὁλόκληρη ἡ διεθνής σοσιαλδημοκρατία.

Βλέπετε: ὁ κύριος Μπλάνκ — ἄγνωστο γιατί — ἀνακηρύσσει τόν κοινοβουλευτικό δρόμο «ἀφετηρία» (ἄν καί γιά τή Ρωσία δέν μποροῦσε νά εἶναι ἀφετηρία τῆς σοσιαλδημοκρατίας). Ὁ κύριος Μπλάνκ θεωρεῖ τόν κοινοβουλευτικό δρόμο, σά νά λέμε, κανονικό, κύριο, ἀκόμα καί ὁλοκληρωμένο, μοναδικό, ἀποκλειστικό δρόμο τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας. Ὁ κύριος Μπλάνκ οὔτε κάν ὑποψιάζεται πώς ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἐπαναλαμβάνει στό ἀκέραιο τήν ἀστική διαστρέβλωση τοῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ, διαστρέβλωση πού κυριαρχεῖ στό γερμανικό φιλελεύθερο τύπο καί πού τήν εἶχε κάποτε δανειστεῖ ἡ μπερνσταϊνιάδα. Μιά ἀπ' τίς μεθόδους πάλης φαίνεται στό φιλελεύθερο ἀστό ἡ μοναδική μέθοδος. Ἐδῶ ἐκδηλώνεται ἀπόλυτα ἡ μπρεντανοϊκή ἀντίληψη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς ταξικῆς πάλης. Ὁ κύριος Μπλάνκ οὔτε κάν ὑποψιάζεται πώς ἡ εὐρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία μπῆκε καί μποροῦσε νά μπεῖ στόν κοινοβουλευτικό δρόμο μόνον τότε ὅταν οἱ ἀντικειμενικές συνθῆκες ἀπέσυραν ἀπό τήν ἡμερήσια διάταξη τῆς ἱστορίας τό ζήτημα τῆς ὁλοκλήρωσης τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, μόνον τότε ὅταν τό κοινοβουλευτικό καθεστώς ἔγινε πραγματικά ἡ κύρια μορφή μέ τήν ὁποία ἐκδηλώνεται ἡ κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τά-

ξης καί ὁ κύριος στίβος τῆς κοινωνικῆς πάλης. Καί χωρίς κάν νά σκεφτεῖ ἄν ὑπάρχει στή Ρωσία κοινοβούλιο καί κοινοβουλευτικό καθεστώς, ἀποφασίζει κιόλας ἀνέκκλητα: ἡ σοσιαλδημοκρατία *γύρισε* στήν ἀφετηρία της. Οἱ ἐπαναστάσεις πού μπορεῖ νά νιώσει τό ἀστικό λογικό εἶναι *ἀποκλειστικά* ἡμιτελεῖς δημοκρατικές ἐπαναστάσεις (γιατί στή βάση τῶν ἀστικῶν *συμφερόντων* βρίσκεται ἡ μή ὁλοκλήρωση τῆς ἐπανάστασης). Τό ἀστικό λογικό ἀποφεύγει ὅλες τίς μή κοινοβουλευτικές μεθόδους πάλης, κάθε λογῆς ἀνοιχτή ἐκδήλωση τῶν μαζῶν, κάθε ἐπανάσταση μέ τήν ἄμεση σημασία τῆς λέξης. Ὁ ἀστός σπεύδει ἐνστικτώδικα ν' ἀνακηρύξει, νά διακηρύξει καί νά παραδεχτεῖ γιά γνήσιο κάθε νοθευμένο κοινοβουλευτισμό, γιά νά βάλει τέρμα «στόν ἰλιγγιώδη σίφουνα» (ἐπικίνδυνο ὄχι μόνο γιά τά κεφάλια πολλῶν κουφιοκεφαλάκηδων ἀστῶν, ἀλλά καί γιά τήν τσέπη τους). Νά γιατί τό ἐπιστημονικό καί πραγματικά σπουδαῖο ζήτημα, ἄν δηλ. μποροῦμε νά παραδεχτοῦμε πώς ὁ κοινοβουλευτικός τρόπος πάλης στή Ρωσία ἔχει οὐσιαστική σημασία καί πώς τό κίνημα μέ τή μορφή τοῦ «σίφουνα» ἐξαντλήθηκε, — αὐτό τό ζήτημα οἱ κύριοι καντέτοι οὔτε εἶναι κάν σέ θέση νά τό καταλάβουν. Τόσο τό ὑλικό ὅσο καί τό ταξικό ὑπόβαθρο αὐτῆς τῆς μή κατανόησης εἶναι πέρα γιά πέρα καθαρό: δέν ἔχουν παρά νά ὑποστηρίξουν τήν καντέτικη Δούμα μέ εἰρηνική ἀπεργία ἤ μέ ἄλλη ἐκδήλωση, ἀλλά νά μή σκεφτοῦν γιά σοβαρή, ἀποφασιστική, ἐξοντωτική πάλη, γιά ἐξέγερση ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί στή μοναρχία.

«Τώρα ἦρθε ξανά ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ», λέει μέ ἐνθουσιασμό ὁ κύριος Μπλάνκ γιά τήν περίοδο τῶν νικῶν τοῦ Ντουμπάσοφ. Ξέρετε κάτι, κ. Μπλάνκ; Πραγματικά, στή Ρωσία δέν ὑπῆρξε ἄλλη ἐποχή σάν τήν ἐποχή τοῦ Ἀλέξανδρου Γ', γιά τήν ὁποία θά μποροῦσε σέ τέτοιο βαθμό νά εἰπωθεῖ: «ἦρθε ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ»! Πραγματικά ἔτσι εἶναι. Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐποχή ὁ παλιός ρωσικός ναροντνικισμός ἔπαψε νά εἶναι μόνο ὀνειροπόλα ἐνατένιση πρός τό μέλλον καί μέ τίς ἔρευνές του πάνω στήν οἰκονομική πραγματικότητα τῆς Ρωσίας πλούτισε τή ρωσική κοινωνική σκέψη. Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐποχή ἡ ρωσική ἐπαναστατική σκέψη κινήθηκε ἐντατικότερα ἀπό καθετί ἄλλο καί δημιούργησε τίς βάσεις τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοαντίληψης. Μάλιστα, ἐμεῖς οἱ ἐπαναστάτες δέν ἀρνιούμαστε καθόλου τόν ἐπαναστατικό ρόλο τῶν ἀντιδραστικῶν περιόδων. Ξέρουμε πώς ἡ μορφή τῆς κοινωνικῆς κίνησης ἀλλάζει, πώς τίς περιόδους τῆς ἄμεσης πο-

λιτικῆς δημιουργικότητας τῶν λαϊκῶν μαζῶν τίς διαδέχονται στήν ἱστορία περίοδοι ὅπου βασιλεύει ἐξωτερική ἠρεμία καί σιωποῦν εἴτε κοιμοῦνται (φαινομενικά κοιμοῦνται) οἱ ἐξουθενωμένες καί τσακισμένες ἀπό τή δουλειά κατέργου καί ἀπό τήν ἀνέχεια μάζες, περίοδοι ὅπου ἐπαναστατικοποιοῦνται ἐξαιρετικά γοργά οἱ τρόποι παραγωγῆς καί ὅπου ἡ σκέψη τῶν πρωτοπόρων ἐκπροσώπων τοῦ ἀνθρώπινου λογικοῦ συνοψίζει τά ἀποτελέσματα τοῦ παρελθόντος, οἰκοδομεῖ καινούργια συστήματα καί καινούργιες μεθόδους ἔρευνας. Νά, βλέπετε, καί στήν Εὐρώπη τήν περίοδο πού ἀκολουθεῖ ὕστερ' ἀπό τήν καταστολή τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848 τή διακρίνει μιά πρωτοφανής οἰκονομική πρόοδος καί διανοητική δουλειά, ἀπ' τά δημιουργήματα τῆς ὁποίας φθάνει ν' ἀναφέρουμε τό «Κεφάλαιο» τοῦ Μάρξ. Μέ λίγα λόγια «ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ» ἔρχεται κάποτε στίς ἱστορικές περιόδους τῆς ἀνθρωπότητας μέσα σέ συνθῆκες ἀκριβῶς ἴδιες μ' ἐκεῖνες μέσα στίς ὁποῖες ἡ παραμονή ἑνός πολιτικοῦ στή φυλακή συντελεῖ στίς ἐπιστημονικές του ἐργασίες καί ἀσχολίες.

Τό δυστύχημα ὅμως γιά τόν ἀστό φιλισταῖο μας εἶναι ἀκριβῶς ὅτι δέν καταλαβαίνει πώς ἡ παρατήρησή του ἔχει, σά νά λέμε, χαρακτήρα φυλακῆς ἤ ντουμπασοφικό χαρακτήρα. Δέν ἀντιλαμβάνεται τό βασικό ζήτημα: ἔχει κατασταλεῖ ἡ ρωσική ἐπανάσταση ἤ τραβάει γιά καινούργια ἄνοδο; ἄλλαξε ἡ μορφή τῆς κοινωνικῆς κίνησης ἀπό ἐπαναστατική σέ μορφή κατάλληλη γιά ντουμπασοφισμό; ἐξαντλήθηκαν οἱ δυνάμεις γιά ἕνα «σίφουνα» ἤ ὄχι; Ἡ ἀστική λογική δέ βάζει τέτοια ζητήματα, ἐπειδή γι' αὐτήν ἡ ἐπανάσταση γενικά εἶναι παράλογος «σίφουνας», ἐνῶ ἡ μεταρρύθμιση εἶναι ἡ σειρά τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ.

Κοιτάξτε τό διδακτικότατο συλλογισμό του γιά τήν ὀργάνωση. Ἡ «πρώτη δουλειά» τῆς σκέψης καί τοῦ λογικοῦ, μᾶς πληροφορεῖ, «πού πρέπει νά γίνει εἶναι νά παρθοῦν προληπτικά μέτρα γιά νά μήν ἐπαναληφθεῖ αὐτό πού ἔγινε στήν πρώτη περίοδο τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, στήν Sturm-und-Drang-Zeit* της, δηλ. μέτρα ἐνάντια στίς καταστροφικές ἐνέργειες τῶν ἐπαναστατικῶν χειμάρρων καί τυφώνων. Τό μοναδικό δραστικό μέσο γιά τή δουλειά αὐτή μπορεῖ νά εἶναι μόνο τό πλάταιμα καί τό δυνάμωμα τῆς ὀργάνωσης».

Ὅπως βλέπετε, ὁ καντέτος φαντάζεται τό ζήτημα ἔτσι: ὅτι ἡ

* — περίοδο τῆς θύελλας καί τῆς ὁρμῆς. *Ἡ Σύντ.*

περίοδος τοῦ τυφώνα κατέστρεψε τίς ὀργανώσεις καί τήν ὀργανωτική συνοχή (βλέπε τή «Νόβογε Βρέμια», συγγνώμη, τό περιοδικό «Πολιάρναγια Ζβεζντά» μέ τά ἄρθρα τοῦ Στροῦβε ἐνάντια στήν ἀναρχία, στό αὐθόρμητο, στήν ἀνευθυνότητα πού χαρακτηρίζει τήν ἐπανάσταση κ.ἄ., κ.ἄ.), ἐνῶ ἡ περίοδος ὅπου ὁ Ντουμπάσοφ περιφρουρεῖ τή σκέψη καί τό λογικό εἶναι περίοδος δημιουργίας τῶν ὀργανώσεων. Ἡ ἐπανάσταση εἶναι κακό, γιατί καταστρέφει, εἶναι τυφώνας, ἰλιγγιώδης σίφουνας. Ἡ ἀντίδραση εἶναι ἀγαθό, γιατί δημιουργεῖ, εἶναι οὔριος ἄνεμος, εἶναι μιά ἐποχή συνειδητῆς, προγραμματισμένης, συστηματικῆς δράσης.

Καί πάλι ὁ φιλόσοφος τοῦ κόμματος τῶν καντέτων συκοφαντεῖ τήν ἐπανάσταση καί φανερώνει ὅλο του τόν ἔρωτα γιά τίς περιορισμένες ἀπό τά στενά ἀστικά πλαίσια μορφές καί συνθῆκες τοῦ κινήματος. Ὁ τυφώνας κατέστρεψε τίς ὀργανώσεις! Τί κατάφωρη ψευτιά! Δεῖξτε μας μιά τέτοια περίοδο ἀπό τή ρωσική εἴτε τήν παγκόσμια ἱστορία, βρῆτε ἕξι μῆνες, εἴτε ἕξι χρόνια, στούς ὁποίους νά ἔγιναν γιά τίς ἐλεύθερες, αὐτοδημιούργητες ὀργανώσεις τῶν λαϊκῶν μαζῶν τόσα ὅσα ἔγιναν στίς ἕξι ἑβδομάδες τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα, ὅταν, σύμφωνα μέ τά λόγια τῶν συκοφαντῶν τῆς ἐπανάστασης, εἶχαν ξεχαστεῖ ὅλες οἱ ἀρχές καί ἰδέες, ὅταν ἐξαφανίστηκε τό λογικό καί ἡ σκέψη. Τί ἦταν ἡ γενική πανρωσική ἀπεργία; Κατά τή γνώμη σας δέν ἦταν ὀργάνωση; Δέν εἶναι καταχωρημένη στά βιβλία τῆς ἀστυνομίας, δέν εἶναι μόνιμη ὀργάνωση, δέ θέλετε νά τήν ὑπολογίζετε. Πάρτε τίς πολιτικές ὀργανώσεις. Ξέρετε ὅτι ὁ ἐργαζόμενος λαός, ἡ ἁπλή μάζα ποτέ δέν ἔμπαινε τόσο πρόθυμα στίς πολιτικές ὀργανώσεις, δέ μεγάλωνε τόσο γιγάντια τή σύνθεση τῶν πολιτικῶν ἑνώσεων, δέ δημιουργοῦσε τέτοιες αὐτοτελεῖς μισοπολιτικές ὀργανώσεις, ὅπως τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν; Σεῖς ὅμως φοβᾶστε τίς πολιτικές ὀργανώσεις τοῦ προλεταριάτου. Σέ σᾶς, σά γνήσιο μπρενταναοϊστή, φαίνονται περισσότερο ἀκίνδυνες γιά τήν ἀστική τάξη (καί γι' αὐτό περισσότερο σπουδαῖες, περισσότερο σοβαρές) οἱ συνδικαλιστικές ὀργανώσεις. Ἄν πάρουμε τίς συνδικαλιστικές ὀργανώσεις θά δοῦμε πώς, παρ' ὅλα τά φιλισταϊκά κουτσομπολιά ὅτι τάχα ἀγνοήθηκαν κατά τή στιγμή τῆς ἐπανάστασης, ποτέ στή Ρωσία δέ δημιουργήθηκε τόσο μεγάλος ἀριθμός συνδικαλιστικῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων ὅπως ἐκεῖνες τίς μέρες. Οἱ σελίδες τῶν σοσιαλιστικῶν, κυρίως τῶν σοσιαλιστικῶν ἐφημερίδων, καί τῆς «Νόβαγια Ζίζν» καί τῆς «Νατσάλο» ἦταν κατά-

μεστες ἀπό πληροφορίες γιά ὅλο καί καινούργιες συνδικαλιστικές ὀργανώσεις. Τέτοια καθυστερημένα στρώματα τοῦ προλεταριάτου, ὅπως τό προσωπικό οἰκιακῆς ἐξυπηρέτησης, πού ὁλόκληρες δεκαετίες στήν περίοδο τῆς «προγραμματισμένης καί συστηματικῆς» μικροαστικῆς προόδου μόλις θά κατόρθωνες νά τά κινήσεις, ἔδειξαν τεράστια διάθεση καί ἱκανότητα ὀργάνωσης. Πάρτε τήν Ἀγροτική ἕνωση. Τώρα εἶναι πολύ εὔκολο νά συναντήσεις καντέτο πού μέ μεγαλόπρεπη περιφρόνηση θ' ἀπαντήσει γι' αὐτή τήν Ἕνωση: Τί, δηλαδή, ἀφοῦ πρόκειται γιά μισοπλασματική ὀργάνωση! Τώρα ἀπ' αὐτήν δέν ἔμεινε οὔτε ἴχνος! Μάλιστα, κύριοι, θάθελα νά δῶ ἄν θά ἔμεναν πολλές ἀπό τίς καντέτικες ὀργανώσεις σας σέ περίπτωση πού θά βρίσκονταν στήν ἀνάγκη νά παλαίψουν ἐνάντια στά ἐκκαθαριστικά ἀποσπάσματα, ἐνάντια στούς ἀμέτρητους Λουζενόφσκι, Ρίμαν, Φιλόνοφ, Ἀβράμοφ καί Ζντάνοφ τοῦ χωριοῦ. Ἡ Ἀγροτική ἕνωση μεγάλωνε μέ καταπληκτική ταχύτητα στήν περίοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα. Ἦταν μιά πραγματική λαϊκή μαζική ὀργάνωση, πού εἶχε, φυσικά, πολλές ἀπό τίς προλήψεις τῆς ἀγροτιᾶς καί ἦταν συγκαταβατική ἀπέναντι στίς μικροαστικές αὐταπάτες τοῦ ἀγρότη (ὅπως συγκαταβατικοί ἀπέναντί τους εἶναι καί οἱ δικοί μας σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες)· ὅμως ἦταν τέτοια ὀργάνωση πού χωρίς ἀμφιβολία «πατοῦσε σέ γερό ἔδαφος», ἦταν μιά πραγματική ὀργάνωση τῶν μαζῶν, ἀναντίρρητα ἐπαναστατική στή βάση της, ἱκανή νά ἐφαρμόζει πραγματικά ἐπαναστατικές μεθόδους πάλης, πού δέ στένευε ἀλλά πλάταινε τά ὅρια τῆς πολιτικῆς δημιουργικότητας τῆς ἀγροτιᾶς καί προωθοῦσε στή σκηνή τούς ἴδιους τούς ἀγρότες, μέ τό μίσος τους ἐνάντια στούς κρατικούς λειτουργούς καί στούς τσιφλικάδες, πού προωθοῦσε τούς ἀγρότες καί ὄχι τούς μισοδιανοουμένους, πού τόσο συχνά ἔχουν τήν τάση νά σκαρώνουν κάθε εἴδους σχέδια συναλλαγῆς ἀνάμεσα στήν ἐπαναστατική ἀγροτιά καί στούς φιλελεύθερους τσιφλικάδες. Ὄχι, στή συνηθισμένη περιφρόνηση ἀπέναντι στήν Ἀγροτική ἕνωση ἐκδηλώνεται προπαντός ἡ φιλισταϊκή μικροαστική στενότητα τοῦ καντέτου, πού δέν πιστεύει στήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία τοῦ λαοῦ καί φοβᾶται τήν τέτοιου εἴδους πρωτοβουλία. Ἡ Ἀγροτική ἕνωση στίς μέρες τῆς ἐλευθερίας ἦταν μιά ἀπό τίς πιό ρωμαλέες πραγματικότητες, καί μπορεῖ κανείς νά πεῖ ἀπό τώρα μέ πεποίθηση πώς ἄν οἱ Λουζενόφσκι καί οἱ Ρίμαν δέν ἐξοντώσουν καί ἄλλες δεκάδες χιλιάδες ἀπό τήν πρωτοπόρα ἀγροτική νεολαία, πώς ἄν φυσήξει ἀκόμα ἕνα κάπως ἐλεύθερο ἀεράκι, ἡ Ἑνω-

ση αὐτή θά μεγαλώνει ὄχι μέρα μέ τή μέρα, ἀλλά ὥρα μέ τήν ὥρα, θά γίνει ὀργάνωση πού οἱ τωρινές καντέτικες ἐπιτροπές σέ σύγκριση μ' αὐτήν θά εἶναι μόριο σκόνης*.

'Ανακεφαλαιώνομε: ἡ ὀργανωτική δημιουργικότητα τοῦ λαοῦ, ἰδιαίτερα τοῦ προλεταριάτου καί κατόπιν καί τῆς ἀγροτιᾶς, στίς περιόδους τοῦ ἐπαναστατικοῦ σίφουνα ἐκδηλώνεται ἑκατομμύρια φορές ἰσχυρότερη, πλουσιότερη, παραγωγικότερη ἀπ' ὅ,τι στίς περιόδους τῆς λεγόμενης ἤρεμης (μέ ταχύτητα ἀραμπᾶ) ἱστορικῆς προόδου. Ἡ ἀντίθετη γνώμη τῶν κυρίων Μπλάνκ εἶναι ἀστικογραφειοκρατική διαστρέβλωση τῆς ἱστορίας. Στόν καλό ἀστό καί στόν τίμιο κρατικό λειτουργό «πραγματικές» ὀργανώσεις φαίνονται μόνο ἐκεῖνες πού καταχωρήθηκαν κανονικά στά ἀστυνομικά βιβλία καί πού συμμορφώθηκαν ἐπιμελῶς μέ ὅλους τούς «προσωρινούς κανονισμούς». Χωρίς προσωρινούς κανονισμούς δέν μπορεῖ νά φανταστεῖ τόν προγραμματισμό καί τή συστηματικότητα. Γι' αὐτό δέν πρέπει νά γελιούμαστε γιά τήν ἀληθινή σημασία τῶν ἠχηρῶν λόγων τοῦ καντέτου ὅταν μιλάει γιά ρωμαντική καταφρόνια πρός τή νομιμότητα καί γιά ἀριστοκρατική περιφρόνηση πρός τήν οἰκονομία. Ἡ πραγματική σημασία αὐτῶν τῶν λέξεων εἶναι μιά: ἀστικοοπορτουνιστικός φόβος μπροστά στήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία τοῦ λαοῦ.

Τέλος, ἄς ἐξετάσουμε τό τελευταῖο σημεῖο τῆς καντέτικης «θεωρίας» τοῦ κ. Μπλάνκ: τή σχέση ἐργατικῆς καί ἀστικῆς δημοκρατίας. Οἱ συλλογισμοί τοῦ κυρίου Μπλάνκ πάνω σ' αὐτό τό

* Φυσικά καί ἡ 'Αγροτική Ἕνωση σάν ὀργάνωση μή ταξική κλείνει μέσα της στοιχεῖα διάσπασης. Ὅσο πιό κοντά εἶναι ἡ νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης καί ὅσο πληρέστερη θά εἶναι ἡ νίκη αὐτή, τόσο πιό κοντά θά εἶναι καί ἡ διάσπαση αὐτῆς τῆς ἕνωσης. Ὡς τή νίκη ὅμως τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης καί γιά τήν τέτοια νίκη ἡ 'Αγροτική Ἕνωση εἶναι μιά ρωμαλέα καί ζωντανή ὀργάνωση. Ὁ ρόλος της θά ἐξαντληθεῖ μέ τήν πλήρη νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, καί τότε ὁ ρόλος τῶν προλεταριακῶν ὀργανώσεων, ἀκριβῶς τότε, θά εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαῖος καί ἐξαιρετικά ζωτικός στήν πάλη γιά τό σοσιαλισμό, ἐνῶ ὁ ρόλος τῶν καντέτικων ὀργανώσεων εἶναι νά φρενάρουν τήν πλήρη νίκη τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης γιά νά λάμπουν στίς περιόδους προετοιμασίας αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης, στίς περιόδους κατάπτωσης, στασιμότητας καί κυριαρχίας τῶν διαφόρων Ντουμπάσοφ. Μ' ἄλλα λόγια: ἡ ἀγροτιά θά νικήσει στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση καί ἔτσι θά ἐξαντλήσει τελειωτικά τήν ἐπαναστατικότητά της σάν ἀγροτιά. Τό προλεταριάτο θά νικήσει στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση καί ἔτσι μόνο θά ἀναπτύξει, ὅπως πρέπει, τήν ἀληθινή, τή σοσιαλιστική ἐπαναστατικότητά του. Ἐνῶ ἡ καντέτικη μικροαστική τάξη θά ἐξαντλήσει ὅλη τήν ἀντιπολιτευτικότητά της μόλις ἐξαντληθοῦν αὔριο κιόλας οἱ συνταγματικές αὐταπάτες.

θέμα ἀξίζει νά προσεχτοῦν πάρα πολύ ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία, γιατί μᾶς προσφέρουν ἕνα δεῖγμα τοῦ πῶς διαστρεβλώνουν τόν Μάρξ ἐπικαλούμενοι τόν Μάρξ. Ἴδια καί ἀπαράλλακτα ὅπως οἱ Μπρεντάνο, οἱ Ζόμπαρτ, οἱ Μπέρνσταϊν καί Σία ὑποκαθιστοῦσαν τό μαρξισμό μέ τόν μπρεντανοϊσμό χρησιμοποιώντας τήν ὁρολογία τοῦ Μάρξ, ἐπικαλούμενοι μεμονωμένες ἐκφράσεις τοῦ Μάρξ, προσποιούμενοι τούς μαρξιστές, — ἴδια καί ἀπαράλλακτα καί οἱ καντέτοι μας ἀσχολοῦνται μέ τή «λεπτή δουλειά» τῆς παραποίησης τοῦ Μάρξ στό ζήτημα τῆς σχέσης ἐργατικῆς καί ἀστικῆς δημοκρατίας.

Χωρίς συντονισμό τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀστικῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Ἅγια ἀλήθεια. Ἀναντίρρητη ἀλήθεια. Νομίζετε, κύριοι Μπλάνκ, Ἰζγκόγεφ καί Σία πώς οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες τό λησμονοῦσαν αὐτό ἰδιαίτερα στίς μέρες τοῦ «σίφουνα»; Κάνετε λάθος ἤ ἀντικαθιστᾶτε συνειδητά τήν ἔννοια *ἐπαναστατική ἀστική* δημοκρατία μέ τήν ἔννοια ἀστική δημοκρατία γενικά, πού περιλαμβάνει μέσα της καί τή μοναρχοφιλελεύθερη, καί τήν ὀπορτουνιστική, καί κυρίως τή μοναρχοφιλελεύθερη δημοκρατία. Πάρτε τή «Νόβαγια Ζίζν» καί θά δεῖτε πώς *σχεδόν σέ κάθε φύλλο* γίνεται λόγος γιά κοινή δράση, γιά μαχητική συμφωνία τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας μέ τήν ἐπαναστατικοαστική δημοκρατία. Γιά τή σημασία τῆς Ἀγροτικῆς ἕνωσης καί τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος γίνεται σ' αὐτές λόγος μέ τίς πιό ἔντονες ἐκφράσεις. Παρά τά παραμύθια τῶν καντέτων γιά ἀδιαλλαξία καί στενό δογματισμό τῶν μαρξιστῶν, ἀναγνωρίζεται σ' αὐτές πέρα γιά πέρα ἡ σημασία τῶν *ἀκομματικῶν* ἑνώσεων καί ὀργανώσεων*, ὅμως, τό ὑπογραμμίζουμε, μόνο τῶν ἀκομματικῶν-*ἐπαναστατικῶν* ὀργανώσεων. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος, πού μέσα στήν πολιτική τή συγκαλύπτουν ἔντεχνα οἱ φίλοι μας οἱ μπρεντανοϊστές: *ποιά ἀκριβῶς* στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας εἶναι ἱκανά νά ὁλοκληρώσουν τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση, ὅταν ἡ ἐπανάσταση αὐτή βρίσκεται, νά ποῦμε, στή μέση τοῦ δρόμου της; Τά στοιχεῖα μήπως ἐκεῖνα πού παραδέχονται τό μοναρχοφιλελεύθερο πρόγραμμα, βουλιάζουν ὁλοκληρωτικά στίς συνταγματικές αὐταπάτες καί λερώνουν μέ τά σάλια τῆς φιλισταϊκῆς τους ἀγανάκτησης, ἀποδοκιμασίας καί συμπόνιας τίς ἐπανα-

* Βλ. τό ἄρθρο μου στή «Νόβαγια Ζίζν»: «Σοσιαλιστικό κόμμα καί ἀκομματική ἐπαναστατικότητα». (Σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 133 - 141. *Ἡ Σύντ.*).

στατικές περιόδους, τίς ἐπαναστατικές μεθόδους τῆς ἱστορικῆς δημιουργικότητας; Ἤ μήπως ἐκεῖνα πού παραδέχονται τό πρόγραμμα τῆς ὁλοκληρωτικῆς νίκης τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης (ἀντί τῆς συναλλαγῆς τῶν ἀγροτῶν μέ τούς τσιφλικάδες), τήν ὁλοκληρωτική νίκη τῆς δημοκρατίας (ἀντί τῆς συναλλαγῆς τῆς δημοκρατικῆς κάτω βουλῆς μέ τήν ἄνω βουλή καί τή μοναρχία); Σκεφθήκατε ποτέ πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, κύριοι Μπλάνκ καί Ἰζγκόγεφ; Πρέπει σήμερα «νά χτυπᾶμε μαζί» μέ τούς ἀστούς δημοκράτες *συμβιβαστές* ἤ μαζί μέ τούς ἀστούς δημοκράτες *ἐπαναστάτες;*

Δέν ἔχετε ἀκούσει, ἀξιότιμοι, ἐσεῖς πού σᾶς ἀρέσει νά παραθέτετε ἀποσπάσματα ἀπό τόν Μάρξ καί νά τόν διαστρεβλώνετε, πόσο ἀνελέητα μαστίγωνε ὁ Μάρξ τούς ἀστούς δημοκράτες συμβιβαστές στή Γερμανία τό 1848 [143]; Κι ὡστόσο αὐτοί οἱ συμβιβαστές δέν κάθονταν στήν ἄθλια Κρατική δούμα, ἀλλά στήν Ἐθνική Συνέλευση καί ἦταν δημοκράτες πολύ πιό «ἀποφασιστικοί» (στά λόγια) ἀπό τούς δικούς μας τούς καντέτους.

Οἱ ἴδιοι πάλι Μάρξ καί Ἔνγκελς, καμιά δεκαπενταριά χρόνια ἀργότερα, τήν ἐποχή τῆς πρωσσικῆς «συνταγματικῆς σύγκρουσης», συμβούλευαν τό ἐργατικό κόμμα νά ὑποστηρίξει τούς ἀστούς δημοκράτες-προοδευτικούς, πού δέν ἦταν καθόλου καλύτεροι ἀπό τούς δημοκράτες τῆς Φραγκφούρτης [144]. Κατά τή γνώμη σας αὐτό ἀποτελεῖ ἀντίφαση καί ἀσυνέπεια τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς; Κατά τή γνώμη σας αὐτό ἀποτελεῖ ἀπόδειξη τοῦ ὅτι καί ἀπ' αὐτούς ἐπίσης, στή διάρκεια τοῦ «ἐπαναστατικοῦ σίφουνα», ἐξαφανίστηκαν σχεδόν «ἡ σκέψη καί τό λογικό» (τήν ἄποψη αὐτή ὑποστηρίζει ἡ πλειοψηφία τῶν μπέρνσταϊνιστῶν καί τῶν καντέτων); Στήν πραγματικότητα ἐδῶ δέν ὑπάρχει καμιά ἀντίφαση: στήν περίοδο τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης ὁ Μάρξ μαστίγωνε περισσότερο ἀπ' ὅλα τίς συνταγματικές αὐταπάτες καί τούς συνταγματικούς συμβιβαστές. Ὅταν ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ «σίφουνα» ἐξαντλήθηκαν, ὅταν δέν μποροῦσε πιά νά ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία πώς οἱ γερμανοί καντέτοι πρόδοσαν τελειωτικά τήν ἐπανάσταση, ὅταν οἱ ἐξεγέρσεις εἶχαν καταπνιγεῖ ἀναντίρρητα καί ἀποφασιστικά καί ἡ οἰκονομική ἄνθιση καθιστοῦσε πιά ἀδύνατη μιά πετυχημένη ἐπανάληψή τους, τότε καί *μόνον τότε* (τόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς δέν τούς διέκρινε λιποψυχία καί μείωση τῆς πίστης στήν ἐξέγερση ὕστερα ἀπό τήν πρώτη κιόλας ἧττα!), μόνο τότε ἀναγνώρισαν σάν κύρια μορφή πάλης τήν κοινοβουλευτική. Στό κοινοβούλιο, μιά καί μπήκατε σ' αὐτό, ὄχι μόνο ἐπιτρέπεται μά καί πρέπει, κάτω

ἀπό ὁρισμένους ὅρους, νά ὑποστηρίζετε τόν αὐτόμολο Ἰζγκόγεφ ἐνάντια στόν Σίποφ, τόν Σίποφ ἐνάντια στόν Ντουρνοβό. Στήν πάλη *ὑπέρ* ἑνός πραγματικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ δέν ὑπάρχει κάποτε τίποτε πιό ἐπικίνδυνο ἀπό τούς καντέτους «συμβιβαστές».

Ἄν ἐσεῖς, κύριοι, θέλετε νά ἐπικαλεῖστε τόν Μάρξ, τότε ἐπιχειρεῖστε νά ἀποδείξετε πώς ἡ Δούμα μας εἶναι κιόλας ὄργανο κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης σέ μιά ἐλεύθερη Ρωσία, καί ὄχι φύλλο συκῆς τῆς ἀπολυταρχίας. Θά πεῖτε πώς ἡ ἀπολυταρχία μέ μιά σειρά μικρές ἀλλαγές μπορεῖ νά μετεξελιχθεῖ σέ ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης καί πώς οἱ καντέτικες ἐκλογές εἶναι μιά τέτοια ἀκριβῶς, καί μάλιστα ὄχι μικρή ἀλλά μεγάλη «μετεξέλιξη».

Ὡραῖα. Ἔτσι ὅμως παραμερίζετε ἁπλῶς τό ζήτημα, μά δέν τό λύνετε. Ὥστε ἡ τωρινή Δούμα ξεπέρασε πιά τόσο τά πλαίσιά της ὥστε μπορεῖ νά εἶναι ὄργανο ἐξουσίας; Ὅσοι ἀπό σᾶς σκέπτονται ἔτσι καί προσπαθοῦν νά ἀναγκάσουν τό λαό νά σκέπτεται ἔτσι, αὐτοί διαδίδουν κυριολεκτικά τίς πιό ἐπιζήμιες συνταγματικές αὐταπάτες, αὐτοί εἶναι καθαροί ἀντεπαναστάτες. Ἀλλά καί ὅσοι παραδέχονται τήν πιθανότητα πώς «ὁ Ντουρνοβό παραμένει γιά νά διαλύσει τή Δούμα»*, ἤ ὅσοι καταλαβαίνουν πώς χωρίς ἔξω-«κοινοβουλευτική» ἐπαναστατική πίεση δέν ἔχει ἀκόμα τίποτε ἐξασφαλιστεῖ **, ἀποκαλύπτουν οἱ ἴδιοι τή σαθρότητα τῆς θέσης τους. Μέ τίς ὁμολογίες τους δείχνουν καθαρά πώς ἡ πολιτική τῶν καντέτων εἶναι *πολιτική τῆς στιγμῆς* καί ὄχι πολιτική σοβαρῆς ὑπεράσπισης τῶν *μόνιμων* καί βασικῶν συμφερόντων τῆς ἐπανάστασης. Οἱ ὁμολογίες αὐτές δείχνουν πώς στή διάρκεια τοῦ ξεσπάσματος τῆς *καινούργιας ἐπαναστατικῆς κρίσης*, πού τώρα ὡριμάζει, θά φύγει ἀπό τούς καντέτους ἕνας σοβαρότατος ἀριθμός ἀπό ἐπαναστατικά ἀστικοδημοκρατικά στοιχεῖα, πού ὁ ἐμπαιγμός τῆς Δούμας ἀπομέρους τῶν κυρίων Ντουρνοβό θά τά σπρώξει στά ὁδοφράγματα. Συνεπῶς ὅλη ἡ διαφορά βρίσκεται μόνο στό ὅτι ἐσεῖς τήν καινούργια ἀναπόφευκτη μάχη θέλετε *νά τήν περιορίσετε*, νά τή δεσμεύσετε, *νά τήν κλείσετε στό στενό* καθῆκον τῆς ὑποστήριξης τῆς καντέτικης Δούμας, ἐνῶ ἐμεῖς θέλουμε νά κατευθύνουμε ὅλες μας τίς σκέψεις, ὅλες μας τίς προσπάθειες, ὅλη μας τή δουλειά ζύμωσης, προπαγάνδας καί ὀργάνωσης, θέλουμε νά τίς κατευθύνουμε ἔτσι πού νά πλατύνουμε τά πλαίσια αὐτῆς τῆς μάχης πέρα ἀπό τά ὅρια τῶν καντέτικων προγραμμάτων, νά πλατύνουμε τή

* «Ρούς» καί «Μολβά».

** Π. Μιλιουκόφ. «Στοιχεῖα σύγκρουσης» στή «Ρέτς» ἀρ. φύλλου 30 (24 τοῦ Μάρτη) — ὑπερενδιαφέρον «credo» ἑνός συμβιβαστῆ.

μάχη ὥς τήν ὁλοκληρωτική ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας, ὥς τήν ὁλοκληρωτική νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης, ὥς τήν ἐπαναστατική σύγκληση τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης.

Νομίζετε πώς σ' ἐμᾶς, στή Ρωσία, δέν ὑπάρχει καμιά ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία, πώς οἱ καντέτοι εἶναι ἡ μοναδική ἤ τουλάχιστον ἡ κύρια δύναμη τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία. 'Αλλ' αὐτό τό νομίζετε μόνο γιατί εἶστε κοντόφθαλμοι, γιατί ἱκανοποιεῖστε μέ τήν ἐπιφανειακή παρατήρηση τῶν πολιτικῶν φαινομένων, γιατί δέ βλέπετε καί δέν καταλαβαίνετε τήν «οὐσία τοῦ συντάγματος». Σάν πολιτικοί τῆς σημερινῆς ἡμέρας, εἶστε οἱ πιό ἀντιπροσωπευτικοί τύποι ὀπορτουνιστῶν, γιατί πίσω ἀπ' τά στιγμιαῖα συμφέροντα τῆς δημοκρατίας δέ βλέπετε τά πιό βαθιά καί πιό θεμελιακά συμφέροντά της, πίσω ἀπ' τά καθήκοντα τῆς στιγμῆς ξεχνᾶτε τά αὐριανά καί πιό σοβαρά καθήκοντα, πίσω ἀπ' τήν ταμπέλα δέ βλέπετε τό περιεχόμενο. 'Επαναστατική ἀστική δημοκρατία ὑπάρχει στή Ρωσία, καί δέν μπορεῖ νά μήν ὑπάρχει ἐφόσον ὑπάρχει ἐπαναστατική ἀγροτιά πού συνδέεται μέ δισεκατομμύρια νήματα μέ τή φτωχολογιά τῆς πόλης. 'Η δημοκρατία αὐτή λούφαξε *ἀποκλειστικά* χάρη στή δουλειά τῶν Ρίμαν καί τῶν Λουζενόφσκι. Καί ἡ αὐριανή μέρα θά ξεσκεπάσει ἀναπότρεπτα τίς καντέτικες αὐταπάτες. Εἴτε τό καθεστώς τῶν διωγμῶν θά μείνει ὅπως ἦταν παλιά, οἱ Ρίμαν καί οἱ Λουζενόφσκι «θά κάνουν τή δουλειά τους», ἡ καντέτικη Δούμα θά φλυαρεῖ, — καί τότε ἡ ἀθλιότητα τῆς Δούμας αὐτῆς καί ἡ ἀθλιότητα τοῦ κόμματος πού κυριαρχεῖ σ' αὐτήν θά γίνουν ἀμέσως φανερές στίς τεράστιες μάζες τοῦ πληθυσμοῦ. Θά ἐπακολουθήσει ἰσχυρή ἔκρηξη, στήν ὁποία θά πάρουν μέρος ὄχι βέβαια οἱ καντέτοι σάν κόμμα, ἀλλά ἐκεῖνα ἴσα ἴσα τά στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ πού ἀποτελοῦν τήν ἐπαναστατική δημοκρατία. Εἴτε τό καθεστώς τῶν διωγμῶν θ' ἀδυνατίσει, ἡ κυβέρνηση θά κάνει μερικές παραχωρήσεις, φυσικά ἡ καντέτικη Δούμα μέ τίς πρῶτες κιόλας παραχωρήσεις θ' ἀρχίσει νά φθίνει καί νά συμβιβάζεται ὄχι μόνο μέ τή γραμμή τοῦ Σίποφ, ἀλλά ἴσως καί μέ κάτι ἄλλο ἀκόμα χειρότερο. 'Η αντεπαναστατική φύση τῶν καντέτων (πού ἐκδηλώθηκε ἐξαιρετικά χτυπητά τίς μέρες τοῦ «σίφουνα» καί ἐκδηλώνεται διαρκῶς στή φιλολογία τους) θά ἐμφανιστεῖ πέρα γιά πέρα. Ὅμως τό *πρῶτο* κιόλας φύσημα ἐλεύθερου ἀέρα, ἡ πρώτη χαλάρωση τῶν διωγμῶν θά ξαναρχίσουν *ἀναπότρεπτα* νά φέρνουν στή ζωή ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ὀργανώσεις, ἑνώσεις, ὁμάδες, κύκλους, ἱδρύματα ἐπαναστατικοδημοκρατικοῦ χαρακτήρα. Καί τό φαινό

μενο αὐτό θά ὁδηγήσει ξανά, ἐξίσου ἀναπότρεπτα, στό «σίφουνα», στήν ἐπανάληψη τῆς ὀχτωβριανῆς-δεκεμβριανῆς πάλης, ἀλλά σέ ἀφάνταστα μεγαλύτερη κλίμακα. Οἱ καντέτοι πού σήμερα διαπρέπουν θά ἀναγκαστοῦν τότε πάλι νά ἐξαφανιστοῦν. Γιατί; Γιατί τά σκουλήκια ζοῦν γύρω ἀπό πτώματα καί ὄχι γύρω ἀπό ζωντανούς ἀνθρώπους.

Μέ ἄλλα λόγια, οἱ καντέτοι μποροῦν, ὅπως θά ἔλεγε ὁ Ντουρνοβό, «ν' ἀνοίξουν» οριστικά στό λαό «τήν ὄρεξη» γιά «λαϊκή ἐλευθερία», ὅμως σέ καμιά περίπτωση καί χωρίς ἀμφιβολία δέν μποροῦν νά διεξαγάγουν πραγματική πάλη γιά πραγματική λαϊκή ἐλευθερία, χωρίς εἰσαγωγικά, χωρίς συμβιβασμούς τῆς ἐλευθερίας μέ τήν ἀπολυταρχία. Ἡ πάλη αὐτή θά χρειαστεῖ ἀναπότρεπτα νά συνεχιστεῖ, μά θά τήν συνεχίσουν ἄλλα κόμματα, ἄλλα κοινωνικά στοιχεῖα καί ὄχι οἱ καντέτοι. Ἀπ' ὅλα αὐτά καταλαβαίνουμε πώς ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία δέ ζηλεύει καθόλου τίς ἐπιτυχίες τῶν καντέτων καί ἐξακολουθεῖ νά κατευθύνει ὅλη τήν προσοχή της στήν ἐπικείμενη αὐτή πραγματική, καί ὄχι θεατρινίστικη πάλη.

Ὁ κύριος Μπλάνκ παραθέτει τά λόγια τοῦ Μάρξ γιά τή μεγάλη σημασία τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Γιά νά ἐκφράσει τήν πραγματική γνώμη τοῦ Μάρξ θάπρεπε νά προσθέσει: καί *μεγαλοπροδοτική σημασία*. Ὁ Μάρξ χίλιες φορές μίλησε γι' αὐτό σέ διάφορα μέρη τῶν διαφόρων ἔργων του. Ὁ σ. Πλεχάνοφ, πού στή σημερινή πολιτική κλίνει πρός τόν μπρεντανοϊσμό, λησμόνησε αὐτές τίς ὑποδείξεις τοῦ Μάρξ. Ὁ σ. Πλεχάνοφ δέν μαντεύει κάν *τί* μπορεῖ νά προδόσει ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ἡ ἀπάντηση εἶναι πολύ ἁπλή, σύντροφε Πλεχάνοφ: τό κόμμα τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας» πρόδινε καί θά προδίνει τή λαϊκή ἐλευθερία.

Ὁ κύριος Μπλάνκ μᾶς διδάσκει πώς δέν πρέπει νά σπρώχνουμε τήν ἀστική δημοκρατία «στήν ἀντίδραση, στήν ἀντεπανάσταση». Θά ρωτήσουμε τό σοφό αὐτόν καντέτο: Θέλετε νά πάρουμε τόν κόσμο τῶν ἰδεῶν, τῶν θεωριῶν, τῶν προγραμμάτων, τῶν γραμμῶν τακτικῆς; ἤ τόν κόσμο τῶν ὑλικῶν ταξικῶν συμφερόντων; Ἄς πάρουμε καί τόν ἕνα καί τόν ἄλλο. Ποιός ἔσπρωξε στήν ἀντεπανάσταση τό φίλο σας κ. Στροῦβε, καί πότε; Ὁ κύριος Στροῦβε ἦταν τό 1894 ἀντεπαναστάτης, ὅταν ἔκανε τίς μπρεντανοϊκές συμπληρώσεις τοῦ μαρξισμοῦ στίς «Κριτικές παρατηρήσεις» του. Καί παρ' ὅλες τίς προσπάθειες πού κάνουν μερικοί ἀπό μᾶς νά τόν «σπρώξουν» ἀπό τόν μπρεντανοϊσμό στό μαρξισμό, ὁ κύριος Στροῦβε πέρασε οριστικά στόν μπρεντανοϊ-

σμό. Καί οἱ *ἀντεπαναστατικοί* τόνοι *ποτέ* δέν ἐξαφανίστηκαν ἀπό τίς σελίδες τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε», τοῦ *παράνομου* «Ὀσβομποζντένιγε». Πρόκειται γιά σύμπτωση; Εἶναι σύμπτωση τό γεγονός ὅτι ἡ ἐποχή ἴσα ἴσα τοῦ «σίφουνα», ἡ ἐποχή τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοβουλίας τοῦ λαοῦ, παρακίνησε τόν κύριο Στροῦβε νά ἱδρύσει ἕνα ὄργανο ὑποδειγματικό ἀντιδραστικῆς γκρίνιας: τό περιοδικό «Πολιάρναγια Ζβεζντά»;

Στήν ἐμπορευματική οἰκονομία ποιός σπρώχνει γενικά τό μικροπαραγωγό πρός τό μέρος τῆς ἀντίδρασης καί τῆς ἀντεπανάστασης; Ἡ θέση του στήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Ὁ μικροαστός, σ' ὅλες τίς χῶρες καί σέ ὁποιουσδήποτε πολιτικούς συνδυασμούς, ταλαντεύεται ἀναπότρεπτα καί ἀναπόφευκτα ἀνάμεσα στήν ἐπανάσταση καί στήν ἀντεπανάσταση. Θέλει νά λυτρωθεῖ ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου καί νά στεριώσει τή θέση του σά μικρός ἰδιοκτήτης. Τό πρόβλημα αὐτό στήν οὐσία εἶναι ἄλυτο, καί οἱ ταλαντεύσεις τοῦ μικροαστοῦ εἶναι ἀναπόφευκτες καί ἀναποσόβητες ἀπό τήν ἴδια τή φύση τῆς συγκρότησης τῆς σύγχρονης κοινωνίας. Γι' αὐτό μόνο οἱ θεωρητικοί τῶν μικροαστῶν μποροῦν νά φαντάζονται πώς *μποροῦν νά νοηθοῦν* τέτοιες ἐκδηλώσεις τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοβουλίας τῶν ἐργατῶν ἤ τῶν ἐξεγειρόμενων ἐνάντια στήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία ἀγροτῶν, πού *νά μή σπρώχνουν* ὁρισμένη μερίδα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας στήν ἀντίδραση. Μόνο οἱ ἱππότες τοῦ μικροαστισμοῦ μποροῦν νά λυποῦνται γι' αὐτό.

Μήπως οἱ κύριοι Μπλάνκ καί Ἰζγκόγεφ (ἤ ὁ σύντροφος Πλεχάνοφ) βλέπουν πώς εἶναι δυνατή λχ. ἡ *ὁλοκληρωτική* νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης, ἡ ὁλοκληρωτική «*ἀπόσπαση τῆς γῆς*» (πλεχανοφικό σύνθημα) ἀπό τούς τσιφλικάδες χωρίς ἀποζημίωση, δίχως νά βλέπουν ὅτι αὐτό θά σπρώξει στήν ἀντεπανάσταση τά τρία πέμπτα τῆς καντέτικης «ἀστικῆς δημοκρατίας»; Καί πρέπει μήπως γι' αὐτό ν' ἀρχίσουμε τά παζάρια μέ τούς καντέτους γιά ἕνα «λογικό» ἀγροτικό πρόγραμμα, — τί γνώμη ἔχετε, σύντροφε Πλεχάνοφ; ἐσεῖς τί νομίζετε, κύριοι Μπλάνκ καί Ἰζγκόγεφ;

Καί τώρα νά τό καταστάλαγμα τῶν πολιτικῶν συλλογισμῶν τοῦ καντέτου μας: *ἄν ἡ ἀστική δημοκρατία τούτη τή στιγμή εἶναι ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση, τότε δέν μπορεῖ καί οὔτε πρέπει νά γίνεται λόγος γιά ἐξέγερση.*

Σ' αὐτά τά λόγια ἐκφράζεται ὅλη ἡ οὐσία καί ὅλο τό νόημα τῆς καντέτικης πολιτικῆς: νά ὑποταχθεῖ τό προλεταριάτο στούς

καντέτους, νά ρυμουλκηθεῖ στό βασικό ζήτημα τῆς πολιτικῆς του στάσης καί τῆς πολιτικῆς του πάλης. Δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά κλείνουμε τά μάτια μπροστά σ' αὐτό. Ὁ κ. Μπλάνκ ἀποσπᾶ τήν προσοχή ἀρκετά ἔντεχνα: δέ μιλάει γιά καντέτους ἀλλά γιά ἀστική δημοκρατία γενικά. Μιλάει γιά «τούτη τή στιγμή» καί ὄχι γιά τήν ἐξέγερση γενικά. Μά μόνο ἕνα νήπιο θά μποροῦσε νά παραπλανηθεῖ καί νά μή δεῖ πώς πρόκειται γιά ἀπόσπαση τῆς προσοχῆς καί πώς τό πραγματικό νόημα τοῦ συμπεράσματος τοῦ Μπλάνκ εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού ὑποδείξαμε ἐμεῖς: ἀποδείξαμε κιόλας μέ πολλά παραδείγματα πώς ὁ κύριος Μπλάνκ (ὅπως καί ὅλοι οἱ καντέτοι) ἀγνοεῖ συστηματικά τήν ἀστική δημοκρατία πού στέκει ἀριστερότερα ἀπό τήν καντέτικη, πώς σύμφωνα μέ τήν ὅλη θέση του, πού εἶναι θέση ὑπερασπιστῆ τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν, ταυτίζει τούς καντέτους μέ τήν ἀστική δημοκρατία καί ἀγνοεῖ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία. Δέ μᾶς μένει παρά νά δείξουμε πώς οἱ καντέτοι εἶναι γενικά ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί ὄχι μόνο ἐνάντια στήν ἀποτυχημένη ἐκλογή τῆς «στιγμῆς» (καί τό ἕνα καί τό ἄλλο τά μπερδεύουν καταπληκτικά συχνά, καί τούς καντέτους τούς συμφέρει νά τά μπερδεύουν, νά συγκαλύπτουν μέ συζητήσεις γιά τή στιγμή τῆς ἐξέγερσης τό γεγονός ὅτι ἀρνοῦνται τήν ἐξέγερση). Δέν ὑπάρχει τίποτα πιό εὔκολο ἀπό τό νά δείξουμε αὐτό τό πράγμα: ἀρκεῖ νά ἐπικαλεσθοῦμε τό *παράνομο* «Ὀσβομποζντένιγε», στό ὁποῖο τήν ἄνοιξη καί τό καλοκαίρι τοῦ 1905, ὕστερα ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη καί πρίν ἀπό τίς 9 τοῦ Ὀχτώβρη, ὁ κύριος Στροῦβε ξεσπάθωνε ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση, ἀποδείχνοντας πώς τό κήρυγμα γιά ἔνοπλη ἐξέγερση εἶναι «*παράλογο καί ἐγκληματικό*». Τά γεγονότα διαψεύσανε ἀρκετά αὐτό τόν ἀντεπαναστάτη. Τά γεγονότα ἔδειξαν πώς μόνο χάρη στό *συνδυασμό τῆς γενικῆς ἀπεργίας μέ τήν ἔνοπλη ἐξέγερση*, πού τόν πρόβλεψαν οἱ μαρξιστές καί τόν διατύπωσαν σά σύνθημα, κατέκτησε ἡ Ρωσία τήν ἀναγνώριση τῆς ἐλευθερίας καί τίς πρῶτες θέσεις τοῦ συνταγματισμοῦ. Μόνο ὁλότελα μεμονωμένοι σοσιαλδημοκράτες, πού δέν ἔχουν ὀπαδούς στή Ρωσία (σάν τόν Πλεχάνοφ), ἔλεγαν λιγόψυχα γιά τήν δεκεμβριανή ἐξέγερση: «δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα». Ἀντίθετα, οἱ σοσιαλδημοκράτες στήν τεράστια πλειοψηφία τους εἶναι σύμφωνοι πώς ἡ ἐξέγερση ἦταν ἀναγκαία ἀπάντηση στήν ἀφαίρεση τῶν ἐλευθεριῶν, πώς ἀνέβασε ὅλο τό κίνημα στήν ἀνώτατη βαθμίδα καί ἀπέδειξε τή δυνατότητα τῆς πάλης ἐνάντια στό στρατό. Τό τελευταῖο γεγονός τό ἀναγνώρισε καί ἕνας

τόσο ἀμερόληπτος, μή παρασυρόμενος καί προσεκτικός μάρτυρας, ὅπως εἶναι ὁ Κάουτσκι.

Κοιτάξτε λοιπόν τώρα σέ τί συνοψίζεται ἡ ἠθική τῶν κυρίων Μπλάνκ: τό προλεταριάτο δέν πρέπει νά σκέπτεται πιά γιά ἐξέγερση ἄν τό κόμμα τῶν καντέτων (πού ποτέ δέν ἦταν ἐπαναστατικό) δέ συμπαθεῖ τήν ἐξέγερση (ἄν καί τό κόμμα αὐτό καί στή δοσμένη στιγμή καί *σ' ὅλες τίς ἄλλες* στιγμές εἶναι καί ἦταν ἐνάντια στήν ἐξέγερση). Ὄχι, κύριε Μπλάνκ! Τό προλεταριάτο ὁπωσδήποτε θά παίρνει ὑπόψη του τήν ἀστική δημοκρατία, καί στό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης γενικά, καί στό ζήτημα τῆς στιγμῆς τῆς ἐξέγερσης εἰδικά, μόνο πού θά παίρνει ὑπόψη του ἀκριβῶς *ὄχι* τήν καντέτικη *ἀλλά* τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία· ὄχι τά φιλελευθερομοναρχικά ἀλλά τά ἐπαναστατικοδημοκρατικά ρεύματα καί κόμματα· ὄχι τούς φαφλατάδες πού ἱκανοποιοῦνται μέ ἕνα ψευτοκοινοβούλιο, ἀλλά τήν ἀγροτική μάζα (ἐπίσης ἀστική δημοκρατία) πού καθορίζει τή θέση της ἀπέναντι στήν ἐξέγερση μέ διαφορετικό τρόπο ἀπό τούς καντέτους.

«Οἱ καντέτοι εἶναι ἐνάντια στήν ἐξέγερση». Μά αὐτοί ποτέ δέν ἦταν καί οὔτε μποροῦν ποτέ νά εἶναι ὑπέρ τῆς ἐξέγερσης. Τή φοβοῦνται. Ἔχουν τήν ἀφέλεια νά φαντάζονται πώς ἀπό τίς ἐπιθυμίες τους — ἀπό τίς ἐπιθυμίες τῶν ἐνδιάμεσων στοιχείων πού στέκουν παράμερα ἀπό τήν ὀξύτατη καί ἄμεση πάλη — *ἐξαρτᾶται* ἡ λύση τῆς ἐξέγερσης. Τί πλάνη! Ἡ ἀπολυταρχία ἑτοιμάζεται γιά ἐμφύλιο πόλεμο καί τόν ἑτοιμάζει ἀκριβῶς τώρα μέ ἐξαιρετική συστηματικότητα! Σέ σχέση μέ τή Δούμα ὡριμάζει μιά καινούργια, πολύ πιό πλατιά καί πιό βαθιά πολιτική κρίση. Καί ἡ ἀγροτική μάζα καί τό προλεταριάτο διατηροῦν ἀκόμα στούς κόλπους τους πλῆθος ἀπό μαχητικά στοιχεῖα πού ζητοῦν ἀμετάκλητα λαϊκή ἐλευθερία καί ὄχι συναλλαγές πού κουτσουρεύουν τή λαϊκή ἐλευθερία. Μήπως ἀπό τή θέληση ὁποιουδήποτε κόμματος ἐξαρτᾶται σέ τέτοιες συνθῆκες ἄν θά γίνει ἤ ὄχι ἡ ἐξέγερση;

Ὅπως ὁ δυτικοευρωπαῖος μικροαστός στίς παραμονές τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ὀνειροπολεῖ τήν ἄμβλυνση τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο, καλεῖ τό τελευταῖο νά μή σπρώχνει τούς ἐκπροσώπους τῆς πρώτης στήν ἀντίδραση, ἐκδηλώνεται ὑπέρ τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης καί μέ αἴσθημα βαθιᾶς ἠθικῆς ἀγανάκτησης ἀπορρίπτει τή μή ἐπιστημονική, στενή, συνωμοτική, ἀναρχική κτλ. ἰδέα τῆς καταστροφῆς, ἔτσι καί ὁ ρῶσος μικροαστός στά μισά

τοῦ δρόμου τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς μας ἐπανάστασης ὀνειροπολεῖ τήν ἄμβλυνση τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στή λαϊκή ἐλευθερία, καλεῖ τούς ἐπαναστάτες, δηλ. ὅλους τούς ἀποφασιστικούς καί συνεπεῖς ὀπαδούς τῆς τελευταίας, νά μή σπρώχνουν στήν ἀντίδραση τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, τάσσεται ὑπέρ τοῦ συνταγματικοῦ δρόμου καί μέ αἴσθημα πραγματικῆς ἀγανάκτησης, ἐνισχυμένης μέ φιλοσοφικό ἰδεαλισμό, ἀπορρίπτει τή μή ἐπιστημονική, στενή, συνωμοτική, ἀναρχική κτλ. ἰδέα τῆς ἐξέγερσης. Στό δυτικοευρωπαῖο μικροαστό ὁ συνειδητός ἐργάτης λέει: ἡ καταστροφή δέ θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τά ἐνδιάμεσα στοιχεῖα, ἀλλά ἀπό τήν ὄξυνση τῶν ἄκρων. Στό ρῶσο μικροαστό (καί ὁ καντέτος εἶναι ἰδεώδης μικροαστός στήν πολιτική) ὁ συνειδητός ἐργάτης λέει: ἡ ἐξέγερση δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τή θέληση τῶν φιλελευθέρων, ἀλλά ἀπό τίς ἐνέργειες τῆς ἀπολυταρχίας καί ἀπό τήν ἀνάπτυξη τῆς συνείδησης καί τῆς ἀγανάκτησης μέσα στήν ἐπαναστατική ἀγροτιά καί στό προλεταριάτο. Οἱ δυτικοευρωπαῖοι μικροαστοί λένε στό προλεταριάτο: μή διώχνεις ἀπό κοντά σου τό μικροαγρότη καί γενικά τή μορφωμένη, τή σοσιαλφιλελεύθερη, τή μεταρρυθμιστική μικροαστική τάξη, μήν ἀπομονώνεσαι, μόνο ἡ ἀντίδραση θέλει νά σέ ἀπομονώσει. Ὁ προλετάριος ἀπαντάει: γιά τό συμφέρον ὁλόκληρης τῆς ἐργαζομένης ἀνθρωπότητας εἶμαι ὑποχρεωμένος ν' ἀπομονωθῶ ἀπό τούς ὀπαδούς τῶν συμβιβασμῶν ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο, γιατί οἱ συμβιβαστές αὐτοί μέ συμβουλεύουν νά ἀφοπλιστῶ, γιατί αὐτοί μέ τό κήρυγμά τους γιά συμβιβασμό, ἄμβλυνση κτλ. ἐξασκοῦν τήν πιό ἐπιζήμια, ἄμεσα καί πρακτικά ἐπιζήμια ἐπίδραση στή συνείδηση τῆς καταπιεζόμενης τάξης. Ἀπ' ὅλη ὅμως τήν τεράστια ἐκείνη μάζα τῶν μικροαστῶν, τήν ἐργαζόμενη μάζα πού εἶναι ἱκανή νά ταχθεῖ μέ τήν ἄποψη τοῦ προλεταριάτου, νά μήν ὀνειροπολεῖ συμβιβασμό, νά μήν παρασέρνεται ἀπό τήν ἐπιθυμία νά στεριώσει τό μικρό νοικοκυριό στήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία, νά μήν ἀρνιέται νά πάρει μέρος στήν πάλη ἐνάντια στό ἴδιο τό κεφαλαιοκρατικό καθεστώς, ἀπ' αὐτήν τή μάζα ἐγώ δέν ἀπομονώνομαι.

Σ' ἄλλες συνθῆκες, σέ διαφορετική ἱστορική περίοδο, στίς παραμονές (καί μάλιστα ὄχι στίς παραμονές ἀλλά στή μέση) τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς καί ὄχι τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, κάτι τό ἀνάλογο γίνεται καί στή Ρωσία. Ὁ μικροαστός λέει στόν προλετάριο: ἡ ἀντίδραση θέλει νά σέ ἀπομονώσει, ἐσύ πρέπει ν' ἀπομονώσεις τήν ἀντίδραση, μή διώχνεις λοιπόν

ἀπό κοντά σου τόν καντέτο, τό μορφωμένο, τόν πολιτικά φιλελεύθερο πού ἐπιδιώκει μεταρρυθμίσεις. Ὁ προλετάριος ἀπαντάει: γιά τό συμφέρον τῆς πραγματικῆς πάλης, γιά τήν πραγματική λευτεριά, εἶμαι ὑποχρεωμένος ν' ἀπομονώσω τόν ἑαυτό μου ἀπό τούς ὀπαδούς τῶν συμβιβασμῶν ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στή λαϊκή ἀντιπροσωπεία, γιατί οἱ συμβιβαστές αὐτοί μᾶς συμβουλεύουν ν' ἀφοπλιστοῦμε, θολώνουν τήν πολιτική συνείδηση τοῦ λαοῦ μέ τό κήρυγμά τους γιά «πολιτική εἰρήνη» καί συνταγματικές αὐταπάτες. Αὐτοί ὅμως οἱ συμβιβαστές, ὅλοι αὐτοί οἱ καντέτοι, δέν εἶναι καθόλου ὁ λαός, δέν εἶναι καθόλου ἡ μάζα, δέν εἶναι καθόλου ἡ δύναμη, ὅπως νομίζουν οἱ ἄνθρωποι πού ἐνδίδουν στίς διαθέσεις τῆς στιγμῆς καί στίς ἐντυπώσεις τῆς στιγμῆς, πού ξεφωνίζουν τώρα γιά κίνδυνο ἀπομόνωσης τοῦ προλεταριάτου. Ἡ πραγματική μάζα εἶναι ἡ ἐπαναστατική ἀγροτιά, εἶναι ἡ πραγματική φτωχολογιά τῆς πόλης. Καί ἀπό τή μάζα αὐτή δέν ἀπομονώνομαι, τήν καλῶ νά λυτρωθεῖ ἀπό τίς συνταγματικές αὐταπάτες, τήν καλῶ στήν πραγματική πάλη, τήν καλῶ σέ ἐξέγερση. Τίς διαθέσεις καί τήν πορεία ἀνάπτυξης τῆς συνείδησης *αὐτῆς* τῆς μάζας (καί ὄχι βέβαια τῶν καντέτων συμβιβαστῶν) θά τίς πάρω ὑπόψη μου μέ τόν πιό σοβαρό τρόπο κατά τόν καθορισμό τῆς στιγμῆς τῆς ἐξέγερσης· ὅμως μπρός στήν ἐφήμερη ἐπιτυχία, μπρός στήν ἀπατηλή λάμψη τοῦ καντέτικου κοινοβουλευτισμοῦ (σωστότερα ἴσως θά ἦταν νά ποῦμε τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ τοῦ Ντουμπάσοφ) δέν πρόκειται νά ξεχάσω οὔτε στιγμή τήν ἐπαναστατική πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, πάλη πού ὡριμάζει πολύ γρήγορα καί πού ἐπίκειται ἴσως στό κοντινό μέλλον.

Δέν πάει πολύς καιρός πού στήν Εὐρώπη ἔλαμπε, θορυβοῦσε, ἐπέβαλλε τίς συμμαχίες καί τούς συμβιβασμούς του στό προλεταριάτο ὁ σοσιαλφιλελεύθερος, ὁ μικροαστός συμβιβαστής. Ἡ διανοουμενίστικη πτέρυγα τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων ἔπεσε στήν παγίδα, δελεάστηκε ἀπό τήν πολιτική τῆς στιγμῆς, δημιούργησε τήν περιβόητη μπερνσταϊνιάδα κτλ. Πέρασαν ἕναδυό χρόνια, ἡ ὁμίχλη τῆς «κοινωνικῆς εἰρήνης» διαλύθηκε οριστικά καί διασαφηνίστηκε πέρα γιά πέρα ἡ ὀρθότητα τῆς θέσης τῆς ἐπαναστατικῆς πτέρυγας τῆς σοσιαλδημοκρατίας πού ἀκολουθοῦσε μέ συνέπεια τήν προλεταριακή ἄποψη.

Τώρα σ' ἐμᾶς, στή Ρωσία, ὁλονῶν τά κεφάλια ζαλίστηκαν ἀπό τίς νίκες τῶν καντέτων καί ἀπό τή μελλοντική καντέτικη Δούμα. Ὑπάρχει κίνδυνος μήπως ἡ διανοουμενίστηκη πτέρυγα τοῦ κόμματός μας παρασυρθεῖ ἀπ' αὐτήν τή λάμψη, παρασυρθεῖ ἀπό

τούς ἐκλογικούς συνασπισμούς μέ τούς καντέτους, ἀπό τήν ἰδέα τῆς ὑποστήριξής τους, ἀπό τήν πολιτική «λεπτῆς στάσης» ἀπέναντι στούς καντέτους, μήπως δέ θελήσει καθαρά καί σταράτα νά προσδιορίσει ἀπό τήν προλεταριακή ἄποψη τή μικροαστική ταξική φύση αὐτοῦ τοῦ κόμματος, τή ζημιά ἀπό τίς συνταγματικές του αὐταπάτες, τόν ἄμεσο κίνδυνο ἀπό τή «συμβιβαστική» τακτική του. Δέν πρόκειται νά περάσουν χρόνια, ἀλλά ἴσως μονάχα μῆνες, καί ἡ δμίχλη θά διαλυθεῖ, ἡ πραγματικότητα θά ἐπιβεβαιώσει τίς ἀπόψεις τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, στίς σελίδες τῶν καντέτικων ἐφημερίδων καί περιοδικῶν θά πάψουν νά φιγουράρουν οἱ προσβλητικοί γιά τό προλεταριάτο ἔπαινοι πρός μερικούς σοσιαλδημοκράτες, ἔπαινοι πού δείχνουν πώς μέσα στή σοσιαλδημοκρατία ὑπάρχει κάποια ἀρρώστια.

VI

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μιλώντας γιά τίς ἀπόψεις τοῦ κυρίου Μπλάνκ, αὐτοῦ τοῦ πιό χαρακτηριστικοῦ ἐκφραστῆ τῆς καντέτικης πολιτικῆς, δέ θίξαμε σχεδόν καθόλου τίς ἀπόψεις τῶν συντρόφων μενσεβίκων. Τά συμπεράσματα ὅμως γιά τίς θέσεις τους βγαίνουν μονάχα τους ἀπ' ὅσα εἴπαμε. Τά ἐγκώμια πού μέ ζῆλο ἐπιδαψιλεύουν οἱ καντέτοι στούς μενσεβίκους ὑποδηλώνουν κιόλας πώς οἱ μενσεβίκοι κάνουν κάποιο λάθος. Ὁ καντέτικος τύπος ἀποτελεῖ σήμερα σχεδόν τά ἐννιά δέκατα ὅλου τοῦ πολιτικοῦ τύπου τῆς Ρωσίας, καί ὅταν ὅλος αὐτός ὁ ἀστικός τύπος ἀρχίζει συστηματικά καί διαρκῶς νά ἐγκωμιάζει σήμερα τόν Πλεχάνοφ, αὔριο τόν Πότρεσοφ («Νάσα Ζίζν»), μεθαύριο τήν ἀπόφαση ὅλων τῶν μενσεβίκων, αὐτό εἶναι πιά σίγουρο, ἄν καί ἔμμεσο βέβαια σημάδι πώς οἱ σύντροφοι μενσεβίκοι κάνουν, εἴτε ἑτοιμάζονται νά κάνουν κάποιο λάθος. Δέν εἶναι δυνατόν ἡ κοινή γνώμη ὅλου τοῦ ἀστικοῦ τύπου νά διαφωνεῖ ριζικά μέ τό ταξικό ἔνστικτο τῆς ἀστικῆς τάξης, πού πολύ εὔκολα ἀντιλαμβάνεται κατά ποῦ φυσάει ὁ ἄνεμος.

Αὐτό ὅμως, ἐπαναλαμβάνομε, εἶναι μόνο ἔμμεσο σημάδι. Ἡ προηγούμενη ἐξιστόρηση ὁδηγεῖ ἀκριβῶς στήν ἄμεση διατύπωση τῶν λαθῶν πού προδιαγράφονται στά σχέδια τῶν μενσεβίκικων ἀποφάσεων. Ἐδῶ δέν ἔχει θέση ἡ λεπτομερειακή ἀνάλυση αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων. Μποροῦμε μόνο νά σημειώσουμε σύντομα τό κυριότερο γιά ὅ,τι ἀφορᾶ «τίς νίκες τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος».

Τό λάθος τῶν μενσεβίκων εἶναι τοῦτο, ὅτι δέ διατυπώνουν καθόλου, καί μάλιστα φαίνεται πώς λησμονοῦν ὁλότελα ἕνα τόσο οὐσιαστικό πολιτικό καθῆκον τοῦ συνειδητοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου αὐτή τή στιγμή ὅπως εἶναι ἡ πάλη ἐνάντια στίς συνταγματικές αὐταπάτες. Τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο, πού τηρεῖ αὐστηρά τήν ταξική ἄποψη, πού ἐφαρμόζει ἀπαρέγκλιτα τήν ὑλιστική ἀντίληψη τῆς ἱστορίας γιά τήν ἐκτίμηση τῆς σύγχρονης κατάστασης, πού εἶναι ἐχθρικό σέ κάθε λογῆς μικροαστικές σοφιστεῖες καί ἀπάτες δέν μπορεῖ νά ἀγνοήσει τό καθῆκον αὐτό σέ ἐποχή σάν κι αὐτή πού περνάει σήμερα ἡ Ρωσία. Ἄν τό ἀγνοήσει θά πάψει νά εἶναι ὁ πρωτοπόρος ἀγωνιστής τῆς πλήρους λαϊκῆς ἐλευθερίας, ἀγωνιστής πού στέκει πιό ψηλά ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική στενότητα. Ἄν τό ἀγνοήσει θά σέρνεται ἀνήμπορο στήν οὐρά τῶν γεγονότων, τά ὁποῖα μετατρέπουν τώρα τίς συνταγματικές αὐτές αὐταπάτες σέ ὅπλο τῆς ἀστικῆς διαφθορᾶς τοῦ προλεταριάτου, παρόμοιο μέ τή θεωρία τῆς «κοινωνικῆς εἰρήνης», πού πρίν ἀπό λίγον καιρό ἦταν στήν Εὐρώπη τό κύριο ὅπλο τῆς ἀστικῆς ἀπόσπασης τῶν ἐργατῶν ἀπό τό σοσιαλισμό.

Οἱ συνταγματικές αὐταπάτες πιάνουν μιά ὁλόκληρη περίοδο τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πού ἄρχισε φυσιολογικά ὕστερα ἀπό τήν καταστολή τῆς *πρώτης* ἔνοπλης ἐξέγερσης (ὕστερα ἀπ' αὐτήν θ' ἀκολουθήσει καί δεύτερη) καί ὕστερα ἀπό τίς ἐκλογικές νίκες τῶν καντέτων. Οἱ συνταγματικές αὐταπάτες εἶναι πολιτικοοπορτουνιστικό καί ἀστικό δηλητήριο πού ἐνσταλάζουν τώρα στό μυαλό τοῦ λαοῦ τά ἑκατομμύρια ἀντίτυπα τοῦ καντέτικου τύπου, ἐκμεταλλευόμενα τήν ἀναγκαστική σιωπή τῶν σοσιαλιστικῶν ἐφημερίδων. Νά, ἔχουμε μπροστά μας τήν ἐφημερίδα «Τοβάριστς» [145], ὄργανο τῶν καντέτων, πού πηγαίνουν στό «λαό» καί εἰδικά στήν ἐργατική τάξη. Στό πρῶτο φύλλο ψάλλονται διθύραμβοι στούς καντέτους: «Στό πρόγραμμά του τό κόμμα αὐτό (τό κόμμα τῶν καντέτων) ὑπόσχεται (... χμ! χμ! ὑπό-σχεται!)... νά ὑπερασπίζει τά συμφέροντα τῶν ἀγροτῶν (ἀ λά Κάουφμαν;) καί τῶν ἐργατῶν (ἔ, μάλιστα!) καί τά πολιτικά δικαιώματα ὅλων τῶν ρώσων πολιτῶν χωρίς διάκριση. Ἄν πάρει τήν πλειοψηφία στήν Κρατική δούμα, τότε ἡ σημερινή κυβέρνηση πού προξένησε τόσα κακά στό λαό θ' ἀναγκαστεῖ νά φύγει, καί τό κράτος θά τό κυβερνοῦν καινούργιοι ἄνθρωποι (οἱ Μουραβιόφ ἀντί τῶν Βίττε;), πού *θά ὑπακούουν στή φωνή τοῦ λαοῦ*». Μάλιστα, μάλιστα!... Θά ὑπακούουν στή φωνή τοῦ λαοῦ!... Ὡραῖα τά λένε οἱ καντέτοι!

Εἴμαστε βέβαιοι πώς δέ θά βρεθεῖ οὔτε ἕνας σοσιαλιστής πού νά μήν εἶναι ἀγανακτισμένος μ' αὐτό τό ξετσίπωτο ἀστικό ψέμα, πού νά μήν παραδέχεται ὁλοκληρωτικά καί ἀπόλυτα πώς εἶναι ἀνάγκη νά παλαίψουμε μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἀστική διαφθορά τῆς ἐργατικῆς τάξης, διαφθορά πού εἶναι ἀκόμα πιό ἐπικίνδυνη γιατί οἱ καντέτοι ἔχουν στά χέρια τους ἕνα σωρό ἐφημερίδες, ἐνῶ ἐμεῖς, παρά τίς ἀτέλειωτες προσπάθειές μας νά ὀργανώσουμε μιά μετριοτάτου σχήματος, λιτότατη καί ἁπλούστατη σοσιαλιστική ἐφημερίδα, δέν ἔχουμε οὔτε μιά.

Καί παρακάτω. Δέν μπορεῖ κανείς νά μήν παραδεχτεῖ πώς τό ἀστικό αὐτό ψέμα, τό θόλωμα αὐτό τῆς ἐπαναστατικῆς συνείδησης τοῦ λαοῦ δέν ἔχει καθόλου χαρακτήρα τυχαίων ξεσπασμάτων, ἀλλά ἀποτελεῖ ὁλόκληρη ἐκστρατεία. Κάτι περισσότερο. Ἡ καντέτικη Δούμα (ἄν ἡ Δούμα θά εἶναι καντέτικη) εἶναι, σά νά λέμε, ἡ ζωντανή ἐνσάρκωση τῶν συνταγματικῶν αὐταπατῶν, ἡ ἑστία τους, τό ἐπίκεντρο ὅλων ἐκείνων τῶν πλευρῶν τῆς πολιτικῆς ζωῆς πού χτυποῦν περισσότερο στά μάτια (καί πού στήν ἐπιφανειακή, ἰδεαλιστική ἀντίληψη τοῦ μικροαστοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ οὐσία ἤ τουλάχιστο τό κυριότερο φαινόμενο τῆς σύγχρονης πολιτικῆς ζωῆς). Μπροστά μας ἔχουμε ὄχι μόνο τή συστηματική ἐκστρατεία ὅλου τοῦ ἀστικοῦ τύπου, ὅλων τῶν ἀστῶν θεωρητικῶν πού προσπαθοῦν νά ρυμουλκήσουν τό προλεταριάτο, μπροστά μας ἔχουμε τόν πανρωσικό ἀντιπροσωπευτικό θεσμό πού ἔχει ὅλη τήν αἴγλη τοῦ πρώτου, συγγνώμη γιά τήν ἔκφραση, «κοινοβουλίου» καί τήν ὑποχρέωση νά στεριώσει αὐτή τή μετατροπή τῆς ἐργατικῆς τάξης σέ ἐξάρτημα τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Θυμηθεῖτε τή γνώμη τῶν «κύκλων» τήν ὁποία παραθέσαμε πιό πάνω: καλό θά ἦταν, λένε, ἄν οἱ καντέτοι μέσα στή Δούμα προκαλοῦσαν τήν ἐμπιστοσύνη τῆς κοινωνίας πρός τή Δούμα καί συγκέντρωναν ὅλες τίς ἐλπίδες τῆς κοινωνίας στή Δούμα. Ἡ Δούμα πρέπει νά εἶναι τό προσωρινό ἀντίδοτο κατά τῆς ἐπανάστασης, καί σ' αὐτό τό σημεῖο οἱ καντέτοι μας συμφωνοῦν οὐσιαστικά μέ τούς Ντουρνοβό καί τούς Ντουμπάσοφ. Αὐτό εἶναι γεγονός. Τό περιοδικό «Πολιάρναγια Ζβεζντά» τό ἔδειξε μέ ἐξαιρετική παραστατικότητα. Καλύτερα οἱ σχεδιασμένες καί συστηματικές μεταρρυθμίσεις παρά ὁ ἐπαναστατικός σίφουνας, ὅπου ἐξαφανίζεται ἡ σκέψη καί τό λογικό, — λένε οἱ Μπλάνκ. Καλύτερα νά κάνουμε παζαρέματα στή Δούμα μέ τούς καντέτους παρά νά πολεμᾶμε, μ' ἕνα στρατό πού δέν εἶναι σίγουρος, ἐνάντια στούς ἐργάτες καί ἀγρό-

τες, λένε οἱ Ντουρνοβό καί οἱ Ντουμπάσοφ. Les beaux esprits se rencontrent. Ὅμοιος ὁμοίω ἀεί πελάζει.

Ὅλοι λένε γιά μᾶς πώς συκοφαντοῦμε τούς φιλελευθέρους. Μᾶς ἀποκαλοῦσαν συκοφάντες ἀκόμα τότε πού ἀπό τό περιοδικό «Ζαριά» καί ἀπό τήν παλιά «Ἴσκρα» ὑποδεχτήκαμε μέ τίς «λόγχες» τά πρῶτα φύλλα τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε»[146]. Καί ἀποδείχτηκε ὅτι οἱ συκοφαντίες ἦταν ἡ μαρξιστική μας ἀνάλυση τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας, ἀνάλυση πού ἐπιβεβαιώθηκε ἀπόλυτα ἀπό τήν πραγματικότητα. Γι' αὐτό δέ θά παραξενευτοῦμε καί δέ θά στενοχωρηθοῦμε ἄν μᾶς κατηγορήσουν τώρα γιά συκοφαντία τοῦ κόμματος τῆς «λαϊκῆς ἐλευθερίας».

Κάθε πολιτική ἐποχή προβάλλει μπροστά στή σοσιαλδημοκρατία, πού ἐκπροσωπεῖ τή μοναδική ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη, κάποιο ξεχωριστό εἰδικό καθῆκον πού μπαίνει στήν ἡμερήσια διάταξη, ἀλλά πού πάντα προβάλλεται ἀμυδρά καί ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς παραγκωνίζεται ἀπό τά ὀπορτουνιστικά στρώματα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Σήμερα τέτοιο εἰδικό πολιτικό καθῆκον τῆς στιγμῆς, πού μόνο ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία μπορεῖ νά τό ἐκπληρώσει καί πού ὀφείλει νά τό ἐκπληρώσει, ἄν δέ θέλει νά προδόσει τά μόνιμα, τά θεμελιακά, τά οὐσιαστικά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, τέτοιο καθῆκον εἶναι ἡ πάλη ἐνάντια στίς συνταγματικές αὐταπάτες. Οἱ μικροαστοί ὀπορτουνιστές ἀρκοῦνται πάντοτε νά βλέπουν τό σήμερα, ἱκανοποιοῦνται ἀπό τή λάμψη κάθε νεωτερισμοῦ καί ἀπό τήν «πρόοδο» τῆς στιγμῆς· ἀντίθετα, ἐμεῖς πρέπει νά βλέπουμε πιό μακριά καί πιό βαθιά καί νά δείχνουμε ἀμέσως καί χωρίς ἀργοπορία ὅτι μέσα στήν πρόοδο αὐτή ὑπάρχουν καί πλευρές πού ἀποτελοῦν βάση καί ἐγγύηση *πισωδρόμησης*, πού ἐκφράζουν τό μονόπλευρο χαρακτήρα, τή στενότητα, τήν ἀστάθεια αὐτοῦ πού ἐπιτεύχθηκε καί προκαλοῦν τήν ἀνάγκη *τῆς παραπέρα πάλης μέ ἄλλες μορφές, σέ ἄλλες συνθῆκες*.

Ὅσο πιό ἀποφασιστική εἶναι ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τῆς ἀντιπολίτευσης γενικά στίς ἐκλογές, ὅσο πιό πιθανή καί πιό κοντά εἶναι ἡ καντέτικη Δούμα, τόσο πιό ἐπικίνδυνες γίνονται οἱ συνταγματικές αὐταπάτες, τόσο πιό ἔντονα γίνεται αἰσθητή ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν πλήρη διατήρηση, στό δυνάμωμα, θά λέγαμε, τῆς ἀντιδραστικῆς πολιτικῆς τῆς ἀπολυταρχίας, πού ἐξακολουθεῖ νά κρατάει ὅλη τήν ἐξουσία στά χέρια της, καί στή «λαϊκή» ἀντιπροσώπευση. Ἡ ἀντίθεση αὐτή θά προκαλέσει μέ τεράστια ταχύτητα καινούργια ἐπαναστατική κρίση, ἀφάνταστα πιό πλατιά καί πιό βαθιά, πιό συνειδητοποιημένη

καί πιό όξεία άπ' όλες τίς προηγούμενες. Ἔχουμε στό 1906 πραγματική *ἀναπαραγωγή* τῆς ἐπανάστασης, σύμφωνα μέ τήν πετυχημένη ἔκφραση κάποιου σοσιαλδημοκράτη. Θαρρεῖ κανείς ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ 1905 ἐπαναλαμβάνεται, ἀρχίζοντας πάλι ἀπό τήν ἀρχή, ἀπό τήν ὁλοκληρωτική κυριαρχία τῆς ἀπολυταρχίας, συνεχίζοντας μέ τόν κοινωνικό ἀναβρασμό καί τό ἀντιπολιτευτικό κίνημα πρωτοφανέρωτης δύναμης, πού ἀγκαλιάζει ὅλη τή χώρα, καί τελειώνοντας... ποιός ξέρει μέ τί;... ἴσως μέ τήν «ἀναπαραγωγή» τοῦ καλοκαιρινοῦ (καλοκαίρι τοῦ 1905) διαβήματος τῶν φιλελευθέρων στόν τσάρο μέ τή μορφή ψηφίσματος εἴτε ἀπόφασης τῆς καντέτικης Δούμας, ἴσως μέ «ἀναπαραγωγή» τῆς φθινοπωρινῆς ἀνόδου τοῦ 1905. Θά ἦταν γελοῖο νά ἐπιχειρήσουμε νά προμαντέψουμε τίς ἀκριβεῖς μορφές καί ἡμερομηνίες τῶν μελλοντικῶν βημάτων τῆς ἐπανάστασης. Τό σπουδαῖο εἶναι νά ἔχουμε ὑπόψη τήν ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἔκταση τοῦ κινήματος, τή μεγάλη πολιτική πεῖρα ὅλου τοῦ λαοῦ. Τό σπουδαῖο εἶναι νά μή λησμονοῦμε πώς ἡ κρίση πού ἐπέρχεται εἶναι ἀκριβῶς *ἐπαναστατική* καί διόλου κοινοβουλευτική. Ἡ «κοινοβουλευτική» πάλη στή Δούμα ἀποτελεῖ ἕνα μικρό στάδιο πάλης· εἶναι πραγματικά σάν ἕνας μικρός σιδηροδρομικός σταθμός: καί ἡ «καντέτικη πλατφόρμα» εἶναι στή διαδρομή πού ὁδηγεῖ ἀπό τό σύνταγμα πρός τήν ἐπανάσταση. Ἡ πάλη στή Δούμα, ἐξαιτίας τῶν βασικῶν ἰδιομορφιῶν τῆς τωρινῆς κοινωνικοπολιτικῆς στιγμῆς, *δέν μπορεῖ* νά κρίνει τήν τύχη τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας, δέν μπορεῖ νά εἶναι ἡ *κύρια* μορφή πάλης, γιατί τό «κοινοβούλιο» αὐτό ἀναντίρρητα δέν τό ἀναγνωρίζουν καί τά *δυό* ἀντιμαχόμενα μέρη, οὔτε οἱ Ντουρνοβό, οἱ Ντουμπάσοφ καί Σία, οὔτε τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά.

Καί γι' αὐτό ἡ σοσιαλδημοκρατία, παίρνοντας ὑπόψη ὅλες τίς συγκεκριμένες ἰδιομορφίες τῆς δοσμένης ἱστορικῆς στιγμῆς, πρέπει νά παραδεχτεῖ κατηγορηματικά καί νά μπάσει συστηματικά στά μυαλά τῶν ἐργατῶν καί τῶν συνειδητῶν ἀγροτῶν πώς κύρια μορφή τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος στή σημερινή Ρωσία παραμένει, ὅπως καί πρῶτα, τό ἄμεσα ἐπαναστατικό κίνημα τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν πού συντρίβουν τούς παλιούς νόμους, ἐξαλείφουν τά ὄργανα καταπίεσης τοῦ λαοῦ, κατακτοῦν τήν πολιτική ἐξουσία, δημιουργοῦν καινούργιο δίκαιο. Ἡ Δούμα, πού συγκλήθηκε ἀπό τούς Ντουμπάσοφ καί τούς Ντουρνοβό καί περιφρουρεῖται ἀπό τούς εὐυπόληπτους αὐτούς ἄνδρες, θά παίξει τεράστιο ρόλο στό κίνημα, σέ καμιά περίπτωση ὅμως δέ θ' ἀλλάξει τήν κύρια μορφή του. Ἡ ἀντίθετη γνώμη, πού πρό-

βαλαν κιόλας καί διαδίδουν οἱ καντέτοι, εἶναι ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ, εἶναι μικροαστική φιλισταϊκή οὐτοπία.

Καί μ' αὐτό συνδέεται τό ζήτημα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί τῆς ὑποστήριξής της ἀπό τό προλεταριάτο. Καί σ' αὐτό τόν τομέα οἱ ἀποφάσεις τῶν μενσεβίκων εἶναι ἐνμέρει λειψές καί ἐνμέρει λαθεμένες. Οἱ καντέτοι τρῶνε τά λυσσακά τους προσπαθώντας νά ταυτίσουν τό κόμμα τους μέ τήν ἀστική δημοκρατία γενικά, προσπαθώντας νά παρουσιάσουν τό κόμμα τους σάν τόν κυριότερο ἐκπρόσωπο τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Πρόκειται γιά τό πιό μεγάλο ψέμα. Καί κάθε ἀσάφεια ἀπομέρους τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στόν καθορισμό τῆς ἔννοιας «ἀστική δημοκρατία» βοηθάει αὐτό τό ψέμα. Τό συγκεκριμένο πολιτικό καθῆκον τῆς ὑποστήριξης τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τό λύσουμε στηριζόμενοι σέ ἀπόλυτα συγκεκριμένο ὑπολογισμό τῶν συγκεκριμένων κατευθύνσεων, ρευμάτων, κομμάτων μέσα στήν ἀστική δημοκρατία. Καί τό βασικό καθῆκον τῆς στιγμῆς, ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, εἶναι νά ξεχωρίσουμε τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία, δηλ. ἐκείνη πού, ἄν καί δέν εἶναι τελείως συνειδητοποιημένη πολιτικά, ἄν καί ἔχει πολλές προλήψεις κτλ., εἶναι ἱκανή νά παλαίψει ἀποφασιστικά καί ἀμετάκλητα ἐνάντια σ' ὅλα τά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικιακῆς Ρωσίας, — νά ξεχωρίσουμε αὐτή τήν ἀστική δημοκρατία ἀπό τή φιλελευθερομοναρχική, τήν ὀπορτουνιστική ἀστική δημοκρατία, πού εἶναι ἱκανή νά προβεῖ σέ κάθε λογῆς συναλλαγή μέ τήν ἀντίδραση καί ἐκδηλώνει σέ κάθε κρίσιμη στιγμή τίς ἀντεπαναστατικές τάσεις της. Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς στή Ρωσία ὑπάρχουν ἐξαιρετικά πλατιά στρώματα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας: ἡ ἀνοργανωσιά της, ἡ θέση της ἔξω ἀπό τό κόμμα, ἡ σύνθλιψή της ἀπό τούς τωρινούς διωγμούς μποροῦν νά παραπλανᾶνε μόνο τούς πιό ἀπρόσεχτους καί ἀστόχαστους παρατηρητές. Μ' αὐτή, καί μόνο μ' αὐτή τή δημοκρατία πρέπει τώρα «χωριστά νά βαδίζουμε, μαζί νά χτυπᾶμε», γιά νά ὁλοκληρώσουμε τή δημοκρατική ἐπανάσταση, ἀποκαλύπτοντας μέ τόν πιό ἀμείλικτο τρόπο τήν ἀστάθεια τοῦ κόμματος τῶν καντέτων πού βρίσκεται σήμερα «ἐπικεφαλῆς».

Καί τό κόμμα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου, βάζοντας σά σκοπό του τήν ὁλοκλήρωση τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, ὀφείλει ὄχι μόνο νά κατορθώσει νά ξεσκεπάσει πάντοτε τίς κάθε λογῆς συνταγματικές αὐταπάτες, ὄχι μόνο νά ξεχωρίσει ἀπ' ὅλη τήν ἀστική δημοκρατία τά ἱκανά γιά πάλη στοιχεῖα, ἀλλά καί νά καθορίσει μέ ἀκρίβεια καί ἀνοιχτά, νά θέσει καθαρά μπροστά στή μάζα τούς ὅρους τῆς ἀποφασιστικῆς αὐ-

τῆς νίκης τῆς ἐπανάστασης, νά δείξει στή μάζα καί ν' ἀποκαλύψει μέ ὅλη τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωσή της σέ τί ἀκριβῶς πρέπει νά συνίσταται αὐτή ἡ ἀποφασιστική νίκη τῆς ἐπανάστασης. Ἄν δέν τό κάνουμε αὐτό (κι αὐτό δέν τό ἔκαναν οἱ σύντροφοι μενσεβίκοι στίς ἀποφάσεις τους), τότε τά λόγια μας γιά «ὁλοκλήρωση τῆς ἐπανάστασης» θά μείνουν λόγια κενά, λόγια κούφια.

Ὁ κύριος Μπλάνκ μνημονεύει στό ἄρθρο του τή γαλλική «σοσιαλδημοκρατία» τοῦ 1848–1849. Ὁ ἐντιμότατος καντέτος δέν καταλαβαίνει ὅτι φτιάχνει τή γελοιογραφία του. Γιατί οἱ καντέτοι ἐπαναλαμβάνουν τώρα ἀκριβῶς τά λάθη τῶν γάλλων «σοσιαλδημοκρατῶν», πού στήν οὐσία δέν ἦταν καθόλου σοσιαλδημοκράτες, δηλ. μαρξιστές. Δέν ἦταν ταξικό κόμμα τῶν ἐργατῶν, ἀλλά πραγματικό μικροαστικό κόμμα· ἦταν πέρα γιά πέρα διαποτισμένοι μέ συνταγματικές αὐταπάτες καί μέ πίστη στίς «κοινοβουλευτικές» μεθόδους πάλης, μέσα σέ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες, ἀκόμα καί ἐπαναστατικές. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς, ἀνεξάρτητα ἀπό μιά σειρά καταπληκτικές, καθαρά «καντέτικες» κοινοβουλευτικές ἐπιτυχίες, ἔπαθαν τό ἐπονείδιστο φιάσκο πού τόσο χλεύασε ὁ Μάρξ [147].

Καί τό κόμμα μας, ἄν δεχόταν ἀπερίσκεπτα κάθε λογῆς ἐκλογικούς συνασπισμούς, συμφωνίες καί συναλλαγές μέ τούς καντέτους, ἄν ἄφηνε συγκεχυμένο τό καθῆκον τῆς πάλης ἐνάντια στίς συνταγματικές αὐταπάτες, ἄν, ἀναζητώντας ἐπαφή μέ τήν ἀστική δημοκρατία, συνταύτιζε μ' αὐτή τήν ὀπορτουνιστική της πτέρυγα, δηλ. τούς καντέτους, ἄν λησμονοῦσε ὅτι σέ μιά τέτοια ἐποχή σάν κι αὐτή πού περνᾶμε σήμερα εἶναι ἀνάγκη νά ἑτοιμάζεται στά σοβαρά γιά ἐξωκοινοβουλευτικούς τρόπους πάλης, — τότε καί τό κόμμα μας θά τό ἀπειλοῦσε ὁ σοβαρός κίνδυνος νά ὑποστεῖ ἐπίσης τή θλιβερή τύχη τῆς γαλλικῆς μικροαστικῆς ψευτοσοσιαλδημοκρατίας τοῦ 1848–1849.

Δέν ἔχουμε λόγους νά ζηλεύουμε τίς ἐπιτυχίες τῶν καντέτων. Οἱ μικροαστικές αὐταπάτες καί ἡ πίστη στή Δούμα εἶναι ἀκόμα ἀρκετά ἰσχυρές μέσα στό λαό. Πρέπει νά ξεπεραστοῦν. Ὅσο πιό πλήρης θά εἶναι ὁ θρίαμβος τῶν καντέτων στή Δούμα, τόσο γρηγορότερα θά ξεπεραστοῦν. Χαιρετίζουμε τίς ἐπιτυχίες τῶν γιρονδίνων [148] τῆς μεγάλης ἐπανάστασης τῆς Ρωσίας! Ξοπίσω τους θά ξεσηκωθοῦν πλατύτερες ἀκόμα λαϊκές μάζες, θά κινηθοῦν δραστηριότερα καί ἐπαναστατικότερα ἀκόμα στρώματα πού, συσπειρωμένα γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, θά φέρουν τή μεγάλη μας ἀστική ἐπανάσταση ὥς τήν ὁλοκληρωτική νίκη καί θά ἐγκαινιάσουν τήν ἐποχή τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Δύση.

28 τοῦ Μάρτη 1906

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑΣ ΤΟΥ Κ. ΚΑΟΥΤΣΚΙ «ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΙΑ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ!»

Ἡ μπροσούρα πού προσφέρεται στόν ἀναγνώστη σέ ρωσική μετάφραση ἀνήκει στήν πένα ἑνός ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς ἐκπροσώπους τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὁ συγγραφέας αὐτῆς τῆς μπροσούρας κατόρθωσε νά δόσει πολύ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι μποροῦσε κανείς νά περιμένει, κρίνοντας ἀπό τό θέμα πού διάλεξε. Ἀντί μιά ἁπλή ἀναίρεση τῶν ψεύτικων ἰσχυρισμῶν τοῦ ἀσυνείδητου ὑπηρέτη τῶν ἐργοστασιαρχῶν, τοῦ κ. Μπύργκερ, ἔχουμε μιά ἐξαιρετικά ξεκάθαρη καί κατανοητή ἀπ' ὅλους ἔκθεση τῶν πιό βασικῶν ζητημάτων τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ὄχι μόνο τῆς Γερμανίας, ἀλλά καί ὅλου τοῦ κόσμου. Πτώση τῆς μικρῆς παραγωγῆς καί ἐξαθλίωση τοῦ λαοῦ παρουσιάζονται παντοῦ. Οἱ ἀστοί πολιτικοί καί οἱ ἐπιστήμονες ὅλων τῶν χωρῶν τρῶνε τά λυσσακά τους, ἀκριβῶς ὅπως ὁ κ. Μπύργκερ, στήν προσπάθειά τους νά συσκοτίσουν αὐτά τά φαινόμενα. Γι' αὐτό ἡ συστηματική ἀνάλυση τῶν συνηθισμένων ἐπιχειρημάτων τῶν κυρίων αὐτῶν ἀποκτᾶ ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία.

Ὁ συγγραφέας τῆς μπροσούρας χρησιμοποιεῖ σχεδόν ἀποκλειστικῶς γερμανικά στοιχεῖα. Θά ἦταν εὐχῆς ἔργον ἄν γιά μερικά ζητήματα συμπληρώνονταν τά στοιχεῖα αὐτά μέ τά ἀντίστοιχα ρωσικά. Μιά τέτοια προσπάθεια πιθανόν καί νά γίνει ἀπό τούς ἐκδότες τῆς μπροσούρας, ἄν ἡ τελευταία αὐτή διαδοθεῖ πλατιά, καί μιά τέτοια διάδοση τῆς ἀξίζει μέ τό παραπάνω. Πρέπει νά σημειώσουμε μόνο πώς ἡ βιομηχανική καί ἡ ἀγροτική στατιστική τῆς Ρωσίας, σέ σύγκριση μέ τή γερμανική, βρίσκεται στήν πιό θλιβερή κατάσταση. Ὅσον ἀφορᾶ τή Γερμανία, ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά συγκρίνουμε τά στοιχεῖα δυό βιομηχανικῶν καί ἀγροτικῶν ἀπογραφῶν πού ἔγιναν σέ δια-

φορετικά χρονικά διαστήματα σ' δλη τή χώρα. Στή Ρωσία δέν έγινε ούτε μιά τέτοια άπογραφή καί, έκτός άπό τή στατιστική τῶν ζέμστβο, πού έρεύνησε μέ εύρωπαϊκό τρόπο μικρές μεμονωμένες γωνιές τῆς έθνικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας, ύπάρχει μόνο μιά ψεύτικη, τσαπατσούλικη, μπερδεμένη κατά γραφειοκρατικό τρόπο στατιστική τῶν διαφόρων «ύπηρεσιῶν», πού θά ἄξιζε μάλλον νά λέγεται άστυνομικό γραφειοκρατικό κουρελόχαρτο.

Ἡ γραφειοκατία τῆς Ρωσίας έμποδίζει τό ρωσικό λαό νά μάθει δλη τήν άλήθεια γιά τήν κατάστασή του. Μά κάθε μορφωμένος ρῶσος άναγνώστης εὔκολα θά θυμηθεῖ έκατοντάδες καί χιλιάδες παραδείγματα άπό τή βιβλιογραφία μας σχετικά μέ τήν κατάσταση τῆς άγροτικῆς οἰκονομίας, μέ τή βιοτεχνία, τήν έργοστασιακή ζωή, παραδείγματα πού έπιβεβαιώνουν πέρα γιά πέρα τά συμπεράσματα στά όποῖα καταλήγει ό συγγραφέας τῆς μπροσούρας. Κάθε ρῶσος έργάτης καί άγρότης εὔκολα θ' άντιληφθεῖ πώς ή έξαθλίωση τοῦ λαοῦ πού περιγράφεται στήν μπροσούρα παρουσιάζεται καί στή Ρωσία σέ άκόμα μεγαλύτερη έκταση, μέ άκόμα όξύτερο τρόπο, σέ άκόμα πιό άσύστολες μορφές.

Μάρτης 1906 *Ν. Λένιν*

Δημοσιεύτηκε τό Μάρτη–'Απρίλη τοῦ 1906 σέ μπροσούρα (Πετρούπολη)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

ΤΟ ΕΝΩΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ[149]

10-25 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (23 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ - 8 ΤΟΥ ΜΑΗ) 1906

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1907 στό βιβλίο: «Πρακτικά τοῦ Ἑνωτικοῦ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε στή Στοκχόλμη τό 1906», Μόσχα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου

1

ΑΠΟΦΑΣΗ
ΠΑΝΩ ΣΤΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ἐπιτροπή ἐλέγχου τῶν πληρεξουσίων τήν ὑποχρέωση νά κάνει ἀπολογισμούς πού νά δείχνουν ποιά ἦταν τά κίνητρα πού καθοδηγοῦσαν τήν ὀργάνωση στίς ἐκλογές γιά τό συνέδριο καί ποιό κριτήριο πάρθηκε ὑπόψη κατά τόν καθορισμό τῆς ἰδιότητας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος.

2

ΟΜΙΛΙΕΣ ΣΤΗ 2η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ[150]

1

Συμφωνῶ μέ τήν πρόταση τοῦ σ. Σμίτ καί προτείνω νά τήν προσυπογράψουν ὅλοι ὅσοι θέλουν νά ὑποστηρίξουν αὐτή τήν πρόταση.

2

Ἡ πρόταση τοῦ σ. Λάριν δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἕνας χοντροειδέστατος ἐμπαιγμός τῆς πλειοψηφίας τοῦ συνεδρίου σέ βάρος τῆς μειοψηφίας...

Τό ξαναλέω, πρόκειται γιά ἕνα χονδροειδῆ ἐμπαιγμό σέ βάρος τῶν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας τοῦ συνεδρίου, γιά μιά προσπάθεια ἐκμηδένισης τῶν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας, πού κατοχυρώνει ὁ κανονισμός.

3

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗΝ 3η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

῾Ο Λένιν προβάλλει ἀντιρρήσεις στόν Ντάν [151] καί ὑποστηρίζει ὅτι πρέπει νά συζητηθεῖ τό ζήτημα σχετικά μέ τήν ἐκτίμηση τῆς σημερινῆς στιγμῆς καί νά μπεῖ στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα τῶν ἐθνοτήτων.

4

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ VIII ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Στό σημεῖο VIII: «Στάση ἀπέναντι στό αἴτημα μιᾶς ἰδιαίτερης συντακτικῆς συνέλευσης γιά τήν Πολωνία» νά προστεθοῦν οἱ λέξεις: «σχετικά μέ τό περιλαμβανόμενο μέσα στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος ἐθνικό ζήτημα».

5

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ[152]

Διατυπώνω δυό βασικές θέσεις: 1) Οἱ ἀγρότες δέ θά θελήσουν ποτέ τή δημοτικοποίηση· 2) ἡ δημοτικοποίηση χωρίς λαοκρατική δημοκρατία, χωρίς τήν πλήρη ἐξασφάλιση τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ λαοῦ, χωρίς τήν αἱρετότητα τῶν κρατικῶν λειτουργῶν εἶναι ἐπιζήμια. Ἀναπτύσσοντας αὐτές τίς θέσεις θά σταθῶ πρῶτα στίς πιό σοβαρές ἀντιρρήσεις ἐνάντια στήν ἐθνικοποίηση. Ἀναμφισβήτητα μιά τέτοια ἀντίρρηση, ἡ πιό σοβαρή, εἶναι ἡ ἀντίρρηση πού διατύπωσε ὁ σ. Πλεχάνοφ. Ὁ σ. Πλεχάνοφ εἶπε τά ἑξῆς ἐπιλέξει, ἔχω σημειώσει τά λόγια του: «ἐμεῖς σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦμε νά εἴμαστε ὑπέρ τῆς ἐθνικοποίησης». Αὐτό εἶναι λάθος. Τολμῶ νά διαβεβαιώσω πώς, ἄν στόν τόπο μας γίνει πραγματικά ἀγροτική ἐπανάσταση καί ἄν ἡ πολιτική ἀλλαγή πού θά τή συνοδεύσει φτάσει ὥς τή δημιουργία μιᾶς πραγματικά λαοκρατικῆς δημοκρατίας, τότε ὁ σ. Πλεχάνοφ θά θεωρήσει ὅτι μποροῦμε νά εἴμαστε ὑπέρ τῆς ἐθνικοποίησης, καί ἄν στήν ἐπικείμενη ἀλλαγή ἐγκαθιδρυόταν πραγματικά στή χώρα μας, στή Ρωσία, ἡ λαοκρατική δημοκρατία, τότε ὅλη, ὄχι μόνο ἡ ρωσική μά καί ἡ διεθνής κατάσταση τοῦ κινήματος θά ἔσπρωχνε πρός τήν ἐθνικοποίηση. Σέ περίπτωση ὅμως πού δέν πραγματοποιηθεῖ αὐτός ὁ ὅρος, τότε καί πάλι ἡ δημοτικοποίηση θ' ἀποδειχθεῖ πλασματική· τότε ἡ δημοτικοποίηση θά μποροῦσε ἴσως νά πραγματοποιηθεῖ μόνο σά μιά καινούργια μορφή ἐξαγορᾶς. Ὁ σ. Τζόν χρησιμοποιεῖ τόν ὅρο ἀπαλλοτρίωση καί ὄχι δήμευση καί, ὅπως φάνηκε ἀπό τό λόγο του, τόν ὅρο αὐτό δέν τόν διάλεξε στήν τύχη· ἤδη τόν ὅρο αὐτό τόν χρησιμοποιοῦν καθαρά καί ξάστερα οἱ καντέτοι· ὁ ὅρος αὐτός προβλέπει ὁτιδήποτε καί μαζί του συμβιβάζεται ἀπόλυτα ἡ ἐξαγορά πού σχεδιάζουν οἱ καντέτοι. Πᾶμε παρα-

κάτω. Ποῦ βρίσκεται ἡ ἐγγύηση ἐνάντια στήν παλινόρθωση, ρώτησε ὁ σ. Πλεχάνοφ. Δέ νομίζω πώς ἡ τοποθέτηση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος συνδέεται στενά καί ἀδιάσπαστα μέ τό πρόγραμμα πού ἐξετάζουμε, ἀλλά, μιά πού μπῆκε τό ζήτημα, πρέπει νά δόσουμε σ' αὐτό μιάν ὁλότελα σαφῆ καί ὄχι διφορούμενη ἀπάντηση. Ἄν μιλᾶμε γιά μιά ἀληθινή, ἀπόλυτα πραγματική οἰκονομική ἐγγύηση ἐνάντια στήν παλινόρθωση, δηλ. γιά μιά ἐγγύηση πού θά δημιουργοῦσε τούς οἰκονομικούς ὅρους πού ἀποκλείουν τήν παλινόρθωση, τότε πρέπει νά ποῦμε: ἡ μοναδική ἐγγύηση ἐνάντια στήν παλινόρθωση εἶναι ἡ σοσιαλιστική ἀνατροπή στή Δύση· δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει καμιά ἄλλη ἐγγύηση μέ τήν πραγματική καί πλήρη ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης. Χωρίς αὐτό τόν ὅρο, ὁποιαδήποτε ἄλλη λύση καί ἄν δόσουμε στό ζήτημα (δημοτικοποίηση, μοίρασμα κτλ.), ἡ παλινόρθωση εἶναι ὄχι μόνο δυνατή ἀλλά ὁλότελα ἀναπόφευκτη. Ἐγώ θά διατύπωνα τή θέση αὐτή μέ τοῦτα τά λόγια: ἡ ρωσική ἐπανάσταση μπορεῖ νά νικήσει μέ τίς δικές της δυνάμεις, ἀλλά δέν μπορεῖ σέ καμιά περίπτωση μέ τά δικά της χέρια νά κρατήσει καί νά στεριώσει τίς κατακτήσεις της. Δέν μπορεῖ νά τό πετύχει αὐτό ἐφόσον στή Δύση δέ γίνει σοσιαλιστική ἀνατροπή· χωρίς αὐτόν τόν ὅρο ἡ παλινόρθωση εἶναι ἀναπόφευκτη καί σέ συνθῆκες δημοτικοποίησης, καί σέ συνθῆκες ἐθνικοποίησης, καί σέ συνθῆκες μοιράσματος, γιατί ὁ μικρονοικοκύρης σ' ὅλες τίς μορφές κατοχῆς καί ἰδιοκτησίας θά εἶναι στήριγμα τῆς παλινόρθωσης. Ὕστερα ἀπό τήν πλήρη νίκη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης ὁ μικρονοικοκύρης θά στραφεῖ ἀναπόφευκτα ἐνάντια στό προλεταριάτο, καί θά στραφεῖ ἐνάντιά του τόσο πιό γρήγορα ὅσο πιό γρήγορα θά ἀνατραποῦν ὅλοι οἱ κοινοί ἐχθροί τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ μικρονοικοκύρη, δηλ. οἱ κεφαλαιοκράτες, οἱ τσιφλικάδες, οἱ μπουρζουάδες χρηματιστές κλπ. Ἡ λαοκρατική μας δημοκρατία δέν ἔχει καμιά ἄλλη ἐφεδρεία ἐκτός ἀπό τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο τῆς Δύσης, καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει πώς ἡ κλασική ἀστική ἐπανάσταση στήν Εὐρώπη, καί συγκεκριμένα ἡ μεγάλη Γαλλική ἐπανάσταση τοῦ XVIII αἰώνα ἔγινε μέσα σέ ὁλότελα διαφορετική διεθνῆ κατάσταση ἀπό ἐκείνη μέσα στήν ὁποία γίνεται ἡ ρωσική ἐπανάσταση. Ἡ Γαλλία τοῦ τέλους τοῦ XVIII αἰώνα ἦταν περικυκλωμένη ἀπό φεουδαρχικά καί μισοφεουδαρχικά κράτη. Ἡ Ρωσία τοῦ XX αἰώνα, πού κάνει ἀστική ἐπανάσταση, εἶναι περικυκλωμένη ἀπό χῶρες ὅπου τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο βρίσκεται πάνοπλο στίς παρα-

μονές τῆς τελευταίας σύγκρουσης μέ τήν ἀστική τάξη. Ὅταν τέτοια σχετικῶς ἀσήμαντα γεγονότα, ὅπως ἡ ὑπόσχεση τοῦ τσάρου στίς 17 τοῦ Ὀχτώβρη γιά ἐλευθερίες στή Ρωσία, ἔδοσαν κιόλας μεγάλη ὤθηση στό προλεταριακό κίνημα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅταν τό τηλεγράφημα πού πῆραν οἱ ἐργάτες τῆς Αὐστρίας ἀπό τήν Πετρούπολη γιά τό περιβόητο διάγγελμα σχετικά μέ τό σύνταγμα ἦταν ἀρκετό γιά νά τούς κάνει νά κατέβουν ἀμέσως στούς δρόμους, νά ὁδηγήσει σέ μιά σειρά διαδηλώσεις καί ἔνοπλες συγκρούσεις στίς μεγαλύτερες βιομηχανικές πόλεις τῆς Αὐστρίας, τότε μποροῦμε νά φανταστοῦμε πῶς θά φερθεῖ τό διεθνές σοσιαλιστικό προλεταριάτο ὅταν οἱ εἰδήσεις ἀπό τή Ρωσία θά τοῦ μιλᾶνε ὄχι γιά ὑπόσχεση ἐλευθερίας μά γιά ἔμπρακτη πραγματοποίησή της καί γιά πλήρη νίκη τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγροτιᾶς. Ἄν ὅμως τοποθετήσουμε σέ ἄλλη βάση τό ζήτημα τῆς ἐγγύησης ἐνάντια στήν παλινόρθωση, δηλ. ἄν μιλήσουμε γιά μιά σχετική καί μέ ὅρους ἐγγύηση ἐνάντια στήν παλινόρθωση, τότε πρέπει νά ποῦμε τά παρακάτω: ἡ μόνη σχετική καί μέ ὅρους ἐγγύηση ἐνάντια στήν παλινόρθωση εἶναι νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐπανάσταση ὅσο τό δυνατόν πιό ἀποφασιστικά, νά διεξαχθεῖ ἄμεσα ἀπό τήν ἐπαναστατική τάξη, μέ ὅσο τό δυνατόν μικρότερη συμμετοχή τῶν μεσαζόντων, τῶν συμβιβαστῶν καί τῶν κάθε λογῆς συμφιλιωτῶν, ἡ ἐπανάσταση αὐτή νά ὁλοκληρωθεῖ πραγματικά, καί τό σχέδιό μου δίνει τό ἀνώτατο ὅριο τῶν ἐγγυήσεων ἐνάντια στήν παλινόρθωση.

Σάν ἄμεσος μοχλός τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, σάν ἡ πιό ἐπιθυμητή μορφή του, προβάλλονται στό σχέδιό μου οἱ ἐπιτροπές ἀγροτῶν. Ἐπιτροπές ἀγροτῶν σημαίνει, στήν ἁπλή γλώσσα, ἔκκληση πρός τούς ἀγρότες νά κανονίσουν μόνοι τους, ἀμέσως καί ἀπευθείας, μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο, τούς λογαριασμούς τους μέ τούς κρατικούς λειτουργούς καί τούς τσιφλικάδες. Ἐπιτροπές ἀγροτῶν σημαίνει ἔκκληση πρός τό λαό πού καταπιέζεται ἀπό τά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας καί ἀπό τό ἀστυνομικό καθεστώς νά ξεκαθαρίσει «μέ πληβειακό τρόπο»[153], ὅπως ἔλεγε ὁ Μάρξ, τούς λογαριασμούς του μέ τά ὑπολείμματα αὐτά. Ἡ προϋπόθεση αὐτή τῆς ὁλοκληρωμένης ἐπανάστασης, πού πραγματοποιεῖ τήν ἐκλογή τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπό τό λαό, θύμισε στόν σ. Πλεχάνοφ τόν τόσο δυσάρεστο γι' αὐτόν, ὅπως φυσικά καί γιά ὅλους μας, ἀναρχισμό, εἶναι ὅμως πάρα πολύ παράξενο ὅτι ἡ ἐκλογή τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπό τό λαό μπορεῖ νά θυμίζει ἀναρχισμό· εἶναι πάρα πολύ παράξενο πού σέ τέτοια στιγμή, σάν τή σημε-

ρινή, τό ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπό τό λαό μπορεῖ ἤ μποροῦσε νά προκαλέσει τό χαμόγελο ὁποιουδήποτε σοσιαλδημοκράτη, ἐκτός ἴσως τοῦ Μπέρνσταϊν. Τώρα ἀκριβῶς περνᾶμε ἴσα ἴσα μιά τέτοια ἐποχή πού τό σύνθημα αὐτό — ἐκλογή τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπό τό λαό — ἀποκτᾶ τήν πιό ἄμεση, τήν πιό τεράστια πρακτική σημασία. Ὅλη μας ἡ δράση, ἡ προπαγάνδα καί ἡ ζύμωση μέσα στίς ἀγροτικές μάζες πρέπει νά συνίσταται σέ σημαντικό βαθμό στήν προπαγάνδιση, στή διάδοση καί στή διασάφηση αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ συνθήματος. Νά προπαγανδίζουμε τήν ἀγροτική ἐπανάσταση, νά μιλᾶμε γιά ἀγροτική ἐπανάσταση μέ τήν κάπως σοβαρή ἔννοια τῆς λέξης καί ταυτόχρονα νά μή μιλᾶμε γιά τήν ἀνάγκη ἑνός πραγματικοῦ δημοκρατισμοῦ, δηλ., ἀνάμεσα στ' ἄλλα, γιά τό ὅτι οἱ κρατικοί λειτουργοί πρέπει νά ἐκλέγονται ἀπό τό λαό — αὐτό ἀποτελεῖ κατάφωρη ἀντίφαση. Ἡ ἐπίκριση γιά ἀναρχισμό ἀπ' ἀφορμή αὐτό τό ζήτημα μοῦ θυμίζει ἁπλῶς τούς γερμανούς μπερνσταϊνιστές, πού πρίν ἀπό λίγο καιρό, κάνοντας πολεμική ἐνάντια στόν Κάουτσκι, τόν κατηγόρησαν γιά ἀναρχισμό.

Πρέπει νά ποῦμε στόν ἀγρότη ἀνοιχτά καί συγκεκριμένα: ἄν θέλεις νά ὁλοκληρώσεις τήν ἀγροτική ἐπανάσταση, πρέπει νά ὁλοκληρώσεις ἐπίσης καί τήν πολιτική ἐπανάσταση· ἄν δέν ὁλοκληρωθεῖ ἡ πολιτική ἐπανάσταση, δέ θά ἔχουμε καθόλου ἤ δέ θά ἔχουμε κάπως σταθερή ἀγροτική ἐπανάσταση. Χωρίς πλήρη δημοκρατική ἀνατροπή, χωρίς ἐκλογή τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπ' τό λαό, θά ἔχουμε εἴτε ἀγροτικά ξεσηκώματα, εἴτε καντέτικες ἀγροτικές μεταρρυθμίσεις. Δέ θά ἔχουμε κάτι πού θάξιζε νά τό ἐκφράσουμε μέ τή βαριά ἔκφραση: 'ἀγροτική ἐπανάσταση, πού χρησιμοποίησε ὁ Πλεχάνοφ. Πᾶμε παρακάτω. Ἡ δημοτικοποίηση προσφέρει πλατύ πεδίο δράσης στόν ταξικό ἀγώνα, εἶπε ὁ Πλεχάνοφ. Προσπάθησα νά ἐπαναλάβω ὅσο τό δυνατόν κατά λέξη αὐτό τόν ἰσχυρισμό του, καί πρέπει νά δηλώσω κατηγορηματικά πώς ὁ ἰσχυρισμός αὐτός εἶναι αὐτόχρημα *ἀνακριβής*. Εἶναι ἀνακριβής καί ἀπό πολιτική καί ἀπό οἰκονομική ἄποψη. Μέ ἀμετάβλητους ὅλους τούς ἄλλους ὅρους οἱ δῆμοι καί ἡ δημοτική γαιοκτησία εἶναι ἀναμφισβήτητα πιό στενό πεδίο δράσης γιά τόν ταξικό ἀγώνα ἀπ' ὅ,τι ὅλο τό ἔθνος, ἀπ' ὅ,τι ἡ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς. Ἡ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς στίς συνθῆκες μιᾶς λαοκρατικῆς δημοκρατίας δημιουργεῖ ἀναμφισβήτητα τό πιό πλατύ πεδίο δράσης γιά τόν ταξικό ἀγώνα, τό πιό πλατύ πού εἶναι γενικά δυνατό καί νοητό στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἐθνικοποίηση σημαίνει ἐξάλει-

ψη τῆς ἀπόλυτης γαιοπροσόδου, ἐλάττωση τῶν τιμῶν τῶν σιτηρῶν, ἐξασφάλιση τῆς πιό μεγάλης ἐλευθερίας στό συναγωνισμό καί τῆς ἐλευθερίας διείσδυσης τοῦ κεφαλαίου στή γεωργία. Ἡ δημοτικοποίηση, ἀντίθετα, στενεύει τόν πανεθνικό ταξικό ἀγώνα καί ἐνῶ δέν ἀπαλλάσσει τίς σχέσεις παραγωγῆς στή γεωργία στό σύνολό τους ἀπό τήν ἀπόλυτη γαιοπρόσοδο ἀνταλλάσσει τή γενική μας διεκδίκηση μέ μερικότερες· ἡ δημοτικοποίηση, ἐν πάσῃ περιπτώσει, συγκαλύπτει τόν ταξικό ἀγώνα. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τό ζήτημα πού ἔθεσε ὁ Πλεχάνοφ μπορεῖ νά λυθεῖ μονάχα μέ μιά ἔννοια. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἡ δημοτικοποίηση ὁπωσδήποτε δέν ἀντέχει στήν κριτική. Ἡ δημοτικοποίηση εἶναι στένεμα καί θόλωμα τοῦ ταξικοῦ ἀγώνα.

Ἡ παρακάτω ἀντίρρηση τοῦ Πλεχάνοφ ἀφορᾶ τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας. Ὁ Πλεχάνοφ εἶδε στό σχέδιό μου τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος κατάληψη τῆς ἐξουσίας, καί πρέπει νά πῶ πώς ἡ ἰδέα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά ὑπάρχει πράγματι στό σχέδιό μου τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος*, εἶναι ὅμως τό μεγαλύτερο λάθος νά ἀνάγει κανείς αὐτή τήν ἰδέα στήν ἰδέα τῶν ναροντοβόλτσι γιά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Ὅταν οἱ ναροντοβόλτσι [154] καλλιεργοῦσαν τήν ἰδέα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας στά 1870–1890 ἀποτελοῦσαν μιά ὁμάδα διανοουμένων, ἐνῶ στήν πραγματικότητα δέν ὑπῆρχε ἕνα κάπως πλατύ, πραγματικά μαζικό ἐπαναστατικό κίνημα. Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἦταν μιά ἐπιθυμία ἤ φράση μιᾶς μικρῆς χούφτας διανοουμένων καί ὄχι ἕνα αναπόφευκτο παραπέρα βῆμα τοῦ ἀναπτυσσόμενου πιά μαζικοῦ κινήματος. Τώρα, ὕστερα ἀπό τόν Ὀχτώβρη, τό Νοέμβρη καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1905, ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ πλατιές μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης, τῶν μισοπρολεταριακῶν στοιχείων καί τῆς ἀγροτιᾶς παρουσίασαν στόν κόσμο τέτοιες μορφές ἐπαναστατικοῦ κινήματος, πού ἀπό πολὺν καιρό εἶχαν νά ἐμφανισθοῦν, — τώρα, ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ ἀγώνας τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ γιά τήν ἐξουσία ἄναψε καί στή Μόσχα, καί στό νότο, καί στήν περιοχή τῆς Βαλτικῆς, — τώρα τό νά ἀνάγεις τήν ἰδέα τῆς κατάκτησης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τόν ἐπαναστατημένο λαό στό ναροντοβολτσισμό σημαίνει πώς καθυστερεῖς ὁλόκληρα 25 χρόνια, σημαίνει πώς σβήνεις ἀπό τήν ἱστορία τῆς Ρωσίας ὁλόκληρη μιά τεράστια περίοδο. Ὁ Πλεχάνοφ ἔλεγε πώς δέν πρέπει νά φοβούμαστε τήν ἀγροτική ἐπανά-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 267 - 268. *Ἡ Σύντ*

σταση. Μά ὅταν φοβᾶσαι τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά σημαίνει ἀκριβῶς πώς φοβᾶσαι τήν ἀγροτική ἐπανάσταση. Ἡ ἀγροτική ἐπανάσταση εἶναι κούφια φράση ἄν ἡ νίκη της δέν προϋποθέτει τήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τόν ἐπαναστατημένο λαό. Χωρίς αὐτό τόν τελευταῖο ὅρο δέ θἆναι ἀγροτική ἐπανάσταση, ἀλλά ἀγροτική ἀνταρσία ἤ καντέτικες ἀγροτικές μεταρρυθμίσεις. Καί γιά νά τελειώνουμε μέ τήν ἐξέταση αὐτοῦ τοῦ σημείου, θά σᾶς θυμίσω μονάχα πώς ἀκόμα καί ἡ ἀπόφαση τῶν συντρόφων τῆς μειοψηφίας, πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 2 τῆς «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια», λέει πώς τώρα μπροστά μας ὀρθώνεται πιά τό καθῆκον ν' ἀποσπάσουμε τήν ἐξουσία ἀπό τά χέρια τῆς κυβέρνησης.

Ἡ ἔκφραση: «λαϊκή δημιουργία», πού δέν ὑπάρχει, μοῦ φαίνεται, στίς ἀποφάσεις μας, μά πού, ἄν πιστέψουμε τό μνημονικό τοῦ σ. Πλεχάνοφ, τή χρησιμοποίησα ἐγώ στό λόγο μου, τοῦ φαίνεται πώς θυμίζει κάποιους παλιούς γνωστούς ναροντοβόλτσι καί σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες. Οἱ ἀναμνήσεις αὐτές τοῦ σ. Πλεχάνοφ μοῦ φαίνονται καί πάλι σάν 25χρονη καθυστέρηση. Θυμηθεῖτε αὐτά πού ἔγιναν στή Ρωσία στό τελευταῖο τρίμηνο τοῦ 1905: ἀπεργίες, Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, ἐξεγέρσεις, ἐπιτροπές ἀγροτῶν, ἐπιτροπές τῶν σιδηροδρομικῶν κτλ., — ὅλα αὐτά δείχνουν ἀκριβῶς τό πέρασμα τοῦ λαϊκοῦ κινήματος σέ μορφή ἐξέγερσης, ὅλα αὐτά δείχνουν ἀναμφισβήτητα τήν ἐμφάνιση ἐμβρυωδῶν ὀργάνων ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, καί τά λόγια μου γιά λαϊκή δημιουργία εἶχαν ἐντελῶς καθορισμένο καί συγκεκριμένο περιεχόμενο· ἀναφέρονταν σ' αὐτές ἀκριβῶς τίς ἱστορικές μέρες τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, χαρακτήριζαν αὐτήν ἀκριβῶς τή μέθοδο πάλης ὄχι μόνο ἐνάντια στήν παλιά ἐξουσία, μά καί τῆς πάλης μέ τή βοήθεια τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, μέθοδο πού γιά πρώτη φορά τή χρησιμοποίησαν οἱ πλατιές μάζες τῶν ρώσων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν στίς ἔνδοξες ἐκεῖνες μέρες τοῦ Ὀχτώβρη καί τοῦ Δεκέμβρη. Ἄν ἡ ἐπανάστασή μας θάφτηκε, τότε θάφτηκαν κι αὐτές οἱ ἐμβρυώδεις μορφές τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν· ἄν ὅμως τά λόγια σας γιά ἀγροτική ἐπανάσταση δέν εἶναι ἁπλή φλυαρία, ἄν θάχουμε πραγματικά ἀγροτική ἐπανάσταση μέ τήν ἀληθινή σημασία αὐτῆς τῆς λέξης, θά δοῦμε χωρίς ἄλλο νά ἐπαναλαμβάνονται τά γεγονότα τοῦ Ὀχτώβρη καί τοῦ Δεκέμβρη σέ ἀφάνταστα πιό μεγάλες διαστάσεις. Ἐπαναστατική ἐξουσία ὄχι τῶν διανοουμένων, ὄχι μιᾶς ὁμάδας συνωμοτῶν, ἀλλά τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ὑπῆρχε κιόλας στή

Ρωσία, εἶχε κιόλας πραγματοποιηθεῖ στήν πράξη μέσα στήν πορεία τῆς ἐπανάστασής μας. Συντρίφτηκε γιατί νίκησε ἡ ἀντίδραση, ἀλλ' ἄν ἔχουμε πραγματικούς λόγους νά πιστεύουμε ἀκράδαντα σέ μιά ἄνοδο τῆς ἐπανάστασης, τότε ἐξίσου ἀναπόφευκτα πρέπει νά περιμένουμε καί τήν ἄνοδο, τήν ἀνάπτυξη καί τήν ἐπιτυχία καινούργιων, ἀκόμα πιό ἀποφασιστικῶν, ἀκόμα πιό πολύ συνδεμένων μέ τήν ἀγροτιά καί τό προλεταριάτο ὀργάνων ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας. Ἑπομένως ὁ Πλεχάνοφ, χρησιμοποιώντας τό ξεφτισμένο καί γελοῖο σκιάχτρο τοῦ «ναροντοβολτσισμοῦ», ἀπέφυγε ἁπλῶς νά ἀναλύσει τίς μορφές τοῦ κινήματος στό διάστημα τοῦ Ὀχτώβρη-Δεκέμβρη.

Τέλος, ἄς ἐξετάσουμε ἀκόμα τό ζήτημα ἄν τό πρόγραμμά μου εἶναι εὐλύγιστο καί ἄν πατάει μέ τά τέσσερα. Νομίζω πώς καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τό ἀγροτικό μου πρόγραμμα εἶναι πιό ἱκανοποιητικό σέ σύγκριση μέ ὅλα τά ἄλλα. Τί πρέπει νά γίνει ἄν ἡ ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης πάει ἄσχημα; Τί πρέπει νά γίνει σέ περίπτωση πού δέ θά πραγματοποιηθοῦν ὅλα τά «ἐάν» πού περιέχει τό σχέδιό μου καί δέ θά μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά ὁλοκλήρωση τῆς δημοκρατικῆς μας ἐπανάστασης; Τότε θά βρεθοῦμε ἀναμφισβήτητα στήν ἀνάγκη νά πάρουμε ὑπόψη τίς ὑπάρχουσες κιόλας σήμερα συνθῆκες τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ καί τῆς γαιοχρησίας ἀπό τούς ἀγρότες. Σχετικά μ' αὐτό θ' ἀναφερθῶ σ' ἕνα τόσο τεράστιας σπουδαιότητας φαινόμενο, ὅπως εἶναι τό νοίκιασμα τῆς γῆς. Γιατί ἄν ὑποθέσουμε πώς τό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης μπορεῖ νά πάει ἄσχημα, πώς ἡ ἐπανάστασή μας μπορεῖ καί νά μήν ὁλοκληρωθεῖ, τότε στήν περίπτωση αὐτή πρέπει χωρίς ἄλλο νά πάρουμε ὑπόψη αὐτό τό φαινόμενο, πού ὑπάρχει καί πού δέν μπορεῖ νά παραμεριστεῖ, μά καί γιά τή χειρότερη αὐτή περίπτωση, τήν περίπτωση δηλ. πού θά λείπουν ὅλα τά δῆθεν οὐτοπικά «ἐάν», στό πρόγραμμά μου προβλέπονται τά καθήκοντα τοῦ κόμματος πιό ὁλοκληρωμένα, πιό ἀκριβολογημένα καί πιό νηφάλια ἀπ' ὅ,τι στό πρόγραμμα τοῦ σ. Μάσλοφ. Ἔτσι, τό πρόγραμμά μου δίνει πρακτικά συνθήματα καί γιά τίς τωρινές συνθῆκες τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀγρότη καί τῆς γαιοχρησίας ἀπό τούς ἀγρότες καί γιά τίς καλύτερες προοπτικές τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὁ σ. Τζόν θέλησε νά κάνει πνεῦμα, λέγοντας πώς στό πρόγραμμά μου ὑπάρχουν πάρα πολλά προγράμματα, πώς ὑπάρχει καί ἡ δήμευση καί τό νοίκιασμα τῆς γῆς, πού ἀλληλοαποκλείονται· δέν τά κατάφερε ὅμως, γιατί ἡ δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς δέν ἀποκλείει τό νοίκιασμα, ἀφοῦ νοικιάζεται καί ἡ γῆ τῶν

ἀγροτῶν. Συνεπῶς ὁ σ. Πλεχάνοφ δέν εἶχε καθόλου δίκιο ὅταν πρόβαλλε τό ἐξαιρετικά ἐντυπωσιακό ἐπιχείρημά του ἐναντίον μου. Δέν εἶναι, λέει, δύσκολο νά καταρτίσει κανείς πρόγραμμα γιά τήν περίπτωση πού ὅλα θά βολευτοῦν κατά τόν καλύτερο τρόπο. Τέτοιο πρόγραμμα μπορεῖ νά καταρτίσει ὁ καθένας, τό ζήτημα εἶναι νά καταρτίσει πρόγραμμά γιά τήν περίπτωση ἀκριβῶς πού δέ θά ὑπάρχουν οἱ καλύτερες συνθῆκες. Καί βεβαιώνω, ἀπαντώντας σ' αὐτό τό ἐπιχείρημα, πώς στήν περίπτωση ἀκριβῶς τῆς χειρότερης δυνατῆς πορείας ἤ ἔκβασης τῆς ἐπανάστασής μας τό δικό μου πρόγραμμα, πού μιλάει γιά δήμευση τῆς τσιφλικάδικης γῆς καί προβλέπει τέτοια ζητήματα ὅπως τό ζήτημα τοῦ νοικιάσματος, εἶναι ἐξαιρετικά νηφάλιο καί ἐξαιρετικά καλοθεμελιωμένο, ἐνῶ ὅσον ἀφορᾶ τό σ. Τζόν, τό δικό του σχέδιο, ἐπειδή δέ λέει τίποτα γι' αὐτές τίς χειρότερες συνθῆκες, δηλ. γιά τήν περίπτωση πού δέ θάχει ἐφαρμοστεῖ πραγματικά ἕνας πολιτικός δημοκρατισμός, μᾶς δίνει μονάχα τή δημοτικοποίηση· ἡ δημοτικοποίηση ὅμως χωρίς τήν αἱρετότητα τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπό τό λαό, χωρίς τήν κατάργηση τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ κτλ. περικλείει τόν ἴδιο κίνδυνο, καί μάλιστα ἀκόμα μεγαλύτερο κίνδυνο ἀπ' ὅ,τι ἡ ἐθνικοποίηση. Καί νά γιατί ἐπιμένω νά μποῦν ἐκεῖνα τά «ἐάν» πού τόσο ἄδικα κατέκρινε ὁ Πλεχάνοφ.

Οἱ ἀγρότες λοιπόν δέ θά δεχτοῦν τή δημοτικοποίηση. Ὁ σ. Καρτβέλοφ εἶπε πώς στόν Καύκασο οἱ ἀγρότες συμφωνοῦν πέρα γιά πέρα μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, συνάμα ὅμως ρωτοῦν: θά ἔχουν τό δικαίωμα νά πουλᾶνε τή γῆ πού θά πάρουν μέ τό μοίρασμα ἤ τή σοσιαλιστικοποίηση; Σωστά, σ. Καρτβέλοφ! Ἡ παρατήρησή σας ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στά συμφέροντα τῶν ἀγροτῶν γενικά καί στήν ἀντίληψη τῶν ἀγροτῶν γιά τά συμφέροντά τους, ὅμως ἀκριβῶς ἐπειδή οἱ ἀγρότες ἐξετάζουν τούς κάθε λογῆς ἀγροτικούς μετασχηματισμούς ἀπό τήν ἄποψη ἄν θάχουν τό δικαίωμα νά πουλᾶνε τή συμπληρωματική γῆ πού θά πάρουν, ἀκριβῶς γι' αὐτό οἱ ἀγρότες θἆναι ὁπωσδήποτε ἐνάντια στή δημοτικοποίηση, ἐνάντια στή ζεμστβικοποίηση. Οἱ ἀγρότες καί ὥς σήμερα ἀκόμα συγχέουν τό ζέμστβο μέ τόν ζέμσκι νατσάλνικ * καί ἔχουν πολύ βαθύτερους λόγους νά τό κάνουν αὐτό ἀπ' ὅ,τι νομίζουν οἱ μεγαλόσχημοι καντέτοι καθηγητές τοῦ δικαίου, πού γελᾶνε μέ τήν ἀμάθεια τῶν ἀγροτῶν.

---

* — εὐγενεῖς πού ἀσκοῦσαν ἀστυνομικά καθήκοντα στήν ὕπαιθρο, ἔχοντας μαζί δικαστική καί διοικητική ἐξουσία πάνω στούς ἀγρότες. *Σημ. μετ.*

Γι' αὐτό, πρίν νά μιλήσουμε γιά δημοτικοποίηση, εἶναι ἀπαραίτητο, εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νά μιλήσουμε γιά τήν αἱρετότητα τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπό τό λαό. Τώρα ὅμως, ἐφόσον δέν πραγματοποιήθηκε ἡ δημοκρατική αὐτή διεκδίκηση, σωστό εἶναι νά μιλᾶμε μονάχα γιά δήμευση γενικά ἤ γιά μοίρασμα. Νά γιατί, γιά νά ἁπλουστευθεῖ τό βασικό ζήτημα γιά τό συνέδριο, ἐνεργῶ ἔτσι: μιά καί τό πρόγραμμα τοῦ σ. Μπορίσοφ ἔχει μιά σειρά κοινά χαρακτηριστικά μέ τό δικό μου πρόγραμμα καί εἶναι συνταγμένο ἴσα ἴσα μέ βάση τό μοίρασμα καί ὄχι τήν ἐθνικοποίηση, ἀποσύρω τό πρόγραμμά μου καί ἀφήνω τό συνέδριο νά ἐκφράσει τή γνώμη του πάνω στό ζήτημα: μοίρασμα ἤ δημοτικοποίηση. Ἄν ἀπορρίψετε τό μοίρασμα — ἤ καλύτερα ἴσως θἆναι νά πῶ, «ὅταν» ἀπορρίψετε τό μοίρασμα —, τότε θ' ἀναγκασθῶ, φυσικά, ν' ἀποσύρω τό σχέδιό μου, σά σχέδιο καταδικασμένο σέ ἀποτυχία, ἄν ὅμως δεχθεῖτε τό μοίρασμα, τότε θά προτείνω τό πρόγραμμά μου ὁλόκληρο σάν τροπολογία στό σχέδιο προγράμματος τοῦ σ. Μπορίσοφ. Σάν ἀπάντηση στίς ἐπικρίσεις ὅτι ἐπιβάλλω δῆθεν στούς ἀγρότες τήν ἐθνικοποίηση, θυμίζω ἀκόμα πώς στό πρόγραμμά μου ὑπάρχει ἡ «*παραλλαγή Α*», στήν ὁποία γίνεται λόγος εἰδικά γιά ἀποκλεισμό κάθε σκέψης νά ἐπιβάλουμε ὁτιδήποτε στούς ἀγρότες ἐνάντια στή θέλησή τους. Ἑπομένως μιά ἀντικατάσταση, στήν πρώτη ψηφοφορία, τοῦ δικοῦ μου σχεδίου προγράμματος μέ τό σχέδιο τοῦ Μπορίσοφ δέν πρόκειται ν' ἀλλάξει σέ τίποτα τήν οὐσία τοῦ ζητήματος, ἀλλ' ἁπλῶς θά διευκολύνει καί θ' ἁπλουστέψει τό ζήτημα πού ἀφορᾶ τήν ἐξακρίβωση τῆς πραγματικῆς θέλησης τοῦ συνεδρίου. Κατά τή γνώμη μου ἡ δημοτικοποίηση εἶναι λαθεμένη καί ἐπιζήμια, ἐνῶ τό μοίρασμα εἶναι λαθεμένο μά ὄχι ἐπιζήμιο.

Θά σταθῶ σύντομα σ' αὐτήν τή διάκριση: οἱ «ὀπαδοί τοῦ μοιράσματος» ἑρμηνεύουν σωστά τά γεγονότα, ἀλλά δέ θυμοῦνται τό ἀπόφθεγμα τοῦ Μάρξ γιά τόν παλιό ὑλισμό: «Οἱ ὑλιστές ἐξηγοῦσαν τόν κόσμο, τό ζήτημα ὅμως δέν εἶναι μόνο νά ἐξηγεῖς τόν κόσμο, μά καί νά τόν ἀλλάζεις»[155]. Ὁ ἀγρότης λέει: «ἡ γῆ εἶναι τοῦ θεοῦ, ἡ γῆ εἶναι τοῦ λαοῦ, ἡ γῆ δέν εἶναι κανενός». Οἱ «ὀπαδοί τοῦ μοιράσματος» μᾶς ἐξηγοῦν πώς ὁ ἀγρότης δέν τό λέει αὐτό συνειδητά, πώς ἄλλο λέει καί ἄλλο σκέπτεται. Οἱ πραγματικοί πόθοι τῶν ἀγροτῶν, μᾶς λένε, εἶναι ἐξολοκλήρου καί ἀποκλειστικά νά πάρουν πρόσθετη γῆ, νά μεγαλώσουν τό μικρό νοικοκυριό καί τίποτε παραπάνω. Ὅλα αὐτά εἶναι πολύ σωστά. Ἡ διαφωνία μας ὅμως μέ τούς «ὀπαδούς

τοῦ μοιράσματος» δέν τελειώνει οὔτε ἐδῶ, μά μονάχα ἀρχίζει. Ἀκριβῶς αὐτά τά λόγια τῶν ἀγροτῶν, παρ' ὅλο πού ἀπό οἰκονομική ἄποψη εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμα ἤ χωρίς περιεχόμενο, πρέπει νά τά χρησιμοποιοῦμε σάν κρίκους καί νά πιανόμαστε ἀπ' αὐτούς γιά τήν προπαγάνδα μας. Λές πώς τή γῆ πρέπει νά τή χρησιμοποιοῦν ὅλοι; Θέλεις νά δόσεις τή γῆ στό λαό; Θαυμάσια, τί θά πεῖ ὅμως νά δοθεῖ ἡ γῆ στό λαό; Ποιός διαχειρίζεται τό λαϊκό βιός καί τή λαϊκή περιουσία; Οἱ κρατικοί λειτουργοί, οἱ Τρέποφ. Θέλεις νά δόσεις τή γῆ στόν Τρέποφ καί στούς κρατικούς λειτουργούς; Ὄχι. Ὁ κάθε ἀγρότης θά πεῖ πώς δέ θέλει νά δόσει τή γῆ σ' αὐτούς. Θέλεις νά δόσεις τή γῆ στούς Πετρουνκέβιτς καί στούς Ροντίτσεφ, πού θά συνεδριάζουν ἴσως στά γραφεῖα τῆς δημοτικῆς αὐτοδιοίκησης; Ὄχι. Ὁ ἀγρότης ἀσφαλῶς δέ θά θελήσει νά δοθεῖ ἡ γῆ σ' αὐτούς τούς κυρίους. Ἑπομένως — θά ἐξηγήσουμε στούς ἀγρότες — γιά νά μπορεῖ νά δοθεῖ ἡ γῆ σ' ὅλο τό λαό, πρός ὄφελος τῶν ἀγροτῶν, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐξασφαλιστεῖ τό σύστημα τῆς ἐκλογῆς ἀπό τό λαό ὅλων, χωρίς ἐξαίρεση, τῶν κρατικῶν λειτουργῶν. Ἑπομένως τό σχέδιο ἐθνικοποίησης πού προτείνω, ἐθνικοποίησης πού προϋποθέτει τήν πλήρη ἐξασφάλιση τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, δίνει ἀκριβῶς σωστή γραμμή δράσης στούς προπαγανδιστές καί διαφωτιστές μας, δείχνοντάς τους καθαρά καί παραστατικά πώς ἡ ἀνάλυση τῶν διεκδικήσεων γῆς τῶν ἀγροτῶν πρέπει νά ἀποτελεῖ τό ἔδαφος γιά τήν πολιτική προπαγάνδα καί εἰδικά γιά τή δημοκρατική κυρίως προπαγάνδα. Ὁ ἀγρότης Μίσιν, λχ., πού ἐκλέχτηκε ἀπό τούς ἀγρότες τῆς Σταυρόπολης βουλευτής στή Δούμα, ἔφερε ἐντολή τῶν ἐκλεκτόρων, πού δημοσιεύτηκε ὁλόκληρη στήν ἐφημερίδα «Ρούσκογε Γκοσουντάρστβο» [156]. Ἡ ἐντολή αὐτή ζητάει καί τήν κατάργηση τῶν ὑπαλλήλων τῶν ζέμστβο, καί τήν κατασκευή σιλό, καί τή μεταβίβαση ὅλης τῆς γῆς στό δημόσιο. Τό αἴτημα γιά μιά τέτοια μεταβίβαση εἶναι ἀναμφισβήτητα μιά ἀντιδραστική πρόληψη, γιατί τό δημόσιο στή σημερινή καί στήν αὐριανή συνταγματική Ρωσία εἶναι δημόσιο ἀστυνομικοῦ, στρατιωτικοῦ δεσποτισμοῦ, ὅμως τό αἴτημα αὐτό δέν πρέπει ἁπλῶς νά τό ἀπορρίψουμε σάν ἐπιζήμια πρόληψη, μά πρέπει «νά γαντζωθοῦμε» ἀπ' αὐτό, γιά νά ἐξηγήσουμε στόν Μίσιν καί στούς ὁμοίους του τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης. Πρέπει νά ποῦμε στόν Μίσιν καί στούς ὁμοίους του πώς τό αἴτημα νά μεταβιβαστεῖ ἡ γῆ στό δημόσιο ἐκφράζει, ἄν καί πολύ ἄσχημα, μιά ἐξαιρετικά σπουδαία καί ὠφέλιμη γιά τούς ἀγρότες ἰδέα. Ἡ μεταβίβαση τῆς γῆς στό δημόσιο μπορεῖ νά γίνει

καί θά γίνει πολύ ὠφέλιμη γιά τούς ἀγρότες ἀποκλειστικά καί μόνον ὅταν τό κράτος γίνει ὁλότελα λαοκρατική δημοκρατία, ὅταν ἐφαρμοστεῖ πέρα γιά πέρα ἡ αἱρετότητα τῶν κρατικῶν λειτουργῶν, ὅταν καταργηθεῖ ὁ τακτικός στρατός κτλ. Καί νά, γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους νομίζω πώς ἄν ἀπορρίψετε τήν ἐθνικοποίηση θά γίνετε αἰτία νά πέσουν ἀναπόφευκτα σέ λάθη τά πρακτικά στελέχη μας, οἱ προπαγανδιστές καί διαφωτιστές μας, σέ λάθη παρόμοια μ' ἐκεῖνα πού εἴχαμε προκαλέσει μέ τή διατύπωση τοῦ σημείου σχετικά μέ τά ὀτρέζκι στό πρόγραμμα τοῦ 1903. Ὅπως τότε, πού τά ὀτρέζκι μας τά ἑρμήνευαν πιό στενά ἀπ' ὅ,τι τά καταλάβαιναν οἱ συντάκτες τοῦ σημείου αὐτοῦ, ἔτσι καί τώρα ἡ ἀπόρριψη τῆς ἐθνικοποίησης καί ἡ ἀντικατάσταση τῆς διεκδίκησης αὐτῆς μέ τό μοίρασμα — ἀφήνω πιά τήν ἐντελῶς μπερδεμένη δημοτικοποίηση — θά ὁδηγήσει ἀναπόφευκτα τά πρακτικά στελέχη, τούς προπαγανδιστές καί τούς διαφωτιστές μας σέ τόσα πολλά λάθη, πού πολύ γρήγορα θά λυπηθοῦμε πού ψηφίσαμε τό πρόγραμμα γιά τό «μοίρασμα» ἤ τή δημοτικοποίηση.

Θά τελειώσω ἐπαναλαμβάνοντας ἀκόμα μιά φορά τίς δυό βασικές μου θέσεις: πρῶτο, οἱ ἀγρότες δέ θά θελήσουν ποτέ τή δημοτικοποίηση· δεύτερο, ἡ δημοτικοποίηση χωρίς τή λαοκρατική δημοκρατία, χωρίς τό σύστημα τῆς ἐκλογῆς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἀπό τό λαό εἶναι ἐπιζήμια.

6

ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Εἶναι ἀνάγκη τό συνέδριο νά ἐπικυρώσει ὅλα τά πρακτικά. Γι' αὐτό ἐπίσημα πρακτικά θά εἶναι τά πρακτικά πού συντάσσονται ἀπό τούς γραμματεῖς. Οἱ στενογράφοι καταγράφουν μόνο ὁρισμένους λόγους.

7

ΓΡΑΠΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ΣΤΗ 15η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Στήν πρώτη κιόλας σελίδα τῶν ἀποφάσεών μας λέγεται: «τά ταξικά συμφέροντα στήν *ἀστική ἐπανάσταση*» [157], σειρά 27 ἀπό τά πάνω.

8

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ: Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΤΙΓΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΤΑΞΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

Θά προσπαθήσω νά σημειώσω τό πιό ουσιαστικό. Ὁ σ. Πτίτσιν μοῦ θύμισε τήν παροιμία: στόν ψαρά τρέχει τό ψάρι. Ἔβαλε τό ἐρώτημα: ποῦ βλέπουν οἱ μπολσεβίκοι ὅτι σήμερα ἡ κύρια μορφή πάλης εἶναι ἡ συντριβή τῶν νόμων κτλ.; Σύντροφε Πτίτσιν, βγάλτε τά καντέτικα γυαλιά σας. Σεῖς νομίζετε πώς ἡ κύρια μορφή πάλης εἶναι ὁ κοινοβουλευτισμός. Κοιτάξτε: κίνημα ἀνέργων, κίνημα στό στρατό, ἀγροτικό κίνημα. Ἡ κύρια μορφή τοῦ κινήματος δέ βρίσκεται στή Δούμα· αὐτή μπορεῖ νά παίζει μόνο ἔμμεσο ρόλο. Ὁ σ. Πλεχάνοφ εἶπε πώς θάτριζαν τά κόκκαλα τοῦ Χέγκελ ἄν ἄκουε ὅτι ἀναφέρομαι στό ἔργο του. Ὁ σ. Πλεχάνοφ ὅμως μίλησε πρίν ἀπό τό σ. Πτίτσιν καί τά λόγια του στρέφονται ἐνάντια στόν τελευταῖο. Ὁ σ. Πτίτσιν ὑποτάσσεται στήν κατάσταση τῆς στιγμῆς, παρατηρεῖ μόνο τά φαινόμενα πού βρίσκονται στήν ἐπιφάνεια καί δέν παρατηρεῖ ἐκεῖνα πού διαδραματίζονται στό βάθος. Δέ μελετάει τά φαινόμενα στήν ἐξέλιξή τους. Κατά τή γνώμη τοῦ σ. Πτίτσιν ἡ συζήτηση γιά τό κεφάλι καί τήν οὐρά, γιά τό ρόλο τοῦ προλεταριάτου σάν πρωτοπόρου ἤ σάν οὐραγοῦ εἶναι μόνο λόγια. Τό βασικό λάθος τῶν μενσεβίκων ἐκφράστηκε ἐδῶ ἐξαιρετικά χτυπητά. Δέ βλέπουν ὅτι ἡ ἀστική τάξη εἶναι ἀντεπαναστατική, ὅτι συνειδητά τείνει πρός τή συναλλαγή. Ἐπικαλοῦνται τούς γιακωβίνους, τονίζοντας πώς ἐκεῖνοι ἦταν ἀφελεῖς μοναρχικοί καί ἔγιναν δημοκράτες. Οἱ καντέτοι ὅμως δέν εἶναι ἀφελεῖς ἀλλά συνειδητοί μοναρχικοί. Ἀκριβῶς αὐτό λησμονοῦν οἱ μενσεβίκοι.

Ὁ τρομερός σ. Λεόνοφ εἶπε: Κοιτάξτε: οἱ «μπολσεβίκοι» μιλοῦν γιά ἐπαναστατικό λαό. Τό ἴδιο ὅμως λένε καί οἱ «μενσεβίκοι» στήν ἀπόφασή τους. Ὁ σ. Λεόνοφ ἐπικαλέστηκε τόν Μάρξ, πού στό ἔργο του «Οἱ ταξικοί ἀγῶνες στή Γαλλία» λέει πώς ἡ δημοκρατία εἶναι ἡ ἀνώτερη πολιτική μορφή κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁ σ. Λεόνοφ θά ἔπρεπε νά συνεχίσει τήν περικοπή. Τότε θά ἔβλεπε πώς ἡ δημοκρατία ἐπιβλήθηκε στήν ἀστική τάξη ἀπό μιά προσωρινή κατάσταση καί πώς ἡ ἀστική τάξη, πού ἦταν χωρισμένη σέ δυό ὁμάδες — νομιμόφρονες καί ὀρλεανικούς [158] —, μόνο παρά τή θέλησή της ἀνεχόταν τή δημοκρατία [159].

Ὁ Ντάν εἶπε: οἱ «μπολσεβίκοι» ἀγνοοῦν τή σημασία τῆς πολιτικῆς ὀργάνωσης. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Θά ἦταν ὅμως κοινοτοπία νά μιλᾶμε γενικά γιά τή σημασία τῆς ὀργάνωσης. Πρόκειται γιά τό ποιές ἀκριβῶς μορφές πολιτικῆς ὀργάνωσης εἶναι τώρα ἀπαραίτητες. Πρέπει νά ὑποδείξουμε πάνω σέ ποιά βάση συγκροτοῦμε ἐμεῖς τήν πολιτική ὀργάνωση. Οἱ «μενσεβίκοι» ξεκινοῦν ἀπό τήν προϋπόθεση τῆς ἀνόδου τῆς ἐπανάστασης καί ταυτόχρονα συστήνουν τρόπους δράσης τέτοιους πού ἀνταποκρίνονται στήν πτώση καί ὄχι στήν ἄνοδο τῆς ἐπανάστασης. Ἔτσι βοηθοῦν τούς καντέτους, πού δυσφημίζουν μέ κάθε τρόπο τήν περίοδο Ὀχτώβρη-Δεκέμβρη. Οἱ «μενσεβίκοι» μιλοῦν γιά ἔκρηξη. Βάλτε αὐτή τή λέξη στήν ἀπόφαση. Τότε ἡ σημερινή μορφή τοῦ κινήματος — ἐκλογές κρατικῆς Δούμας κτλ. — θά εἶναι ἁπλῶς καί μόνο μιά μεταβατική μορφή τοῦ κινήματος.

Ὁ σ. Ντάν εἶπε: Τά συνθήματα τῆς «μειοψηφίας» ἔχουν ἐπιβεβαιωθεῖ καί ἐπικαλέστηκε τίς ἐπαναστατικές αὐτοδιοικήσεις, τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Πάρτε ὅμως τό τεῦχος 5 τοῦ πλεχανοφικοῦ «Ντνεβνίκ». Ἐκεῖ λέει πώς ἡ ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση «φέρνει σύγχυση». Πότε ὅμως καί σέ ποιόν ἔφερε σύγχυση αὐτό τό σύνθημα; Ἐμεῖς ποτέ δέν ἀρνηθήκαμε αὐτό τό σύνθημα. Τό θεωρούσαμε ὅμως λειψό. Τό σύνθημα αὐτό εἶναι μεσοβέζικο, δέν εἶναι σύνθημα νικηφόρας ἐπανάστασης. Ἡ παραπομπή στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν δέν εἶναι σωστή. Γι' αὐτά ἐμεῖς δέ μιλήσαμε ἀκόμα.

Τό λάθος τοῦ Πλεχάνοφ εἶναι ὅτι δέν ἀναλύει καθόλου τίς μορφές τοῦ κινήματος πού εἴχαμε τόν Ὀχτώβρη. Εἶπε πώς τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν εἶναι ἐπιθυμητά καί ἀπαραίτητα. Δέν ἔκανε ὅμως τόν κόπο νά ἀναλύσει τί εἶναι τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Περί τίνος πρόκειται; Πρόκειται γιά ὄργανα ἐπαναστατικῆς αὐτοδιοίκησης ἤ γιά ἐμβρυώδη ὄργα-

να ἐξουσίας; Ὑποστηρίζω, καί ἡ θέση αὐτή δέν μπορεῖ νά ἀντικρουσθεῖ, πώς πρόκειται γιά μορφή πάλης μέ τή βοήθεια τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας. Αὐτή καί μόνο αὐτή εἶναι ἡ χαρακτηριστική διαφορά τῆς πάλης τοῦ Ὀχτώβρη–Δεκέμβρη ἀπό τήν τωρινή· κι ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά ἐπιβάλουμε τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή πάλης.

Ὁ Πλεχάνοφ εἶπε: Τόν Μπέρνσταϊν τόν ἐπαινοῦσαν γιά τή θεωρία, γιά τό γεγονός ὅτι ἀρνήθηκε τό θεωρητικό μαρξισμό, ἐνῶ ἐμένα γιά τήν τακτική. Ἡ κατάσταση δέν εἶναι ἡ ἴδια, εἶπε ὁ σ. Πλεχάνοφ. Πάνω σ' αὐτό πολύ σωστά τοῦ ἀπάντησε ὁ σ. Βαρσάβσκι πώς τόν Μπέρνσταϊν τόν ἐπαινοῦσαν γιά τήν τακτική. Γιά τήν προσπάθειά του νά ἀμβλύνει τίς ἀντιθέσεις, ὅπως κάνουν καί οἱ καντέτοι. Ὁ Μπέρνσταϊν ἄμβλυνε τίς κοινωνικές ἀντιθέσεις στίς παραμονές τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Πλεχάνοφ ἀμβλύνει τίς πολιτικές ἀντιθέσεις στό φούντωμα τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Γι' αὐτό οἱ καντέτοι ἐπαινοῦν τόν Πλεχάνοφ καί τούς μενσεβίκους.

Ὁ σ. Πλεχάνοφ εἶπε: δέν ἀρνιόμαστε τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ὑποστηρίζουμε ὅμως μιά κατάληψη σάν κι ἐκείνη τῆς ἐποχῆς τῆς Συμβατικῆς [160], καί ὄχι μιά συνωμοτική κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Γράφτε το λοιπόν αὐτό, σύντροφοι «μενσεβίκοι», στήν ἀπόφασή σας. Ἀπορρίψτε τό λενινισμό, στιγματίστε τούς συνωμότες ἐσέρους κλπ. κλπ., αὐτό δέ μέ φοβίζει καθόλου, συμπεριλάβετε ὅμως τήν παράγραφο γιά κατάληψη τῆς ἐξουσίας κατά τό πρότυπο τῆς Συμβατικῆς, κι ἐμεῖς θά ὑπογράψουμε αὐτή τήν ἀπόφαση καί μέ τά δυό χέρια. Μόνο νά θυμᾶστε, σ. Πλεχάνοφ, πώς δέ θά προλάβετε νά γράψετε αὐτή τήν παράγραφο, αὐτό σᾶς τό βεβαιώνω, καί οἱ καντέτοι θά πάψουν νά σᾶς ἐπαινοῦν.

9

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ, ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΕ ΣΤΟ ΕΝΩΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ [161]

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι ὁ ἐκλογικός νόμος τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη καί οἱ πραγματικές ἐκλογικές συνθῆκες στέρησαν ἀπό τό προλεταριάτο καί τή σοσιαλδημοκρατία τή δυνατότητα νά συμμετάσχουν στίς ἐκλογές κατά τρόπο πού νά ἐξασφαλίζει τήν αὐτοδύναμη πρόταση καί ἀνάδειξη πραγματικά κομματικῶν ὑποψηφίων·

2) ὅτι γι' αὐτόν τό λόγο τό πραγματικό ἀποτέλεσμα τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν στίς ἐκλογές θά ἦταν ἀναπόφευκτα νά καταλήξει — καί οὐσιαστικά ἐκεῖ κατέληξε, ὅπως τό ἔδειξε ἡ πείρα — στό θόλωμα τῆς αὐστηρά ταξικῆς θέσης τοῦ προλεταριάτου, λόγω τῶν συμφωνιῶν μέ τούς καντέτους ἤ μέ ἄλλες ἀστικές ὁμάδες·

3) ὅτι μόνο ἡ ὁλοκληρωτική καί συνεπής ἀποχή ἔδοσε στή σοσιαλδημοκρατία τή δυνατότητα νά ὑποστηρίξει τό σύνθημα γιά τή σύγκληση, μέ ἐπαναστατικό τρόπο, τῆς συντακτικῆς συνέλευσης, νά καταστήσει ἐξολοκλήρου ὑπεύθυνο τό κόμμα τῶν καντέτων γιά τήν Κρατική δούμα καί νά προφυλάξει τό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτική ἤ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία ἀπό τίς συνταγματικές αὐταπάτες·

4) ὅτι ἡ Κρατική δούμα, μέ τήν καντέτικη (κυρίως) σύνθεσή της ὅπως ἔχει κιόλας διαγραφεῖ ἀπό τώρα, σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά ἐκπληρώσει τό ρόλο πραγματικῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας καί μόνο ἐξυπηρετεῖ ἔμμεσα τήν ἀνάπτυξη καινούργιας, ἀκόμα πιό πλατιᾶς καί πιό βαθιᾶς ἐπαναστατικῆς κρίσης, —

δεχόμαστε καί προτείνουμε στό συνέδριο νά ψηφίσει:

1) ὅτι οἱ κομματικές ὀργανώσεις, μποϋκοτάροντας τήν Κρατική δούμα καί τίς ἐκλογές γι' αὐτήν, ἐνέργησαν σωστά·

2) ὅτι ἡ ἀπόπειρα νά δημιουργηθεῖ σοσιαλδημοκρατική κοινοβουλευτική ὁμάδα, στίς σημερινές πολιτικές συνθῆκες καί σέ συνθῆκες πού δέν ὑπάρχουν στή Δούμα σοσιαλδημοκράτες πραγματικά κομματικοί καί ἱκανοί νά ἀντιπροσωπεύσουν τό κόμμα, δέν ὑπόσχεται σοβαρή ἐπιτυχία καί ἀποτελεῖ μάλλον κίνδυνο νά ἐκθέσει τό ΣΔΕΚΡ καί νά τό καταστήσει ὑπεύθυνο γιά ἕνα ἰδιαίτερα βλαβερό τύπο κοινοβουλευτικῶν ἀντιπροσώπων, ἕνα τύπο ἐνδιάμεσο ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς σοσιαλδημοκράτες·

3) ὅτι σύμφωνα μέ ὅλα ὅσα ἐκτέθηκαν παραπάνω δέν ὑπάρχουν ἀκόμα οἱ συνθῆκες γιά νά μπεῖ τό κόμμα μας στόν κοινοβουλευτικό δρόμο·

4) ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά χρησιμοποιήσει τήν Κρατική δούμα καί τίς συγκρούσεις της μέ τήν κυβέρνηση ἤ τίς συγκρούσεις μέσα στούς κόλπους τῆς Δούμας, παλαίβοντας ἐνάντια στά ἀντιδραστικά της στοιχεῖα, ξεσκεπάζοντας ἀμείλικτα τήν ἀσυνέπεια καί τήν ἀστάθεια τῶν καντέτων, παρακολουθώντας μέ ἰδιαίτερη προσοχή τά στοιχεῖα πού εἶναι ὑπέρ τῆς ἀγροτικῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, ἑνώνοντάς τα, ἀντιπαραθέτοντάς τα στούς καντέτους, ὑποστηρίζοντας ἐκεῖνες τίς ἐκδηλώσεις τους πού ἀνταποκρίνονται στά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, προετοιμαζόμενη νά καλέσει τό προλεταριάτο σέ ἀποφασιστική ἐπίθεση ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία σέ μιά τέτοια στιγμή πού ἐξ αἰτίας ἴσως τῆς κρίσης τῆς Δούμας θά ὀξυνθεῖ πάρα πολύ ἡ γενική ἐπαναστατική κρίση·

5) ἔχοντας ὑπόψη ὅτι ὑπάρχει ἡ πιθανότητα νά διαλυθεῖ ἡ Κρατική δούμα ἀπό τήν κυβέρνηση καί νά συγκληθεῖ μέ καινούργια σύνθεση, τό συνέδριο ἀποφασίζει νά μήν ἐπιτρέψει, στή διάρκεια τῆς καινούργιας ἐκλογικῆς καμπάνιας, κανενός εἴδους συνασπισμούς καί συμφωνίες μέ τό κόμμα τῶν καντέτων καί τά ὅμοια μ' αὐτούς μή ἐπαναστατικά στοιχεῖα· ὅσο γιά τό καθαυτό ζήτημα: ἄν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα τῆς συμμετοχῆς τοῦ κόμματός μας σέ καινούργια ἐκλογική καμπάνια, αὐτό θά τό ἀποφασίσει ἡ ρωσική σοσιαλδημοκρατία, ἀνάλογα μέ τή συγκεκριμένη κατάσταση τῆς στιγμῆς.

«Βολνά» ἀρ. φύλλου 12,
9 τοῦ Μάη 1906

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βολνά»

10

ΣΥΝΕΙΣΗΓΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΤΑΣΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ

Σύντροφοι! Δέ θά σᾶς διαβάσω τήν ἀπόφαση τῶν μπολσεβίκων γιατί πιθανῶς ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι γνωστή σέ ὅλους σας. (Ὡστόσο, ὕστερα ἀπό τήν ἀπαίτηση τῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου, ὁ ὁμιλητής διαβάζει ἀκόμα μιά φορά τό κείμενο τῆς ἀπόφασης τῶν μπολσεβίκων.) Ἡ σύγκριση αὐτῆς τῆς ἀπόφασης μέ τήν ἀπόφαση τῶν μενσεβίκων μᾶς δείχνει τά παρακάτω τέσσερα βασικά σημεῖα τῆς διαφορᾶς ἤ τίς τέσσερις βασικές ἐλλείψεις τῆς ἀπόφασης τῶν μενσεβίκων.

1) Στήν ἀπόφαση τῶν μενσεβίκων δέ γίνεται ἐκτίμηση τῶν ἐκλογῶν, δέν παίρνονται ὑπόψη τά ἀντικειμενικά συμπεράσματα τῆς πολιτικῆς μας πείρας στό σημεῖο αὐτό.

2) Στήν ἀπόφαση αὐτή διαφαίνεται παντοῦ ἡ ἀβασάνιστη, ἄν ἐκφραστοῦμε ἤπια, ἤ αἰσιόδοξη στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα.

3) Στήν ἀπόφαση δέ γίνεται καθαρός διαχωρισμός τῶν διαφόρων ρευμάτων ἤ κομμάτων μέσα στήν ἀστική δημοκρατία ἀπό τήν ἄποψη τῆς τακτικῆς μας ἀπέναντί τους.

4) Ἡ ἀπόφασή σας καθορίζει νά σχηματιστεῖ κοινοβουλευτική ὁμάδα σέ στιγμή καί σέ συνθῆκες πού μέ κανένα τρόπο δέν μπορεῖ ν' ἀποδειχθεῖ ὅτι τό μέτρο αὐτό θά εἶναι ὠφέλιμο γιά τό προλεταριακό κόμμα.

Αὐτές εἶναι οἱ πραγματικές διαφωνίες μεταξύ μας, ἄν ἐξετάσουμε τίς διαφωνίες στά σοβαρά, χωρίς νά πιανόμαστε ἀπό τίς λέξεις ἤ τά μικροπράγματα.

Ἄς ἐξετάσουμε λοιπόν αὐτά τά τέσσερα σημεῖα.

Ὁ ὑπολογισμός τῆς πείρας ἀπό τίς ἐκλογές ἔχει τεράστια σημασία, ἄν θέλουμε νά βασίσουμε τά συμπεράσματά μας ὄχι σέ γενικές φράσεις γιά τόν κοινοβουλευτισμό γενικά κτλ., ἀλλά στόν πραγματικό συσχετισμό τῶν πολιτικῶν δυνάμεων. Πράγματι, ἐμεῖς προβάλλαμε καί προβάλλουμε τήν ὁλότελα συγκεκριμένη θέση πώς ἡ συμμετοχή στίς ἐκλογές σημαίνει στήν πραγματικότητα ὑποστήριξη τῶν καντέτων, πώς ἡ συμμετοχή εἶναι ἀδύνατη χωρίς συνασπισμούς μέ τούς καντέτους. Μήπως καταλαβαίνετε τήν οὐσία αὐτοῦ τοῦ συλλογισμοῦ; Μήπως ἐξετάζετε τήν πραγματικότητα ἀπό τήν ἄποψη τῶν πραγματικῶν δεδομένων πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα; Τίποτε ἀπ' αὐτά. Ὁ Ἀξελρόντ παρέκαμψε ὁλότελα τό πρῶτο μέρος τῶν ζητημάτων καί, σχετικά μέ τό δεύτερο, πρόβαλε δυό ἀντιφατικούς ἰσχυρισμούς. Στήν ἀρχή ἐκφράστηκε μέ τίς πιό περιφρονητικές ἐκφράσεις γιά τούς συνασπισμούς μέ τούς καντέτους γενικά. Ὕστερα εἶπε πώς δέ θά ἦταν καθόλου ἐνάντια καί σέ τέτοιου εἴδους συνασπισμούς, πού νά μήν ἔχουν ὅμως, φυσικά, τή μορφή τῶν παλιῶν, ἀσήμαντων «κρυφομιλημάτων» καί συμφωνιῶν στά σκοτεινά, ἀλλά τή μορφή ἀνοιχτῶν καί ἄμεσων ἐνεργειῶν μπροστά στά μάτια ὅλου τοῦ προλεταριάτου. Ἡ τελευταία αὐτή «θέση» τοῦ Ἀξελρόντ ἀποτελεῖ ἕνα ὑπέροχο δεῖγμα τῶν «καντέτικων» ὀνείρων, πραγματικῶν «εὐσεβῶν πόθων» πού γεννιοῦνται ἀπό τίς συνταγματικές αὐταπάτες. Στήν πραγματικότητα ἐμεῖς δέν ἔχουμε σύνταγμα, δέν ὑπάρχει ἔδαφος γιά δικές μας ἀνοιχτές ἐκδηλώσεις, ἀλλά ὑπάρχει ὁ ντουμπασοφικός «συνταγματισμός». Τά ὄνειρα τοῦ Ἀξελρόντ θά μείνουν κούφια ὄνειρα, ἐνῶ οἱ καντέτοι θ' ἀποκομίσουν πραγματικό ὄφελος ἀπό τίς σιωπηρές ἤ γραπτές, ἐπίσημες ἤ ἀνεπίσημες συμφωνίες.

Καί ὅταν μιλοῦν γιά «αὐτοαποκλεισμό» μας ἀπό τίς ἐκλογές λησμονοῦν πάντα πώς οἱ πολιτικές ἀκριβῶς συνθῆκες, καί ὄχι ἡ δική μας θέληση, ἀπέκλεισαν στήν πράξη τό κόμμα μας, τό ἀπέκλεισαν ἀπό τίς ἐφημερίδες, ἀπό τίς συνελεύσεις, ἀπό τήν ἀνάδειξη ὑποψηφίων τῶν ἐπιφανῶν μελῶν τοῦ κόμματος. Καί χωρίς αὐτές τίς προϋποθέσεις ὁ κοινοβουλευτισμός εἶναι πολύ περισσότερο ἕνα κούφιο καί θλιβερό παιχνίδι παρά μέσο διαπαιδαγώγησης τοῦ προλεταριάτου: εἶναι ἀφέλεια νά παίρνεις τόν κοινοβουλευτισμό «στήν καθαρή μορφή», σάν «ἰδέα», καί ὄχι στήν πραγματική του κατάσταση.

Ὅταν μιλοῦν γιά τίς ἐκλογές, λησμονοῦν συνήθως πώς στήν πραγματικότητα δυό ἰσχυρά «κόμματα» — οἱ καντέτοι καί οἱ μαυροεκατονταρχίτες — πάλαιβαν πάνω στό ἔδαφος τοῦ ντου-

μπασοφικοῦ συνταγματισμοῦ. Οἱ καντέτοι εἶχαν δίκιο ὅταν ἔλεγαν στούς ἐκλογεῖς πώς κάθε κομμάτιασμα τῶν ψήφων, κάθε ἀνάδειξη «τρίτων» σάν ὑποψηφίων μπορεῖ νά δδηγήσει μόνο στή νίκη τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Πάρτε γιά παράδειγμα τή Μόσχα: ὁ Γκουτσκόφ παίρνει, ἄς ποῦμε, 900 ψήφους, ὁ καντέτος 1300. Θά ἦταν ἀρκετό νά πάρουν οἱ σοσιαλδημοκράτες 401 ψήφους καί ὁ μαυροεκατονταρχίτης θά νικοῦσε. Ἑπομένως ἡ καντέτικη ἀντίληψη γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς ἐκλογές ἀνταποκρινόταν στήν πραγματικότητα (οἱ καντέτοι ἔδοσαν στούς ἐργάτες τῆς Μόσχας μιά θέση στήν Κρατική δούμα γιά τή συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στίς ἐκλογές), ἐνῶ ἡ δική σας, ἡ μενσεβίκικη ἀντίληψη δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα, εἶναι ἕνα κούφιο καί ἄχρηστο ὀνειροπόλημα. Εἴτε νά μήν καταπιάνεται κανείς μέ τόν κοινοβουλευτισμό καί νά μή λέει γι' αὐτόν κοινοτοπίες, εἴτε νά καταπιάνεται στά σοβαρά. Διαφορετικά προκύπτει μιά θέση πού δέν κάνει γιά τίποτα.

Τό δεύτερο σημεῖο. Ὁ Ἀξελρόντ στό λόγο του πρόβαλε ἀκόμα περισσότερο τίς ἐλλείψεις τῆς ἀπόφασης πού τονίστηκαν ἀπό μένα. Ἡ ἀπόφαση μιλάει γιά μετατροπή τῆς Δούμας σέ ὅπλο τῆς ἐπανάστασης. Ἐσεῖς βλέπετε τή Δούμα ἀποκλειστικά ἀπό τήν ἄποψη τῆς κυβερνητικῆς πίεσης πάνω μας, τῆς καταπίεσης πού ἀσκεῖ ἡ κυβέρνηση πάνω στήν ἐπανάσταση. Ἐμεῖς βλέπουμε τήν Κρατική δούμα σάν ἀντιπροσώπευση δρισμένης τάξης, σά θεσμό μέ καθορισμένη κομματική σύνθεση. Ὁ συλλογισμός σας εἶναι ὁλότελα λαθεμένος, λειψός, δέν εἶναι μαρξιστικά συγκροτημένος. Δέν παίρνετε ὑπόψη τήν ἐσωτερική συγκρότηση τῆς Δούμας, σύμφωνα μέ τήν ταξική σύνθεση τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Λέτε πώς ἡ κυβέρνηση πνίγει τήν ἐπανάσταση, καί ξεχνᾶτε νά προσθέσετε πώς καί οἱ καντέτοι ἐκδήλωσαν κιόλας πλέρια καί ὁλοκληρωτικά τήν τάση νά σβήσουν τήν ἐπανάσταση. Ἡ καντέτικη Δούμα δέν μπορεῖ νά μήν παρουσιάζει τίς ἰδιότητες τοῦ καντέτικου κόμματος. Τό παράδειγμα τῆς Βουλῆς τῆς Φραγκφούρτης, τό παράδειγμα τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ αὐτοῦ σώματος, πού σέ ἐπαναστατική περίοδο ἐκδήλωσε καθαρά τήν τάση νά σβήσει τήν ἐπανάσταση (ἐξαιτίας τῆς μικροαστικῆς στενότητας καί τῆς δειλίας τῶν φαφλατάδων τῆς Φραγκφούρτης), τό παράδειγμα αὐτό σᾶς διαφεύγει ὁλότελα.

Εἶναι πιά τελείως ἀποτυχημένο νά ἐπικαλεῖστε σέ σοσιαλδημοκρατική ἀπόφαση «τήν ἐξουσία πού εἶναι ἀναγνωρισμένη ἀπό τόν τσάρο καί κατοχυρωμένη ἀπό τό νόμο». Ἡ Δούμα δέν

εἶναι πραγματική ἐξουσία. Ἡ ἐπίκληση τοῦ νόμου δέν ἑδραιώνει ἀλλά ἀδυνατίζει ὅλη τήν ἐπιχειρηματολογία σας καί ὅλα τά συνθήματά σας ζύμωσης πού ἀπορρέουν ἀπό τήν ἀπόφαση αὐτή. Τό «νόμο» καί τή «θέληση τοῦ τσάρου» θά τά ἐπικαλεῖται προθυμότατα ὁ Βίττε, ἐμποδίζοντας καί τήν παραμικρότερη ἀπόπειρα τῆς Δούμας νά βγεῖ ἀπό τά ὅρια τῆς περιορισμένης μέχρι γελοίου ἁρμοδιότητάς της. Τό «Ρούσκογε Γκοσουντάρστβο», καί ὄχι οἱ σοσιαλδημοκράτες, ἀποκομίζει ὄφελος ἀπό τέτοια ἐπιχειρήματα, ὅπως εἶναι ἡ ἐπίκληση τοῦ τσάρου καί τοῦ νόμου.

Περνῶ στό τρίτο σημεῖο. Ἡ ἔλλειψη ξεκάθαρου χαρακτηρισμοῦ τῶν καντέτων, ἡ ἀποφυγή τοῦ ξεσκεπάσματος τῆς τακτικῆς τους σ' ὅλη τήν ἔκταση, ὁ μή διαχωρισμός τῶν καντέτων ἀπό τήν ἀγροτική καί τήν ἐπαναστατική δημοκρατία ἀποτελεῖ βασικό λάθος τῆς ἀπόφασης, λάθος πού συνδέεται στενά μέ ὅλα τά προηγούμενα. Στό μεταξύ ὅμως οἱ καντέτοι ἀκριβῶς εἶναι οἱ κύριοι τῆς κατάστασης στή σημερινή Δούμα. Καί οἱ καντέτοι αὐτοί φανέρωσαν πολλές φορές κιόλας ὥς τώρα τίς προδοσίες τους ἀπέναντι στή «λαϊκή ἐλευθερία». Ὅταν ὁ ἀγαθός φαφλατάς Βοντοβόζοφ, θέλοντας νά σταθεῖ ἀριστερότερα ἀπό τούς καντέτους, τούς θύμισε ὕστερα ἀπό τίς ἐκλογές τίς ὑποσχέσεις πού εἶχαν δόσει σχετικά μέ τή συντακτική συνέλευση κτλ., τότε ἡ «Ρέτς», παίρνοντας ὕφος πού θυμίζει ἀπάντηση «μεγάλης δύναμης», ἀπάντησε βάναυσα, πρόστυχα στόν Βοντοβόζοφ πώς δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό συμβουλές πού δέ ζήτησε.

Καί ἐξίσου λαθεμένη εἶναι ἡ ἀπόφασή σας στό ζήτημα τῆς προσπάθειας ν' ἀδυνατίσουν τήν ἐπανάσταση. Ὅπως εἶπα κιόλας τέτοια προσπάθεια κάνουν ὄχι μόνο ἡ κυβέρνηση, ἀλλά καί οἱ μικροαστοί συμβιβαστές, πού τώρα θορυβοῦν περισσότερο ἀπ' ὅλους στήν ἐπιφάνεια τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς.

Ἡ ἀπόφασή σας λέει πώς ἡ Δούμα προσπαθεῖ νά στηριχθεῖ στό λαό. Αὐτό εἶναι μονάχα κατά τό ἥμισυ σωστό, ἐπομένως δέν εἶναι σωστό. Τί εἶναι ἡ Κρατική δούμα; Ἐπιτρέπεται σέ μᾶς νά περιοριστοῦμε στό νά μιλᾶμε γενικά γι' αὐτό τό θεσμό ἀντί νά κάνουμε ἀνάλυση τῶν τάξεων καί τῶν κομμάτων πού καθορίζουν τό πραγματικό περιεχόμενο καί τή σημασία του; Ποιά Δούμα κάνει προσπάθεια νά στηριχτεῖ στό λαό; Ὄχι τῶν ὀχτωβριστῶν, γιατί στούς ὀχτωβριστές μιά τέτοια προσπάθεια εἶναι τελείως ξένη. Οὔτε καί ἡ Δούμα τῶν ἀγροτῶν, γιατί οἱ ἀγρότες βουλευτές ἀποτελοῦν κιόλας ἀναπόσπαστο τμῆμα τοῦ λαοῦ καί

δέν ἔχουν κανένα λόγο «νά κάνουν προσπάθεια νά στηριχτοῦν στό λαό». Ἡ *προσπάθεια* νά στηριχτεῖ στό λαό εἶναι χαρακτηριστικό τῆς *καντέτικης* ἀκριβῶς Δούμας. Τούς καντέτους ὅμως τούς χαρακτηρίζει ἐξίσου καί ἡ προσπάθεια νά στηριχτοῦν στό λαό καί ὁ *φόβος* τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοβουλίας τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀπόφασή σας, παρουσιάζοντας τή μιά πλευρά τοῦ ζητήματος καί ἀποσιωπώντας ὁλότελα τήν ἄλλη, καλλιεργεῖ ὄχι μόνο λαθεμένες ἀλλά καί κατάφωρα βλαβερές ἀντιλήψεις. Ἡ ἀποσιώπηση αὐτῆς τῆς δεύτερης πλευρᾶς — πού ὑπογραμμίστηκε στήν ἀπόφασή μας γιά τή στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα — ἀποτελεῖ ψέμα, ἄν πάρουμε ὑπόψη τήν ἀντικειμενική σημασία αὐτῆς τῆς ἀποσιώπησης.

Ὄχι, σέ καμιά περίπτωση δέν ἐπιτρέπεται νά καθορίζουμε τήν τακτική μας ἀπέναντι στήν ἀστική δημοκρατία ἀποσιωπώντας τό ζήτημα τῶν καντέτων, ἀρνούμενοι νά τούς κριτικάρουμε αὐστηρά. Μποροῦμε καί πρέπει νά ἐπιζητοῦμε τήν ὑποστήριξη μόνο τῆς ἀγροτικῆς καί τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας καί σέ καμιά περίπτωση ἐκείνων πού ἀμβλύνουν τίς πολιτικές ἀντιθέσεις στή σημερινή στιγμή.

Τέλος, ἄς ρίξουμε μιά ματιά στήν πρόταση νά δημιουργηθεῖ κοινοβουλευτική ὁμάδα. Ὅτι ἡ χρησιμοποίηση ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία τοῦ νέου ὅπλου, δηλ. τοῦ «κοινοβουλευτισμοῦ», πρέπει νά ὀργανωθεῖ μέ ἐξαιρετική προσοχή, αὐτό δέν τολμοῦν νά τό ἀρνηθοῦν οὔτε καί οἱ μενσεβίκοι. Εἶναι ἀπόλυτα πρόθυμοι νά τό ἀναγνωρίσουν «καταρχήν». Τώρα ὅμως ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος δέν εἶναι καθόλου ἡ καταρχήν ἀναγνώριση, ἡ οὐσία βρίσκεται στό σωστό ὑπολογισμό τῶν συγκεκριμένων συνθηκῶν. Ἡ «καταρχήν» ἀναγνώριση τῆς προσοχῆς δέν ἔχει καμιά ἀξία ὅταν οἱ πραγματικές συνθῆκες μετατρέπουν τήν ἀναγνώριση αὐτή σέ ἀφελῆ καί ἄχρηστη ὀνειροπόληση. Ὡραῖα μιλᾶνε, λχ., οἱ καυκάσιοι γιά ἀνεξάρτητες ἐκλογές, γιά καθαρά κομματικούς ὑποψηφίους, γιά ἀπόρριψη ἀπομέρους τους τῶν συνασπισμῶν μέ τούς καντέτους. Μά τί ἀξία ἔχουν αὐτά τά ὡραῖα λόγια ὅταν ταυτόχρονα ἕνας ἀπό τούς καυκάσιους συντρόφους, συζητώντας μαζί μου, μέ πληροφόρησε πώς στήν Τιφλίδα, στό κέντρο αὐτό τοῦ μενσεβίκικου Καυκάσου, θά βγεῖ πιθανόν ὁ ἀριστερός καντέτος Ἀργκουτίνσκι καί, ἴσως, ὄχι χωρίς τή βοήθεια τῶν σοσιαλδημοκρατῶν; Τί ἀξίζουν οἱ εὐχές μας γιά πλατιές καί ἀνοιχτές δηλώσεις μπροστά στίς μάζες, σέ περίπτωση πού θά ἔχουμε, ὅπως τώρα, μόνο τήν

«Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια» τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπέναντι στήν ἀφθονία τῶν καντέτικων ἐφημερίδων;

Σημειῶστε ἀκόμα πώς καί οἱ πιό αἰσιόδοξοι σοσιαλδημοκράτες ἐλπίζουν νά βγάλουν τούς ὑποψηφίους τους μόνο χάρη στίς ἀγροτικές κουρίες. Θέλουν δηλαδή στήν πρακτική δράση τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος «ν' ἀρχίσουν τόν κοινοβουλευτισμό» ἴσα ἴσα ὄχι ἀπό τίς ἐργατικές ἀλλά ἀπό τίς μικροαστικές, τίς μισοεσέρικες κουρίες. Σκεφθεῖτε: τί λογῆς ἐργατική πολιτική ἔχει περισσότερες πιθανότητες νά προκύψει ἀπ' ὅλη αὐτή τήν κατάσταση, σοσιαλδημοκρατική ἤ μή σοσιαλδημοκρατική;

11

ΓΡΑΠΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ΣΤΗΝ 17η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ [162]

Ἐγώ δέν εἶπα πώς οἱ σύντροφοι τῆς Τιφλίδας ἀποφάσισαν νά βγάλουν τόν Ἀργκουτίνσκι. Εἶπα ὅτι θεωροῦν πιθανή τή νίκη τοῦ Ἀργκουτίνσκι, καί μάλιστα πιθανή μέ τή βοήθεια τῶν σοσιαλδημοκρατῶν.

Μιά διόρθωση οὐσίας στό λόγο τοῦ *Ρουντένκο*. Δέν εἶπα πώς ἡ Δούμα τῶν καντέτων θά πνίξει τήν ἐπανάσταση. Εἶπα ὅτι οἱ καντέτοι, ἀπό τήν ἴδια τήν ταξική τους φύση, *θά ἐπιδιώξουν* νά πνίξουν τήν ἐπανάσταση.

12

ΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΟΥΡΑΤΟΦ (ΜΟΡΟΖΟΦ) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ [163]

Ὁ σ. Μουράτοφ μοῦ παραχώρησε τόν τελικό λόγο. Δέν εἶναι καθόλου σωστό πώς ὁ σ. Μουράτοφ προσπαθεῖ νά παραβιάσει ἀνοιχτές πόρτες. Ἀπεναντίας, αὐτός προσωπικά τίς ἀνοίγει. Ἡ τροποποίηση τοῦ σ. Μουράτοφ βάζει τό ζήτημα ἀνοιχτά. Τό συνέδριο παραδέχτηκε διαφορετική τακτική ἀπό κείνη πού ἐφάρμοζαν οἱ ἐργάτες σέ πολλά μέρη· δημιουργώντας κομματική ὁμάδα στή Δούμα εἶναι ἀπαραίτητο, γιά νά μήν προκληθοῦν ἔντονες προστριβές, νά ρωτήσουμε τούς ἐργάτες ἄν θέλουν νά ἔχουν στή Δούμα ἀντιπρόσωπο κάποιον, στήν ἐκλογή τοῦ ὁποίου δέν πῆραν μέρος.

13

ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΓΝΩΜΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

1

Ἐπειδή στήν ἀπόρριψη τῆς τροποποίησης τοῦ Στοντόλιν βλέπω ἀπομάκρυνση ἀκόμα καί ἀπό τίς ἀρχές τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, δηλώνω ὅτι ὑποβάλλω ἰδιαίτερη γνώμη πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

2

Μέ βάση τή δήλωση πού ἔχει κιόλας ὑποβληθεῖ ἐπισυνάπτω τήν ἰδιαίτερη γνώμη μου πάνω στό ζήτημα τῆς τροποποίησης τοῦ Στοντόλιν.

Ὁ σ. Στοντόλιν στήν τροποποίησή του πρότεινε νά ἐπιτραπεῖ νά πάρουν μέρος στήν ἐπίσημη κοινοβουλευτική ὁμάδα τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀποκλειστικά τά μέλη ἐκεῖνα τοῦ κόμματος, πού ὄχι μόνο δουλεύουν γενικά σέ μιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις, ὄχι μόνο ὑποτάσσονται γενικά στό κόμμα σά σύνολο καί στίς κομματικές τους ὀργανώσεις εἰδικά, ἀλλά καί πού ἐκτός ἀπ' αὐτό ὑποδείχθηκαν ἀπό τίς τελευταῖες (δηλ. ἀπό τίς ἀντίστοιχες κομματικές ὀργανώσεις) σάν ὑποψήφιοι.

Συνεπῶς ὁ σ. Στοντόλιν ἤθελε τά πρῶτα μας σοσιαλδημοκρατικά βήματα στό δρόμο τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ νά γίνουν ἀποκλειστικά μέ τήν ἄμεση ἐντολή τῶν ἀντίστοιχων κομματικῶν ὀργανώσεων καί ἐξονόματός τους. Δέν ἀρκεῖ τά μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας νά εἶναι μέλη μιᾶς ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις. Στίς ρωσικές συνθῆκες αὐτό δέν ἀποκλείει τή δυνατότητα καί τῶν πιό ἀνεπιθύμητων περιπετειῶν, γιατί οἱ κομματικές μας ὀργανώσεις δέν μποροῦν νά ἐφαρμόσουν στά μέ-

λη τους έναν ανοιχτό καί φανερό σέ όλους έλεγχο. Γι' αυτό είναι εξαιρετικά σπουδαίο κατά τά πρώτα βήματά μας στό δρόμο τοῦ κοινοβουλευτισμού νά παρθοῦν όλα τά προφυλακτικά μέτρα πού δημιούργησε ή πείρα τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων τῆς Εὐρώπης. Τά δυτικοευρωπαϊκά κόμματα, καί ἰδιαίτερα οἱ ἀριστερές ὁμάδες τους, ἐπιμένουν μάλιστα νά προτείνονται οἱ ὑποψήφιοι γιά τό κοινοβούλιο ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις τοῦ κόμματος σέ συνεννόηση μέ τήν ΚΕ τοῦ κόμματος. Ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία τῆς Εὐρώπης ἔχει σοβαρότατους λόγους νά ἀπαιτεῖ αὐτό τόν *τριπλό* ἔλεγχο πάνω στούς βουλευτές: πρῶτο, τό γενικό κομματικό ἔλεγχο πάνω σ' ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος· δεύτερο, τόν εἰδικό ἔλεγχο ἀπομέρους τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων, πού πρέπει ν' ἀναδείχνουν ἐξονόματός τους τούς ὑποψηφίους γιά τό κοινοβούλιο· τρίτο, τόν εἰδικό ἔλεγχο τῆς ΚΕ ὅλου τοῦ κόμματος, ἡ ὁποία, μιά καί στέκει πάνω ἀπό τίς τοπικές ἐπιδράσεις καί τίς τοπικές ἰδιομορφίες, πρέπει νά φροντίζει γιά τήν ἀνάδειξη τέτοιων μόνο ὑποψηφίων γιά τό κοινοβούλιο πού ν' ἀνταποκρίνονται στίς γενικές κομματικές καί γενικές πολιτικές ἀπαιτήσεις.

Τό συνέδριο, ἀπορρίπτοντας τήν τροποποίηση τοῦ σ. Στοντόλιν, ἀπορρίπτοντας τήν ἀπαίτηση νά μποροῦν νά μπαίνουν στήν κοινοβουλευτική ὁμάδα ἀποκλειστικά ἐκεῖνοι πού ἀναδείχτηκαν ἄμεσα ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις σάν ὑποψήφιοι γιά τό κοινοβούλιο, ἀπορρίπτοντας αὐτή τήν ἀπαίτηση, ἔδειξε πολύ λιγότερη σύνεση στήν κοινοβουλευτική τακτική ἀπό τούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Κι ὡστόσο ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦμε ν' ἀμφιβάλλουμε πώς, ἐξαιτίας τῶν ἐξαιρετικά δύσκολων συνθηκῶν γιά ἀνοιχτή ἐκδήλωση τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή Ρωσία, μᾶς χρειάζεται σήμερα ὁπωσδήποτε πολύ μεγαλύτερη σύνεση ἀπό κείνη πού ἔχει δημιουργήσει ἡ πείρα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

14

ΓΡΑΠΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ΣΤΗΝ 21η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Δηλώνουμε πώς τό νά άποκαλεῖ κανείς «ὑλικό ζύμωσης ἐνάντια στό κύρος τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου» τίς ὀνομαστικές ψηφοφορίες πάνω σέ σπουδαῖα ζητήματα σημαίνει πώς δέν καταλαβαίνει τό ρόλο τοῦ συνεδρίου ἤ ὅτι ἐκδηλώνει στενό φραξιονισμό.

15

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΠΛΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

Ἕνας σύντροφος παρατήρησε τελευταῖα πώς συγκεντρώνουμε ὑλικό ζύμωσης ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου. Σ' αὐτό ἀπάντησα ἀμέσως τότε πώς τό νά χαρακτηρίζεις ἔτσι τίς ὀνομαστικές ψηφοφορίες εἶναι περισσότερο ἀπό παράξενο. Κάθε δυσαρεστημένος ἀπό τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου θά προπαγανδίζει πάντα ἐνάντιά τους [164]. Ὁ σ. Βορομπιόφ εἶπε πώς οἱ «μενσεβίκοι» δέν μποροῦν νά δουλέψουν σ' ἕνα κόμμα μέ μᾶς τούς «μπολσεβίκους». Χαίρουμαι πού πάνω σ' αὐτό τό θέμα πρῶτος μίλησε ἀκριβῶς ὁ σ. Βορομπιόφ. Δέ θ' ἀμφέβαλλα πώς τά λόγια του θά χρῆσιμεύσουν γιά «προπαγανδιστικό ὑλικό». Μά πιό σπουδαῖο φυσικά εἶναι τό προπαγανδιστικό ὑλικό πάνω σέ ζητήματα ἀρχῶν. Καί δέ θά μπορούσαμε κάν νά φανταστοῦμε καλύτερο προπαγανδιστικό ὑλικό ἐνάντια στό τωρινό συνέδριο ἀπό τήν ἀπόφασή σας κατά τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης [165].

Ὁ Πλεχάνοφ εἶπε πώς ἕνα τόσο σπουδαῖο ζήτημα πρέπει νά τό συζητήσουμε ψύχραιμα. Αὐτό εἶναι χίλιες φορές σωστό. Ἡ ψύχραιμη ὅμως συζήτηση ἐκδηλώνεται ὄχι βέβαια μέ τήν ἔλλειψη συζητήσεων πρίν ἀπό τό συνέδριο καί στό συνέδριο, ἀλλά μέ τό πραγματικά ψύχραιμο, πρακτικό περιεχόμενο τῶν ἀποφάσεων πού πρόκειται νά συζητηθοῦν. Καί ἀκριβῶς ἀπό τήν πλευρά αὐτή εἶναι ἰδιαίτερα διδακτική ἡ σύγκριση τῶν δυό ἀποφάσεων. Στήν ἀπόφαση τῶν «μενσεβίκων» δέν εἶναι ἡ πολεμική πού δέ μᾶς ἀρέσει — ὁ Πλεχάνοφ κατάλαβε ὁλότελα λαθεμένα τά λόγια τοῦ σ. Βίντερ σχετικά μ' αὐτό —, δέν εἶναι ἡ πολεμική πού δέ μᾶς ἀρέσει, ἀλλά ἡ ρηχή, ἡ μικρόλογη πολεμική πού διαποτίζει τήν ἀπόφαση τῶν «μενσεβίκων». Πάρτε τό

ζήτημα πού ἀφορᾶ τήν ἐκτίμηση τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος, τήν κριτική τοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου ἀπό τόν συνειδητό ἐκφραστή τοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου, ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία. Ἡ κριτική καί ἡ «πολεμική» στό σημεῖο αὐτό εἶναι ὑποχρεωτικές, ἀλλά μόνο ἡ ἀνοιχτή, ἡ ἄμεση, ἡ φανερή καί σαφής κριτική, καί ὄχι οἱ στρεψοδικίες, ὄχι οἱ μπηχτές, ὄχι οἱ διανοουμενίστικες εἰρωνεῖες. Καί νά, ἡ ἀπόφασή μας, συνοψίζοντας μέ ἐπιστημονικό τρόπο τά συμπεράσματα τοῦ τελευταίου χρόνου, κριτικάρει ἀνοιχτά: ἀποδείχτηκε ὅτι ἡ εἰρηνική ἀπεργία «σπαταλᾶ δυνάμεις», πέρασαν οἱ καιροί γιά εἰρηνικές ἀπεργίες. Ἡ ἐξέγερση γίνεται ἡ κύρια, ἡ ἀπεργία ἡ βοηθητική μορφή πάλης. Πάρτε τήν ἀπόφαση τῶν «μενσεβίκων». Ἀντί γιά ψύχραιμη συζήτηση, ἀντί γιά ὑπολογισμό τῆς πείρας, ἀντί γιά μελέτη τῆς σχέσης ἀνάμεσα στήν ἀπεργία καί στήν ἐξέγερση, βλέπετε τή συγκαλυμμένη, τή μικρόπρεπα συγκαλυμμένη ἀπάρνηση τῆς ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη. Ἡ ἄποψη τοῦ Πλεχάνοφ ὅτι «δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα» διαποτίζει πέρα γιά πέρα ὁλόκληρη τήν ἀπόφασή σας (ἄν καί ἡ πλειοψηφία τῶν ρώσων «μενσεβίκων» διακήρυσσε πώς δέ συμφωνάει μέ τόν Πλεχάνοφ). Ὁ σ. Τσερεβάνιν μέ τό λόγο του ἔδειξε μέ απαράμιλλο τρόπο τό πρόσωπό του ὅταν, γιά νά ὑποστηρίξει τήν ἀπόφαση τῶν «μενσεβίκων», ἀναγκάστηκε νά παρουσιάσει τήν ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη σάν καταδικασμένη ἐκδήλωση «ἀπόγνωσης», σάν ἐξέγερση πού δέν ἀπέδειξε καμιά δυνατότητα ἔνοπλης πάλης.

Ὁ Κάουτσκι, ὅπως ξέρετε, ἐκφράστηκε διαφορετικά. Διαπίστωσε πώς ἡ ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη στή Ρωσία μᾶς ὑποχρεώνει «νά ἀναθεωρήσουμε» τήν ἄποψη τοῦ Ἔνγκελς ὅτι ὁ ἀγώνας ὁδοφραγμάτων εἶναι ἀδύνατος, διαπίστωσε πώς ἡ ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη εἶναι ἡ *ἀπαρχή* νέας τακτικῆς. Εἶναι αὐτονόητο πώς ἡ ἄποψη τοῦ Κ. Κάουτσκι μπορεῖ νά εἶναι λαθεμένη, πώς οἱ «μενσεβίκοι» μπορεῖ νά ἔχουν περισσότερο δίκιο. Ἄν ὅμως ἐκτιμοῦμε τήν «ψύχραιμη» συζήτηση καί τή σοβαρή καί ὄχι μικρόλογη κριτική, ἔχουμε τήν ὑποχρέωση στήν ἀπόφαση νά διατυπώσουμε τή γνώμη μας ἀνοιχτά καί καθαρά: «δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα», εἶναι ὅμως ἀπαράδεχτο νά ἐκφράζουμε αὐτή τήν ἄποψη στήν ἀπόφαση συγκαλυμμένα, χωρίς νά τήν διατυπώνουμε ἀνοιχτά. Καί ἀκριβῶς αὐτή ἡ ρηχή, ἡ συγκαλυμμένη ἀποκήρυξη τῆς ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη, ἀποκήρυξη πού δέ στηρίζεται στήν παραμικρότερη κριτική τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος, εἶναι ἡ βασική καί τεράστια ἔλλειψη τῆς ἀπόφασής

σας. Ἡ ἔλλειψή της αὐτή ἀκριβῶς δίνει τεράστιο ὑλικό ζύμωσης ἐνάντια στήν ἀπόφαση αὐτή πού οὐσιαστικά κλίνει πρός τήν ἄποψη τοῦ σ. Ἀκίμοφ, μόνο πού κρύβει τίς αἰχμές της[166].

Τό πρῶτο σημεῖο τῆς ἀπόφασής σας πάσχει ἀπό τήν ἴδια ἔλλειψη. Τό σημεῖο αὐτό ἀρχίζει ἀπό μιά *κούφια φράση*, γιατί τό «βλακῶδες πεῖσμα» εἶναι ἰδιότητα ὅλων τῶν ἀντιδραστικῶν κυβερνήσεων, μά ἀπ' αὐτό καί μόνο δέν προκύπτει καθόλου ἡ ἀναγκαιότητα καί τό ἀναπόφευκτο τῆς ἐξέγερσης. «Ν' ἀποσπάσεις τήν ἐξουσία» εἶναι τό ἴδιο μέ τό «νά καταλάβεις τήν ἐξουσία», καί τό διασκεδαστικό εἶναι πώς αὐτοί πού ἀντιτάσσονται στό δεύτερο ὅρο δέχτηκαν τόν πρῶτο. Ἔτσι ἀποκάλυψαν τήν ἔλλειψη περιεχομένου τῆς διακήρυξής τους ἐνάντια στούς ναροντοβόλτσι κλπ. Ἡ πρόταση τοῦ Πλεχάνοφ: ἀντί νά λέμε «ν' ἀποσπάσουμε τήν ἐξουσία» νά ποῦμε «ν' ἀποσπάσουμε τά δικαιώματά μας» εἶναι ἐξαιρετικά ἀποτυχημένη, γιατί δίνει μιά ξεκάθαρη πιά καντέτικη διατύπωση. Καί τό κυριότερο, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι πώς τό ζήτημα τῆς «ἀπόσπασης τῆς ἐξουσίας» καί τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης ἡ ἀπόφασή σας δέν τό ἐξετάζει μέ βάση τή μελέτη καί τόν ὑπολογισμό τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος καί τά πραγματικά δεδομένα τῆς ἀνάπτυξης τοῦ κινήματος, ἀλλά μέ βάση τίς γενικολογίες[167] πού μέ τίποτα δέν ἀποδείχτηκαν οὔτε ἀποδείχνονται.

16

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗΝ 24η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ [168]

Νομίζω ὅτι θά ἐκφράσω τή θέληση τοῦ συνεδρίου ἄν ἀπευθύνω ἐξονόματος τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας χαιρετισμό πρός τά νέα μέλη της καί τήν εὐχή ν' ἀποτελέσει ἡ συνένωση αὐτή τήν καλύτερη ἐγγύηση γιά τόν παραπέρα ἐπιτυχῆ ἀγώνα.

17

ΓΡΑΠΤΕΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ 26η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

1

Δέν εἶναι σωστό ὅτι «ὑποστήριξα» τό σ. Βορομπιόφ, πού εἶπε πώς οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι δέν μποροῦν νά δουλέψουν μαζί σ' ἕνα κόμμα. Δέν «ὑποστήριξα» καθόλου μιά τέτοια γνώμη καί *δέ συμμερίζομαι καθόλου μιά τέτοια ἄποψη*. Τό νόημα τῶν λόγων μου: «Χαίρομαι πού ὁ σ. Βορομπιόφ τό εἶπε αὐτό *πρῶτος*» ἦταν ἀποκλειστικά εἰρωνικό, γιατί οἱ νικητές πού ἔχουν τήν πλειοψηφία στό συνέδριο ἀποκάλυψαν ἁπλῶς τήν ἀδυναμία τους, μιλώντας *πρῶτοι* γιά διάσπαση*.

2

Προτείνω τήν παρακάτω προσθήκη στό καταστατικό γιά τήν ἕνωση μέ τήν Μπούντ:

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ΚΕ νά ἐφαρμόσει τό καταστατικό αὐτό ἀμέσως μετά τήν ἐπικύρωσή του ἀπό τήν Μπούντ.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 388. *Ἡ Σύντ.*

ΕΚΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΟΥ ΕΝΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΠΟΥ ΑΝΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΠΡΩΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ «ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ»[169]

Σύντροφοι!

Τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔγινε. Διάσπαση δέν ὑπάρχει πιά. Ὄχι μόνο συγχωνεύτηκαν πέρα γιά πέρα ὀργανωτικά οἱ προηγούμενες ὁμάδες τῶν «μπολσεβίκων» καί τῶν «μενσεβίκων», ἀλλά καί ἐπιτεύχθηκε ἡ ἕνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τήν πολωνική σοσιαλδημοκρατία, ὑπογράφηκε ἡ ἕνωση μέ τή λεττονική καί προαποφασίστηκε ἡ ἕνωση μέ τήν ἑβραϊκή σοσιαλδημοκρατία, δηλ. μέ τήν «Μπούντ». Ἡ πολιτική σημασία τῶν γεγονότων αὐτῶν θά ἦταν πολύ μεγάλη σ' ὁποιεσδήποτε συνθῆκες, καί γίνεται πραγματικά τεράστια ἐξαιτίας τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς πού περνᾶμε

Ὁλόκληρη ἡ τύχη τῆς μεγάλης ἐπανάστασης τῆς Ρωσίας θά κριθεῖ, ὅπως φαίνεται, στό ἄμεσο μέλλον. Τό προλεταριάτο, πού τραβάει πίσω του τίς πλατιές μάζες τῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, βαδίζει ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπανάστασης ἀπό τήν πρώτη της στιγμή ὥς σήμερα. Ἐπειδή πλησιάζουν τρομερά καί ἀποφασιστικά γεγονότα λαϊκῆς πάλης, γι' αὐτό τό σπουδαιότερο ἀπό καθετί ἄλλο εἶναι νά πετύχουμε τήν πρακτική ἑνότητα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου ὅλης τῆς Ρωσίας, ὅλων τῶν ἐθνοτήτων της. Σέ μιάν ἐπαναστατική ἐποχή, σάν κι αὐτή πού περνᾶμε τώρα, ὅλα τά θεωρητικά λάθη καί οἱ παρεκκλίσεις τακτικῆς τοῦ κόμματος κριτικάρονται μέ τόν πιό ἀμείλικτο τρόπο ἀπό τήν ἴδια τή ζωή, πού διαφωτίζει καί διαπαιδαγωγεῖ τήν ἐργατική τάξη μέ πρωτοφανῆ ταχύτητα. Σέ μιά τέτοια ἐποχή τό καθῆκον τοῦ κάθε σοσιαλδημοκράτη εἶναι νά καταβάλλει προσπάθειες ὥστε ἡ πάλη τῶν ἰδεῶν μέσα στό

κόμμα πάνω σέ ζητήματα θεωρίας καί τακτικῆς νά γίνεται ὅσο μπορεῖ πιό ἀνοιχτά, πλατιά καί ἐλεύθερα, σέ καμιά περίπτωση ὅμως δέν πρέπει ἡ πάλη αὐτή νά παραβιάζει καί νά δυσκολεύει τήν ἑνότητα τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου.

Ἡ μεγάλη ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας βρίσκεται στίς παραμονές μιᾶς κρίσιμης καμπῆς. Ἡ πάλη ὅλων τῶν τάξεων τῆς ἀστικῆς Ρωσίας ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία ὁδήγησε σ' ἕνα χάρτινο σύνταγμα. Μιά μερίδα τῆς ἀστικῆς τάξης ἱκανοποιήθηκε πέρα γιά πέρα μ' αὐτό καί γύρισε τήν πλάτη στήν ἐπανάσταση. Μιά ἄλλη μερίδα, ἐπιθυμώντας νά προχωρήσει πιό πέρα, ξεγελάει τόν ἑαυτό της μέ ἐλπίδες γιά «συνταγματικό» δρόμο πάλης καί εἶναι ἕτοιμη στήν ἐκλογική νίκη τοῦ ἀσταθοῦς καί ὑποκριτικοῦ ἀστικοῦ κόμματος τῶν καντέτων νά δεῖ μιά σοβαρή νίκη τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας.

Ἡ πλατιά μάζα τῆς ἀγροτιᾶς, πού παλαίβει με αὐταπάρνηση ἐνάντια στήν παλιά, δουλοπαροικιακή Ρωσία, ἐνάντια στήν παντοδυναμία τῶν κρατικῶν λειτουργῶν καί στήν τσιφλικάδικη ὑποδούλωση, παραμένει μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης, ἀπέχει ὅμως πολύ ἀπό τό νά εἶναι πέρα γιά πέρα συνειδητή. Λίγο συνειδητή εἶναι καί ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική μερίδα τῶν μικροαστῶν τῆς πόλης. Μόνο τό προλεταριάτο, πού πάλαιψε ἡρωικά τόν Ὀχτώβρη γιά τή λευτεριά, πού ἅρπαξε τό ὅπλο τό Δεκέμβρη γιά νά τήν ὑπερασπίσει, μόνο τό προλεταριάτο ἐξακολουθεῖ νά εἶναι μιά πέρα γιά πέρα ἐπαναστατική τάξη πού, συγκεντρώνοντας νέες δυνάμεις, ἑτοιμάζεται τώρα συνειδητά γιά καινούργια ἀκόμα πιό μεγάλη μάχη.

Ἡ τσαρική κυβέρνηση μέ ἀνυπόκριτο κυνισμό παίζει τό παιχνίδι της τοῦ συντάγματος. Διατηρεῖ γιά τόν ἑαυτό της τήν παλιά ἐξουσία της, συνεχίζει καί ἐντείνει τούς διωγμούς τῶν ἀγωνιστῶν τῆς λευτεριᾶς, θέλει ὁλοφάνερα νά μετατρέψει τή Δούμα σέ λέσχη ἀκάρπων συζητήσεων, σέ παραβάν γιά τήν ἀπολυταρχία, σέ ὄργανο ἐξαπάτησης τοῦ λαοῦ. Ἄν ἡ τακτική αὐτή θά στεφθεῖ ἤ ὄχι ἀπό ἐπιτυχία, αὐτό θά κριθεῖ στό πιό κοντινό μέλλον, θά κριθεῖ ἀπό τήν ἔκβαση τῆς καινούργιας ἐπαναστατικῆς ἔκρηξης πού τώρα ὡριμάζει.

Ἄν τό προλεταριάτο ὁλόκληρης τῆς Ρωσίας συσπειρωθεῖ γερά, ἄν καταφέρει νά ξεσηκώσει πίσω του ὅλα τά πραγματικῶς ἐπαναστατικά, τά ἱκανά γιά πάλη καί ὄχι γιά συμβιβασμό στρώματα τοῦ λαοῦ, ἄν προετοιμαστεῖ καλά γιά τή μάχη καί διαλέξει σωστά τή στιγμή γιά τήν τελική μάχη τῆς λευτεριᾶς, τότε ἡ

νίκη θά εἶναι δική του. Τότε δέ θά πετύχει τό χλευαστικό παιχνίδι τοῦ τσάρου μέ τό σύνταγμα, τότε δέ θά πετύχει ἡ συναλλαγή τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τήν ἀπολυταρχία, τότε ἡ ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας δέ θά εἶναι τόσο ἡμιτελής καί μεσοβέζικη, δέ θά εἶναι κατά τά τρία τέταρτα ἄκαρπη γιά τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ὅπως οἱ ἐπαναστάσεις τοῦ XIX αἰώνα στή Δυτική Εὐρώπη. Τότε θά πρόκειται γιά μιά πραγματικά μεγάλη ἐπανάσταση, τότε ἡ ὁλοκληρωτική νίκη τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης θά λυτρώσει τήν ἀστική Ρωσία ἀπ' ὅλα τά παλιά δεσμά καί θά ἐγκαινιάσει ἴσως τήν ἐποχή τῶν σοσιαλιστικῶν ἐπαναστάσεων στή Δύση.

Ἡ σοσιαλδημοκρατία, ἐπιδιώκοντας τήν πλήρη δημοκρατική ἐπανάσταση, πρέπει σ' ὅλη τή δουλειά της νά ἔχει ὑπόψη πώς εἶναι ἀναπόφευκτη μιά καινούργια ἐπαναστατική ἔκρηξη. Πρέπει νά ξεσκεπάζουμε ἀμείλικτα τίς συνταγματικές αὐταπάτες πού τροφοδοτοῦνται καί ἀπό τήν κυβέρνηση, καί ἀπό τήν ἀστική τάξη στό πρόσωπο τοῦ φιλελεύθερου κόμματός της, τῶν καντέτων· πρέπει νά καλέσουμε τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά νά συσπειρωθεῖ στό ὄνομα τῆς ὁλοκληρωτικῆς νίκης τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης· πρέπει νά ἐξηγοῦμε στίς πλατιές μάζες τή μεγάλη σημασία τῆς πρώτης ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη καί τό ἀναπόφευκτο μιᾶς καινούργιας ἐξέγερσης, πού μόνο αὐτή θά εἶναι σέ θέση ν' ἀφαιρέσει πραγματικά τήν ἐξουσία ἀπό τήν τσαρική ἀπολυταρχία, νά τή μεταβιβάσει πραγματικά στό λαό. Αὐτά πρέπει νά εἶναι τά βασικά καθήκοντα τῆς τακτικῆς μας τούτη τήν ἱστορική στιγμή.

Δέν μποροῦμε καί δέν πρέπει ν' ἀποσιωποῦμε τό γεγονός ὅτι ἔχουμε τήν ἀκράδαντη πεποίθηση πώς τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ κόμματος δέν κατάλαβε ὁλότελα σωστά τά καθήκοντα αὐτά. Στίς τρεῖς σπουδαιότερες ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου ἐκδηλώνονται συγκεκριμένα οἱ λαθεμένες ἀπόψεις τῆς πρώην ὁμάδας τῶν «μενσεβίκων», πού ὑπερτεροῦσε ἀριθμητικά στό συνέδριο.

Στό ἀγροτικό πρόγραμμα τό συνέδριο ψήφισε καταρχήν τή «δημοτικοποίηση». Δημοτικοποίηση θά πεῖ ἰδιοκτησία τῶν ἀγροτῶν πάνω στή γῆ τῶν κλήρων τους καί ἐκμίσθωση στούς ἀγρότες τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων πού μεταβιβάστηκαν στά ζέμστβο. Στήν οὐσία αὐτό εἶναι κάτι τό ἐνδιάμεσο ἀνάμεσα στήν πραγματική ἀγροτική ἐπανάσταση καί στήν καντέτικη ἀγροτική μεταρρύθμιση. Οἱ ἀγρότες δέ θά δεχτοῦν ἕνα τέτοιο σχέδιο. Θ' ἀπαιτήσουν εἴτε τό ἄμεσο μοίρασμα τῆς γῆς, εἴτε τό πέρασμα ὅλης τῆς γῆς στήν ἰδιοκτησία τοῦ λαοῦ. Ἡ δημοτικοποίη-

ση θά μποροῦσε νά εἶναι σοβαρή δημοκρατική μεταρρύθμιση μόνο στήν περίπτωση ὁλοκληρωτικῆς δημοκρατικῆς ἀνατροπῆς, στήν περίπτωση δημοκρατικοῦ καθεστῶτος μέ ἐκλογή τῶν κρατικῶν λειτουργῶν ἀπό τό λαό. Γι' αὐτό καί προτείναμε στό συνέδριο νά συνδέσει τουλάχιστο τή δημοτικοποίηση μ' αὐτούς τούς ὅρους, τό συνέδριο ὅμως ἀπέρριψε τήν πρότασή μας. Καί χωρίς τούς ὅρους αὐτούς ἡ δημοτικοποίηση, σά φιλελεύθερη-ὑπαλληλοκρατική μεταρρύθμιση, δέ θά δόσει καθόλου στούς ἀγρότες ἐκεῖνο πού τούς χρειάζεται καί ταυτόχρονα θά δόσει καινούργια δύναμη, καινούργια ἐπιρροή στά ἀστικά ἀντιπρολεταριακά στοιχεῖα πού κυριαρχοῦν στά ζέμστβο, παραδίνοντας οὐσιαστικά στά χέρια τους τή διανομή τῆς διαθέσιμης γῆς. Πρέπει νά ἐξηγήσουμε αὐτό τό ζήτημα στίς πλατιές μάζες τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Τό συνέδριο στήν ἀπόφασή του γιά τήν Κρατική δούμα ἔκρινε ἐπιθυμητή τή δημιουργία σ' αὐτή τή Δούμα κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τό συνέδριο δέ θέλησε νά πάρει ὑπόψη του τό γεγονός ὅτι τά $^{9}/_{10}$ τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας, μαζί καί ὅλοι οἱ πολωνοί, οἱ λεττονοί καί οἱ ἑβραῖοι σοσιαλδημοκράτες προλετάριοι ἀπεῖχαν ἀπ' αὐτή τή Δούμα. Τό συνέδριο ἀπέρριψε τήν πρόταση νά ἐξαρτήσουμε τή συμμετοχή στίς ἐκλογές ἀπό τή δυνατότητα νά κάνουμε πραγματικά πλατιά ζύμωση ἀνάμεσα στίς μάζες. Ἀπέρριψε τήν πρόταση νά μποροῦν νά εἶναι μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τῆς σοσιαλδημοκρατίας μόνο ἐκεῖνοι πού ἀναδείχθηκαν ὑποψήφιοι γιά τήν Κρατική δούμα ἀπό τίς ἐργατικές ὀργανώσεις Ἔτσι τό συνέδριο μπῆκε στό δρόμο τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, χωρίς νά προφυλάξει τό κόμμα ἔστω καί μ' ἐκεῖνες τίς ἐγγυήσεις πού ἔδοσε ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ πείρα τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν Εὐρώπη.

Φυσικά ἐμεῖς, σά σοσιαλδημοκράτες, ἀναγνωρίσαμε πώς καταρχήν ἔχουμε τήν ὑποχρέωση νά χρησιμοποιοῦμε τόν κοινοβουλευτισμό σάν ὅπλο τῆς προλεταριακῆς πάλης· μά ὅλο τό ζήτημα συνίσταται στό ἄν στίς δοσμένες συνθῆκες καί σ' ἕνα τέτοιο «κοινοβούλιο» ὅπως εἶναι ἡ Δούμα μας ἐπιτρέπεται στή σοσιαλδημοκρατία νά πάρει μέρος σ' αὐτήν. Ἄν ἐπιτρέπεται συγκρότηση κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας χωρίς σοσιαλδημοκράτες βουλευτές ἐκλεγμένους ἀπό τίς ἐργατικές ὀργανώσεις. Ἐμεῖς νομίζουμε ὅτι δέν ἐπιτρέπεται.

Τό συνέδριο ἀπέρριψε τήν πρόταση να μπεῖ σάν ἕνα ἀπό τά καθήκοντα τοῦ κόμματος ἡ πάλη ἐνάντια στό παιχνίδι μέ τό

σύνταγμα, ἡ πάλη ἐνάντια στίς συνταγματικές αὐταπάτες. Τό συνέδριο δέ διατύπωσε γνώμη σχετικά μέ τή διπλή φύση τοῦ «καντέτικου» κόμματος, πού κυριαρχεῖ στή Δούμα, στό ὁποῖο εἶναι τόσο ἰσχυρές οἱ τάσεις γιά συναλλαγή μέ τήν ἀπολυταρχία, γιά ἄμβλυνση καί σταμάτημα τῆς ἐπανάστασης. Τό συνέδριο ἐπηρεάστηκε ὑπερβολικά ἀπό τήν ἐντύπωση τῆς στιγμιαίας καί ἀπατηλῆς ἐπιτυχίας τοῦ κόμματος τῶν ἀστῶν συμβιβαστῶν, πού θέλουν νά συμβιβάσουν τήν ἀπολυταρχία μέ τή λαϊκή ἐλευθερία.

Στίς ἀποφάσεις γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τό συνέδριο δέν ἔδοσε ἐπίσης ἐκεῖνο πού ἦταν ἀπαραίτητο: τήν ἀνοιχτή κριτική τῶν λαθῶν τοῦ προλεταριάτου, ξεκάθαρη ἐκτίμηση τῆς πείρας τοῦ 'Οχτώβρη–Δεκέμβρη τοῦ 1905, ἔστω καί μιά προσπάθεια νά μελετήσει τό συσχετισμό τῆς ἀπεργίας μέ τήν ἐξέγερση· ἀντί γιά ὅλ' αὐτά, στίς ἀποφάσεις ὑπερτεροῦν κάποιες δειλές ὑπεκφυγές ἀπό τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Τό συνέδριο δέν εἶπε στήν ἐργατική τάξη ἀνοιχτά καί ξεκάθαρα ὅτι ἡ ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη ἦταν λάθος· ταυτόχρονα ὅμως μέ συγκαλυμμένη μορφή τό συνέδριο καταδίκασε τήν ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη. Νομίζουμε πώς μ' αὐτό τόν τρόπο μπορεῖ κανείς μάλλον νά θολώσει παρά νά φωτίσει τήν ἐπαναστατική συνείδηση τοῦ προλεταριάτου.

Πρέπει νά διεξάγουμε καί θά διεξάγουμε ἰδεολογική πάλη ἐνάντια στίς ἀποφάσεις ἐκεῖνες τοῦ συνεδρίου πού τίς θεωροῦμε λαθεμένες. Ταυτόχρονα ὅμως δηλώνουμε μπροστά σ' ὁλόκληρο τό κόμμα πώς εἴμαστε ἐνάντια σέ κάθε διάσπαση. Εἴμαστε ὑπέρ τῆς ὑποταγῆς στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου. Καταδικάζοντας τήν ἀποχή ἀπό τήν Κεντρική 'Επιτροπή καί ἐκτιμώντας τήν κοινή δουλειά, δεχθήκαμε νά μποῦν ὁμοϊδεάτες μας στήν ΚΕ, ἄν καί θά εἶναι ἐκεῖ μιά μηδαμινή μειοψηφία. Ἔχουμε τήν ἀκράδαντη πεποίθηση πώς οἱ ἐργατικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις πρέπει νά εἶναι ἑνιαῖες, στίς ἑνιαῖες ὅμως αὐτές ὀργανώσεις πρέπει νά διεξάγεται πλατιά ἐλεύθερη συζήτηση τῶν κομματικῶν ζητημάτων, ἐλεύθερη συντροφική κριτική καί ἐκτίμηση τῶν γεγονότων τῆς κομματικῆς ζωῆς.

Στό ὀργανωτικό ζήτημα διαφωνήσαμε μόνο σχετικά μέ τά δικαιώματα τῆς σύνταξης τοῦ Κεντρικοῦ 'Οργάνου. 'Εμεῖς ὑποστηρίξαμε τό δικαίωμα τῆς ΚΕ νά ὁρίζει καί νά ἀντικαθιστᾶ τή σύνταξη τοῦ ΚΟ [170]. **Ὅλοι συμφωνήσαμε μέ τήν ἀρχή τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ, μέ τήν ἐξασφάλιση τῶν δικαιωμάτων κάθε μειοψηφίας καί κάθε νόμιμης ἀντιπολίτευ-**

σης, μέ τήν αὐτονομία κάθε κομματικῆς ὀργάνωσης, μέ τήν ἀναγνώριση τῆς αἱρετότητας καί τῶν ἀρχῶν τῆς λογοδοσίας καί τοῦ ἀνακλητοῦ ὅλων τῶν ὑπεύθυνων προσώπων τοῦ κόμματος. Θεωροῦμε ὅτι ἡ τήρηση στήν πράξη αὐτῶν τῶν ὀργανωτικῶν ἀρχῶν, ἡ εἰλικρινής καί συνεπής τήρησή τους ἀποτελεῖ ἐγγύηση ἐνάντια στή διάσπαση, ἐγγύηση ὅτι ἡ ἰδεολογική πάλη στό κόμμα μπορεῖ καί πρέπει νά συμβιβάζεται ἀπόλυτα μέ τήν αὐστηρή ὀργανωτική ἑνότητα, μέ τήν ὑποταγή ὅλων στίς ἀποφάσεις τοῦ κοινοῦ συνεδρίου.

Σέ μιά τέτοια ὑποταγή καί σέ μιά τέτοια ἰδεολογική πάλη καλοῦμε ὅλους τούς ὁμοϊδεάτες μας: καλοῦμε ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος νά ἐκτιμήσουν προσεκτικά τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου. Ἡ ἐπανάσταση διδάσκει κι ἐμεῖς τό πιστεύουμε πώς ἡ πρακτική ἑνότητα πάλης τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου ὅλης τῆς Ρωσίας θά προφυλάξει τό κόμμα μας ἀπό τά μοιραῖα λάθη κατά τό ξέσπασμα τῆς ἐπερχόμενης πολιτικῆς κρίσης. Τή στιγμή τῆς μάχης τά ἴδια τά γεγονότα θά δείξουν στίς ἐργατικές μάζες τή σωστή τακτική. Ἄς καταβάλουμε ὅλες μας τίς προσπάθειες γιά νά συμβάλει ἡ ἀπομέρους μας ἐκτίμηση τῆς τακτικῆς αὐτῆς στήν πραγματοποίηση τῶν καθηκόντων τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, γιά νά μήν παρεκκλίνει τό ἐργατικό κόμμα, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ κυνηγητοῦ μιᾶς ἀπατηλῆς ἐπιτυχίας, ἀπό τόν προλεταριακά δοκιμασμένο δρόμο, γιά νά μπορέσει τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο νά ὁλοκληρώσει τό μεγάλο ρόλο του, τοῦ πρωτοπόρου μαχητῆ τῆς λευτεριᾶς!

Γράφτηκε στίς 25–26 τοῦ Ἀπρίλη (8–9 τοῦ Μάη) 1906

Δημοσιεύτηκε σέ χωριστή προκήρυξη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς προκήρυξης

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ «Η ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ»*

Ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία

«Τό βαρόμετρο δείχνει θύελλα»
(«Frankfurter Zeitung» [171])
«Journal de Genève» [172] — ἡ ἐπανάσταση en plein**.
Ἀνάπτυξη τῆς ἀπεργίας τῶν σιδηροδρομικῶν

Μόσχα	Ρίγα
Πετρούπολη	Πολωνία
Χάρκοβο	Σαράτοφ
Μπριάνσκ	

«Alle Räder stehen still, wenn dein starker Arm es will».

«Ὅλες οἱ ρόδες σταματοῦν ὅταν τό θελήσει τό ἰσχυρό σου χέρι».

Ἀνοιχτές ἐπαναστατικές συγκεντρώσεις:
Μόσχα, Χάρκοβο.

Ὑπουργεῖο τοῦ Βίττε.
[Συνομιλίες μέ τούς *καντέτους*]
Αἴτημα *συντακτικῆς συνέλευσης*.
Νά ματαιωθεῖ ἡ σύγκληση τῆς Δούμας;
Ματαίωσαν τή σύγκληση τῆς Δούμας!!
Ἀπό τήν ἐφ. «Temps» 26. X.: ὁ Βίττε δέχτηκε τήν ἐπιτροπή τῶν σιδηροδρομικῶν.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 1-4. *Ἡ Σύντ.*

** — στό φούντωμά της. *Ἡ Σύντ.*

«Journal de Genève» 26. X.: Συγκέντρωση 15 000 στό πανεπιστήμιο τῆς Πετρούπολης. Κάλεσμα σέ ἔνοπλη ἐξέγερση.

Τό αἴτημα τῶν σιδηροδρομικῶν: παλλαϊκή συντακτική συνέλευση — καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα.

Ἀπεργία:	Σιμπίρσκ	‖ Πετρούπολη	{ Μάζες ἀνέργων
	Αἰκατερινοσλάβ	Μόσχα	
	Βορόνεζ		
	‖ Σαράτοφ	*Πολτάβα*	
	Χάρκοβο		

Μ π α λ α σ ό φ

Συμφερόπολη	| Βαρσοβία
Γιαροσλάβλ	| Λότς
‖ Νίζνι Νόβγκοροντ	Ρίγα
	| *Φ ι λ λ α ν δ ί α*

Ὀδοφράγματα στό Αἰκατερινοσλάβ.

Ρωσικό τηλεγραφικό πρακτορεῖο:
Πετρούπολη 25. X.

Ὑπογράφτηκε διάταγμα.
Ὁ Βίττε διορίστηκε πρωθυπουργός.
«Φιλελεύθερο ὑπουργεῖο»...

Οἱ μηχανικοί τῆς Μόσχας (τό συνέδριο τῆς ἕνωσης μηχανικῶν) προσχώρησαν στήν ἀπεργία (ἄρχισε τήν Τετάρτη) [173]

Πετρούπολη — Βέρζμπολοβο
Πετρούπολη — Βίλνα
Πετρούπολη — Ρίγα
» — Ρέβελ
Μιτάβα — Βιντάβα

Στή Μόσχα ὑπάρχει πείνα. Δέν ὑπάρχει νερό. Παντοῦ: στά σχολεῖα, στά ἐργοστάσια, στούς δρόμους γίνονται ἐπαναστατικές συγκεντρώσεις. Ἡ ἀστυνομία εἶναι παθητική.

Πετρούπολη *Περιοχή Βαλτικής* (Ρίγα, Ρέβελ) *Π ο λ ω ν ί α*	*Νότος* (Αἰκατερινοσλάβ) *Κ ρ ι μ α ί α* (Συμφερόπολη) *Περιοχή Βόλγα* (Σαράτοφ, Νίζνι Νόβγκοροντ, Σιμπίρσκ), *Βιομηχανικό Κέντρο* (Γιαροσλάβλ)	*Μόσχα* *Φιλλανδία* *Κέντρο τῆς Μαυρόχωμης περιοχῆς* (Βορόνεζ).

Γράφτηκε στίς 13 (26) τοῦ 'Οχτώβρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ «Η ΠΡΩΤΗ ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ»*

Καινούργια ἐπανάσταση καί καινούργιος πόλεμος

Νίκες ὄχι ἀποφασιστικές, ἀγώνας μακρόχρονος, ἐπιμονή τῶν μαχομένων.

Ἡ νίκη τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη δέν εἶναι πλήρης νίκη, δέν πρόκειται γιά Σεντάν ἀλλά γιά Λιαογιάν [174]

Ἡ γενική ἀπεργία νίκησε, αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο, γιατί ὁ ἐχθρός ἐγκατέλειψε τό πεδίο τῆς μάχης. Τηλεγράφημα τῆς ἐφημερίδας «Times»: «ὁ λαός νίκησε. Ὁ τσάρος συνθηκολόγησε. Ἡ ἀπολυταρχία δέν ὑπάρχει πιά». Ὅσον ἀφορᾶ τή συνθηκολόγηση εἶναι ἕνα χοντρό ψέμα.

Καμιά συνθηκολόγηση δέν ὑπάρχει καί δέν ὑπῆρξε. Σέ καμιά περίπτωση δέν πρόκειται γιά συντριβή τοῦ ἐχθροῦ. Δέν πρόκειται γιά Σεντάν ἀλλά γιά Λιαογιάν. Ὁ ἐχθρός ἔπαθε μιά μερική ἧττα *καί ὑποχώρησε*. «Ὑποχώρηση μέ μάχες ὀπισθοφυλακῶν».

Ἡ σύγκληση τῆς Δούμας ματαιώθηκε; Ὄχι ἀκόμα, ἀλλά *ὑπονομεύτηκε*.

Ἡ τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς νίκησε.

Τό πνεῦμα τῆς ἔκθεσης τοῦ Βίττε [175] εἶναι καθαρό: «ἠθική συνένωση μέ τά συνετά στοιχεῖα τῆς κοινωνίας» ἐνάντια στίς «ἐνέργειες πού ἀπειλοῦν φανερά τήν κοινωνία καί τό κράτος». Διάβαζε: μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη ἐνάντια στούς ἐπαναστάτες ἐργάτες καί στούς ἐπαναστάτες ἀγρότες, ἐνά‿ ια στούς ἐπαναστάτες λαούς.

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 27–35. *Ἡ Σύντ.*

Τί βγαίνει ἀπό τήν ἔκθεση τοῦ Βίττε;

1) Χαρίστηκαν πολιτικές ἐλευθερίες (; μέ *περιορισμούς*).
2) Ἡ Δούμα *παραμένει* (;)
3) Τό Κρατικό συμβούλιο εἶναι αἱρετό...
4) Ἡ Κρατική δούμα ἀποκτᾶ νομοθετικά δικαιώματα; (ne pas réagir contre ses décisions*).
5) Ἐφαρμογή μεταρρυθμίσεων, «ὅπως γίνεται στόν πολιτισμένο κόσμο».

M. Roland de Marès στήν «L'Indépendance Belge» [176] 30. X. ἄρθρο «La Russie rouge». «Le général Trépoff exprimait hier l'espoir que les grévistes n'auraient pas gain de cause, la suspension de toute vie publique devant tout naturellement leur aliéner les sympathies des foules passives. Cela serait vrai partout ailleurs où la grève générale désorganise la vie normale des peuples, mais cela n'est pas vrai en Russie, où la vie depuis longtemps n'a plus de caractère normal et où les foules passives subiront avec patience cette suprême épreuve, dans l'espoir que la révolution va enfin aboutir et jeter bas le gouvernement qui est responsable de tous les maux endurés»**.

Τώρα:

Ἡ ἐντατική χρησιμοποίηση τῶν νέων σκοπῶν, τῶν μισοελευθεριῶν...

Προπαγάνδιση τῶν διδαγμάτων τῆς «πανρωσικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας». Ἔτσι καί στό μέλλον.

---

* — δέν πρέπει νά ἀντιδρᾶ κανείς στίς ἀποφάσεις της. *Ἡ Σύντ.*

** — Ὁ κύριος Ρολάν ντέ Μαρέ στήν «L'Indépendance Belge» 30. X δημοσίευσε τό ἄρθρο του «Ἡ Κόκκινη Ρωσία». «Ὁ στρατηγός Τρέποφ ἐξέφρασε χθές τήν ἐλπίδα ὅτι οἱ ἀπεργοί θά χάσουν τήν ὑπόθεσή τους, γιατί τό σταμάτημα ὅλης τῆς κοινωνικῆς ζωῆς εἶναι φυσικό νά τούς στερήσει τή συμπάθεια τῆς παθητικῆς μάζας. Αὐτό θά ἴσχυε σέ κάθε ἄλλο μέρος, ὅπου ἡ γενική ἀπεργία ἀποδιοργανώνει τήν ὁμαλή ζωή τοῦ λαοῦ, δέν ἰσχύει ὅμως γιά τή Ρωσία, ὅπου ἡ ζωή ἀπό καιρό τώρα δέν ἔχει ὁμαλό χαρακτήρα καί ὅπου ἡ παθητική μάζα ὑπερνικάει ὑπομονητικά τή μεγάλη αὐτή δοκιμασία μέ τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἐπανάσταση θά ἐπιτύχει τελικά τό σκοπό της καί θ' ἀνατρέψει τήν κυβέρνηση πού φέρει τήν εὐθύνη γιά ὅλα τά βάσανα πού δοκιμάζει». *Ἡ Σύντ.*

Εὐρύ πεδίο πάλης: ὥς τώρα ἡ ἀγροτιά πῆρε ἐλάχιστο μέρος ἤ μάλλον δέν πῆρε καθόλου μέρος στήν *πολιτική* ἐπίθεση. Κατά τήν ἄνοιξη θά ξεσηκωθεῖ κι αὐτή ἄν ἐμεῖς ἐνεργήσουμε σωστά.

Ἀγώνας γιά *πραγματικά* πλήρη δικαιώματα τῶν ἐργατῶν: καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα.

Ἡ σημασία τοῦ συντάγματος ἀπό τή σκοπιά τοῦ τσαρισμοῦ καί τῶν φιλελευθέρων: *ν' ἀποφευχθεῖ ἡ συντακτική συνέλευση*. Ἔβγαλαν διδάγματα ἀπό τό 1789 (οὔτε Ζέμσκι σομπόρ, οὔτε συνέλευση τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων, συγκαλούμενη μονάχα σέ μιά μοναδική ἡμερομηνία), καί πάλι ἀπό τό 1789 (ὄχι συντακτική συνέλευση). Ἀπό τό 1847 (3. II: Κρατική δούμα) πήδηξαν κατευθείαν στό 1849–1850 (σύνταγμα μετά τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης τοῦ 1849). Ὑλική, ταξική βάση αὐτοῦ τοῦ ἅλματος: *συναλλαγή μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη*. Σχεδόν κατέληξαν σέ συμφωνία (ὁ Βίττε μέ τόν Γκέσσεν).

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 17 καί 19 τοῦ Ὀχτώβρη (30 τοῦ Ὀχτώβρη καί 1 τοῦ Νοέμβρη) 1905.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΜΙΚΡΟΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ» *

Μικροαστικός καί προλεταριακός σοσιαλισμός

Στήν Εὐρώπη ἔχουμε πλήρη κυριαρχία τοῦ *μαρξισμοῦ* στή θεωρία, ἐπίσης πλήρη κυριαρχία τοῦ *ἐργατικοῦ κινήματος* στήν πρακτική δράση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἔτσι δέν ἦταν πάντα. Καί τό ἕνα καί τό ἄλλο διαμορφώθηκαν στή διάρκεια ἑνός μακρόχρονου προτσές ἀνάπτυξης μέσα ἀπό τά «νεφελώματα».

Ἡ ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στήν Εὐρώπη εἶχε διακριτικό γνώρισμα τήν κυριαρχία τοῦ *μικροαστικοῦ* σοσιαλισμοῦ (προυντονισμός, ἀληθινός σοσιαλισμός, Μύλμπεργκερ, Ντύρινγκ etc.) μέ διάφορες μορφές.

Idem** στή Ρωσία. Ἡ ἱστορία τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος εἶναι ταυτόχρονα ἱστορία πάλης τοῦ παλιοῦ, τοῦ «ρωσικοῦ», τοῦ μικροαστικοῦ σοσιαλισμοῦ (τοῦ ναροντνικισμοῦ) ἐνάντια στό μαρξισμό.

Κεντρικό σημεῖο τῆς πάλης αὐτῆς = ἡ ἄγνοια τοῦ *πραγματικοῦ* χαρακτήρα τῆς συντελούμενης ἐπανάστασης, ἡ ἄγνοια τοῦ *πραγματικοῦ περιεχομένου* τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος.

Μαργαριτάρια τῆς ἄγνοιας αὐτῆς = τό φύλλο 75 τῆς «*Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια*» «*Γιατί ὄχι εὐθύς ἐξαρχῆς;*».

Γιατί ἡ ὑποστήριξη τοῦ ἀγρότη ἐνάντια στόν τσιφλικά νά μή γίνει «εὐθύς ἐξαρχῆς»;

Ἡ μικρή αὐτή περικοπή = ἕνα ἀράδιασμα ἀτέλειωτων *ναροντνικιστικῶν* ἀνοησιῶν.

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 39–48. *Ἡ Σύντ.*

** — Ἐπίσης. *Ἡ Σύντ.*

Ἱστορική στιγμή = ἀντικατάσταση τῆς δουλοπαροικίας ἀπό τόν καπιταλισμό. Ἐκτίμηση τοῦ τσιφλικάδικου νοικοκυριοῦ.

Τσιφλικάδικο νοικοκυριό = καπιταλισμός.

(Οἱ τσιφλικάδικες σοδειές εἶναι μεγαλύτερες.)

Ἐκτίμηση τῆς ἐσωτερικῆς διάρθρωσης τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ.

«Τά $^{9}/_{10}$ τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς = μικροαστικό στοιχεῖο».

Ὅλα τά τσιφλικάδικα νοικοκυριά εἶναι *ἀνώτερα* ἀπό τά νοικοκυριά τῶν ἀγροτῶν.

Ἡ ἱκανοποίηση τῶν αἰτημάτων τῶν ἀγροτῶν *θά καθυστεροῦσε* τήν προλεταριοποίηση τῶν ἀγροτῶν.

Ἡ δήμευση ἀποτελεῖ κατώφλι τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ δήμευση εἶναι ἕνας *πραγματικός* ἀγώνας τοῦ *δημοκρατικοῦ* στρώματος τῶν γαιοκτητῶν ἐνάντια στό *ἀντιδραστικό*. Ἡ σοσιαλιστικοποίηση ἀποτελεῖ μικροαστική ἀνόητη ἀντιδραστική οὐτοπία.

Δυό κοινωνικοί πόλεμοι. «Γιατί ὄχι εὐθύς ἐξαρχῆς».

Ἀνεξάρτητο σοσιαλιστικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου — ἡ ἡγεσία του στή δημοκρατική ἐπανάσταση.

Γράφτηκε τόν Ὀχτώβρη,
πρίν ἀπό τίς 25 (7 τοῦ Νοέμβρη), 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕ ΒΡΕΘΗΚΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

('Οχτώβρης 1905 – 'Απρίλης 1906)

1905

ΔΙΑΛΕΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Στήν ἀνακοίνωση τῆς 'Επιτροπῆς τῆς ὀργάνωσης ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀναφέρεται ὅτι στίς 2 τοῦ Νοέμβρη (20 τοῦ 'Οχτώβρη) 1905 σέ συγκέντρωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν στή Γενεύη θά γίνει διάλεξη τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τά τελευταῖα πολιτικά γεγονότα τῆς Ρωσίας (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΑ ΣΟΒΙΕΤ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΙΑ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Γιά τήν ὁμιλία αὐτή τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού ἔγινε στίς 8 (21) τοῦ Νοέμβρη 1905, κάνουν λόγο στίς ἀναμνήσεις τους ὁ Ν. Ντοροσένκο, ὁ Μπ. Α. Μπρέσλαφ (βλ. ὁ Λένιν στήν Πετρούπολη. Λένινγκραντ, 1957, σελ. 70, 233, 316) καί ἡ Μ.Μ. Ἔσσεν (βλ. 'Αναμνήσεις γιά τόν Βλαντίμιρ 'Ιλίτς Λένιν. Μέρος 1. Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1956, σελ. 299).

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΘΕΜΑ «ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΩΝ-ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΩΝ» ΣΕ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Στίς 16 (29) τοῦ Νοέμβρη 1905 καί στήν αἴθουσα τοῦ συλλόγου τῆς 'Ελεύθερης Οἰκονομικῆς 'Εταιρίας ἔκανε τήν εἰσήγηση αὐτή ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀλλά δέν κατόρθωσε νά τήν τελειώσει ἐπειδή ἐπενέβη ἡ ἀστυνομία 'Η συνέχεια τῆς εἰσήγησης ἔγινε στίς 23 τοῦ Νοέμβρη (6 τοῦ Δεκέμβρη) σέ μιά αἴθουσα τοῦ γυμνασίου Βίτμερ.

Γιά τήν εἰσήγηση αὐτή τοῦ Β. Ι. Λένιν ὑπάρχουν μαρτυρίες στίς ἀναμνήσεις τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια (βλ. Ν. Κ. Κρούπσκαγια. 'Αναμνήσεις γιά τόν Λένιν. Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1957, σελ. 111), τοῦ Β. Στεπάνοφ (βλ. «Κράσναγια Λέτοπις», 1924, ἀρ. τεύχους 1, σελ. 34–36), καθώς καί στίς ἐφημερίδες «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 15 τῆς 17 τοῦ Νοέμβρη 1905 καί «Ρούς», ἀρ. φύλ-

λων 23 καί 30 τῆς 18 τοῦ Νοέμβρη (1 τοῦ Δεκέμβρη) καί 25 τοῦ Νοέμβρη (8 τοῦ Δεκέμβρη) 1905.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΣΤΟ ΤΑΜΜΕΡΦΟΡΣ (ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ)

Στή συνδιάσκεψη πού ἔγινε στίς 12–17 (25–30) τοῦ Δεκέμβρη 1905 ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε εἰσηγήσεις γιά τήν τρέχουσα στιγμή καί τό ἀγροτικό ζήτημα. Γιά τή συνδιάσκεψη μιλάει ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Ἡ Κρατική δούμα καί ἡ σοσιαλδημοκρατική τακτική» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 165. Τά πρακτικά τά κρατοῦσαν οἱ γραμματεῖς, πού ἐκλέγονταν σέ κάθε συνεδρίαση. Ὁ ὁμιλητής ἦταν ὑποχρεωμένος νά κάνει καί μιά σύντομη περίληψη τοῦ λόγου του. Ἐκτός ἀπό τίς ἀποφάσεις, πού τυπώθηκαν σέ φυλλάδια τό 1905, τά ἄλλα ὑλικά τῆς συνδιάσκεψης δέ βρέθηκαν μέχρι σήμερα. Στά ἀρχεῖα τῆς ἀστυνομικῆς διεύθυνσης τοῦ 1905 ἀναφέρονται οἱ κομματικές ὀργανώσεις πού ἀντιπροσωπεύθηκαν στή συνδιάσκεψη καί τά ψευδώνυμα τῶν ἀντιπροσώπων (βλ. «Κράσνι Ἀρχίβ», 1934, ἀρ. τεύχους 1, σελ. 185 - 186).

1906

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΧΤΙΔΑΣ ΜΟΣΚΟΒΣΚΑΓΙΑ-ΖΑΣΤΑΒΑ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΜΑΣ

Στήν ἐφημερίδα «Πριζίβ», ἀρ. φύλλου 21 τῆς 4 (17) τοῦ Φλεβάρη 1906, δημοσιεύεται τό παρακάτω σύντομο ρεπορτάζ γιά τήν εἰσήγηση αὐτή τοῦ Β. Ι. Λένιν: «Κάνοντας ἐπισκόπηση καί κριτική τῶν ἐκλογικῶν νόμων γιά τήν Κρατική δούμα, πού ἐκδόθηκαν στίς 6 τοῦ Αὐγούστου καί στίς 11 τοῦ Δεκέμβρη, ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ὁ νόμος τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη δέν προσθέτει οὐσιαστικά τίποτε τό καινούργιο στό νόμο γιά τήν Κρατική δούμα· ὅτι ὁλόκληρος ὁ νόμος δέν εἶναι παρά μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό ἀστυνομικά τερτίπια· ὅτι τό ἄρθρο πού δίνει τό δικαίωμα στούς ἐργάτες νά ἐκλέγουν σέ κάθε φάμπρικα ἤ ἐργοστάσιο ὅπου δουλεύουν πάνω ἀπό 50 ἄτομα μπῆκε μέ τό σκοπό: πρῶτο, μέ τίς μικρές φάμπρικες καί ἐργοστάσια νά πνίξει τά μεγάλα, πού προσφέρονται καλά γιά τόν ἀγώνα τῶν προλεταρίων, καί δεύτερο, νά στερήσει τή μάζα τῶν ἑβραίων ἐργατῶν ἀπό τά ἐκλογικά τους δικαιώματα κτλ. Ἡ εἰσήγηση τόνιζε ὅτι σύμφωνα μέ τό νόμο τῆς 11 τοῦ Δεκέμβρη μέ κανένα τρόπο δέν μποροῦν νά φτάσουν στή Δούμα ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατῶν. Διαβάστηκε ἡ ἀπόφαση τῆς μπολσεβίκικης συνδιάσκεψης. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι δέν εἶναι ἀρκετή ἡ δύναμη τῶν αἱρετῶν ἐργατῶν πού ἐκλέγονται σέ κάποιο ἄλλο ἀπό τά ἱδρύματά τους, ὅπως εἶναι τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Τονίστηκε ὅτι δέν ἔχουμε ἀκόμα σύνταγμα· ἄν εἴχαμε ἔστω καί ἀστικό σύνταγμα, οἱ σοσιαλδημοκράτες θά ἐνεργοῦσαν ὅπως οἱ σύντροφοί τους γερμανοί σοσιαλδημοκράτες, δηλ. θά περνοῦσαν μέ βάση τόν ἀστικό νόμο στό νομοθετικό σῶμα κι ἐκεῖ θά τούς „χτυποῦσαν“ μέ τούς ἴδιους τούς νόμους τους κτλ.».

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ-ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΟΥ ΑΠΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ

Γιά τήν εἰσήγηση αὐτή τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού ἔγινε τό Φλεβάρη τοῦ 1906 σέ μιά αἴθουσα τῆς σχολῆς Τενισιέβσκι στήν Πετρούπολη, μιλάει στίς ἀναμνήσεις του ὁ Β. Σ. Βοϊτίνσκι (βλ. Βοϊτίνσκι. Χρόνια γεμάτα νίκες καί ἧττες. 1924, σελ. 28).

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ

Στά πρακτικά τῆς συνδιάσκεψης τῆς 11 (24) τοῦ Φλεβάρη 1906, πού φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ, ἐκτός ἀπό τίς λέξεις: «Ὁ λόγος τοῦ Λένιν», δέν ὑπάρχει τό κείμενο τῆς ὁμιλίας.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΛΕΞΗ ΜΕ ΘΕΜΑ «Η ΕΝΟΠΛΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ»

Γιά τη διάλεξη αὐτή, πού ἔγινε στίς 20 τοῦ Μάρτη (2 τοῦ Ἀπρίλη) 1906, ὁ Β. Ι. Λένιν στήν μπροσούρα του «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» λέει τά ἑξῆς: «Τελευταῖα μοῦ ἔτυχε νά κάνω πολιτική διάλεξη στό σπίτι ἑνός πολύ μορφωμένου καί ἐξαιρετικά εὐγενικοῦ καντέτου» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 305). Γιά τή διάλεξη κάνει λόγο στίς ἀναμνήσεις της ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ - λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Γιά συνωμοτικούς λόγους στή διάλεξη γίνονταν δεκτοί ὅσοι εἶχαν προσκλήσεις πού ἔγραφαν: «Ἡ Ὄλγα Ναούμοβνα Ἐντελχάουζ σᾶς προσκαλεῖ στίς 8 ½ τό βράδυ τῆς 20 τοῦ Μάρτη 1906 στό σπίτι της, διεύθυνση ὁδός 2η Ροζντέστβενσκαγια, ἀρ. 12, διαμέρισμα 20, γιά νά πάρετε μαζί της ἕνα φλιτζάνι τσάι» (Ὁ Λένιν στήν Πετρούπολη. Λένινγκραντ, ρωσ. ἔκδ. 1957, σελ. 104, 210, 243, 321).

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ 5η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ IV (ΕΝΩΤΙΚΟΥ) ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ «ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ»

Γιά τήν ὁμιλία πού ἔκανε στό συνέδριο σάν εἰσηγητής ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε: «. . . ὑπεράσπισα τό σχέδιο τῆς ἀγροτικῆς ἐπιτροπῆς (πού δημοσιεύτηκε στήν μπροσούρα: «Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος») καί καταπολέμησα τή δημοτικοποίηση τοῦ Μάσλοφ» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 10, σελ. 299). Στά πρακτικά τοῦ συνεδρίου εἶναι γραμμένο: «Ὁ Λένιν ὑπερασπίζει τήν ἄποψη πού ἀναπτύσσει στήν μπροσούρα του: „Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος“»· τό κείμενο τῆς εἰσήγησης δέν ὑπάρχει (βλ. «Τό τέταρτο [Ἑνωτικό] συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀπρίλης [Ἀπρίλης–Μάης] τοῦ 1906. Πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1959, σελ. 55).

ΕΙΣΗΓΗΣΗ «Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΤΙΓΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΤΑΞΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ» ΣΤΗ 13 ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ IV (ΕΝΩΤΙΚΟΥ) ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Γιά τήν όμιλία του πού ἔκανε στό συνέδριο σάν εἰσηγητής ὁ Β. Ι. Λένιν μιλάει στήν «Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 10, σελ. 318). Στά πρακτικά τοῦ συνεδρίου ὑπάρχουν μόνο ὁρισμένες παραπομπές στό λόγο τοῦ Β. Ι. Λένιν· τό κείμενο τῆς εἰσήγησης δέν ὑπάρχει (βλ. «Τό τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1959, σελ. 191).

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ ΠΟΥ ΕΚΦΩΝΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ IV (ΕΝΩΤΙΚΟΥ) ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Γιά τό λόγο αὐτόν τοῦ Β. Ι. Λένιν μιλοῦν στίς ὁμιλίες τους στό συνέδριο ὁ Ο. Α. Ἐρμάνσκι (Ρουντένκο), ὁ Γ. Β. Πλεχάνοφ καί ὁ Π. Μπ. Ἀξελρόντ (βλ. «Τό τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1959, σελ. 286, 292–293, 323).

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ ΔΟΥΜΑ, ΠΟΥ ΕΚΦΩΝΗΘΗΚΕ ΣΤΗ 19η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ IV (ΕΝΩΤΙΚΟΥ) ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Στή 17η συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε συνεισήγηση γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα. Στά πρακτικά τοῦ συνεδρίου ἀναφέρεται ὅτι «ἡ πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου ἀποφασίζει μέ 39 ψήφους νά δόσει στούς εἰσηγητές ἀπό 25 λεπτά» γιά τόν τελικό λόγο (βλ. «Τό τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1959, σελ. 320). Ὁ τελικός λόγος τοῦ Λένιν δέ βρίσκεται καταχωρημένος στά πρακτικά τοῦ συνεδρίου.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΠΡΟΛΕΤΑΡΙ»

'Αρ. φύλλου 23 — 31 (18) τοῦ 'Οχτώβρη 1905
'Αρ. φύλλου 24 — 7 τοῦ Νοέμβρη (25 τοῦ 'Οχτώβρη) 1905

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΝΟΒΑΓΙΑ ΖΙΖΝ»

'Αρ. φύλ. 9 — 10 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 10 — 11 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 11 — 12 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 12 — 13 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 13 — 15 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 14 — 16 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 15 — 17 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 16 — 18 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 17 — 19 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 18 — 20 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 19 — 23 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 20 — 24 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 21 — 25 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 22 — 26 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 23 — 26 τοῦ Νοέμβρη 1905*
'Αρ. φύλ. 24 — 29 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 25 — 30 τοῦ Νοέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 26 — 1 τοῦ Δεκέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 27 — 2 τοῦ Δεκέμβρη 1905
'Αρ. φύλ. 28 — 3 τοῦ Δεκέμβρη 1905

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΠΑΡΤΙΙΝΙΓΕ ΙΣΒΕΣΤΙΓΙΑ»

'Αρ. φύλλου 1 — 7 τοῦ Φλεβάρη 1906
'Αρ. φύλλου 2 — 20 τοῦ Μάρτη 1906

ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ («ΦΤΗΝΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ»), ΠΟΥ ΤΥΠΩΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ «ΖΝΑΝΙΓΕ» (ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ)

'Ο Π.Π. Ρουμιάντσεφ (Σμίτ) στίς 8 (21) τοῦ 'Οχτώβρη 1905 γράφει ἀπό τήν Πετρούπολη σέ γράμμα του στόν Β.Ι. Λένιν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ὀργανώσουν ἀμέσως τήν ἐκτύπωση ἀπό τό ἐκδοτικό «Ζνάνιγε» ἐκλαϊκευτικῶν φυλλαδίων («Φτηνή βιβλιοθήκη») καί τόν παρακαλεῖ νά ἀνακοινώσει τά ὀνόματα τῶν μεταφραστῶν, τῶν συντακτῶν καί τῶν συγγραφέων πού εἶχαν κληθεῖ ἀπό τόν Λένιν (βλ. «Τό κόμμα στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905. Ντοκουμέντα γιά τήν ἱστορία τοῦ κόμματος τῆς περιόδου 1905». Κομματικό ἐκδοτικό, ρωσ. ἔκδ.

* Τά φύλλα 22 καί 23 ἔχουν τήν ἴδια ἡμερομηνία. Φαίνεται πώς ἔγινε λάθος στήν ἡμερομηνία τοῦ φύλλου 23.

1934, σελ. 180 –181). Ὅτι ὁ Λένιν ἦταν ἀπό τούς συνεργάτες τοῦ τμήματος τοῦ ἐκδοτικοῦ «Ζνάνιγε», πού κυκλοφόρησε μιά σειρά σοσιαλδημοκρατικά βιβλία («Φτηνή βιβλιοθήκη»), ἀναφέρεται στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 13 τῆς 15 τοῦ Νοέμβρη 1905 καί στά ἀπομνημονεύματα τοῦ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς (βλ. Βλαντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς. Τό ἐκδοτικό ἔργο τῶν μπολσεβίκων στά 1905-1907, Λένινγκραντ, ρωσ. ἔκδ. 1933, σελ. 15).

Β. ΚΑΛΙΝΙΝ. «ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ»

Τό ἄρθρο τοῦ Β. Α. Καρπίνσκι (Καλίνιν) εἶχε δημοσιευθεῖ στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 25 τῆς 16 (3) τοῦ Νοέμβρη 1905, μετά τήν ἀναχώρηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τή Γενεύη γιά τή Ρωσία. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό χειρόγραφο τοῦ ἄρθρου μέ τίς προσθῆκες τοῦ Β. Ι. Λένιν. Δυό ἐνδιάμεσες προσθῆκες πού ἔκανε στό ἄρθρο ὁ Λένιν δημοσιεύονται σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 81 - 82.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ «ΤΑ ΤΑΞΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ», ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΕ ΣΤΟ IV (ΕΝΩΤΙΚΟ) ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Ἡ ἀπόφαση αὐτή μπῆκε στήν «Πλατφόρμα τακτικῆς» τῶν μπολσεβίκων πού ὑποβλήθηκε στό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί δημοσιεύτηκε στίς 20 τοῦ Μάρτη (2 τοῦ Ἀπρίλη) 1906 στό φύλλο 2 τῆς «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια»· δημοσιεύτηκε ἐπίσης καί σέ χωριστά φυλλάδια στίς ἐκδόσεις τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τῆς Ἑνοποιημένης ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό ἄρθρο «Ἡ ρωσική ἐπανάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου» ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε ὅτι ἡ πλατφόρμα «. . .εἶναι καρπός συλλογικῆς δουλειᾶς» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 220). Ὡς πρός τό περιεχόμενό της ἡ ἀπόφαση «Τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στή σημερινή στιγμή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης» ἀντιστοιχεῖ μέ τήν ἐκτίμηση τῆς κατάστασης στή Ρωσία τό 1906 πού ἔκανε ὁ Λένιν σέ ἄλλα σχέδια ἀποφάσεων τῆς «Πλατφόρμας τακτικῆς».

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται ἡ χειρόγραφη μετάφραση ἀπό τόν Λένιν τῆς ἔκκλησης τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης, πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «The Times» («Καιροί»), ἀρ. φύλλου 37.853 τῆς 1ης τοῦ Νοέμβρη 1905 σάν ἀνταπόκριση ἀπό τήν Πετρούπολη. Ἡ μετάφραση τῆς ἔκκλησης δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 24 τῆς 7 τοῦ Νοέμβρη (25 τοῦ Ὀχτώβρη) 1905, στή στήλη «Ἀπό τήν κοινωνική ζωή».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ»

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό χειρόγραφο τοῦ Λένιν (χωρίς τήν πρώτη σελίδα) τῆς περιληπτικῆς μετάφρασης τοῦ ἄρθρου «Τό νέο συνταγματικό διάγγελμα τοῦ Νικολάου τοῦ Τελευταίου», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Vorwärts» («Ἐμπρός»), ἀρ. φύλλου 256 τῆς 1ης τοῦ Νοέμβρη 1905. Ἡ μετάφραση δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 24 τῆς 7 τοῦ Νοέμβρη (25 τοῦ Ὀχτώβρη) 1906, στή στήλη «Ἀπό τήν κοινωνική ζωή».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] *Ἡ πανρωσική ἕνωση σιδηροδρομικῶν* δημιουργήθηκε στό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῶν σιδηροδρομικῶν, πού ἔγινε στή Μόσχα στίς 20–21 τοῦ Ἀπρίλη (3–4 τοῦ Μάη) 1905. Τό συνέδριο διατύπωσε μιά σειρά πολιτικά καί οἰκονομικά αἰτήματα: παροχή πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης, βελτίωση τῶν συνθηκῶν δουλειᾶς στούς σιδηροδρόμους κτλ. Ὅσο ἀναπτυσσόταν ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907 τόσο δυνάμωνε καί ἡ ἐπιρροή τῶν μπολσεβίκων μέσα στήν ἕνωση τῶν σιδηροδρομικῶν. Τό ΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῶν σιδηροδρομικῶν, πού ἔγινε στίς 22–24 τοῦ Ἰούλη (4–6 τοῦ Αὐγούστου) 1905 στή Μόσχα, πῆρε ἀπόφαση ν' ἀρχίσει ἀμέσως ἡ ζύμωση γιά μιά πανρωσική πολιτική ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν. Τό Πανρωσικό συνέδριο τῶν σιδηροδρομικῶν (τό λεγόμενο ἀντιπροσωπειακό), πού ἔγινε τό Σεπτέμβρη–Ὀχτώβρη τοῦ 1905 στήν Πετρούπολη, κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν διατύπωσε καί ὑπέβαλε στήν κυβέρνηση μιά σειρά αἰτήματα: 8ωρο, αἱρετότητα τῆς διοίκησης τῶν σιδηροδρόμων ἀπό πάνω ὥς κάτω, ἄμεση ἀπόλυση τῶν συλληφθέντων ἀπεργῶν, κατάργηση τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου καί τῶν ἐνισχυμένων μέτρων ἀσφαλείας, χορήγηση πολιτικῆς ἐλευθερίας, ἀμνηστίας, ἐθνικῆς αὐτοδιάθεσης, ἄμεση σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης ἐκλεγμένης μέ βάση τή γενική, ἴση, ἄμεση καί μυστική ψηφοφορία. Ὁ Β. Ι. Λένιν τονίζει ὅτι οἱ ἐργάτες σιδηροδρομικοί καί ἡ ἕνωση σιδηροδρομικῶν ἔπαιξαν ἡγετικό ρόλο στή γενική πολιτική ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη. Ἡ ἀπεργία, πού ἄρχισε στίς 7 (20) τοῦ Ὀχτώβρη στή σιδηροδρομική γραμμή Μόσχα–Καζάν, ἐπεκτάθηκε γρήγορα καί μετατράπηκε σέ πανρωσική πολιτική ἀπεργία, πού ἔδοσε ἕνα ἰσχυρό χτύπημα στήν ἀπολυταρχία. Ἡ πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν ἐκπροσώπων 29 σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὑποστήριξε τήν ἀπόφαση τῆς Συνδιάσκεψης τῶν μπολσεβίκων τῆς πόλης Μόσχας γιά τήν κήρυξη γενικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας καί στίς 6 (19) τοῦ Δεκέμβρη 1905 ἀποφάσισε νά προσχωρήσει στήν ἀπεργία καί νά κηρύξει ἀμέσως πανρωσική ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν. Μετά τήν ἥττα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη 1905 ἡ ἕνωση σιδηροδρομικῶν οὐσιαστικά πέρασε στήν παρανομία. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1906 ἔγινε συνδιάσκεψη τῶν σιδηροδρομικῶν, πού συνῆλθε γιά τό ζήτημα τῆς γενικῆς ἀπεργίας, ἐξαιτίας τῆς διάλυσης τῆς Ι Κρατικῆς δούμας. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων ἀπό 23 σιδηροδρομικές γραμμές, ἀντιπρόσωποι τοῦ Κεντρικοῦ γραφείου

τῆς ἕνωσης σιδηροδρομικῶν, τῆς ὁμάδας τῶν Τρουντοβίκων, τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς Μπούντ, τῆς ΚΕ τῶν ἐσέρων καί ἄλλοι. Ἡ συνδιάσκεψη τάχθηκε ὑπέρ τῆς ὀργάνωσης γενικῆς ἀπεργίας καί ἔνοπλης ἐξέγερσης, πράγμα πού συνιστοῦσε ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο του «Ἡ πολιτική κρίση καί ἡ χρεοκοπία τῆς ὀπορτουνιστικῆς τακτικῆς» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 11, σελ. 136). Στά τέλη τοῦ 1906 ἡ ἕνωση σιδηροδρομικῶν, πού ἐπηρεαζόταν πιά ἀπό τούς ἐσέρους, ἔχασε τήν ἐπαναστατική της σημασία. Τό Φλεβάρη τοῦ 1907 ἡ συνδιάσκεψη τῶν κυριότερων σοσιαλδημοκρατικῶν σιδηροδρομικῶν ὀργανώσεων, πού συγκλήθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ζήτησε ἀπ' ὅλους τούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες νά βγοῦν ἀπό τήν ἕνωση σιδηροδρομικῶν, πράγμα πού ἐγκρίθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *2.*

² Τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «*Ἰσορροπία δυνάμεων*» γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν λίγες ὧρες πρίν φτάσει στή Γενεύη ἡ τηλεγραφική εἴδηση γιά τό τσαρικό διάγγελμα τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1905. Προοριζόταν γιά κύριο ἄρθρο τοῦ φύλλου 24 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι». Μέ τήν παρεμβολή ὅμως τῆς εἴδησης γιά τό διάγγελμα ὁ Λένιν ἔγραψε στίς 19 τοῦ Ὀχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) τό ἄρθρο «Ἡ πρώτη νίκη τῆς ἐπανάστασης» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ.27 - 35). Τά ζητήματα πού θίγονται στό ἄρθρο «Ἰσορροπία δυνάμεων»τά ἀναπτύσσει ὁ Λένιν λεπτομερειακά στό ἄρθρο «Πλησιάζει ἡ λύση»(βλ σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 73 - 80). — *5.*

³ «*Προλετάρι*» — παράνομη μπολσεβίκικη βδομαδιάτικη ἐφημερίδα. Κεντρικό ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἱδρύθηκε μέ ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Μέ ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος, στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1905, διευθυντής τοῦ ΚΟ ὁρίστηκε ὁ Β. Ι. Λένιν. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τίς 14 (27) τοῦ Μάη ὥς τίς 12 (25) τοῦ Νοέμβρη 1905. Βγῆκαν συνολικά 26 φύλλα. Ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀκολουθοῦσε τή γραμμή τῆς παλιᾶς, τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» καί ἀποτελοῦσε πλήρη συνέχεια τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ὁ Λένιν ἔγραψε στήν ἐφημερίδα 90 περίπου ἄρθρα καί σχόλια. Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν καθόριζαν τήν πολιτική φυσιογνωμία τῆς ἐφημερίδας, τό ἰδεολογικό της περιεχόμενο καί τήν μπολσεβίκικη κατεύθυνσή της. Ὁ Λένιν ἔκανε τεράστια δουλειά σάν καθοδηγητής καί διευθυντής τῆς ἐφημερίδας. Τά δημοσιευόμενα ὑλικά παρουσίαζαν μέ τή θεώρηση τοῦ Λένιν αὐστηρή προσήλωση στίς ἀρχές, μεγάλη κομματικότητα, ἀκρίβεια καί σαφήνεια στήν τοποθέτηση τῶν σπουδαιότερων θεωρητικῶν προβλημάτων καί στό φώτισμα τῶν ζητημάτων τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Στή δουλειά τῆς σύνταξης συμμετεῖχαν μόνιμα οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Μεγάλη δουλειά ἔκαναν στή σύνταξη ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ἡ Β. Μ. Βελίτσκινα, ὁ Β. Α. Καρπίνσκι. Ἡ ἐφημερίδα συνδεόταν στενά μέ τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα· στίς στῆλες της δημοσιεύονταν ἄρθρα καί σχόλια τῶν ἐργατῶν πού συμμετεῖχαν ἄμεσα στό ἐπαναστατικό κίνημα. Ἡ συγκέντρωση ἀνταποκρίσεων ἀπό τά διάφορα μέρη καί ἡ ἀποστολή τους στή Γενεύη ὀργανώνονταν ἀπό τούς Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Σ. Ι. Γκοῦσεφ καί τήν Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα. Τήν ἀλληλογραφία τῆς σύνταξης μέ τίς

τοπικές κομματικές όργανώσεις καί τούς άναγνῶστες τήν κρατοῦσαν ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια καί ἡ Λ. Α. Φώτιεβα.

Ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἔπαιρνε ἀμέσως θέση σέ ὅλα τά σημαντικά γεγονότα τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ἔκανε ἀμείλικτο ἀγώνα ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί στά ἄλλα ὀπορτουνιστικά ἀναθεωρητικά στοιχεῖα.

Ἡ ἐφημερίδα ἔκανε πολλή δουλειά γιά τήν προπαγάνδιση τῶν ἀποφάσεων τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος καί ἔπαιξε σοβαρό ρόλο στήν ὀργανωτική καί ἰδεολογική συσπείρωση τῶν μπολσεβίκων. Ἡ «Προλετάρι» ἦταν τό μοναδικό ὄργανο τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας πού ὑπεράσπιζε μέ συνέπεια τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό, ἐπεξεργαζόταν ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς ἀναπτυσσόμενης στή Ρωσία ἐπανάστασης. Ἡ «Προλετάρι», φωτίζοντας ὁλόπλευρα τά γεγονότα τοῦ 1905, ξεσήκωνε τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων στόν ἀγώνα γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ «Προλετάρι» ἀσκοῦσε μεγάλη ἐπίδραση στίς τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Μερικά ἄρθρα τοῦ Λένιν ἀναδημοσιεύονταν ἀπό τήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» στίς τοπικές μπολσεβίκικες ἐφημερίδες καί κυκλοφοροῦσαν σέ φυλλάδια.

Ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1905, λίγο ὕστερα ἀπό τήν ἀναχώρηση τοῦ Λένιν γιά τή Ρωσία. Τά δυό τελευταῖα φύλλα (τό 25 καί τό 26) βγῆκαν μέ διευθυντή τόν Β. Β. Βορόβσκι, ἀλλά καί γιά τά φύλλα αὐτά ὁ Λένιν εἶχε γράψει μερικά ἄρθρα, πού δημοσιεύτηκαν ὅταν εἶχε φύγει πιά ἀπό τή Γενεύη. — *5*.

4 «*The Times*» («Οἱ Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε τό 1785 στό Λονδίνο· μιά ἀπό τίς μεγάλες συντηρητικές ἐφημερίδες τῆς ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης. — *5*.

5 «*Daily Telegraph*» («Ἡμερήσιος τηλέγραφος») — ἀγγλική καθημερινή φιλελεύθερη καί ἀπό τό 1880 κι ὕστερα συντηρητική ἐφημερίδα· μέ τόν τίτλο αὐτό ἔβγαινε στό Λονδίνο ἀπό τό 1855 ὥς τό 1937· ἀπό τό 1937 κι ἐδῶ, μετά τή συγχώνευσή της μέ τήν ἐφημερίδα «Morning Post» («Πρωινός ταχυδρόμος»), βγαίνει μέ τόν τίτλο «Daily Telegraph and Morning Post». — *5*.

6 *Ἡ συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων στή Ρωσία* εἶχε συγκληθεῖ ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Ρίγα, στίς 7–9 (20–22) τοῦ Σεπτέμβρη 1905, γιά νά ἐπεξεργαστεῖ τήν τακτική ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα. Στή συνδιάσκεψη αὐτή πῆραν μέρος ἀντιπρόσωποι τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν μενσεβίκων, τῆς Μπούντ, τῆς Λεττονικῆς σοσιαλδημοκρατίας, τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας, τοῦ Ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς Οὐκρανίας. Ἡ συνδιάσκεψη, παρά τίς διαμαρτυρίες τῶν μενσεβίκων, ἐνέκρινε τήν μπολσεβίκικη γραμμή τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς ἀπό τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν καί καταδίκασε τή μενσεβίκικη πολιτική ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς σ' αὐτήν. Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τόνιζαν ὅτι πρέπει νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ ἐκλογική καμπάνια γιά νά γίνει μιά πλατιά ζύμωση μέσα στίς λαϊκές μάζες, πρέπει νά ὀργανωθοῦν συλλαλητήρια, νά γίνει διείσδυση σέ ὅλες τίς ἐκλογικές συγκεντρώσεις καί νά ξεσκεπαστεῖ ὁ ἀληθινός χαρακτήρας καί οἱ σκοποί τῆς Δούμας, πού ἀποτε-

λεῖ χοντροκομμένη πλαστογραφία τῆς λαϊκῆς ἐκπροσώπησης καί ἀποσκοπεῖ νά στεριώσει τήν κλονισμένη ἀπό τό ἐπαναστατικό κίνημα ἐξουσία τῆς ἀπολυταρχίας.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης δημοσιεύτηκαν στό φύλλο 22 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 24 (11) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, 1954, σελ. 91–94). Στά ἄρθρα «Ὁ πρῶτος ἀπολογισμός τοῦ χωρισμοῦ σέ πολιτικές παρατάξεις» καί «Ὑστερία ἡττημένων» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 7–15 καί 16 - 18), ἀξιολογώντας τή σημασία τῆς συνδιάσκεψης, ὁ Λένιν ἔδωσε ἀποστομωτική ἀπάντηση στούς μενσεβίκους, πού καταφέρθηκαν ἀπό τίς στῆλες τῆς «Ἴσκρα» ἐνάντια στίς ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν.— 7.

[7] *Ἡ Μπούντ* («Γενική ἑβραϊκή ἐργατική ἕνωση Λιθουανίας, Πολωνίας καί Ρωσίας») ὀργανώθηκε τό 1897 στό ἱδρυτικό συνέδριο τῶν ἑβραϊκῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων στή Βίλνα· συνένωνε κυρίως τά μισοπρολεταριακά στοιχεῖα τῶν ἑβραίων βιοτεχνῶν τῶν δυτικῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας. Στό Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (1898) ἡ Μπούντ μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ «σάν αὐτόνομη ὀργάνωση, ἀνεξάρτητη μόνο στά ζητήματα πού ἀφοροῦσαν εἰδικά τό ἑβραϊκό προλεταριάτο» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, 1954, σελ. 14).

Ἡ Μπούντ ἦταν φορέας τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῆς χωριστικῆς πολιτικῆς στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 τό IV συνέδριο τῆς Μπούντ ἀποφάσισε τήν ἀλλαγή τῶν ὀργανωτικῶν σχέσεων πού εἶχαν καθιερωθεῖ ἀπό τό Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό συνέδριο δήλωσε στήν ἀπόφασή του ὅτι θεωρεῖ τό ΣΔΕΚΡ ὁμοσπονδιακή ἕνωση ἐθνικῶν ὀργανώσεων καί ὅτι ἡ Μπούντ πρέπει νά μπεῖ σ' αὐτό σάν ὁμόσπονδο τμῆμα.

Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅταν ἀπορρίφθηκε ἡ ἀπαίτηση τῆς Μπούντ νά ἀναγνωριστεῖ σάν ὁ μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου, ἡ Μπούντ ἀποχώρησε ἀπό τό κόμμα. Τό 1906, μέ βάση τήν ἀπόφαση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἡ Μπούντ ξαναμπῆκε στό ΣΔΕΚΡ.

Στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν πάντοτε τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος («οἰκονομιστές», μενσεβίκους, λικβινταριστές), πάλαιβαν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους καί στόν μπολσεβικισμό. Στήν προγραμματική διεκδίκηση τῶν μπολσεβίκων γιά τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν ἡ Μπούντ ἀντέτασσε τή διεκδίκηση τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν ἡ Μπούντ πῆρε λικβινταριστική θέση καί συμμετεῖχε ἐνεργά στή δημιουργία τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στή διάρκεια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914–1918) οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Τό 1917 ἡ Μπούντ ὑποστήριξε τήν ἀντεπαναστατική Προσωρινή κυβέρνηση καί ἀγωνίστηκε στό πλευρό τῶν ἐχθρῶν τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Τόν καιρό τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου ἡ ἡγεσία τῆς Μπούντ προσχώρησε στίς δυνάμεις τῆς ἀντίδρασης, ἐνῶ ἀνάμεσα στά ἁπλά μέλη τῆς Μπούντ παρατηρήθηκε στροφή ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τή Σοβιετική ἐξουσία.

Τό Μάρτη τοῦ 1921 ἡ Μπούντ αὐτοδιαλύθηκε καί ἕνα μέρος τῶν μελῶν της μπῆκε στό ΚΚΡ (μπ) μέ βάση τίς γενικές ἀρχές. — 7.

[8] *Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Λεττονίας*. Ἱδρύθηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1904 στό I συνέδριο τοῦ κόμματος. Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΛ, πού ἔγινε τόν Ἰούνη τοῦ 1905, ψηφίστηκε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος καί πάρθηκε ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ἀνάγκη συνένωσης τοῦ κόμματος μέ τό ΣΔΕΚΡ. Τό 1905 τό ΣΔΕΚΛ καθοδήγησε τίς ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῶν ἐργατῶν καί προετοίμασε τίς μάζες γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο (1906) μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ σάν τοπική ὀργάνωση. Μετά τό συνέδριο ἄρχισε νά λέγεται Σοσιαλδημοκρατία τῆς περιοχῆς Λεττονίας. — 7.

[9] *Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας* (ΣΔΒΠ καί Λ) — ἐπαναστατικό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Πολωνίας· ἐμφανίστηκε τό 1893 στήν ἀρχή σά Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1900, μετά τό συνέδριο τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, στό ὁποῖο ἔγινε συγχώνευση τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν μέ ἕνα τμῆμα τῶν λιθουανῶν σοσιαλδημοκρατῶν, ἄρχισε νά λέγεται Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας (ΣΔΒΠ καί Λ). Ἡ ὑπηρεσία πού πρόσφερε τό κόμμα ἦταν ὅτι ἔστρεψε τό πολωνικό ἐργατικό κίνημα πρός τήν ἕνωση μέ τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα καί πάλαιβε ἐνάντια στόν ἐθνικισμό.

Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907 ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἀγωνιζόταν μέ συνθήματα παραπλήσια μέ τά συνθήματα τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος, ἔπαιρνε ἀδιάλλακτη θέση ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ταυτόχρονα ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔκανε μιά σειρά λάθη, δέν κατάλαβε τή λενινιστική θεωρία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, δέν καταλάβαινε τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ κόμματος στή δημοκρατική ἐπανάσταση, ὑποτιμοῦσε τό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς σά συμμάχου τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τή σημασία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἐπικρίνοντας τίς λαθεμένες ἀντιλήψεις τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, τόνιζε ταυτόχρονα καί τίς ὑπηρεσίες πού πρόσφερνε στό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Πολωνίας. Οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες, σημείωνε ὁ Λένιν, «δημιούργησαν γιά πρώτη φορά ἕνα καθαρά προλεταριακό κόμμα στήν Πολωνία καί διακήρυξαν τήν ἐξαιρετικά σπουδαία ἀρχή τῆς πιό στενῆς συμμαχίας τοῦ πολωνοῦ καί τοῦ ρώσου ἐργάτη στήν ταξική τους πάλη» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 20, σελ. 404). Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔγινε δεκτή στό ΣΔΕΚΡ σάν τοπική ὀργάνωση.

Ἡ ΣΔΒΠ καί Λ χαιρέτησε τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί πάλαιψε γιά τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στήν Πολωνία. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 στό Ἑνωτικό συνέδριο τῆς ΣΔΒΠ καί Λ καί τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα» τά δυό κόμματα ἑνώθηκαν καί σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας. — 7.

[10] *Ἐπαναστατικό κόμμα τῆς Οὐκρανίας* (ΕΚΟ) — μικροαστική, ἐθνικιστική ὀργάνωση· σχηματίστηκε στίς ἀρχές τοῦ 1900. Ὑποστήριζε τό βασικό σύνθημα τῆς οὐκρανικῆς ἀστικῆς τάξης γιά «αὐτονομία» τῆς

Οὐκρανίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 τό ΕΚΟ μετονομάστηκε σέ Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Οὐκρανίας (ΣΔΕΚΟ) καί πῆρε απόφαση νά συνενωθεῖ μέ τό ΣΔΕΚΡ πάνω σέ ὁμοσπονδιακή βάση, μέ τόν ὅρο νά ἀναγνωριστεῖ τό ΣΔΕΚΟ σάν ὁ «μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ οὐκρανικοῦ προλεταριάτου» μέσα στό ΣΔΕΚΡ. Τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέρριψε τήν πρόταση τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ΣΔΕΚΟ γιά τήν ἄμεση συζήτηση τῶν ὅρων τῆς συνένωσης καί ἀνέθεσε τή λύση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ. Δέν ἐπῆλθε συμφωνία στό ζήτημα τῆς συνένωσης ἐξαιτίας τοῦ μικροαστικοῦ ἐθνικιστικοῦ χαρακτήρα τοῦ ΣΔΕΚΟ.

Στόν τομέα τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τῆς Μπούντ καί ἀκολουθώντας τά ἴχνη της πρόβαλλε τό αἴτημα τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας.

Ἀργότερα τό ΣΔΕΚΟ κατέληξε στό στρατόπεδο τῆς ἀστικῆς-ἐθνικιστικῆς ἀντεπανάστασης. — *7*.

11 Πρόκειται γιά τή μενσεβίκικη «Ἴσκρα». Στό II συνέδριο τοῦ κόμματος εἶχε οριστεῖ συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν, Γ. Β. Πλεχάνοφ καί Λ. Μάρτοφ. Ὡστόσο ὁ μενσεβίκος Μάρτοφ, παρά τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου, ἀρνήθηκε νά μπεῖ στή συντακτική ἐπιτροπή χωρίς τούς παλιούς μενσεβίκους συντάκτες (Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Α. Ν. Πότρεσοφ καί Β. Ι. Ζασούλιτς), πού δέν εἶχαν ἐκλεγεῖ στό II συνέδριο, καί τά φύλλα 46–51 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκαν μέ τή διεύθυνση τοῦ Λένιν καί τοῦ Πλεχάνοφ. Σέ συνέχεια ὁ Πλεχάνοφ πέρασε μέ τό μέρος τῶν μενσεβίκων καί ζήτησε νά μποῦν στή σύνταξη οἱ παλιοί μενσεβίκοι συντάκτες πού εἶχαν ἀπορριφθεῖ ἀπό τό συνέδριο. Ὁ Λένιν δέν μποροῦσε νά τό δεχτεῖ αὐτό καί στίς 19 τοῦ Ὀχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) 1903 βγῆκε ἀπό τή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα»· προσλήφθηκε στήν ΚΕ καί ἀπό κεῖ ἄρχισε τόν ἀγώνα κατά τῶν ὀπορτουνιστῶν μενσεβίκων. Τό φύλλο 52 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκε μέ τή διεύθυνση μόνο τοῦ Πλεχάνοφ καί στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1903 ὁ Πλεχάνοφ, παραβιάζοντας τή θέληση τοῦ II συνεδρίου τοῦ κόμματος, προσέλαβε μόνος του στή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» τούς πρώην συντάκτες της μενσεβίκους Ἀξελρόντ, Πότρεσοφ καί Ζασούλιτς. Ἡ ἐφημερίδα «Ἴσκρα» ἀπό τό πεντηκοστό δεύτερο φύλλο της καί πέρα ἔπαψε νά εἶναι τό μαχητικό ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Οἱ μενσεβίκοι τή μετέτρεψαν σέ ὄργανο πάλης ἐνάντια στό μαρξισμό, ἐνάντια στό κόμμα, σέ βῆμα κηρύγματος τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Οἱ ἴδιοι οἱ μενσεβίκοι ὁμολογοῦσαν ὅτι «ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα „Ἴσκρα" ὑπῆρχε ἄβυσσος». Ἡ νέα, ἡ μενσεβίκικη «Ἴσκρα» ὑπέσκαπτε τίς βάσεις τῆς κομματικότητας: τό αἴτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπλήρωσης τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων χαρακτηριζόταν «γραφειοκρατία» καί «φορμαλισμός», ἡ ὑποταγή τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία θεωροῦνταν «ὠμή μηχανική» κατάπνιξη τῆς θέλησης καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος καί ἡ κομματική πειθαρχία σάν «καθεστώς δουλοπαροικίας». Οἱ μενσεβίκοι τραβοῦσαν τό κόμμα πίσω, στήν ὀργανωτική κατάτμηση καί στήν ἀναρχία, στό καθεστώς τῶν στενῶν ὁμίλων καί στούς πρωτόγονους τρόπους δουλειᾶς. — *7*.

12 *Ἡ ἱδρυτική συνδιάσκεψη τῶν μενσεβίκων τῆς Νότιας Ρωσίας* ἔγινε στό Κίεβο τόν Αὔγουστο τοῦ 1905. Σ' αὐτήν παραβρέθηκαν 12 ἀντι-

πρόσωποι τῶν μενσεβίκικων ὁμάδων καί ἐπιτροπῶν. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀποφάσεις πάνω στά ἑξῆς θέματα: συνένωση τῶν δύο τμημάτων τοῦ κόμματος· Κρατική δούμα· σύνθεση τῆς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα»· ἀντιπροσώπευση τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο· ὀργανωτικό καταστατικό καί ἄλλα.

Στά ἄρθρα «Ἡ καινούργια συνδιάσκεψη τῶν μενσεβίκων» καί «Ἡ τελευταία λέξη τῆς ἰσκρικῆς τακτικῆς ἤ οἱ ἐκλογές - κωμωδία, σάν καινούργιο κίνητρο γιά τήν ἐξέγερση» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 11ος, σελ. 308 - 309, 356 - 373) ὁ Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης. Ἀναφερόμενος στήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης γιά τήν Κρατική δούμα, ὁ Λένιν ἔγραψε ὅτι αὐτή «θά μείνει γιά πολύν καιρό θλιβερό μνημεῖο ἐκχυδαϊσμοῦ τῶν καθηκόντων τῆς σοσιαλδημοκρατίας» (Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 11ος, σελ. 369)

Σχετικά μέ τήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης γιά τήν ἀντιπροσώπευση τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο ὁ Λένιν ἔγραψε στίς 25 τοῦ Σεπτέμβρη (8 τοῦ Ὀχτώβρη) 1905 στό γράμμα του πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ: «1) χοντροκομμένη ψευτιά σέ βάρος μου προσωπικά. Ἀπαντῶ στό φύλλο 20 τῆς «Προλετάρι», πού βγαίνει μεθαύριο. 2) Παρακαλοῦν τόν Πλεχάνοφ νά ἀντιπροσωπεύσει *τή δική τους μερίδα, πού ὑπάρχει μέσα στό κόμμα*» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 34, σελ. 302).

Στό ἄρθρο του «Ἡ ἀντιπροσώπευση τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 11ος, σελ. 310 - 312) ὁ Λένιν ἐκθέτει πῶς ἔχουν ἀντικειμενικά τά πράγματα μέσα στό κόμμα πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα καί ξεσκεπάζει τήν ψευτιά τῆς μενσεβίκικης ἀπόφασης. — *8*

13 Στίς 6 (19) τοῦ Αὐγούστου 1905 δημοσιεύτηκαν τό διάγγελμα τοῦ τσάρου, ὁ νόμος γιά τήν ἵδρυση τῆς Κρατικῆς δούμας καί ὁ σχετικός ἐκλογικός νόμος. Ἡ δούμα ὀνομάστηκε δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, ἀπό τό ὄνομα τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν Α. Γ. Μπουλίγκιν, πού εἶχε πάρει ἀπό τόν τσάρο τήν ἐντολή νά συντάξει τό νομοσχέδιο γιά τή Δούμα. Ἐκλογικά δικαιώματα γιά τίς ἐκλογές τῆς Δούμας δόθηκαν μόνο στούς τσιφλικάδες, στούς κεφαλαιοκράτες καί σ' ἕνα μικρό ἀριθμό ἀγροτῶν-νοικοκυρέων. Ἀπό τίς 412 βουλευτικές θέσεις πού πρόβλεπε ὁ νόμος στούς ἀγρότες δίνονταν ὅλο ὅλο 51 θέσεις. Ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ — οἱ ἐργάτες, οἱ φτωχοί ἀγρότες, οἱ ἐργάτες γῆς, ἡ δημοκρατική διανόηση — ἔμειναν χωρίς ἐκλογικά δικαιώματα: ἀποκλείονταν ἀπό τή συμμετοχή στίς ἐκλογές οἱ γυναῖκες, οἱ ὑπηρετοῦντες στό στρατό, οἱ μαθητές, ὅσοι δέν εἶχαν συμπληρωμένα τά εἰκοσιπέντε χρόνια ἡλικίας καί μιά σειρά καταπιεζόμενες ἐθνότητες τῆς τσαρικῆς Ρωσίας. Ἡ Κρατική δούμα δέν εἶχε δικαίωμα νά ψηφίζει κανένα νόμο, μποροῦσε μόνο νά συζητάει ὁρισμένα ζητήματα σά συμβουλευτικό ὄργανο τοῦ τσάρου. Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, ἔγραφε ὅτι ἀποτελεῖ «τόν πιό ξετσίπωτο χλευασμό τῆς „λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης"» (Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 11ος, σελ. 183).

Οἱ μπολσεβίκοι καλοῦσαν τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες στήν ἐνεργό ἀποχή ἀπό τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν, συγκεντρώνοντας ὅλη τήν καμπάνια ζύμωσης γύρω ἀπό τά συνθήματα: ἔνοπλη ἐξέγερση, ἐπαναστατικός στρατός, προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Οἱ μενσεβί-

κοι εἶχαν τή γνώμη ὅτι μποροῦν νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές τῆς Δούμας καί τάσσονταν ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη.

Ἡ καμπάνια τῆς ἀποχῆς ἀπό τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν χρησιμοποιήθηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους γιά τήν κινητοποίηση ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, γιά τήν ὀργάνωση μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν καί τήν προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Οἱ ἐκλογές γιά τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν δέν ἔγιναν καί ἡ κυβέρνηση δέν κατόρθωσε νά τή συγκαλέσει. Ἡ ὁλοένα ἐντεινόμενη ἄνοδος τῆς ἐπανάστασης καί ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ 1905 σάρωσαν τή Δούμα. Γιά τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν βλέπε τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Παζαρεύουν τό σύνταγμα», «Ἡ ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές γιά τή Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν καί ἡ ἐξέγερση», «Ἡ ἑνότητα τοῦ τσάρου μέ τό λαό καί τοῦ λαοῦ μέ τόν τσάρο», «Στήν οὐρά τῆς μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης ἤ ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς;» καί ἄλλα (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 69 - 73· τόμος 11ος, σελ. 167-175, 180–189, 197–209). — *9.*

14 «*Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι*» («Χρονικά τῆς Μόσχας») — μιά ἀπό τίς ἀρχαιότερες ρωσικές ἐφημερίδες· τήν ἔβγαζε τό Πανεπιστήμιο τῆς Μόσχας ἀπό τό 1756 (ἀρχικά μέ τή μορφή μικροῦ φυλλαδίου). Στά 1863–1887 διευθυντής καί ἐκδότης τῆς «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι» ἦταν ὁ Μ. Ν. Κατκόφ — ἀντιδραστικός καί σωβινιστής τῶν ἄκρων. Τά χρόνια αὐτά ἡ ἐφημερίδα μετατράπηκε σέ μοναρχικό-ἐθνικιστικό ὄργανο, πού ἐξέφραζε τίς ἀπόψεις τῶν πιό ἀντιδραστικῶν στρωμάτων τῶν τσιφλικάδων καί τοῦ κλήρου· ἀπό τό 1905 ἡ «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι» ἔγινε ἕνα ἀπό τά κυριότερα ὄργανα τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Ἔβγαινε ὥς τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. — *11.*

15 «*Νόβογε Βρέμια*» («Νέοι Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1868 ὥς τό 1917. Ἀνῆκε σέ διάφορους ἐκδότες καί ἄλλαζε συνεχῶς τήν πολιτική της κατεύθυνση. Στήν ἀρχή ἦταν μετριοπαθής φιλελεύθερη, ἀπό τό 1876, ὅταν ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας ἔγινε ὁ Α. Σ. Σουβόριν, μετατράπηκε σέ ὄργανο ἀντιδραστικῶν ἀριστοκρατικῶν καί ὑπαλληλικογραφειοκρατικῶν κύκλων. Ἀπό τό 1905 ὄργανο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε πέρα γιά πέρα τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῆς Προσωρινῆς ἀστικῆς κυβέρνησης καί καταδίωκε μέ λύσσα τούς μπολσεβίκους. Κλείστηκε ἀπό τή στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀποκαλοῦσε τή «Νόβογε Βρέμια» πρότυπο πουλημένης ἐφημερίδας. — *11.*

16 «*Ὀσβομποζντέντσι*» — φιλελεύθεροι διανοούμενοι, ζέμτσι καί τσιφλικάδες, συγκεντρωμένοι γύρω ἀπό τό περιοδικό «Ὀσβομποζντένιγε». Τό Γενάρη τοῦ 1904 οἱ «ὀσβομποζντέντσι» σχημάτισαν τήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης», πού διατηρήθηκε ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905. Μαζί μέ τούς συνταγματικούς-ζέμτσι οἱ «ὀσβομποζντέντσι» ἀποτέλεσαν τόν πυρήνα τοῦ συνταγματικοῦ-δημοκρατικοῦ κόμματος (τῶν καντέτων),

πού σχηματίστηκε τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1905 καί ἦταν ἡγετικό κόμμα τῆς μοναρχικῆς-φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας.

«*'Οσβομποζντένιγε*» («'Απελευθέρωση») — δεκαπενθήμερο περιοδικό πού ἔβγαινε στό ἐξωτερικό ἀπό τίς 18 τοῦ 'Ιούνη (1 τοῦ 'Ιούλη) 1902 ὥς τίς 5 (18) τοῦ 'Οχτώβρη 1905 μέ διευθυντή τόν Π. Μπ. Στροῦβε. Τό περιοδικό ἦταν ὄργανο τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί καλλιεργοῦσε μέ συνέπεια τίς ἰδέες τοῦ μετριοπαθοῦς-μοναρχικοῦ φιλελευθερισμοῦ. — *12*.

17 *Συνταγματικοί δημοκράτες* (Καντέτοι) — τό κύριο κόμμα τῆς φιλελεύθερης μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας. Τό κόμμα τῶν καντέτων δημιουργήθηκε τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1905· ἀποτελοῦνταν ἀπό ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀπό τσιφλικάδες παράγοντες τῶν ζέμστβο, ἀστούς διανοουμένους. 'Επιφανεῖς παράγοντες τῶν καντέτων ἦταν: ὁ Π. Ν. Μιλιουκόφ, Σ. Α. Μούρομτσεφ, Β. Α. Μακλάκοφ, Α. Ι. Σινγκαριόφ, Π. Μπ. Στροῦβε, Φ. Ι. Ροντίτσεφ καί ἄλλοι. Γιά νά ἐξαπατήσουν τίς ἐργαζόμενες μάζες οἱ καντέτοι οἰκειοποιήθηκαν τόν ἀπατηλό τίτλο: «Κόμμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας», στήν πραγματικότητα ὅμως δέν προχωροῦσαν πέρα ἀπό τό αἴτημα τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Οἱ καντέτοι θεωροῦσαν σάν κύριο σκοπό τους τήν καταπολέμηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί ἐπεδίωκαν νά μοιραστοῦν τήν ἐξουσία μέ τόν τσάρο καί τούς τσιφλικάδες-ἀφέντες δουλοπαροίκων. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου οἱ καντέτοι ὑποστήριξαν ἐνεργά τήν κατακτητική ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Στήν περίοδο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη προσπάθησαν νά σώσουν τή μοναρχία. Οἱ καντέτοι, παίζοντας ἡγετικό ρόλο στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἐφάρμοζαν ἀντιλαϊκή, ἀντεπαναστατική πολιτική, εὐνοϊκή γιά τούς ἀμερικανούς, ἄγγλους καί γάλλους ἰμπεριαλιστές. Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης 'Οχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης οἱ καντέτοι στάθηκαν ἀδιάλλακτοι ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πῆραν μέρος σ' ὅλες τίς ἔνοπλες ἀντεπαναστατικές ἐνέργειες καί ἐκστρατεῖες τῶν ἐπεμβασιῶν. Καί μετά τή συντριβή τῶν ἐπεμβασιῶν καί τῶν λευκοφρουριτῶν ἔφυγαν στό ἐξωτερικό καί ἀπό κεῖ συνέχισαν τήν ἀντισοβιετική ἀντεπαναστατική δράση τους. — *12*.

18 *Σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες* (ἐσέροι) — μικροαστικό κόμμα τῆς Ρωσίας. 'Εμφανίστηκε στά τέλη τοῦ 1901 μέ ἀρχές τοῦ 1902 ὕστερα ἀπό τή συνένωση διαφόρων ναροντνικιστικῶν ὁμάδων καί ὁμίλων («῞Ενωση σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», «Κόμμα σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» κ. ἄ.). 'Επίσημα ὄργανά του ἔγιναν ἡ ἐφημερίδα «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια» (1900–1905) καί τό περιοδικό «Βέστνικ Ρούσκοϊ Ρεβολιούτσιι» (1901–1905). Οἱ ἐσέροι δέν ἔβλεπαν τίς ταξικές διαφορές ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στό μικρό ἰδιοκτήτη, σκέπαζαν τόν ταξικό χωρισμό τῆς ἀγροτιᾶς σέ στρώματα καί τίς ἀντιθέσεις στούς κόλπους της, ἀρνοῦνταν τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση. Οἱ ἀπόψεις τῶν ἐσέρων ἦταν ἕνα ἐκλεκτικό μίγμα ἀπό ἰδέες ναροντνικισμοῦ καί ἀναθεωρητισμοῦ· οἱ ἐσέροι προσπαθοῦσαν, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, νά διορθώσουν «τά κουσούρια τοῦ ναροντνικισμοῦ «μέ τά μπαλώματα τῆς ὀπορτουνιστικῆς „κριτικῆς" τοῦ μαρξισμοῦ», κριτικῆς πού εἶναι σήμερα τῆς μόδας» (῎Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 286)

Ἡ τακτική τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας, πού τήν προπαγάνδιζαν οἱ ἐσέροι σάν τή βασική μέθοδο πάλης κατά τῆς ἀπολυταρχίας, προξενοῦσε μεγάλη ζημιά στό ἐπαναστατικό κίνημα, δυσκόλευε τήν ὀργάνωση τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπαναστατική πάλη.

Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων πρόβλεπε τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς καί τό πέρασμά της στή διάθεση τῶν κοινοτήτων, τήν καθιέρωση τῆς «ἐργασιακῆς ἀρχῆς» καί τῆς «ἐξισωτικῆς» γαιοχρησίας, καθώς καί τήν ἀνάπτυξη τῶν συνεταιρισμῶν. Τό πρόγραμμα αὐτό, πού οἱ ἐσέροι τό ὀνόμαζαν «σοσιαλιστικοποίηση τῆς γῆς», δέν εἶχε στήν πραγματικότητα τίποτε τό σοσιαλιστικό. Ἀναλύοντας τό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων, ὁ Β. Ι. Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ διατήρηση τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς καί τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ πάνω στήν κοινή γῆ δέν ἐξαλείφει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, δέν ἀπαλλάσσει τούς ἐργαζόμενους ἀγρότες ἀπό τήν ἐκμετάλλευση καί τήν οἰκονομική καταστροφή· οὔτε ὁ συνεταιρισμός μπορεῖ νά σώσει τούς μικρούς ἀγρότες στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί ἀποτελεῖ μέσο πλουτισμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ. Ταυτόχρονα ὁ Λένιν παρατηροῦσε ὅτι τά αἰτήματα τῆς ἐξισωτικῆς γαιοχρησίας, παρ' ὅλο πού δέν ἦταν σοσιαλιστικά, εἶχαν ἱστορικά προοδευτικό ἐπαναστατικό δημοκρατικό χαρακτήρα, γιατί στρέφονταν ἐνάντια στήν ἀντιδραστική τσιφλικάδικη γαιοκτησία.

Τό κόμμα τῶν μπολσεβίκων ξεσκέπαζε τίς προσπάθειες τῶν ἐσέρων νά προσποιοῦνται τούς σοσιαλιστές, ἔκανε ἐπίμονη πάλη κατά τῶν ἐσέρων γιά νά κερδίσει τήν ἐπιρροή πάνω στήν ἀγροτιά, ἀπόδειχνε πώς ἡ τακτική τους τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας ἦταν ἐπιζήμια γιά τό ἐργατικό κίνημα. Ταυτόχρονα οἱ μπολσεβίκοι, καί κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, ἔκλειναν μέ τούς ἐσέρους προσωρινές συμφωνίες γιά τήν πάλη κατά τοῦ τσαρισμοῦ.

Ἡ ταξική ἀνομοιογένεια τῆς ἀγροτιᾶς καθόρισε τήν πολιτική καί ἰδεολογική ἀστάθεια καί τήν ὀργανωτική διασπορά τοῦ κόμματος τῶν ἐσέρων, τίς συνεχεῖς ταλαντεύσεις τους ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Ἀκόμα ἀπό τά χρόνια τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀποσπάστηκε ἀπό τό κόμμα τῶν ἐσέρων ἡ δεξιά πτέρυγα, πού δημιούργησε τό νόμιμο «Λαϊκό-σοσιαλιστικό κόμμα ἐργασίας» (ἐνέσοι), συγγενικό ὡς πρός τίς ἀπόψεις του μέ τούς καντέτους, καί ἡ ἀριστερή πτέρυγα, πού δημιούργησε τή μισοαναρχική ἕνωση τῶν «μαξιμαλιστῶν». Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν τό κόμμα τῶν ἐσέρων βρισκόταν σέ πλήρη ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἀποσύνθεση. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ πλειοψηφία τῶν ἐσέρων ὑποστήριζε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις.

Μετά τή νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 οἱ ἐσέροι μαζί μέ τούς μενσεβίκους καί τούς καντέτους ἀποτελοῦσαν τό κύριο στήριγμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικοτσιφλικάδικης Προσωρινῆς κυβέρνησης, ἐνῶ οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος (Κέρενσκι, Ἀφξέντιεφ, Τσερνόφ) συμμετεῖχαν σ' αὐτήν. Τό κόμμα τῶν ἐσέρων ἀρνήθηκε νά ὑποστηρίξει τό ἀγροτικό αἴτημα γιά τήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας, τάχθηκε ὑπέρ τῆς διατήρησης τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας πάνω στή γῆ. Οἱ ἐσέροι ὑπουργοί τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης ἔστελναν καταδιωκτικά ἀποσπάσματα ἐνάντια στούς ἀγρότες πού ἅρπαζαν τή γῆ τῶν τσιφλικάδων.

Στά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1917 ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἐσέρων ἵδρυ-

σε τό ἀνεξάρτητο κόμμα τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Οἱ ἀριστεροί ἐσέροι, προσπαθώντας νά διατηρήσουν τήν ἐπιρροή τους στίς ἀγροτικές μάζες, ἀναγνώρισαν τυπικά τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἦρθαν σέ συμφωνία μέ τούς μπολσεβίκους, γρήγορα ὅμως πῆραν τό δρόμο τῆς πάλης κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου οἱ ἐσέροι ἔκαναν ἀντεπαναστατική ὑπονομευτική δουλειά, ὑποστήριζαν δραστήρια τούς ἐπεμβασίες καί τούς λευκοφρουρίτες στρατηγούς, ἔπαιρναν μέρος σέ ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες, ὀργάνωναν τρομοκρατικές πράξεις ἐνάντια σέ στελέχη τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὅταν τέλειωσε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος οἱ ἐσέροι συνέχισαν τήν ἐχθρική δράση τους κατά τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους στό ἐσωτερικό τῆς χώρας καί στό στρατόπεδο τῶν λευκοφρουριτῶν ἐμιγκρέδων. — *14.*

19 *Γιακωβῖνοι* — πολιτική ὁμάδα τῆς ἀστικῆς τάξης στήν περίοδο τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, στά τέλη τοῦ XVIII αἰώνα· ἦταν ἐκπρόσωποι τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς τάξης, πού ὑπεράσπιζαν ἀποφασιστικά καί μέ συνέπεια τήν ἀνάγκη νά καταργηθεῖ ἡ ἀπολυταρχία καί ἡ φεουδαρχία. — *14.*

20 «*Ραμπότσαγια Μίσλ*» («Ἐργατική Σκέψη») — ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν «οἰκονομιστῶν»· ἔβγαινε ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1897 ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1902. Βγῆκαν 16 φύλλα. Τά πρῶτα δύο φύλλα τυπώθηκαν σέ πολύγραφο στήν Πετρούπολη, τά φύλλα 3–11 βγῆκαν στό ἐξωτερικό, στό Βερολίνο· ἡ ἐκτύπωση τῶν φύλλων 12–15 μεταφέρθηκε στή Βαρσοβία· τό τελευταῖο, τό 16ο φύλλο βγῆκε στό ἐξωτερικό. Ἡ ἐφημερίδα εἶχε διευθυντή τόν Κ. Μ. Τάχταρεφ καί ἄλλους.

Κριτική τῶν ἀπόψεων τῆς «Ραμπότσαγια Μίσλ», σά ρωσικῆς παραλλαγῆς τοῦ διεθνοῦς ὀπορτουνισμοῦ, ἔκανε ὁ Λένιν στό ἄρθρο «Πισωδρομική κατεύθυνση στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία» καί στό βιβλίο «Τί νά κάνουμε;» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 246 - 279 καί τόμ. 6ος, σελ. 1 - 195· γιά τό γεγονός πού ἀναφέρεται στό κείμενο, βλέπε τή σελίδα 136), καθώς καί στά ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Ἴσκρα». — *14.*

21 *Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* συνῆλθε στίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη–10 (23) τοῦ Αὐγούστου 1903. Οἱ πρῶτες 13 συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου ἔγιναν στίς Βρυξέλλες. Κατόπιν ἐξαιτίας τῶν διώξεων τῆς ἀστυνομίας οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου μεταφέρθηκαν στό Λονδίνο.

Τό συνέδριο προετοιμάστηκε ἀπό τήν «Ἴσκρα», πού μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἔκανε τεράστια δουλειά γιά τή συσπείρωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν μέ βάση τίς ἀρχές τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ.

Στό συνέδριο πῆραν μέρος 43 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, πού ἀντιπροσώπευαν 26 ὀργανώσεις (τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς», τήν ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα», τήν Ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ καί τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τῆς Μπούντ, τό «Σύνδεσμο τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας τοῦ ἐξωτερικοῦ», τήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί 20 ρωσικές σοσιαλδημοκρατικές ἐπιτροπές καί ἑνώσεις). Ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι εἶχαν ἀπό

δυό ψήφους, καί γι' αὐτό ὁ ἀριθμός τῶν θετικῶν ψήφων στό συνέδριο ἀνερχόταν σέ 51. Ἡ σύνθεση τοῦ συνεδρίου δέν ἦταν ὁμοιογενής. Στό συνέδριο ἔπαιρναν μέρος ὄχι μονάχα ὀπαδοί τῆς «Ἴσκρα», ἀλλά καί ἀντίπαλοί της, καθώς καί ἀσταθῆ ταλαντευόμενα στοιχεῖα.

Τά σοβαρότερα προβλήματα τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ ψήφιση τοῦ προγράμματος καί τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί ἡ ἐκλογή τῶν καθοδηγητικῶν κομματικῶν κέντρων. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του πάλαιψαν ἀποφασιστικά στό συνέδριο ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές.

Λυσσασμένες ἐπιθέσεις ἔκαναν οἱ ὀπορτουνιστές ἐνάντια στό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος, πού τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» καί συζητήθηκε στό συνέδριο, ἰδιαίτερα ἡ θέση γιά τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος στό ἐργατικό κίνημα, τό σημεῖο γιά τήν ἀνάγκη ἐγκαθίδρυσης δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τό ἀγροτικό μέρος τοῦ προγράμματος. Τό συνέδριο ἀπέκρουσε τούς ὀπορτουνιστές καί ὁμόφωνα (μέ μιά ἀποχή) ἐνέκρινε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, πού διατύπωνε τόσο τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπικείμενη ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση (πρόγραμμα μίνιμουμ), ὅσο καί τά καθήκοντα τά ἀφορῶντα τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου (πρόγραμμα μάξιμουμ). Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, μετά τό θάνατο τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, ψηφίστηκε ἐπαναστατικό πρόγραμμα· ἡ πάλη γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου προβλήθηκε μέ τήν ἐπιμονή τοῦ Λένιν στό πρόγραμμα σά βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Κατά τή συζήτηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος ἔγινε σκληρή πάλη γύρω ἀπό τό ζήτημα τῶν ὀργανωτικῶν ἀρχῶν συγκρότησης τοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του πάλαιβαν γιά τή δημιουργία μαχητικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης καί θεωροῦσαν ἀπαραίτητη τήν ψήφιση καταστατικοῦ πού θά δυσκόλευε τήν εἴσοδο στό κόμμα ὅλων τῶν ἀσταθῶν καί ταλαντευόμενων στοιχείων. Γι' αὐτό στή διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ, πού προτάθηκε ἀπό τόν Λένιν, ἡ ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος ἐξαρτιόταν ὄχι μονάχα ἀπό τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματος καί τήν ὑλική ὑποστήριξη τοῦ κόμματος, ἀλλά καί ἀπό τήν προσωπική συμμετοχή σέ μιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις. Ὁ Μάρτοφ ὑπέβαλε στό συνέδριο τή δική του διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου, πού καθόριζε ὅτι γιά νά γίνει κανένας μέλος τοῦ κόμματος ἔφτανε, ἐκτὸς ἀπό τό νά δέχεται τό πρόγραμμά του καί νά τό ὑποστηρίζει ὑλικά, μόνο νά προσφέρει τακτικά τήν προσωπική συμβολή του κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση μιᾶς ἀπό τίς ὀργανώσεις του. Ἡ διατύπωση τοῦ Μάρτοφ, πού διευκόλυνε τήν εἴσοδο στό κόμμα ὅλων τῶν ἀσταθῶν στοιχείων, ὑποστηρίχθηκε στό συνέδριο ὄχι μονάχα ἀπό τούς ἀντιισκριστές καί τό «βάλτο» (τό «κέντρο»), ἀλλά καί ἀπό τούς «μαλακούς» (ἀσταθεῖς) ἰσκριστές, καί ἔγινε δεκτή ἀπό τό συνέδριο μέ ἐλάχιστη πλειοψηφία. Βασικά τό συνέδριο ψήφισε τό καταστατικό πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν. Τό συνέδριο ψήφισε ἐπίσης μιά σειρά ἀποφάσεις πάνω σέ ζητήματα τακτικῆς.

Στό συνέδριο ἔγινε διάσπαση ἀνάμεσα στούς συνεπεῖς ὀπαδούς τῆς ἰσκρικῆς παράταξης — τούς λενινιστές, καί στούς «μαλακούς» ἰσκριστές — ὀπαδούς τοῦ Μάρτοφ. Οἱ ὀπαδοί τῆς λενινιστικῆς κατεύθυνσης συγκέντρωσαν τήν πλειοψηφία στίς ἐκλογές τῶν κεντρικῶν ὀργάνων

τοῦ κόμματος καί ἀπό τότε ὀνομάστηκαν μπολσεβίκοι *, ἐνῶ οἱ ὀπορτουνιστές, πού ἔμειναν μειοψηφία, ὀνομάστηκαν μενσεβίκοι **.

Τό συνέδριο εἶχε τεράστια σημασία γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Ἔβαλε τέρμα στούς πρωτόγονους τρόπους δουλειᾶς καί στό καθεστώς τῶν στενῶν ὁμίλων μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα καί θεμελίωσε τό μαρξιστικό ἐπαναστατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, τό κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Ὁ μπολσεβικισμός, σά ρεῦμα πολιτικῆς σκέψης καί σάν πολιτικό κόμμα, ὑπάρχει ἀπό τό 1903» (Ἅπαντα, 4η ἔκδ., τόμ. 31, σελ. 8).

Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, δημιουργώντας τό προλεταριακό κόμμα νέου τύπου, πού ἔγινε ὑπόδειγμα γιά τούς ἐπαναστάτες μαρξιστές ὅλων τῶν χωρῶν, ἀποτέλεσε ἀποφασιστική καμπή στό διεθνές ἐργατικό κίνημα. — *15*.

22 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει περικοπή ἀπό τό ποίημα τοῦ Ν. Α. Ντομπρολιοῦμποφ «Σ' ἕνα πρωσσικό βαγόνι», πού δημοσιεύτηκε μέ τήν ὑπογραφή «Κόνραντ Λίλιενσβαγκερ» τό 1862 στό τεῦχος 8 τοῦ «Σβιστόκ»· τό περιοδικό «Σβιστόκ» ἔβγαινε σάν παράρτημα τοῦ περιοδικοῦ «Σοβρεμέννικ». — *15*.

23 *Ἡ Συνδιάσκεψη τῶν μενσεβίκων στή Γενεύη* ἔγινε ταυτόχρονα μέ τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τόν Ἀπρίλη τοῦ 1905. Ἐπειδή ἦταν λίγοι οἱ σύνεδροι (παραβρίσκονταν οἱ ἀντιπρόσωποι μόνο 9 ἐπιτροπῶν) οἱ μενσεβίκοι ἀνακήρυξαν τή συνέλευσή τους συνδιάσκεψη κομματικῶν στελεχῶν.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης ἔδειξαν ὅτι οἱ μενσεβίκοι δέν ἔβαλαν μπροστά τους τό καθῆκον τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης. Δέν παραδέχονταν τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση καί τήν πολιτική τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά. Ἡγέτη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης θεωροῦσαν τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, πού πρέπει νά πάρει στά χέρια της τήν ἐξουσία μετά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης. Οἱ μενσεβίκοι ἀπέρριπταν τήν ἀνάγκη σχηματισμοῦ προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί τή συμμετοχή σ' αὐτήν ἐκπροσώπων τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Στίς ἀποφάσεις της γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἡ συνδιάσκεψη δέν καθόρισε τά πρακτικά καθήκοντα πού ἔμπαιναν μπροστά στό προλεταριάτο σέ σχέση μέ τήν ἐξέγερση, θεωρώντας πώς τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου δέν πρέπει νά ἀσχολεῖται μέ τήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης, γιατί μιά τέτοια ἐνέργεια μπορεῖ νά φοβίσει τήν ἀστική τάξη. Ἡ συνδιάσκεψη ἀντιτάχθηκε στή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Δέν ἔβαζε τό καθῆκον νά ὀργανωθοῦν ἐπαναστατικές ἀγροτικές ἐπιτροπές γιά τή βίαιη κατάληψη τῶν τσιφλικιῶν· τή λύση τοῦ προβλήματος τῆς γῆς τήν ἀνέθεταν στή μελλοντική συντακτική συνέλευση. Ἡ συνδιάσκεψη κατάργησε τό καταστατικό τοῦ κόμματος πού ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Οἱ ἀποφάσεις της στό ὀργανωτικό ζήτημα, πού διατυπώθηκαν στό «ὀργανωτικό καταστατικό», τραβοῦσαν τό κόμμα πιό πίσω ἀπό τό ΙΙ συνέδριο, πρός τήν ὀργανωτική κατάτμηση καί τό καθεστώς τῶν στενῶν ὁμίλων. Οἱ

* Ἡ πλειοψηφία ρωσικά λέγεται μπολσινστβό. *Σημ. μετ.*
** Ἡ μειοψηφία ρωσικά λέγεται μενσινστβό. *Σημ. μετ.*

ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῆς Γενεύης ἔδειχναν ὅτι οἱ μενσεβίκοι ἀφόπλιζαν ἰδεολογικά καί ὀργανωτικά τήν ἐργατική τάξη, τήν διαπαιδαγωγοῦσαν στό πνεῦμα τοῦ ρεφορμισμοῦ καί τῆς προσαρμογῆς στήν τακτική τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, ἦταν φορεῖς τῆς ἀστικῆς ἐπιρροῆς μέσα στήν ἐργατική τάξη. Ἡ τακτική τους ἦταν, ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν, τακτική «προδοσίας τῆς ἐπανάστασης, μετατροπῆς τοῦ προλεταριάτου σέ ἀξιοθρήνητο λακέ τῶν ἀστικῶν τάξεων» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 84). Στό ἄρθρο του «Τό τρίτο βῆμα πρός τά πίσω», στό ἔργο του «Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση», στόν «Πρόλογο στήν μπροσούρα "Οἱ ἐργάτες γιά τή διάσπαση τοῦ κόμματος"» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 319 - 329· τόμ. 11ος, σελ. 1 - 132, 160 - 166) καί σέ ἄλλες ἐργασίες ὁ Β.Ι. Λένιν ξεσκέπασε τόν ὀπορτουνιστικό χαρακτήρα τῶν ἀποφάσεων τῆς συνδιάσκεψης τῆς Γενεύης καί ἔκανε στίς ἀποφάσεις αὐτές ἐξουθενωτική κριτική. — *18*.

[24] «*Vossische Zeitung*» («Ἐφημερίδα τοῦ Φός») — γερμανική μετριοπαθής-φιλελεύθερη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1704 ὥς τό 1934. — *20*.

[25] Στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 23 τῆς 31 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 δημοσιεύτηκε ἕνα ἀνυπόγραφο ἄρθρο μέ τίτλο «Τό βρεττανικό ἐργατικό κίνημα καί τό συνέδριο τῶν Τρέιντ-γιούνιονς» (μετάφραση ἀπό τά γερμανικά). Ὁ Β. Ι. Λένιν θεώρησε τό χειρόγραφο τῆς μετάφρασης αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου καί ἔγραψε γι' αὐτό δυό σημειώματα: τό ἕνα γιά τήν ὑπόθεση τῆς κοιλάδας Τάφ, πού ἀναφέρεται ἀπό τόν ἀρθρογράφο στό ἄρθρο, καί τό ἄλλο γιά τό τελικό μέρος τοῦ ἄρθρου. — *26*.

[26] «*Le Temps*» («Οἱ Καιροί») — καθημερινή συντηρητική ἐφημερίδα· ἔβγαινε στό Παρίσι ἀπό τό 1861 ὥς τό 1942. Ἀπηχοῦσε τά συμφέροντα τῶν ἰθυνόντων κύκλων τῆς Γαλλίας καί ἦταν οὐσιαστικά ἐπίσημο ὄργανο τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. — *31*.

[27] Πρόκειται γιά τήν ἔκκληση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ «Πρός τό ρωσικό λαό!», πού κυκλοφόρησε στίς 18 (31) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 ἀπ' ἀφορμή τό διάγγελμα τοῦ τσάρου τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη 1905 (βλ. «Προκηρύξεις τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907». Συλλογή σέ τρία μέρη, μέρος Ι, Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1956, σελ. 182–185). — *32*.

[28] Πρόκειται γιά τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης, πού ἐμφανίστηκε σάν ἑνιαία ἀπεργιακή ἐπιτροπή τίς μέρες τῆς Ὀχτωβριανῆς πανρωσικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας. Στίς 13 (26) τοῦ Ὀχτώβρη οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἀπεργίας ἐκλέξανε στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια τούς ἀντιπροσώπους τους στό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Τό Σοβιέτ συγκροτήθηκε σέ ὄργανο στίς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη, ὅταν ἐκλέχτηκε ἡ προσωρινή Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή.

Τά πρῶτα Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ἐμφανίστηκαν πάνω στό ἔδαφος πού δημιουργοῦσε τό ἀπεργιακό κίνημα πρίν ἀκόμα ἀπ' τή

γενική ἀπεργία τοῦ 'Οχτώβρη. Τό Μάη τοῦ 1905 ἐμφανίστηκε τό Σοβιέτ τοῦ 'Ιβάνοβο-Βοζνεσένσκ, τόν 'Ιούλη τῆς Κοστρομᾶ, τό Σεπτέμβρη δημιουργοῦνται τά Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν ὁρισμένων ἐπαγγελμάτων στή Μόσχα (τυπογράφων, καπνεργατῶν κ.ἄ.). Τά πρῶτα αὐτά Σοβιέτ εἶχαν κιόλας τήν τάση νά βγοῦν ἀπό τά πλαίσια τῶν ἀπεργιακῶν ἐπιτροπῶν καί νά διευρύνουν τίς λειτουργίες τους. Ἡ ἀπεργία τοῦ 'Οχτώβρη καί ἡ δημιουργία τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης ἔδοσαν ὤθηση στήν ὀργάνωση καί ἄλλων Σοβιέτ σέ διάφορα μέρη τῆς χώρας. Λίγο πρίν ἀπό τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη δημιουργεῖται τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Μόσχας. 'Εμφανίζονται Σοβιέτ στίς πόλεις Κίεβο, Χάρκοβο, Ροστόβ τοῦ Ντόν, 'Οδησσό, Νικολάγεφ, Αἰκατερινοσλάβ, Βλαντικαυκάζ, Ρέβελ, Νοβοροσίσκ, Σαράτοφ, Τσιτά, 'Ιρκούτσκ, Κρασνογιάρσκ, Μπακοῦ, καθώς καί σέ πολλές ἄλλες πόλεις.

'Αγνοώντας τίς τσαρικές κυβερνητικές ἀρχές τά Σοβιέτ ἔβγαζαν δικές τους ἀποφάσεις, ἐντολές, διαταγές, ἐφάρμοζαν αὐτοδύναμα τό ὀχτάωρο, ἔδιναν δημοκρατικές ἐλευθερίες. Οἱ μπολσεβίκοι μπῆκαν παντοῦ στά Σοβιέτ, κι ἐκεῖ ὅπου κατόρθωναν ν' ἀποκτήσουν ἡγετική ἐπιρροή τά Σοβιέτ γίνονταν τά μαχητικά ἐπιτελεῖα γιά τήν κινητοποίηση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, τήν προετοιμασία καί τήν πραγματοποίηση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Ἔτσι, τό Σοβιέτ τῆς Μόσχας τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 ἦταν τό ὄργανο τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, τά Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τοῦ Κρασνογιάρσκ καί τοῦ Νοβοροσίσκ πῆραν τήν ἐξουσία στά χέρια τους. Τό Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης «σάν ὄργανο τῆς νέας ἐξουσίας ἦταν τό πιό ἀδύνατο» (Λένιν). 'Επειδή στό Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης πῆραν τήν ἡγεσία οἱ μενσεβίκοι, τό Σοβιέτ δέν ἐκπλήρωσε τό βασικό του ρόλο — δέν ἔγινε ὄργανο τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί τῆς πάλης γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπεξεργάστηκε θεωρητικά τό πρόβλημα τῶν Σοβιέτ. Ὁ Λένιν θεωροῦσε τά Σοβιέτ μιά μαζική πολιτική ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὄργανα ἐξέγερσης, ἔμβρυα τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας.

Ὡς πρός τό ζήτημα τοῦ ρόλου καί τῆς σημασίας τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν ὁ Λένιν, οἱ μπολσεβίκοι διαφωνοῦσαν ριζικά μέ τούς μενσεβίκους. Οἱ μενσεβίκοι μείωναν τό ρόλο τῶν Σοβιέτ, τά καταντοῦσαν ὄργανα τοπικῆς αὐτοδιοίκησης. Οἱ μενσεβίκοι στήν πρακτική τους δράση περιόριζαν τή δουλειά τῶν Σοβιέτ στήν ὑπεράσπιση τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων τῶν ἐργατῶν.

Τά Σοβιέτ τοῦ 1905, πού ἀποτελοῦσαν μέγιστη ἱστορική κατάκτηση τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀποτέλεσαν τό πρόπλασμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πού ἐγκαθιδρύθηκε τό 1917.

Γιά τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν βλέπε τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τά καθήκοντά μας καί τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν», «'Απόφαση τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης 14 (27) τοῦ Νοέμβρη 1905 γιά τά μέτρα πάλης ἐνάντια στό λοκάουτ», «'Αποτυχημένη πρόκληση», «Ἡ ἀπολυταρχία πού πεθαίνει καί τά νέα ὄργανα λαϊκῆς ἐξουσίας», «Σοσιαλισμός καί ἀναρχισμός», «Σοσιαλιστικό κόμμα καί ἀκομματική ἐπαναστατικότητα», «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» καί ἄλλα. — *32.*

[22] «*Ἴσκρα*» («Σπίθα») — ἡ πρώτη πανρωσική παράνομη μαρξιστική ἐφη-

μερίδα, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Λένιν τό 1900 καί ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στή δημιουργία τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας.

Ἐπειδή δέν μποροῦσε νά ἐκδοθεῖ ἐπαναστατική ἐφημερίδα στή Ρωσία λόγω τῶν ἀστυνομικῶν διωγμῶν, ὁ Λένιν, ὅταν ἦταν ἀκόμα ἐξόριστος στή Σιβηρία, μελέτησε σ' ὅλες του τίς λεπτομέρειες ἕνα σχέδιο ἔκδοσής της στό ἐξωτερικό. Μέ τή λήξη τῆς ἐξορίας του (τό Γενάρη τοῦ 1900) καταπιάστηκε ἀμέσως μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ σχεδίου του. Ὁ Λένιν τό Φλεβάρη τοῦ 1900 ἔκανε στήν Πετρούπολη διαπραγματεύσεις μέ τή Β. Ι. Ζασούλιτς, πού εἶχε ἔρθει παράνομα ἀπό τό ἐξωτερικό, γιά τή συμμετοχή τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» στήν ἔκδοση μιᾶς πανρωσικῆς μαρξιστικῆς ἐφημερίδας. Στά τέλη τοῦ Μάρτη μέ ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1900 ἔγινε ἡ λεγόμενη «Σύσκεψη τοῦ Πσκόφ», στήν ὁποία πῆραν μέρος οἱ Β. Ι. Λένιν, Λ. Μάρτοφ, Α. Ν. Πότρεσοφ, Σ. Ι. Ραντσένκο καί οἱ «νόμιμοι μαρξιστές» — Π. Μπ. Στροῦβε καί Μ. Ι. Τουγκάν-Μπαρανόβσκι· στή σύσκεψη συζητήθηκε τό γραμμένο ἀπό τόν Λένιν σχέδιο δήλωσης τῆς σύνταξης τῆς πανρωσικῆς ἐφημερίδας («Ἴσκρα») καί τοῦ ἐπιστημονικο-πολιτικοῦ περιοδικοῦ («Ζαριά») σχετικά μέ τό πρόγραμμα καί τά καθήκοντα αὐτῶν τῶν ἐκδόσεων. Στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1900 ὁ Λένιν περιόδευσε σέ μιά σειρά πόλεις τῆς Ρωσίας (Μόσχα, Πετρούπολη, Ρίγα, Σμολένσκ, Νίζνι Νόβγκοροντ, Οὐφά, Σαμάρα, Σίζραν), συνδέθηκε μέ τίς σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες καί χωριστούς σοσιαλδημοκράτες καί ἦρθε σέ συμφωνία μαζί τους γιά ὑποστήριξη τῆς μελλοντικῆς «Ἴσκρα». Ὅταν ὁ Λένιν ἔφτασε στήν Ἑλβετία, τόν Αὔγουστο τοῦ 1900, ἔγινε σύσκεψη τοῦ Λένιν καί τοῦ Πότρεσοφ μέ τά μέλη τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» γιά τό πρόγραμμα καί τά καθήκοντα τῆς ἐφημερίδας καί τοῦ περιοδικοῦ, γιά τούς πιθανούς συνεργάτες, γιά τά πρόσωπα πού θά ἀποτελοῦσαν τή σύνταξη καί γιά τήν ἕδρα της. Οἱ διαπραγματεύσεις αὐτές παρά λίγο νά καταλήξουν σέ ρήξη (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 339 - 357)· ὡστόσο κατά τό τέλος τῶν διαπραγματεύσεων κατορθώθηκε νά ἐπιτευχθεῖ συμφωνία πάνω σέ ὅλα τά ἐπίμαχα ζητήματα.

Τό πρῶτο φύλλο τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» βγῆκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1900 στή Λειψία, τά ἑπόμενα βγῆκαν στό Μόναχο· ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1902 ἔβγαινε στό Λονδίνο καί ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1903 στή Γενεύη. Στήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας (ὀργάνωση μυστικοῦ τυπογραφείου, προμήθεια ρωσικῶν στοιχείων κτλ.) βοήθησαν πολύ οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες Κ. Τσέτκιν, Α. Μπράουν καί ἄλλοι, ὁ πολωνός ἐπαναστάτης Γ. Μαρχλέβσκι, πού ζοῦσε ἐκεῖνα τά χρόνια στό Μόναχο, καί ὁ Γ. Κβέλτς — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀγγλικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμοσπονδίας. Τή συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» τήν ἀποτελοῦσαν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Γκ. Β. Πλεχάνοφ, ὁ Λ. Μάρτοφ, ὁ Π. Μπ. Ἀξελρόντ, ὁ Α. Ν. Πότρεσοφ καί ἡ Β. Ι. Ζασούλιτς. Γραμματέας τῆς σύνταξης στίς ἀρχές ἦταν ἡ Ι. Γ. Σμιντόβιτς-Λέμαν καί ἀργότερα, ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1901, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, πού κρατοῦσε καί ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς «Ἴσκρα» μέ τίς ρωσικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Στό κέντρο τῆς προσοχῆς τῆς «Ἴσκρα» βρίσκονταν τά ζητήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων τῆς Ρωσίας ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία· μεγάλη προσοχή δινόταν στά σοβαρότερα γεγονότα τῆς διεθνοῦς ζωῆς καί κυρίως στά ζη-

τήματα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Ὁ Λένιν στήν οὐσία ἦταν ἀρχισυντάκτης καί καθοδηγητής τῆς «Ἴσκρα». Ἔγραφε ἄρθρα πάνω σέ ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος καί τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Ἴσκρα» ἔγινε τό κέντρο συνένωσης τῶν κομματικῶν δυνάμεων, συγκέντρωσης καί διαπαιδαγώγησης τῶν κομματικῶν στελεχῶν. Σέ μιά σειρά πόλεις τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη, Μόσχα, Σαμάρα καί ἄλλες) δημιουργήθηκαν ὁμάδες καί ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ λενινιστικῆς-ἰσκρικῆς κατεύθυνσης. Τό Γενάρη τοῦ 1902 στό συνέδριο τῶν ἰσκριστῶν στή Σαμάρα ἱδρύθηκε ἡ ρωσική ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα». Οἱ ἰσκρικές ὀργανώσεις ἐμφανίζονταν καί δούλευαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τῶν μαθητῶν καί συνεργατῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν: Ν. Ε. Μπάουμαν, Ι. Β. Μπάμπουσκιν, Σ. Ι. Γκοῦσεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Π. Α. Κράσικοφ, Γ. Μ. Κρζιζανόβσκι, Φ. Β. Λένγκνικ, Π. Ν. Λεπεσίνσκι, Ι. Ι. Ραντσένκο καί ἄλλων.

Μέ τήν πρωτοβουλία καί τήν ἄμεση συμμετοχή τοῦ Λένιν ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἐπεξεργάστηκε τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος (δημοσιεύτηκε στό φύλλο 21 τῆς «Ἴσκρα») καί προετοίμασε τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τόν καιρό πού θά συνερχόταν τό συνέδριο ἡ πλειοψηφία τῶν τοπικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας εἶχαν προσχωρήσει στήν «Ἴσκρα», ἐνέκριναν τήν τακτική, τό πρόγραμμα καί τό ὀργανωτικό της σχέδιο, τήν ἀναγνώρισαν σάν καθοδηγητικό τους ὄργανο. Τό συνέδριο μέ εἰδική ἀπόφασή του τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο τῆς «Ἴσκρα» στήν πάλη γιά τό κόμμα καί τήν ἀνακήρυξε Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Λίγο μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ Πλεχάνοφ οἱ μενσεβίκοι πῆραν στά χέρια τους τήν «Ἴσκρα» καί τή μετέτρεψαν σέ ὄργανο πάλης ἐνάντια στό μαρξισμό, ἐνάντια στό κόμμα, σέ βῆμα γιά νά προπαγανδίζουν τόν ὀπορτουνισμό. Ἀπό τό 52 φύλλο της ἡ «Ἴσκρα» ἔπαψε νά εἶναι τό μαχητικό ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ (βλ. σημείωση 11). — *36.*

30 *Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ «Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας»* ἔγινε στίς 13–18 (26–31) τοῦ Ὀχτώβρη 1903 στή Γενεύη. Τό συνέδριο συγκλήθηκε μέ ἀπαίτηση τῶν μενσεβίκων, πού ἤθελαν νά τό ἀντιπαρατάξουν στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὁ Β. Ι. Λένιν, πού ἀντιτάχθηκε στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἔγραφε: «Τό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου θά δόσει *τώρα* πολλά γιά καβγάδες καί τίποτε γιά τήν πράξη, δηλαδή γιά τή δουλειά στό ἐξωτερικό» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 148).

Στό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ ἦταν 15 ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας (ἀπό τή δεύτερη συνεδρίαση ἦταν 14), πού εἶχαν 18 ψήφους (Β. Ι. Λένιν, Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Ν. Ε. Μπάουμαν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Μ. Μ. Λιτβίνοφ καί ἄλλοι), καί 18 μενσεβίκοι (ἀπό τή δεύτερη συνεδρίαση ἦταν 19), πού εἶχαν 22 ψήφους (Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Γ. Ντέιτς, Β. Ι. Ζασούλιτς, Λ. Μάρτοφ, Λ. Ντ. Τρότσκι καί ἄλλοι). Ἕνα μέλος τοῦ συνεδρίου, ὁ Κ. Μ. Τάχταρεφ (2 ψῆφοι), δέν προσχώρησε οὔτε στούς μπολσεβίκους οὔτε στούς μενσεβίκους. Τό συνέδριο συζήτησε τά παρακάτω θέματα: 1) ἔκθεση δράσης τῆς διοίκησης τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ (Λ. Γ. Ντέιτς καί Ν. Κ. Κρούπσκαγια)· 2) ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Συν-

δέσμου στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος· 3) καταστατικό τοῦ Συνδέσμου· 4) ἐκλογή διοίκησης.

Κεντρικό θέμα τῆς ἡμερησίας διάταξης ἦταν ἡ ἔκθεση τοῦ Β. Ι. Λένιν — ἀντιπροσώπου τοῦ Συνδέσμου στό συνέδριο τοῦ κόμματος. Στήν ἔκθεσή του ὁ Λένιν ἀνέλυσε τίς ἐργασίες τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ καί, ξεσκεπάζοντας τόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων, ἀπέδειξε ὅτι ἡ στάση τους στό συνέδριο ἦταν χωρίς ἀρχές. Ἡ ἀντιπολίτευση, ἐπωφελούμενη ἀπό τήν πλειοψηφία πού εἶχε στό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ, πῆρε ἀπόφαση νά δοθεῖ μετά τόν Λένιν ὁ λόγος στόν Μάρτοφ γιά συνεισήγηση. Ὁ Μάρτοφ στή συνεισήγησή του ὑπεράσπισε τή στάση τῶν μενσεβίκων στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἐξετόξευσε συκοφαντικές κατηγορίες ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας, βλέποντας ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατη καί ἄσκοπη ἡ συνέχιση τῆς πολεμικῆς μέ τήν ἀντιπολίτευση, ἐγκατέλειψαν τό συνέδριο καί ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στίς παραπέρα συζητήσεις πάνω στό θέμα αὐτό. Ἡ μενσεβίκικη πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου, ἐπιδιώκοντας ν' ἁρπάξει στά χέρια της τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος, ψήφισε πάνω στό δεύτερο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τρεῖς ἀποφάσεις, στίς ὁποῖες καταφερόταν ἐνάντια στίς θέσεις τοῦ Λένιν πάνω στά ὀργανωτικά ζητήματα καί ζητοῦσε νά γίνει συστηματικός ἀγώνας ἐνάντια στούς μπολσεβίκους.

Τό συνέδριο ψήφισε ἐπίσης τό καταστατικό τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ· μιά σειρά ἄρθρα τοῦ καταστατικοῦ του (γιά τήν ἔκδοση ἀπό τό Σύνδεσμο παγκομματικῶν ἐντύπων, γιά τίς σχέσεις τῆς διοίκησης τοῦ Συνδέσμου μέ τίς ἄλλες ὀργανώσεις ἔξω ἀπό τήν ΚΕ, τό ΚΟ καί ἄλλα) στρέφονταν ἐνάντια στό καταστατικό τοῦ κόμματος· ἐκτός ἀπ' αὐτό οἱ μενσεβίκοι ἀμφισβητοῦσαν τό δικαίωμα τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά ἐπικυρώσει τό καταστατικό τοῦ Συνδέσμου. Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ Φ. Β. Λένγκνικ, πού συμμετεῖχε στό συνέδριο, ἀξίωσε ἐξονόματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς νά προσαρμοστεῖ τό καταστατικό τοῦ Συνδέσμου μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματος καί ὅταν ἡ ἀντιπολίτευση ἀρνήθηκε νά συμμορφωθεῖ μέ τήν ἀξίωση αὐτή χαρακτήρισε τή συνέλευση παράνομη. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἐνέκρινε τίς ἐνέργειες τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ΚΕ.

Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήρισε τό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ «ἀποκορύφωμα τῶν ἐχθροπραξιῶν τῆς ἀντιπολίτευσης κατά τῶν κεντρικῶν ὀργάνων» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 102). Μετά τό δεύτερο συνέδριο τοῦ Συνδέσμου οἱ μενσεβίκοι χρησιμοποίησαν τό Σύνδεσμο σά σημεῖο στήριξης στόν ἀγώνα τους κατά τοῦ κόμματος. — *36.*

31 Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἑτοιμάζοντας τό ἄρθρο του «*Μικροαστικός καί προλεταριακός σοσιαλισμός*», κράτησε περικοπές ἀπό τό κύριο ἄρθρο «Οἱ ὀρθόδοξοι μαρξιστές καί τό ἀγροτικό ζήτημα», πού εἶχε δημοσιευτεῖ στήν ἐφημερίδα «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια», ἀρ. φύλλου 75 τῆς 15 τοῦ Σεπτέμβρη 1905, καί μαζί μέ σχόλια δικά του ἔφτιαξε τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου του πού δημοσιεύεται σέ τοῦτο τόν τόμο στό μέρος: «Προπαρασκευαστικά ὑλικά», σελ. 407 - 408. Τό ἄρθρο «Μικροαστικός καί προλεταριακός σοσιαλισμός» ἀναδημοσιεύτηκε λίγο συντομευμένο στήν μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 9, στίς 10 τοῦ Νοέμβρη 1905. — *39.*

[32] *Προυντονισμός* — ἀντιεπιστημονικό, ἐχθρικό πρός τό μαρξισμό ρεῦμα τοῦ μικροαστικοῦ σοσιαλισμοῦ, πού πῆρε τό ὄνομα ἀπό τό γάλλο ἀναρχικό Προυντόν, θεωρητικό τοῦ ρεύματος αὐτοῦ. Ὁ Προυντόν, κάνοντας κριτική στή μεγάλη κεφαλαιοκρατική ἰδιοκτησία, ξεκινοῦσε ἀπό θέσεις μικροαστικές, ὀνειρευόταν νά διαιωνίσει τή μικρή ἀτομική ἰδιοκτησία καί πρότεινε νά ὀργανωθεῖ «λαϊκή» τράπεζα καί τράπεζα «ἀνταλλαγῶν», πού θά βοηθοῦσε τούς ἐργάτες νά ἐφοδιαστοῦν τάχα μέ δικά τους μέσα παραγωγῆς, νά γίνουν βιοτέχνες καί νά ἐξασφαλίσουν μιά «δίκαιη» διάθεση τῶν προϊόντων τους. Ὁ Προυντόν δέν καταλάβαινε τόν ἱστορικό ρόλο τοῦ προλεταριάτου, κρατοῦσε ἀρνητική στάση ἀπέναντι στήν πάλη τῶν τάξεων, στήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου· ξεκινώντας ἀπό ἀναρχικές θέσεις ἀρνιόταν τήν ἀνάγκη τοῦ κράτους. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς καταπολεμοῦσαν μέ συνέπεια τίς προσπάθειες τοῦ Προυντόν νά ἐπιβάλει τίς ἀπόψεις του στήν Ι Διεθνῆ. Συντριπτική κριτική τοῦ προυντονισμοῦ ἔγινε στό ἔργο τοῦ Μάρξ «Ἡ ἀθλιότητα τῆς φιλοσοφίας». Ἡ ἀποφασιστική πάλη τοῦ Μάρξ, τοῦ Ἔνγκελς καί τῶν ὀπαδῶν τους ἐνάντια στόν προυντονισμό μέσα στήν Ι Διεθνῆ τελείωσε μέ πλήρη νίκη τοῦ μαρξισμοῦ.
Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τόν προυντονισμό «ἀμβλύνοια μικροαστοῦ καί φιλισταίου», ἀνίκανου νά νιώσει τήν ἄποψη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τίς ἰδέες τοῦ προυντονισμοῦ τίς χρησιμοποίησαν πλατιά οἱ ἀστοί «θεωρητικοί» γιά νά προπαγανδίζουν τήν ταξική συνεργασία. — *39.*

[33] *Μπλανκισμός* — ρεῦμα μέσα στό γαλλικό σοσιαλιστικό κίνημα, πού εἶχε ἐπικεφαλῆς του τό διάσημο ἐπαναστάτη καί ἐπιφανῆ ἐκπρόσωπο τοῦ γαλλικοῦ οὐτοπικοῦ κομμουνισμοῦ Λουΐ-Ὀγκύστ Μπλανκί (1805–1881).
Οἱ μπλανκιστές ἀρνοῦνταν τήν ταξική πάλη, περίμεναν «τήν ἀπαλλαγή τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τή μισθωτή σκλαβιά ὄχι μέ τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά μέ τή συνωμοσία μιᾶς μικρῆς μειοψηφίας διανοουμένων» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 10ος, σελ. 360). Ὑποκαθιστώντας τή δράση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος μέ τίς ἐνέργειες μιᾶς μυστικῆς ὁμαδούλας συνωμοτῶν, οἱ μπλανκιστές δέν ἔπαιρναν ὑπόψη τή συγκεκριμένη κατάσταση πού χρειάζεται γιά τή νίκη τῆς ἐξέγερσης καί περιφρονοῦσαν τή σύνδεση μέ τίς μάζες. — *39.*

[34] Πρόκειται γιά τό ἀγροτικό κίνημα στά κυβερνεῖα Πολτάβας καί Χαρκόβου στά τέλη τοῦ Μάρτη μέ ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1902, τήν πρώτη μεγάλη ἐπαναστατική ἐκδήλωση τῶν ἀγροτῶν τῆς Ρωσίας στίς ἀρχές τοῦ XX αἰώνα· αἰτία τῆς ἐκδήλωσης αὐτῆς ἦταν ἡ πανάθλια κατάσταση τῶν ἀγροτῶν τῶν κυβερνείων αὐτῶν, πού χειροτέρεψε ἀκόμα περισσότερο τήν ἄνοιξη τοῦ 1902 λόγω τῆς σιτοδείας τοῦ 1901 καί τῆς πείνας πού ξέσπασε ἐξαιτίας της. Οἱ ἀγρότες ζητοῦσαν ξαναμοίρασμα τῆς γῆς, ἅρπαζαν τά ἀποθέματα τροφίμων καί νομῆς πού ὑπῆρχαν στά τσιφλικάδικα κτήματα. Συνολικά 56 τσιφλίκια δέχτηκαν τήν ἐπίθεση τῶν ἀγροτῶν στό Κυβερνεῖο Πολτάβας καί 24 τσιφλίκια στό Κυβερνεῖο Χαρκόβου. Γιά τήν καταστολή τοῦ κινήματος τῶν ἀγροτῶν στάλθηκαν στρατεύματα· ἀπό τούς διωγμούς πού ἐξαπέλυσε ἡ τσαρική κυβέρνηση πολλοί ἀγρότες σκοτώθηκαν, ὁλόκληρα χωριά ὑποβλήθηκαν σέ γενικό μαστίγωμα, ἑκατοντάδες ἀγρότες καταδικάστηκαν σέ διάφορες ποινές φυλάκισης· οἱ ἀγρότες ὑποχρεώθηκαν νά πληρώσουν 800 000 ρού-

βλια γιά τίς «ζημιές» πού ἔπαθαν οἱ τσιφλικάδες λόγω τῶν ἀγροτικῶν ἐξεγέρσεων. Ἡ ἀνάλυση τῶν σκοπῶν, τοῦ χαρακτήρα καί τῶν αἰτίων τῆς ἧττας τοῦ κινήματος τῶν ἀγροτῶν τῶν Κυβερνείων Χαρκόβου καί Πολτάβας ἔγινε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στήν μπροσούρα «Πρός τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 7ος, σελ. 193–199). — *40.*

[35] *Μπερνσταϊνισμός* — ἐχθρικό πρός τό μαρξισμό ὀπορτουνιστικό ρεῦμα μέσα στή διεθνῆ σοσιαλδημοκρατία, πού ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ XIX αἰώνα στή Γερμανία καί πῆρε τό ὄνομά του ἀπό τόν Ε. Μπέρνσταϊν, τόν πιό ἀπροκάλυπτο ἐκφραστή τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ.

Στά 1896–1898 ὁ Μπέρνσταϊν δημοσίεψε στό περιοδικό «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί»), θεωρητικό ὄργανο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, μιά σειρά ἄρθρα μέ τόν τίτλο «Προβλήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ», στά ὁποῖα ἀναθεωροῦσε τίς φιλοσοφικές, οἰκονομικές καί πολιτικές βάσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. «Δέν παραδεχόταν ὅτι μπορεῖ νά θεμελιωθεῖ ἐπιστημονικά ὁ σοσιαλισμός καί ν' ἀποδειχθεῖ, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ὑλιστικῆς ἀντίληψης τῆς ἱστορίας, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖος καί ἀναπόφευκτος. Δέν παραδεχόταν τό γεγονός τῆς αὐξανομένης ἀθλιότητας, τῆς προλεταριοποίησης καί τῆς ὄξυνσης τῶν κεφαλαιοκρατικῶν ἀντιθέσεων. Διακήρυσσε πώς εἶναι ἀνυπόστατη ἡ ἴδια ἡ ἔννοια „*τελικός σκοπός*“ καί ἀπέρριπτε ἀνεπιφύλακτα τήν ἰδέα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Δέν παραδεχόταν ὅτι ἀνάμεσα στό φιλελευθερισμό καί στό σοσιαλισμό ὑπάρχει ριζική ἀντίθεση. Ἀπέρριπτε *τή θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης*...» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 7). Ἡ ἀναθεώρηση τοῦ μαρξισμοῦ ἀπό τούς ὀπαδούς τοῦ Μπέρνσταϊν ἀπέβλεπε στό νά μετατρέψει τή σοσιαλδημοκρατία ἀπό κόμμα κοινωνικῆς ἐπανάστασης σέ κόμμα κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων.

Τά ἀριστερά στοιχεῖα τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἄρχισαν ἀγώνα ἐνάντια στόν Μπέρνσταϊν ἀπό τίς στῆλες τῶν ἐφημερίδων της. Τόν μπερνσταϊνισμό τόν ὑποστήριξε ἡ δεξιά, ἡ ὀπορτουνιστική πτέρυγα. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος ἔπαιρνε συμβιβαστική θέση ἀπέναντι στόν μπερνσταϊνισμό καί δέν τόν ἀντέκρουε. Στό περιοδικό «Die Neue Zeit» ἄρχισε ἡ πολεμική ἐνάντια στά ἄρθρα τοῦ Μπέρνσταϊν τόν Ἰούλη τοῦ 1898 μέ τό ἄρθρο τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ «Ὁ Μπέρνσταϊν καί ὁ ὑλισμός», πού στρεφόταν ἐνάντια στόν ἀναθεωρητισμό.

Τό 1899 τά ἄρθρα τοῦ Μπέρνσταϊν βγῆκαν σέ χωριστό βιβλίο μέ τόν τίτλο «Οἱ προϋποθέσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας».

Στά συνέδρια τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας — πού ἔγιναν στή Στουτγάρδη (Ὀχτώβρης τοῦ 1898), στό Ἀννόβερο (Ὀχτώβρης τοῦ 1899), στή Λυβέκη (Σεπτέμβρης τοῦ 1901) — ὁ μπερνσταϊνισμός καταδικάστηκε, ὅμως ἐξαιτίας τῆς συμβιβαστικῆς στάσης τῶν περισσότερων ἡγετῶν τό κόμμα δέ διαχώρισε τίς εὐθύνες του ἀπό τόν Μπέρνσταϊν. Οἱ μπερνσταϊνικοί ἐξακολουθοῦσαν νά προπαγανδίζουν ἀνοιχτά τίς ἀναθεωρητικές ἰδέες τους στό περιοδικό «Sozialistische Monatshefte» («Μηνιάτικη Σοσιαλιστική Ἐπιθεώρηση») καί στίς κομματικές ὀργανώσεις.

Ὁ μπερνσταϊνισμός εἶχε τήν ὑποστήριξη τῶν ὀπορτουνιστικῶν στοιχείων καί σέ ἄλλα κόμματα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Οἱ θεωρίες τοῦ Μπέρνσταϊν

ὑποστηρίζονταν στή Ρωσία ἀπό τούς «νόμιμους μαρξιστές» καί τούς «οἰκονομιστές». Ἡ τσαρική λογοκρισία ἐπέτρεψε τρεῖς ἐκδόσεις τοῦ βιβλίου τοῦ Μπέρνσταϊν, πού μεταφράστηκε στά ρωσικά· ὁ διευθυντής τοῦ τμήματος τῆς Ὀχράνας Μόσχας Ζουμπάτοφ τό περιέλαβε στόν κατάλογο τῶν βιβλίων πού συσταίνονταν στούς ἐργάτες γιά ἀνάγνωση.

Μόνο οἱ ἐπαναστάτες μαρξιστές τῆς Ρωσίας, οἱ μπολσεβίκοι μέ ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν πάλαιβαν μέ συνέπεια καί ἀποφασιστικότητα ἐνάντια στόν μπερνσταϊνισμό καί στούς ὀπαδούς του. Ὁ Λένιν ἀπό τό 1899 ἀκόμα ἐπιτέθηκε ἐνάντια στόν μπερνσταϊνισμό μέ τή «Διαμαρτυρία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας» καί μέ τό ἄρθρο του «Τό πρόγραμμά μας»· πλατιά κριτική τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ ἔκανε ὁ Λένιν στό βιβλίο «Τί νά κάνουμε;» καί στά ἄρθρα του «Μαρξισμός καί ἀναθεωρητισμός», «Οἱ διαφωνίες στό ἐργατικό κίνημα τῆς Εὐρώπης» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 167-180. 186-190· τόμ. 6ος, σελ. 1–195 · 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 15ος, σελ. 15–25· τόμ. 16ος, σελ. 317–322) καί σέ ἄλλα. — *40*.

36 «*Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια*» («Ἐπαναστατική Ρωσία») — παράνομη ἐφημερίδα τῶν ἐσέρων· τήν ἔβγαζε ἀπό τά τέλη τοῦ 1900 στή Ρωσία ἡ «Ἕνωση τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» (τό φύλλο 1, πού φέρει χρονολογία 1900, βγῆκε στήν πραγματικότητα τό Γενάρη τοῦ 1901). Ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1902 ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στό ἐξωτερικό (Γενεύη) σάν ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κόμματος τῶν ἐσέρων. — *42*.

37 Βλ. Κ. Μάρξ «Τό Κεφάλαιο», τόμος ΙΙΙ, ρωσ. ἔκδ. 1955, σελ. 795–826. — *46*.

38 «*Ρούσκιγε Βέντομοστι*» («Ρωσικά Χρονικά») — ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1863 καί ἐξέφραζε τίς ἀπόψεις τῆς μετριοπαθοῦς φιλελεύθερης διανόησης. Στήν περίοδο 1880–1900 συνεργάζονταν στήν ἐφημερίδα συγγραφεῖς τοῦ δημοκρατικοῦ στρατοπέδου (Β. Γ. Κορολένκο, Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν, Γ. Ι. Οὐσπένσκι καί ἄλλοι), δημοσιεύονταν σ' αὐτήν ἔργα τῶν φιλελευθέρων ναρόντνικων. Ἀπό τό 1905 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» συνδύαζε κατά τρόπο ἰδιόμορφο «τό *δεξιό* καντετισμό μέ ἕνα ναροντνικιστικό ἐπίχρισμα» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 111). Τό 1918 ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» κλείστηκε μαζί μέ ἄλλες ἀντεπαναστατικές ἐφημερίδες. — *52*

39 «*Νόβαγια Ζίζν*» («Νέα Ζωή») — ἡ πρώτη νόμιμη μπολσεβίκικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη καθημερινά ἀπό τίς 27 τοῦ Ὀχτώβρη (9 τοῦ Νοέμβρη) ὥς τίς 3 (16) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Ἐπίσημος διευθυντής-ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν» θεωροῦνταν ὁ ποιητής Ν. Μ. Μίνσκι, ἐκδότρια ἡ Μ. Φ. Ἀντρέγεβα. Μέ τόν ἐρχομό στήν Πετρούπολη τοῦ Β. Ι. Λένιν, στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη, ἀπό τό ἐξωτερικό ἡ ἐφημερίδα ἄρχισε νά βγαίνει μέ τήν ἄμεση καθοδήγησή του. Τό προσωπικό τῆς σύνταξης καί οἱ συνεργάτες της ἄλλαξαν. Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἦταν οὐσιαστικά τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στενότατοι

συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, ὁ Β. Β. Βορόβσκι, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι, ὁ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί ἄλλοι. Ἐνεργό μέρος στή «Νόβαγια Ζίζν» ἔπαιρνε ὁ Α. Μ. Γκόρκι, πού ἔδινε στήν ἐφημερίδα καί μεγάλη οἰκονομική βοήθεια.

Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε τετρασέλιδη ἤ ἑξασέλιδη. Μόνιμες στῆλες της ἦταν: ἀπό τή ζωή τῶν ἐργατῶν, ἀπό τήν κομματική ζωή, συνδικάτα, ρωσικός τύπος, ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα, ἐπαρχιακός τομέας, χρονικά, στρατός, τομέας ἐξωτερικοῦ καί ἄλλες.

Στό φύλλο 9 τῆς «Νόβαγια Ζίζν» στίς 10 τοῦ Νοέμβρη δημοσιεύτηκε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος». Ἔπειτα τυπώθηκαν τά ἄρθρα του: «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά», «Κομματική ὀργάνωση καί κομματική φιλολογία», «Στρατός καί ἐπανάσταση», «Ἡ πλάστιγγα ταλαντεύεται», «Ἡ ἀπολυταρχία πού πεθαίνει καί τά νέα ὄργανα λαϊκῆς ἐξουσίας», «Σοσιαλισμός καί θρησκεία» καί ἄλλα. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύτηκαν γιά πρώτη φορά 13 ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν. Στά ἄρθρα αὐτά τοῦ Λένιν καθορίστηκαν τά καθήκοντα καί ἡ τακτική τοῦ κόμματος στήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἦταν δραστήριος ἐκλαϊκευτής ὅλων τῶν ἀποφάσεων καί μέτρων τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό παράρτημα τοῦ φύλλου 1 τυπώθηκε τό «Πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ», πού ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος. Ἡ ἐφημερίδα προπαγάνδιζε τίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, τά συνθήματα τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος: γενική πολιτική ἀπεργία, ὀχτάωρο, ἐπαναστατικές ἀγροτικές ἐπιτροπές κ. ἄ. Ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν πολιτική διαφώτιση καί ὀργάνωση τῶν μαζῶν, κινητοποίησε τίς μάζες στήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Ἡ ἐφημερίδα πῆρε ἐνεργό μέρος στήν προετοιμασία τοῦ IV συνεδρίου. Δημοσίεψε τήν ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ: «Γιά τή σύγκληση τοῦ IV συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρός ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις καί ὅλους τούς ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες». Ἀπό τό φύλλο 21 ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε μέ τό σύνθημα «Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!».

Γιά τή «Νόβαγια Ζίζν» ὁ Λένιν ἔγραφε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905: «*Τώρα* τό πιό πλατύ βῆμα γιά νά ἀσκοῦμε τήν ἐπιρροή μας στό προλεταριάτο εἶναι ἡ *καθημερινή* ἐφημερίδα τῆς Πετρούπολης» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 316).

Ἡ ἐφημερίδα συνδεόταν στενά μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις καί τούς ἐπαναστάτες ἐργάτες, πού τήν περιέβαλλαν μέ μεγάλη συμπάθεια. Στέλνονταν γράμματα στή σύνταξη ἀπό τίς διάφορες περιοχές τῆς χώρας· οἱ ἐπιστολογράφοι ἦταν ἐργάτες, ἀγρότες, ὑπάλληλοι, στρατιωτικοί, φοιτητές. Τά γραφεῖα τῆς σύνταξης ἦταν τόπος κομματικῶν συναντήσεων, συγκεντρώσεων, συσκέψεων. Τό καθημερινό τιράζ τῆς ἐφημερίδας ἔφτανε στίς 80 χιλιάδες ἀντίτυπα. Στόν κατάλογο τῶν συνεργατῶν τῆς ἐφημερίδας ἀπό τό ἐξωτερικό ἦταν ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ὁ Κάρλ Λῆμπκνεχτ, ὁ Μαρσέλ Κασέν, ὁ Πώλ Λαφάργκ καί ἄλλοι.

Ἡ «Νόβαγια Ζίζν» διώχτηκε πολλές φορές. Ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση μετά τήν ἔκδοση τοῦ 27ου φύλλου, στίς 2 τοῦ Δεκέμβρη. Τό τελευταῖο φύλλο της, τό 28ο, βγῆκε παράνομα. Τό Ἐφετεῖο τῆς Πετρούπολης ἀποφάσισε τό Φλεβάρη τοῦ 1913 νά καταστραφοῦν τά φύλλα τῆς ἐφημερίδας 1, 6, 13, 14, 15, 17, 19, καί τό Νοέμβρη τοῦ 1913 τά φύλλα τῆς ἐφημερίδας 21, 22, 24, 25, 26 καί 27. — *55*.

[40] *Βανδέα* — ἐπαρχία τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς Γαλλίας, ὅπου ξέσπασε τήν ἐποχή τῆς Γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, στά τέλη τοῦ XVIII αἰώνα, ἀντεπαναστατική ἐξέγερση τῆς καθυστερημένης ἀγροτιᾶς ἐνάντια στή δημοκρατία. Ἡ ἐξέγερση καθοδηγοῦνταν ἀπό τόν καθολικό κλῆρο, τούς εὐγενεῖς, τούς φυγάδες βασιλόφρονες καί ὑποστηριζόταν ἀπό τήν Ἀγγλία.

Ἡ Βανδέα· ἔγινε συνώνυμη μέ τά ἀντιδραστικά πραξικοπήματα καί τίς ἑστίες τῆς ἀντεπανάστασης. — *57*.

[41] Στό δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Ὀχτώβρη, ἀπ' ἀφορμή τή δημοσίευση τοῦ τσαρικοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1905, ἔγιναν στήν Κρονστάνδη συλλαλητήρια διαμαρτυρίας. Οἱ μπολσεβίκοι μίλησαν στά συλλαλητήρια καί ξεσκέπασαν τήν προσπάθεια τοῦ τσαρισμοῦ νά ἐξαπατήσει τίς λαϊκές μάζες. Παίρνοντας ὑπόψη τή γοργή ἄνοδο τῆς ἐπαναστατικότητας τῶν μαζῶν, ἡ σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση τῆς Κρονστάνδης χάραξε ἕνα σχέδιο ἔνοπλης ἐξέγερσης γιά τά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη. Τά γεγονότα ὅμως ἄρχισαν νά ἐξελίσσονται αὐθόρμητα. Στίς 24 τοῦ Ὀχτώβρη (6 τοῦ Νοέμβρη) οἱ ναῦτες πού συγκεντρώθηκαν στό συλλαλητήριο πρόβαλαν τά ἑξῆς αἰτήματα: βελτίωση συσσιτίου, αὔξηση μισθοῦ, μείωση τῆς θητείας, ἀνθρωπινή συμπεριφορά, καθώς καί αἰτήματα γενικῆς πολιτικῆς φύσης: λαοκρατική δημοκρατία, καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα, ἐλευθερία τοῦ λόγου, τοῦ συνέρχεσθαι καί τοῦ συνεταιρίζεσθαι, σεβασμός τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, κατάργηση τῶν καστῶν κτλ. Τά αἰτήματα τῶν ναυτῶν τά ἐγκολπώθηκαν καί οἱ στρατιῶτες. Ὁ ἀγώνας γιά τήν πραγματοποίηση τῶν αἰτημάτων αὐτῶν μετατράπηκε στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) σέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Ἐπειδή ὅμως δέν ὑπῆρχε καθοδήγηση μέ καθαρή προοπτική καί συγκεκριμένο σχέδιο πάλης οἱ ἐξεγερθέντες δροῦσαν ἀνοργάνωτα. Οἱ ἀρχές κάλεσαν στρατό ἀπό τήν Πετρούπολη καί τό πρωί τῆς 28 τοῦ Ὀχτώβρη (10 τοῦ Νοέμβρη) κήρυξαν τήν Κρονστάνδη σέ κατάσταση πολιορκίας καί πέρασαν στήν ἐπίθεση. Ἡ ἐξέγερση καταπνίγηκε. Πολλούς ἀπό τούς συλληφθέντες τούς περίμενε τώρα ἡ καταδίκη σέ θάνατο, τά κάτεργα ἤ οἱ φυλακές. Ἡ ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔβγαλε προκήρυξη «Πρός τούς στρατιῶτες καί τούς ναῦτες», στήν ὁποία ἀνιστοροῦσε τήν ἀλήθεια γιά τά γεγονότα τῆς 26–27 τοῦ Ὀχτώβρη (8–9 τοῦ Νοέμβρη). Ἀκολουθώντας τό σύνθημα τῶν μπολσεβίκων ξεσηκώθηκαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καί ἄλλων πόλεων γιά νά ὑπερασπίσουν τούς ναῦτες καί τούς στρατιῶτες. Στίς 2 (15) τοῦ Νοέμβρη τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης κήρυξε γενική ἀπεργία. Ἡ κυβέρνηση, τρομαγμένη ἀπό τή μαζική ἐπαναστατική ἐκδήλωση, ἀναγκάστηκε νά δημοσιεύσει δήλωση ὅτι οἱ δράστες τῶν γεγονότων τῆς Κρονστάνδης δέν πρόκειται νά δικαστοῦν ἀπό ἔκτακτα στρατοδικεῖα, ἀλλά ἀπό τακτικά στρατοδικεῖα. Τό δικαστήριο καταδίκασε τούς συλληφθέντες σέ πειθαρχικές ποινές, σέ φυλάκιση καί μερικούς σέ καταναγκαστικά ἔργα. Ἡ ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης ἦταν συνέπεια τῆς ἐπίδρασης πού εἶχε στούς στρατιῶτες καί στούς ναῦτες ὁ ἐπαναστατικός ἀγώνας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ὅλης τῆς χώρας καί ἀποτέλεσμα τῆς δουλειᾶς τῶν μπολσεβίκων μέσα στό στρατό καί στό στόλο. — *58*.

[42] Τό ἄρθρο «*Τά καθήκοντά μας καί τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν* (*Γράμμα στή σύνταξη*)», πού ἀξιολογοῦσε γιά πρώτη φορά τά Σο-

βιέτ σάν όργανα εξέγερσης καί έμβρυα τής νέας επαναστατικής εξουσίας, γράφτηκε άπό τόν Λένιν στή Στοκχόλμη, όπου βρισκόταν γυρίζοντας άπό τό εξωτερικό στή Ρωσία. Τό άρθρο προοριζόταν γιά τήν εφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», άλλά δέ δημοσιεύτηκε σ' αυτήν. Τό χειρόγραφο τοΰ άρθρου βρέθηκε τό φθινόπωρο τοΰ 1940. — *59.*

43 *Τό γράμμα τών μελών τοΰ κόμματος τών σοσιαλιστών-επαναστατών, αντιπροσώπων τοΰ Σοβιέτ τών εργατών βουλευτών* δημοσιεύτηκε στήν εφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», στό φύλλο 4 τής 30 τοΰ 'Οχτώβρη τοΰ 1905. — *64.*

44 Πρόκειται γιά τήν πανρωσική πολιτική απεργία πού έγινε τόν 'Οχτώβρη τοΰ 1905 (βλ. σέ τοΰτο τόν τόμο, σελ. 1 - 4, 27 - 35). — *66.*

45 «*Ένωση ενώσεων*» — πολιτική οργάνωση τής φιλελεύθερης αστικής διανόησης. 'Η «Ένωση ενώσεων» σχηματίσθηκε τό Μάη τοΰ 1905 στό πρώτο συνέδριο τών αντιπροσώπων 14 επαγγελματικών-πολιτικών ενώσεων, συγκροτημένων κατά επάγγελμα: δικηγόρων, συγγραφέων, γιατρών, μηχανικών, δασκάλων, γεωπόνων, υπαλλήλων γραφείων, λογιστών καί άλλων· τό συνέδριο έγινε στή Μόσχα. 'Η «Ένωση ενώσεων» διατύπωσε τό αίτημα νά συγκληθεί συντακτική συνέλευση μέ βάση τό γενικό εκλογικό δικαίωμα. 'Ο Λένιν τόνιζε ότι οί επαγγελματικές ενώσεις τής διανόησης καί ή «Ένωση ενώσεων» είναι πολιτικές οργανώσεις τής φιλελεύθερης αστικής τάξης. «Γενικά είναι ενώσεις πού αποτελοΰν τόν πυρήνα τοΰ λεγόμενου συνταγματικοΰ-δημοκρατικοΰ, δηλ. τοΰ αστικο-φιλελεύθερου κόμματος» ("Απαντα, 5η έκδ., τόμ. 11ος, σελ. 267). Στίς 24 - 26 τοΰ Μάη (6 - 8 τοΰ 'Ιούνη) 1905 έγινε τό II συνέδριο τής «"Ενωσης ενώσεων», πού επεξεργάστηκε τό σχέδιο οργάνωσης τών ενώσεων. Τό III συνέδριο τής «"Ενωσης ενώσεων» έγινε τήν 1-3 (14-16) τοΰ 'Ιούλη 1905 στή Φιλλανδία. 'Η πλειοψηφία τοΰ συνεδρίου (9 ενώσεις) ψήφισε απόφαση αποχής άπό τή Δούμα τοΰ Μπουλίγκιν. 'Ωστόσο μετά τό συνέδριο, επειδή ξέσπασαν όξεΐες διαφωνίες πάνω σ' αυτό τό ζήτημα στίς συνελεύσεις καί στά συνέδρια τών διαφόρων ενώσεων, ή «"Ενωση ενώσεων» εγκατέλειψε τήν απόφαση πού ψήφισε τό συνέδριο καί τάχθηκε υπέρ τής συμμετοχής στίς εκλογές τής Δούμας.

'Η «"Ενωση ενώσεων» διαλύθηκε στά τέλη τοΰ 1906 — *66.*

46 *Πανρωσική αγροτική ένωση* — επαναστατική δημοκρατική οργάνωση πού εμφανίστηκε τό 1905. Πρωτεργάτες στήν ίδρυση τής αγροτικής ένωσης ήταν οί αγρότες τοΰ Κυβερνείου Μόσχας. Στίς 31 τοΰ 'Ιούλη μέ 1 τοΰ Αυγούστου (13–14 τοΰ Αυγούστου) 1905 συγκλήθηκε στή Μόσχα τό ιδρυτικό συνέδριο, πού έβαλε τίς βάσεις τής Πανρωσικής αγροτικής ένωσης. Στίς 6–10 (19–23) τοΰ Νοέμβρη 1905 έγινε τό δεύτερο συνέδριο τής αγροτικής ένωσης. Τά συνέδρια αυτά επεξεργάστηκαν τό πρόγραμμα καί τήν τακτική τής ένωσης. 'Η αγροτική ένωση απαιτοΰσε πολιτικές ελευθερίες καί άμεση σύγκληση συντακτικής συνέλευσης, υποστήριζε τήν τακτική τής αποχής άπό τήν I Κρατική δούμα. Τό αγροτικό πρόγραμμα τής ένωσης περιείχε τό αίτημα τής κατάργησης τής ατομικής ιδιοκτησίας γής, τής μεταβίβασης χωρίς εξαγορά

στούς ἀγρότες τῆς γῆς τῶν μοναστηριῶν, τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας, τῆς αὐλῆς καί τοῦ κράτους. Ἡ ἕνωση, πού βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τῶν ἐσέρων καί τῶν φιλελευθέρων, ἐφάρμοζε πολιτική πού διαπνεόταν ἀπό μικροαστικό μεσοβέζικο πνεῦμα, παρουσίαζε ταλαντεύσεις καί ἀναποφασιστικότητα. Ἐνῶ ζητοῦσε τήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς, ἡ ἕνωση συμφωνοῦσε νά δοθεῖ μερική ἀποζημίωση στούς τσιφλικάδες. Ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν, «Ἦταν μιά... ὀργάνωση, πού εἶχε, φυσικά, πολλές ἀπό τίς προλήψεις τῆς ἀγροτιᾶς καί ἦταν συγκαταβατική ἀπέναντι στίς μικροαστικές αὐταπάτες τοῦ ἀγρότη (ὅπως συγκαταβατικοί ἀπέναντί τους εἶναι καί οἱ δικοί μας σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες)· ὅμως ἦταν τέτοια ὀργάνωση πού χωρίς ἀμφιβολία „πατοῦσε σέ γερό ἔδαφος", ἦταν μιά πραγματική ὀργάνωση τῶν μαζῶν, ἀναντίρρητα ἐπαναστατική στή βάση της, ἱκανή νά ἐφαρμόζει πραγματικά ἐπαναστατικές μεθόδους πάλης» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 332). Ἀπό τά πρῶτα κιόλας βήματα τῆς δράσης της ἡ ἀγροτική ἕνωση δοκίμασε τίς ἀστυνομικές διώξεις. Στά τέλη τοῦ 1906 ἡ Πανρωσική ἀγροτική ἕνωση ἔχασε τή σημασία της καί στίς ἀρχές τοῦ 1907 ἔπαψε νά ὑπάρχει. — *70.*

47 «*Ἰσβέστιγια Σοβιέτα Ραμπότσιχ Ντεπουτάτοφ*» («Εἰδήσεις τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν») — ἐπίσημο ὄργανο τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης. Ἔβγαινε ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη ὥς τίς 14 (27) τοῦ Δεκέμβρη 1905· εἶχε χαρακτήρα δελτίου πού ἔδινε πληροφορίες γιά τή δράση τοῦ Σοβιέτ. Ἡ ἐφημερίδα δέν εἶχε μόνιμη συντακτική ἐπιτροπή. Τήν ὕλη τήν ἑτοίμαζαν τά μέλη τοῦ Σοβιέτ καί τυπωνόταν χωρίς τήν ἄδεια τῶν ἀρχῶν σέ νόμιμα τυπογραφεῖα. Ἐπειδή ἡ καθοδήγηση στό Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης ἀνῆκε στούς μενσεβίκους, ἡ ἐφημερίδα δέν εἶχε τή δυνατότητα νά παίρνει συνεπῆ θέση ἀπό ἄποψη ἀρχῶν πάνω στά βασικότερα ζητήματα τῆς ἐπανάστασης. Βγῆκαν συνολικά 10 φύλλα. Τό 11ο φύλλο τῆς «Ἰσβέστιγια» κατασχέθηκε ἀπό τήν ἀστυνομία στό πιεστήριο καί δέν κυκλοφόρησε. — *74.*

48 Πρόκειται γιά τή «Neue Freie Presse» («Νέος ἐλεύθερος τύπος») — αὐστριακή φιλελεύθερη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Βιέννη ἀπό τό 1864 ὥς τό 1939. — *77.*

49 *Μέ τό διάγγελμα τῆς 3 (15) τοῦ Φλεβάρη 1899* καθιερώθηκε μιά νέα διαδικασία, πού ἔδινε τή δυνατότητα στήν τσαρική κυβέρνηση νά ἐκδίδει χωρίς τή συγκατάθεση τοῦ σέιμ τῆς Φιλλανδίας ὑποχρεωτικούς γιά τή Φιλλανδία νόμους. «Αὐτό ἦταν — γράφει ὁ Β. Ι. Λένιν — κατάφωρη παραβίαση τοῦ συντάγματος, ἀληθινό *πραξικόπημα*» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 5ος, σελ. 363). Τό διάγγελμα τοῦ Φλεβάρη, πού οὐσιαστικά τό ἀχρήστευσε ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905 - 1907, μπῆκε ξανά σέ ἰσχύ μέ νόμο τό 1910. — *78.*

50 Στό φύλλο 25 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» τῆς 16 (3) τοῦ Νοέμβρη 1905 δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Β. Α. Καρπίνσκι «Τό ἀγροτικό συνέδριο» μέ ὑπογραφή Β. Καλίνιν. Ὁ Λένιν κατά τή θεώρηση τοῦ ἄρθρου ἔκανε δυό προσθῆκες. Ἡ δεύτερη προσθήκη δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα. — *81.*

[51] «*Τσιόρνι περεντέλ*» («Γενικός ἀναδασμός») — σύνθημα πού ἐξέφραζε τόν πόθο τῶν ἀγροτῶν γιά γενικό ἀναδασμό τῆς γῆς, γιά κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας.

Ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο του «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας» τόνιζε ὅτι τό αἴτημα «γενικός ἀναδασμός», ἐκτός ἀπό τήν ἀντιδραστική οὐτοπία διαιώνισης τῆς μικρῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς, περιέχει καί τήν ἐπαναστατική πλευρά καί συγκεκριμένα «τόν πόθο νά σαρωθοῦν μέ τήν ἀγροτική ἐξέγερση ὅλα τά ὑπολείμματα τοῦ καθεστῶτος τῆς δουλοπαροικίας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 338).

Ἀργότερα, στό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔλεγε: «Μᾶς λένε πώς ἡ ἀγροτιά δέ θά ἱκανοποιηθεῖ ἀπό τό πρόγραμμά μας, πώς θά τραβήξει πιό πέρα. Ἐμεῖς ὅμως αὐτό δέν τό φοβούμαστε, γι' αὐτό ἔχουμε τό σοσιαλιστικό μας πρόγραμμα καί γι' αὐτό δέ φοβούμαστε καί τόν ἀναδασμό τῆς γῆς...» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 281). — *81.*

[52] «*Γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος*» — τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ Λένιν πού γράφτηκε γιά τήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» μόλις γύρισε ἀπό τό ἐξωτερικό, στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1905. Τό πρῶτο κεφάλαιο τοῦ ἄρθρου ἀναδημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Μογκζαούρι», ὄργανο τῶν γεωργιανῶν σοσιαλδημοκρατῶν, στό τεῦχος 41 τοῦ 1905. Τό ἄρθρο αὐτό ἀποτέλεσε τή βάση γιά τήν ἀπόφαση «Ἡ ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος», πού ψηφίστηκε στή συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε στό Τάμμερφορς τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, 1954, σελ. 99–100). — *83.*

[53] «*Ἀνεξάρτητοι*» — μέλη τῆς προβοκατόρικης ὀργάνωσης «Ἀνεξάρτητο κοινωνικό ἐργατικό κόμμα», πού ἱδρύθηκε στήν Πετρούπολη τό φθινόπωρο τοῦ 1905 μέ ἐντολή τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης καί ἄμεση συνεργασία τῆς Ὀχράνας*. Ἡ ὀργάνωση αὐτή, ζουμπατοφικοῦ τύπου, εἶχε βάλει σά σκοπό ν' ἀποτραβήξει τούς ἐργάτες ἀπό τόν ἐπαναστατικό ἀγώνα. Στό πρόγραμμα τοῦ «Ἀνεξάρτητου κοινωνικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», πού δημοσιεύτηκε στό τεῦχος 4 τοῦ περιοδικοῦ «Ρούσκι Ραμπότσι», στίς 15 (28) τοῦ Δεκέμβρη 1905, ἔμπαινε γιά καθῆκον ὁ ἀγώνας κατά τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Στίς ἀρχές τοῦ 1908 τό κόμμα ἔπαψε νά ὑπάρχει γιατί δέν εἶχε ἐπιτυχία στίς ἐργατικές μάζες. — *83.*

[54] Ἡ ἔκκληση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ «*Πρός ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις καί ὅλους τούς ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες*» μέ τόν τίτλο «Γιά τή σύγκληση τοῦ IV συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ» βγῆκε σέ χωριστό φυλλάδιο, τυπώθηκε ἐπίσης καί στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 9 τῆς 10 τοῦ Νοέμβρη 1905 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. Ι, 1954, σελ. 96–98. — *84.*

[55] *Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* ἔγινε στό Λονδίνο ἀπό τίς 12 ὥς τίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (25 τοῦ Ἀπρίλη – 10 τοῦ Μάη) 1905. Προετοιμάστηκε ἀπό

* Εἰδικῆς ἀσφάλειας. *Σημ. μετ.*

τούς μπολσεβίκους καί οἱ ἐργασίες του διεξήχθηκαν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Οἱ μενσεβίκοι ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στό συνέδριο καί συγκάλεσαν δική τους συνδιάσκεψη στή Γενεύη.

Στό συνέδριο παραβρέθηκαν 38 ἀντιπρόσωποι: 24 μέ θετική ψῆφο καί 14 μέ συμβουλευτική. Πρόεδρος τοῦ συνεδρίου ἐκλέχτηκε ὁ Β. Ι. Λένιν. Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους ἦταν ὁ Β. Β. Βορόβσκι, ἡ Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ὁ Α. Α. Μπογκντάνοφ, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι, ὁ Μ. Μ. Λιτβίνοφ, ὁ Μ. Γ. Τσχακάγια καί ἄλλοι.

Τό συνέδριο ἐξέτασε τά βασικά ζητήματα τῆς ἀναπτυσσόμενης στή Ρωσία ἐπανάστασης καί καθόρισε τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του. Στό συνέδριο συζητήθηκαν τά παρακάτω ζητήματα: ἔκθεση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς· ἔνοπλη ἐξέγερση· στάση ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης· γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση· στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα· καταστατικό τοῦ κόμματος· στάση ἀπέναντι στό τμῆμα τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἀποσχίστηκε· στάση ἀπέναντι στίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις· στάση ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους· πρακτικές συμφωνίες μέ τούς ἐσέρους· προπαγάνδα καί ζύμωση· λογοδοσία τῆς ΚΕ καί ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν ἔγραψε σχέδια ἀποφάσεων γιά ὅλα τά βασικά ζητήματα πού ἐξέτασε τό συνέδριο. Στό συνέδριο ἔκανε εἰσηγήσεις γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί γιά τήν ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος καί μίλησε γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τή στάση ἀπέναντι στήν τακτική τῆς κυβέρνησης τίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης, γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, γιά τό καταστατικό τοῦ κόμματος, μίλησε πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ καί γιά ἄλλα ζητήματα. Τό συνέδριο χάραξε τό στρατηγικό σχέδιο τοῦ κόμματος στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση, πού καθόριζε ὅτι τό προλεταριάτο θά εἶναι ὁ ἡγέτης, ὁ καθοδηγητής τῆς ἐπανάστασης καί σέ συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά, ἀφοῦ απομονώσει τήν ἀστική τάξη, θά παλαίψει γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης — τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν ἐγκαθίδρυση λαοκρατικῆς δημοκρατίας, γιά τήν ἐξάλειψη ὅλων τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας. Ξεκινώντας ἀπ' αὐτό τό στρατηγικό σχέδιο τό συνέδριο καθόρισε τή γραμμή τακτικῆς τοῦ κόμματος. Τό συνέδριο ἔβαλε σάν κύριο καί ἄμεσο καθῆκον τήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Τό συνέδριο τόνισε ὅτι μέ τή νίκη τῆς ἔνοπλης λαϊκῆς ἐξέγερσης πρέπει νά δημιουργηθεῖ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πού ὀφείλει νά τσακίσει τήν ἀντίσταση τῆς ἀντεπανάστασης, νά ἐφαρμόσει τό πρόγραμμα μίνιμουμ τοῦ ΣΔΕΚΡ, νά προετοιμάσει τίς συνθῆκες γιά τό πέρασμα στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Τό συνέδριο τροποποίησε τό καταστατικό τοῦ κόμματος· ψήφισε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ σχετικά μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος ὅπως τό εἶχε διατυπώσει ὁ Λένιν· κατάργησε τό σύστημα τῶν δύο κέντρων (ΚΕ καί ΚΟ) στό κόμμα καί δημιούργησε ἑνιαῖο καθοδηγητικό κομματικό κέντρο — τήν Κεντρική Ἐπιτροπή· καθόρισε ἐπακριβῶς τά δικαιώματα τῆς ΚΕ καί τίς σχέσεις της μέ τίς τοπικές ἐπιτροπές.

Τό συνέδριο καταδίκασε τις ἐνέργειες τῶν μενσεβίκων, τόν ὀπορ-

τουνισμό τους στά όργανωτικά ζητήματα καί στά ζητήματα τακτικής. Ἐπειδή ή «Ίσκρα» ἔπεσε στά χέρια τῶν μενσεβίκων καί άκολουθοῦσε όπορτουνιστική γραμμή, τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ άνέθεσε στήν ΚΕ νά δημιουργήσει νέο Κεντρικό Όργανο — τήν έφημερίδα «Προλετάρι». Ή όλομέλεια τῆς ΚΕ, πού ἔγινε στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) τοῦ 1905, ὅρισε διευθυντή τῆς «Προλετάρι» τόν Β. Ι. Λένιν.

Τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ εἶχε τεράστια ίστορική σημασία. Ἦταν τό πρῶτο μπολσεβίκικο συνέδριο. Τό συνέδριο έξόπλισε τό κόμμα καί τήν έργατική τάξη μέ μαχητικό πρόγραμμα πάλης γιά τή νίκη τῆς δημοκρατικῆς έπανάστασης. Γιά τίς έργασίες καί τή σημασία τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος βλ. τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό τρίτο συνέδριο» (Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 214 - 221). Οἱ άποφάσεις τοῦ συνεδρίου θεμελιώθηκαν άπό τόν Λένιν στό βιβλίο του «Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική έπανάσταση» (βλ. Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 1 - 132). — *84*.

56 Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «*Προλεταριάτο καί άγροτιά*» άναδημοσιεύτηκε άπό τήν όμάδα τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Σούμι σάν παράρτημα στό «Πρόγραμμα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ έργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας». Σούμι, 1905. — *94*.

57 *Όμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς»* — ή πρώτη ρωσική μαρξιστική όμάδα, πού ίδρύθηκε άπό τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ τό 1883 στήν Ἑλβετία Ἐκτός άπό τόν Πλεχάνοφ στήν όμάδα αὐτή άνῆκαν ό Π. Μπ. Ἀξελρόντ, ό Λ. Γ. Ντέιτς, ή Β. Ι. Ζασούλιτς, ό Β. Ν. Ἰγνάτοφ.

Ἡ όμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» ἔκανε μεγάλη δουλειά γιά τή διάδοση τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία. Μετέφραζε στά ρωσικά, τύπωνε στό έξωτερικό καί κυκλοφοροῦσε στή Ρωσία τά ἔργα τῶν Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς: «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος», «Μισθωτή έργασία καί κεφάλαιο», «Ἡ έξέλιξη τοῦ σοσιαλισμοῦ άπό τήν οὐτοπία στήν έπιστήμη» καί ἄλλα, έπίσης έκλαΐκευε τό μαρξισμό στίς έκδόσεις της. Ἡ όμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» ἔδοσε ἕνα σοβαρό χτύπημα στό ναροντνικισμό, πού άποτελοῦσε τό κύριο ίδεολογικό έμπόδιο στή διάδοση τοῦ μαρξισμοῦ καί στήν άνάπτυξη τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Στά ἔργα του «Ὁ σοσιαλισμός καί ή πολιτική πάλη» (1883), «Οἱ διαφωνίες μας» (1885) καί ἄλλα ό Γκ. Β. Πλεχάνοφ ἔκανε μαρξιστική κριτική στίς άντιδραστικές άντιλήψεις τῶν ναρόντνικων (γιά τό μή κεφαλαιοκρατικό δρόμο άνάπτυξης τῆς Ρωσίας, γιά τήν ἄρνηση τοῦ πρωτοποριακοῦ ρόλου τοῦ προλεταριάτου στό έπαναστατικό κίνημα, γιά τήν ύποκειμενική-ίδεαλιστική άντίληψη τῶν ναρόντνικων σχετικά μέ τό ρόλο τῆς προσωπικότητας στήν ίστορία κ. ἄ.). Τά δυό σχέδια προγράμματος τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν (1883 καί 1885), πού γράφτηκαν άπό τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί έκδόθηκαν άπό τήν όμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς», άποτέλεσαν σοβαρό βῆμα στήν προετοιμασία καί στή δημιουργία τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στή Ρωσία. Ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία στή διάδοση τῶν μαρξιστικῶν άντιλήψεων, στή θεμελίωση καί στήν ύπεράσπιση τοῦ διαλεκτικοῦ καί τοῦ ίστορικοῦ ύλισμοῦ εἶχε τό βιβλίο τοῦ Πλεχάνοφ (Ν. Μπέλτοφ) «Γύρω άπό τό ζήτημα τῆς έξέλιξης τῆς μονιστικῆς άντίληψης στήν ίστορία» (1895)· μέ τό βιβλίο αὐτό «δια-

παιδαγωγήθηκε ὁλόκληρη γενιά ρώσων μαρξιστῶν» (Β. Ι. Λένιν. Ἄπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 16ος, σελ. 243). Ἡ ὁμάδα ἔβγαλε καί κυκλοφόρησε στή Ρωσία 4 βιβλία τῆς συλλογῆς «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», καθώς καί μιά σειρά ἐκλαϊκευτικές μπροσοῦρες γιά τούς ἐργάτες.

Ὁ Φ. Ἔνγκελς χαιρέτησε τήν ἐμφάνιση τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς», «ἡ ὁποία εἰλικρινά καί ἀνεπιφύλακτα ἀποδέχτηκε τίς μεγάλες οἰκονομικές καί ἱστορικές θεωρίες τοῦ Μάρξ» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἄπαντα, τόμος XXVII, ρωσ. ἔκδ. 1935, σελ. 461). Ὁ Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί ἡ Β. Ι. Ζασούλιτς εἶχαν συνδεθεῖ μέ τόν Φ. Ἔνγκελς μέ προσωπική φιλία καί πολλά χρόνια εἶχαν μαζί του ἀλληλογραφία. Ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» εἶχε ἐπαφή μέ τό διεθνές ἐργατικό κίνημα καί σ' ὅλη τήν περίοδο τῆς ὕπαρξής της, ἀρχίζοντας ἀπό τό πρῶτο συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς (Παρίσι, 1889), ἐκπροσωποῦσε τή ρωσική σοσιαλδημοκρατία σ' ὅλα τά συνέδρια τῆς Διεθνοῦς.

Ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στή διαμόρφωση τῆς ἐπαναστατικῆς συνείδησης τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς τάξης, ἄν καί δέ συνδεόταν πρακτικά μέ τό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔλεγε ὅτι ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» «ἔβαλε μόνο τά θεωρητικά θεμέλια τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί ἔκανε τό πρῶτο βῆμα πρός τό ἐργατικό κίνημα» (Ἄπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 20ός, σελ. 255). Τά μέλη τῆς ὁμάδας ἔκαναν καί σοβαρά λάθη: ὑπερτιμοῦσαν τό ρόλο τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, ὑποτιμοῦσαν τόν ἐπαναστατικό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς σάν ἐφεδρείας τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Τά λάθη αὐτά ἀποτέλεσαν τό σπέρμα τῶν κατοπινῶν μενσεβίκικων ἀντιλήψεων τοῦ Πλεχάνοφ καί τῶν ἄλλων μελῶν τῆς ὁμάδας.

Τό 1894 μέ πρωτοβουλία τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» ἱδρύθηκε ἡ «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ». Τό 1900 τά μέλη τῆς ὁμάδας καί οἱ ὀπαδοί τους βγῆκαν ἀπό τήν «Ἕνωση» καί ἵδρυσαν τήν ἐπαναστατική ὀργάνωση «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Τά μέλη τῆς ὁμάδας Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Π. Μπ. Ἀξελρόντ καί Β. Ι. Ζασούλιτς ἀνῆκαν στήν σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά». Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τόν Αὔγουστο τοῦ 1903 ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» ἀνάγγειλε ὅτι παύει νά ὑπάρχει. — *94.*

58 Τήν ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα» βλ. στό «Τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀπρίλης–Μάης 1905. Πρακτικά». Μόσχα, 1959, σελ. 454. — *95.*

59 Στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης, πού ἔγινε στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1905, ὁ Β. Ι. Λένιν μίλησε γιά τά μέτρα ἀντιμετώπισης τῶν λοκάουτ πού εἶχαν κηρύξει οἱ κεφαλαιοκράτες ἀπαντώντας στήν καθιέρωση τοῦ ὀχτάωρου ἀπομέρους τῶν ἐργατῶν μέ τρόπο αὐτόβουλο. Ὁ Λένιν πρότεινε μιά ἀπόφαση γιά τό ζήτημα αὐτό καί μέ βάση τήν ἀπόφαση αὐτή ἡ Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης πῆρε στίς 14 (27) τοῦ Νοέμβρη ἀπόφαση γιά τά μέτρα ἀντιμετώπισης τῶν λοκάουτ. Γιά τή σημασία τῆς ἀπόφασης αὐτῆς ὁ Λένιν γράφει στό ἄρθρο του «Ἀποτυχημένη πρόκληση» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 108 - 110). — *106.*

60 *Τό συνέδριο τῶν παραγόντων τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων* ἔγινε στή

Μόσχα στίς 6–13 (19–26) τοῦ Νοέμβρη 1905. Τό συνέδριο τάχθηκε κατά τῆς σύγκλησης τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης καί ὑπέρ τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Γιά τή δημιουργία συνταγματικῆς μοναρχίας οἱ φιλελεύθεροι τσιφλικάδες καί ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη πρότειναν νά παράσχουν τήν ὑποστήριξή τους στήν κυβέρνηση. Γιά νά ἐφαρμοστοῦν «οἱ ἀρχές τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη» πρότειναν νά ὁριστεῖ διοίκηση ἀπό τό περιβάλλον τους. Στήν Κρατική δούμα ἀνατέθηκε ἡ ἐπεξεργασία τοῦ συντάγματος· τό σχέδιο τοῦ συντάγματος ἔπρεπε νά ἐγκριθεῖ ἀπό τόν τσάρο. Τό συνέδριο ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ Κρατική δούμα θά ἐκπληρώσει τό ρόλο τοῦ κατευναστῆ τῶν ἀγροτικῶν ταραχῶν μέ τήν παραχώρηση ἑνός μικροῦ συμπληρωματικοῦ κλήρου στούς ἀγρότες. Στήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου μπῆκαν τά αἰτήματα: ἄρση τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου στήν Πολωνία καί σέ ἄλλα μέρη, κατάργηση τῶν ἐνισχυμένων μέτρων ἀσφαλείας καί χορήγηση τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν πού ἀνάγγειλε τό διάγγελμα τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη. Αὐτό ἦταν συμβιβασμός μέ τήν κυβέρνηση. Γιά τό κλείσιμο τοῦ συμβιβασμοῦ αὐτοῦ τό συνέδριο ἔβγαλε μιά εἰδική ἀντιπροσωπεία, πού τήν ἀποτέλεσαν οἱ καντέτοι Κοκόσκιν, Μούρομτσεφ καί Πετρουνκέβιτς. Ἡ ἀντιπροσωπεία θά ἔκανε διαπραγματεύσεις μέ τόν πρόεδρο τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου Βίττε. — *109.*

61 *Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση στή Σεβαστούπολη* ἄρχισε στίς 11 (24) τοῦ Νοέμβρη 1905 καί κράτησε 5 μέρες. Οἱ ἐπαναστατημένοι ναῦτες, στρατιῶτες καί ἐργάτες ζητοῦσαν νά συγκληθεῖ συντακτική συνέλευση, νά ἀνακηρυχτεῖ λαοκρατική δημοκρατία, νά δοθεῖ ἐλευθερία λόγου, συγκεντρώσεων καί συλλαλητηρίων, νά ἐφαρμοστεῖ τό ὀχτάωρο καί νά βελτιωθοῦν οἱ συνθῆκες ζωῆς. Στήν ἐξέγερση πῆραν μέρος οἱ ναῦτες τῆς μοίρας ναυτικοῦ, οἱ ἐργάτες τῶν πολεμικῶν ναυπηγείων, οἱ στρατιῶτες τοῦ 49ου συντάγματος πεζικοῦ τοῦ Μπρέστ. Στούς ἐξεγερμένους προσχώρησαν οἱ ναῦτες τοῦ καταδρομικοῦ «Ὀτσάκοφ», τοῦ θωρηκτοῦ «Παντελεήμων» (πρώην «Ποτιόμκιν»), οἱ ναῦτες μερικῶν ἀντιτορπιλλικῶν καί ἄλλων καραβιῶν. Ἐπικεφαλῆς τῆς ἐξέγερσης ἦταν ὁ ὑπολοχαγός Π. Π. Σμίτ. Οἱ μπολσεβίκοι προσπάθησαν νά στρέψουν τό κίνημα πρός τό δρόμο τῆς ἔνοπλης πάλης. Οἱ μενσεβίκοι ὅμως, πού πλειοψηφοῦσαν στή σοσιαλδημοκρατική ἐπιτροπή τῆς Σεβαστούπολης, ἀντιτάχθηκαν στήν ἔνοπλη ἐξέγερση, πράγμα πού προκάλεσε τή διάσπαση στίς γραμμές τῶν ἐξεγερθέντων. Οἱ ἐξεγερμένοι δέν μπόρεσαν νά πάρουν μέ τό μέρος τους ἄλλες στρατιωτικές μονάδες καί τά περισσότερα καράβια ἀκολούθησαν ἀμυντική τακτική. Οἱ τσαρικές ἀρχές πῆραν ὅλα τά μέτρα γιά νά καταπνίξουν τήν ἐξέγερση: συγκέντρωσαν στή Σεβαστούπολη ἐκκαθαριστικά στρατιωτικά τμήματα, προετοίμασαν γιά μάχη τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ στόλου πού δέν εἶχε προσχωρήσει στήν ἐξέγερση. Στίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη ἡ διοίκηση τοῦ στόλου ἔστειλε τελεσίγραφο στούς ἐξεγερμένους νά παραδοθοῦν· οἱ ἐξεγερμένοι ἀπέρριψαν τό τελεσίγραφο. Τότε τό πυροβολικό ἄρχισε νά βάλλει ἐνάντια στά καράβια καί στούς στρατῶνες, ὅπου εἶχαν ὀχυρωθεῖ οἱ ἐπαναστατημένοι ναῦτες καί στρατιῶτες. Ἄναψε ἡ μάχη, ἐπειδή ὅμως οἱ δυνάμεις ἦταν ἄνισες κατά τό βράδυ ἡ ἐξέγερση καταπνίγηκε. Ἡ δίκη τῶν ἐξεγερθέντων ἄρχισε τό Φλεβάρη τοῦ 1906. Τό δικαστήριο καταδίκασε τόν ὑπολοχαγό Π. Π. Σμίτ καί τρεῖς ναῦτες σέ θάνατο καί μερικές ἑκατοντάδες ἄνδρες σέ καταναγκαστικά ἔργα καί φυλάκιση ποικίλης διαρ-

κείας. Χίλια περίπου άτομα τιμωρήθηκαν χωρίς δίκη. Παρ' όλο πού ή ἐξέγερση τῆς Σεβαστούπολης κατέληξε σέ ἥττα, ἔπαιξε ὡστόσο μεγάλο ρόλο στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907. Ἡ ἐξέγερση ἔδειχνε ὅτι ἡ ἀνάγκη γιά ἐλευθερία, ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀγώνα γι' αὐτήν, πού εἶχε γίνει συνείδηση στούς στρατιῶτες καί στούς ναῦτες, δέν μποροῦσε νά καταπνιγεῖ ἀκόμα καί μέ τούς πιό ἄγριους διωγμούς. Ἡ συνείδηση αὐτή δυνάμωνε ὅλο καί πιό πολύ στό στρατό καί στό στόλο, πού μετατρέπονταν ἀπό ἰσχυρό στήριγμα τοῦ τσαρισμοῦ σέ ἑστία τῆς ἐπανάστασης, προετοιμάζοντας «νέες Κρονστάνδες καί νέες Σεβαστουπόλεις» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 116). — *111.*

62 «*Ρούς*» («Ρωσία») — καθημερινή φιλελεύθερη ἀστική ἐφημερίδα· τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905 προσήγγισε τούς καντέτους· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1903, ἔκλεισε στίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Ἀργότερα ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε κατά διαλείμματα καί μέ διάφορους τίτλους: «Ρούς», «Μολβά», «ΧΧ βέκ», «Ὄκο», «Νόβαγια Ρούς». — *111.*

63 Πρόκειται γιά τή συμμετοχή τῶν στρατευμάτων τοῦ τσάρου τῆς Ρωσίας Νικολάου Α' στήν κατάπνιξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος στὶς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Τό 1848 ὁ τσάρος ἔστειλε στρατεύματα στή Ρουμανία, στήν Πολωνία, στίς Βαλτικές χῶρες, στή δυτικά τοῦ Δνείπερου Οὐκρανία, χορήγησε στόν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας δάνειο ἕξ ἑκατομμύρια γιά νά καταπνίξει τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῆς Ἰταλίας. Τό 1849 μέ τή βοήθεια τῶν τσαρικῶν στρατευμάτων καταπνίγηκε ἡ ἐπανάσταση στήν Οὐγγαρία. — *111.*

64 *Ἡ πανρωσική ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τῶν ταχυδρομείων καί τηλεγραφείων* κράτησε ἀπό τίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη ὥς τίς 15 (28) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Ἀφορμή γιά τήν ἀπεργία ἔδοσαν οἱ ἀρχές πού ἀπαγόρεψαν νά ὀργανωθεῖ σωματεῖο τῶν ταχυδρομικῶν-τηλεγραφικῶν καί ἀπέλυσαν πολλούς ὑπαλλήλους τῆς ταχυδρομικῆς-τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας — τούς ὀργανωτές τοῦ σωματείου. Τό πανρωσικό συνέδριο τοῦ σωματείου τῶν ταχυδρομικῶν-τηλεγραφικῶν, πού ἄρχισε στή Μόσχα στίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη, ψήφισε ἀπόφαση νά σταλεῖ τηλεγράφημα στόν πρωθυπουργό Βίττε μέ τό αἴτημα νά ἐπαναπροσληφθοῦν οἱ ἀπολυθέντες συνάδελφοί τους. Τό τηλεγράφημα ἀπαιτοῦσε νά δοθεῖ ἀπάντηση ὥς τίς 6 τό βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας, δηλ. τῆς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη. Ἐπειδή ἡ κυβέρνηση δέν ἀπάντησε στήν καθορισμένη προθεσμία, τό συνέδριο ἔστειλε τηλεγράφημα, χρησιμοποιώντας ὅλες τίς γραμμές, γιά ν' ἀρχίσει ἡ ἀπεργία. Ἡ ἀπεργία τῶν ταχυδρομικῶν-τηλεγραφικῶν ἀγκάλιασε ὅλη τή Ρωσία. — *116.*

65 «*Νάσα Ζίζν*» («Ἡ ζωή μας») — καθημερινή ἐφημερίδα φιλελεύθερων ἀρχῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη κατά διαλείμματα ἀπό τίς 6 (19) τοῦ Νοέμβρη 1904 ὥς τίς 11 (24) τοῦ Ἰούλη 1906. — *117.*

66 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2 ρωσ. ἔκδ., τόμος 4ος, σελ. 419–459. — *117.*

67 «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν δλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 37-43. — *119.*

68 *Βουλή τῆς Φραγκφούρτης* — πανγερμανική ἐθνική συνέλευση· συγκλήθηκε μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Μάρτη 1848 στή Γερμανία καί ἄρχισε τίς ἐργασίες της στίς 18 τοῦ Μάη 1848 στή Φραγκφούρτη ἐπί τοῦ Μάιν. Τό κύριο καθῆκον τῆς Συνέλευσης ἦταν ἡ ἐξάλειψη τοῦ πολιτικοῦ κατατεμαχισμοῦ καί ἡ ἐπεξεργασία πανγερμανικοῦ συντάγματος. Ὡστόσο λόγω τῆς δειλίας καί τῶν ταλαντεύσεων τῆς φιλελεύθερης πλειοψηφίας τῆς Συνέλευσης, τῆς ἀναποφασιστικότητας καί τῆς ἀσυνέπειας τῆς μικροαστικῆς ἀριστερῆς πτέρυγας, ἡ Συνέλευση φοβήθηκε νά πάρει στά χέρια της τήν ἀνώτατη ἐξουσία στή χώρα καί δέν μπόρεσε νά πάρει ἀποφασιστική θέση στά βασικά ζητήματα τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848-1849. Δέν ἔκανε τίποτα γιά νά ἀνακουφίσει τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, δέν ὑποστήριξε τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῆς Πολωνίας καί τῆς Τσεχίας καί ἐνέκρινε τήν πολιτική τῆς καταπίεσης, πού ἀκολουθοῦσαν ἡ Αὐστρία καί ἡ Πρωσσία σέ βάρος τῶν ὑπόδουλων λαῶν. Ἡ Συνέλευση δέν τόλμησε νά κινητοποιήσει τίς δυνάμεις τοῦ λαοῦ γιά τήν ἀπόκρουση τῆς ἐπίθεσης τῆς ἀντεπανάστασης καί γιά ὑπεράσπιση τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συντάγματος πού εἶχε καταρτίσει ἡ ἴδια τό Μάρτη τοῦ 1849.

Σέ λίγο ἡ αὐστριακή καί ἔπειτα ἡ πρωσσική κυβέρνηση ἀνακάλεσαν τούς βουλευτές τους, καί σέ συνέχεια ἐγκατέλειψαν τή συνέλευση τῆς Φραγκφούρτης οἱ φιλελεύθεροι βουλευτές καί τῶν ἄλλων γερμανικῶν κρατῶν. Οἱ βουλευτές τῆς ἀριστερῆς, τῆς μικροαστικῆς πτέρυγας πού ἔμειναν στή Συνέλευση μετέφεραν τήν ἕδρα της στή Στουτγάρδη. Τόν Ἰούνη τοῦ 1849 ἡ Συνέλευση διαλύθηκε ἀπό τά στρατεύματα τῆς κυβέρνησης τῆς Βυρτεμβέργης. — *120.*

69 *Μανιλοφισμός* — σύνολο τῶν γνωρισμάτων τοῦ χαρακτήρα τοῦ Μανίλοφ, ἑνός ἥρωα τοῦ ἔργου τοῦ Ν. Β. Γκόγκολ «Νεκρές ψυχές». Στό πρόσωπο τοῦ συναισθηματικοῦ, τοῦ «καλοκάγαθου» τσιφλικᾶ Μανίλοφ ὁ συγγραφέας ἐνσαρκώνει τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ ἄβουλου ὀνειροπόλου, τοῦ κενοῦ φαντασιοκόπου, τοῦ ἀργόσχολου πολυλογᾶ. — *122.*

70 Τό ἄρθρο «*Ἡ ἀπολυταρχία πού πεθαίνει καί τά νέα ὄργανα λαϊκῆς ἐξουσίας*» ἐκδόθηκε σέ χωριστό φυλλάδιο ἀπό τήν Ἐπιτροπή τῶν ἑνοποιημένων σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τῆς πόλης Νικολάγεφ, στίς 14 (27) τοῦ Δεκέμβρη 1905· ἀναδημοσιεύτηκε ἐπίσης καί στό φύλλο 2 τῆς ἐφημερίδας «Ζαμπαϊκάλσκι Ραμπότσι» — ὄργανο τῆς ἐπιτροπῆς Τσιτά τοῦ ΣΔΕΚΡ — στίς 18 (31) τοῦ Δεκέμβρη 1905. — *123.*

71 «*Σλόβο*» («Λόγος») — καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1903 ὥς τό 1909. Ἀρχικά ἦταν ὄργανο τῶν δεξιῶν ζέμτσι, ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1905 — ὄργανο τοῦ κόμματος τῶν Ὀχτωβριστῶν. Ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1906 σταμάτησε ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας. Ἐπανεκδόθηκε στίς 19 τοῦ Νοέμβρη (2 τοῦ Δεκέμβρη) 1906 σάν ὄργανο τοῦ κόμματος «εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης», πού οὐσιαστικά δέ διέφερε καθόλου ἀπό τούς ὀχτωβριστές. — *124.*

[72] *«Κόμμα τῆς ἔννομης τάξης»* — ἀντεπαναστατικό κόμμα τῆς μεγάλης ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἀνώτερων στρωμάτων τῆς γραφειοκρατίας· σχηματίστηκε τό φθινόπωρο τοῦ 1905 καί πῆρε τήν ὁριστική του μορφή μετά τή δημοσίευση τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ 'Οχτώβρη. Τό κόμμα, καλυπτόμενο κάτω ἀπό τή σημαία τῆς «ἔννομης τάξης», στήν πραγματικότητα πάλαιβε ἀποφασιστικά γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ τσαρικοῦ καθεστῶτος. Τό κόμμα ἐπιδοκίμασε τή διάλυση τῆς Ι Κρατικῆς δούμας· στίς ἐκλογές τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας συνασπίστηκε μέ τή μαυροεκατονταρχίτικη «Ἕνωση τῶν πραγματικῶν ρώσων», προτείνοντας καί στούς ὀχτωβριστές νά μποῦν στό συνασπισμό αὐτόν. Τό κόμμα αὐτό διαλύθηκε τό 1907, ἕνα μέρος τῶν μελῶν του πῆγε μέ τούς ὀχτωβριστές, ἕνα ἄλλο μέ τούς ἀπροκάλυπτους μαυροεκατονταρχίτες. — *131.*

[73] *Καλένδες* — ὀνομασία τῆς πρώτης μέρας τοῦ μήνα στούς ἀρχαίους ρωμαίους. Οἱ Ἕλληνες δέν εἶχαν τέτοια ὀνομασία. 'Αναβολή μιᾶς δουλειᾶς γιά τίς ἑλληνικές καλένδες σημαίνει ὁριστική ματαίωση τῆς δουλειᾶς, χαντάκωμά της. — *137.*

[74] *Ριζοσπάστες-δημοκράτες* — μικροαστική ὀργάνωση· ἱδρύθηκε τό Νοέμβρη τοῦ 1905· κρατοῦσε θέση ἐνδιάμεση ἀνάμεσα στούς καντέτους καί στούς μενσεβίκους. Οἱ ριζοσπάστες-δημοκράτες προσπάθησαν νά βγάλουν τήν ἐφημερίδα «Ραντικάλ» (βγῆκε ἕνα φύλλο). Πρόβαλαν τό αἴτημα τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, ἄν καί συμβιβάζονταν καί μέ μιά συνταγματική μοναρχία, μέ τόν ὅρο τό ὑπουργικό συμβούλιο νά λογοδοτεῖ στή βουλή· στό ἀγροτικό ζήτημα ὑποστήριζαν τήν ἀπαλλοτρίωση χωρίς καμιά ἀποζημίωση γιά τά κτήματα τοῦ κράτους, τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας, τῆς αὐλῆς, τῶν μοναστηριῶν καί τῶν ἐκκλησιῶν καί τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν ἰδιόκτητων γαιῶν μέ ἐλάχιστη ἀποζημίωση. Στίς ἀρχές τοῦ 1906 ἡ ὀργάνωση τῶν ριζοσπαστῶν-δημοκρατῶν διαλύθηκε, τά πρώην μέλη της προσχώρησαν στά ἡμικαντέτικα ἔντυπα ὄργανα «Μπέζ Ζαγκλάβιγια» καί «Τοβάριστς». — *139.*

[75] Βλ. Τό ἄρθρο τοῦ Φ. Ἕνγκελς «Ἡ φιλολογία τῶν ἐκπατρισμένων» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἕνγκελς. Ἅπαντα, τόμος XV, ρωσ. ἔκδ. 1935, σελ. 228). — *146.*

[76] Πρόκειται γιά τήν πρώτη συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε στό Τάμμερφορς (Φιλλανδία) στίς 12–17 (25–30) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Ἡ ἐπαναστατική κατάσταση πού εἶχε δημιουργηθεῖ μέ τή γενική ἀπεργία τοῦ 'Οχτώβρη, καθώς καί τά αἰτήματα τῶν κατωτέρων ὀργανώσεων γιά κομματική ἕνωση τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων, ἔβαλαν στήν ἡμερήσια διάταξη τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τῶν μπολσεβίκων, πού εἶχε ὁριστεῖ νά γίνει σύμφωνα μέ τό καταστατικό (πού ψηφίστηκε στό ΙΙΙ συνέδριο) τό Μάη τοῦ 1906. Μέ πρόταση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἡ ΚΕ ἔστειλε ἔκκληση «Πρός ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις καί ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες» γιά τή σύγκληση τοῦ IV συνεδρίου στίς 10 (23) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Ἡ ἔκκληση ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπ' ὅλη τήν Κεντρική 'Επιτροπή. Τό συνέδριο δέν μποροῦσε νά γίνει ἐξαιτίας τῆς ἀπεργίας τῶν σιδηροδρομικῶν, τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης πού ἄρχισε στή Μόσχα καί τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων πού ξέσπασαν σέ ἄλλες

πόλεις τῆς Ρωσίας. Οἱ ἀντιπρόσωποι πού κατάφεραν νά φτάσουν στόν τόπο τοῦ συνεδρίου ὀργάνωσαν συνδιάσκεψη. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος ἐκπρόσωποι 26 ὀργανώσεων. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς συνδιάσκεψης. Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους ἦταν: ὁ Ι. Β. Στάλιν, ὁ Π. Ν. Μοστοβένκο, ὁ Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι, ὁ Λ. Μπ. Κράσιν, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ὁ Β. Α. Ράντους-Ζενκόβιτς, ὁ Σ. Α. Λοζόβσκι, ὁ Β. Ι. Νέβσκι, ἡ Λ. Μ. Κνιπόβιτς, ὁ Π. Φ. Κουντέλλι, ὁ Β. Γιου. Φριντόλιν καί ἄλλοι. Ἐκπρόσωπος τῶν μενσεβίκων ἦταν ὁ Ε. Α. Γκούρεβιτς (Β. Ντάνεβιτς).

Ἡ ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης ἦταν ἡ παρακάτω: 1) Ἐκθέσεις δράσης τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων· 2) Εἰσήγηση γιά τήν τρέχουσα στιγμή· 3) Ὀργανωτικός ἀπολογισμός τῆς ΚΕ· 4) Ἡ συνένωση τῶν δυό τμημάτων τοῦ ΣΔΕΚΡ· 5) Ἡ ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος· 6) Τό ἀγροτικό ζήτημα· 7) Ἡ Κρατική δούμα.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε εἰσηγήσεις γιά τήν τρέχουσα στιγμή καί τό ἀγροτικό ζήτημα. Ἡ συνδιάσκεψη τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀποκατάστασης τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος καί τῆς συγχώνευσης τῶν κέντρων πρακτικῆς δουλειᾶς τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων καί τῶν κεντρικῶν τους δημοσιογραφικῶν ὀργάνων πάνω στή βάση τῆς ἰσοτιμίας· ὑπέρ τῆς συγχώνευσης τῶν τοπικῶν παραλλήλων ὀργανώσεων· ἀνέθεσε στήν Ἑνοποιημένη ΚΕ νά συγκαλέσει ἑνωτικό συνέδριο.

Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀποφάσεις γιά τήν «ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος» καί γιά τό ἀγροτικό ζήτημα. Στήν ἀπόφαση «Ἡ ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος» ἡ συνδιάσκεψη συνιστοῦσε νά ἐφαρμοστεῖ πλατιά ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας καί ἡ ἀρχή τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Ἐξαιρέσεις ἀπό τήν ἀρχή αὐτή ἐπιτρέπονταν μόνο σέ περίπτωση ἀξεπέραστων πρακτικῶν ἐμποδίων. Στήν «Ἀγροτική ἀπόφαση» (σύμφωνα μέ τήν εἰσήγηση τοῦ Λένιν) ἡ συνδιάσκεψη, ἀναπτύσσοντας τήν ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου, πρότεινε νά ἀντικατασταθεῖ τό σημεῖο τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος γιά τά «ὀτρέζκι» μέ τό αἴτημα τῆς δήμευσης ὅλων τῶν κρατικῶν, τσιφλικάδικων καί ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων. Ἡ συνδιάσκεψη συζήτησε καί τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα. Εἰδική εἰσήγηση πάνω στό θέμα αὐτό δέν ἔγινε. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης Μπ. Ι. Γκόρεφ, πού ἀνέλυσε μέ πρόταση τῆς συνδιάσκεψης τίς βασικές διατάξεις τοῦ νόμου τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη γιά τίς ἐκλογές Δούμας, διατύπωσε στό τέλος μιά ἄποψη παρόμοια μέ τή γνώμη τοῦ μενσεβίκου ἀντιπρόσωπου Γκούρεβιτς, δηλ. νά χρησιμοποιηθοῦν οἱ ἐκλογές Δούμας στό πρῶτο στάδιο. Ὁ λόγος τοῦ Γκόρεφ, πού δέν ἐξέφραζε τήν κομματική γνώμη τῶν ἀντιπροσώπων, ἀντικρούστηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀπόφαση γιά τήν ἐνεργό ἀποχή ἀπό τήν Ι Δούμα· τήν ἀπόφαση τήν εἶχε ἐκπονήσει μιά ἐπιτροπή ἀπό τούς Λένιν, Κράσιν, Στάλιν, Μέλσιτοφ καί Γιαροσλάβσκι. Ἐπειδή στή Μόσχα εἶχε κιόλας ἀρχίσει ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση, ἡ συνδιάσκεψη, μέ πρόταση τοῦ Λένιν, τέλειωσε βιαστικά τίς ἐργασίες της καί οἱ ἀντιπρόσωποι ἔφυγαν γιά τόν τόπο τους μέ τό σκοπό νά πάρουν καί οἱ ἴδιοι προσωπικά μέρος στήν ἐξέγερση.

Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης δημοσιεύτηκαν στά φύλλα 21, 22 καί 23 τῆς ἐφημερίδας «Μολβά», στίς 29, 30 καί 31 τοῦ Δεκέμβρη 1905 (11, 12 καί 13 τοῦ Γενάρη 1906), στό φύλλο 1 τῆς ἐφημερίδας «Μολοντάγια Ροσσίγια» τῆς 4 τοῦ Γενάρη 1906 καί ἐκδόθηκαν ἀπό τήν ΚΕ

σέ χωριστό φυλλάδιο (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 98-101). — *148.*

77 Τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «*Τό ἐργατικό κόμμα καί τά καθήκοντά του στή σημερινή κατάσταση*» δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Μολοντάγια Ροσσίγια», στό φύλλο 1 τῆς 4 τοῦ Γενάρη 1906.

«*Μολοντάγια Ροσσίγια*» — βδομαδιάτικη κοινωνικοπολιτική καί φιλολογική ἐφημερίδα, νόμιμο ὄργανο τῶν σοσιαλδημοκρατῶν φοιτητῶν. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Β. Β. Βορόβσκι, ὁ Α. Μ. Γκόρκι, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι, ὁ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας ἔπρεπε νά βγεῖ στά τέλη τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1905, στήν πραγματικότητα ὅμως βγῆκε στίς 4 τοῦ Γενάρη 1906 καί κατασχέθηκε. Τήν ἐφημερίδα τήν ἔκλεισαν οἱ ἀρχές στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1906. — *150.*

78 Πρόκειται γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τῆς Μόσχας τό Δεκέμβρη τοῦ 1905. Ἡ συνδιάσκεψη τῶν μπολσεβίκων πού ἔγινε στίς 5 (18) τοῦ Δεκέμβρη 1905 στή Μόσχα, ἐκφράζοντας τή θέληση τῶν ἐργατῶν, ἀποφάσισε νά κηρύξει γενική ἀπεργία καί νά ἀρχίσει τόν ἔνοπλο ἀγώνα. Στίς 7 (20) τοῦ Δεκέμβρη ἄρχισε, ὕστερα ἀπό ἔκκληση τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας, ἡ γενική πολιτική ἀπεργία. Τίς πρῶτες δυό μέρες ἀπεργοῦσαν στή Μόσχα πάνω ἀπό 150 χιλιάδες ἄτομα. Στά ἐργοστάσια καί στίς φάμπρικες ὀργανώνονταν πολυάριθμες συγκεντρώσεις, στούς δρόμους — διαδηλώσεις. Ἄρχισαν οἱ συγκρούσεις μέ τούς κοζάκους καί τήν ἀστυνομία. Οἱ ἀρχές κινητοποιοῦσαν ἐσπευσμένα τίς δυνάμεις τους καί περνοῦσαν στήν ἐπίθεση. Τό προλεταριάτο, ἀπαντώντας στίς ἐνέργειες τῶν ἀρχῶν, ἄρχισε νά στήνει ὁδοφράγματα. Στίς 10 (23) τοῦ Δεκέμβρη ἡ ἀπεργία μετατράπηκε σέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Κέντρα τῆς ἐξέγερσης ἦταν ἡ Πρέσνια, τό Ζαμοσκβορέτσιε, ἡ συνοικία Ραγκόζσκο-Σιμόνοβσκι καί ἡ συνοικία τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τοῦ Καζάν. Ὁ ἀγώνας κράτησε 9 μέρες. Ἡ Πρέσνια στάθηκε τό κύριο φρούριο τῆς ἐξέγερσης, τό κέντρο της· ἐδῶ συγκεντρώθηκαν οἱ καλύτερες μαχητικές ὁμάδες τῶν ἐργατῶν τῆς Μόσχας. Οἱ ἐργάτες τῆς Μόσχας πολέμησαν μέ αὐτοθυσία, ἀλλά οἱ ἐξεγερμένοι δέν εἶχαν ἀκόμα πείρα ἀπό ἔνοπλο ἀγώνα, δέν εἶχαν τά ἀπαραίτητα ὅπλα· δέν εἶχε ἐπίσης ὀργανωθεῖ καλά ἡ σύνδεση μέ τό στρατό. Στίς ἀρχές τοῦ Δεκέμβρη ἡ φρουρά τῆς Μόσχας παρουσίασε ταλαντεύσεις, ἡ τσαρική ὅμως κυβέρνηση κατόρθωσε νά τήν τραβήξει μέ τό μέρος της. Στά χέρια τῆς κυβέρνησης ἔμεινε ἡ σιδηροδρομική γραμμή πού συνδέει τήν Πετρούπολη μέ τή Μόσχα. Τό Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, πού εἶχε ἐπικεφαλῆς μενσεβίκους, ἦταν ἐνάντια στήν ἐξέγερση. Ἡ ἐξέγερση τῆς Μόσχας δέ μετατράπηκε σέ πανρωσική. Ἡ καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης ὑστεροῦσε γενικά ἀπό τό κίνημα τῶν μαζῶν, πού ἀναπτυσσόταν αὐθόρμητα. Στήν ἀρχή τῆς ἐξέγερσης εἶχαν πιαστεῖ τά καθοδηγητικά στελέχη τῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας τῶν μπολσεβίκων. Ἡ γενική ἐξέγερση τῆς Μόσχας μετατράπηκε σέ ἐξέγερση ὁρισμένων συνοικιῶν. Στήν πορεία τοῦ ἀγώνα δέν ἐφαρμόστηκε ἡ τακτική τῆς ἐπίθεσης ἀλλά τῆς ἄμυνας. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι τορπίλλιζαν τήν ἀνάπτυξη τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀπαιτώντας νά σταματήσει ὁ ἔνοπλος ἀγώνας. Ἡ συνθηκολόγα θέση τῶν

μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων συνετέλεσε στήν ἧττα τῆς ἐξέγερσης. Ἡ τσαρική κυβέρνηση μετέφερε στρατεύματα στή Μόσχα ἀπό τήν Πετρούπολη, τό Τβέρ καί τή Δυτική ἀκρινή περιοχή. Στίς 17 (30) τοῦ Δεκέμβρη ἄρχισε ἡ ἔφοδος ἐνάντια στήν Πρέσνια. Ἡ Πρέσνια πλημμύρισε στό αἷμα. Ἡ κομματική ἐπιτροπή Μόσχας καί τό Σοβιέτ Μόσχας πῆραν ἀπόφαση νά σταματήσει ἡ ἔνοπλη ἀντίσταση ἀπό τίς 19 τοῦ Δεκέμβρη 1905 (1 τοῦ Γενάρη 1906), μέ σκοπό νά διαφυλαχτοῦν οἱ ἐπαναστατικές δυνάμεις καί νά προετοιμαστοῦν γιά παραπέρα ἀγῶνες. Ὕστερα ἀπό τή Μόσχα, τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 καί τό Γενάρη τοῦ 1906, ξέσπασαν ἐπαναστάσεις σέ μιά σειρά ἄλλα μέρη: Νίζνι Νόβγκοροντ, Ροστόβ ἐπί τοῦ Ντόν, Νοβοροσίισκ, Ντονμπάς, Αἰκατερινοσλάβ, Πέρμ (Μοτοβιλίχα), Οὐφά, Κρασνογιάρσκ, Τσιτά. Μεγάλες ἔνοπλες ἐξεγέρσεις ἔγιναν στήν Ὑπερκαυκασία, στήν Πολωνία, στήν περιοχή τῆς Βαλτικῆς, στή Φιλλανδία. Οἱ μερικές ὅμως αὐτές ἐξεγέρσεις καταπνίγηκαν ὅλες σκληρά ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη ἀποτέλεσε τό ὑψηλότερο σημεῖο τῆς ἐπανάστασης.

Οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι διαφωνοῦσαν ριζικά στήν ἐκτίμηση τῆς ἐξέγερσης. Οἱ μενσεβίκοι καταδίκαζαν τόν ἡρωικό ἀγώνα τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου πού ξεσηκώθηκε σέ ἔνοπλη ἐξέγερση. «Δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα» — δήλωσε ὁ Πλεχάνοφ. Ἀντίθετα, ἔλεγαν οἱ μπολσεβίκοι, ἔπρεπε νά πάρουμε τά ὅπλα πιό ἀποφασιστικά, ἐξηγώντας στίς μάζες ὅτι ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης μπορεῖ νά κερδηθεῖ μόνο μέ τόν ἔνοπλο ἀγώνα. Ἐκτιμώντας πολύ τή σημασία τῆς ἐξέγερσης τοῦ Δεκέμβρη ὁ Λένιν ἔγραφε: ὁ λαός «πῆρε τό βάπτισμα τοῦ πυρός. Ἀτσαλώθηκε στήν ἐξέγερση. Προετοίμασε τίς γραμμές τῶν μαχητῶν πού νίκησαν τό 1917» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ. τόμ. 31ος, σελ. 501-502). Γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Διδάγματα ἀπό τήν ἐξέγερση τῆς Μόσχας» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 11ος, σελ. 145 - 152). —*151.*

79 Τό ἄρθρο «*Ἡ Κρατική δούμα καί ἡ σοσιαλδημοκρατική τακτική*» εἶναι ἀφιερωμένο στήν αἰτιολόγηση τῆς ἀπόφασης «Γιά τήν Κρατική δούμα», πού ψηφίστηκε ἀπό τήν Πρώτη συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Τάμμερφορς, τό Δεκέμβρη τοῦ 1905. — *163.*

80 *Νόμος τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1905* — ἐκλογικός νόμος γιά τίς ἐκλογές Κρατικῆς δούμας, πού ψηφίστηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση σάν κάποια ὑποχώρηση μπροστά στούς ἐργάτες τόν καιρό πού ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση τῆς Μόσχας εἶχε φτάσει στό κατακόρυφο. Σέ ἀντίθεση μέ τό νόμο γιά τή «συμβουλευτική» Δούμα τοῦ Μπουλίγκιν (6 τοῦ Αὐγούστου 1905) ὁ νέος νόμος πρόβλεπε τή δημιουργία «νομοθετικῆς» Δούμας. Στίς κουρίες πού εἶχαν καθοριστεῖ παλαιότερα: τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικάδων), τῆς πόλης (ἀστικῆς τάξης) καί τῶν ἀγροτῶν, ὁ νόμος πρόσθεσε τήν ἐργατική κουρία καί διεύρυνε κάπως τή σύνθεση τῶν ἀστῶν ἐκλογέων, διατηρώντας τό συνολικό ἀριθμό τῶν ἐκλεκτόρων τῆς κουρίας τῶν πόλεων. Οἱ ἐκλογές δέν ἦταν καθολικές. Πάνω ἀπό 2 ἑκατομμύρια ἄνδρες-ἐργάτες, ἀκτήμονες ἀγρότες, νομάδες, ὑπηρετοῦντες στό στρατό, νέοι ὥς 25 χρονῶν, καθώς καί οἱ γυναῖκες δέν εἶχαν δικαίωμα ψήφου. Οἱ ἐκλογές δέν ἦταν ἰσότιμες. Τό ταξικό περιεχόμενο τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος φαινόταν ἀπό τά παρακάτω ἐνδεικτικά στοιχεῖα: ἕνας ἐκλέκτορας ἀναλογοῦσε σέ 2 χιλιάδες ἐκλογεῖς τῆς κουρίας τῶν

γαιοκτημόνων, σέ 7 χιλιάδες τῆς κουρίας τῶν πόλεων, σέ 30 χιλιάδες τῆς ἀγροτικῆς κουρίας καί σέ 90 χιλιάδες τῆς ἐργατικῆς κουρίας, δηλαδή μιά ψῆφος ἑνός τσιφλικᾶ ἦταν ἴση μέ 3 ψήφους τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν πόλεων, μέ 15 ψήφους ἀγροτῶν καί μέ 45 ψήφους ἐργατῶν. Οἱ ἐκλέκτορες τῆς ἐργατικῆς κουρίας ἀποτελοῦσαν μόλις τό 4 % ὅλων τῶν ἐκλεκτόρων τῆς Κρατικῆς δούμας. Στήν ἐργατική κουρία ἐπιτρεπόταν νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές οἱ ἐργάτες ἐπιχειρήσεων πού εἶχαν 50 τουλάχιστον ἐργάτες. Οἱ ἐπιχειρήσεις πού εἶχαν ἀπό 50 ὥς 1000 ἐργάτες ἔστελναν ἕναν πληρεξούσιο. Οἱ μεγάλες ἐπιχειρήσεις ἔστελναν ἕναν πληρεξούσιο ἀνά 1000 ἄτομα. Οἱ ἐκλογές δέν ἦταν ἄμεσες, ἀλλά πολυβάθμιες. Γιά τούς ἐργάτες τό ἐκλογικό σύστημα καθόριζε τρεῖς βαθμίδες καί γιά τούς ἀγρότες τέσσερες. Στήν πραγματικότητα οἱ ἐκλογές δέν ἦταν μυστικές. Ὁ νόμος ἐξασφάλιζε γιά τούς τσιφλικάδες καί τούς κεφαλαιοκράτες τεράστια ὑπεροχή στή Δούμα. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ὁ νόμος τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη οὐσιαστικά δέν πρόσθεσε τίποτα τό καινούργιο στό χαρακτήρα τῶν ἐκλογῶν γιά τήν Κρατική δούμα. — *165.*

81 «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ 100–101. — *166.*

82 Πρόκειται γιά τό λεγόμενο «Δημοσιονομικό μανιφέστο» πού δημοσιεύτηκε στό σοσιαλδημοκρατικό καί φιλελεύθερο τύπο στίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1905 μέ τίς ὑπογραφές τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης, τῆς Γενικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πανρωσικῆς ἀγροτικῆς ἕνωσης, τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς καί τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν, τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος Πολωνίας. Τό μανιφέστο ἔλεγε ὅτι πρέπει νά στερηθεῖ ἡ τσαρική κυβέρνηση ἀπό τά δημοσιονομικά ἔσοδα καί καλοῦσε τόν πληθυσμό νά ἀρνηθεῖ νά πληρώσει τίς δόσεις ἐξαγορᾶς καί ὅλες τίς ἄλλες ὀφειλές του στό κράτος, νά ἀπαιτήσει νά γίνεται ἡ πληρωμή τῆς μισθοδοσίας καί ὅλων τῶν συναλλαγῶν σέ χρυσό, νά ἀποσύρει τίς καταθέσεις ἀπό τά ταμιευτήρια καί ἀπό τήν Κρατική τράπεζα. Τό μανιφέστο τελείωνε μέ τό αἴτημα «νά μήν ἐπιτραπεῖ ἡ πληρωμή τῶν χρεῶν πού προέρχονται ἀπό ὅλα τά δάνεια τά ὁποῖα εἶχε συνάψει ἡ τσαρική κυβέρνηση ὅταν ἔκανε ἀνοιχτά καί φανερά πόλεμο ἐνάντια σ' ὅλον τό λαό». Τό γραφεῖο τῆς «Ἕνωσης ἑνώσεων» στή συνεδρίασή του πού ἔγινε στίς 4 (17) τοῦ Δεκέμβρη 1905 ἀποφάσισε νά φέρει στό ἑπόμενο συνέδριο τῆς Ἕνωσης τό ζήτημα τῆς υἱοθέτησης τῶν θέσεων τοῦ μανιφέστου αὐτοῦ. Τό IV ὅμως συνέδριο τῆς «Ἕνωσης ἑνώσεων», πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1906, δέ συζήτησε τό ζήτημα. — *169.*

83 Πρόκειται γιά τό κύριο ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας «Ναρόνταγια Σβομπόντα», πού εἶχε δημοσιευθεῖ στό φύλλο 5 τῆς 20 τοῦ Δεκέμβρη 1905 (2 τοῦ Γενάρη 1906) καί εἶχε γραφεῖ ἀπό τόν καντέτο Β. Μ. Γκέσσεν.

«*Ναρόνταγια Σβομπόντα*» («Λαϊκή Ἐλευθερία») — πολιτική, κοινωνική καί φιλολογική ἐφημερίδα, ὄργανο τοῦ κόμματος τῶν καντέτων· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη τό Δεκέμβρη τοῦ 1905, μέ διευθυντές τούς Π. Ν. Μιλιουκόφ καί Ι. Β. Γκέσσεν. — *170.*

[84] Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν *«Ἡ σημερινή κατάσταση τῆς Ρωσίας καί ἡ τακτική τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος»* δημοσιεύτηκε στό φύλλο 1 τῆς «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια», στίς 7 τοῦ Φλεβάρη 1906 μέ τήν ὑπογραφή «Μπολσεβίκ».

«Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια» («Κομματικά Νέα») — παράνομη ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού δημιουργήθηκε μετά τή συγχώνευση τῆς μπολσεβίκικης Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς καί τῆς μενσεβίκικης Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τῆς Πρώτης συνδιάσκεψης τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἔγινε στό Τάμμερφορς τό Δεκέμβρη τοῦ 1905. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στήν Πετρούπολη τίς παραμονές τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ κόμματος. Ἡ σύνταξη τῆς «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια» ἀποτελέστηκε ἀπό ἴσο ἀριθμό συντακτῶν τοῦ μπολσεβίκικου ὀργάνου («Προλετάρι») καί τοῦ μενσεβίκικου (νέα «Ἴσκρα»). Ἀπομέρους τῶν μπολσεβίκων μπῆκαν στή σύνταξη ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι καί ἄλλοι. Βγῆκαν ὅλο κι ὅλο δυό φύλλα τῆς ἐφημερίδας: τό φύλλο 1 στίς 7 τοῦ Φλεβάρη 1906 καί τό φύλλο 2 στίς 20 τοῦ Μάρτη 1906 μέ τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ρωσική ἐπανάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου», πού εἶχε τήν ὑπογραφή «Μπολσεβίκ». Στό ἴδιο φύλλο τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύτηκαν οἱ πλατφόρμες τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο. Ὕστερα ἀπό τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἐπειδή οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι ἔβγαλαν δικές τους ἐφημερίδες, ἡ ἔκδοση τῆς «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια» σταμάτησε. — *175.*

[85] *«Ντνιεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα»* («Ἡμερολόγιο τοῦ Σοσιαλδημοκράτη») — μή περιοδικό ὄργανο, πού ἐκδιδόταν στή Γενεύη ἀπό τόν Γ. Β. Πλεχάνοφ, ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1905 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1912, μέ μεγάλα διαλείμματα. Βγῆκαν 16 τεύχη. Ἡ ἔκδοσή του ἄρχισε ξανά τό 1916 στήν Πετρούπολη, ἀλλά βγῆκε ὅλο ὅλο ἕνα τεῦχος.

Στά πρῶτα ὀχτώ τεύχη (1905–1906) ὁ Πλεχάνοφ ἀκολουθοῦσε ἄκρως δεξιές, μενσεβίκικες, ὀπορτουνιστικές ἀπόψεις, ὑπερασπιζόταν τό συνασπισμό τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀρνιόταν τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά, καταδίκαζε τήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Δεκέμβρη.

Στήν περίοδο 1909–1912 ὁ Πλεχάνοφ στά τεύχη 9–16 τοῦ «Ντνεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» πολεμοῦσε τούς μενσεβίκους-λικβινταριστές, πού ὑποστήριζαν τήν τακτική τῆς διάλυσης τῶν παράνομων κομματικῶν ὀργανώσεων. Ὡστόσο στά βασικά ζητήματα τῆς τακτικῆς παρέμεινε στίς θέσεις τῶν μενσεβίκων. Στό τεῦχος 1 τοῦ «Ντνεβνίκ Σοτσιάλ-Ντεμοκράτα» πού βγῆκε τό 1916 ἐκφράζονταν ἔντονα οἱ σοσιαλσωβινιστικές θέσεις τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπέκρινε μέ δριμύτητα τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ γιά τόν ὀπορτουνισμό του καί τήν ἀπομάκρυνσή του ἀπό τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό. — *176.*

[86] Πρόκειται γιά τή «Δεύτερη ἔκκληση τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τῆς Διεθνοῦς Ἕνωσης τῶν Ἐργατῶν σχετικά μέ τό γαλλοπρωσσικό πόλεμο. Πρός τά μέλη τῆς Διεθνοῦς Ἕνωσης τῶν Ἐργατῶν τῆς Εὐρώπης καί τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν» τῆς 9 τοῦ Σεπτέμβρη 1870 (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2 ρωσ. ἔκδ., τόμ. 17, σελ. 274 - 282).— *176*

87 *«Πράβο»* («Τό δίκαιο») — ἑβδομαδιαία νομική ἐφημερίδα ἀστικῶν φιλελεύθερων ἀρχῶν, πού ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τά τέλη τοῦ 1898 ὥς τό 1917 μέ διευθυντές τούς Β. Μ. Γκέσσεν καί Ν. Ι. Λαζαρέβσκι. Τό ὄργανο αὐτό ἦταν ἀφιερωμένο κυρίως στήν ἐπιστημονική ἐπεξεργασία τῶν προβλημάτων τοῦ δικαίου. Ἀπό τό φθινόπωρο τοῦ 1904 ἡ ἐφημερίδα «Πράβο» παραχωρεῖ τίς σελίδες της καί γιά τήν πολιτική δημοσιολογία καί ἔτσι γίνεται οὐσιαστικά ἕνα ἀπό τά νόμιμα ὄργανα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης». — *179.*

88 *Ἡ συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ* συγκλήθηκε ἀπό τήν Ἐπιτροπή Πετρούπολης στίς 11 (24) τοῦ Φλεβάρη 1906 γιά νά λύσει τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα. Τή συνδιάσκεψη τήν καθοδηγοῦσε ὁ Β. Ι. Λένιν. Σ' αὐτήν πῆραν μέρος 65 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο. Οἱ ἐκλογές γιά τή συνδιάσκεψη γίνονταν ὕστερα ἀπό συζήτηση καί ψηφοφορία πάνω στίς πλατφόρμες τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων καί τῶν μενσεβίκων· ἔβγαινε 1 ἀντιπρόσωπος σέ κάθε 30 κομματικά μέλη πού ψήφιζαν. Οἱ μπολσεβίκοι πῆραν στίς ἐκλογές σημαντική πλειοψηφία. Οἱ μενσεβίκοι ἀπαίτησαν νά μή θεωρηθοῦν ἔγκυρες οἱ ψῆφοι τῆς Περιφερειακῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἦταν ὁλόκληρη μπολσεβίκικη. Στή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς Περιφερειακῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπενέβαινε μέ παρατηρήσεις καί ἐρωταποκρίσεις. Ἡ συνδιάσκεψη ἐνέκρινε τήν ἀντιπροσώπευση τῆς Περιφερειακῆς ὀργάνωσης. Ἄκουσε τόν ἀπολογισμό τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί ψήφισε τήν ἀπόφαση τοῦ Λένιν, πού ἀναγνώριζε ὅτι ἡ ἀντιπροσώπευση στή συνδιάσκεψη ἦταν νόμιμη, ὅτι ἡ συνδιάσκεψη ἦταν ἔγκυρη καί οἱ ἀποφάσεις της ὑποχρεωτικές. Τήν εἰσήγηση γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα τήν ἔκανε ὁ Λένιν (στά πρακτικά τῆς συνδιάσκεψης δέν ὑπάρχει ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν). Στό τέλος τῆς εἰσήγησης ὁ Λένιν παρουσίασε ἀπόφαση γιά μιά τακτική ἐνεργοῦ ἀποχῆς. Ἡ απόφαση τῶν μενσεβίκων διαβάστηκε ἀπό τόν Μάρτοφ. Ἡ πλειοψηφία τῆς συνδιάσκεψης μέ 36 ψήφους ὑπέρ καί 29 κατά τάχθηκε ὑπέρ τῆς τακτικῆς τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς ἀπό τίς ἐκλογές Δούμας. Ὡστόσο ἡ συνδιάσκεψη δέν πρόλαβε νά ψηφίσει ἀπόφαση μέ λεπτομερῆ ἀνάλυση τῶν λόγων πού δικαιολογοῦσαν τήν τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς.

Γιά τή συζήτηση καί τήν τελική ἔγκριση τῆς ἀπόφασης σχετικά μέ τήν τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς συνῆλθε στά τέλη τοῦ Φλεβάρη–ἀρχές τοῦ Μάρτη ἡ δεύτερη συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης. Πῆραν μέρος 62 ἀντιπρόσωποι. Ἡ συνδιάσκεψη συζήτησε τίς ἀποφάσεις τοῦ Λένιν καί τοῦ Μάρτοφ, καθώς καί τήν ἀπόφαση τῆς ἀχτίδας Ὀχτίνσκ, τήν ὁποία πρότειναν συμπληρωματικά οἱ μενσεβίκοι. Ὕστερα ἀπό πολύωρη καί σκληρή πάλη ἡ πλειοψηφία τῆς συνδιάσκεψης μέ 35 ψήφους ὑπέρ, 24 ψήφους κατά καί μιάν ἀποχή ψήφισε σά βάση τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν σχετικά μέ τήν τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς ἀπό τίς ἐκλογές Δούμας. Γιά τήν τελική διατύπωση τῆς ἀπόφασης σχετικά μέ τήν Κρατική δούμα ἡ συνδιάσκεψη ἔβγαλε μιά ἐπιτροπή, στήν ὁποία μπῆκε καί ὁ Λένιν. Οἱ μενσεβίκοι δέ δέχτηκαν νά πάρουν μέρος στήν ἐπιτροπή καί ἐγκατέλειψαν τή συνδιάσκεψη. — *183.*

89 Πρόκειται γιά τήν πρόταση τοῦ Ι. Α. Κονοβάλοφ (Νικολάι) στή συν

διάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε στίς 11 (24) τοῦ Φλεβάρη 1906· ὁ Κονοβάλοφ πρότεινε νά σταματήσουν οἱ συζητήσεις γιά τήν Περιφερειακή ὀργάνωση καί γιά τήν ὀργάνωση τοῦ Βίμποργκ· νά θεωρηθεῖ ἡ ψηφοφορία κανονική καί ἡ ἀντιπροσώπευση νόμιμη καί νά περάσει ἡ συνδιάσκεψη στήν ἡμερήσια διάταξη. — *187.*

90 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη τό παρακάτω γεγονός, πού δείχνει τήν εἰρωνική στάση τῶν ἐργατῶν ἀπέναντι στή Δούμα. Τό γεγονός αὐτό τό ἔχει περιγράψει στήν ἐφημερίδα «Νάσα Ζίζν», ἀρ. φύλλου 382 τῆς 1 (14) τοῦ Μάρτη 1906 καί στό σχόλιο «Ἱστορία μέ τό „ἀνδρείκελο"»: «Πρίν ἀπό μερικές μέρες οἱ ἐργάτες ἑνός μηχανουργικοῦ ἐργοστασίου (τῆς Πετρούπολης) ἔκαναν ἕνα ἀνδρείκελο, ἔγραψαν ἐπάνω του: „Βουλευτής τῆς Κρατικῆς δούμας" καί τό περιέφεραν. Τό Σάββατο παρουσιάστηκε στό ἐργοστάσιο ὁ ἀντεισαγγελεύς γιά νά ἐρευνήσει (!) τήν ὑπόθεση αὐτή. Ὁ ἀντεισαγγελεύς κάθησε κάμποσες ὧρες στό ἐργοστάσιο γιά ν' ἀνακαλύψει ποιός σκάρωσε αὐτό τό ἀστεῖο. Περίμενε καί τή νυχτερινή βάρδια, ἀνέκρινε κι αὐτήν, ἀλλ' ὅπως φαίνεται δέν πέτυχε κανένα ἀποτέλεσμα». — *193.*

91 *Κόμμα τῶν Ὀχτωβριστῶν* (ἤ «*Ἕνωση τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη*») — σχηματίστηκε στή Ρωσία μετά τή δημοσίευση τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1905. Ἦταν ἀντεπαναστατικό κόμμα, πού ἐκπροσωποῦσε καί ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων οἱ ὁποῖοι ἐφάρμοζαν καπιταλιστικό τρόπο ὀργάνωσης τῆς οἰκονομίας· ἀρχηγοί τοῦ κόμματος αὐτοῦ ἦταν ὁ γνωστός βιομήχανος καί ἰδιοκτήτης κατοικιῶν στή Μόσχα Α. Ι. Γκουτσκόφ καί ὁ μεγαλοτσιφλικάς Μ. Β. Ροντζιάνκο. Οἱ ὀχτωβριστές ὑποστήριζαν τήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική πολιτική τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. — *194.*

92 *Ζουμπατοφισμός* — πολιτική τοῦ «ἀστυνομικοῦ σοσιαλισμοῦ»· ἀπέβλεπε νά δημιουργήσει στά 1901–1903, μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ διοικητῆ τῆς Ὀχράνας Μόσχας συνταγματάρχη τῆς χωροφυλακῆς Ζουμπάτοφ, νόμιμες ἐργατικές ὀργανώσεις πού εἶχαν γιά σκοπό νά ἀποτραβήξουν τούς ἐργάτες ἀπό τήν πολιτική πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ἡ δράση τοῦ Ζουμπάτοφ γιά τή δημιουργία νόμιμων ἐργατικῶν ὀργανώσεων ὑποστηρίχθηκε ἀπό τόν ὑπουργό τῶν ἐσωτερικῶν Β. Κ. Πλέβε. Οἱ ζουμπατοφικοί προσπαθοῦσαν νά κατευθύνουν τό ἐργατικό κίνημα στό δρόμο τῶν στενῶν οἰκονομικῶν διεκδικήσεων, νά καλλιεργήσουν στούς ἐργάτες τήν ἰδέα ὅτι ἡ κυβέρνηση εἶναι ἕτοιμη νά ἱκανοποιήσει αὐτές τίς διεκδικήσεις. Ἡ πρώτη ζουμπατοφική ὀργάνωση δημιουργήθηκε τό Μάη τοῦ 1901 στή Μόσχα μέ τό ὄνομα «Ἑταιρεία ἀμοιβαίας ἀλληλοβοήθειας τῶν ἐργατῶν τῆς μηχανουργικῆς βιομηχανίας». Ζουμπατοφικές ὀργανώσεις δημιουργήθηκαν καί στό Μίνσκ, στήν Ὀδησσό, στή Βίλνα, στό Κίεβο καί σέ ἄλλες πόλεις.

Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, στήν ἀπόφασή του «Γιά τό συνδικαλιστικό ἀγώνα» χαρακτήρισε τό ζουμπατοφισμό σάν πολιτική «συστηματικῆς προδοσίας τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης πρός ὄφελος τῶν κεφαλαιοκρατῶν» καί τόνισε ὅτι γιά τήν καταπολέμηση τοῦ ζουμπατοφισμοῦ θά ἔπρεπε οἱ κομματικές ὀργανώσεις νά ὑποστηρίζουν καί νά κατευθύνουν τίς ἀπεργίες πού κηρύχτηκαν ἀπό τίς νόμιμες ἐργατικές

ὀργανώσεις (βλ. «Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἰούλης-Αὔγουστος τοῦ 1903. Πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1959, σελ. 433).

Οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, ξεσκεπάζοντας τόν ἀντιδραστικό χαρακτήρα τοῦ ζουμπατοφισμοῦ, χρησιμοποιοῦσαν τίς νόμιμες ἐργατικές ὀργανώσεις γιά νά τραβήξουν τά πλατιά στώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Τό 1905 ὁ Λένιν ἔγραφε: «Καί νά πού τό ζουμπατοφικό κίνημα ξεπερνάει τά πλαίσιά του καί τό κίνημα αὐτό, πού τό εἶχε ἀρχίσει ἡ ἀστυνομία πρός τό συμφέρον τῆς ἀστυνομίας, γιά τήν ὑποστήριξη τῆς ἀπολυταρχίας, γιά τή διαφθορά τῆς πολιτικῆς συνείδησης τῶν ἐργατῶν, στρέφεται ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, μετατρέπεται σέ ξέσπασμα τῆς προλεταριακῆς ταξικῆς πάλης» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 175).

Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, τό 1903, ἡ τσαρική κυβέρνηση ἀναγκάστηκε νά διαλύσει τίς ζουμπατοφικές ὀργανώσεις. — *194.*

93 Στή διάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (ΙΙ), πού ἔγινε στά τέλη τοῦ Φλεβάρη - ἀρχές τοῦ Μάρτη 1906, ὁ ἡγέτης τῶν μενσεβίκων Ντάν γιά πρώτη φορά δήλωσε ἀνοιχτά ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή στή Δούμα, ἐπικαλούμενος τή θέση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης Πολτάβας πού διατύπωσε τή γνώμη της σ' αὐτό τό πνεῦμα. Ὡς τότε οἱ μενσεβίκοι ἔριχναν ἐπίσημα τό μεσοβέζικο σύνθημα: νά πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές τῶν πληρεξουσίων καί τῶν ἐκλεκτόρων καί νά μήν πάρουμε μέρος στίς ἐκλογές Δούμας. — *196.*

94 Πρόκειται γιά τήν προκήρυξη τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ «Πρός τό κόμμα», πού βγῆκε τό Γενάρη τοῦ 1906 καί καλοῦσε τίς κομματικές ὀργανώσεις νά πραγματοποιήσουν ἀμέσως τή συγχώνευση τῶν παράλληλων τοπικῶν ὀργανώσεων (βλ. «Προκηρύξεις τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907». Συλλογή σέ τρία μέρη, μέρος 3, Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1956, σελ. 31-33).—*196.*

95 *Ἑνωμένο λάνταγκ τοῦ 1847* — Κοινή συνέλευση, ἀποτελούμενη ἀπό τά ἐπαρχιακά λάνταγκ πού ἀντιπροσώπευαν τίς κάστες· τή συνέλευση τήν εἶχε συγκαλέσει ὁ Φρειδερίκος-Γουλιέλμος Δ΄ τόν Ἀπρίλη τοῦ 1847 στό Βερολίνο, γιά ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπό τίς δημοσιονομικές δυσκολίες, ἐξασφαλίζοντας ἐγγυήσεις γιά ἕνα ἐξωτερικό δάνειο. Τό ἑνωμένο λάνταγκ ἄρχισε τίς ἐργασίες του στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1847. Ἐπειδή ὁ βασιλιάς ἀρνήθηκε νά ἱκανοποιήσει τίς πιό μετριοπαθεῖς πολιτικές διεκδικήσεις τῆς ἀστικῆς πλειοψηφίας τοῦ λάνταγκ, τό λάνταγκ αὐτό δέ δέχτηκε νά δόσει ἐγγυήσεις γιά τό δάνειο. Ὁ βασιλιάς σέ ἀπάντηση τό διέλυσε τόν Ἰούνη τοῦ ἴδιου χρόνου. Τό γεγονός αὐτό δυνάμωσε τίς ἀντιπολιτευτικές διαθέσεις στή χώρα καί συνετέλεσε στήν ἐπίσπευση τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία. — *197.*

96 Ἡ Ἔκκληση «*Πρός ὅλους τούς ἐργάτες καί τίς ἐργάτριες τῆς Πετρούπολης καί τῶν περιχώρων*» γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν ὕστερα ἀπό τή συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε στίς 11(24) τοῦ Φλεβάρη 1906. Ἡ ἔκκληση γράφτηκε μέ βάση τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης πού τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς ἀπό τήν Κρατική δούμα. Τό Φλεβάρη τοῦ 1906 ἡ ἔκκληση τυπώθηκε σέ χω-

ριστό φυλλάδιο τῆς Ἑνοποιημένης Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *200.*

97 *Τό σχέδιο απόφασης γιά τήν τακτική τῆς ἀποχῆς* ὑποβλήθηκε ἀπό τόν Λένιν στή συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης πόλης ὅλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε στίς 11 (24) τοῦ Φλεβάρη 1906. Τό σχέδιο δέ διασώθηκε μέ τήν ἀρχική του διατύπωση. Συζητήθηκε στή δεύτερη συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης στά τέλη τοῦ Φλεβάρη - ἀρχές τοῦ Μάρτη 1906 καί διατυπώθηκε ἀπό ἐπιτροπή, εἰδικά ἐκλεγμένη γιά τό σκοπό αὐτό. Στήν ἐπιτροπή συμμετεῖχε καί ὁ Λένιν. Τό τελικό κείμενο τῆς ἀπόφασης πού συνέταξε ἡ ἐπιτροπή δημοσιεύτηκε τό Μάρτη τοῦ 1906 σέ ἰδιαίτερο φυλλάδιο τῆς Ἑνοποιημένης Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *204.*

98 *Τό σημεῖο 6 (5 bis)* τό ὑπέβαλε συμπληρωματικά ὁ Β. Ι. Λένιν ὅταν γινόταν συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τήν τακτική τῆς ἀποχῆς στή δεύτερη συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ στά τέλη τοῦ Φλεβάρη - ἀρχές τοῦ Μάρτη 1906. — *205.*

99 *Ὁ νόμος τῆς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1906* καί τα δυό διατάγματα πρός τή Σύγκλητο γιά τήν Κρατική δούμα καί τό Κρατικό συμβούλιο ἐξουδετέρωναν ὅλες τίς ὑποσχέσεις πού εἶχε δόσει ἡ τσαρική κυβέρνηση μέ τό διάγγελμα τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1905. Ὁ νόμος μετέτρεπε τό Κρατικό συμβούλιο ἀπό συμβουλευτικό ὄργανο σέ νομοθετικό. Τό Κρατικό συμβούλιο, τά μισά μέλη τοῦ ὁποίου διορίζονταν ἀπό τόν τσάρο καί τά ἄλλα μισά ἐκλέγονταν ἀπό τούς μαυροεκατονταρχίτικους συλλόγους τῶν εὐγενῶν, ἀπό τά ζέμστβο, τόν ἀνώτερο κλῆρο καί τίς ὀργανώσεις τῶν μεγαλοκεφαλαιοκρατῶν, ἀποκτοῦσε μέ τό νόμο τό δικαίωμα νά ἐγκρίνει ἤ νά ἀπορρίπτει ὁποιαδήποτε ἀπόφαση τῆς Δούμας. — *205.*

100 Στή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τήν τακτική τῆς ἀποχῆς, στή δεύτερη συνεδρίαση πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ στά τέλη τοῦ Φλεβάρη μέ ἀρχές Μάρτη 1906 ὁ Β. Ι. Λένιν πρότεινε τό σημεῖο 7 μέ τήν παρακάτω διατύπωση: «Ἡ συμμετοχή σέ μιά τέτοια Δούμα στίς πολιτικές αὐτές συνθῆκες θεωρεῖται ἀδύνατη ἀπό τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων καί ὀργανώσεων ὅλων τῶν ἐθνῶν πού κατοικοῦν σ' ὅλη τή Ρωσία». — *205.*

101 *Ἡ πανρωσική Ἕνωση δασκάλων καί παραγόντων τῆς λαϊκῆς παιδείας* ἱδρύθηκε τήν ἄνοιξη τοῦ 1905. Τό II συνέδριο τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἕνωσης δασκάλων, πού ἔγινε στίς 26–29 τοῦ Δεκέμβρη 1905 (8–11 τοῦ Γενάρη 1906), ψήφισε ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στήν I Κρατική δούμα. Ἡ ἀπόφαση χαρακτήριζε τή Δούμα σά μιά καινούργια προσπάθεια τῆς κυβέρνησης νά ἐξαπατήσει τό λαό. Ἡ θέση τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ ἀκόλουθη: ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές Δούμας, κατατόπιση τῶν μαζῶν σχετικά μέ τό πραγματικό νόημα καί τήν πραγματική σημασία τῆς Δούμας καί συγκέντρωση ὅλων τῶν προσπαθειῶν στήν ὀργάνωση τῆς πάλης τοῦ λαοῦ γιά συντακτική συνέλευση. — *206.*

102 *Πολωνικό σοσιαλιστικό κόμμα* (ΠΠΣ) (Polska Partia Socjalistyczna) — ρεφορμιστικό ἐθνικιστικό κόμμα πού ἱδρύθηκε τό 1892. Τό ΠΠΣ, βά-

ζοντας σά βάση τοῦ προγράμματός του τήν πάλη γιά μιά ἀνεξάρτητη Πολωνία, ἔκανε, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Πιλσούδσκι καί τῶν ὀπαδῶν του, χωριστική, ἐθνικιστική προπαγάνδα ἀνάμεσα στούς πολωνούς ἐργάτες καί προσπαθοῦσε νά τούς ἀποτραβήξει ἀπό τήν κοινή μέ τούς ρώσους ἐργάτες πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί στόν καπιταλισμό.

Σ' ὅλη τήν ἱστορία τοῦ ΠΠΣ χάρη στήν ἐπίδραση τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν ἐμφανίζονταν μέσα στό κόμμα ἀριστερές ὁμάδες. Ὁρισμένες ἀπ' αὐτές προσχώρησαν ἀργότερα στήν ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Τό 1906 τό ΠΠΣ διασπάστηκε στό ΠΠΣ-«λεβίτσα» καί στό δεξιό, σωβινιστικό, τό λεγόμενο ΠΠΣ-«ἐπαναστατική φράξια».

Τό ΠΠΣ-«λεβίτσα» κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί μέ τή συμβολή τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας) περνοῦσε βαθμιαῖα στίς συνεπεῖς ἐπαναστατικές θέσεις.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα» πῆρε διεθνιστική θέση καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 ἑνώθηκε μέ τή ΣΔΒΠ καί Λ. Τά ἑνωμένα κόμματα σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Πολωνίας (ἔτσι ὀνομαζόταν ὥς τό 1925 τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας).

Τό δεξιό ΠΠΣ στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου συνέχισε τήν πολιτική τοῦ ἐθνικοῦ σωβινισμοῦ, συγκρότησε στό ἔδαφος τῆς Γαλικίας τίς πολωνικές λεγεῶνες πού πολεμοῦσαν στό πλευρό τοῦ αὐστρο-γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Μὲ τήν ἵδρυση τοῦ πολωνικοῦ ἀστικοῦ κράτους τό δεξιό ΠΠΣ ἑνώθηκε τό 1919 μέ τά τμήματα τοῦ ΠΠΣ πού βρίσκονταν στά ἐδάφη τῆς Πολωνίας τά ὁποῖα εἶχαν καταληφθεῖ προηγουμένως ἀπό τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία καί ξαναπῆρε τό ὄνομα ΠΠΣ. Μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης, βοήθησε νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης καί σέ συνέχεια ἔκανε συστηματικά ἀντικομμουνιστική προπαγάνδα καί ὑποστήριζε μιά πολιτική ἐπίθεσης ἐνάντια στή Σοβιετική χώρα, μιά πολιτική ἁρπαγῆς καί καταπίεσης τῆς Δυτικῆς Οὐκρανίας καί τῆς Δυτικῆς Λευκορωσίας. Ὁρισμένες ὁμάδες τοῦ ΠΠΣ, πού διαφωνοῦσαν μέ τήν πολιτική αὐτή, προσχώρησαν στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Πολωνίας.

Μετά τό φασιστικό πραξικόπημα τοῦ Πιλσούδσκι (Μάης τοῦ 1926) τό ΠΠΣ ἀνῆκε τυπικά στήν κοινοβουλευτική ἀντιπολίτευση, οὐσιαστικά ὅμως δέν ἔκανε δραστήρια πάλη ἐνάντια στό φασιστικό καθεστώς καί συνέχιζε τήν ἀντικομμουνιστική καί ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Τά ἀριστερά στοιχεῖα τοῦ ΠΠΣ συνεργάστηκαν τήν ἐποχή αὐτή μέ τούς πολωνούς κομμουνιστές, ὑποστηρίζοντας σέ μιά σειρά καμπάνιες τήν τακτική τοῦ ἑνιαίου μετώπου.

Στή διάρκεια τοῦ δευτέρου παγκόσμιου πολέμου τό ΠΠΣ διασπάστηκε καί πάλι. Τό ἀντιδραστικό σωβινιστικό του τμῆμα, πού πῆρε τό ὄνομα «Wolnosc, Rownosc, Niepodleglosc» («Ἐλευθερία, Ἰσότητα, Ἀνεξαρτησία»), συμμετεῖχε στήν πολωνική ἀντιδραστική «κυβέρνηση» τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ἕδρευε στό Λονδίνο. Τό ἄλλο, τό ἀριστερό τμῆμα τοῦ ΠΠΣ, πού πῆρε τό ὄνομα «Ἐργατικό κόμμα τῶν πολωνῶν σοσιαλιστῶν» (ΕΚΠΣ), μέ τήν ἐπίδραση τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας (ΕΚΠ), πού ἱδρύθηκε τό 1942, προσχώρησε στό λαϊκό μέτωπο πά-

λης ἐνάντια στούς χιτλερικούς κατακτητές, πάλαιψε γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Πολωνίας ἀπό τή φασιστική σκλαβιά καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀποκατάστασης φιλικῶν σχέσεων μέ τήν ΕΣΣΔ.

Τό 1944, ὕστερα ἀπό τήν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Πολωνίας ἀπό τή γερμανική κατοχή καί τό σχηματισμό τῆς Πολωνικῆς ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης, τό ΕΚΠΣ ὀνομάστηκε πάλι ΠΠΣ καί μαζί μέ τό ΕΚΠ πῆρε μέρος στήν οἰκοδόμηση τῆς λαϊκοδημοκρατικῆς Πολωνίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1948 τό ΕΚΠ καί τό ΠΠΣ συνενώθηκαν καί ἀποτέλεσαν τό Ἑνιαῖο ἐργατικό κόμμα Πολωνίας (ΕΕΚΠ). — *206.*

103 «*Σιποφικό-συνταγματικό*» καθεστώς ἤ «σιποφικό» σύνταγμα — σχέδιο κρατικῆς ὀργάνωσης πού ἐκπονήθηκε ἀπό τόν Ντ. Ν. Σίποφ, μετριοπαθῆ φιλελεύθερο ἡγέτη τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τῶν παραγόντων τῶν ζέμστβο. Ὁ Σίποφ, προσπαθώντας νά περιορίσει τήν ἔκταση τῆς ἐπανάστασης καί νά πετύχει μερικές παραχωρήσεις ἀπό τήν πλευρά τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης ὑπέρ τῶν ζέμστβο, πρότεινε νά ἱδρυθεῖ ἕνα συμβουλευτικό ἀντιπροσωπευτικό ὄργανο πλάι στόν τσάρο. Μέ τή συναλλαγή αὐτή οἱ μετριοπαθεῖς φιλελεύθεροι ἐπιδίωκαν νά ἐξαπατήσουν τίς λαϊκές μάζες, νά διατηρήσουν τή μοναρχία καί νά πάρουν οἱ ἴδιοι μερικά πολιτικά δικαιώματα. — *209.*

104 *Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν* — ἡ πρώτη διεθνής κομμουνιστική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, πού ἔδρασε ἀπό τίς ἀρχές τοῦ Ἰούνη 1847 ὥς τίς 17 τοῦ Νοέμβρη 1852. Ἡ Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν ἱδρύθηκε πάνω στή βάση τῆς Ἕνωσης τῶν δικαίων, πού εἶχε ὀργανωθεῖ ἀπό ἐργάτες καί ἐπαγγελματίες στά μέσα τῆς δεκαετίας 1830–1840 καί δροῦσε παράνομα σέ διάφορες χῶρες τῆς Εὐρώπης. Στίς ἀρχές τοῦ 1847 οἱ ἡγέτες τῆς Ἕνωσης αὐτῆς πείστηκαν ὅτι οἱ ἀπόψεις τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς εἶναι ὀρθές· ἔτσι πρότειναν στόν Μάρξ καί στόν Ἔνγκελς νά προσχωρήσουν στήν Ἕνωση καί νά πάρουν μέρος στήν ἀναδιοργάνωσή της, καθώς ἐπίσης καί νά ἐπεξεργαστοῦν τό πρόγραμμα τῆς Ἕνωσης. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς συμφώνησαν.

Στίς ἀρχές τοῦ Ἰούνη 1847 ἔγινε στό Λονδίνο τό συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν δικαίων, πού πέρασε στήν ἱστορία σάν τό πρῶτο συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν. Τό συνέδριο καθόρισε ὅτι ἡ δράση τῆς Ἕνωσης θά κατευθύνεται ἀπό τίς ἀρχές τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας τῶν Μάρξ καί Ἔνγκελς. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆρε μέρος ὁ Ἔνγκελς. Τό νέο καταστατικό, στήν ἐπεξεργασία τοῦ ὁποίου πῆρε ἐνεργό μέρος ὁ Ἔνγκελς, καθόρισε μέ ἀκρίβεια τούς τελικούς σκοπούς τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, ἐξάλειψε τά σημεῖα πού ἔδιναν στήν ὀργάνωση χαρακτήρα συνωμοσίας· καθόρισε ὅτι ἡ ὀργάνωση τῆς Ἕνωσης θά βασίζεται σέ δημοκρατικές ἀρχές. Τό καταστατικό ἐπικυρώθηκε οριστικά στό δεύτερο συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν, πού ἔγινε στό Λονδίνο στίς 29 τοῦ Νοέμβρη - 8 τοῦ Δεκέμβρη 1847. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆραν μέρος οἱ Μάρξ καί Ἔνγκελς. Τό συνέδριο αὐτό ἀνέθεσε στούς Μάρξ καί Ἔνγκελς νά ἐπεξεργαστοῦν τό μανιφέστο πού δημοσιεύτηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1848 καί εἶναι εὐρύτατα γνωστό μέ τόν τίτλο «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος». Τήν περίοδο τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1848–1849 στή Γαλλία καί στή Γερμανία πολλοί παράγοντες τῆς Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν

πῆραν μέρος στήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Στίς 17 τοῦ Νοέμβρη 1852, ἀμέσως μετά τή δίκη τῶν κομμουνιστῶν στήν Κολωνία, ἡ Ἕνωση μέ πρόταση τοῦ Μάρξ ἀνακοίνωσε πώς αὐτοδιαλύθηκε.

Ἡ Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν ἔπαιξε μεγάλο ἱστορικό ρόλο σά σχολειό ἐπαναστατῶν τοῦ προλεταριάτου, σάν ἔμβρυο τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου καί πρόδρομος τῆς Διεθνοῦς Ἕνωσης Ἐργατῶν (τῆς Πρώτης Διεθνοῦς). — *210.*

105 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἕνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 257–267, 322–328. — *211.*

106 Φ. Ἕνγκελς. «Γιά τήν ἱστορία τῆς Ἕνωσης κομμουνιστῶν» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἕνγκελς. Ἐκλεκτά ἔργα σέ δυό τόμους, τόμ. II, ρωσ. ἔκδ. 1955, σελ. 335). — *211.*

107 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἕνγκελς. «Τρίτη διεθνής ἀνασκόπηση. Ἀπό τό Μάη ὥς τόν Ὀχτώβρη» (βλ. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 467). — *211.*

108 *«Κουπόν», «ὁ κύριος Κουπόν»* — παραστατική ἔκφραση πού μπῆκε στή φιλολογία τοῦ 1880–1900 γιά τό χαρακτηρισμό τοῦ κεφαλαίου καί τῶν κεφαλαιοκρατῶν. Τήν ἔκφραση «ὁ κύριος Κουπόν» τήν ἔβαλε σέ κυκλοφορία ὁ συγγραφέας Γκλέμπ Οὐσπένσκι στά δοκίμια «Βαριά ἁμαρτήματα». — *213.*

109 *Τριακονταετής πόλεμος τοῦ 1618–1648* — πανευρωπαϊκός πόλεμος, πού ὑπῆρξε ἀποτέλεσμα τῆς ὄξυνσης τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στούς διάφορους συνασπισμούς τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καί πῆρε τή μορφή πάλης ἀνάμεσα στούς διαμαρτυρομένους καί στούς καθολικούς. Ὁ πόλεμος ἄρχισε μέ ἐξέγερση τῆς Τσεχίας ἐνάντια στό ζυγό τῆς μοναρχίας τῶν Ἁψβούργων καί ἐνάντια στίς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιδραστικῶν καθολικῶν. Τά εὐρωπαϊκά κράτη πού μπῆκαν σέ συνέχεια στόν πόλεμο σχημάτισαν δυό στρατόπεδα. Ὁ πάπας, οἱ Ἁψβοῦργοι τῆς Ἱσπανίας καί τῆς Αὐστρίας καί οἱ καθολικοί πρίγκιπες τῆς Γερμανίας ἑνώθηκαν κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ καθολικισμοῦ καί τάχθηκαν ἐνάντια στίς διαμαρτυρόμενες χῶρες: τήν Τσεχία, τή Δανία, τή Σουηδία, τή Δημοκρατία τῆς Ὁλλανδίας καί πολλά γερμανικά κράτη πού εἶχαν ἀσπαστεῖ τή μεταρρύθμιση. Οἱ διαμαρτυρόμενες χῶρες ὑποστηρίζονταν ἀπό τούς γάλλους βασιλεῖς, ἀντιπάλους τῶν Ἁψβούργων. Ἡ Γερμανία ἔγινε ὁ κύριος στίβος αὐτῆς τῆς πάλης, ἀντικείμενο καταλήστευσης μέ τή βοήθεια τοῦ πολέμου καί στόχος τῶν κατακτητικῶν βλέψεων τῶν ἐμπολέμων. Ὁ πόλεμος, πού χαρακτηριστικό του γνώρισμα στό ἀρχικό στάδιο ἦταν ἡ ἀντίσταση κατά τῶν ἀντιδραστικῶν δυνάμεων τῆς φεουδαρχικῆς καί ἀπολυταρχικῆς Εὐρώπης, πῆρε, ἰδιαίτερα ἀπό τό 1635 κι ἔπειτα, τή μορφή ἀλλεπάλληλων ἐπιδρομῶν πού μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ἀμοιβαίου ἀνταγωνισμοῦ ὀργάνωναν κατά τῆς Γερμανίας οἱ ξένοι κατακτητές. Ὁ πόλεμος τέλειωσε τό 1648 μέ τή σύναψη τῆς εἰρήνης τῆς Βεστφαλίας, πού κατοχύρωσε τόν πολιτικό κατατεμαχισμό τῆς Γερμανίας. — *214.*

110 Βλ. Φ. Ἕνγκελς. «Ἐπανάσταση καί ἀντεπανάσταση στή Γερμανία» (Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 80 - 81, 100 - 101) καί «Εἰσαγωγή στό ἔργο τοῦ Κ. Μάρξ «Ταξικοί ἀγῶνες στή Γαλλία ἀπό τό 1848 ὥς τό

1850» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά ἔργα σέ δυό τόμους, τόμ. Ι, ρωσ. ἔκδ. 1955, σελ. 102–106). — *215.*

[111] Πρόκειται γιά τήν «Εἰσαγωγή» τοῦ Φ. Ἔνγκελς στό ἔργο τοῦ Κ. Μάρξ «Οἱ ταξικοί ἀγῶνες στή Γαλλία ἀπό τό 1848 ὥς τό 1850». Τό 1895, ὅταν δημοσιεύτηκε ἡ «Εἰσαγωγή» στήν ἐφημερίδα «Vorwärts» («Ἐμπρός»), ἀφαιρέθηκαν ἀπ' αὐτήν, χωρίς νά τό ξέρει ὁ Ἔνγκελς, ὅλες οἱ βασικές θέσεις γιά τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου καί τό κείμενο τυπώθηκε διαστρεβλωμένο. Βλ. γιά τό ζήτημα αὐτό τά γράμματα τοῦ Φ. Ἔνγκελς τῆς 1. IV καί τῆς 3. IV 1895 (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ. 1953, σελ. 487–488).

Οἱ ὀπορτουνιστές ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας χρησιμοποιοῦσαν τό ντοκουμέντο αὐτό γιά νά δικαιολογοῦν τή γραμμή τους αὐτή, πού ἀρνιόταν τήν ἐπανάσταση καί τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί τῶν ὁδομαχιῶν τοῦ προλεταριάτου, καί γιά νά ὑπερασπίζουν τή συμβιβαστική τακτική τους.

Τό πλῆρες κείμενο τῆς «Εἰσαγωγῆς» πρωτοδημοσιεύτηκε στήν ΕΣΣΔ στό βιβλίο τοῦ Κ. Μάρξ «Οἱ ταξικοί ἀγῶνες στή Γαλλία τοῦ 1848–1850», Μόσχα — Λένινγκραντ, ρωσ. ἔκδ. 1930. Ἡ «Εἰσαγωγή» δημοσιεύτηκε ἐπίσης καί στό βιβλίο: Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά ἔργα σέ δυό τόμους, τόμ. Ι, ρωσ. ἔκδ. 1955, σελ. 91–110. — *216.*

[112] «*Μπρεντανοϊσμός*»— «ἀστικοφιλελεύθερη διδασκαλία πού παραδεχόταν τή μή ἐπαναστατική „ταξική" πάλη τοῦ προλεταριάτου» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 28ος, σελ. 209) καί κήρυττε ὅτι τό ἐργατικό πρόβλημα μπορεῖ νά ἐπιλυθεῖ στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ μέ τήν ἐργατική νομοθεσία καί τήν ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν σέ συνδικάτα. Ὁ «μπρεντανοϊσμός» ὀφείλει τ' ὄνομά του στόν Λ. Μπρεντάνο, ἕναν ἀπό τούς κύριους ἐκπροσώπους τῆς σχολῆς τοῦ ἀπό καθέδρας σοσιαλισμοῦ στήν ἀστική πολιτική οἰκονομία. — *218.*

[113] *Ἡ «Πλατφόρμα τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων γιά τό ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ»* συντάχθηκε τό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ Φλεβάρη 1906. Ὅλες οἱ ἀποφάσεις πού περιέχονταν σ' αὐτή τήν πλατφόρμα, ἐκτός ἀπό τήν ἀπόφαση «Τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στή σημερινή στιγμή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης», γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν. Προκαταρκτική συζήτηση τῆς πλατφόρμας ἔγινε σέ συσκέψεις καθοδηγητικῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος στή Φιλλανδία, στό Κούοκκαλα ὅπου ζοῦσε τήν ἐποχή ἐκείνη ὁ Λένιν.

Τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάρτη ἡ πλατφόρμα συζητήθηκε στή Μόσχα, ὅπου μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἔγιναν κάμποσες συσκέψεις τῶν μπολσεβίκων. Στή συνέλευση τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας, τῆς ὁμάδας ἀγκιτατόρων καί προπαγανδιστῶν, τῆς ὁμάδας δημοσιολόγων τοῦ κλιμακίου τῆς ΚΕ στή Μόσχα, τῶν μελῶν τῆς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς καί ἄλλων κομματικῶν στελεχῶν ὁ Λένιν μίλησε καί αἰτιολόγησε τήν πλατφόρμα. Ἡ συνέλευση δέν πρόλαβε νά συζητήσει ὅλες τίς ἀποφάσεις. Γιά τό σκοπό αὐτό ὁρίστηκε δεύτερη συνέλευση, πού, ὡστόσο, δέν ἔγινε, γιατί ἀνακαλύφθηκε ἀπό τήν ἀστυνομία καί ὅσοι θά ἔπαιρναν μέρος σ' αὐτή, μαζί καί ὁ Λένιν, μόλις κατάφεραν νά διαφύγουν τή σύλληψη. Ἡ παραπέρα συζήτηση τῆς πλατφόρμας ἔγινε στήν Πετρούπολη στά μέσα τοῦ Μάρτη 1906 σέ σύσκεψη μέ πρόεδρο

τόν Λένιν. Ἡ σύσκεψη ἀνέθεσε τήν τελική διατύπωση τῆς πλατφόρμας σέ μιά ἐπιτροπή μέ καθοδηγητή τόν Λένιν. Στίς 20 τοῦ Μάρτη (2 τοῦ Ἀπρίλη) ἡ πλατφόρμα τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων δημοσιεύτηκε στό φύλλο 2 τῆς «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια»· δημοσιεύτηκε ἐπίσης καί σέ χωριστά φυλλάδια πού ἐκδόθηκαν ἀπό τήν Ἑνοποιημένη ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τήν Ἑνοποιημένη Ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *221.*

114 Πρόκειται γιά τήν προκήρυξη τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ «Πρός τό κόμμα», πού κυκλοφόρησε τό Φλεβάρη τοῦ 1906 καί ἦταν ἀφιερωμένη στήν ἐξέταση τῶν ζητημάτων πού εἶχαν σχέση μέ τή σύγκληση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου (βλ. «Προκηρύξεις τῶν μπολσεβίκικων ὀργανώσεων στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907». Συλλογή σέ τρία μέρη, μέρ. 3, Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1956, σελ. 34–39). — *223.*

115 Ἐξαιτίας τῶν διαφωνιῶν πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους, πού παρουσίασαν ἰδιαίτερη ὀξύτητα στίς παραμονές τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, συγκροτήθηκε ἀπό τήν Ἑνοποιημένη ΚΕ μιά ειδική ἐπιτροπή. Ἡ ἀγροτική ἐπιτροπή ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν, Π. Π. Μάσλοφ, Π. Π. Ρουμιάντσεφ, Σ. Α. Σουβόροφ, Ι. Α. Τεόντοροβιτς, Γ. Β. Πλεχάνοφ, Ν. Ν. Ζορντάνιγια, Α. Γ. Φίν-Ἐνοτάγεβσκι. Ἡ ἐπιτροπή συνόψισε ὅλες τίς ἀπόψεις πού παρουσιάστηκαν στούς κόλπους τῆς σοσιαλδημοκρατίας πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα σέ τέσσερεις βασικούς τύπους σχεδίων: τοῦ Λένιν, τοῦ Ροζκόφ, τοῦ Μάσλοφ, τοῦ Φίν-Ἐνοτάγεβσκι (σάν πέμπτο σχέδιο χαρακτηρίστηκε ἀπό τήν ἐπιτροπή τό σχέδιο τῆς ὁμάδας «Μπορμπά»). Ἡ ἐπιτροπή παρουσίασε τά σχέδια αὐτά στό συνέδριο. Ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς ὑποστήριξε τήν ἄποψη τοῦ Λένιν, καί τό σχέδιό του ὑποβλήθηκε στό συνέδριο σά σχέδιο τῆς πλειοψηφίας τῆς ἀγροτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό σχέδιο τοῦ Λένιν, πού πρόβλεπε τή δήμευση ὅλης τῆς γῆς καί κάτω ἀπό ὁρισμένες πολιτικές συνθῆκες τήν ἐθνικοποίησή της, βασίστηκε στήν ἐργασία του «Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», πού εἶχε γραφτεῖ πρίν ἀπό τό συνέδριο (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 239 - 268)· τό σχέδιο αὐτό, πού τό ὑποστήριξε ἡ πλειοψηφία, εἶχε ἤδη ἐγκριθεῖ στίς προσυνεδριακές συσκέψεις τῶν μπολσεβίκων τό Μάρτη τοῦ 1906 μαζί μέ τήν πλατφόρμα τακτικῆς, πού θά ὑποβαλλόταν στό συνέδριο. — *224.*

116 *Ἐμπορο-βιομηχανικό κόμμα* — ἀντεπαναστατικό κόμμα τῶν μεγάλων κεφαλαιοκρατῶν· ἱδρύθηκε στή Μόσχα μετά τή δημοσίευση τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 ἀπό τούς μεγάλους κεφαλαιοκράτες: Γ. Α. Κρεστόβνικοφ, Β. Π. Ριαμπουσίνσκι καί ἄλλους. Τό κόμμα αὐτό διακήρυσσε ὅτι εἶναι ὑπέρ τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη καί ἀπαιτοῦσε τήν ἐγκαθίδρυση μιᾶς ἰσχυρῆς κυβερνητικῆς ἐξουσίας γιά τήν κατάπνιξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος· πάλαιβε ἐνάντια στή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης, στήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς, στήν καθιέρωση τοῦ ὀχτάωρου καί στήν ἐλευθερία τῶν ἀπεργιῶν. Στίς ἐκλογές Ι Κρατικῆς δούμας κατέβηκε σέ κοινό συνασπισμό μέ τούς Ὀχτωβριστές. Στά τέλη τοῦ 1906 τό ἐμποροβιομηχανικό κόμμα διαλύθηκε καί τά περισσότερα μέλη του μπῆκαν στήν «Ἕνωση τῆς 17 τοῦ Ὀχτώβρη». — *232.*

117 *Κόμμα δημοκρατικῶν μεταρρυθμίσεων* — κόμμα τῆς φιλελεύθερης-μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης· ἱδρύθηκε στίς ἀρχές τοῦ 1906 τόν καιρό τῶν ἐκλογῶν Ι Κρατικῆς δούμας ἀπό στοιχεῖα πού θεωροῦσαν τό πρόγραμμα τῶν καντέτων πολύ ἀριστερό. Στήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ κόμματος συμμετεῖχαν οἱ Κ. Κ. Ἀρσένιεφ, Ι. Ι. Ἰβανιοῦκοφ, Μ. Μ. Κοβαλέβσκι, Β. Ντ. Κουσμίν-Καραβάγιεφ, Α. Σ. Πόσνικοφ καί ἄλλοι. Τό κόμμα αὐτό, ἐπειδή δέν εἶχε σταθερή βάση, ἔπαψε νά ὑπάρχει ἀπό τά τέλη τοῦ 1907. — *232*.

118 Ἡ μπροσούρα «*Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος*» γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν στό δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάρτη 1906 καί ἐκθέτει τίς βάσεις τοῦ μπολσεβίκικου σχεδίου γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, πού ὑποβλήθηκε στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἡ μπροσούρα τοῦ Λένιν «Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», πού βγῆκε στίς ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1906 στήν Πετρούπολη, περιέχει τίς σκέψεις πού διατύπωσε ἀργότερα ὁ Λένιν στήν εἰσήγησή του στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ κόμματος γιά τό ἀγροτικό ζήτημα. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1906 ἡ τσαρική κυβέρνηση κατάσχεσε τήν μπροσούρα. — *239*.

119 «*Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ*» — μή περιοδική φιλολογικοπολιτική συλλογή τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς»· βγῆκε στή Γενεύη (ἕνα τεῦχος της) στά 1888. — *242*.

120 «*Ζαριά*» («Αὐγή») — μαρξιστικό ἐπιστημονικο-πολιτικό περιοδικό. Τό ἔβγαζε νόμιμα στά 1901–1902 στή Στουτγάρδη ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα». Βγῆκαν συνολικά τέσσερα τεύχη (τρία σώματα) τοῦ «Ζαριά»: τό τεῦχος Ι βγῆκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 (στήν πραγματικότητα βγῆκε στίς 23 τοῦ Μάρτη μέ τό ν. ἡμ.), τό τεῦχος 2–3 τό Δεκέμβρη τοῦ 1901 καί τό τεῦχος 4 τόν Αὔγουστο τοῦ 1902. Τά καθήκοντα τοῦ περιοδικοῦ καθορίσθηκαν στό «Σχέδιο δήλωσης τῆς σύνταξης τῆς „Ἴσκρα“ καί τοῦ „Ζαριά“», πού εἶχε γραφεῖ ἀπό τόν Β.Ι. Λένιν στή Ρωσία (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 327 - 338). Τό 1902, ὅταν παρουσιάστηκαν οἱ διαφωνίες καί προστριβές μέσα στήν σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά», ὁ Πλεχάνοφ πρότεινε ἕνα σχέδιο διαχωρισμοῦ τοῦ περιοδικοῦ ἀπό τήν ἐφημερίδα, μέ σκοπό νά κρατήσει γιά λογαριασμό του τή διεύθυνση τοῦ «Ζαριά», ὅμως ἡ πρόταση αὐτή δέν ἔγινε δεκτή καί ἡ σύνταξη τῶν ὀργάνων αὐτῶν παρέμεινε πάντοτε κοινή.

Τό περιοδικό «Ζαριά» ἔκανε κριτική στό διεθνῆ καί στο ρωσικό ἀναθεωρητισμό καί ὑπεράσπιζε τίς θεωρητικές βάσεις τοῦ μαρξισμοῦ. Στό «Ζαριά» δημοσιεύτηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Β. Ι. Λένιν: «Εὐκαιριακά σημειώματα», «Οἱ διῶχτες τῶν ζέμστβο καί οἱ Ἀννίβες τοῦ φιλελευθερισμοῦ», «Οἱ κ.κ. „κριτικοί“ στό ἀγροτικό ζήτημα» (τά τέσσερα πρῶτα κεφάλαια τῆς ἐργασίας «Τό ἀγροτικό ζήτημα καί οἱ „κριτικοί· τοῦ Μάρξ“»), «Ἐσωτερική ἀνασκόπηση», «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας», καθώς καί τά ἔργα τοῦ Γ. Β. Πλεχάνοφ: «Ἡ κριτική τῶν κριτικῶν μας. Μέρος Ι. Ὁ κ. Π. Στροῦβε στό ρόλο τοῦ κριτικοῦ τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας τῆς κοινωνικῆς ἀνάπτυξης», «Ὁ Cant ἐνάντια στόν Κάντ, εἴτε ἡ πνευματική διαθήκη τοῦ κ. Μπέρνσταϊν» καί ἄλλα. — *243*.

121 Ἡ ὁμάδα «*Μπορμπά*» σχηματίσθηκε στό Παρίσι τό καλοκαίρι τοῦ 1900 ἀπό τούς Ντ. Μπ. Ριαζάνοφ, Γ. Μ. Στεκλόφ, Ε. Λ. Γκούρεβιτς. Τόν τίτλο «Μπορμπά» τόν πῆρε ἡ ὁμάδα τό Μάη τοῦ 1901. Προσπαθώντας νά συμβιβάσει τό ἐπαναστατικό καί τό ὀπορτουνιστικό ρεῦμα μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία, ἡ ὁμάδα «Μπορμπά» ἀνέλαβε τήν πρωτοβουλία νά συγκαλέσει (τόν Ἰούλη τοῦ 1901) συνδιάσκεψη στή Γενεύη ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ — τῆς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά», τῆς ὀργάνωσης «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ καί τῆς «Ἕνωσης τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» — καί πῆρε μέρος στίς ἐργασίες τοῦ «Ἑνωτικοῦ» συνεδρίου τῶν ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ἐξωτερικό, πού ἔγινε στή Ζυρίχη στίς 21–22 τοῦ Σεπτέμβρη (4–5 τοῦ Ὀχτώβρη) 1901. Τό Νοέμβρη τοῦ 1901 ἡ ὁμάδα κυκλοφόρησε προγραμματική «Διακήρυξη γιά τίς ἐκδόσεις τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας „Μπορμπά"». Στίς ἐκδόσεις της («Ὑλικά γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ κομματικοῦ προγράμματος», ἔκδ. I–III, «Λετούτσι λιστόκ τῆς ὁμάδας „Μπορμπά"» καί ἄλλες) ἡ ὁμάδα διαστρέβλωνε τήν ἐπαναστατική θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ, ἑρμηνεύοντάς την μέ πνεῦμα δογματικό καί σχολαστικό· ἡ στάση τῆς ὁμάδας ἀπέναντι στίς λενινιστικές ὀργανωτικές ἀρχές οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος ἦταν ἐχθρική. Λόγω τῆς ἀπομάκρυνσής της ἀπό τίς ἀντιλήψεις καί τήν τακτική τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, λόγω τῶν ἀποδιοργανωτικῶν ἐνεργειῶν της καί τῆς ἔλλειψης δεσμῶν μέ τίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας, ἡ ὁμάδα δέν ἔγινε δεκτή στό II συνέδριο. Μέ ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ ὁμάδα «Μπορμπά» διαλύθηκε — *244.*

122 «*Βπεριόντ*» («Ἐμπρός») — παράνομη μπολσεβίκικη βδομαδιάτικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τίς 22 τοῦ Δεκέμβρη 1904 (4 τοῦ Γενάρη 1905) ὥς τίς 5 (18) τοῦ Μάη 1905. Βγῆκαν 18 φύλλα· εἶχε τιράζ 7–10 χιλιάδες ἀντίτυπα. Ὀργανωτής, ἰδεολογικός ἐμπνευστής καί ἄμεσος καθοδηγητής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Ὁ ἴδιος εἶχε προτείνει καί τόν τίτλο τῆς ἐφημερίδας. Μέλη τῆς σύνταξής της ἦταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι. Ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς ἐφημερίδας μέ τίς τοπικές ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας καί τούς ἀνταποκριτές τήν κρατοῦσε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια.

Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἔβγαινε σέ συνθῆκες σκληρῆς ἐσωκομματικῆς πάλης, ὅταν οἱ μενσεβίκοι ἡγέτες, ὕστερα ἀπό τό δεύτερο συνέδριο, κατέλαβαν μέ ἀπάτη τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος (τό ΚΟ, τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος καί τήν ΚΕ) καί ἄρχισαν νά διασποῦν τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις. Ἡ ἀποδιοργανωτική δουλειά τῶν μενσεβίκων διασποῦσε τήν ἑνότητα δράσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τίς παραμονές τῆς ἐπερχόμενης ἐπανάστασης στή Ρωσία, ὅταν ἦταν ἰδιαίτερα ἀπαραίτητη ἡ συσπείρωση τῶν δυνάμεων γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς μαχητικῆς ἑνότητας τοῦ προλεταριάτου, μιά τέτοια κατάσταση στό κόμμα ἦταν ἀπαράδεκτη. Ὁ Β.Ι. Λένιν καί οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν ἀνειρήνευτη πάλη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων καί στήν ἀποδιοργανωτική τους δράση, καλοῦσαν τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις νά παλαίψουν γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού ἀποτελοῦσε τή μοναδική διέξοδο ἀπό τήν κομματική κρίση. Ὁ Β. Ι. Λένιν καθορίζοντας τό περιεχόμενο τῆς ἐφημερίδας ἔγραφε: «Ἡ κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας „Βπεριόντ" εἶναι *ἡ κατεύθυνση τῆς παλιᾶς „Ἴσκρα".*

Ἐνονόματι τῆς παλιᾶς „Ἴσκρα“ ἡ „Βπεριόντ“ παλαίβει ἀποφασιστικά ἐνάντια στή νέα “Ἴσκρα»” (Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 238). Ἀπό τόν Λένιν γράφτηκαν στή «Βπεριόντ» ὄχι μόνο καθοδηγητικά ἄρθρα, ἀλλά ἀκόμα καί διάφορα πολυάριθμα σημειώματα καί ἀνταποκρίσεις πού εἶχε ἐπεξεργαστεῖ προσωπικά ὁ ἴδιος. Ὁρισμένα ἄρθρα τά ἔγραψε ὁ Λένιν σέ συνεργασία μέ ἄλλα μέλη τῆς σύνταξης (μέ τόν Βορόβσκι, Ὀλμίνσκι κ.ἄ.). Στά χειρόγραφα τῶν διαφόρων συγγραφέων πού διατηρήθηκαν ὑπάρχουν πολλές διορθώσεις καί σημαντικές προσθῆκες τοῦ Β.Ι. Λένιν. Ἡ θεώρηση τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων τοῦ κάθε φύλλου γινόταν ὁπωσδήποτε ἀπό τόν Λένιν. Ἀκόμα καί ὅταν ἦταν ἀπασχολημένος ὁλοκληρωτικά μέ τίς ἐργασίες τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου στό Λονδίνο, ὁ Λένιν βρῆκε τό χρόνο νά θεωρήσει τά δοκίμια τοῦ 17 φύλλου τῆς «Βπεριόντ». Μόνο τὸ 18 φύλλο βγῆκε, ὅπως φαίνεται, χωρίς νά τό θεωρήσει ὁ Λένιν, λόγω τῆς μετακίνησής του ἀπό τό Λονδίνο στή Γενεύη. Στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 60 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Β. Ι. Λένιν. Σ' αὐτά ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε τήν τακτική τῶν μπολσεβίκων σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, σχετικά μέ τή στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα, στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, στό ρωσοϊαπωνικό πόλεμο. Ὁρισμένα φύλλα τῆς ἐφημερίδας, ὅπως λογουχάρη τό 4 καί τό 5, πού εἶναι ἀφιερωμένα στά γεγονότα τῆς 9 τοῦ Γενάρη 1905 καί στήν ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, συντάχθηκαν σχεδόν στό σύνολό τους ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

Δέν πέρασε πολύς καιρός ἀπό τήν ἔκδοσή της καί ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» κατέκτησε τή συμπάθεια τῶν τοπικῶν κομματικῶν ἐπιτροπῶν, πού τήν ἀναγνώρισαν δικό τους ὄργανο. Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ», συσπειρώνοντας τίς τοπικές κομματικές ἐπιτροπές πάνω στή βάση τῶν λενινιστικῶν ἀρχῶν, ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν προετοιμασία τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού οἱ ἀποφάσεις του στηρίχθηκαν στίς θέσεις πού εἶχε διατυπώσει καί εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας. Ἡ τακτική τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἔγινε καί τακτική τοῦ ΙΙΙ Συνεδρίου. Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» εἶχε τακτική ἐπαφή μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας. Ἰδιαίτερα στενή ἦταν ἡ ἐπαφή της μέ τίς ἐπιτροπές Πετρούπολης, Μόσχας, Ὀδησσοῦ, Μπακοῦ, Αἰκατερινοσλάβ καί ἄλλες, καθώς καί μέ τήν Ἑνωσιακή ἐπιτροπή Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἀναδημοσιεύονταν συχνά στά τοπικά ὄργανα τοῦ μπολσεβίκικου τύπου, ἐκδίδονταν σέ χωριστά φυλλάδια ἤ μπροσοῦρες. Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία» ἀπό τό 4ο φύλλο τῆς «Βπεριόντ» τό ἔβγαλαν σέ χωριστό φυλλάδιο οἱ ἐπιτροπές Ὀδησσοῦ, Σαράτοφ καί Νικολάγεφ τοῦ ΣΔΕΚΡ, καί τό ἄρθο «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά» («Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 11) τό ἔβγαλε ξεχωριστά ἡ ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ Ἑνωσιακή ἐπιτροπή Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔβγαλε σέ ξεχωριστή μπροσούρα στή γεωργιανή, ρώσικη καί ἀρμένικη γλώσσα τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς» («Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 14). Τό τρίτο συνέδριο τοῦ κόμματος μέ ειδική ἀπόφαση τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο πού ἔπαιξε ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» στήν πάλη ἐνάντια στό μένσεβικισμό, στήν πάλη γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν κομματικῶν

ἀρχῶν, στήν τοποθέτηση καί τό φώτισμα· τῶν προβλημάτων τακτικῆς πού πρόβαλλε τό ἐπαναστατικό κίνημα, στήν πάλη γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες του πρός τή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας. Μέ ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἄρχισε νά βγαίνει ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι», σάν Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος· ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀποτέλεσε τήν ἄμεση συνέχεια τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στήν πάλη τῆς ἐπαναστατικῆς-προλεταριακῆς πολιτικῆς κατεύθυνσης ἐνάντια στή μικροαστική καί στή φιλελευθερο-αστική κατεύθυνση, στήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης. — *246.*

123 «*Πράβντα*» («Ἀλήθεια») — μηνιάτικο σοσιαλδημοκρατικό περιοδικό, ἀφιερωμένο στά προβλήματα τῆς τέχνης, τῆς λογοτεχνίας καί τῆς κοινωνικῆς ζωῆς· ἔβγαινε στή Μόσχα στά 1904–1906 κυρίως μέ συνεργασία μενσεβίκων. Ἐπίσημος διευθυντής-ἐκδότης του θεωροῦνταν ὁ Β. Α. Κοζέβνικοφ, πού ἵδρυσε τό περιοδικό. Στό περιοδικό συμμετεῖχαν ὁ Φ. Ι. Ντάν, ὁ Λ. Μάρτοφ, ὁ Π. Π. Μάσλοφ καί ἄλλοι. — *246.*

124 Ἡ συλλογή «*Τεκούστσι μομέντ*» («Τρέχουσα στιγμή») βγῆκε στή Μόσχα στίς ἀρχές τοῦ 1906. Ἡ συλλογή καταρτίστηκε ἀπό τήν ὁμάδα τῶν φιλολόγων καί δημοσιολόγων τῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἀπηχοῦσε βασικά τίς ἀπόψεις τῶν μπολσεβίκων. Ἡ συλλογή κατασχέθηκε λίγο ὕστερα ἀπό τήν ἔκδοσή της. — *247.*

125 «*Μίρ Μπόζι*» («Θεϊκός Κόσμος») — μηνιάτικο φιλολογικό καί ἐπιστημονικό-ἐκλαϊκευτικό περιοδικό φιλελεύθερων ἀρχῶν· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1892 ὥς τό 1906. Τό 1898 εἶχε δημοσιευτεῖ στό περιοδικό ἕνα κριτικό σημείωμα τοῦ Λένιν γιά τό βιβλίο τοῦ Α. Μπογκντάνοφ «Ἐπιτομή οἰκονομικῆς ἐπιστήμης» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 37 - 45). Ἀπό τό 1906 ὥς τό 1918 τό περιοδικό ἔβγαινε μέ τόν τίτλο «Σοβρεμέννι Μίρ». — *248.*

126 *Τσετυρiοχχβόστκα* (Τετράπτυχο) λεγόταν συγκεκριμένα τό δημοκρατικό ἐκλογικό σύστημα πού περιεῖχε τέσσερα αἰτήματα: γενικό, ἴσο, ἄμεσο καί μυστικό ἐκλογικό δικαίωμα. — *255.*

127 *Ποσεχόνιε* — συνώνυμο μέ ἐπαρχιακό ἀπόκεντρο μέρος μέ πρωτόγονα πατριαρχικά ἤθη καί ἔθιμα. Ἡ ἔκφραση μπῆκε σέ χρήση χάρη στό ἔργο τοῦ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν «Ποσεχόνσκαγια σταρινά»· σ' αὐτό περιγράφεται ἡ ζωή τῶν εὐγενῶν φεουδαρχῶν πού «ἀποξεχασμένοι στά βάθη τῆς Ποσεχόνιε μάζευαν ἥσυχα τούς φόρους ἀπό τούς σκλάβους καί πληθύνονταν ἀθόρυβα». Ὁ μεγάλος σατιρικός χλεύασε καί ξεσκέπασε μέ δηκτική εἰρωνεία αὐτό τό βασίλειο τῆς ἀμάθειας καί τῆς αὐθαιρεσίας. — *262.*

128 *Ἐπιτροπή Σιντλόβσκι* — εἰδική κυβερνητική ἐπιτροπή πού συγκροτήθηκε μέ τό τσαρικό διάταγμα τῆς 29 τοῦ Γενάρη (11 τοῦ Φλεβάρη) 1905 «γιά τήν ἄμεση ἐξακρίβωση τῶν αἰτιῶν τῆς δυσαρέσκειας τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης καί τῶν προαστίων της», πού ἐκδηλώθηκε μέ τό ξέσπασμα τοῦ ἀπεργιακοῦ κινήματος πού ἀναπτυσσόταν μετά τή ματω-

μένη Κυριακή τῆς 9 τοῦ Γενάρη. Ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς μπῆκε ὁ Ν. Β. Σιντλόβσκι, γερουσιαστής καί μέλος τοῦ Κρατικοῦ συμβουλίου. Ἡ ἐπιτροπή ἀποτελοῦνταν ἀπό ὑπαλλήλους, ἀπό διευθυντές κρατικῶν ἐργοστασίων καί βιομηχάνους. Ἐκτός ἀπ' αὐτούς, στήν ἐπιτροπή ἔπρεπε νά μποῦν καί ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατῶν, πού θά ἐκλέγονταν μέ δευτεροβάθμιες ἐκλογές. Οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν μεγάλη διαφωτιστική δουλειά γιά τίς ἐκλογές τῆς ἐπιτροπῆς, ξεσκεπάζοντας τούς ἀληθινούς σκοπούς τοῦ τσαρισμοῦ πού προσπαθοῦσε μέ τήν ὀργάνωση τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς νά ἀποτραβήξει τούς ἐργάτες ἀπό τόν ἐπαναστατικό ἀγώνα. Κι ὅταν οἱ ἐκλέκτορες πρόβαλαν στήν κυβέρνηση τά αἰτήματα: ἐλευθερία τοῦ λόγου, τοῦ τύπου, τοῦ συνέρχεσθαι, σεβασμός τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας κτλ., ὁ Σιντλόβσκι στίς 18 τοῦ Φλεβάρη (3 τοῦ Μάρτη) 1905 δήλωσε ὅτι τά αἰτήματα αὐτά δέν μποροῦν νά ἱκανοποιηθοῦν. Ὕστερα ἀπ' αὐτό οἱ περισσότεροι ἐκλέκτορες ἀρνήθηκαν νά βγάλουν ἀντιπροσώπους κι ἔκαναν ἔκκληση στούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, πού τούς ὑποστήριξαν μέ ἀπεργία. Στίς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1905 ἡ ἐπιτροπή διαλύθηκε, προτοῦ ἀρχίσει τή δουλειά της.— *276*.

129 Πρόκειται γιά τό τσαρικό διάταγμα τῆς 8 (21) τοῦ Μάρτη, πού δημοσιεύτηκε στίς 11 (24) τοῦ Μάρτη 1906 στήν περίοδο τῶν ἐκλογῶν γιά τήν Ι Κρατική δούμα. Ὁ νόμος, πού στρεφόταν ἐνάντια στήν τακτική τῆς ἀποχῆς ἀπ' τή Δούμα, πρόβλεπε φυλάκιση ἀπό 4 ὥς 8 μῆνες γιά κείνους πού «ὑποκινοῦσαν σέ ἀντίδραση κατά τῶν ἐκλογῶν Κρατικοῦ συμβουλίου ἤ Κρατικῆς δούμας, ἤ σέ μαζική ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές αὐτές». — *276*.

130 «*Ρέτς*» («Λόγος») — καθημερινή ἐφημερίδα, κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματος τῶν καντέτων· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 23 τοῦ Φλεβάρη (8 τοῦ Μάρτη) 1906 κάτω ἀπό τήν οὐσιαστική διεύθυνση τοῦ Π. Μ. Μιλιοῦκοφ καί τοῦ Ι. Β. Γκέσεν καί τή στενή συνεργασία τῶν Μ. Μ. Βινάβερ, Π. Ντ. Ντολγκοροῦκοφ, Π. Μπ. Στροῦβε καί ἄλλων. Στίς 22 τοῦ Ἰούλη (4 τοῦ Αὐγούστου) 1906 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε· στίς 9 (22) τοῦ Αὐγούστου ξανάρχισε ἡ ἔκδοσή της. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. Ὡς τόν Αὔγουστο τοῦ 1918 ἐξακολουθοῦσε νά βγαίνει μέ διάφορους τίτλους: «Νάσα Ρέτς», «Σβομπόνταγια Ρέτς», «Βέκ», «Νόβαγια Ρέτς», «Νάς Βέκ». — *278*.

131 «*Πολιάρναγια Ζβεζντά*» («Πολικός Ἀστέρας»)— βδομαδιάτικο πολιτικό καί φιλοσοφικό περιοδικό, ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ καντέτικου κόμματος· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 15 (28) τοῦ Δεκέμβρη 1905 ὥς τίς 19 τοῦ Μάρτη (1 τοῦ Ἀπρίλη) 1906, μέ διευθυντή τόν Π. Μπ. Στροῦβε καί συνεργάτες τούς Ν. Α. Μπερντιάγεφ, Β. Μ. Γκέσεν, Α. Σ. Ἰζγκόγεφ, Α. Α. Κάουφμαν, Ντ. Σ. Μερεζκόβσκι, Ι. Ι. Πετρουνκέβιτς, Σ. Λ. Φράνκ καί ἄλλους. Βγῆκαν συνολικά 14 τεύχη. Τό «Πολιάρναγια Ζβεζντά» ἐκδήλωνε ἀνοιχτά τό μίσος του ἐνάντια στήν ἐπανάσταση, πολεμοῦσε τή δημοκρατική ἐπαναστατική διανόηση. Τόν Ἀπρίλη-Μάη τοῦ 1906 στή θέση τοῦ «Πολιάρναγια Ζβεζντά» ἔβγαινε τό περιοδικό «Σβομπόντα ἰ Κουλτούρα». — *286*.

132 *Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ συνταγματικοῦ-δημοκρατικοῦ κόμματος (καντέτων)*

ἔγινε στήν Πετρούπολη στίς 5-11 (18-24) τοῦ Γενάρη 1906. Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς κομματικῆς τακτικῆς τό συνέδριο ἀποφάσισε νά θεωρήσει τήν εἰσήγηση τοῦ Μ. Μ. Βινάβερ, πού διαβάστηκε στή συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου στίς 11 (24) τοῦ Γενάρη 1906 «σά διακήρυξη τοῦ κόμματος». Ἡ βασική θέση τῆς διακήρυξης αὐτῆς συνοψιζόταν στήν ἀναγνώριση τῆς πολιτικῆς ἀπεργίας σά μέσου εἰρηνικῆς πάλης ἐνάντια στήν κυβέρνηση. Κύριο πεδίο τῆς δράσης του, ἔλεγε ἡ διακήρυξη, τό κόμμα θεωρεῖ τήν «ὀργανωμένη ἀντιπροσωπευτική συνέλευση», δηλαδή τήν Κρατική δούμα. Ἡ γραμμή πού ἀκολούθησε τό συνέδριο ἦταν οὐσιαστικά γραμμή συναλλαγῆς μέ τήν κυβέρνηση. — *288.*

133 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει τό ποίημα τοῦ Σκιτάλετς «Τριγύρω ἁπλώθηκε σιγή...» (Συλλογή τῆς ἑταιρίας «Ζνάνιγε» γιά τό 1906. Βιβλίο 9, Πετρούπολη, ρωσ. ἔκδ. 1906, σελ. 320). — *290.*

134 Γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία τόν Ἀπρίλη τοῦ 1906 ἡ τσαρική κυβέρνηση ἔκλεισε συμφωνία μέ τή Γαλλία γιά τή χορήγηση στή Ρωσία δανείου ἀπό 843 ἑκατομμύρια ρούβλια. — *296.*

135 Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ ἀντιδραστικοῦ δημοσιολόγου Μ. Ν. Κατκόφ «Ποιά εἶναι τά περιστατικά πού συνδέονται μέ τά γεγονότα τῆς 1 τοῦ Μάρτη»· τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι», ἀρ. φύλλου 65 τῆς 6 (18) τοῦ Μάρτη 1881. — *300.*

136 «*Σβομπόντα ἰ Κουλτούρα*» («Ἐλευθερία καί Πολιτισμός») — βδομαδιάτικο περιοδικό, ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Καντέτικου κόμματος· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη στή θέση τοῦ «Πολιάρναγια Ζβεζντά» ἀπό τήν 1 (14) τοῦ Ἀπρίλη ὥς τίς 31 τοῦ Μάη (13 τοῦ Ἰούνη) 1906 μέ διευθυντή τόν Σ. Λ. Φράνκ καί ἄμεσο συνεργάτη τόν Π. Μπ. Στροῦβε. Βγῆκαν 8 τεύχη. Ἡ ἔκδοσή του σταμάτησε λόγω τῆς μεγάλης πτώσης τῆς κυκλοφορίας του. — *319.*

137 «Κυρία εὐχάριστη ἀπό κάθε ἄποψη» — πρόσωπο ἀπό τό μυθιστόρημα τοῦ Ν. Β. Γκόγκολ «Νεκρές ψυχές». — *319.*

138 «*Μπέζ Ζαγκλάβιγια*» («Χωρίς τίτλο») — βδομαδιάτικο πολιτικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 24 τοῦ Γενάρη (6 τοῦ Φλεβάρη) ὥς τίς 14 (27) τοῦ Μάη 1906. Τό περιοδικό ἔβγαινε μέ διευθυντή τόν Σ. Ν. Προκοπόβιτς καί ἄμεσους συνεργάτες τήν Ε. Ντ. Κουσκόβα, τόν Β. Γ. Μπογκουτσάρσκι, τόν Β. Β. Χιζνιάκοφ καί ἄλλους. Οἱ «μπεζαγκλάβτσι» ἦταν μιά μισοκαντέτικη-μισομενσεβίκικη ὁμάδα τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς διανόησης. Ἐνῶ καλύπτονταν ἀπό μιά τυπική ἀκομματικότητα, στήν οὐσία ἦταν κήρυκες τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ὑποστήριζαν τούς ἀναθεωρητές τῆς ρωσικῆς καί διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας. — *321.*

139 Πρόκειται γιά τίς διαφωνίες μέσα στή σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα τοῦ γερμανικοῦ ράιχσταγ πάνω στό ζήτημα τῶν ἐπιχορηγήσεων στήν ἀτμοπλοΐα (Dampfersubvention). Στά τέλη τοῦ 1884 ὁ καγκελάριος τῆς Γερμανίας Βίσμαρκ γιά νά προωθήσει τή γερμανική κατακτητική ἀποικιοκρατική πολιτική ζήτησε ἀπό τό ράιχσταγ τήν ἔγκριση ἐπιχορηγή-

σεων στίς ἀτμοπλοϊκές ἑταιρίες γιά τήν ὀργάνωση τακτικῶν ἀτμοπλοϊκῶν δρομολογίων στήν Ἀνατολική Ἀσία, στήν Αὐστραλία καί στήν Ἀφρική. Ἐνῶ ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας μέ καθοδηγητή τόν Μπέμπελ καί τόν Λῆμπκνεχτ τάχθηκε ἐνάντια στίς ἐπιχορηγήσεις στήν ἀτμοπλοΐα, ἡ δεξιά πτέρυγα, πού ἀποτελοῦσε τήν πλειοψηφία τῆς ὁμάδας, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ἄουερ, Ντίτς καί ἄλλους, πρίν ἀκόμα ἀρχίσει ἡ ἐπίσημη συζήτηση στό ράιχτσαγ τάχθηκε ὑπέρ τῆς παροχῆς ἐπιχορηγήσεων στίς ἀτμοπλοϊκές ἑταιρεῖες. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος στό ράιχσταγ τό Μάρτη τοῦ 1885 ἡ δεξιά πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας ψήφισε ὑπέρ τῆς καθιέρωσης ἀτμοπλοϊκῶν γραμμῶν Ἀνατολικῆς Ἀσίας καί Αὐστραλίας· ἡ συγκατάθεσή της γιά τό σχέδιο τοῦ Βίσμαρκ δόθηκε μέ τόν ὅρο νά γίνουν δεκτά μερικά αἰτήματά της, ἀνάμεσα στά ὁποῖα ἦταν καί τό αἴτημα τῆς ναυπήγησης τῶν νέων πλοίων σέ γερμανικά ναυπηγεῖα. Μόνο ὅταν τό ράιχσταγ ἀπέρριψε αὐτό τό αἴτημα, ὅλη ἡ ὁμάδα καταψήφισε τό κυβερνητικό σχέδιο. Ἡ στάση τῆς πλειοψηφίας τῆς ὁμάδας προκάλεσε τήν ἀντίδραση τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» καί τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων. Οἱ διαφωνίες, πού ἐκδηλώθηκαν μέ μεγάλη ὀξύτητα, παραλίγο νά ὁδηγήσουν στή διάσπαση τοῦ κόμματος. Ὁ Φ. Ἔνγκελς ἔκανε αὐστηρή κριτική στήν ὀπορτουνιστική στάση τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, τόμ. XXVII, ρωσ. ἔκδ. 1935, σελ. 441 - 445, 456, 457, 471). — *324.*

140 *Οἱ «νέοι» μέσα στή γερμανική σοσιαλδημοκρατία* ἦταν μιά μικροαστική μισοαναρχική ἀντιπολίτευση πού ἐμφανίστηκε τό 1890. Τό βασικό πυρήνα τῆς ὁμάδας τόν ἀποτελοῦσαν νεαροί λογογράφοι καί σπουδαστές (ἀπό δῶ πῆρε καί τήν ὀνομασία ἡ ἀντιπολίτευση), πού διεκδικοῦσαν τό ρόλο τῶν θεωρητικῶν καί τῶν καθοδηγητῶν τοῦ κόμματος. Ἡ ἀντιπολίτευση αὐτή, πού δέν καταλάβαινε ὅτι μετά τήν κατάργηση τοῦ ἔκτακτου νόμου ἐνάντια στούς σοσιαλιστές (1878) ἄλλαξαν οἱ συνθῆκες δράσης τοῦ κόμματος, δέ θεωροῦσε ἀναγκαία τή χρησιμοποίηση τῶν νόμιμων μορφῶν πάλης, πάλαιβε ἐνάντια στή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στό κοινοβούλιο, κατηγοροῦσε τό κόμμα ὅτι ὑπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς μικροαστικῆς τάξης, ὅτι εἶναι ὀπορτουνιστικό. Ὁ Φ. Ἔνγκελς πάλαιψε ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση τῶν «νέων». Ὅταν ἡ «Ἐργατική Ἐφημερίδα τῆς Σαξονίας», ὄργανο τῶν «νέων», προσπάθησε νά παρουσιάσει τόν Ἔνγκελς ἀλληλέγγυο μέ τήν ἀντιπολίτευση, ὁ Ἔνγκελς ἀντέκρουσε ἀποφασιστικά αὐτή τήν «κυνικότατη ξετσιπωσιά» κι ἔκανε ἐξουθενωτική κριτική στίς ἀντιλήψεις καί στήν τακτική τῶν «νέων».

Οἱ θεωρητικές ἀντιλήψεις καί ἡ τακτική τῆς ἀντιπολίτευσης ἀποτελοῦσαν, ὅπως ἔλεγε ὁ Ἔνγκελς, ἕναν «τρομερά διαστρεβλωμένο „μαρξισμό"». Ἡ τυχοδιωχτική καί ἀποσπασμένη ἀπό τήν ἀντικειμενική πραγματικότητα τακτική αὐτή τῶν «νέων» θά μποροῦσε — ἔγραφε ὁ Ἔνγκελς — «νά χαντακώσει ἀκόμα καί τό πιό ἰσχυρό κόμμα πού τά μέλη του θά μετριοῦνταν σέ ἑκατομμύρια, κάτω ἀπό τά πέρα γιά πέρα δικαιολογημένα σαρκαστικά χαχανητά ὅλου τοῦ ἀντίπαλου κόσμου. Ὁ Ἔνγκελς εἰρωνευόταν τήν ἔπαρση καί τίς αὐταπάτες τῶν «νέων» γιά τό εἰδικό τους βάρος καί τή σημασία τους μέσα στό κόμμα. «Εἶναι ἀνάγκη — παρατηροῦσε ὁ Ἔνγκελς — νά καταλάβουν τά ἑξῆς: ὅτι μέ τήν „ἀκα-

δημαϊκή τους μόρφωση", πού ἐπιπλέον ἀπαιτεῖ καί ἕνα γερό κριτικό αὐτοέλεγχο, σέ καμιά περίπτωση δέν ἀποκτοῦν καί βαθμό ἀξιωματικοῦ μέ δικαίωμα ἀνάδειξής τους σέ ἀνάλογο πόστο μέσα στό κόμμα· ὅτι μέσα στό κόμμα μας ὁ καθένας πρέπει ν' ἀρχίσει τή θητεία του σάν ἁπλός στρατιώτης· ὅτι γιά τήν κατάληψη ὑπευθύνων θέσεων μέσα στό κόμμα δέν ἀρκεῖ μόνο τό λογογραφικό ταλέντο καί οἱ θεωρητικές γνώσεις, οὔτε ἀκόμα καί στήν περίπτωση πού ὑπάρχουν ἀναμφισβήτητα καί τό ἕνα καί τό ἄλλο, ἀλλά χρειάζονται γι' αὐτό καί καλή γνώση τῶν συνθηκῶν τῆς κομματικῆς πάλης καί πλήρης ἀφομοίωση τῶν μορφῶν της, δοκιμασμένη ἀτομική πίστη καί δύναμη χαρακτήρα καί, τέλος, ἐθελοντική ἔνταξη τοῦ καθενός στίς γραμμές τῶν ἀγωνιστῶν· πρέπει νά καταλάβουν, γιά νά ἐκφραστοῦμε μέ δυό λόγια, ὅτι αὐτοί, ἄνθρωποι μέ „ἀκαδημαϊκή μόρφωση", πρέπει γενικά πολύ περισσότερο νά διδάσκονται αὐτοί οἱ ἴδιοι ἀπό τούς ἐργάτες, παρά οἱ ἐργάτες ἀπ' αὐτούς» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, τόμος XVI, μέρος II, ρωσ. ἔκδ. 1936, σελ. 62–63). Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1891 τό συνέδριο τῆς Ἐρφούρτης τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας διέγραψε ἀπό τό κόμμα ἕνα μέρος ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀντιπολίτευσης. — *324.*

141 «*Σέβερνι Γκόλος*» («Ἡ φωνή τοῦ Βορρᾶ»)—καθημερινή νόμιμη ἐφημερίδα, ἑνωτικό ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 6 (19) τοῦ Δεκέμβρη 1905, ὅταν κλείστηκαν ἀπό τήν κυβέρνηση οἱ ἐφημερίδες «Νόβαγια Ζίζν» καί «Νατσάλο», μέ ἑνιαία συντακτική ἐπιτροπή, ἀποτελούμενη ἀπό μπολσεβίκους καί μενσεβίκους. Στό φύλλο 3 τῆς 8 (21) τοῦ Δεκέμβρη 1905 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν κυβέρνηση. Συνέχεια τῆς «Σέβερνι Γκόλος» ἦταν ἡ ἐφημερίδα «Νάς Γκόλος», πού βγῆκε μόνο μιά φορά στίς 18 (31) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Τό δεύτερο φύλλο τῆς «Νάς Γκόλος» δέ βγῆκε γιατί ἡ ἀστυνομία διέλυσε τή στοιχειοθέτησή της στό τυπογραφεῖο. — *325.*

142 «*Νατσάλο*» («Ἀρχή») — καθημερινή νόμιμη μενσεβίκικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη ὥς τίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Βγῆκαν 16 φύλλα. Συντάκτες καί ἐκδότες ἦταν οἱ Ντ. Μ. Γκέρτσενστεϊν καί Σ. Ν. Σαλτικόφ. Συνεργάζονταν στήν ἐφημερίδα ὁ Λ. Μάρτοφ, ὁ Α. Ν. Πότρεσοφ, ὁ Π. Μπ. Ἀξελρόντ, ὁ Φ. Ι. Ντάν, ὁ Α. Γ. Ντέιτς, ὁ Ν. Ι. Ἰορντάντσκι καί ἄλλοι. Γιά τήν κριτική τοποθέτηση τῆς ἐφημερίδας ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 10ος, σελ. 338. — *325.*

143 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Ὁ Μάρξ καί ἡ „Νέα ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου" (1848–1849)» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά ἔργα σέ δύο τόμους, τόμ. IIος, ρωσ. ἔκδ. 1955, σελ. 311–319)· Φ. Ἔνγκελς. «Ἡ ἐπανάσταση καί ἡ ἀντεπανάσταση στή Γερμανία. VII. Ἡ ἐθνική συνέλευση τῆς Φραγκφούρτης». Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἄρθρα ἀπό τή «Neue Rheinische Zeitung» 1 τοῦ Ἰούνη – 7 τοῦ Νοέμβρη 1848 («Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμος 8ος, σελ. 46–50· τόμος 5ος, σελ. 9–494). — *335.*

144 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Τό στρατιωτικό ζήτημα τῆς Πρωσσίας καί τό γερμανικό ἐργατικό κόμμα»· Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. «Δήλωση στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας „Social-Demokrat"»· Φ. Ἔνγκελς. «Σημείωμα γιά τήν μπροσούρα „Τό στρατιωτικό ζήτημα τῆς Πρωσσίας καί τό γερμανικό ἐρ-

γατικό κόμμα"»· Κ. Μάρξ. «Κριτικό σημείωμα γιά τήν μπροσούρα τοῦ Φ. Ἔνγκελς „Τό στρατιωτικό ζήτημα τῆς Πρωσσίας καί τό γερμανικό ἐργατικό κόμμα"»· Κ. Μάρξ. «Δήλωση σχετική μέ τίς αἰτίες διακοπῆς τῆς συνεργασίας μέ τήν ἐφημερίδα „Social-Demokrat"» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 16ος, σελ. 35 - 78, 78, 80, 84 - 85, 86–89).— *335.*

145 «*Τοβάριστς*» («Σύντροφος») — καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 15 (28) τοῦ Μάρτη 1906 ὥς τίς 30 τοῦ Δεκέμβρη 1907 (12 τοῦ Γενάρη 1908). Στενοί συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Σ. Ν. Προκοπόβιτς καί ἡ Ε. Ντ. Κουσκόβα.

Τυπικά ἡ ἐφημερίδα δέν ἦταν ὄργανο κανενός κόμματος, οὐσιαστικά ὅμως ἦταν ὄργανο τῶν ἀριστερῶν καντέτων. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν καί οἱ μενσεβίκοι.— *345.*

146 Κριτική τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ, πού ἀργότερα διαμορφώθηκε πολιτικά γύρω ἀπό τό περιοδικό «'Οσβομποζντένιγε», καί τοῦ Π. Μπ. Στροῦβε, τοῦ πιό διακεκριμένου ἐκπροσώπου του, ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο «Οἱ διῶχτες τῶν ζέμστβο καί οἱ 'Αννίβες τοῦ φιλελευθερισμοῦ». Τό ἄρθρο αὐτό γράφτηκε ἀπ' ἀφορμή τό βιβλίο «'Απολυταρχία καί ζέμστβο. 'Εμπιστευτικό ὑπόμνημα τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν καί κρατικοῦ γραμματέα Σ. Γ. Βίττε (1899)» μέ πρόλογο καί σημειώσεις τοῦ Π. Μπ. Στροῦβε· τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Ζαριά», ἀρ. τεύχους 2 - 3 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 5ος, σελ. 21 - 73). Τά πρῶτα φύλλα τοῦ «'Οσβομποζντένιγε» ἐπικρίθηκαν καί στά ἄρθρα τοῦ Λένιν πού δημοσιεύθηκαν στήν «Ἴσκρα» : «Τό νέο νομοσχέδιο γιά τίς ἀπεργίες», «Πολιτική πάλη καί πολιτικαντισμός», «Ὁ κ. Στροῦβε ξεσκεπάζεται ἀπό συνεργάτη του» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 400 - 409· τόμ. 7ος, σελ. 32 - 40, 202 - 209). — *347.*

147 Βλ. Κ. Μάρξ. «Οἱ ταξικοί ἀγῶνες στή Γαλλία ἀπό τό 1848 ὥς τό 1850» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 5-110). — *350.*

148 *Γιρονδῖνοι*—πολιτική ὁμάδα τῆς ἀστικῆς τάξης στήν περίοδο τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης στά τέλη τοῦ XVIII αἰώνα. Οἱ γιρονδῖνοι ἐκπροσωποῦσαν τά συμφέροντα τῆς μετριοπαθοῦς ἀστικῆς τάξης, ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στήν ἐπανάσταση καί στήν ἀντεπανάσταση, ἀκολουθοῦσαν τό δρόμο τῆς συναλλαγῆς μέ τή μοναρχία. — *350.*

149 *Τό τέταρτο ('Ενωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* ἔγινε στή Στοκχόλμη στίς 10–25 τοῦ 'Απρίλη (23 τοῦ 'Απρίλη–8 τοῦ Μάη) 1906. Πρίν ἀπό τό συνέδριο, στό δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Φλεβάρη, ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπεξεργάστηκε τήν πλατφόρμα τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων — τό σχέδιο τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου πάνω σ' ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς ἐπανάστασης. Οἱ ἀποφάσεις τῶν μπολσεβίκων ἀποτελοῦσαν προσκλητήριο γιά προετοιμασία μιᾶς νέας ἐπαναστατικῆς ἐφόδου ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Οἱ μενσεβίκοι παρουσίασαν στό συνέδριο τή δική τους πλατφόρμα τακτικῆς, ὅπου ἀπαρνοῦνταν οὐσιαστικά τήν ἐπαναστατική πάλη. Πάνω σ' αὐτές τίς πλατφόρμες, κυρίως κατά τή συζήτηση τοῦ ζη-

τήματος τῆς στάσης ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα, ἔγιναν καί οἱ ἐκλογές γιά τό συνέδριο. Ἡ καμπάνια πού ἔγινε σχετικά μέ τή συζήτηση πάνω στίς δύο αὐτές πλατφόρμες καί σχετικά μέ τίς ἐκλογές ἀντιπροσώπων γιά τό συνέδριο κράτησε περίπου δύο μῆνες. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά ταχθοῦν ὑπέρ τῆς μπολσεβίκικης πλατφόρμας οἱ περισσότερες κομματικές ὀργανώσεις.

Στό συνέδριο πῆραν μέρος 112 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, πού ἐκπροσωποῦσαν 57 τοπικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ, καί 22 ἀντιπρόσωποι μέ συμβουλευτική ψῆφο. Στό συνέδριο ἀντιπροσωπεύτηκαν οἱ ἐθνικές ὀργανώσεις: ἀπό 3 ἀντιπροσώπους εἶχαν ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, ἡ Μπούντ καί τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Λεττονίας, ἀπό 1 ἀντιπρόσωπο εἶχαν τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Οὐκρανίας καί τό Ἐργατικό κόμμα τῆς Φιλλανδίας. Ἐκτός ἀπ' αὐτούς στό συνέδριο παραβρέθηκε καί ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Βουλγαρίας. Ὁ ἀριθμός ὅλων τῶν συνέδρων, μαζί μ' αὐτούς πού κλήθηκαν εἰδικά καί μέ τούς ξένους, ἔφτανε τούς 156.

Ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους ἀντιπροσώπους ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Φ. Α. Σεργκέγεφ (Ἀρτιόμ), ὁ Β. Β. Βορόβσκι, ὁ Κ. Ε. Βοροσίλοφ, ὁ Μ. Ι. Καλίνιν, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι, ὁ Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ, ὁ Ι. Β. Στάλιν, ὁ Μ. Β. Φροῦνζε, ὁ Σ. Γ. Σαουμιάν, ὁ Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι.

Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους μέ θετική ψῆφο ὑπῆρχαν 46 μπολσεβίκοι καί 62 μενσεβίκοι. Μιά μικρή μερίδα ἀντιπροσώπων κρατοῦσε συμβιβαστική στάση. Ἡ ἀριθμητική ὑπεροχή τῶν μενσεβίκων ὀφειλόταν στό γεγονός ὅτι πολλές μπολσεβίκικες κομματικές ὀργανώσεις, πού εἶχαν μπεῖ ἐπικεφαλῆς τῆς ἔνοπλης δράσης τῶν μαζῶν, ἦταν τσακισμένες καί δέν μπόρεσαν νά στείλουν τούς ἀντιπροσώπους τους. Τό Κέντρο, τά Οὐράλια, ἡ Σιβηρία, ὁ Βορράς—τά προπύργια τῶν μπολσεβίκων — ἀντιπροσωπεύθηκαν μέ λίγους ἀντιπροσώπους. Ἐνῶ οἱ μενσεβίκοι, πού εἶχαν τίς πιό μαζικές ὀργανώσεις στίς μή βιομηχανικές περιοχές τῆς χώρας, ἐξασφάλισαν τή δυνατότητα νά στείλουν περισσότερους ἀντιπροσώπους. Ἡ σύνθεση αὐτή τοῦ συνεδρίου καθόρισε τό μενσεβίκικο χαρακτήρα τῶν περισσοτέρων ἀποφάσεών του.

Ἡ ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου: 1) Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος· 2) Ἡ σημερινή στιγμή καί τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου· 3) Τό ζήτημα τῆς τακτικῆς σχετικά μέ τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν τῆς Κρατικῆς δούμας καί σχετικά μέ τήν ἴδια τή Δούμα· 4) Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση· 5) Οἱ παρτιζάνικες ἐνέργειες· 6) Ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί ἡ ἐπαναστατική αὐτοδιοίκηση· 7) Ἡ στάση ἀπέναντι στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν· 8) Τά συνδικάτα· 9) Ἡ στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα· 10) Ἡ στάση ἀπέναντι στά διάφορα μή σοσιαλδημοκρατικά κόμματα καί ὀργανώσεις· 11) Ἡ στάση ἀπέναντι στό αἴτημα τῆς εἰδικῆς συντακτικῆς συνέλευσης γιά τήν Πολωνία σέ συνδυασμό μέ τό ἐθνικό ζήτημα στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος· 12) Ὀργάνωση τοῦ κόμματος· 13) Ἕνωση μέ τίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις (ΣΔΠ καί Λ., ΣΔΕΚΛ, Μπούντ)· 14) Λογοδοσίες· 15) Ἐκλογές. Ἡ ἡμερήσια διάταξη ὅμως δέν ἐξαντλήθηκε ὁλότελα. Τό συνέδριο ἐξέτασε τά ζητήματα: 1) Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος· 2) Ἐκτίμηση τῆς τρέχουσας στιγμῆς καί τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου· 3) Ἡ στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα·

4) Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση· 5) Οἱ παρτιζάνικες ἐνέργειες· 6) Ἡ ἕνωση μέ τά ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα καί 7) Τό καταστατικό τοῦ κόμματος.

Πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα ἔγινε σκληρός ἀγώνας ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους. Ὁ Λένιν μέ εἰσηγήσεις καί μέ λόγους του ἐξέτασε τό ἀγροτικό ζήτημα, τή σημερινή στιγμή καί τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, τή στάση ἀπέναντι στή Κρατική δούμα, τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί ἄλλα ζητήματα· πῆρε μέρος στήν ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Τό βασικό ζήτημα, γύρω ἀπό τό ὁποῖο ἔγινε ἀγώνας στό συνέδριο, ἦταν τό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος.

Τό σχέδιο ἀγροτικοῦ προγράμματος τῶν μπολσεβίκων εἶχε θεμελιωθεῖ ἀπό τόν Λένιν, γιά νά προβληθεῖ στό συνέδριο, στό ἔργο του «Ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», πού μοιράστηκε στούς συνέδρους. Ἡ οὐσία τοῦ λενινιστικοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος συνοψιζόταν στό αἴτημα τῆς δήμευσης ὅλης τῆς τσιφλικάδικης γῆς καί τῆς ἐθνικοποίησης ὅλης τῆς γῆς, δηλ. τῆς κατάργησης τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς καί τῆς μεταβίβασης ὅλων τῶν γαιῶν στήν ἰδιοκτησία τοῦ κράτους. Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ Λένιν ἀπέβλεπε στό τράβηγμα τῆς ἀγροτιᾶς σά συμμάχου τοῦ προλεταριάτου στό πλευρό τῆς ἐπανάστασης, στήν πλήρη νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης καί στή δημιουργία τῶν ὅρων γιά τό πέρασμα στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Μιά μερίδα μπολσεβίκων ἀντιπροσώπων τοῦ συνεδρίου (ὁ Ι. Β. Στάλιν, ὁ Σ. Α. Σουβόροφ καί ἄλλοι) ὑποστήριξε τό αἴτημα τῆς διανομῆς τῆς τσιφλικάδικης γῆς καί τῆς μεταβίβασής της στούς ἀγρότες σάν ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τους. Ὁ Λένιν ἐπέκρινε τά αἰτήματα τῶν «ὀπαδῶν τῆς διανομῆς», κάνοντας τήν παρατήρηση ὅτι εἶναι λαθεμένα ἀλλά ὄχι καί ἐπιζήμια.

Οἱ μενσεβίκοι ὑποστήριξαν τό πρόγραμμα τῆς δημοτικοποίησης τῆς γῆς, πού σήμαινε πέρασμα τῆς τσιφλικάδικης γῆς στή διάθεση τῶν τοπικῶν ὀργάνων αὐτοδιοίκησης (τῶν δήμων καί τῶν κοινοτήτων) καί ἀπό τά ὄργανα αὐτά οἱ ἀγρότες ἔπρεπε νά νοικιάζουν τή γῆ. Ἡ πολιτική ζημιά τοῦ προγράμματος τῆς δημοτικοποίησης βρισκόταν στό ὅτι ἀντί νά καλεῖ σέ ἐπαναστατική δράση σκορποῦσε τίς ἐπιζήμιες αὐταπάτες ὅτι τό ἀγροτικό ζήτημα μπορεῖ νά λυθεῖ εἰρηνικά σέ συνθῆκες διατήρησης τῆς ἀντιδραστικῆς κεντρικῆς ἐξουσίας. Ὁ Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στό μενσεβίκικο πρόγραμμα τῆς δημοτικοποίησης, ξεσκεπάζοντας τή λαθεμένη βάση του καί τή ζημιά πού θά προκαλοῦσε στό ἐπαναστατικό κίνημα. Ὕστερα ἀπό σκληρό ἀγώνα ἡ πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου ἐνέκρινε τό μενσεβίκικο ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς δημοτικοποίησης τῆς γῆς μέ μιά σειρά τροποποιήσεις, πού ἔγιναν δεκτές κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν μπολσεβίκων.

Κατά τή συζήτηση τῶν ζητημάτων γιά τήν τρέχουσα στιγμή καί γιά τήν Κρατική δούμα οἱ διαφωνίες μέ τούς μενσεβίκους πῆραν ἀκόμα μεγαλύτερη ὀξύτητα. Οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν τή γνώμη ὅτι πρέπει νά ξεσκεπάζονται τά κόμματα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί νά κλείνεται συμμαχία μέ τίς δημοκρατικές δυνάμεις στόν ἀγώνα κατά τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας καί τῶν πολιτικῶν κομμάτων πού τήν ὑποστηρίζουν, ἐνῶ οἱ μενσεβίκοι παραχωροῦσαν τήν ἡγεσία τῆς ἐπανάστασης στήν ἀστική τάξη. Οἱ μπολσεβίκοι πρόταξαν τό καθῆκον νά γίνει ἀγώνας

ἐνάντια στίς συνταγματικές αὐταπάτες πού σκόρπιζε μέσα στό λαό σχετικά μέ τή Δούμα ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, νά χτυπηθεῖ καίρια ἡ πίστη στίς ὑποσχέσεις καί στούς νόμους τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Οἱ μενσεβίκοι ἔβλεπαν τή Δούμα σάν ἕνα «πανεθνικό πολιτικό κέντρο», ἱκανό νά λύσει τά ζητήματα τῆς ἐπανάστασης. Ὕστερα ἀπό πεισματικό ἀγώνα τό συνέδριο ἐνέκρινε τίς ἀποφάσεις πού πρότειναν οἱ μενσεβίκοι γιά τήν Κρατική δούμα (ἀναγνωριζόταν σάν ἀπαραίτητη ἡ ὑποστήριξη τῆς δούμας), γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί ψήφισε μιά μεσοβέζικη ἀπόφαση γιά τήν παρτιζάνικη δράση. Ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἀξίωνε νά προβληθεῖ ἀντίσταση ἐνάντια σέ κάθε ἀπόπειρα γιά τό τράβηγμα τοῦ προλεταριάτου στήν ἔνοπλη σύγκρουση. Ἡ ἀπόφαση αὐτή, καθώς καί οἱ ὁμιλίες τῶν μενσεβίκων στό συνέδριο γιά τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, ἦταν διαποτισμένη ἀπό τό πνεῦμα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Τό συνέδριο ψήφισε χωρίς συζήτηση μιά συμβιβαστική ἀπόφαση γιά τά συνδικάτα, πού ἀναγνώριζε σάν ἀπαραίτητη τή συνδρομή τοῦ κόμματος στήν ὀργάνωση τῶν συνδικάτων· ἐπίσης ψήφισε ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα. Τό συνέδριο περιορίστηκε στό νά ἐγκρίνει τήν ἀπόφαση τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου τοῦ Ἄμστερνταμ γιά τή στάση ἀπέναντι στά ἀστικά κόμματα.

Τό συνέδριο ψήφισε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ ὅπως τό διατύπωσε ὁ Λένιν, ἀπορρίπτοντας ἔτσι τήν ὀπορτουνιστική διατύπωση τοῦ Μάρτοφ. Γιά πρώτη φορά ἔμπαινε στό καταστατικό ἡ μπολσεβίκικη διατύπωση γιά τό δημοκρατικό συγκεντρωτισμό.

Τό συνέδριο ψήφισε ἀπόφαση γιά τή συνένωση μέ τή σοσιαλδημοκρατία τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας καί μέ τή σοσιαλδημοκρατία τῆς Λεττονίας· οἱ ὀργανώσεις αὐτές μπῆκαν στό ΣΔΕΚΡ σάν ἐθνικοτοπικές ὀργανώσεις πού δούλευαν μέσα στό προλεταριάτο ὅλων τῶν ἐθνοτήτων τῆς οἰκείας περιοχῆς. Τό συνέδριο ψήφισε ἐπίσης σχέδιο σχετικά μέ τούς ὅρους συνένωσης μέ τήν Μπούντ, σέ εἰδική ὅμως ἀπόφαση τάχθηκε ἀποφασιστικά ἐνάντια στήν ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου κατά ἐθνότητες. Μέ πρωτοβουλία τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Οὐκρανίας μπῆκε στό συνέδριο τό ζήτημα τῆς συνένωσης μέ τό ΣΔΕΚ Οὐκρανίας, ὡστόσο ἡ συμφωνία δέν ἔγινε ἐξαιτίας τοῦ μικροαστικοῦ ἐθνικιστικοῦ χαρακτήρα τοῦ κόμματος αὐτοῦ. Ἡ συγχώνευση τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Ρωσίας μέ τό ΣΔΕΚΡ ἦταν ἕνα ἀπό τά μεγάλα ἐπιτεύγματα τοῦ συνεδρίου.

Στήν Κεντρική Ἐπιτροπή πού ἐκλέχτηκε στό συνέδριο μπῆκαν 3 μπολσεβίκοι καί 7 μενσεβίκοι. Ἡ σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου, τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», ἀποτελέστηκε μόνο ἀπό μενσεβίκους.

Τό συνέδριο μπῆκε στήν ἱστορία τοῦ κόμματος σάν «Ἑνωτικό». Στό συνέδριο ἑνώθηκαν τυπικά οἱ δυό μερίδες τοῦ κόμματος — ἡ μπολσεβίκικη καί ἡ μενσεβίκικη. Τό συνέδρο, ἐξαλείφοντας τυπικά τή διάσπαση, δυνάμωσε γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα τήν ἑνότητα δράσης τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, δέν ὁδήγησε ὅμως καί δέν μποροῦσε νά ὁδηγήσει σέ μιά πραγματική συνένωση. Ἡ πάλη πού προηγήθηκε ἀπό τό συνέδριο ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους ξέσπασε στό συνέδριο μέ ἰδιαίτερη ὀξύτητα. Γι' αὐτό τό λόγο «τό μεγάλο ἰδεολογικό ἔργο τοῦ συνεδρίου», ὅπως εἶπε ὁ Λένιν, δέν ἦταν ἡ συνένωση, ἀλλά «ὁ σαφής καί συγκεκριμένος διαχωρισμός τῆς δεξιᾶς καί τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς σοσιαλδημοκρατίας». Ἡ πάλη στό

συνέδριο ἀποκάλυψε μπροστά στίς κομματικές μάζες τό περιεχόμενο καί τό βάθος τῶν διαφωνιῶν ἀρχῆς ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους.

Τά ὑλικά τοῦ συνεδρίου ἔδοσαν τή δυνατότητα στά μέλη τοῦ κόμματος καί στούς συνειδητούς ἐργάτες νά κατανοήσουν τίς ἰδεολογικές διαφορές, νά καταλάβουν καθαρότερα καί βαθύτερα τήν ἐπαναστατική γραμμή τοῦ Λένιν καί νά νιώσουν τόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων.

Ἀμέσως μετά τό συνέδριο ὁ Λένιν ἔγραψε ἐξονόματος τῶν μπολσεβίκων ἀντιπροσώπων μήνυμα πρός τό κόμμα, στό ὁποῖο ἔκανε κριτική ἀρχῶν στίς μενσεβίκικες ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στό IV συνέδριο, παρά τίς διαμαρτυρίες τῶν μπολσεβίκων.

Ἀνάλυση τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἔκανε ὁ Λένιν στήν μπροσούρα του «Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Γράμμα πρός τούς ἐργάτες Πετρούπολης)» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 289–350). — *353.*

160 Στή δεύτερη συνεδρίαση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ συζητήθηκε ὁ κανονισμός τοῦ συνεδρίου σύμφωνα μέ τό σχέδιο τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ. Γύρω ἀπό τό ζήτημα τῆς ὀνομαστικῆς ψηφοφορίας πάνω στίς δηλώσεις πού εἶχαν ὑποβληθεῖ στό γραφεῖο τοῦ συνεδρίου ἔγιναν συζητήσεις. Ὑποβλήθηκαν δυό προτάσεις: τοῦ μπολσεβίκου Π. Π. Ρουμιάντσεφ (Σμίτ) καί τοῦ μενσεβίκου Μ. Α. Λουριέ (Λάριν). Ἡ πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου ψήφισε τήν πρόταση τοῦ Ρουμιάντσεφ (βλ. «Τό τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀπρίλης (Ἀπρίλης-Μάης) 1906. Πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1959, σελ. 11–16). — *356.*

161 Στήν 3η συνεδρίαση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς ἡμερησίας διάταξης ὁ μενσεβίκος Φ. Ι. Ντάν τάχθηκε ἐνάντια στήν ἐγγραφή στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου τοῦ θέματος: ἐκτίμηση τῆς τρέχουσας στιγμῆς. — *357.*

162 Ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ κόμματος πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα δέν καταχωρήθηκε στά πρακτικά τοῦ συνεδρίου καί δέ βρέθηκε μέχρι σήμερα. Στά πρακτικά τοῦ συνεδρίου, πού εἶχαν κρατηθεῖ κυρίως ἀπό μενσεβίκους, δέ βρέθηκαν ἐπίσης σημειώσεις τῆς εἰσήγησης τοῦ Λένιν γιά τή σύγχρονη στιγμή, οὔτε καί ὁ τελικός του λόγος γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα. — *359.*

163 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό παρακάτω χωρίο ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Μάρξ, πού εἶχε δημοσιευτεῖ στή «Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου», ἀρ. φύλλου 169 τῆς 15 τοῦ Δεκέμβρη 1848: «*Ὅλη ἡ γαλλική τρομοκρατία* δέν ἦταν τίποτε ἄλλο παρά ἕνας *πληβειακός τρόπος* διακανονισμοῦ τῶν λογαριασμῶν μέ *τούς ἐχθρούς τῆς ἀστικῆς τάξης*, μέ τήν ἀπολυταρχία, τό φεουδαρχισμό καί τό μικροαστισμό». Στή ρωσική μετάφραση βλ. τό ἄρθρο «Ἀστική τάξη καί ἀντεπανάσταση» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 114). — *361.*

164 *Ναροντοβόλτσι* — μέλη τῆς «Ναρόντναγια βόλια» — μυστικῆς πολιτικῆς ὀργάνωσης τῶν ναρόντνικων-τρομοκρατῶν, πού ἐμφανίστηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1879 ὕστερα ἀπό τή διάσπαση τῆς ναροντνικιστικῆς ὀργάνωσης «Ζεμλιά ἰ βόλια». Ἡ «Ναρόντναγια βόλια» εἶχε ἐπικεφαλῆς

'Εκτελεστική ἐπιτροπή, πού τήν ἀποτελοῦσαν ὁ Α. Ι. Ζελιάμποφ, ὁ Α. Ντ. Μιχάιλοφ, ὁ Μ. Φ. Φρολένκο, ὁ Ν. Α. Μορόζοφ, ὁ Β. Ν. Φίγκνερ, ἡ Σ. Λ. Περόβσκαγια, ὁ Α. Α. Κβιατκόβσκι καί ἄλλοι. Οἱ ναροντοβόλτσι, ὑποστηρίζοντας τίς θέσεις τοῦ ναροντνικιστικοῦ οὐτοπικοῦ σοσιαλισμοῦ, μπῆκαν στόν πολιτικό ἀγώνα, θεωρώντας σάν βασικότατο καθῆκον τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Τό πρόγραμμά τους πρόβλεπε τήν ὀργάνωση μιᾶς «μόνιμης λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης», ἐκλεγμένης μέ βάση τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα, τήν καθιέρωση τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν, τή μεταβίβαση τῆς γῆς στό λαό καί τήν ἐπεξεργασία μέτρων γιά τό πέρασμα τῶν ἐργοστασίων στά χέρια τῶν ἐργατῶν. «Οἱ ναροντοβόλτσι — ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν — περνώντας στήν πολιτική πάλη ἔκαναν ἕνα βῆμα μπρός, δέν κατόρθωσαν ὅμως νά συνδέσουν αὐτή τήν πάλη μέ τό σοσιαλισμό» ('Απαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 180).

Οἱ ναροντοβόλτσι ἔκαναν ἡρωική πάλη ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία, ξεκινώντας δμως ἀπό τή λαθεμένη θεωρία τῶν «δραστήριων» ἡρώων καί τοῦ «παθητικοῦ» ὄχλου ὑπολόγιζαν νά πετύχουν τό μετασχηματισμό τῆς κοινωνίας χωρίς τή συμμετοχή τοῦ λαοῦ, μέ τίς δυνάμεις τους, μέ τήν ἀτομική τρομοκρατία, τόν ἐκφοβισμό καί τήν ἀποδιοργάνωση τῆς κυβέρνησης. Μετά τήν 1 τοῦ Μάρτη 1881 (τή δολοφονία τοῦ 'Αλεξάνδρου Β΄) ἡ κυβέρνηση μέ τούς ἄγριους διωγμούς, τίς ἐκτελέσεις καί τίς σκηνοθεσίες τσάκισε τήν ὀργάνωση «Ναρόντναγια βόλια». Οἱ ἐπανειλημμένες προσπάθειες γιά τήν ἀνασυγκρότηση τῆς «Ναρόντναγια βόλια», πού ἔγιναν ἀπό τούς ναροντοβόλτσι σ' ὅλη τή δεκαετία 1880-1890, ἔμειναν χωρίς ἀποτέλεσμα. Έτσι τό 1886 ἐμφανίστηκε μιά ὁμάδα μέ ἐπικεφαλῆς τόν Α. Ι. Οὐλιάνοφ (ἀδελφό τοῦ Β. Ι. Λένιν) καί τόν Π. Γ. Σεβίριεφ, πού ἀκολουθοῦσε τίς παραδόσεις τῆς «Ναρόντναγια βόλια». Μετά τήν ἀποτυχημένη προσπάθεια γιά τήν ὀργάνωση τῆς δολοφονίας τοῦ 'Αλεξάνδρου Γ΄, τό 1887, ἡ ὁμάδα ἀνακαλύφθηκε καί τά δραστήρια μέλη της ἐκτελέστηκαν.

'Ο Β. Ι. Λένιν, ἐπικρίνοντας τό λαθεμένο, τό οὐτοπικό πρόγραμμα τῶν ναροντοβόλτσι, μιλοῦσε μέ μεγάλο σεβασμό γιά τό γεμάτο αὐτοθυσία ἀγώνα τῶν μελῶν τῆς «Ναρόντναγια βόλια» ἐνάντια στόν τσαρισμό, ἐκτιμοῦσε πολύ τό συνωμοτικό τους σύστημα καί τόν αὐστηρά συγκεντρωτικό τρόπο ὀργάνωσής τους. — *363.*

155 Κ. Μάρξ. «Θέσεις γιά τόν Φόυερμπαχ» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ένγκελς. 'Απαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 3ος, σελ. 4). — *367.*

156 *'Η ἐντολή πρός τόν Ζ. Σ. Μίσιν, βουλευτή τῆς Κρατικῆς δούμας ἀπό τό κυβερνεῖο Σταυρόπολης*, εἶχε δημοσιευτεῖ στήν ἐφημερίδα «Ρούσκογε Γκοσουντάρστβο», ἀρ. φύλλου 47 τῆς 28 τοῦ Μάρτη (10 τοῦ 'Απρίλη) 1906.

«*Ρούσκογε Γκοσουντάρστβο*» («Ρωσικό Κράτος») — ἐφημερίδα, ὄργανο τῆς κυβέρνησης· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τήν 1 (14) τοῦ Φλεβάρη ὥς τίς 15 (28) τοῦ Μάη 1906. — *368.*

157 Πρόκειται γιά τό δεύτερο σημεῖο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης τῶν μπολσεβίκων «Τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στή σημερινή στιγμή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης», πού ὑποβλήθηκε στό IV ('Ενωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *371.*

158 *Νομιμόφρονες* — ὀπαδοί τῆς δυναστείας τῶν Βουρβόνων στή Γαλλία, πού ἀνατράπηκε τό 1830 καί ἐκπροσωποῦσε τά συμφέροντα τῆς μεγάλης κληρονομικῆς γαιοκτησίας.

'Ορλεανικοί — ὀπαδοί τῆς δυναστείας τῶν 'Ορλεανιδῶν, πού ἦρθε στήν ἐξουσία τῆς Γαλλίας τό 1830 καί στηριζόταν στή χρηματιστική ἀριστοκρατία καί στή μεγαλοαστική τάξη. — *373*.

159 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ένγκελς. Άπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 77. — *373*.

160 *Συμβατική* — ἡ τρίτη 'Εθνοσυνέλευση τήν ἐποχή τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης πού ἔγινε στά τέλη τοῦ XVIII αἰώνα. Ἡ Συμβατική εἶχε ἱδρυθεῖ σάν ἀνώτατος ἀντιπροσωπευτικός θεσμός τῆς Γαλλίας ὕστερα ἀπό τή γαλλική ἐξέγερση τῆς 10 τοῦ Αὐγούστου 1792, πού ἀνέτρεψε τή μοναρχία. Οἱ ἐκλογές γιά τή Συμβατική ἔγιναν τόν Αὔγουστο καί τό Σεπτέμβρη τοῦ 1792. Οἱ βουλευτές πού ἐκλέχτηκαν στή Συμβατική χωρίζονταν σέ τρεῖς ὁμάδες: τούς γιακωβίνους — ἀριστερή πτέρυγα, τούς γιρονδίνους — δεξιά πτέρυγα, τό «βάλτο» — ταλαντευόμενη πλειοψηφία. Στίς 21 τοῦ Σεπτέμβρη ἡ Συμβατική κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν λαϊκῶν μαζῶν κήρυξε τήν κατάργηση τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας στή χώρα καί στίς 22 τοῦ Σεπτέμβρη ἀνακήρυξε τή Γαλλία σέ δημοκρατία. Ἡ Συμβατική διατηρήθηκε ὥς τίς 26 τοῦ 'Οχτώβρη 1795. 'Ανέπτυξε τήν πιό γόνιμη δράση της στήν περίοδο τῆς δικτατορίας τῶν γιακωβίνων (31 τοῦ Μάη — 2 'Ιούνη 1793-27 τοῦ 'Ιούλη 1794), ὅταν εἶχαν ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τή Συμβατική οἱ γιρονδίνοι. Ἡ Συμβατική ἐξάλειψε ὁριστικά τή φεουδαρχία καί καταδίωξε ἀμείλικτα ὅλα τά ἀντεπαναστατικά στοιχεῖα καί τά στοιχεῖα πού ἔτειναν στή συνθηκολόγηση, ἀγωνιζόταν ἐνάντια στήν ξένη ἐπέμβαση. Ταυτόχρονα ἡ Συμβατική καθιέρωσε τό ἀπαραβίαστο τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας.

Μετά τήν 9 Θερμιδώρ (27 τοῦ 'Ιούλη 1794), ὅταν ἔγινε τό ἀντεπαναστατικό πραξικόπημα, καί μετά τήν ψήφιση τοῦ λεγομένου συντάγματος τοῦ III ἔτους, ἡ Θερμιδωρική Συμβατική διαλύθηκε στίς 26 τοῦ 'Οχτώβρη 1795. — *374*.

161 Τίς παραμονές τοῦ IV ('Ενωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι εἶχαν ὑποβάλει σχέδια ἀποφάσεων γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα. Τή στιγμή πού συζητιόταν τό ζήτημα αὐτό στό συνέδριο καί τά δυό σχέδια ἀποφάσεων πού γράφτηκαν πρίν ἀπό τίς ἐκλογές τῆς Δούμας εἶχαν παλιώσει καί στή θέση τους ὑποβλήθηκαν νέα σχέδια ἀποφάσεων. Στήν ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας μιᾶς κοινῆς ἀπόφασης γιά τήν Κρατική δούμα, πού σχηματίσθηκε στήν ἑβδόμη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ἀπό τούς Γκ. Β. Πλεχάνοφ, Π. Μπ. 'Αξελρόντ, Β. Ι. Λένιν, Φ. Ι. Ντάν, Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ (Φιόντοροφ), Α. Β. Λουνατσάρσκι (Βόινοφ) καί Ο. Α. 'Ερμάνσκι (Ρουντένκο), δέν ἔγινε δυνατόν νά ἐπιτευχθεῖ ὁμοφωνία καί στό συνέδριο ὑποβλήθηκαν δυό ἀποφάσεις: ἡ μενσεβίκικη — τοῦ Πλεχάνοφ, 'Αξελρόντ καί Ντάν, καί ἡ μπολσεβίκικη — τοῦ Λένιν, Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ καί Λουνατσάρσκι. Τό καινούργιο σχέδιο τῆς μπολσεβίκικης ἀπόφασης, πού γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, τό διάβασε ὁ πρόεδρος τοῦ συνεδρίου στήν 16η συνεδρίαση καί ὁ Β. Ι. Λένιν στή 17η συνεδρίαση, ὅταν ἔκανε τή συνεισήγηση

πάνω στό θέμα τῆς Δούμας. Τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν Κρατική δούμα δημοσιεύτηκε μετά τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο στήν ἐφημερίδα «Βολνά», ἀρ. φύλλου 12 τῆς 9 τοῦ Μάη 1906, μέ ἐπίλογο τοῦ Β. Ι. Λένιν (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ.

162 Ἡ γραπτή δήλωση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἔγινε γιατί οἱ μενσεβίκοι Ν. Ν. Ζορντάνιγια (Κοστρόφ) καί Ν. Γ. Τσιτσινάτζε (Καρτβέλοφ) δέν ἔδοσαν σωστή ἑρμηνεία στό λόγο τοῦ Λένιν γιά τήν Κρατική δούμα στήν 17η συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου. Τά λόγια τοῦ Λένιν: «. . . στήν Τιφλίδα, στό κέντρο αὐτό τοῦ μενσεβίκικου Καυκάσου, θά βγεῖ πιθανόν ὁ ἀριστερός καντέτος Ἀργκουτίνσκι» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 381) οἱ μενσεβίκοι τά μετέδοσαν ἔτσι: ἡ σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση τῆς Τιφλίδας ἀποφάσισε νά στείλει στή Δούμα τόν ἀριστερό καντέτο Ἀργκουτίνσκι.

Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τή γραπτή δήλωση ὁ Λένιν ἔκανε μιά διόρθωση οὐσίας στό λόγο τοῦ μενσεβίκου Ο. Α. Ἐρμάνσκι (Ρουντένκο).

«Μιά παρατήρηση οὐσίας. Στό Αἰκατερινοσλάβ ἡ ὀργάνωση ἔριξε τό σύνθημα: ἀποχή ἀπό τή Δούμα καί συμμετοχή στίς ἐκλογές πληρεξουσίων. Οἱ ἐργάτες ἀρνήθηκαν νά ἐκλέξουν γιατί τό ἔβρισκαν παράλογο»· ἡ παρατήρηση αὐτή, πού ἔγινε στήν ἴδια συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, ἀνήκει πιθανόν στόν Λένιν· αὐτή ἀφορᾶ ἐπίσης καί τό λόγο τοῦ Ο. Α. Ἐρμάνσκι, πού δέ φώτισε σωστά στό λόγο του τή μεσοβέζικη καί ἀντιφατική θέση τῶν μενσεβίκων τοῦ Αἰκατερινοσλάβ στό ζήτημα τῶν ἐκλογῶν τῆς Δούμας: νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές πληρεξουσίων, ἀλλά νά μήν πᾶνε στή Δούμα (βλ. «Τό τέταρτο (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1959, σελ. 285, 288–289). — *383.*

163 *Ἡ τροποποίηση τοῦ Μ. Β. Μορόζοφ* (Μουράτοφ, ἀντιπροσώπου τῆς ὀργάνωσης Σαμαρκάνδης) καί τοῦ *Α. Φ. Λάπιν* (Τροφίμοφ, ἀντιπροσώπου τῆς ὀργάνωσης Μόσχας), πού ὑποβλήθηκε στήν 21 συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, ζητοῦσε: ἐπειδή τό κόμμα δέν πῆρε μέρος στίς ἐκλογές, τό ζήτημα τῆς δημιουργίας σοσιαλδημοκρατικῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας νά θεωρηθεῖ «ὅτι μπορεῖ νά λυθεῖ μόνο ὅταν ξεκαθαριστεῖ ἡ σύνθεση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν πού ἐκλέχτηκαν γιά τή Δούμα καί ἀφοῦ ἀναγνωριστοῦν ἀπ' ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις τῶν περιοχῶν ὅπου ἔγιναν ἐκλογές» («Τό τέταρτο [Ἑνωτικό] συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ. 1959, σελ. 352). Ἡ τροπολογία αὐτή ἀπορρίφθηκε ἀπό τή μενσεβίκικη πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου. — *384.*

164 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη τό ἐπεισόδιο στήν 21η συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, ὅταν ἔγινε ἡ συζήτηση τῆς τελευταίας παραγράφου τῆς μενσεβίκικης ἀπόφασης γιά τήν ὀργάνωση κοινοβουλευτικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας. Μετά τήν ἀπόρριψη ἀπό τούς μενσεβίκους (47 ψῆφοι ἔναντι 23) τῆς τροποποίησης πού εἶχε ὑποβληθεῖ ἀπό τόν Ν.Ν. Νακοριάκοφ (Στοντόλιν), 10 μπολσεβίκοι ἀντιπρόσωποι, πού μεταξύ τους ἦταν καί ὁ Λένιν, ζήτησαν νά γίνει ὀνομαστική ψηφοφορία πάνω σ' αὐτό τό θέμα. Γιά τό λόγο αὐτόν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ὀργάνωσης Χαρκόβου μενσεβίκος Ἀλεξέγιενκο κατηγόρησε τούς μπολσεβίκους ὅτι συγκεντρώνουν προπαγανδιστικό ὑλικό ἐνάντια στήν ἐγκυρότητα τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου καί ἔτσι παρεμπόδιζαν τίς ἐργασίες του. Σέ ἀπάντηση διαβάστηκε στό συνέδριο ἡ γραπτή δήλωση τοῦ Λένιν καί τοῦ Β. Α.

Ντεσνίτσκι (Σοσνόβσκι) (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 387). — *388.*

165 Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι παρουσίασαν τά ἀρχικά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Οἱ μπολσεβίκοι χαρακτήρισαν τή μενσεβίκικη ἀπόφαση σάν ἀπόφαση «*ἐνάντια* στήν ἔνοπλη ἐξέγερση». Ὁ Β. Ι. Λένιν τό ὑπογράμμισε αὐτό στήν «Ἔκθεση γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 10, σελ. 334–339). — *388.*

166 Ο Β. Π. Ἀκίμοφ (Μαχνόβετς) στήν εἰσήγηση «Γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση», πού ἔγινε στήν 22η συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, τάχθηκε ὀρθά-κοφτά ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Ἡ ἀπόφαση πού πρότεινε γιά τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης ἀπορρίφθηκε ἀπό τό συνέδριο. — *390.*

167 Πρόκειται γιά τό πρῶτο σημεῖο τοῦ μενσεβίκικου σχεδίου ἀπόφασης γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, πού ἔλεγε: «Παίρνοντας ὑπόψη: 1) ὅτι ἡ ἀνόητη ἐπιμονή τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης φέρνει τό λαό στήν ἀνάγκη νά ἀποσπάσει ἀπ' αὐτήν τά δικαιώματά του . . .». Αὐτή ἡ διατύπωση ἦταν τοῦ Πλεχάνοφ. Στήν ἐπιτροπή προετοιμασίας τῆς ἀπόφασης γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ὁ Πλεχάνοφ, στή θέση τῶν λέξεων τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου «νά ἀποσπάσει τήν κρατική ἐξουσία», ζήτησε νά γραφεῖ «νά ἀποσπάσει ἀπ' αὐτήν τά δικαιώματά του». Γιά τή λέξη «ἀνάγκη» εἶχε ἀντιρρήσεις ὁ Ἀκίμοφ. Γιά νά ἐπέλθει συμφωνία μαζί του ὁ Πλεχάνοφ πρότεινε μιά ἄλλη διατύπωση τοῦ σημείου αὐτοῦ, ἀλλά καί αὐτή ἡ διατύπωση δέν ἱκανοποιοῦσε τόν Ἀκίμοφ. Τότε ὁ Πλεχάνοφ ἀπέσυρε τελείως τήν τροποποίησή του ἀπό τήν ἐπιτροπή. Ὡστόσο, πρίν ἀκριβῶς ἀπό τή σύνοδο τοῦ συνεδρίου γιά τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, ἡ μενσεβίκικη μερίδα τῆς ἐπιτροπῆς παρουσίασε στό συνέδριο τό πρῶτο σημεῖο τῆς ἀπόφασης μέ τή διατύπωση τοῦ Πλεχάνοφ. Ἡ τροποποίηση προκάλεσε τίς ἔντονες διαμαρτυρίες τοῦ Λένιν καί τῆς μπολσεβίκικης μερίδας τοῦ συνεδρίου. Ὁ εἰσηγητής Κράσιν, μέλος τῆς ἐπιτροπῆς, ἀρνήθηκε νά συνεχίσει τήν εἰσήγησή του. Ὁ Πλεχάνοφ ἀναγκάστηκε νά ἀποσύρει τήν τροποποίησή του. — *390.*

168 Στήν 24η συνεδρίαση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ λύθηκε τό ζήτημα τῆς συνένωσης τῆς σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας μέ τό ΣΔΕΚΡ. — *391.*

169 Ἡ *«Ἔκκληση στό κόμμα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑνωτικοῦ συνεδρίου, πού ἀνῆκαν στήν πρώην ὁμάδα τῶν „μπολσεβίκων"»* γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν ἀμέσως μόλις τέλειωσαν οἱ ἐργασίες τοῦ Ἑνωτικοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος, στίς 25–26 τοῦ Ἀπρίλη (8–9 τοῦ Μάη) 1906. Ἡ ἔκκληση συζητήθηκε καί ἐγκρίθηκε στή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκων ἀντιπροσώπων, πού ἔγινε στό «Σπίτι τοῦ λαοῦ» στή Στοκχόλμη. Τήν ἔκκληση τήν ὑπέγραψαν 26 μπολσεβίκοι σύνεδροι, πού ἐκπροσωποῦσαν τίς μεγαλύτερες κομματικές ὀργανώσεις: Πετρούπολης, Μόσχας, Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, Νίζνι Νόβγκοροντ-Σορμόβου, Μπακοῦ, Χαρκόβου, Οὐφά κλπ. — *393.*

170 Κατά τή συζήτηση στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 7ου

ἄρθρου τοῦ Ὀργανωτικοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος προέκυψαν διαφωνίες πάνω στό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί στό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος. Οἱ μενσεβίκοι ἐπέμεναν οἱ συντάκτες τοῦ ΚΟ νά ἐκλεγοῦν ἀπό τό συνέδριο καί νά ἔχουν δικαίωμα θετικῆς ψήφου ὅταν θά συζητοῦνται πολιτικά ζητήματα στήν ΚΕ. Οἱ μπολσεβίκοι ἐπέμεναν νά διορίζεται ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, ἡ ὁποία νά ἔχει τό δικαίωμα νά ἀντικαθιστᾶ τή σύνταξη. Ἡ μενσεβίκικη πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου κατόρθωσε νά περάσει τή δική της πρόταση. Ὅταν τό 1907 στό V συνέδριο (Λονδίνο) τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔγινε ἡ ἀναθεώρηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος, αὐτό τό ἄρθρο ψηφίστηκε μέ τήν μπολσεβίκικη διατύπωση (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. I, 1954, σελ. 170–172). — *397.*

171 «*Frankfurter Zeitung*» («Ἐφημερίδα τῆς Φρανκφούρτης») — καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν μεγάλων γερμανῶν χρηματιστῶν· ἔβγαινε στή Φρανκφούρτη τοῦ Μάιν ἀπό τό 1856 ὥς τό 1943. Ἄρχισε νά βγαίνει ξανά ἀπό τό 1949 μέ τόν τίτλο «Γενική ἐφημερίδα τῆς Φρανκφούρτης» («Frankfurter Allgemeine Zeitung»· εἶναι τό φερέφωνο τῶν μονοπωλητῶν τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. — *401.*

172 «*Journal de Genève*» («Ἐφημερίδα τῆς Γενεύης») — ἐφημερίδα φιλελεύθερων ἀρχῶν· ἔβγαινε ἀπ' τό 1826. — *401.*

173 Πρόκειται γιά τήν κοινή συγκέντρωση τοῦ τμήματος Μόσχας τοῦ συνδικάτου τῶν μηχανικῶν καί τεχνικῶν ὅλων τῶν εἰδικοτήτων, πού πῆρε στίς 12 (25) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 τήν ἀπόφαση νά προσχωρήσει στή γενική πολιτική ἀπεργία. — *402.*

174 *Σεντάν*—πόλη τῆς Γαλλίας· στίς 1-2 τοῦ Σεπτέμβρη 1870, τήν ἐποχή τοῦ γαλλοπρωσσικοῦ πολέμου, ὁ γαλλικός στρατός μέ διοικητή τόν Μάκ-Μαόν συντρίφθηκε κατά κράτος ἀπό τά πρωσσικά στρατεύματα στήν περιοχή τῆς πόλης αὐτῆς. Αἰχμαλωτίστηκαν πάνω ἀπό 100 χιλιάδες ἄνδρες μέ ἐπικεφαλῆς τό γάλλο αὐτοκράτορα Ναπολέοντα Γ'.

Λιαογιάν—πόλη στή Μαντζουρία· τόν καιρό τοῦ ρωσοϊαπωνικοῦ πολέμου καί συγκεκριμένα στίς 17–21 τοῦ Αὐγούστου (30 τοῦ Αὐγούστου–3 τοῦ Σεπτέμβρη) 1904 ὁ ρωσικός στρατός ἡττήθηκε στήν πόλη αὐτή σέ μάχες μέ τούς γιαπωνέζους καί ὑποχώρησε στό Μοῦκδεν, ἀφοῦ ἔχασε 17 000 ἄνδρες. — *404.*

175 Πρόκειται γιά τήν ἔκθεση τοῦ Σ. Γ. Βίττε, πού διορίστηκε πρωθυπουργός, πρός τόν Νικόλαο Β'. Ἡ ἔκθεση ἐπικυρώθηκε ἀπό τόν τσάρο στό Πετερχόφ στίς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 καί περιεῖχε τίς βασικές θέσεις τοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη· δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πραβίτελστβεννι Βέστνικ», ἀρ. φύλλου 222 τῆς 18 (31) τοῦ Ὀχτώβρη 1905. — *404.*

176 «*L' Indépendance Belge*» («Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Βελγίου») — καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε στίς Βρυξέλλες τό 1831· ὄργανο τῶν φιλελευθέρων. — *405.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

συνῆλθε στή Στοκχόλμη τό 1906. Μόσχα, τυπογρ. Ἰβανόφ, 1907, σελ. 413–420, στό μέρος: Παράρτημα ΙΙ. — *395, 397, 398.*

Ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν [στήν πρώτη πανρωσική] συνδιάσκεψη [κομματικῶν στελεχῶν]. — Στό βιβλίο: Πρώτη πανρωσική συνδιάσκεψη κομματικῶν στελεχῶν. Χωριστό παράρτημα στό 100 φύλλο τῆς «Ἴσκρα». Γενεύη, τυπογρ. τοῦ κόμματος, 1905, σελ. 15–28. (ΣΔΕΚΡ). — *18.*

Ἀποφάσεις τοῦ II συνεδρίου [τοῦ συνταγματικοῦ-δημοκρατικοῦ κόμματος] τῆς 5–11 τοῦ Γενάρη 1906 καί πρόγραμμα. Πετρούπολη, 1906. 32 σελ. — *288.*

Ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων τῆς ἀγροτικῆς ἕνωσης (τοῦ Ἱδρυτικοῦ συνεδρίου τῆς 31 τοῦ Ἰούλη - 1 τοῦ Αὐγούστου καί τοῦ συνεδρίου τῆς 6–10 τοῦ Νοέμβρη 1905). — Ἔκδ. τοῦ Βόρειου Περιφερειακοῦ Γραφείου συνδρομῆς πρός τήν ἀγροτική ἕνωση (στήν Πετρούπολη). Πετρούπολη, τυπογρ. Κλομπουκόφ, 1905, 16 σελίδες. (Πανρωσική ἀγροτική ἕνωση). — *82, 97, 252.*

Ἀπόφαση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. [Οἱ κυριότερες ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ] — *βλ.* Λένιν, Β. Ι. Ἀπόφαση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα. [Οἱ κυριότερες ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ]. — Στό βιβλίο: Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Ἔκδ. τῆς ΚΕ. Γενεύη, τυπογρ. τοῦ κόμματος, 1905, σελ. XX–XXI. (ΣΔΕΚΡ). — *95, 177, 179, 246.*

Ἀπόφαση γιά τό τμῆμα τοῦ κόμματος πού ἀποσχίστηκε. [Οἱ κυριότερες ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ]. — Στό ἴδιο, σελ. XXI–XXII. (ΣΔΕΚΡ). — *91–92.*

[Ἀπόφαση τῆς Ἀχτίδας Ὀχτίνσκ γιά τίς ἐκλογές Κρατικῆς δούμας, πού ὑποβλήθηκε στή συνδιάσκεψη πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (II). — Τέλη τοῦ Φλεβάρη - ἀρχές τοῦ Μάρτη 1906]. Χειρόγραφο [1]. — *193.*

Ἀπόφαση [τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν]. — «Νόβαγια Ζίζν», Πετρούπολη, ἀρ. φύλλου 21, 25 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 2, στή στήλη: Χρονικά. — *129, 130, 131.*

Ἀπόφαση τῆς Ἱδρυτικῆς συνδιάσκεψης τῶν νοτίων ὀργανώσεων ἀναφορικά μέ τήν Κρατική δούμα. — «Ἴσκρα» [Γενεύη], 1905, ἀρ. φύλλου 111, 24 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 6. — *8.*

Ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῆς πλειοψηφίας. [Προκήρυξη]. Χωρίς τόπο

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», Μόσχα, 1931, τεῦχος 1, σελ. 131.

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες καί τά ἄρθρα πού ἔχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

---

[1] Τό σχέδιο δέ διασώθηκε.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», Μόσχα, 1930, ἀρ. τεύχους 12, σελ. 176–177.

[1] Ἐπειδή ὑπάρχουν κάμποσες ἐκδόσεις τῆς μετάφρασης τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ τό 1906, δέν εἶναι δυνατόν νά ἐξακριβωθεῖ ποιά ἔκδοση ἔχει ὑπόψη του ὁ Β. Ι. Λένιν

[1] Τό κείμενο τῆς εἰσήγησης δέ διασώθηκε.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκαν στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», Μόσχα, 1931, ἀρ. τεύχους 1, σελ. 138–141.

---

[1] Ἡ ἀπόφαση δέ διασώθηκε.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», Μόσχα, 1930, ἀρ. τεύχους 12, σελ. 158–185.
[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», Μόσχα, 1931, ἀρ. τεύχους 1, σελ. 130 147.

Τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στή σημερινή περίοδο τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης. [Σχέδιο ἀπόφασης τῶν μπολσεβίκων γιά τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ]. — «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια» [Πετρούπολη], 1906, ἀρ. φύλλου 2, 20 τοῦ Μάρτη, σελ. 6. Μέ τό γενικό τίτλο: Σχέδιο ἀποφάσεων. Γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. — *371*.

Τζόν — *βλ*. Μάσλοφ, Π. Π.

«*Τοβάριστς*», Πετρούπολη. — *345*.

— 1906, ἀρ. φύλλου 1, 15 (28) τοῦ Μάρτη, σελ. 2. — *345*.

['Η τρέχουσα στιγμή]. Συλλογή. Μόσχα, τυπογρ. Ποπλάβσκι, 1906. [291] σελ. — *247, 248, 249, 271*.

Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Ἔκδ. τῆς ΚΕ. Γενεύη, τυπογρ, τοῦ κόμματος, 1905. XXIX, 400 σελ. (ΣΔΕΚΡ). — *83, 84, 85–86, 90, 91–92, 95, 177, 179, 246, 314*.

[Τρότσκι, Λ. Ντ.], Πετρούπολη, 20 τοῦ 'Οχτώβρη. — «Ἰσβέστιγια Σοβιέτα Ραμπότσιχ Ντεπουτάτοφ» [Πετρούπολη], 1905, ἀρ. φύλλου 3, 20 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *74, 75*.

— *Ὡς τίς 9 τοῦ Γενάρη*. Μέ πρόλογο τοῦ Πάρβους. Γενεύη, τυπογρ. τοῦ κόμματος, 1905. XIV, 64 σελ. (ΣΔΕΚΡ). Πρίν ἀπό τόν τίτλο τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Τρότσκι. — *219, 335, 349*.

Ὑλικά γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος. Ἔκδ. II. Ν. Ριαζάνοφ. Τό σχέδιο προγράμματος τῆς «Ἴσκρα» καί τά καθήκοντα τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν. Ἔκδ. τῆς ὁμάδας «Μπορμπά». Γενεύη, 1903. 302 σελ. (ΣΔΕΚΡ). — *244*.

Ὑλικά γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος. Ἔκδ. III. Τό Πρόγραμμά μας. Σχέδιο προγράμματος τῆς ὁμάδας «Μπορμπά» καί σχόλια πάνω σ' αὐτό. Ἔκδ. τῆς ὁμάδας «Μπορμπά», Γενεύη, 1903. 52 σελ. (ΣΔΕΚΡ). — *244*.

Οἱ ὑποψήφιοι τοῦ κόμματος τῶν καντέτων στή Μόσχα. — «Νάσα Ζίζν», Πετρούπολη, 1906, ἀρ. φύλλου 401, 23 τοῦ Μάρτη (5 τοῦ Ἀπρίλη), σελ. 4, στή στήλη: Οἱ ἐκλογές καί τά κόμματα. — *272*.

Φίν-Ἐνοταγιέβσκι, Α. Γ. Γιά τή «σοσιαλιστικοποίηση» καί τή δημοτικοποίηση τῆς γῆς. — «Μίρ Μπόζι», Πετρούπολη, 1906, ἀρ, τεύχους 1, Γενάρης, σελ. 63–81, στό μέρος: 2. — *246–247, 248, 249*.

Χέρβεργκ, Γ. Κατοικία καί ἐργασία. — *2, 401*.

Τό 1905. Ἐσωτερική διεύθυνση. Τό δίκαιο καί τά δικαστήρια. Ἡ ἐθνική οἰκονομία καί τά δημόσια οἰκονομικά. — «Ρούσκιγε Βέντομοστι», Μόσχα, 1906, ἀρ. φύλλου 1, 1 τοῦ Γενάρη, σελ. 3–5. — *323.*

Χόντσκι, Λ. Ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ στάση μας ἀπέναντι στίς ἐκλογές Κρατικῆς δούμας. — «Ναρόντνογε Χοζιάιστβο», Πετρούπολη, 1905, ἀρ. τεύχους 10, 25 τοῦ Δεκέμβρη (7 τοῦ Γενάρη 1906), σελ. 3. — *159.*

«*Berliner Reform*», 1865, N 53, 3. März, S. 2. — *335.*

— N 67, 19. März, Beilage, S. 2. — *335.*

Bildung von Nationalgarden. — «Neue Freie Presse», Morgenblatt, Wien, 1905, N 14801, 5. November, S. 5. — *78.*

Bürger, H. Soziale Tatsachen und sozialdemokratische Lehren. Ein Büchlein für denkende Menschen, besonders für denkende Arbeiter. Charlottenburg, Münch, 1902. 32 S. — *351.*

A constitution granted. Count Witte prime-minister. (From a correspondent). — «The Times», London, 1905, N 37,852, October 31, p. 5. Under the general title: Colonial and foreign intelligence. The crisis in Russia. — *27, 31, 404.*

«*The Daily Telegraph*», London — Manchester. — *5.*

«*Deutsch-Französische Jahrbücher*», Paris, 1844, Lfrg. 1–2, S. 71–85. — *143.*

Einberufung des finländischen Landtages. — «Neue Freie Presse», Morgenblatt, Wien, 1905, N 14801, 5. November, S. 5. — *78.*

Eisenbahnattentät der verjagten Gendarmen. — «Neue Freie Presse», Morgenblatt, Wien, 1905, N 14801, 5. November, S. 5. — *78.*

***Engels, F. Einleitung* [zur Arbeit von K. Marx «Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848 bis 1850]. — In: Marx, K. Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848 bis 1850. Abdr. aus der «Neuen Rheinischen Zeitung». Mit Einl. von F. Engels. Berlin, «Vorwärts», 1895, S. 3–19. — *215.*

**— *Internationales aus dem Volksstaat (1871–75).* Berlin, Expedition des «Vorwärts» Berliner Volksblatt, 1894. 72 S. — *145–146.*

** Μέ δυό ἀστερίσκους σημειώνονται οἱ πρῶτες ἐκδόσεις τῶν ἔργων στίς περιπτώσεις πού δέν ἦταν δυνατόν νά διαπιστωθεῖ ποιά ἔκδοση ἀκριβῶς εἶχε ὑπόψη του ὁ Β. Ι. Λένιν.

**— *Ludwig Feuerbach und der Ausgang der klassischen deutschen Philosophie.* Revidierter sonder. Abdr. aus der «Neuen Zeit». Mit Anhang: Karl Marx über Feuerbach vom Jahre 1845. Stuttgart, Dietz, 1888. VII, 72 S. — *367.*

**— *Marx und die «Neue Rheinische Zeitung» 1848–49.* — «Der Sozialdemokrat», Zürich, 1884, N 11, 13. März, S. 1–3. — *335.*

**— *Notiz über das Erscheinen der preussischen Militärfrage und die deutsche Arbeiterpartei.* — «Berliner Reform», 1865, N 53, 3. März, S. 2. — *335.*

**— *Die preussische Militärfrage und die deutsche Arbeiterpartei.* Hamburg, Meissner, 1865. 56 S. — *335.*

**— *Programm der blanquistischen Kommune — Flüchtlinge.* (Volkstaat, 1874, N 73). — In: Engels, F. Internationales aus dem Volksstaat (1871–75). Berlin, Expedition des «Vorwärts» Berliner Volksblatt, 1894, S. 40–46. — *145–146.*

«*Frankfurter Zeitung*», Frankfurt am Main, 1905, 26. Oktober. — *401.*

«*Hermann*», London, 1865, 18. März. — *335.*

[In Kasan]. (Telegramm der «Neuen Freien Presse»). Petersburg. — «Neue Freie Presse», Abendblatt, Wien, 1905, N 14800, 4. November, S. 2. — *77–78.*

[In Twer]. (Telegramm der «Neuen Freien Presse»). Petersburg. — «Neue Freie Presse», Abendblatt, Wien, 1905, N 14800, 4. November, S. 2. — *77–78.*

«*L' Indépendance Belge*», Bruxelles, 1905, 30 octobre. — *405.*

«*Journal de Genève*», 1905, 26 octobre. — *401, 402.*

**Kautsky, K. Die Agrarfrage.* Eine Übersicht über die Tendenzen der modernen Landwirtschaft und die Agrarpolitik der Sozialdemokratie. Stuttgart, Dietz, 1899. VIII, 451 S. — *260.*

— *Die Agrarfrage in Russland.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1905–1906, Jg. 24, Bd. 1, N 13, S. 412–423. — *213, 246–247, 248.*

— *Die Aussichten der russischen Revolution.* — «Vorwärts», Berlin, 1906, N 23, 28. Januar, S. 1. Unterschrift: K. K. — *213, 214–217.*

— *Finis Poloniae?* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1895–1896, Jg. XIV, Bd. II, N 42, S. 484–491; N 43, S. 513–525. — *257.*

Lassalle, F. Was nun? Zweiter Vortrag über Verfassungswesen. Zürich, Meher u. Zeller, 1863. 41 S. — *304–305.*

Luxemburg, R. Neue Strömungen in der polnischen sozialistischen Bewegung in Deutschland und Österreich. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1895–1896, Jg. XIV, Bd. II, N 32, S. 176–181; N 33, S. 206–216. — *257.*

— *Der Sozialpatriotismus in Polen.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1895–1896, Jg. XIV, Bd. II, N 41, S. 484–491. — *257.*

Le Manifeste Nicolas II. — «Le Temps», Paris, 1905, N 16205, 1 novembre. Sous le titre général: Bulletin de l' Étranger. — *31–32.*

Marès, R. de. La Russie rouge. — «L' Indépendance Belge», Bruxelles, 1905, 30 octobre. — *405.*

***Marx, K. u. Engels, F. Erklärung über Kundigung der Mitarbeit am Sozial-Demokrat.* — «Sozial-Demokrat», Berlin, 1865, N 29, 3. März, S. 4. — *335.*

**— *Gesammelte Schriften von Karl Marx und Friedrich Engels.* 1841 bis 1850. Bd. 3. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902. VI, 491 S. (In: Aus dem literarischen Nachlass von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. 3). — *335.*

**— *Manifest der Kommunistischen Partei.* London, «Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter», 1848. 30 S. — *117.*

**— *Revolution and counter-revolution or Germany in 1848.* By K. Marx. Ed. by E. Marx Aveling. London, Sonnenschein, 1896. XI, 148 p. — *215.*

**— *Revue.* Mai bis Oktober. — «Neue Rheinische Zeitung», London — Hamburg — New York, 1950, Hft. 5–6, Mai — Oktober, S. 129–180. — *211–212, 217.*

** *Marx, K. Erklärung.* London, 15. März 1865. — «Berliner Reform», 1865, N 67, 19. März. Beilage, S. 2. — *335.*

**— *Das Kapital.* Kritik der politischen Ökonomie. Bd. I-III. Hamburg, Meissner, 1867-1894. — *330.*

*— *Das Kapital.* Kritik der politischen Okonomie. Bd. III. T. 2. Buch III: Der Gesamtprozess der kapitalistischen Produktion. Kapitel XXIX bis LII. Hrsg. von F. Engels. Hamburg, Meissner, 1894. IV, 422 S. — *46.*

**— *Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848 bis 1850.* Abdr. aus der «Neuen Rheinischen Zeitung». Mit Einl. von F. Engels. Berlin, «Vorwärts», 1895. 112 S. — *215, 350, 373.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

* Τά ὀνόματα μέ πλάγια στοιχεῖα στίς παρενθέσεις εἶναι τά πραγματικά ἐπώνυμα.

Β

τῆς «Ἕνωσης τῶν ἐργατῶν τῆς Πολωνίας»· πῆρε ἐνεργό μέρος στή δημιουργία τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί σέ συνέχεια τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας. Τό 1893 κατέφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου μαζί μέ τή Ρ. Λούξεμπουργκ καί ἄλλους ἄρχισε νά βγάζει τήν ἐφημερίδα «Sprawa Robotnicza» («Ἐργατική Ὑπόθεση»), τό πρῶτο ὄργανο τῶν πολωνῶν σοσιαλδημοκρατῶν, καί ἀργότερα τό περιοδικό «Przeglad Socjaldemokratyczny» («Σοσιαλδημοκρατική Ἐπιθεώρηση»). Ἀντιπρόσωπος τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ κόμματος μέ συμβουλευτική ψῆφο. Μετά τό συνέδριο ἔγινε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό V συνέδριο τοῦ κόμματος ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ. Στά 1909–1910 ἦταν ἕνας ἀπό τούς συντάκτες τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στήν περίοδο αὐτή ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε τόν Βάρσκι σάν ἕναν «ἔμπειρο φιλόλογο, ἔξυπνο μαρξιστή καί θαυμάσιο σύντροφο» (Ἄπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 36ος, σελ. 133). Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὑποστήριξε τή διεθνιστική γραμμή· πῆρε μέρος στίς συνδιασκέψεις τοῦ Τσίμμερβαλντ καί τοῦ Κίνταλ. Τό 1916 γύρισε στήν Πολωνία, ὅπου πιάστηκε ἀπό τούς γερμανούς γιά ἀντιπολεμική διαφωτιστική δουλειά. Τό 1917, μετά τήν ἀποφυλάκισή του, ἔγινε μέλος τῆς καθοδήγησης τῆς ΣΔΠ καί Λ. Εἶναι ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κομμουνιστικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας τό 1918· ἔγινε μέλος τῆς ΚΕ του καί πῆρε μέρος στά συνέδρια καί στίς συνδιασκέψεις του. Ἐκλέχτηκε βουλευτής τοῦ Σέιμ (Κοινοβουλίου. *Σημ. Μετ.*) τῆς Πολωνίας, ἦταν πρόεδρος τῆς κομμουνιστικῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας. Τό 1929 ἔφυγε στήν ΕΣΣΔ· δούλεψε στό Ἰνστιτοῦτο Μάρξ — Ἔνγκελς — Λένιν γιά τή συγγραφή τῆς ἱστορίας τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος· τά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του πῆρε τιμητική σύνταξη. — *374*.

Βινάβερ, Μ. Μ. (1863–1926) — δικηγόρος, ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ κόμματος τῶν καντέτων καί πολλά χρόνια μέλος τῆς ΚΕ του. Στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος τῶν καντέτων, τό Γενάρη τοῦ 1906, ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν τακτική τοῦ κόμματος· ἡ εἰσήγησή του ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο «σάν διακήρυξη τοῦ κόμματος». Μαζί μέ τόν Β. Ντ. Ναμπόκοφ διηύθυνε τό ἀστικό περιοδικό «Βέστνικ Πράβα»· πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἵδρυση τοῦ Δικηγορικοῦ συλλόγου. Τό 1906 ἐκλέχτηκε μέλος τῆς Ι Κρατικῆς δούμας.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἀγωνίστηκε δραστήρια ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία, πῆρε μέρος στήν τοπική κυβέρνηση τῆς Κριμαίας σάν ὑπουργός τῶν ἐξωτερικῶν. Τό 1919 πρίν ἀπό τήν ἐκκένωση τῆς Κριμαίας μαζί μέ ἄλλα μέλη τῆς κυβέρνησης παρέδοσε στούς γάλλους τά ἀποθέματα τῆς τράπεζας τῆς περιοχῆς Κριμαίας καί τοῦ θησαυροφυλακίου τῆς Σεβαστούπολης. Ἔφυγε στό Παρίσι, ὅπου μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς τῶν καντέτων τοῦ Παρισιοῦ· ἦταν συνεργάτης στήν ἐφημερίδα τῶν ἐμιγκρέδων «Ποσλέντνιγε Νόβοστι». — *288*.

Βίντερ — βλ. Κράσιν, Λ. Μπ.

Βίττε, Σ. Γ. (1849–1915) — ρῶσος πολιτικός, ἐκπρόσωπος τῶν συμφερόντων τοῦ «στρατιωτικοῦ-φεουδαρχικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ» τῆς τσαρικῆς Ρωσίας· φανατικός ὀπαδός τῆς ἀπολυταρχίας, πού προσπαθοῦσε νά διασώσει τή μοναρχία μέ ἀσήμαντες παραχωρήσεις καί ὑποσχέσεις στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί μέ ἄγριους διωγμούς ἐνάντια στό λαό. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς κατάπνιξης τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907. Μέ τά μέτρα πού

τής τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Μπρεσλάου καί ἀργότερα τοῦ Βερολίνου. Στήν ἀρχή τῆς δράσης του ὁ Ζόμπαρτ ἦταν ἕνας ἀπό τούς τυπικούς θεωρητικούς «τοῦ σοσιαλφιλελευθερισμοῦ, πού ἔχει μιά ἐλαφρά μαρξιστική ἐπίχριση» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 51). Ἀργότερα μετατράπηκε σέ ἀνοιχτό ἐχθρό τοῦ μαρξισμοῦ, παρουσίαζε τόν καπιταλισμό σάν ἕνα ἁρμονικό οἰκονομικό σύστημα. Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του πέρασε στό φασισμό καί ἐγκωμίαζε τό χιτλερικό καθεστώς. Τά βασικά ἔργα τοῦ Ζόμπαρτ εἶναι: «Ὁ σοσιαλισμός καί τό κοινωνικό κίνημα τοῦ XIX αἰώνα» (1896), «Ὁ σύγχρονος καπιταλισμός» (1902) καί ἄλλα. — *334.*

Ι

Ἰζγκόγεφ (Λάντε), Α. Σ. (γεν. τό 1872) — ἀστός δημοσιολόγος, ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Στή δεκαετία 1890–1900 ἐκπρόσωπος τοῦ «νόμιμου μαρξισμοῦ» καί στενός συνεργάτης τοῦ Π. Μπ. Στροῦβε, ἀργότερα σοσιαλδημοκράτης. Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907 ἕνας ἀπό τούς δραστήριους ὀπαδούς τῆς ἀνοιχτῆς στροφῆς τῆς ἀστικῆς τάξης πρός τόν ἀντεπαναστατικό φιλελευθερισμό, ἐχθρός τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Μόνιμος συνεργάτης τῆς ἐφημερίδας «Ρέτς», ΚΟ τῶν καντέτων, καθώς καί συνεργάτης τῶν καντέτικων περιοδικῶν «Γιούζνιγε Ζαπίσκι», «Ρούσκαγια Μίσλ», τῆς ἀντεπαναστατικῆς συλλογῆς «Βέχι». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση συνεργάστηκε στό περιοδικό «Βέστνικ Λιτερατούρι», περιοδικό μιᾶς ὁμάδας διανοουμένων, πού διαπνέονταν ἀπό πνεῦμα παρακμῆς. Τό 1922 ἀπελάθηκε στό ἐξωτερικό γιά τήν ἀντεπαναστατική του δράση στόν τομέα τῆς δημοσιογραφίας. — *287, 307, 334, 335, 339.*

Ἴξ — βλ. Μάσλοφ, Π. Π.

Κ

Κάουτσκι (Kautsky), *Κάρλ* (1854–1938) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ἀρχικά μαρξιστής, ἀργότερα ἀποστάτης τοῦ μαρξισμοῦ, θεωρητικός τοῦ κεντρισμοῦ (καουτσκισμοῦ) — ἑνός ὀπορτουνιστικοῦ ρεύματος μέσα στό ἐργατικό κίνημα· διευθυντής τοῦ θεωρητικοῦ περιοδικοῦ τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί»).

Ὁ Κάουτσκι ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό σοσιαλιστικό κίνημα ἀπό τό 1874. Οἱ ἀντιλήψεις του ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἦταν ἕνα μίγμα λασαλισμοῦ, νεομαλθουσιανισμοῦ καί ἀναρχισμοῦ. Τό 1881 γνωρίστηκε μέ τόν Κ. Μάρξ καί τόν Φ. Ἔνγκελς καί κάτω ἀπό τήν ἐπίδρασή τους πέρασε στό μαρξισμό· ὡστόσο ἀπό τότε ἀκόμα παρουσίαζε ταλαντεύσεις πρός τήν πλευρά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί γιά τίς ταλαντεύσεις αὐτές τοῦ ἔγινε δριμύτατη κριτική ἀπό τούς Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Στήν περίοδο 1880–1900 ὁ Κάουτσκι ἔγραψε μιά σειρά ἔργα γιά διάφορα ζητήματα τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας: «Ἡ οἰκονομική διδασκαλία τοῦ Κάρλ Μάρξ», «Τό ἀγροτικό ζήτημα» καί ἄλλα, πού ἔπαιξαν, παρά τά λάθη τους, θετικό ρόλο στήν προπαγάνδιση τοῦ μαρξισμοῦ. Ἀργότερα, ὅταν τό ἐπαναστατικό κίνημα πῆρε πλατιά ἀνάπτυξη, ὁ Κάουτσκι πέρασε στίς θέσεις τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου γίνεται κεντριστής, τόν καιρό τοῦ πολέμου περνάει στό στρα-

τόπεδο τῶν ἀνοιχτῶν ἐχθρῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, σκεπάζοντας τό σοσιαλσωβινισμό του μέ διεθνιστική φρασεολογία. Ὁ Κάουτσκι ἦταν ὁ δημιουργός τῆς θεωρίας τοῦ ὑπεριμπεριαλισμοῦ· τήν ἀντιδραστική οὐσία τῆς θεωρίας αὐτῆς τήν ξεσκέπασε ὁ Λένιν στά ἔργα του «Ἡ χρεωκοπία τῆς II Διεθνοῦς» (1915), «Ὁ ἰμπεριαλισμός, ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ» (1916) καί σέ ἄλλα. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ Κάουτσκι πάλαιβε ἀνοιχτά ἐνάντια στήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.
Ὁ Β. Ι. Λένιν στά ἔργα του «Κράτος καί ἐπανάσταση» (1917), «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Κάουτσκι» (1918) καί σέ πολλά ἄλλα ἔκανε ἐξουθενωτική κριτική στόν καουτσκισμό. Ξεσκεπάζοντας τόν κίνδυνο τοῦ καουτσκισμοῦ ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε: «Ἡ ἐργατική τάξη δέν μπορεῖ νά ἐκπληρώσει τόν παγκόσμιο ἐπαναστατικό της ρόλο ἄν δέν κάνει ἀμείλικτο πόλεμο ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἀποστασία, τήν ἔλλειψη χαρακτήρα, τή δουλικότητα ἀπέναντι στόν ὀπορτουνισμό, πόλεμο ἐνάντια στόν πρωτοφανῆ θεωρητικό ἐκχυδαϊσμό τοῦ μαρξισμοῦ» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 21ος, σελ. 283). — *213–214, 215, 216, 246–247, 248, 251, 257, 260, 340–341, 351–352, 362, 389.*

Κάουφμαν, Α. Α. (1864–1919) — ρῶσος ἀστός οἰκονομολόγος καί στατιστικός, καθηγητής, δημοσιολόγος· ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί ἡγέτες τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Ἀπό τό 1887 ὥς τό 1906 ὑπηρετοῦσε στό ὑπουργεῖο Γεωργίας καί Δημοσίων κτημάτων. Στό βιβλίο του «Μετοίκηση καί ἀποικισμός» (1905) ἔδοσε μιά σκιαγραφία τῆς ἱστορίας τῆς μετοικιστικῆς πολιτικῆς τοῦ τσαρισμοῦ. «Σάν ἀληθινός „φιλελεύθερος", ὁ συγγραφέας δείχνει ὑπερβολικό σεβασμό στή γραφειοκρατία τῶν φεουδαρχῶν» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., 13ος τόμος, σελ. 389). Πῆρε μέρος στή σύνταξη τοῦ σχεδίου ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης τῶν καντέτων, συνεργαζόταν ἐνεργά στή «Ρούσκιγε Βέντομοστι», προπαγάνδιζε τήν ταξική εἰρήνη ἀνάμεσα στούς ἀγρότες καί στούς τσιφλικάδες. Ὁ Β. Ι. Λένιν κατέτασσε τόν Κάουφμαν στούς «προσεχτικούς» στατιστικούς, τόν ἐπέκρινε ὅμως γιά τόν ἀστικο-υπαλληλικό τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἔβλεπε τή λύση τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ Κάουφμαν πῆρε μέρος στήν ἐργασία τῶν κεντρικῶν στατιστικῶν ὑπηρεσιῶν. — *288, 303.*

Καρπίνσκι, Β. Α. (Καλίνιν, Β.) (γεν. τό 1880) — ἕνα ἀπό τά παλιότερα στελέχη τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, ἐπιφανής δημοσιολόγος καί προπαγανδιστής τοῦ κόμματος. Τό 1898 μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ, ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί καθοδηγητές τῆς ὀργάνωσης Χαρκόβου «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης»· πιάστηκε ἐπανειλημμένα. Τό 1902 ἐκτοπίστηκε στό κυβερνεῖο Βολογκντά, ἀπ' ὅπου δραπέτευσε καί πέρασε στήν παρανομία ὥς τό φθινόπωρο τοῦ 1904. Τόν ἴδιο χρόνο ἔφυγε στό ἐξωτερικό, στή Γενεύη, ὅπου γνωρίστηκε μέ τόν Β. Ι. Λένιν. Ἀπό τότε δούλευε συνέχεια στίς κομματικές ὀργανώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, συνεργαζόταν στίς μπολσεβίκικες ἐφημερίδες «Βπεριόντ» καί «Προλετάρι», διηύθυνε τή βιβλιοθήκη καί τό ἀρχεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Γενεύη. Στά 1914–1917 ἦταν συνεργάτης τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος, δούλευε στήν ἔκδοση καί κυκλοφορία τοῦ μπολσεβίκικου τύπου. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1917 γύρισε στή Ρωσία· ἐργάστηκε σέ ὑπεύθυνες δουλειές τοῦ κράτους καί τοῦ κόμματος· μέλος τῆς Πανενωσιακῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς (ΠΚΕΕ) κάμποσων περιό-

δων. Τό 1918 διηύθυνε τό τμῆμα ζύμωσης καί ὀργάνωσης τῆς ΠΚΕΕ. Ἦταν μέλος τῆς συντακτικῆς ὁμάδας τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ). Στά 1918–1927 ἦταν μέλος τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα», διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Μπεντνοτά», μέλος τῆς σύνταξης πολλῶν ἄλλων ἐφημερίδων καί περιοδικῶν. Στά 1936–1937 δούλευε στό μηχανισμό τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). Ἀπό τό 1937 ἀσχολεῖται μέ ἐπιστημονική καί προπαγανδιστική δουλειά. Εἶναι διδάκτωρ οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν. Συγγραφέας πολλῶν βιβλίων γιά τόν Λένιν, τόν λενινισμό καί γιά ἄλλα θέματα. — *81–82.*

Καρτβέλοφ — βλ. Τσιτσινάτζε, Ν. Γ.

Κατκόφ, Μ. Ν. (1818–1887) — ἀντιδραστικός δημοσιολόγος. Ἀρχίζει τήν πολιτική του δράση σάν ὀπαδός τοῦ μετριοπαθοῦς φιλελευθερισμοῦ τῶν εὐγενῶν, στήν περίοδο 1851–1855 διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι», σέ συνέχεια ἕνας ἀπό τούς ἐκδότες τοῦ περιοδικοῦ «Ρούσκι Βέστνικ». «Τόν καιρό τῆς πρώτης δημοκρατικῆς ἀνόδου στή Ρωσία (ἀρχές τῆς δεκαετίας 1860–1870) στράφηκε πρός τόν ἐθνικισμό, τό σωβινισμό καί τό λυσσασμένο μαυροεκατονταρχισμό» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 250). Στά 1863–1887 διευθυντής-ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι»,πού στάθηκε τό μεγάφωνο τῆς μοναρχικῆς ἀντίδρασης. Ὁ ἴδιος ὁ Κατκόφ ὀνόμαζε τόν ἑαυτό του «πιστό μαντρόσκυλο τῆς ἀπολυταρχίας». Τό ὄνομα τοῦ Κατκόφ ἔγινε σύμβολο τῆς πιό ἀφηνιασμένης μοναρχικῆς ἀντίδρασης. — *300.*

Κιζεβέτερ, Α. Α. (1866–1933) — ρῶσος ἀστός φιλελεύθερος ἱστορικός καί δημοσιολόγος. Μέλος τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης» ἀπό τή στιγμή τῆς ἵδρυσής της, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Στά 1900–1911 ὑφηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Μόσχας. Πῆρε ἐνεργό μέρος στόν προεκλογικό ἀγώνα τῶν καντέτων γιά τήν Ι καί τή ΙΙ Κρατική δούμα. Βουλευτής τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας· ἦταν συνεργάτης τῆς «Ρούσκιγε Βέντομοστι» καί μέλος τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς· ἕνας ἀπό τούς διευθυντές τοῦ περιοδικοῦ «Ρούσκαγια Μίσλ». Στά ἱστορικά-δημοσιολογικά του ἔργα διαστρέβλωνε τή σημασία τῆς Ρωσικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907. Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἐπικρίνοντας σέ μιά σειρά ἔργα του τίς ἀντεπαναστατικές ἀντιλήψεις τοῦ Κιζεβέτερ, τόν κατέτασσε στούς καντέτους καθηγητές πού ἐμπορεύονται τήν ἐπιστήμη πρός ὄφελος τῆς ἀντίδρασης.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ Κιζεβέτερ πάλαιψε δραστήρια ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία καί γιά τό λόγο αὐτό ἀπελάθηκε τό 1922 ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία. Στό ἐξωτερικό συνεργαζόταν δραστήρια στόν τύπο τῶν λευκῶν ἐμιγκρέδων. — *287, 301, 302, 305, 307, 316, 317, 318, 319, 320.*

Κνουνιάντς, Μπ. Μ. (Ράντιν, Μπ.) (1878–1911) — ἐπαναστάτης ἐπαγγελματίας, μπολσεβίκος. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1897 στήν ὀργάνωση Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης». Τό 1901 ἐξορίστηκε στό Μπακοῦ, ὅπου ἔγινε ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς Ἐπιτροπῆς Μπακοῦ καί σέ συνέχεια τῆς Ἑνωτικῆς Ἐπιτροπῆς Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πῆρε μέρος στή δημιουργία τῆς Ἕνωσης τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ἀρμενίας καί τῆς ἐφημερίδας «Προλεταριάτ», παράνομου ὀργάνου τῆς Ἕνωσης. Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς Μπακοῦ, ἰσκριστής τῆς πλειοψηφίας. Μετά τό συνέδριο

ἐργάστηκε σάν ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕ στόν Καύκασο καί στή Μόσχα. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1905 προσλήφθηκε στήν κομματική 'Επιτροπή Πετρούπολης, μπῆκε ἀπομέρους τῶν μπολσεβίκων στήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τοῦ πρώτου Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 πιάστηκε καί καταδικάστηκε σέ ἰσόβια ἐξορία στή Σιβηρία. Τό 1907 δραπέτευσε ἀπό τήν ἐξορία καί πῆγε στό ἐξωτερικό. Πῆρε μέρος στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς πού ἔγινε στή Στουτγάρδη καί στήν Τέταρτη («Τρίτη πανρωσική») συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε στό Ἔλσινγκφορς. 'Από τά τέλη τοῦ 1907 δούλευε στό Μπακοῦ. Παρουσίασε ὁρισμένες ταλαντεύσεις στά ζητήματα τῆς τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1910 πιάστηκε· πέθανε στίς φυλακές τοῦ Μπακοῦ. — *61.*

Κόγκαν, Ο. Α. — *βλ.* 'Ερμάνσκι, Ο. Α.

Κόνι, Α. Φ. (1844–1927) — ἐπιφανής ρῶσος νομικός καί κοινωνικός παράγοντας, ἀκαδημαϊκός. Ἔγινε γνωστός μετά τή δίκη τῆς Β. Ι. Ζασούλιτς, πού ἀποπειράθηκε νά σκοτώσει τό 1878 τόν κυβερνήτη Πετρούπολης Τρέποφ. Γιά τήν ἀθωωτική ἀπόφαση πού ἔβγαλε ὁ Κόνι ἀποκλείστηκε γιά κάμποσα χρόνια ἀπό τήν ὑπηρεσία τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. 'Από τό 1885 ὥς τά τέλη τῆς δεκαετίας 1890–1900 ὑπηρέτησε σά γενικός εἰσαγγελέας τοῦ ποινικοῦ τμήματος τοῦ ἀνώτατου ἀναθεωρητικοῦ δικαστηρίου. 'Από τό 1907 μέλος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Πετρούπολης· ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στήν κοινωνική ζωή. Ὁ Κόνι ἤξερε καλά τή ρωσική λογοτεχνία καί εἶχε ἀναπτύξει παλαιότερα φιλικές σχέσεις μέ τόν Ν. Α. Νεκράσοφ, τόν Ι. Α. Γκοντσαρόφ, τόν Φ. Μ. Ντοστογιέφσκι, τόν Λ. Ν. Τολστόι καί ἄλλους συγγραφεῖς. Ἡ φιλολογική κληρονομιά τοῦ Κόνι συγκεντρώθηκε σέ πέντε τόμους δοκιμίων καί ἀπομνημονευμάτων μέ τόν τίτλο «Στό δρόμο τῆς ζωῆς». — *30.*

Κονοβάλοφ, Ι. Α. (Νικολάι) (πέθ. τό 1911) — Ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα ἀπό τό 1900. Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἔγινε καταδότης, πράγμα πού διαπιστώθηκε μόνο μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. — *187.*

Κόσιτς, Α. Ι. (γεν. τό 1833) — κυβερνήτης τοῦ Σαράτοφ στά 1887–1891. — *30.*

Κουζμίν-Καραβάγεφ, Β. Ντ. (1859–1927) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ κόμματος τῶν καντέτων, στρατιωτικός νομικός, στρατηγός. Μέλος τῆς Κρατικῆς δούμας τῆς Ι καί τῆς ΙΙ περιόδου, ἔπαιξε ἐξέχοντα πολιτικό ρόλο στήν καταστολή τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907 ἀπό τόν τσαρισμό. Στόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο ἕνας ἀπό τούς παράγοντες τῶν ζέμστβο καί μέλος τῆς ἐπιτροπῆς πολεμικῆς βιομηχανίας. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐχθρός τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Στήν περίοδο τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου δραστήριος λευκοφρουρίτης, μέλος τοῦ πολιτικοῦ συμβουλίου τοῦ Γιουντένιτς. 'Από τό 1920 λευκοεμιγκρές. — *30.*

Κουροπάτκιν, Α. Ν. (1848–1925) — στρατηγός. 'Από τό 1898 ὥς τό 1904 ὑπουργός τῶν Στρατιωτικῶν. Στό ρωσοϊαπωνικό πόλεμο τοῦ 1904–1905

ἀρχιστράτηγος τῶν δυνάμεων ξηρᾶς καί σέ συνέχεια ὅλων τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Ρωσίας στήν Ἄπω Ἀνατολή. Ἀποδείχτηκε στρατιωτικός ἡγέτης χωρίς βούληση καί χωρίς ἱκανότητες. Στόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο (1916) διοικοῦσε τό Βόρειο μέτωπο καί ἀργότερα ἔγινε γενικός κυβερνήτης τοῦ Τουρκεστάν καί διοικητής τῶν ἐκεῖ στρατευμάτων. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ζοῦσε στό κυβερνεῖο Πσκόφ. — *215.*

Κουσκόβα, Ε. Ντ. (1869–1958) — ρωσίδα ἀστή κοινωνικός παράγοντας καί δημοσιολόγος. Στά μέσα τῆς δεκαετίας 1890–1900, ὅταν βρισκόταν στό ἐξωτερικό, μυήθηκε στό μαρξισμό, ἦρθε σέ ἐπαφή μέ τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς»· ὡστόσο γρήγορα δέχτηκε τήν ἐπίδραση τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ καί πῆρε τό δρόμο τῆς ἀναθεώρησης τοῦ μαρξισμοῦ. Στό πνεῦμα τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ γράφτηκε ἀπό τήν Κουσκόβα τό ντοκουμέντο πού ὀνομάστηκε «Credo»· τό ντουκουμέντο αὐτό, πού ἐξέφραζε μέ τόν πιό χτυπητό τρόπο τήν ὀπορτουνιστική οὐσία τοῦ «οἰκονομισμοῦ», προκάλεσε τήν ἔντονη διαμαρτυρία τῆς ὁμάδας τῶν ρώσων μαρξιστῶν μέ ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν. Στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907 ἡ Κουσκόβα μπῆκε στή φιλελεύθερη ὀργάνωση «Ἕνωση ἀπελευθερωσης». Τό 1906 μαζί μέ τόν Σ. Ν. Προκοπόβιτς ἔβγαζε τό μισοκαντέτικο περιοδικό «Μπέζ Ζαγκλάβιγια» καί ἦταν δραστήρια συνεργάτρια τῆς ἐφημερίδας τῶν ἀριστερῶν καντέτων «Τοβάριστς». Ἡ Κουσκόβα καλοῦσε τούς ἐργάτες νά παραιτηθοῦν ἀπό τήν ἐπαναστατική πάλη, προσπαθοῦσε νά ὑποτάξει τό ἐργατικό κίνημα στήν πολιτική καθοδήγηση τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πάλαιβε ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Τό 1921 μπῆκε στήν «Κοινωνική ἐπιτροπή βοήθειας στούς πεινασμένους» καί μαζί μέ ἄλλους καθοδηγητές τῆς ὀργάνωσης αὐτῆς προσπαθοῦσε νά τή χρησιμοποιήσει ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Τό 1922 ἀπελάθηκε στό ἐξωτερικό, ὅπου ἔγινε δραστήριος παράγοντας τῶν λευκῶν ἐμιγκρέδων. — *321.*

Κοῦτλερ, Ν. Ν. (1859–1924) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ κόμματος τῶν καντέτων· ἐργάστηκε στό ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν καί ἦταν διευθυντής τοῦ τμήματος συγκέντρωσης τῶν φόρων· ἀργότερα ὑπουργός Γεωργίας καί γαιορρύθμισης. Ἕνας ἀπό τούς συντάκτες τοῦ σχεδίου ἀγροτικοῦ προγράμματος πού ἀπέβλεπε νά δημιουργήσει στήριγμα τῆς ἀπολυταρχίας μέσα στούς ἀγρότες. Διεξοδική κριτική τοῦ σχεδίου αὐτοῦ ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν στά ἔργα του «Σχέδιο λόγου γιά τό ἀγροτικό ζήτημα στή δεύτερη Κρατική δούμα» καί «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 12ος, σελ. 233–263· τόμος 13ος, σελ. 195–394). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ Κοῦτλερ ἐργάστηκε στό Λαϊκό ἐπιτροπάτο Οἰκονομικῶν. Ἀπό τό 1922 ὑπῆρξε μέλος τῆς διεύθυνσης Κρατικῆς τράπεζας τῆς ΕΣΣΔ. — *252.*

Κράσιν, Λ. Μπ. (Βίντερ) (1870–1926) — σοσιαλδημοκράτης, ἰσκριστής· μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ μπολσεβίκος, ἐπιφανής σοβιετικός κρατικός παράγοντας καί διπλωμάτης. Τό 1890 μέλος τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ὁμίλου τοῦ Μπρούσνεφ στήν Πετρούπολη. Τό 1891 ἡ ἀστυνομία ἐξετόπισε τόν Κράσιν ἀπό τήν Πετρούπολη στό Νίζνι Νόβγκοροντ γιά συμμετοχή στή διαδήλωση πού ἔγινε κατά τήν κηδεία τοῦ Σελγκουνόφ. Τό 1894 ξαναπιάνεται καί σέ συνέχεια ἐξορίζεται γιά 3 χρόνια στό Ἰρκούτσκ. Μέ τό τέλος τῆς ἐξορίας (1897) μπῆκε στό τεχνολογικό Ἰνστιτοῦτο τοῦ Χαρκόβου. Ἀποφοίτησε τό 1900. Τό 1900–1904 δούλευε σά μηχανικός στό Μπακοῦ, ὅπου ὀργάνωσε

Λ

Μ

σιολόγος καί δεινός ρήτορας, ὁ Μπέμπελ ἄσκησε σημαντική ἐπίδραση στήν ἀνάπτυξη τοῦ γερμανικοῦ καί τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Στήν τελευταία περίοδο τῆς δράσης του ὁ Μπέμπελ ἔκανε μιά σειρά λάθη κεντριστικοῦ χαρακτήρα (ἀνεπαρκής πάλη ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, ὑπερεκτίμηση τῆς σημασίας τῶν κοινοβουλευτικῶν μορφῶν πάλης κ. ἄ.). — *11.*

Μπέρνσταϊν (Bernstein), *Έντουαρτ* (1850–1932) — ἡγέτης τῆς ἄκρας ὀπορτουνιστικῆς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, θεωρητικός τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ καί τοῦ ρεφορμισμοῦ. Ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἀπό τά μέσα τῆς δεκαετίας 1870–1880· βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τοῦ Ντύρινγκ. Ἀπό τό 1881 ὡς τό 1889 διευθυντής τοῦ παράνομου κεντρικοῦ ὀργάνου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας «Der Sozialdemokrat» («Ὁ Σοσιαλδημοκράτης»). Στά 1896–1898 δημοσίευσε στό περιοδικό «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί») μιά σειρά ἄρθρα μέ τόν τίτλο «Προβλήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ», πού βγῆκαν κατόπιν σέ βιβλίο μέ τόν τίτλο «Οἱ προϋποθέσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας» (1899), ὅπου ἔκανε ἀνοιχτά ἀναθεώρηση στίς φιλοσοφικές, οἰκονομικές καί πολιτικές βάσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Ὁ Μπέρνσταϊν ἀρνιόταν τή μαρξιστική θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης, τή διδασκαλία τῆς ἀναπόφευκτης κατάρρευσης τοῦ καπιταλισμοῦ, τή διδασκαλία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. «Γιά τήν ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου ὁ ὀπορτουνιστής ξέμαθε καί νά σκέπτεται», ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν, ἔχοντας ὑπόψη τόν Μπέρνσταϊν (Ἄπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 25ος, σελ. 400). Ὁ Μπέρνσταϊν διακήρυξε σά μοναδικό καθῆκον τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τήν πάλη γιά μεταρρυθμίσεις, πού ν' ἀποβλέπουν στή βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ, ἔδοσε τήν ὀπορτουνιστική διατύπωση: «τό κίνημα εἶναι τό πᾶν, ὁ τελικός σκοπός δέν εἶναι τίποτε». Οἱ θεωρητικές ἀντιλήψεις καί ἡ πρακτική ὀπορτουνιστική δράση τοῦ Μπέρνσταϊν καί τῶν ὀπαδῶν του κατέληξαν στήν ἀνοιχτή προδοσία τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού ὁλοκληρώθηκε μέ τή χρεοκοπία τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Στά ἑπόμενα χρόνια ὁ Μπέρνσταϊν συνέχισε τόν πόλεμο ἐνάντια στό μαρξισμό, τό κήρυγμα ὑπέρ τῆς πολιτικῆς τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης. — *271, 334, 362, 374.*

Μπερντιάγεφ, Ν. Α. (1874–1948) — ἀντιδραστικός φιλόσοφος, ἰδεαλιστής καί μυστικιστής. Ἀπό τά πρῶτα κιόλας φιλολογικά του ἔργα ὑπεράσπιζε τό «νόμιμο μαρξισμό», προσπαθοῦσε νά ἀναθεωρήσει τή διδασκαλία τοῦ Μάρξ, ξεκινώντας ἀπό νεοκαντιανές θέσεις· σέ συνέχεια ἔγινε ἀπροκάλυπτος ἐχθρός τοῦ μαρξισμοῦ. Τό 1905 μέλος τοῦ κόμματος τῶν καντέτων· στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἕνας ἀπό τούς ἐκπροσώπους τοῦ ἐχθρικοῦ πρός τό μαρξισμό θρησκευτικο-φιλοσοφικοῦ ρεύματος τῆς θεοαναζήτησης, συνεργάστηκε στήν ἀντεπαναστατική συλλογή «Βέχι». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐκδηλώθηκε σάν ἀπολογητής τοῦ φεουδαρχισμοῦ καί τοῦ μεσαιωνικοῦ σχολαστικισμοῦ, γιατί πίστευε πώς ἀποτελοῦν τή μοναδική σωτηρία ἀπό τόν ἀναπτυσσόμενο κομμουνισμό. Τό 1922 ἀπελάθηκε γιά τήν ἀντεπαναστατική δράση του στό ἐξωτερικό· ἐκεῖ συνέχισε τό κήρυγμα τοῦ φιλοσοφικοῦ μυστικισμοῦ· ἦταν ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς τῆς ἀντεπανάστασης. — *302, 319.*

σε ἕνα σωρό ὑπέροχα ἔργα, ἰδιαίτερα ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, στούς μαχιστές καί στούς ναρόντνικους» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 20ός, σελ. 333). Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήρισε τά φιλοσοφικά ἔργα τοῦ Πλεχάνοφ σάν τά καλύτερα ἔργα τῆς διεθνοῦς μαρξιστικῆς φιλολογίας.

Ὡστόσο καί τότε ἀκόμα ὁ Πλεχάνοφ ἔκανε σοβαρά λάθη, πού ἀποτέλεσαν τό ἔμβρυο τῶν μελλοντικῶν μενσεβίκικων ἀπόψεών του. Ὑποτιμοῦσε τόν ἐπαναστατικό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς, ἔβλεπε τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη σά σύμμαχο τῆς ἐργατικῆς τάξης· ἐνῶ στά λόγια ἀναγνώριζε τήν ἰδέα τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου, στήν πράξη ἔπαιρνε θέσεις ἀντίθετες μέ τήν οὐσία τῆς ἰδέας αὐτῆς.

Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ὁ Πλεχάνοφ τάχθηκε ὑπέρ τῆς συμφιλίωσης μέ τόν ὀπορτουνισμό καί σέ συνέχεια προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907 εἶχε μεγάλες διαφωνίες μέ τούς μπολσεβίκους πάνω σέ βασικά ζητήματα τακτικῆς. Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔκανε εἰσήγηση γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, ὑπερασπίζοντας τό μενσεβίκικο σχέδιο τοῦ Μάσλοφ· στό ζήτημα τῆς Κρατικῆς δούμας ὑποστήριξε μιά θέση ἐντελῶς δεξιά, ζητώντας νά ὑποστηριχθεῖ ἡ καντέτικη Δούμα. Ὁ Πλεχάνοφ, σύμφωνα μέ τό χαρακτηρισμό τοῦ Β. Ι. Λένιν, «ἦταν ὁ πραγματικός θεωρητικός ἀρχηγός τῶν μενσεβίκων στό συνέδριο» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 330).

Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης πάλαιβε ἐνάντια στήν ἀναθεώρηση τοῦ μαρξισμοῦ ἀπομέρους τοῦ Μάχ καί ἐνάντια στό λικβινταρισμό· ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν «κομματικῶν-μενσεβίκων». Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὑποστήριζε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 γύρισε στή Ρωσία καί ὑποστήριξε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Ἡ στάση του ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἀρνητική. — *42, 176–177, 178, 179, 196, 214, 242, 246–247, 248, 251, 252, 253, 271, 272–274, 275, 276, 277, 278, 279, 302, 303, 305, 321, 322, 338, 339, 340, 344, 359, 360, 361–362, 363, 364, 365, 366, 372, 373, 374, 388, 389, 390.*

Πομπεντονόστσεφ, Κ. Π. (1827–1907) — ἀντιδραστικός κρατικός παράγοντας τῆς τσαρικῆς Ρωσίας, κυβερνητικός ἐπίτροπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, οὐσιαστικός ἀρχηγός τῆς κυβέρνησης καί κύριος ἐμπνευστής τῆς ἀχαλίνωτης δουλοπαροικιακῆς ἀντίδρασης στήν περίοδο τοῦ τσάρου Ἀλεξάνδρου Γ'· ἐξακολουθοῦσε νά παίζει ἐξέχοντα ρόλο καί στήν περίοδο τοῦ Νικολάου Β'· ἔκανε ἐπίμονο ἀγώνα ἐνάντια στό ἐπαναστατικό κίνημα. Ἀδιάλλακτος ἐχθρός τῶν ἀστικῶν μεταρρυθμίσεων τῆς δεκαετίας 1860–1870, ὀπαδός τῆς ἀπεριόριστης μοναρχίας, ἐχθρός τῆς ἐπιστήμης καί τῆς παιδείας. Στήν περίοδο τῆς ἀνόδου τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905, ἀναγκάστηκε νά παραιτηθεῖ καί νά ἐγκαταλείψει τήν πολιτική σκηνή. — *50.*

Πότρεσοφ, Α. Ν. (1869–1934) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Στά 1890–1900 προσχώρησε στούς μαρξιστές. Γιά τή συμμετοχή του στήν ὀργάνωση Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης» ἐξορίστηκε στό κυβερνεῖο Βιάτκας. Τό 1900 ἔφυγε στό ἐξωτερικό, πῆρε μέρος στήν ἵδρυση τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά». Ἀντιπρόσωπος στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ συμβουλευτική ψῆφο ἀπομέρους τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Ἴσκρα», ἰσκριστής τῆς μειοψηφίας. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης θεωρητικός τοῦ λικβινταρισμοῦ· ἔπαιξε καθοδηγητικό ρόλο στά μενσεβίκικα περιοδικά «Βοζροζντένιγε», «Νάσα Ζαριά» καί ἄλλα. Στήν

Σ

Τ

ἐπανάσταση ἦταν συνεργάτης τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν», πού ἀκολουθοῦσε μενσεβίκικη γραμμή. Τό 1931 καταδικάστηκε γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἀντεπαναστατικῆς ὀργάνωσης τόν μενσεβίκων. — *246–247, 248.*

Χ

Χέγκελ (Hegel), *Γκέοργκ Βίλχελμ Φρίντριχ* (1770–1831) — μεγάλος γερμανός φιλόσοφος, ἀντικειμενικός ἰδεαλιστής, θεωρητικός τῆς γερμανικῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ φιλοσοφία τοῦ Χέγκελ ἦταν ἡ κορυφή τοῦ γερμανικοῦ ἰδεαλισμοῦ στά τέλη τοῦ XVIII-ἀρχές τοῦ XIX αἰώνα. Ἱστορική ὑπηρεσία τοῦ Χέγκελ εἶναι ἡ βαθιά καί ὁλόπλευρη ἐπεξεργασία τῆς ἰδεαλιστικῆς διαλεκτικῆς, πού ἀποτέλεσε μιά ἀπό τίς θεωρητικές πηγές τοῦ διαλεκτικοῦ ὑλισμοῦ. Σύμφωνα μέ τόν Χέγκελ, ὅλος ὁ φυσικός, ὁ ἱστορικός καί ὁ πνευματικός κόσμος βρίσκεται σέ ἀδιάκοπη κίνηση, ἀλλαγή, μετασχηματισμό καί ἐξέλιξη· ὡστόσο ὁ Χέγκελ θεωροῦσε τόν ἀντικειμενικό κόσμο, τήν πραγματικότητα σά γέννημα τοῦ «ἀπολύτου πνεύματος», τῆς «ἀπόλυτης ἰδέας». Ὁ Β. Ι. Λένιν ὀνόμασε τήν «ἀπόλυτη ἰδέα» θεολογική ἐπινόηση τοῦ ἰδεαλιστῆ Χέγκελ. Χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Χέγκελ εἶναι ἡ βαθιά ἀντίθεση ἀνάμεσα στή διαλεκτική του μέθοδο καί στό συντηρητικό, μεταφυσικό του σύστημα, ἕνα σύστημα πού ἀπαιτοῦσε οὐσιαστικά τό σταμάτημα τῆς ἐξέλιξης. Στίς κοινωνικο-πολιτικές του ἀντιλήψεις ὁ Χέγκελ ἦταν ἀντιδραστικός.

Ὁ Κ. Μάρξ, ὁ Φ. Ἔνγκελς, ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀφοῦ ἐπεξεργάστηκαν κριτικά τή διαλεκτική μέθοδο τοῦ Χέγκελ, δημιούργησαν τήν ὑλιστική διαλεκτική, πού ἀντανακλᾶ τούς πιό γενικούς νόμους ἐξέλιξης τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου καί τῆς ἀνθρωπίνης νόησης.

Τά κύρια ἔργα τοῦ Χέγκελ εἶναι: «Φαινομενολογία τοῦ πνεύματος» (1806), «Ἡ ἐπιστήμη τῆς λογικῆς» (1812–1816), «Ἐγκυκλοπαιδεία τῶν φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν» (1817), «Φιλοσοφία τοῦ δικαίου» (1821). Ἔργα πού ἐκδόθηκαν μετά τό θάνατό του: «Μαθήματα ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας» (1833–1836) καί «Μαθήματα αἰσθητικῆς, εἴτε ἡ φιλοσοφία τῆς τέχνης» (1836–1838). — *372.*

Χόντσκι, Λ. Β. (1854–1919) — οἰκονομολόγος καί δημοσιολόγος ἀστικῶν-φιλελεύθερων ἀρχῶν. Ἀπό τό 1895 καθηγητής στό Πανεπιστήμιο Πετρούπολης τῆς σχολῆς δημοσιονομικοῦ δικαίου· πολλά χρόνια δίδασκε πολιτική οἰκονομία καί στατιστική στό Ἰνστιτοῦτο δασονομίας τῆς Πετρούπολης. Διευθυντής καί ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ «Ναρόντνογε Χοζιάιστβο» (1900–1905) καί τῆς ἐφημερίδας «Νάσα Ζίζν». Ἔγραψε μιά σειρά ἔργα πάνω σέ οἰκονομικά καί στατιστικά θέματα, ἀνάμεσα στά ὁποῖα καί τό βιβλίο «Ἡ γῆ καί ὁ γεωργός» (1891). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κατέφυγε στό ἐξωτερικό. — *159.*

M

Marès, Roland — *βλ.* Μαρέ, Ρολάν.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

('Οχτώβρης 1905 – 'Απρίλης 1906)

1905

'Οχτώβρης 1905 – 'Απρίλης 1906. 'Ο Λένιν ζεῖ στή Γενεύη. 'Από τίς 8 (21) τοῦ Νοέμβρη στήν Πετρούπολη.

'Οχτώβρης, 13 (26). 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία»· κρατάει προκαταβολικά σημειώσεις ἀπό τίς ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, κάνει τό πρῶτο πρόχειρο σχέδιο τοῦ ἄρθρου καί γράφει ὁρισμένες σημειώσεις πάνω σ' αὐτό. Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε σάν κύριο ἄρθρο στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», στό φύλλο 23 τῆς 31 (18) τοῦ 'Οχτώβρη.

'Ο Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Μ. Μ. Ἔσσεν στήν Πετρούπολη ἀναφέρεται σέ κομματικά ζητήματα καί στό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. 'Εκφράζει τήν ἐλπίδα ὅτι μπορεῖ νά ἐπιστρέψει γρήγορα ἀπό τό ἐξωτερικό καί ὅτι θά ἐκδοθεῖ στή Ρωσία Κεντρικό Ὄργανο καί προπαγανδιστική φιλολογία· ὑπογραμμίζει τό ρόλο τῆς ἔντυπης προπαγάνδας κατά τήν ἐπανάσταση, συμβουλεύει νά ἐνταθοῦν οἱ προετοιμασίες γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

'Οχτώβρης, 14 (27). 'Ο Λένιν μέ ἐπιστολή του στό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο στίς Βρυξέλλες ἀνακοινώνει ὅτι ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ δέχεται τήν πρόταση τοῦ Α. Μπέμπελ τῆς 15 (28) τοῦ 'Ιούνη 1905 νά συγκληθεῖ συνδιάσκεψη γύρω ἀπό τίς διαφωνίες τῶν μπολσεβίκων μέ τούς μενσεβίκους, ὅτι ὁρίστηκαν σάν ἀντιπρόσωποι γιά τή συνδιάσκεψη αὐτή ἀπομέρους τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ οἱ Β. Ι. Λένιν, Φ. Β. Λένγκνικ καί Π. Π. Ρουμιάντσεφ· παρακαλεῖ νά τόν πληροφορήσουν πότε θά συνέλθει ἡ συνδιάσκεψη.

'Ο Λένιν ἀπευθύνει γράμμα στήν Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Ρωσία καί παρακαλεῖ νά τοῦ δοθεῖ τό δικαίωμα νά πάρει τόν Γ. Β. Πλεχάνοφ στή συντακτική ἐπιτροπή καί στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν».

Ὀχτώβρης, ὄχι πρίν ἀπό τίς 16 (29). Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τίς ἐφημερίδες: «The Times» («Οἱ Καιροί»), «Le Temps» («Ὁ Χρόνος»), «Vossische Zeitung» («Ἡ Ἐφημερίδα τοῦ Φός») γιά τήν ἄνοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Ρωσία.

Ὀχτώβρης, 17 (30). Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Ἰσορροπία δυνάμεων».

Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τῶν περιεχομένων τοῦ φύλλου 24 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι». Ἡ ἐφημερίδα βγῆκε μέ κάπως διαφορετικό περιεχόμενο.

Ἀνάμεσα στίς 17 καί 19 τοῦ Ὀχτώβρη (30 τοῦ Ὀχτώβρη καί 1 τοῦ Νοέμβρη). Ὁ Λένιν προετοιμάζει τό ἄρθρο «Ἡ πρώτη νίκη τῆς ἐπανάστασης», γράφει σημειώσεις μὲ τόν τίτλο «Νέα ἐπανάσταση καί νέος πόλεμος», ἑτοιμάζει τίς θέσεις καί τό πρόχειρο σχέδιο τοῦ ἄρθρου, κρατάει περικοπές ἀπό τίς ἐφημερίδες «L' Indépendance Belge» («Ἡ Ἀνεξαρτησία τοῦ Βελγίου») καί «Le Temps».

Ὀχτώβρης, πρίν ἀπό τίς 18 (31). Ὁ Λένιν καταρτίζει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Ὁ πρῶτος ἀπολογισμός τοῦ χωρισμοῦ σέ πολιτικές παρατάξεις».

Ὁ Λένιν ἑτοιμάζει γιά ἔκδοση τό φύλλο 23 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι».

Ὀχτώβρης, 18 (31). Στό φύλλο 23 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν: «Ὁ πρῶτος ἀπολογισμός τοῦ χωρισμοῦ σέ πολιτικές παρατάξεις», «Ὑστερία ἡττημένων», «Τό τελεσίγραφο τῆς ἐπαναστατημένης Ρίγας», «Τά σχέδια τοῦ παλιάτσου-ὑπουργοῦ», «Ὄξυνση τῆς κατάστασης στή Ρωσία» καί δυό σημειώσεις γιά τό ἄρθρο ἄγνωστου συντάκτη «Τό βρετανικό ἐργατικό κίνημα καί τό συνέδριο τῶν τρέιντ-γιούνιονς».

Ὀχτώβρης, 19 (Νοέμβρης, 1). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ πρώτη νίκη τῆς ἐπανάστασης», παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τό διάγγελμα τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη. Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε σάν κύριο ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀριθ. φύλλου 24, τῆς 7 τοῦ Νοέμβρη (25 τοῦ Ὀχτώβρη).

Ἀνάμεσα στίς 19 καί 25 τοῦ Ὀχτώβρη (1 καί 7 τοῦ Νοέμβρη). Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές (στά ρωσικά) ἀπό τήν ἐφημερίδα «The Times» γιά τίς διαδηλώσεις πού ἔγιναν στήν Πετρούπολη μετά τή δημοσίευση τοῦ τσαρικοῦ διαγγέλματος τῆς 17 (30) τοῦ Ὀχτώβρη, γιά τά σχόλια πού προκάλεσε τό διάγγελμα καί μεταφράζει τήν ἔκκληση τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης.

Ὀχτώβρης, ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 19 (1 τοῦ Νοέμβρη). Ὁ Λένιν γράφει τό σημείωμα «Ἀπήχηση στήν Αὐστρία ἀπό τή νίκη τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας στή Ρωσία καί συνθήματα πάλης γιά τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα στήν Αὐστρία».

'Οχτώβρης, 20 (Νοέμβρης, 2).	Σέ συγκέντρωση ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Γενεύης ὁ Λένιν κάνει διάλεξη γιά τά τελευταῖα πολιτικά γεγονότα τῆς Ρωσίας.
'Οχτώβρης, 21 (Νοέμβρης, 3).	'Ο Λένιν γράφει νεκρολογία τοῦ Ν. Ε. Μπάουμαν. 'Η νεκρολογία δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», άρ. φύλλου 24, τῆς 7 τοῦ Νοέμβρη (25 τοῦ 'Οχτώβρη).
'Οχτώβρης, 22 (Νοέμβρης, 4).	'Ο Λένιν γράφει τό σημείωμα «Τελευταῖες εἰδήσεις».
'Οχτώβρης, ὄχι πρίν ἀπό τίς 24 (6 τοῦ Νοέμβρη).	'Ο Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «Berliner Tageblatt» («Καθημερινή 'Εφημερίδα τοῦ Βερολίνου») γιά τήν ἀπήχηση πού εἶχε ἡ πανρωσική πολιτική ἀπεργία.
'Οχτώβρης, πρίν ἀπό τίς 25 (7 τοῦ Νοέμβρη).	'Ο Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τό κύριο ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια», ἀρ. φύλλου 75, γιά τό ἄρθρο του «Μικροαστικός καί προλεταριακός σοσιαλισμός» καί καταρτίζει τό σχέδιο αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου.
	'Ο Λένιν κάνει περιληπτική μετάφραση ἀπό τά γερμανικά τοῦ ἄρθρου «Τό νέο συνταγματικό διάγγελμα τοῦ Νικολάου τοῦ Τελευταίου», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Vorwärts» («'Εμπρός»), ἀρ. φύλλου 256, τῆς 1 τοῦ Νοέμβρη 1905.
	'Ο Λένιν ἑτοιμάζει γιά ἔκδοση τό φύλλο 24 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι».
'Οχτώβρης, 25 (Νοέμβρης, 7).	Στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀριθ. φύλλου 24, δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Μικροαστικός καί προλεταριακός σοσιαλισμός».
'Ανάμεσα στίς 28 τοῦ 'Οχτώβρη (10 τοῦ Νοέμβρη) καί 2 (15) τοῦ Νοέμβρη.	'Ο Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «Le Temps» γιά τούς ἑλιγμούς τοῦ Βίττε μετά τό διάγγελμα τῆς 17 (30) τοῦ 'Οχτώβρη 1905. Τίς περικοπές τίς προόριζε γιά τό ἄρθρο του «'Ανάμεσα σέ δυό μάχες».
'Οχτώβρης, ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 29 (11 τοῦ Νοέμβρη).	'Ο Λένιν γράφει τό σημείωμα «Πολύτιμες ὁμολογίες» (μισοτελειωμένο). 'Ετοιμάζοντας τό σημείωμα κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «Le Temps».
'Οχτώβρης, ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 31 (13 τοῦ Νοέμβρη).	'Ο Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «Le Temps» σχετικά μέ τή βοήθεια πού ἔδινε στό Νικόλαο Β' ὁ Γουλιέλμος Β'· ἡ βοήθεια στρεφόταν ἐνάντια στήν ἐπανάσταση.
Τέλος τοῦ 'Οχτώβρη.	'Ο Λένιν γράφει στόν Γ. Β. Πλεχάνοφ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἑνωθεῖ ἡ σοσιαλδημοκρατία, τόν καλεῖ νά μπεῖ στή

συντακτική ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν» καί τοῦ προτείνει μιά προσωπική συνάντηση.

Ὁ Λένιν γράφει στόν Γ. Ντ. Λεϊτέιζεν στό Παρίσι καί τοῦ προτείνει νά γράψει ἕνα ἄρθρο ἤ ἕνα σημείωμα γιά τή συνέντευξη πού πῆρε ἀπό τόν Κέντ, τόν Λαφάργκ καί τόν Μπρακέ σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί τή συμμετοχή σ' αὐτήν τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν. Τό σημείωμα προοριζόταν γιά τήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἤ γιά τήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν».

Τέλη τοῦ 'Οχτώβρη – ἀρχές τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Λένιν ἀπευθύνει γράμμα «Πρός τούς Μότα καί Κόστα, μέλη τῆς „πλειοψηφίας" τῆς ὀργάνωσης 'Οδησσοῦ», καί τούς γνωρίζει ὅτι πῆρε τό «Γράμμα πρός τούς συντρόφους», πού ἔστειλαν οἱ ἐπιστολογράφοι στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», τούς κατηγορεῖ γιά τήν ἀποδιοργανωτική δουλειά τους, γιά τό ἀνεδαφικό τους σύνθημα τοῦ «ἱδρυτικοῦ συνεδρίου», πού τή σύγκλησή του τή θεωροῦν σάν τό μοναδικό δρόμο γιά τή συνένωση τοῦ κόμματος, καί ὑποστηρίζει τό σχέδιο τῆς σύγκλησης δυό συνεδρίων, τῆς πλειοψηφίας καί τῆς μειοψηφίας, σάν ἀνταποκρινόμενο στούς σκοπούς τῆς συνένωσης τοῦ κόμματος.

Νοέμβρης, 2 (15). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «'Ανάμεσα σέ δυό μάχες», πού δημοσιεύτηκε κατόπιν σάν κύριο ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 26, τῆς 25 (12) τοῦ Νοέμβρη.

'Αρχές τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Λένιν ἀναχωρεῖ ἀπό τή Γενεύη γιά τή Ρωσία μέσω Στοκχόλμης.

Ὁ Λένιν βρίσκεται στή Στοκχόλμη, ἀναμένοντας τή λήψη τῶν ἐγγράφων πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν ἐπιστροφή του στή Ρωσία.

Νοέμβρης, 2–4 (15–17). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τά καθήκοντά μας καί τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν (Γράμμα στή σύνταξη)».

Νοέμβρης, 3 (16). Στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 25, καί στή θέση τοῦ κύριου ἄρθρου δημοσιεύτηκαν τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Πλησιάζει ἡ λύση» καί οἱ δυό προσθῆκες στό ἄρθρο τοῦ Β. Α. Καρπίνσκι (Β. Καλίνιν) «Τό ἀγροτικό συνέδριο».

Νοέμβρης, 5 (18). Ὁ Λένιν φτάνει ἀπό τή Στοκχόλμη στό Ἕλσιγκφορς (τώρα 'Ελσίνκι).

Νοέμβρης, 8 (21). Ὁ Λένιν φτάνει στήν Πετρούπολη.

Ὁ Λένιν στήν κομματική γιάφκα τῶν μπολσεβίκων

συναντάει τούς Μ. Ν. Λιάντοφ, Λ. Μπ. Κράσιν καί ἄλλα κομματικά στελέχη.

Ὁ Λένιν ἐπισκέπτεται τούς τάφους τῶν θυμάτων τῆς «Ματωμένης Κυριακῆς» στό νεκροταφεῖο Πρεομπραζένσκ τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν μιλάει στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή στάση τοῦ κόμματος ἀπέναντι στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν.

Νοέμβρης, 9 (22). Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τήν κοινή συνεδρίαση τοῦ μπολσεβίκικου τμήματος τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν» καί τοῦ κομματικοῦ ἀκτίφ· στή συνεδρίαση αὐτή καθορίζεται ἡ σύνθεση τῆς σύνταξης καί καταρτίζεται τό προσεχές πρόγραμμα τῆς ἐφημερίδας.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπου ψηφίζεται ὁμόφωνα ἡ ἔκκληση «Πρός ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις καί ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες» γιά τή σύγκληση τοῦ IV συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ.

9 (22) τοῦ Νοέμβρη – 3 (16) τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Λένιν ἑτοιμάζει γιά ἔκδοση τά φύλλα 9–28 τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν».

Νοέμβρης, 10 (23). Στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 9, δημοσιεύεται ἡ ἀρχή τοῦ ἄρθρου τοῦ Λένιν «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος»· εἶναι τό πρῶτο ἄρθρο πού ἔγραψε μετά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τό ἐξωτερικό στή Ρωσία.

Νοέμβρης, 12 (25). Ὁ Λένιν στό κύριο ἄρθρο «Προλεταριάτο καί ἀγροτιά», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 11, χαιρετίζει τό συνέδριο τῆς Πανρωσικῆς ἀγροτικῆς ἕνωσης.

Νοέμβρης, 13 (26). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Κομματική ὀργάνωση καί κομματική φιλολογία» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 12.

Ὁ Λένιν μιλάει στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης γιά τά μέτρα μέ τά ὁποῖα θά ἀντιμετωπιστοῦν τά λοκάουτ πού ἐφάρμοζαν οἱ κεφαλαιοκράτες ἀπαντώντας στήν αὐθαίρετη καθιέρωση τοῦ ὀχτάωρου ἀπομέρους τῶν ἐργατῶν. Ἡ ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Λένιν γίνεται τήν ἄλλη μέρα δεκτή στή συνεδρίαση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης.

Νοέμβρης, 15 (28). Στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 13, δημοσιεύεται τό κύριο ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἀποτυχημένη

πρόκληση». Στό ἴδιο φύλλο δημοσιεύεται καί ἡ συνέχεια τοῦ ἄρθρου «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος».

Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Στρατός καί ἐπανάσταση». Τό ἄρθρο δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 14, τῆς 16 τοῦ Νοέμβρη.

Νοέμβρης, 16 (29). Στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 14, δημοσιεύεται τό τέλος τοῦ ἄρθρου τοῦ Λένιν «Γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ κόμματος».

Ὁ Λένιν μιλάει στήν αἴθουσα τῆς Ἐλεύθερης οἰκονομικῆς ἑταιρίας σέ συγκέντρωση κομματικῶν στελεχῶν τῆς Πετρούπολης μέ θέμα «Κριτική τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν». Ἡ συγκέντρωση διαλύθηκε μέ τήν ἐπέμβαση τῆς ἀστυνομίας.

Νοέμβρης, 18 (Δεκέμβρης, 1). Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ πλάστιγγα ταλαντεύεται» καί «Νά διδάσκεστε ἀπό τούς ἐχθρούς» δημοσιεύονται στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 16.

Νοέμβρης, 20 (Δεκέμβρης, 3). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἐπαναστατική γραφειοκρατία καί ἐπαναστατικό ἔργο», πού εἶναι ἀφιερωμένο στό ζήτημα τῆς συντακτικῆς συνέλευσης, δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 18.

Νοέμβρης, 23 (Δεκέμβρης, 6). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἀπολυταρχία πού πεθαίνει καί τά νέα ὄργανα λαϊκῆς ἐξουσίας» δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 19.

Ὁ Λένιν σέ μιά αἴθουσα τοῦ γυμνασίου «Βίτμερ», σέ συγκέντρωση κομματικῶν στελεχῶν τῆς Πετρούπολης, συνεχίζει τήν εἰσήγηση «Κριτική τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», πού εἶχε διακοπεῖ μέ τήν ἐπέμβαση τῆς ἀστυνομίας στίς 16 (29) τοῦ Νοέμβρη.

Νοέμβρης, 24 (Δεκέμβρης, 7). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Σοσιαλισμός καί ἀναρχισμός». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 21, τῆς 25 τοῦ Νοέμβρη.

Νοέμβρης, 26 καί Δεκέμβρης, 2 (Δεκέμβρης, 9 καί 15). Στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλων 22 καί 27, δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Σοσιαλιστικό κόμμα καί ἀκομματική ἐπαναστατικότητα».

Νοέμβρης, 27 (Δεκέμβρης, 10). Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅπου συζητοῦνται ἡ προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, ἡ ἀλλαγή τῆς σύνθεσης τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν» καί ἡ ἔκδοση στή

Μόσχα τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Μπορμπά». Στή συνεδρίαση αὐτή ὁ Λένιν συναντήθηκε μέ τόν Α. Μ. Γκόρκι.

Δεκέμβρης, 3 (16). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Σοσιαλισμός καί Θρησκεία» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», ἀρ. φύλλου 28.

Ὁ Β. Ι. Λένιν καί ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια ἐγκαθίστανται νόμιμα στήν Πετρούπολη, στή λεωφόρο Γκρέτσεσκαγια, ἀρ. 15/8. Ἡ αὐστηρή παρακολούθηση τῆς Ὀχράνας ἀναγκάζει τόν Λένιν, ὕστερα ἀπό μερικές μέρες, νά ἐγκαταλείψει τό διαμέρισμα αὐτό καί νά περάσει στήν παρανομία.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν κοινή σύσκεψη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν Πετρούπολης, πού ἔγινε ἔκτακτα ἀπ' ἀφορμή τό κλείσιμο τῆς ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν». Ἡ σύσκεψη συζήτησε ἐπίσης καί τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

Δεκέμβρης, 12–17 (25–30). Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τήν Πρώτη συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Τάμμερφορς (Φιλλανδία), ὅπου παρουσιάζει τίς εἰσηγήσεις του γιά τήν τρέχουσα στιγμή καί τό ἀγροτικό ζήτημα. Ἡ συνδιάσκεψη ψηφίζει τήν ἀπόφαση γιά τό ἀγροτικό ζήτημα πού εἶχε προτείνει ὁ Λένιν.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν ἐπιτροπή πού ἐπεξεργάστηκε τήν ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα· ἡ ἀπόφαση ἐπικυρώνεται ἀπό τή συνδιάσκεψη.

Μέσα τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅπου ὁ Μ. Ν. Λιάντοφ, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τῶν Μπολσεβίκων, κάνει ἔκθεση δράσης γιά τήν πορεία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης στή Μόσχα. Ὁ Λένιν δίνει ὁδηγίες στήν κομματική Ἐπιτροπή Μόσχας γιά τό ὀργανωμένο σταμάτημα τοῦ παραπέρα ἔνοπλου ἀγώνα.

Δεκέμβρης, 22 (4 τοῦ Γενάρη 1906). Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τῶν μπολσεβίκων ἀντιπροσώπων γιά τή συνδιάσκεψη τοῦ Τάμμερφορς· στή σύσκεψη, πού γίνεται στήν Πετρούπολη, ἀναλύει τήν πλατφόρμα τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα.

Δεκέμβρης 1905 – Γενάρης 1906. Ὁ Λένιν καθορίζει τά περιεχόμενα καί τίς διαστάσεις (σελίδες χειρογράφου) τοῦ δεύτερου μέρους (V–IX κε-

φάλαια) τοῦ ἔργου του «Τό ἀγροτικό ζήτημα καί οἱ „Κριτικοί τοῦ Μάρξ“».

Τέλη τοῦ 1905 ἤ ἀρχές τοῦ 1906. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Τά στάδια, ἡ κατεύθυνση καί οἱ προοπτικές τῆς ἐπανάστασης».

1906

Ἀρχές τοῦ χρόνου, ὥς τά μέσα τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς ἀγροτικῆς ἐπιτροπῆς πού δημιουργήθηκε ἀπό τήν Ἑνοποιημένη ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, γιά τήν κατάρτιση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος πού θά ὑποβληθεῖ στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ κόμματος.

Γενάρης, 4 (17). Στήν ἐφημερίδα «Μολοντάγια Ροσσίγια», ἀρ. φύλλου 1, δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο τό ἄρθρο τοῦ Λένιν: «Τό ἐργατικό κόμμα καί τά καθήκοντά του στή σημερινή κατάσταση».

Γενάρης. Ὁ Λένιν, ὑπερασπίζοντας τήν μπολσεβίκικη τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς ἀπό τήν πρώτη δούμα, γράφει τό ἄρθρο: «Ν' ἀπόσχουμε ἀπό τίς ἐκλογές γιά τήν Κρατική δούμα; Πλατφόρμα τῆς „πλειοψηφίας“». Τό ἄρθρο βγαίνει τό Γενάρη σέ χωριστά φυλλάδια, στίς ἐκδόσεις τῆς ΚΕ καί τῆς Ἑνοποιημένης ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν πηγαίνει ἀπό τήν Πετρούπολη στή Μόσχα.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ὁμάδας διαλέξεων τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ· στή συνεδρίαση συζητοῦνται τά συμπεράσματα ἀπό τή Δεκεμβριανή ἔνοπλη ἐξέγερση τῆς Μόσχας.

Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ Κρατική δούμα καί ἡ σοσιαλδημοκρατική τακτική». Τό Φλεβάρη τό ἄρθρο τυπώνεται σέ μπροσούρα μέ τόν τίτλο «Ἡ Κρατική δούμα καί ἡ σοσιαλδημοκρατία».

Μέσα τοῦ Γενάρη. Ὁ Λένιν ἐπιστρέφει ἀπό τή Μόσχα στήν Πετρούπολη.

Μετά τό Γενάρη. Ὁ Λένιν κάνει σημειώσεις καί ὑπογραμμίσεις στά ἄρθρα τοῦ Π. Μάσλοφ «Ἀντί προλόγου» καί «Ἀπάντηση στό σύντροφο Ναζάροφ», καθώς καί στό ἄρθρο τοῦ Βαλεντίνοφ «Καί πάλι γιά τό ἀγροτικό ζήτημα», πού περιλαμβάνονται στή συλλογή «Γύρω ἀπό τό ἀγροτικό ζήτημα» (Παράρτημα τοῦ περιοδικοῦ «Πράβντα»).

Φλεβάρης, πρίν ἀπό τίς 4 (17). Ὁ Λένιν μιλάει στή συνέλευση τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τῆς συνοικίας Μοσκόβσκαγια-Ζαστάβα τῆς Πετρούπολης μέ θέμα «Οἱ ἐκλογές γιά τήν Κρατική δούμα».

Φλεβάρης, 7 (20).	Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ σημερινή κατάσταση τῆς Ρωσίας καί ἡ τακτική τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια», ἀρ. φύλλου 1.
Φλεβάρης, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 7 (20) – 20 τοῦ Μάρτη (2 τοῦ Ἀπρίλη).	Ὁ Λένιν ἑτοιμάζει γιά ἔκδοση τά φύλλα 1, 2 τῆς ἐφημερίδας «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια».
Φλεβάρης, πρίν ἀπό τίς 11 (24).	Ὁ Λένιν μιλάει σέ συνέλευση κομματικῶν στελεχῶν-μπολσεβίκων στήν Πετρούπολη μέ θέμα γιά τήν τακτική τῆς ἐνεργοῦ ἀποχῆς ἀπό τήν Κρατική δούμα.
Φλεβάρης, 11 (24).	Ὁ Λένιν διευθύνει τίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, κάνει εἰσήγηση γιά τή στάση ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα καί ὑποβάλλει σχέδιο ἀπόφασης πού συνέταξε ὁ ἴδιος γιά τήν τακτική τῆς ἀποχῆς ἀπό τή Δούμα. Ἡ πλειοψηφία τῆς συνδιάσκεψης τάσσεται ὑπέρ τῆς ἀποχῆς.
Φλεβάρης, μετά τίς 11 (24).	Ὁ Λένιν γράφει τήν ἔκκληση «Πρός ὅλους τούς ἐργάτες καί τίς ἐργάτριες τῆς Πετρούπολης καί τῶν προαστίων»· σ' αὐτήν ἀναλύει τά συμπεράσματα τῆς συνδιάσκεψης πόλης τοῦ ΣΔΕΚΡ καί καλεῖ σέ ἐνεργό ἀποχή ἀπό τίς ἐκλογές γιά τήν Κρατική δούμα. Ἡ ἔκκληση κυκλοφορεῖ σέ φυλλάδιο, στίς ἐκδόσεις τῆς Ἑνοποιημένης Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ.
Τέλη Φλεβάρη – ἀρχές Μάρτη.	Ὁ Λένιν διευθύνει τίς ἐργασίες τῆς δεύτερης συνδιάσκεψης πόλης τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὑποστηρίζει σέ ὁμιλία του τήν ἀπόφαση πού προτείνει ὁ ἴδιος «Γιά τήν τακτική τῆς ἀποχῆς». Ἡ συνδιάσκεψη ψηφίζει τήν ἀπόφαση τοῦ Λένιν.
	Στήν Κουοκκάλα (Φιλλανδία), στή βίλλα «Βάζα», ὁ Λένιν προετοιμάζει τήν πλατφόρμα τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων — τό σχέδιο ἀποφάσεων γιά τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.
Πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάρτη.	Ὁ Λένιν πηγαίνει στή Μόσχα γιά νά ὀργανώσει τή συζήτηση πάνω στήν πλατφόρμα τακτικῆς πού ἑτοίμασε, δηλ. πάνω στό σχέδιο ἀποφάσεων γιά τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ· παίρνει μέρος στή σύσκεψη τῆς ἡγετικῆς ὁμάδας τῶν μπολσεβίκων τῆς Μόσχας.
	Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς κομματικῆς ἀχτιδικῆς ἐπιτροπῆς Ζαμοσκβορέτσιγε τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Μόσχα καί μιλάει κατά τή συζήτηση τῆς ἀπόφασης γιά τή στάση ἀπέναντι στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν.

	Ὁ Λένιν παρευρίσκεται στή συνεδρίαση τῆς περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅπου ἐξετάζεται τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῆς ὀργάνωσης Μόσχας στήν ἐκλογική ἐκστρατεία γιά τή Δούμα.
Μέσα τοῦ Μάρτη.	Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τίς συσκέψεις τῆς ὁμάδας τῶν μπολσεβίκων Πετρούπολης, τίς ἀφιερωμένες στή συζήτηση τῆς πλατφόρμας τακτικῆς. Ὁ Λένιν ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή στήν ὁποία ἀνατίθεται ἡ ὁριστική διατύπωση τῆς πλατφόρμας.
Μάρτης, 20 (Ἀπρίλης, 2).	Στήν ἐφημερίδα «Παρτίινιγε Ἰσβέστιγια», ἀρ. φύλλου 2, δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ρωσική ἐπανάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου» (κύριο ἄρθρο), καθώς καί ἡ «Πλατφόρμα τακτικῆς γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Σχέδιο ἀποφάσεων γιά τό Ἑνωτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ».
	Ὁ Λένιν κάνει στήν Πετρούπολη πολιτική διάλεξη μέ θέμα «Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση καί τό προλεταριάτο».
Δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάρτη.	Ὁ Λένιν γράφει τήν μπροσούρα «Ἡ ἀναθεώρηση τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος». Ἡ μπροσούρα ἐκτυπώνεται στίς ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη στήν Πετρούπολη.
Μάρτης, 24–28 (Ἀπρίλης, 6–10).	Ὁ Λένιν γράφει τήν μπροσούρα «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος». Ἡ μπροσούρα ἐκτυπώνεται τόν Ἀπρίλη στήν Πετρούπολη.
Μάρτης, 26 (Ἀπρίλης, 8)	Ὁ Λένιν ἐκλέγεται ἀντιπρόσωπος γιά τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τήν ὀργάνωση Πετρούπολης.
Μάρτης, μετά τίς 28 (10 τοῦ Ἀπρίλη).	Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τό ἔργο του «Ἡ νίκη τῶν καντέτων καί τά καθήκοντα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» γιά τό ζήτημα τῶν Σοβιέτ.
Μάρτης.	Ὁ Λένιν γράφει τόν πρόλογο στή ρωσική ἔκδοση τῆς μπροσούρας τοῦ Κ. Κάουτσκι «Δέν ὑπάρχει πιά σοσιαλδημοκρατία!»
Τέλη τοῦ Μάρτη.	Ὁ Λένιν διευθύνει στήν Πετρούπολη τή σύσκεψη τῆς ὁμάδας τῶν μπολσεβίκων-ἀντιπροσώπων γιά τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.
Ἀπρίλης, πρίν ἀπό τίς 10 (23).	Ὁ Λένιν φτάνει στή Στοκχόλμη γιά νά πάρει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ καί μιλάει σέ ἰδιαίτερη σύσκεψη τῶν μπολσεβίκων ἐνάντια στήν πρόταση γιά τορπίλλισμα τοῦ συνεδρίου

λόγω τῆς διαπιστωθείσης πλειοψηφίας τῶν μενσεβίκων.

Ἀπρίλης, 10–25 (Ἀπρίλης, 23 – Μάης, 8).

Ὁ Λένιν παίρνει ἐνεργό μέρος στίς ἐργασίες τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ· ἐκλέγεται στό προεδρεῖο τοῦ συνεδρίου, παίρνει μέρος στήν ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στήν πρώτη συνεδρίαση, κατά τή συζήτηση τοῦ κανονισμοῦ λειτουργίας τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου τῶν πληρεξουσίων, ὁ Λένιν προτείνει σχετική ἀπόφαση. Ἡ ἀπόφαση ψηφίζεται ἀπό τό συνέδριο.

Στή δεύτερη συνεδρίαση, μέ τήν εὐκαιρία τῆς συζήτησης πάνω στίς δηλώσεις γιά τό σταμάτημα τῶν φραξιονιστικῶν συνελεύσεων, πού ὑποβλήθηκαν στό γραφεῖο τοῦ συνεδρίου, μιλάει ὁ Λένιν καί ὑποστηρίζει τήν πρόταση τοῦ Π. Π. Ρουμιάντσεφ (Σμίτ), σύμφωνα μέ τήν ὁποία πρέπει νά γίνει ὀνομαστική ψηφοφορία γιά τήν ἀλλαγή τοῦ κανονισμοῦ λειτουργίας· ὁ Λένιν τάσσεται ἐνάντια στήν ἀπόφαση τοῦ Μ. Α. Λουριέ (Λάριν) γιά ὀνομαστική ψηφοφορία.

Στήν τρίτη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· ἀνακοινώνει τήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου, παίρνει μέρος στίς συζητήσεις πάνω στό ζήτημα τῆς ἡμερησίας διάταξης, προτείνει νά συμπληρωθεῖ ἡ ἡμερήσια διάταξη μέ θέματα: ἐκτίμηση τῆς σημερινῆς στιγμῆς καί ἐθνικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ. (Ἡ πρόταση τοῦ Λένιν ψηφίζεται ἀπό τό συνέδριο).

Στήν τέταρτη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· προτείνει νά ἀνατεθεῖ στήν ἀγροτική ἐπιτροπή νά ἑτοιμάσει τίς εἰσηγήσεις καί νά ὁρίσει τούς εἰσηγητές.

Στήν πέμπτη συνεδρίαση ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση γιά τό ἀγροτικό ζήτημα.

Στήν ἕβδομη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή γιά τό ζήτημα τῆς Κρατικῆς δούμας.

Στήν ὄγδοη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει, ἐνῶ συνεχίζονται οἱ συζητήσεις πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα.

Στήν ἔνατη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα.

Στή δέκατη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· προτείνει νά ἐπικυρωθοῦν ὅλα τά πρακτικά ἀπό τό συνέδριο, μιλάει γιά τίς ἐργασίες τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου τῶν πληρεξουσίων, κάνει πρόταση νά ἀποσυρθεῖ ἀπό τή συζήτηση τό θέμα τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου τῶν πληρεξουσίων.

Στήν ἐνδέκατη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· μιλάει

γιά τήν ψήφιση τῆς ἀπόφασης σχετικά μέ τήν τακτική στό ἀγροτικό ζήτημα.

Στή δωδέκατη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει.

Στή δέκατη τρίτη συνεδρίαση ὁ Λένιν εἰσηγεῖται τό θέμα «Ἡ σημερινή στιγμή καί τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου».

Στή δέκατη τέταρτη συνεδρίαση, κατά τήν ἐξέταση τῶν πρακτικῶν τῆς ἕκτης συνεδρίασης, ὁ Λένιν μιλάει δυό φορές.

Στή δέκατη πέμπτη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· ὑποβάλλει δυό ἔγγραφες δηλώσεις.

Στή δέκατη ἕκτη συνεδρίαση ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στό θέμα: Ἡ σήμερινή στιγμή καί τά ταξικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου.

Στή δέκατη ἕβδομη συνεδρίαση ὁ Λένιν κάνει συνεισήγηση πάνω στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα καί διαβάζει σχετικό σχέδιο ἀπόφασης· ὑποβάλλει δυό ἔγγραφες δηλώσεις.

Στή δέκατη ὄγδοη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· κατά τή συζήτηση πάνω στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα ζητάει νά δοθεῖ ὁ λόγος στούς ἀντιπροσώπους τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων.

Στή δέκατη ἔνατη συνεδρίαση ὁ Λένιν κλείνει τή συζήτηση πάνω στό θέμα τῆς στάσης ἀπέναντι στήν Κρατική δούμα.

Στήν εἰκοστή πρώτη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· ὑποστηρίζει τήν πρόταση ν' ἀναβληθεῖ ἡ συζήτηση πάνω στό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης κοινοβουλευτικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, ὡσότου διευκρινιστεῖ ποιά εἶναι ἡ σύνθεση τῆς ὁμάδας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν πού ἐκλέχτηκαν στή Δούμα· δηλώνει ὅτι ὑποβάλλει ἰδιαίτερη γνώμη πάνω στό ζήτημα τῆς σύνθεσης τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας τοῦ ΣΔΕΚΡ· γιά τό ζήτημα διαδικασίας ὑποβάλλει ἔγγραφη δήλωση.

Στήν εἰκοστή δεύτερη συνεδρίαση ὁ Λένιν ὑποστηρίζει τή διαμαρτυρία τοῦ Λ. Μπ. Κράσιν (Βίντερ) ἐνάντια στίς τροποποιήσεις πού ἔγιναν στή μενσεβίκικη ἀπόφαση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, ἐκφωνεῖ λόγο γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Στήν εἰκοστή τέταρτη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει· χαιρετίζει ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου τή Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί Λιθουανίας, πού μπῆκε στίς γραμμές τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στήν εἰκοστή ἕκτη συνεδρίαση ὁ Λένιν προεδρεύει·

ὑποβάλλει ἰδιαίτερη γνώμη σχετικά μέ τή σύνθεση τῆς κοινοβουλευτικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας, δυό ἔγγραφες δηλώσεις καί ἀπόφαση γιά τό πέρασμα στά ἑπόμενα θέματα.

Στήν εἰκοστή ἕβδομη συνεδρίαση ψηφίζεται ἀπό τό συνέδριο τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ γιά τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος μέ τή διατύπωση τοῦ Λένιν. Ὁ Λένιν ἀντιτάσσεται στίς τροποποιήσεις τοῦ Κ. Γ. Γκογκουά (Νταβίντοφ) στό ἄρθρο 4 τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος.

Ἀπρίλης, 25–26 (Μάης, 8–9).

Ὁ Λένιν γράφει τήν «Ἔκκληση πρός τό κόμμα τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑνωτικοῦ συνεδρίου, πού ἀνῆκαν στήν πρώην ὁμάδα τῶν „μπολσεβίκων"». Τήν ἔκκληση τήν ὑπογράφουν οἱ μπολσεβίκοι ἀντιπρόσωποι 26 κομματικῶν ὀργανώσεων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

---

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι πού ἔβαλε τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

1906

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Τυπώθηκε τον Ιούνη του 1987
σε 2.000 αντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 37

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

12